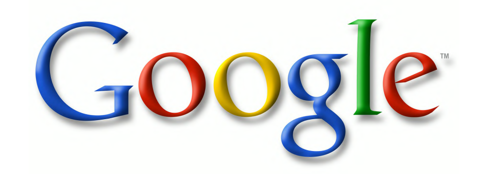

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

ANNALES MONASTICI.

ADDITIONAL ERRATA.

Vol. I.

Page 278, line 30, *for* "moysellum in aera faciunt" *read* "morsellum "in aera jaciunt."

Vol. II.

Page 17, line 42, *for* "rara" *read* "raro."

Index.

Gurtebo : this is Quitteboeuf near Evreux in Normandy, not Quilleboeuf.

Glossary.

Coopertorium : this as applied to a building is, of course, *the roof.*

Moysellum : *for* this *read* Morsellum, a morsel.

Zeno : this is the same word as *ceno,* an ecclesiastical dignity among the Montanists.

See S. Jerom. Epist. xli. 3. "Apud nos Apostolorum locum episcopi "tenent; apud eos episcopus tertius est. Habent enim primos de Pepusa "Phrygiæ patriarchas; secundos quos appellant *Cenonas.*" Some MSS. here read *Zenonos.*

It has been suggested to me by Mr. W. A. Wright that zenones or cœnones may mean the same as κοινῶνες.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each Chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

CHRONICA MAJORA.

INSTITUTE

MATTHÆI PARISIENSIS,

MONACHI SANCTI ALBANI,

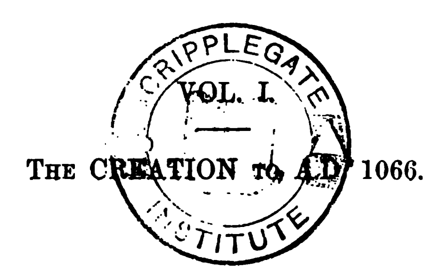
CHRONICA MAJORA.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, M.A.

FELLOW OF TRINITY COLLEGE; REGISTRARY OF THE UNIVERSITY, AND VICAR OF GREAT ST. MARY'S, CAMBRIDGE.

VOL. I.

THE CREATION TO A.D. 1066.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
LONGMAN & Co., AND TRÜBNER & Co., PATERNOSTER ROW;
ALSO BY PARKER & Co., OXFORD;
MACMILLAN & Co., CAMBRIDGE;
A. & C. BLACK, EDINBURGH; AND A. THOM, DUBLIN.

1872.

C 1705

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers.
For Her Majesty's Stationery Office.

PREFACE.

CONTENTS OF THE PREFACE.

PREFACE.

THE most valuable portion of the Greater Chronicle of MATTHEW PARIS, perhaps the best known of all the mediæval historians, was first published by Archbishop Parker in 1571, an edition reprinted at Zurich in 1589 and 1606, and again by William Wats in 1640, whose edition was reprinted in Paris in 1644, and in London in 1684. It has been translated into French by A. H. Breholles, in 1840–41, and into English by Dr. Giles, 1849–1854. In spite of this, however, it cannot be said that the historian has ever yet had justice done to him, for his work has never been printed in its entirety, and his original editor, Parker, had such strange ideas of his duty as an editor, as to alter his text almost at random, and to introduce matter from other sources in a very arbitrary manner.[1]

The Greater Chronicle of Matthew Paris.

All that is known of the life of Matthew Paris has been put together with such care and skill by Sir Frederic Madden in his preface to the third volume of the Minor History (the *Historia Anglorum*), as to preclude the necessity of saying anything more on this subject; and for a sketch of the Scriptorium of St. Alban's, I need only refer to the preface of Sir Thomas Hardy to the third volume of his Materials for British

[1] Proofs of this will be given in the preface to the second volume. See the remarks and specimens given by Sir F. Madden in his preface to the Historia Anglorum, i. pp. xxxii–xxxvii. The edition edited by Wats was printed off as far as the beginning of the reign of Henry II. before he had anything to do with it.

History in the present series. I propose at this time to confine myself to an account of the chronicle as far as 1066, the whole of which is contained in the present volume, reserving the consideration of the later portion, and an estimate of Paris as a historian, to subsequent volumes.

Question of the authorship of the earlier portion of the chronicle.

The question of the authorship of the chronicle contained in the present volume is a very difficult one; unfortunately the original MS., though it has been used by many, has never before been thoroughly collated; nor have the authorities which were used in its compilation been investigated. Much light has of necessity been thrown on the question by doing this; and if I have come to a different conclusion as to the authorship from what has been the popularly received theory, it must be remembered that I am in possession of evidence of which hitherto no use has been made. While, however, several of the modern theories respecting this question can be proved to be incorrect, and while I believe the conclusion to which I have come is at least a very probable one, I cannot feel that it is in any way certain. It is very evident that we have not the original MS. from which the chronicle was transcribed; and this not being in existence, much that would be proved from it can only now be conjectural. All that I can do is to put the facts that can be ascertained as clearly as I can before my readers, and to leave them to judge how far my conclusions are correct. The question must involve a great deal of careful investigation and minute criticism. It is not, however, without its own interest, and will shed considerable light on the value of our authorities for the early history of England.

In the first place, I will set before the reader, as briefly as I can, the evidence given by the existing MSS., in order to show what the difficulty attaching to the question of the authorship is.

MS. of Matthew Paris in Corpus Christi College, Cambridge.

Under the name of MATTHEW PARIS we have the two MS. volumes, Nos. 26 and 16 (which I denote by the letters A. and B.),[1] in the Library of Corpus Christi College, Cambridge, having the earlier portion, down to 1195, written in one or two scribes' hands of the beginning of the 13th century, and the later portion in the hand which has commonly been supposed to be that of Paris, and which certainly is a St. Alban's hand. Throughout the earlier portion, that is before the hand called Paris's begins, are numerous additions and corrections, some on inserted leaves, others in the margins or between the lines, in certainly more hands than one, but all bearing distinctly the St. Alban's character.[2] In some cases the writing of the original scribe has been carefully erased, and fresh matter written over the erasure; in these cases the corrector has always had additional matter to insert. The corrections embrace frequently very minute points, such as alterations of spelling, and show that the MS. was read through with the idea of being corrected throughout; the work of correction has however been very unequally done, as many gross and obvious blunders are left unaltered. Though I believe that there is evidence that these corrections were done at different times, and that they, as well as the additions, are written in at least two hands, I cannot think that there is any reasonable doubt that they were written either in the handwriting or under the direction of Matthew Paris himself, the author of the later portion of MS. B. Indeed, under the year 622 (p. 271), where he has introduced a considerable amount of fresh matter, written over an erasure, respecting Mahomet, he refers for further details to what he has

[1] See the full description of these volumes in Sir F. Madden's preface to the Historia Anglorum, pp. liv–lxi.

[2] The question of the handwriting of the additions to this MS. has been so fully and carefully investigated by Sir Thomas Hardy in the preface to his third volume of the Materials for British History, and in the account of the fac-similes prefixed to that work, that I need say no more on the point.

given under the year 1236, while under this latter year he inserts a reference to what is given on the subject under the year 622.[1]

Copies of this in the British Museum. Cotton. Nero D. 5, Harl. 1620.

Of this MS. there exist two copies, MS. Nero, D. 5 in the Cotton Collection in the British Museum (which I call C.), and MS. 1620 in the Harleian Collection, in the same library (which I call D.).[2] These are each written in one hand throughout, and are demonstrably copied from the Corpus Christi MS. (A.). C. contains some additional notes in its margins, which are believed by Sir F. Madden to have been written by Paris; so that this MS. would have some authority of its own, as having passed under the author's own eye. It is however, as well as D., a most slavish copy of the Corpus MS., the grossest errors being left uncorrected, and the corrector's marginal additions being usually foisted into the text, even when they are only variations or explanations of a word, and spoil the sense by being thus thrust in. Thus frequently, when the corrector of A. has given a various reading in the margin, the scribe of C. inserts it with the other in the text; *e. g.*, p. 15, where A. has *Tricerbero*, the corrector has *vel Cerbero* in the margin; C. has *Tricerbero vel Cerbero* in the text; p. 19, A. has *vastitata* (of the island of Leogecia), the corrector has over the word between the lines *vel vastata*; C. reads *vastitata vel vastata*; p. 67, A. has *delate*, the corrector puts *percepte* above it, and C. D. read *delate percepte*.[3] A curious instance may be seen in the note[1] to p. 17. The corrector has here written a marginal note as to the grammatical use of the word *exulo*. In D. this is in the text written on like the rest, as if

---

[1] These references are both in rubrick, and in (I think) the same St. Alban's hand.

[2] See Sir F. Madden's description of these two MSS. Preface to the Historia Anglorum, pp. lxi–lxv.

[3] This is the case continually. See the notes[1], p. 22; [1], p. 25; [8], p. 36; [2], p. 68, &c. I have quoted the readings of C. D. at first, in order to show their identity with A.; afterwards I only give their variations.

it were part of the sentence, of which it of course makes nonsense.[1]

Roger of Wendover, MS. Douce ccvii.

Under the name of ROGER OF WENDOVER, and with his name at the end, there exist two MSS., one the MS. Douce ccvii., in the Bodleian Library at Oxford (which I call W.), of about the middle of the 13th century; the other Otho B. 5 (called O.), in the Cotton Collection in the British Museum, written about the middle of the 14th century. The first of these begins as A. does, after a prologue chiefly copied from Robert de Monte (to which, however, it adds an additional paragraph), with the Creation, and goes through all the early Scripture and Roman history much in the same way, except that it is usually fuller. This compilation has much both verbally and in matter that is identical with A., and yet they differ so greatly that no one could call them copies of the same book, and so as to make collation of the two in the earlier portion impossible.[2] This is the case down to the year A.D. 231. Here the MS. which bears Wendover's name becomes identical with the Corpus MS.; and with only such variations as will always exist between two copies of the same work, continues so till the year 1012, the only exception being the insertion of a chapter, "De origine militiæ Templi," introduced before the year 621 from William of Tyre.[3] From the year 1012, still having much in common with A., it is for the most part less full, omits much that is found in A., and has some entries that A. has not. This continues to the year 1065, when the MSS. are again identical. This MS. is written by a very careless and ignorant scribe, there being many omissions

[1] See the notes [2], p. 37; [2], p. 97; [3], p. 100; [1], p. 470.

[2] See the comparison between Parker's printed text of "Matthew "of Westminster" and the earlier portion (still unprinted) of Roger of Wendover in the Appendix II. to Sir Thomas Hardy's Materials for British History. vol. iii. pp. 415–419.

[3] See p. 269.

of words, and even sentences; it has been corrected throughout, but not very carefully, in another hand.

MS. Cotton. Otho B. 5.

The other MS. bearing Wendover's name, which I call O., has been unfortunately grievously injured by the fire at Ashburnham House in 1721; so much so that though it has been most carefully and skilfully put together, a large portion of most of the leaves is gone, and much that is left is illegible. It is very carefully written, with comparatively few errors of transcription or omission. It supplies many of the omissions in W., explains many of its blunders, and is probably copied from the earlier one of which W. is a transcript. Sometimes, however, its omissions are the same as those of W.[1] The earlier portion, before the Incarnation, *if it ever existed*,[2] is gone altogether. Its arrangement differs from that of W., as there are no headings like those in that MS. to each paragraph or year, but the whole is divided into 93 chapters, with a heading to each, *e.g.* "capitulum "secundum de his quæ contigerunt tempore quo Gaius "Caligula;" "capitulum 47 de his quæ facta sunt tempore quo regnavit Anastasius imperator;" "capitulum "90 de rebus gestis tempore quo regnavit in Anglia "Henricus secundus a conquestu sub quo sanctus "Thomas Cantuariensis fuit martirio coronatus." Roger of Wendover was printed from the Douce MS. in 1841–1842 by the English Historical Society, under the editorship of the Rev. H. O. Coxe, now Librarian of the Bodleian Library. Mr. Coxe omitted all before the year A.D. 449, excepting a portion which he inserted

[1] See, for instance, p. 297, where the passage "nisi legitimum ha-"bere connubium, nullus faciat," which is in A., is omitted in both the Wendover MSS.

[2] In the old catalogue (Oxon. 1696) of the Cotton MSS., it is described as "Chron. Rogeri de "Wendovere a Christo nato ad A.C. "1234." As, however, it begins, "Incipit liber secundus de floribus "Historiarum a nativitate Domini "nostri J. C.," &c., the earlier portion was probably in the MS. originally, though removed before it came into Sir R. Cotton's possession.

in his preface, so that the earlier portion of this chronicle is still extant only in MS.

"Matthew of Westminster."

But besides these there is a large number of MSS., in their earlier portion mainly identical with A., which go under the name of a third writer, MATTHEW OF WESTMINSTER. These in many cases in the earlier years have some entries which A. has not; they occasionally vary from each other, as if peculiar additions had been made in the different MSS. according to the monasteries where each was written; but for the most part, down to A.D. 231, and from 1012 to 1065, where the Wendover MSS. differ from A., they agree with A. and not with Wendover. Of these the earliest is the MS. preserved in the Chetham Library at Manchester (No. 6712), which is written in various hands, a portion, namely that from 1241 to 1249, being written in what is distinctly a St. Alban's hand, and which is supposed by Sir F. Madden to be Matthew Paris's own. It is from one of these MSS. of the so called "Matthew of Westminster" that the early portion of this chronicle has been printed,[1] and thus what is contained in the present volume has got the name of "Matthew of Westminster."[2] Even since Mr. Coxe's edition of Roger of Wendover was issued, and it was clear that so much of these two was identical, they yet have been quoted as if independent authorities, when, whether original or not, they are absolutely identical, and this even by writers like Lappenberg and Earle.

As "Matthew of Westminster" goes down to 1307, the authorship of the later portion does not concern the present inquiry; but as the earlier portion is nearly identical with the MSS. of Matthew Paris, and as the

[1] First by Parker, London, 1570.

[2] Turner, for instance, in his History of the Anglo-Saxons, invariably quotes this chronicle as "Matthew of Westminster," quite indifferently when it gives matter not to be found elsewhere, and when it is obviously a transcript of some earlier writer. He seems to consider its authority quite as good as that of Florence or Huntingdon.

Chetham MS. must have been written about the same time as A. (in the first half of the 13th century), the existence of these MSS. has added difficulties to the question of the authorship, and it will be necessary to clear up the question as far as relates to them.

Matthew of Westminster a transcript with additions of the Corpus Christi MS.

My belief is that the earlier portion of "Matthew of "Westminster" is a transcript with additions and omissions of the MS. at Corpus Christi College, made by some independent person after some few of the corrector's alterations were written, but before the greater portion of them, certainly before the longer inserted passages, and with additions introduced by the individual, whoever it was, under whose direction the MS. was first transcribed. I see no reason for doubting that this was done in St. Alban's, and then the copy lent for transcription to Westminster or other monasteries, St. Paul's, St. Mary's Southwark, Merton, Norwich, Rochester, &c.,[1] in each of which some additions peculiar to each monastery or scribe were introduced. These additions in one case take the shape of an additional chapter, "Distinctio regionum,"[2] but are for the most part inserted sentences from the same sources that the author of the original compilation has used.[3] I have examined all the MSS. under the title of Matthew of Westminster in the British Museum,[4] the Bodleian Library,[5] Westminster Abbey, Trinity College, Cambridge,[6] Manchester,[7] Eton, and (by a friend) the one at Paris,[8] and the following evidence will, I think, prove my point.

---

[1] See Madden's Preface to the Historia Anglorum, i. p. xxviii.

[2] See note [4], p. 5. The substance of this is in Wendover, though at a different place.

[3] See, for instance, pp. 7, 13, 34.

[4] These are Arundel 96, Claudius E. 8, Reg. 14 C. 6, Lansdowne 96, Nero D. 2. Generally the Arundel and Nero MSS. agree, and the Claudius and Royal form another pair.

[5] These are Laud 572, Fairfax 20, Rawlinson B. 177, Id. B. 186, Mus. 149, Hatton 53.

[6] R. 4. 2. A well written MS. of average correctness.

[7] Chetham 6712.

[8] Paris, Bibl. du Roi 6045.

p. 11. A. has *Atheniorum* for *Atheniensium*. So MS. Chetham and the other MSS. of Westminster.

Errors of the scribe of the Corpus Christi MS. which are followed in the Chetham MS. of Matthew of Westminster.

p. 14. A. has "ab ara destructa *ductus* Jeroboal," for *dictus*. So Chetham. The other MSS. of Westminster *generally* follow Chetham, excepting the Eton MS., which frequently differs altogether, and in most cases is more correct. It is written in one hand throughout, a hand of the early part of the 14th century.

p. 15. A. omits *milia*. So Chetham. The Eton MS. inserts M̄. above the line.

p. 19. A. omits the verb belonging to *templum Dianæ*. So Chetham. Paris supplies *invenerunt*.

p. 26. A. has *Litico* for *Levitico*. So Chetham.

p. 26. A. has *oram* for *horam*. So Chetham.

p. 30. A. has *nedom* for *Edom*. So Chetham.

p. 39. A. has "seditionem *populis* Romæ fecit," for *populus*. So Chetham, reading also *fuit* for *fecit*.

p. 53. A. has *destitui* for *destrui*, in speaking of the walls of Babylon, which makes nonsense of the passage. So Chetham and other MSS. of West.

p. 58. A. has *profecte* for *profecti*. So Chetham.

p. 65. A. has *exivit* for *exuit*. So Chetham.

p. 67. A. has *formidinis* for *fortitudinis*. So Chetham and most of the MSS. of West.

p. 68. A. omits *vires*. So Chetham.

p. 70. A. has *in urme* for *in urbe*. The MSS. of West. vary between *in urme* and *in urine*. The Eton alone has *in urbe*.

p. 78. A. wrongly inserts *se*. So Chetham.

p. 85. A. has *Siciliam* for *Ciliciam*. So Chetham and other MSS. of West.

p. 86. A. has *cam* (a blunder for *causa*). Chetham has *cā*, probably seeing the source of A.'s blunder, and restoring the old abbreviation for *causa*.

p. 96. A. has *ingressi* for *ingessi*. So Chetham.

p. 96. A. has *duxebat* for *ducebat*. So Chetham, and most of the Westminster MSS.

Errors of the scribe of the Corpus Christi MS. which are followed in the Chetham MS. of Matthew of Westminster.

p. 97. A. has *ferie* for *ferre*. So Chetham.

p. 106. A. has *Claudius* for *Arviragus*. So Chetham.

p. 111. A. has *odoris* for *odores*. So Chetham.

p. 111. A. has *istilio* for *stibio*. So Chetham and most of the West. MSS.

p. 111. A. has *aliarum* for *animalium*. So Chetham.

p. 112. A. had *captivam* for *captiva* before it was corrected. So Chetham.

p. 113. The year 73 is a repetition of the year 56 in A. So in most of the West. MSS. Eton has in the year 56 what A. gives in 52.

p. 115. A. has *agerit* for *ageret*. So Chetham.

p. 115. A. has *cathedram* for *cathedra*. So Chetham.

p. 117. A. has *edictu* for *edicto*. So Chetham.

p. 118. A. has *ad* for *ac*. So Chetham.

p. 124. A. has *Vesomedius* for *Mesomedius*. So Chetham.

p. 129. A. has *excellentie* for *excellere*. So Chetham.

p. 130. A. has *ecclesia* for *esca*. So Chetham.

p. 134. A. has *persenilis* for *senilis*. So Chetham.

p. 141. In copying his original, the scribe of MS. Chetham had omitted the year 259 (which is given in A.), and went on with the successive years, numbering them as in A. 260, 261, &c. A subsequent corrector has altered 260 into 259, and so on; this has been followed by every MS. of Westminster which I have examined, and goes on to the year 334, when they read "Anno "gratie cccxxxiii. et cccxxxiv.," and so bring the numbers of the year in accordance with A. and the MSS. of Wendover.[1]

The curious reading in the same page, A.D. 262, "Postumus qui per cædes diebus xxi in Gallia tyranni- "dem invasit," I shall discuss farther on. It affords a

[1] The only exception is the Eton MS. See note [2], p. 161. The corrector of the Chetham MS. has gone on altering the years till 348, so that there is no year 348. But *et iiii.* is inserted above the line in the year cccxxxiii.

distinct proof that all the MSS. of Westminster were derived from A. through the Chetham MS.; and it shows also that this marginal correction was inserted in A. before the MS. was borrowed by the scribe of the Chetham MS.

Errors of the scribe of the Corpus Christi MS. which are followed in the Chetham MS. of Matthew of Westminster.

p. 154. A.D. 306. A. has *magnitudinis* for *mansuetudinis*. So Chetham.

p. 156. A.D. 314. A. had omitted the verb *duraverat* in an extract from Bede. So Chetham.

p. 164. A.D. 352. Here the MSS. differ, the Westminster MSS. omitting a sentence which is in A., and substituting another in its place. I suspect this arises from the copyist not being able to make sense of the words he found in A. *erūdina voluntas* (a blunder for *enī dīnitas*), and so going to another source for something to fill its place.[1] See the notes [4] and [5].

p. 171. A.D. 386. The strange blunder of the corrector of A., supposing *aṅ* to stand for *ante* instead of *annis*, and adding "*dies obit*," has been followed by Chetham and other Westminster MSS.[2]

p. 172. A.D. 391. A. has *episcopos* for *ipsos*. So Chetham. It is corrected in A.

p. 177. A.D. 413. A. has *vertice* for *cervice*. So Chetham.

p. 181. A.D. 434. A sentence given in A., but expuncted, is omitted in Chetham.

p. 194. A.D. 461. A. has altered "trescenta milia . . " *sociavit*," in Geoffrey of Monmouth, to "trescenta " milia *sociatis*." So Chetham.

---

[1] The reading of the Chetham MS. in this place is as follows:—

"*Invaluit hæresis Antropomorphitarum.* Hæresis Antropomorphitarum in Siria et Macedonia " nascitur ab Antropho quodam " inducta, qui Jesum humanam " tantum formam habere asserebat " et corporis partibus Deum esse " distinctum, quod catholicæ fidei " [est contrarium. Eodem tem" pore] floruit quoque Paphnutius " episcopus virtutibus clarus." The words in brackets, which the Chetham MS. omits, are given in the Eton MS.

[2] For other instances of the corrections in MS. A. being followed, see note [4], p. 187, note [2], p. 188.

Errors of the scribe of the Corpus Christi MS. which are followed in the Chetham MS. of Matthew of Westminster.

p. 244. A.D. 551. A. has *ibi* for *Ibæ*. So Chetham. The Eton MS. has *Ibe.*

p. 265. A.D. 616. A. has "post viginti et *uno* " *annis* " for *unum annos*. So Chetham.

p. 318. A.D. 701. A. has *observantiam* for *observandum*. So Chetham.

p. 359. The verb *privilegiaverit* in the heading to the chapter is omitted in A. So also in Chetham.

p. 390. In copying the word *segniciem*, A. writes it *seniciem;* this was read *seviciem*, and the MSS. of Westminster have *sevitiam* in consequence.

p. 399. A. has *confessione* for *confessionem*. So Chetham.

p. 411. A. has *fugiens* for *fugientem*. So Chetham.

p. 425. A.D. 888. A. has " Athelmus Wintoniensis " (an error for Wiltoniensis) *co* " for *comes;* the MSS. of Westminster all read *cor*,[1] except the Eton MS., which reads *episcopus*. Chetham apparently *co*, but it has been erased.

These are only a few out of many proofs that could be produced. It may be observed that sometimes the Chetham MS. has followed the corrections given by the corrector of A., though in most cases when they are obviously right, it has not done so. This will show that these corrections were made at different times, and that the Chetham MS. was copied from A. between the times when the first and second set of corrections were made. It would, I think, be dangerous to pronounce from the handwriting as to which were earlier and which later, especially as these minor alterations are in a very minute hand, and there could not have been many years between the two times. None of the

[1] In A. the two words are joined together, *coregis*, so that the reading *cor* is easily explained. It has given rise to all sorts of blunders. The printed text of Parker, who printed from the Eton MS., reads *episcopus*, and an Athelm has been inserted at the lists of the bishops of Winchester on the strength of this. See Coxe's Wendover, i. p. 352; Hardy's Le Neve, iii. p. 5, n. 41.

larger alterations or additions are found in the Chetham MS.[1]

The MSS. of Matthew of Westminster may be dismissed from the present consideration.

We may consequently, I think, dismiss the question of Matthew of Westminster and all the MSS. which go under his name from our present consideration, in the matter of the authorship of the compilation which is preserved in MS. A. On the question as to who the transcriber of the MS. was, who its continuator, or whether the name of Matthew of Westminster represents a real person, or is altogether supposititious, I wish not to enter. Having shown that the book is directly derived from MS. A., the question of authorship has no concern with Paris's earlier history.[2]

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

My next point is to endeavour to show the relation which the MSS. which have Wendover's name bear to the Corpus MS., in order to ascertain whether any clear evidence can be obtained of the one being derived from the other, or of their having a common original.

p. 1. A. has *Job* for *Jacob* in R. de Monte's prologue. So Wendover. Wendover has an additional paragraph at the end of the prologue as it is in A.

p. 7. Though for the most part the account of the earlier years is much fuller in Wendover than in A., the account of Abraham is fuller in A.

p. 11. The account of the condition of the Jews in the wilderness, "Intra illos . . . . dominata," introduced

[1] The scribe of the Chetham MS., though a servile was an honest copyist. Thus in p. 40, the word *co-utebantur* (=συγχρῶνται, S. Joh. iv. 9) was a puzzle, and he writes it *contebantur*. The Reg. MS. reads *comitabantur*, and the Claud. *comitebantur*.

[2] I do not see how we can reject the evidence of two MSS. which claim the authorship for "Matthew "a monk of Westminster." Sir Frederick Madden's theory of its being an abridgement by Paris of his own work rests entirely on the evidence afforded by the handwriting of the portion 1241 to 1249 in the Chetham MS. I have collated this portion of the Chetham MS. with the printed text of Westminster, and my impression is that the scribe was not the author. But the earlier portion could certainly not have been by Matthew Paris, as I shall be able to prove.

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

by the compiler into his extract from Orosius, is not in Wendover.

p. 16. The words *patrem pro bestia*, in the account of the death of Brutus's father, introduced by the compiler into Geoffrey's narrative, are in Wendover. Generally speaking, when Geoffrey is followed and enlarged, Wendover is the same. Sometimes, however, he is less full than A.

p. 23. In the chapter from Geoffrey *De morte Bruti*, the compiler of A. has spoilt the sense by changing *sepelierunt eum* into *sepultus est.* Wendover, who is not so full here, has avoided the error, though he has *sepultus est.*

p. 25. In these extracts from the Bible, Wendover is much less full.

p. 30. Wendover avoids the blunder *nedom*, and has *Edom* correctly.

p. 32. There is no sign in Wendover of the play on the name Cordelia (commota est *corde illa* for *Cordeilla*) which A. has.

As a specimen of the two, the following may be remarked :—

Geoffrey has (ii. § 12), " ibique ipsum infirmum fin-
" geret et balnearet, indueret et foveret." A. alters this to
" ipsumque ibi balnearet et foveret et regalibus indueret
indumentis." Wendover, " ipsumque ibi balnearet et
" foveret et regalibus indutum ornamentis honoraret."

The last gives me the impression of being enlarged from what A. has.

p. 59. The pretended quotation from Lucan is in Wendover.

p. 60. A. has *Gothomanus* for *Gorbonianus* in Geoffrey. So Wendover.

p. 62. In the account of Darius, Hugo of S. Victor (who is here the authority) has, speaking of his daughters, " quarum redemptionem oblata Darius etiam regni
" sui dimidia parte non obtinuit. Illas tamen Alex-
" ander," &c. Wendover takes *illas* as the object of

obtinuit, and in order to make sense of the passage thus altered, he changes *quarum redemptionem* into *pro quarum redemptione*. A. has the stop after *parte*, not after *obtinuit*, but has left the other words unaltered.

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

p. 64. In the third line of this page, where A. has "aliis *omnibus* cunctis" for "aliis *oneribus* cunctis," Wendover has "aliis *omnibus universis*," apparently an attempt to make sense of the reading of A.

p. 70. A. has *in urme* for *in urbe*. Wendover has *urine*.

p. 91. A.D. 17. Livius *Ortensis* is also in Wendover.

p. 92. A.D. 18. The addition of the compiler to his authority about Ovid is also in Wendover.

p. 92. A.D. 19. This entry from Diceto and Orosius is in Wendover.

p. 107. A.D. 60. Wendover has the same error as A. as to Agrippina being Nero's wife.

p. 108. A.D. 65. The addition made by the compiler to Ado's entry is in Wendover, under the year 64, who has also the two errors about Lucretius and Lucan.

p. 109, l. 2. A. has *curribus* for *cruribus*. Wendover has *cervicibus*.

p. 113. A.D. 73. This repetition of the year 56 about Arviragus is also in Wendover.

p. 116. A.D. 94. This extract from Diceto is also in Wendover, but with variations.

p. 124. A.D. 145. Wendover has avoided the blunder in A. of joining together two modes of expression; see note [1].

p. 128. A.D. 177. This is not in Wendover.

p. 130. A.D. 187. The additions to Geoffrey about the grants of king Lucius to churches and churchmen are in Wendover, under the year 184.

p. 130. A.D. 188. The blunder *ecclesia* for *esca* is also in Wendover.

p. 141. A.D. 261, 262. Wendover is correct in these years (*see* post, p. lxxviii).

p. 164. A.D. 352. Here Wendover gives an alto-

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

gether different entry for the year to MS. A. See it in the note on the passage.

p. 168. A.D. 369. A. has *gratie* for *gratia*. So Wendover.

p. 172. A.D. 390. A. omits *flammæ*. So Wendover.

p. 181. A.D. 434. The insertion in A. which is expuncted (*see* note [2]) appears in Wendover, but in both the MSS. with marks indicating that the scribes were doubtful about it.

p. 185. A.D. 445. W. has *numero* for *unde*, making nonsense of the passage. O. has *ūn*, i.e. *unde*, and so no doubt the MS. from which W. is copied.

p. 194. A.D. 461. The error of construction in A. is also in Wendover.

p. 195. Wendover agrees with A. in reading *haberent* for *haberet*, omitting *sibi*, and in reading *inermi* for *inermes*.

p. 233. A.D. 516. In the paragraph about the fountain of St. Alban's, which is inserted in the middle of the extracts for Geoffrey, W. agrees with A. in having *hinc*, evidently mistaking *hūc*, which O. has, for *h̄nc*.

p. 235. A.D. 520. A. has *lanceam* incorrectly for *lancea*. So Wendover.

p. 254. A.D. 590. The words omitted in A., which are necessary for the sense, are in Wendover. This is one of the compiler's introductions.

p. 265. A.D. 616. In the extract from Bede, A. has altered "post viginti et *unum annos*" into "post viginti "et *uno annis*." So Wendover.

p. 282. A. D. 644. A. has *minutum* for *minutim*. So the two MSS. of Wendover, though one has been since altered.

p. 296. A.D. 672. A. has incorrectly *nolentes* for *nolentibus*. So Wendover.

p. 301. A.D. 678. In the extract from Malmesbury, A. spoils the sense by omitting *dixit*. So Wendover.

p. 310. A.D. 689. A. omits the necessary words *in materia* in the extract from Geoffrey. So Wendover.

p. 313. A.D. 696. A. omits *sororem*. So Wendover.

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

p. 317. A.D. 699. In the vision of Dricthelm, which is taken from Bede, O. has "vestimenta *suda*" for "*vesti-* "*menta uda*." W. has *suda*, expuncting the *d*, i.e. *sua*.

p. 318. A.D. 701. A. has *observantiam* incorrectly for *observandum*. So Wendover.

p. 323. A.D. 711. By omitting the verb *impetravit*, one of Bede's sentences is spoilt in A. So also in Wendover.

p. 327. A.D. 714. In copying Felix's life of St. Guthlac there is an important omission in A. (the verse of the Psalm chanted by S. Guthlac). So also in Wendover.

p. 329. A.D. 721. The curious reading *feronta* for *feritate* which A. has, is also in Wendover.

p. 331. A.D. 727. A. has incorrectly *conanti* for *conantem*. So also Wendover.

p. 345. A.D. 765. In the last line of the extract from the Life of Offa, *non* is omitted in A. So also in Wendover.

p. 359. A.D. 793. In the heading the verb *privilegiaverit* is omitted in A. So also in Wendover.

p. 370. A.D. 805. In mentioning the death of Abbat Æthelheard, A. omits the necessary words "diem "clausit extremum." So Wendover.

p. 399. A.D. 870. A. has incorrectly *confessione* for *confessionem*. So also Wendover.

p. 411. A.D. 878. A. has incorrectly *fugiens* for *fugientem*. So also Wendover.

pp. 417, 419. A.D. 883, 885. A. omits a necessary preposition *ad*. So also O. W. is here deficient.

p. 431. A.D. 894. A. has *cum suis* for *cum suis filiis*. So also O.

p. 435. A.D. 901. A. has "Tunc rex Eadwardus "rei cognita veritate de temeritate Ethelwoldi." W. has "Tunc rex Eadwardus re," &c., the *re* probably a beginning of *rex* expuncted.

p. 439. A.D. 910. "in editiori murorum civitatis "loco," A. from Malmesbury. O. has *editioni*, W. *editionem*, O. apparently not knowing the word and

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

copying it wrongly, W. having the same reading that O. gives before him and trying to make sense.

p. 449. A.D. 934. A. has incorrectly *gravidatam* for *gravidata*. So also Wendover.

p. 457. A.D. 946. A. has *aliud* for *alium*. So also Wendover.

p. 457. A.D. 947. A. has *quæ prophetia* for *quam prophetiam*. So also Wendover.

p. 460. A.D. 957. A. omits *pastor*. So also Wendover.

p. 461. A.D. 958. A. has *concupineta* for *concupiveram*. Wendover has *concupinetam*.

p. 461. A. omits *frigore* after *nivali*, in the extract from Osbern: Wendover supplies *tempore*, evidently seeing the blank and not knowing the true reading.

p. 466. A.D. 974. A. has *Rinoh* for *Kinoth*, or *Kineth*. Wendover also has *Rinoth*.

p. 470. A.D. 978. In copying Malmesbury's account of the burial of Edward II., A. alters "sacro regis "corpore . . . . levato," to "sacro regis corpore . . . . "transferens," misled by a previous *pœnitens*, and forgetting to change the case of the object. Wendover has "sacrum regis corpus . . . . transferens," adopting the *transferens*, but correcting the other error. This would appear a proof that A. is not copied from Wendover, but Wendover from the original of A.

p. 472. A.D. 983. A necessary *ut*, wanting in A., is also omitted by Wendover.

p. 473. A.D. 988. The words omitted by A. in copying the text of Malmesbury, the absence of which spoils the sense of the passage, are also wanting in Wendover. Immediately before, the error which A. has of *leguntur* for *legitur* is also in Wendover.

p. 476. A.D. 994. A. has (from Florence of Worcester) "regiis cum muneribus honoravit." Wendover has *eum* for *cum*, apparently to avoid the awkward place of *cum*.

p. 485. A.D. 1012. Here the Wendover MSS. differ from A.

In the history of the Cologne archbishop A. has "allo-

"quio *dulci multos* ad se amatores invitabat." Wendover has "alloquio *fallaci plurimos*," which looks like a subsequent alteration.

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

So again in the next page, for *non præsumens*, Wendover has *contempnens*.

p. 486. A.D. 1012. The notice of archbishop Lyfing is not in Wendover.

p. 487. A. has from Malmesbury *Palingo comiti*. Wendover adds *Danico*.

p. 488, l. 3. *Mulier*, A. *Gunnildis*, Wendover.

p. 489. A.D. 1013. The insertion of the compiler into Florence's account of Æthelred's defence of London, "aliud non habens refugium," is not in Wendover.

pp. 490, 491. A.D. 1013, 1014. These chapters are very much fuller in A. than in Wendover.

p. 493. A.D. 1015. Where A. has "inter Assumptionem et Nativitatem beatæ Mariæ in Northanhumbriam cum uxore sua proficiscens terram totam quæ fuit Sigeferth et Mercheri comitum," W. has only, "cum ipsa in Northanhumbriam profectus terram totam duorum comitum prædictorum," which looks like an abridgment of the former.

p. 494. The close of the first paragraph of A.D. 1016 is very briefly abridged in Wendover, while in the earlier portion he is fuller than A.

p. 495. A.D. 1016. The account of Cnut's siege of London is omitted altogether in Wendover.

In the account of the battle of Sherstone, for "in prima acie *stans*," Wendover has "in prima acie *militans*," which looks like a correction for the former.

p. 501. A.D. 1017. A. adds to Malmesbury's account of the concealment of Alfred and Edward in Normandy, "ut sic saltem mortis periculum evitarent." This is not in Wendover, who has only, "cum avunculo suo duce Ricardo," in its place.

p. 502. A.D. 1018. For *cujus consilio*, an insertion of the compiler, Wendover has "quæ mediatrix inter

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

"Cnutonem et gentem Anglorum existens dedit ei "concilium." This gives the idea of being an expansion of the former.

p. 503. A.D. 1020. A. has "victum haberent et "vestitum," in an introduction into the extract from the Historia Eliensis. Wendover has only *viverent.* Below, in mentioning the churches founded by Cnut, the words "et præcipue Essedunam" are omitted by Wendover.

p. 505. A.D. 1025. The mention of Edmund's consecration to Durham is not in Wendover.

p. 505. A.D. 1026. The compiler's introduction of the reason for Cnut's visit to Glastonbury is not in Wendover.

p. 506. A.D. 1029. The words "quasi legationis "causa," the ostensible reason for Hakon's exile, are not in Wendover.

p. 506. A.D. 1030. The words "nothus, eo quod de "matrimonio non fuit generatus," of William of Normandy, are in Wendover and not in A.

p. 507. A.D. 1030. The words "vel, ut alii dicunt, "in Orcadum insula est occisus" of Hakon, are not in Wendover.

p. 507. A.D. 1031. The passage about Robert's death and William's succession is not in Wendover. In the account of Cnut's visit to Rome, which follows, there are considerable omissions in Wendover, while there is one remarkable addition, respecting English archbishops at Rome, "nec possunt absque simonia pallium obtinere." This is not in Florence, who is here the source.

p. 508. A.D. 1032. The words "a rege Cnutone" of the foundation of St. Edmundsbury are inserted by Wendover.

p. 513. A.D. 1040. The mention of the emperor Henry III. is not in Wendover. Below, instead of the names of the persons sent to dig up Harold's body, Wendover has only "milites et carnifices." This must have been abridged from the original of A.

p. 514. In copying Florence's account of Godwine's ship, A. adds the words *naves vel* to "uncias ap-" pendentes." These are not in Wendover, probably from his not knowing the meaning of the word. Below, the statement (also from Florence) that Harold was the instigator of Alfred's death, is not in Wendover.

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

p. 514. A.D. 1041. The names of the two collectors of Harthacnut's tax, "Faeder et Turstinum," slain by the people of Worcester, are not in Wendover.

p. 517. A.D. 1042. The last clause of this year about queen Emma is not in Wendover.

p. 518. A.D. 1047. Speaking of the death of the bishop of Winchester, A. has "Stigandus, Helmhamensis " præsul, in ejus loco sublimatur." Wendover, "ei " subrogatus ambos obtinuit pontificatus."

p. 523. A.D. 1052. In the account of queen Eadgyth's restoration, after the quarrel between Godwine and the king was made up, A. has "et eam pristinæ " restituit dignitati." For this Wendover has "nec " tamen carnaliter illam cognovit," which looks like a later alteration. Below, in speaking of the two prelates who were exiled, Wendover says the one restored was Robert (the archbishop of Canterbury) instead of William (the bishop of London).

p. 524. A.D. 1055. Here where A. from Florence calls the peace made by Harold with Ælfgar and Griffith *firma*, Wendover calls it *infirma*. He also omits the mention of the reception of his earldom by Ælfgar.

p. 525. The compiler's statement that Hermann was the last bishop of Wilton is not in Wendover. He, however, inserts in the mention of the removal of the see to Salisbury, "rege Eadwardo concedente," no doubt from the similar expression of Malmesbury a little above the sentence which is the source of this passage. (Gest. Pont. ii. 83, p. 183.)

p. 525. A.D. 1056. The description of Leovegar,

Comparison of the MSS. of Roger of Wendover with the Corpus Christi MS.

which the compiler has taken from Florence's description of Odda, is not in Wendover.

p. 525. A.D. 1057. The mention of the emperor Henry IV. is not in Wendover.

p. 526. In speaking of the reason why Edward sent for Edmund Ironside's son Edward, A. has "ut ipse "*vel filii ejus* sibi succederent in regnum." The words *vel filii ejus* are not in Wendover.

p. 530. A.D. 1062. A. says that Wulstan was made Bishop of Worcester, "acclamante populo:" Wendover, "rege acclamante cum populo."

p. 531. A.D. 1065. Here the MSS. of Wendover again are identical with A.

p. 534. In the story of Tostig's banquet Wendover has *delicias* for *alios.*

p. 539. A.D. 1066. A. has *nomen* for *omen.* So Wendover.

Summary of the facts.

The facts then now before us are these. MS. W. (Wendover) is identical with A., between A.D. 231 and A.D. 1012. Before 231 it is very much fuller on the whole, though not always, than A., the sources of the portion between the Incarnation and that year, though usually the same as those employed by the compiler of A. (for the most part, Peter Comestor, Ado of Vienne, and Hugo of S. Victor), being in many instances amplified. From this point till 1012 the MSS. offer only the same kind of variations that any two MSS. of the same work will always do. Between 1013 and 1065 they again differ considerably, W. being on the whole considerably less full than A. Add to this that A. is a very carelessly written MS., full of scribe's blunders and occasional omissions.

Theory of the authorship.

The most probable theory from these facts seems to me to be : A. is a direct transcript from another MS. existing in St. Alban's, compiled and written shortly before, near the beginning of the 13th century. Wendover proposed to himself to make a new edition of this, and

to re-write it. This he actually did as far as the end of the year 231, using it and its materials, which were of course to be found at hand in the monastery. After 231 he gave up his intention of re-editing the work, and continued his own book, merely by transcribing the earlier compilation, until the year 1012, when he again carried out his original plan, though less fully than before. The evidence seems to me to admit of no other explanation than this. If an earlier compilation existed in St. Alban's, it is very unlikely that there should be two distinct amplifications of it existing in the same monastery; and as the style of A., or rather the way in which its compiler copies and abridges his authorities, does not change at the year 232, while the style of W. markedly does, I think we must conclude that A. is the original of the two, and W. the work of a copyist. The popular theory that A. is a copy of W., transcribed under the directions of Matthew Paris, is, I think, utterly untenable; the whole introductory portion differs so greatly in the two MSS., that of W. being fuller then, while not so full after 1012; and, as I think has been shown above, giving evidence of being derived from A. between the years 1012 and 1065.

Inquiry as to the author of the compilation used by Wendover and Paris as the basis of their histories.

Who then was the author of this compilation? If the conclusion to which I have come is correct, it was not Roger of Wendover; and to say nothing of his date, I shall be able to produce conclusive evidence that it was not Matthew Paris, assuming him to be the author of the corrections of MS. A. And the only serious objection to my theory is that it seems unlikely that the author of so laborious a compilation—the basis on which the two historians of St. Alban's, Wendover and Paris, founded their histories—the book which was lent to other religious houses, and became the source of the widely popular compendium called by "Matthew of "Westminster's" name, should pass so entirely into oblivion. That the author had been soon thrown into the shade by the greater fame of Wendover and Paris,

even in his own monastery, is clear from Walsingham's words, who, in speaking of the celebrated monks of St. Alban's, speaks of "Rogerus de Wendovere, noster mo-" nachus, cui pæne debent totius regni chronographi " quicquid habent."[1] But it must be remembered that many years elapsed between the date of the compilation and the time when these words were written by Walsingham; and it was not unlikely that a book, so completely made their own, and continued to their own time, by the two great historians of the house, Wendover and Paris, should even in the house itself be called by one of their names. The loss of the author's name is in no way more remarkable than the loss of that of the Life of Offa,[2] which would have an especial interest in a society which claimed its origin from that monarch. Though I am unable to suggest any name for the author, there can be no doubt that his work was written in the abbey of St. Alban's, from the frequent mention of the abbey, and from the elaborate way that anything that tends to illustrate the history of St. Alban's is amplified, as for instance the Life of S. Alban. As to the author's date, the work must have been composed after the time when, as Sir Thomas Hardy has remarked (Materials for British History, iii. p. xlii.), we learn from the Gesta Abbatum S. Albani, that Peter Comestor's work was introduced into the monastery,—that is, during the abbacy of John, 25th abbat, 1195–1214.[3]

The Life of Offa the latest work used.

Of the works used in the compilation, probably the latest in date is the Life of Offa, which was certainly written in the monastery of St. Alban's. The compiler has extracted a considerable portion of this Life of Offa

[1] De Fundatione et meritis Monasterii Sancti Albani. Appendix E. to Riley's John of Amundesham's Annals of S. Alban's, ii. p. 303.

[2] I shall hereafter shew that Matthew Paris could not have written this, as has been sometimes supposed. See below, p. lxxx.

[3] See Riley's edition of the Gesta Abbatum, i. p. 233, and compare Madden's Preface to the Historia Anglorum, i. p. xii.

(pp. 356, *seqq.*), and at the same time has enlarged some of his extracts in a manner very much as the author of such a piece would do in using it in this manner; and in addition to this, on another occasion (p. 252), in speaking of the tomb of S. Alban, he uses the same words that the author of the Life of Offa uses.[1] The Life is used again in speaking of Offa in p. 343. It appears to me that a very possible theory may be that the author of the Life of Offa was also the author of the compilation which formed the basis of the histories of Wendover and Paris.

Character of the compilation.

The compilation, whenever and by whomsoever it was written, must be regarded as a very curious and remarkable one. The very large number of sources consulted, the miscellaneous character of many of the extracts, the mixture of history and legend, the giving fixed years to stories which even writers like Geoffrey of Monmouth had left undated, the care at one time, and the carelessness at another, the slavishness with which one authority is followed, and the recklessness with which another is altered, the frequent confusion of dates through ignorance and want of care, the blunders displayed in many instances from the compiler not understanding the author whom he is copying, as is especially the case in the extracts from the Anglo-Saxon Chronicle, —all these characteristics may well earn for the author the title that Lappenberg has given to him, though under the name of "Matthew of Westminster," namely that of the "Verwirrer der Geschichte." At the same time there is no doubt that he had access to some materials which we no longer possess; and my object has been to trace all his statements, where possible, to their source, and to distinguish any additions that the compiler has made, when they are merely rhetorical amplifications of his own, or when they are really from some source not now extant.

---

[1] See the note [2], p. 252.

The chief authorities.

The prologue is taken, with the exception of a sentence at the beginning from Ado, and one at the end, which I suppose to be the compiler's own, from Robert de Monte. The early history from the Creation is chiefly from Peter Comestor,[1] but with considerable additions from the Vulgate Translation of the Old Testament, S. Augustine, Isidore, S. Jerome, &c. The early Roman history is from the Historia Miscella. With additions from many other sources, the history up to our Lord's Birth is chiefly from the Chronicle of Ado, archbishop of Vienne from 859 to 874, and the Excerpta Minora of Hugo of S. Victor.[2] Peter Comestor is again employed at the beginning of our era. The chief authorities used for the history of England are, besides the fabulous history of Geoffrey of Monmouth the whole of whose work is introduced in an abridged form, Bede, Florence of Worcester, Simeon of Durham, Henry of Huntingdon, and William of Malmesbury; Asser was unknown to the compiler, and is always quoted at second hand from Florence. The general history is chiefly from Ado, though with frequent introductions from the Chronicle of Sigebert of Gembloux and others. The dates and lengths of the reigns of the Popes are at first from the Vitæ Pontificum of the Librarian Anastasius, and afterwards from some continuation which was preserved at St. Alban's. The source of every passage which I have been able to identify is given in the margin. The alphabetical list which follows gives all the authorities to whom I have been able to trace any statement in the

---

[1] The copy made for S. Alban's of this work is now MS. Reg. 4 D. vii. in the British Museum. Madden's Preface to the Historia Anglorum, i. p. xii. note 1.

[2] I regret that it was not till many of the earlier sheets had been printed off that I became acquainted with this work, and thus the authorities given in the margin are occasionally the writers used by Hugo, when Hugo's name ought to stand there. Three of these instances seemed to me of sufficient importance to have the errors corrected, the others will be found mentioned in the table of Corrigenda at the end of this preface.

compilation, my object being, of course, to identify, not the original source, but the author's, for his facts.

List of the authorities which have been used by the compiler, with the editions to which reference is made.

Alphabetical list of the compiler's authorities.

Abbo of Fleury: Vita S. Eadmundi (Migne's Patrologia, cxxxix.).

Acta S. Silvestri.

Ado of Vienne:

Chronicon (Migne, cxxiii.).

Martyrologium (Migne, cxxiii.).

Adrevald of Fleury:

Historia translationis S. Benedicti (Migne, cxxiv.).

De miraculis S. Benedicti (Migne, cxxiv.).

Aelred of Rievaulx:

De genealogia regum Anglorum (Twysden's x. Scriptores).

Vita Edwardi Confessoris (Twysden's x. Scriptores).

Anglo-Saxon Chronicles[1] (Monumenta Historica Britannica).

Apostolica Historica de S. Petro (Fabricius, Cod. Apoc. Novi Testamenti).

Augustine, S.:

De Hæresibus (vol. 8, Migne, xlii.).

De Civitate Dei (vol. 7, Migne, xli.).

Bede:

Historia Ecclesiastica (Mon. Hist. Brit.).

Chronicon de sex ætatibus sæculi (Mon. Hist. Brit.).

Vita S. Cuthberti (Stevenson, Eng. Hist. Soc.).

Vitæ abbatum Girviensium (Mon. Hist. Brit. prefixed to Simeon of Durham).

---

[1] The chronicle used was the Peterborough one (MS. Bodl. Laud. 636).

Alphabetical list of the compiler's authorities.

Berengosus: De laude et inventione S. Crucis (Migne, clx.).

Bridferth of Ramsey: Vita S. Dunstani (Migne, cxxxix.).

Cassiodorus: Historia Tripartita (Migne, lxix.).

Chronicon Fani S. Neoti (Gale, Scriptores xv. p. 141).

Cuthberti Epistola de morte Bedæ (Stevenson's Bede, i.).

Dexter: Chronicon (Migne, xxxi.).

Faustus, S.: Vita S. Mauri (Acta Sanctorum, 15 Jan.).

Felix: Vita S. Guthlaci (Acta Sanctorum, 11 Apr.).

Flodoard of Rheims: Annales (Migne, cxxxv.).

Florence of Worcester: Chronicon (Mon. Hist. Brit.).

Freculphus: Chronicon (Migne, cvi.).

Geoffrey of Monmouth: Historia Britonum (Giles, Lond. 1844).

Gregory of Tours:

Historia Francorum (Migne, lxxi.).

De miraculis S. Juliani (Migne, lxxi.).

Hegesippus de bello Judaico (Weber, Marburg, 1864).

Henry of Huntingdon: Chronicon (Mon. Hist. Brit.).

Hermannus Contractus (Migne, cxliii.).

Hildebert of Le Mans: Historia de Mahumete (Migne, clxxi.).

Historia Eliensis (Gale, Script. xv. and Stewart, Anglia Christiana Soc.).

Historia Miscella (Eyssenhardt, Berlin, 1869, and Migne, xcv.).

Historia Rameseiensis (Gale, Scriptores xv.).

Historia de S. Cuthberto (Hinde's Symeon of Durham, Surtees Soc. vol. 51, 1867).

Hugo of S. Victor: Excerpta priora (Migne, clxxvii.).

Ildefonsus (Pseud.): Continuatio Chronicon S. Isidori (Migne, xcvi.).

Isidore of Seville:

Etymologia (Migne, lxxxii.).

Chronicon (Migne, lxxxiii.).

Isidore of Seville:

De ortu et obitu patrum (Migne, lxxxiii.).[1]

Isidore (Pseud.): Decretalia (Hinschius, Lips. 1863).

Jerome, S.:

Liber Quæstionum in Genesin (Migne, xxiii.).

In Osee (Migne, xxv.).

Eusebii Chronicon (Migne, xxvii.).

Johannes Diaconus Vita S. Gregorii (Migne, lxxv.).

Josephus: Antiquitates Judaicæ (Dindorf, Par. 1845).

Justin (Elzevir, Amstelod. 1664).

Leontius: Vita S. Johannis Eleemosynarii (Migne, lxxiii.).

Libellus de regibus Saxonicis (Hinde's Symeon of Durham. Surtees Soc. vol. 51, 1867).

Lucas Tudensis: De Westergothis (ed. 1633).

Marianus Scotus: Chronicon (Pistorius, Franc. 1601 and Migne, cxlvii.).

Martyrologium Romanum (Antv. 1701).

MS. apud Leland, Collectanea iii. (Hearne, 1770).

Nennius (Mon. Hist. Brit.).

Orosius: Historia (Migne, xxxi.).

Osbern:

Vita S. Dunstani (Migne, cxxxvii.).

Vita S. Elphegi (Migne, cxlix.).

Vita S. Odonis (Migne, cxxxiii.).

Passio SS. Ethelberti et Ethelredi (ap. Simeon. Dunelm. Mon. Hist. Brit.).

Paulinus: Vita S. Ambrosii (Migne, xiv.).

Paulus Diaconus: De gestis Longobardorum (Migne, xcv.).

Petrus Comestor:

Historia Scholastica (Migne, cxcviii.).

Historia Evangelica (Migne, cxcviii.).

Alphabetical list of the compiler's authorities.

---

[1] The first two references to this treatise, pp. 97, 109, were taken from the Cologne edition, 1617, where it is called "De vita et "morte sanctorum."

Alphabetical list of the compiler's authorities.

Pilati Epistola ad Tiberium (Fabricius, Cod. Apoc. Novi Testamenti).

Privilegium Eadmundi regis (Monasticon, iii. p. 137).

Ralph de Diceto: Abbreviationes Chronicorum (MS. 13 Reg. E. vi.,[1] and Twysden's x. Scriptores).

Robert de Monte: Annales (Migne, clx.).

Ruffinus: Historia Ecclesiastica (Veronæ, 1745).

Sigebert of Gembloux: Chronicon (Migne, clx.).

Simeon of Durham:

- Annales (Mon. Hist. Brit.).
- Historiæ recapitulatio (Hinde, Surt. Soc. vol. 51.)
- Historia Dunelmensis Ecclesiæ (Twysden's x. Scriptores).
- De Archiepiscopis Eboracensibus (Hinde, Surt. Soc. vol. 51).

Ursinus: Vita S. Leodegarii (Migne, xcvi.).

Vita S. Neoti (Whitaker, Lond. 1809.)

Vita Offæ II. (Wats, in the same volume with Matthew Paris's History).

Vita S. Oswini (Raine, Surtees Soc. 1838).

Vitæ Pontificum (Anastasius, Migne, cxxvii. cxxviii.).

Vulgate, the, especially the two books of Maccabees.

William of S. Alban's: Vita S. Albani (Acta Sanctorum, June 22).

William of Jumièges: Historia Northmannorum (Migne, cxlix.).

William of Malmesbury:

- Gesta regum (Hardy, Eng. Hist. Soc.).
- Gesta Pontificum (Hamilton, in the present series).[2]

---

[1] This MS. was formerly in the library at S. Alban's. See Madden's Preface to the *Historia Anglorum*, i. p. xii. note [2].

[2] In the additions introduced by Paris into the compilation, there are extracts from Sibyllinorum Verborum Interpretatio (Migne, xc.); Rabanus Maurus, De vita beatæ Mariæ Magdalenæ (Migne, cxii.).

I proceed to speak of the character of the compilation, and of the way in which the compiler has used his authorities.

Character of the compilation.

In the first place, the scribe who wrote the Corpus MS. was a very illiterate and careless one: thus to give some specimens out of many instances of careless writing or blundering, we find *mortalibus* for *moralibus* (p. 1), *alterra* for *altera* (p. 4), *tarctarent* for *tractarent* (p. 23), *aratur* for *aratra* (p. 55), *omnibus* for *oneribus* (p. 64), *juventute* for *vivente* (p. 75), *conso* for *tonsor* (p. 86), *cam̃* for *causa*, (from not understanding *cā, ib.*), *rubes* for *urbes* (p. 92), *rie* for *ne* (p. 95), *in terrum* for *interim* (p. 100), *juvene* for *Vienne* (p. 107), *curribus* for *cruribus* (p. 109), *ecclesia* for *esca* (p. 130), *spem* for *specie* (from not understanding *spē*, p. 164), *unum* for *unde* (from not understanding *ūn̄*, pp. 267, 277), *die* for *Dei* (p. 287), *regnavit* for *generavit* (*ib.*), *seculis* for *sceleris* (p. 289), *martyr* for *mater* (from not understanding *m̄r*, p. 302), *fofensi* for *Rofensi* (p. 333), *uecciam* for *necessaria* (p. 336), *sermonibus* for *seditionibus* (p. 337), *ipse* for *tempore* (*ib.*), *urce* for *nece* (p. 342), *nens* for *necis* (p. 372), *toto* for *octo* (p. 374), *de populi et latores* for *et populi delatores* (p. 397), *sepulture ut dere* for *talionem reddere*, the eye of the scribe being caught by the first two words a line before (p. 399), *optas* for *aptas* (p. 406), *ut eldun* for *Melduni* (p. 417), *ecce* for *cetere* (*cec̉e*, p. 436), *matrem* for *martem* (p. 442), *regionibus* for *regibus* (*ib.*), *coronibus* for *cogonibus* (p. 476), *Orencestriam* for *Cirencestriam* (p. 502), *cunctis* for *cuneis* (p. 504), *animo* for *anno* (p. 512), *parentes* for *parcentes* (p. 514), *ab* for *an* (p. 519), *ubi* for *vir* (from not understanding *u̇*, p. 532.) The proper names are frequently grievously mangled, for instance, *Vesomedius* for *Mesomedius* (p. 124), *Hostenus* for *Bostrenus* (p. 170), &c.

Errors of the scribe of the Corpus Christi MS.

Nor was the rubricator, who writes in a different hand, one of the regular St. Alban's type, better than

Errors of the rubricator of the Corpus Christi MS.

the scribe; among many instances of carelessness and ignorance, the following may be selected.

p. 95. *Direcci* is given in the heading, apparently for *directio.*

p. 130. The heading to the year A.D. 188, *Eleutherii constitutum* appears in the Corpus MS. *Eleutherius constituitur.*

p. 145. *Domitianus* is given instead of *Dioclitianus.*

p. 146. A heading belonging to the year A.D. 291 is prefixed to A.D. 290, with which it has nothing to do.

p. 372. The rubric belonging to A.D. 818 is prefixed to A.D. 822.

p. 381. The heading has "De morte *Bernulfi* regis" for *Bertulfi,* though the name is given correctly in the text immediately below.

p. 396. "De nuntio Inguar ad regem *Eadmundo* " misso" for *Eadmundum.*

p. 452. The rubricator gives *filii* for *fratris;* in p. 453, *dimiserint* for *diviserint;* in p. 465, *Wigorniensem* for *Wigorniam.*

p. 479. The heading to the year A.D. 999 is "De " Cantie depopulatione." The rubricator, in writing the heading to the next year, "Rex Ethelredus . . ." began the former over again, and actually wrote "De " Cantie fredus."

p. 481. A.D. 1006. For the heading to this year the rubricator has repeated that to the following year. He has done similarly in p. 491 and p. 498.

p. 523. A.D. 1053. The heading to the chapter which mentions the death of Rhys, brother of Griffith, is, "Quod " *Griffinus* frater regis Walensium perimitur," although the chapter begins "Frater Griffini, &c."

p. 529. The rubricator has *pacis* for *pactis* in the heading.

These errors are important as proving that the author could not have been the rubricator, and I think they are quite conclusive against the idea which has been enter-

tained that Matthew Paris himself was the rubricator. Some of the above blunders it is impossible to believe that he could have committed.[1]

Manner in which the compiler used his authorities.

As to the compilation itself, it is evident that the compiler followed no fixed law in the way he culled his "flores;" in most cases, especially in the earlier portion, he follows his authorities word for word; sometimes, however, especially in the case of Peter Comestor, he gives merely an abridgment. On the other hand, he frequently enlarges and embellishes what he has before him, introducing rhetorical flourishes or epithets merely for the sake of doing so.[2] He seems to consider all his authorities of equal value, and all the events told, whether legendary or historical, of equal interest. Sentences are sometimes made up out of Geoffrey of Monmouth and Bede as if of equal authority. The authorities quoted by name are Trogus Pompeius (*i.e.* Justin), p. 89, Bede frequently, Geoffrey of Monmouth as the author of the Historia Britonum, pp. 149, 308, and by name in p. 310, the Life of S. German (probably that by Constantius), p. 191, the Anglo-Saxon Chronicles as Cronica Anglorum.[3] The compiler had some knowledge of Latin poetry, as we have Lucan quoted several times, once (p. 59) wrongly, Juvenal in p. 106, Claudian, p. 175. He occasionally introduces verse himself, pp. 351, 537. He makes no attempt to correct wrong quotations in his

[1] I sincerely hope that what has been said above will prevent the early portion of this compilation being ever quoted again as "Matthew of Westminster;" or that personage and Wendover being quoted for the same statement as independent authorities. The proper name for the book would be the "St. Alban's compilation." See what Sir F. Madden says on this point, Hist. Anglor. i. p. xxviii. note [10]. As to the question whether "Matthew of Westminster" was a real person, see what I said above, p. xxi, note [2].

[2] These sometimes in the case of a favourite expression are repeated in the same language; see an instance pointed out in the note [3] to p. 220, where an expression is used for the third time.

[3] Farther on, under the year 1128, Hugo of S. Victor is mentioned by name.

Manner in which the compiler used his authorities.

authorities; for instance, the wrong citation of the prophet Habakkuk is left as he found it in Peter Comestor (p. 80). He affixes dates to the stories he extracts from Geoffrey of Monmouth and the legends he copies out of William of Malmesbury quite as readily as he copies the dates from Sigebert or Florence.

Sometimes he alters the expressions of his authorities to suit his own time; thus, in p. 323, A.D. 711, where he is copying Bede, he alters Bede's *usque hodie* into *ad obitum Bedæ.* The dates of events copied are occasionally altered, apparently with no other reason than that he may have something to insert in a year which would otherwise have been blank. See, for instance, the extracts from Sigebert of Gembloux, p. 230. There are also endeavours at times to make the fabulous stories more probable by altering the names given in them, which would be inconsistent with the dates to which they are assigned. Thus in p. 239, in an extract about king Arthur from Geoffrey of Monmouth, the name of the Pope is altered, that the story might be possible to have taken place under the year to which the compiler has affixed it.

In the later portion of the compilation, that is after it is nearly confined to English history, the author mixes up the English authorities used in a very curious manner, patching together the accounts given by Florence, Huntingdon, and Malmesbury so as to be often very confusing. A date or a word is sometimes inserted from one authority, while another is being verbally copied.[1] He must have compiled his chronicle with many of his sources immediately before him. Sometimes he

[1] See a curious instance in p. 390. Simeon's account of the battle in which Osbryht and Ælla fell is being copied; but the compiler inserts *in die Palmarum* from the Historia de S. Cuthberto. See also p. 446, note [1], p. 480, note [1]. In p. 421 "caput regni" as a description of London is introduced from Malmesbury, while Florence and Huntingdon are being copied; in p. 439 the word *supparum* (camisiam) from William of Jumièges is inserted in an extract from Malmesbury.

tries to reconcile discrepancies by minute alterations, but more frequently he is not in the least deterred by finding contrary accounts of the same transaction in his different authorities, and simply copies both. In the earlier portion there is ample evidence that Justin, Orosius, and Josephus[1] were known to him, and in the library of the monastery ready to his hands; but he prefers in most cases to take Roman and Jewish history from the Historia Miscella and Hugo of S. Victor, even when they are manifestly copied from the above writers.

Manner in which the compiler used his authorities.

The above list of authorities used is especially interesting, as showing what probably was the extent of the historical library of St. Alban's at the time Roger of Wendover and Matthew Paris were writing, viz., the earlier portion of the 13th century, and the books which were open to them. It is valuable also, as showing how little there is that we have not at present. In the list which follows (pp. lvi–lxxiii) of the compiler's own additions, if we take away what are evidently his own inventions or enlargements for the sake of fancied improvements, it will be seen how little there is left of which the source cannot be identified with absolute certainty. The recent publication of the "Libellus de "regibus Saxonicis" in Mr. Hinde's very valuable edition of Symeon of Durham (Surtees Society, vol. 51, 1867), has shown what is the authority for several facts which were before supposed to be only known through this compilation. The author must, however, have had access to certain Annals of Northumbria, which are no longer in existence, and I think that the frequent mention of Kent points to some similar annals of that part of the kingdom which have been lost. If to these we add one or two saints' lives, and the Acta S. Silvestri, I think we possess all his other authorities. The list

[1] The MS. of Josephus, which was probably that used in S. Alban's, is now in the British Museum, MSS. Reg. 13 D. vi., vii. See Madden, Preface to the Historia Anglorum, i. p. xii. note [2].

of his introductions, in which I have not consciously omitted anything of importance, will enable the reader to judge of this for himself.

Character of the compiler's own introductions.

Of what are certainly the author's own introductions, the most characteristic are the explanations of English names, which he continually inserts while copying his authority closely,[1] and the characters he gives of the various bishops or abbats, whose succession or death he has occasion to mention; thus he says of James, bishop of Nisibis, that he "in Ecclesia clarissime refulsit" (p. 162), while in the next page he calls him "vir "in scripturis humanis et divinis eloquentissimus;" Ecgberht, archbishop of York, is "in divina scientia vir "ad plenum eruditus" (p. 338); archbishop Bregwine, "vir prudens et in litterali scientia eruditus" (p. 344); Æthelheage, bishop of Sherborne, is "vir in rebus eccle-"siasticis eruditus" (p. 402). In p. 459, A.D. 954, Florence's "vir reverendus" of archbishop Oskytel, is expanded into "vir bonus et in rebus divinis ad plenum "eruditus." Ælfheah is called "vir litteratus et mori-"bus ornatus," p. 472. These appear to be introduced merely according to the writer's fancy.

His errors.

His errors, though in most cases proceeding from pure carelessness, are sometimes more elaborate, and occasioned by ignorance of the language in which his original is written; this is especially the case in the instances (not very many) in which the Anglo-Saxon chronicle is used. Anglo-Saxon words are mistaken for proper names, the system of numeration in Anglo-Saxon is not understood, and corruptions are caused by the eye catching sight of an expression in a language with which the compiler was not familiar. The way in which the chronicle is used gives the idea that the compiler did not understand Anglo-Saxon, but consulted it for genea-

[1] A curious instance of alteration from this cause may be seen in p. 408 (A.D. 875), where Florence's *Stratcluttenses* is changed into *Walenses*.

logies and proper names.[1] This ignorance of the language of his authorities is sometimes displayed even in the case of Latin; one very curious instance may be seen in p. 376, where the account of Ecgberht's victory over the Danes, in A.D. 835, is copied from Huntingdon. Huntingdon speaks of him as "*secunda* usus fortuna," and this the compiler has interpreted as meaning "being victorious on a *second* occasion," and has actually introduced an account of a second victory in A.D. 836, which had no existence but in his own imagination.

Character of the compilation.

He oftener abridges than enlarges,[2] but he is fond of introducing clauses or explanations which illustrate or amplify his authorities; thus, while copying Geoffrey's account of Brutus killing his father, he inserts the words "patrem pro bestia" (p. 16), and shortly afterwards Pandrasus is directed by Brutus to be kept "reverenter" (p. 18). His extracts are made generally with little care for accuracy, and he occasionally gives two differing accounts from two of his different authorities[3] of the same event; while sometimes he has repeated a notice of an event from the same authority in different language.[4] He occasionally uses the first person intentionally[5]; but on more than one occasion he uses it when merely copied from his authority.[6] One very curious instance may be

[1] See pp. 296, 309, 402, 437. In p. 384 is a blunder over an Anglo-Saxon word in Æthelwulf's charter. From an extract in p. 437 (A.D. 902) it is clear that the Peterborough chronicle was that used by the compiler.

[2] On the other hand the usual stories of Godwine and Harold are filled up and exaggerated.

[3] See p. 272, where, through an error of Malmesbury, Cwichelm is called the brother of Cynegils, instead of his son, though shortly before, in copying Huntingdon, the compiler had correctly called him his son.

[4] See pp. 336, 337, where the ordination of Frithebert to Hexham is repeated twice from Simeon of Durham.

[5] See pp. 344, 421, 442, 536.

[6] In p. 306, while copying Bede, he leaves his first person unaltered; so also in an extract from Huntingdon, p. 500. In p. 354, where, in quoting what Alcuin says as given by Malmesbury, he uses the first person, without giving any hint as to who is speaking.

seen in p. 384, where he uses *nostræ* in speaking of the monastery of Malmesbury, showing he must have copied William of Malmesbury's statement without thinking about it. There is evidently frequently an intention of rounding a sentence, or completing any statement he thinks unfinished; thus, in mentioning the succession of bishops from one of his authorities, he not unfrequently inserts the mention of the deaths of their predecessors. Sometimes, however, he alters apparently only for the sake of altering; thus, Geoffrey's "flevit amare quæsivit-" que" is altered to "cum lachrymis quæsivit" (p. 32); the same writer's "cum solis navibus" is changed to " nudis corporibus" (p. 235); where Florence has "in " septimana hebdomada post Pascha," he alters it to " in-" stante sancta solemnitate Pentecostes" (p. 412); where Simeon has "xxxvii. dies," it is altered to "mensem" (p. 415); where Huntingdon says "non sine mirabili " exercituum ruina fugam dedignans," he alters it to " per fugam non declinans ruinam" (p. 341); where Malmesbury has, "elementis Anglicis," he gives instead, " Anglicis et aureis litteris," p. 372, &c.

Errors of the compiler.

I proceed to point out the chief errors and deviations from the original sources.

p. 1. In the prologue, taken, as has already been stated, chiefly from Robert de Monte, in contrasting Jacob's simplicity and Esau's craft, the author, apparently not thinking simplicity a just characteristic of Jacob, substitutes Job, though Esau is left.[1]

p. 2. In the account of the creation of man, where Ado is literally copied, the words "in agro Damasceno" are introduced from Peter Comestor.

p. 23. In speaking of the death of Brutus, by a partial change of the construction, the sentence is made ungrammatical. See note [2].

---

[1] It is curious that in the prologue to the Historia Anglorum, *Jacob* is left, i. 4 (ed. Madden).

p. 56. In this account of the kings of Persia, which is made up from several sources, some of the passages being certainly taken from Justin, what Justin says of Artaxerxes Mnemon is here used of Artaxerxes Longimanus.

Errors of the compiler.

p. 63. Alexander is said to have met his end "cum "a Babilonia reversus fuisset," though immediately afterwards the words "in eadem urbe" occur as the place of his death. Here Hugo, the authority, is deliberately altered for the worse, as he has "Babiloniam" correctly.

p. 64. In the account of Heliodorus's aggression on the Temple, which is taken directly from the Book of Maccabees, the avenger, instead of being the "terribilis "sessor" on the horse, is the horse himself, "equus "terribilis."

p. 70. In the extract from Geoffrey of Monmouth *regin* is given for *regni*, and made into a proper name.

p. 91. Livy is described as "Ortensis." I have offered a conjecture as to the origin of this blunder in the note on the passage, supposing that the compiler had the Historia Miscella before him, while he was also copying S. Jerome's chronicle.

p. 107. A.D. 60. Agrippina is called Nero's wife, instead of his mother.

p. 108. A.D. 62. In the account of the martyrdom of S. James from S. Jerome's chronicle, the words *pertica fullonis* are introduced from Hugo of S. Victor.

p. 108. A.D. 65. *Lucretius* is put in place of *Lucanus:* and an addition to Ado's account is given about Seneca, here called Lucan.

p. 113. A.D. 73. "De morte Arviragi regis." This chapter, taken from Geoffrey of Monmouth, is a repetition of the entry for the year A.D. 56. (p. 107.)

p. 124. A.D. 145. By joining together two different words of expression the sense is spoilt.

p. 124. A.D. 149. S. Papirus is called *episcopus* instead of *diaconus*.

Errors of the compiler.

p. 164. A.D. 350. The compiler not seeing that by *Roma* Ado here means New Rome, *i.e.* Constantinople, has made Constantine bring the relicks of SS. Andrew and Luke from, instead of to, Constantinople.

p. 167. A.D. 366. Here is a curious instance of careless copying. Ado says that Jovinian reigned "uno "anno, vel ut verius, octo mensibus." Our compiler alters this to "uno anno et octo mensibus."

p. 171. A.D. 389. To an extract from Ado, an account of S. Ambrose's consecration from Paulinus's life of S. Ambrose is added, though it had been mentioned from Ado several years before, A.D. 377 (p. 169).

p. 176. A.D. 406. In the same paragraph are two entries respecting S. Chrysostom. He is called Johannes Crisostomus in the first, and Johannes Constantinopolitanus in the second. The compiler who took the first from Sigebert and the second from Ado, evidently had no idea that the two entries related to the same person. So again,—

p. 179. Sigebert is followed in calling the first king of the Franks Pharamund, though in p. 170 Ado had been followed in calling him Priam.

p. 191. In a sentence, which is wholly the compiler's, he quotes Bede as giving the date of the death of S. German. Bede is speaking of Valentinian.

p. 195. *Inermi* is given for *inermes;* and so in p. 222, *grandi* for *grandes.*

p. 248. A.D. 571. There is a confusion about the Paschal cycle.

p. 249. A.D. 580. Huntingdon says that Cutha, in the 12th year of Ceawlin, took Bedford and other castles; the compiler omits all mention of Cutha, and says that Ceawlin took them.

p. 287. A.D. 651. Oidilwald, king of Deira, is made son of Eanflæd, in consequence of the compiler joining together two sentences of Florence.

p. 314. A.D. 698. By endeavouring to change Sige-

bert's construction, the compiler represents Tiberius III. (Apsimar) as being imprisoned instead of Leontius. **Errors of the compiler.**

p. 319. By carelessly copying Bede, the compiler represents him as ordained priest by Benedict Biscop, while Bede especially says he was ordained by Ceolfrid.

p. 324. A.D. 712. A list of the bishops of Worcester, given by Malmesbury, ends with the words "Dunstanus, " Oswaldus, Eldulfus, quorum tres ultimi archiepiscopi " fuerunt." The compiler in copying this remembered that Dunstan was archbishop of Canterbury, and rushed to the conclusion that the other two were so also, and inserted *Cantuarienses* before *fuerunt*.

p. 331. A.D. 727. Ini's queen is called Sexburga.

p. 337. Through blundering over Huntingdon, Ceolwlf is said to have died in A.D. 739. There is also an error in the genealogy given.

p. 342. A.D. 756. Here is a curious blunder, from the compiler's ignorance of Anglo-Saxon. He is copying Huntingdon's account of Sigebert's death by a swineherd (porcarius); but turning to the Chronicles, he sees the words án ꞅpán, which he mistakes for a proper name, and calls the porcarius " Ansuan."

p. 344. A.D. 762. In copying Florence, he has made Eadberht follow instead of precede Æthelberht II. in Kent.

p. 344. A.D. 765. Pope Adrian I. is incorrectly mentioned under this year, though his accession is correctly given afterwards under A.D. 772.

p. 347. A.D. 773. Alchred of Northumbria is said to have died this year, instead of being expelled. There is another confusion (Ethelredus for Alcredus) respecting the kings of Northumbria, pointed out in the note to A.D. 780, p. 350.

p. 351. The succession of the bishops of Sherborne from the MS. A. of Florence of Worcester is placed in this year (784) evidently at random.

Errors of the compiler.

p. 352. A.D. 787. The error respecting the bishops of Dorchester is pointed out in the note[2].

p. 353. By carelessness in joining together two sentences of Florence, Osred is called the "trinepos" of Ida, instead of Alchred.

p. 362. A.D. 795. By joining together the accounts of two quite different years (770 and 795) given by Sigebert, the acts of Constantine V. are attributed to Constantine VI.

p. 364. "Æthelhardo legationem graviter fungente." Malmesbury, from whom this is taken, has "amministrante;" the compiler alters it to "fungente," and forgets to change the case of *legationem.*

pp. 369, 370. A.D. 803. The successions of the bishops of London and Rochester are inserted at random.

p. 371. A.D. 815. Louis I. is said to have been crowned by P. Leo III., instead of by his successor P. Stephen IV.

p. 376. A.D. 834. Among those who fell in Ecgberht's battle with the Danes, Sighelm, bishop of Sherborne, is introduced, who did not die till a century afterwards. The name seems to have been carelessly altered from Huntingdon, and the see inserted without any thought of the date. Of the curious blunder arising from the compiler's not understanding the meaning of *secunda,* I have already spoken (p. xlv).

p. 377. A.D. 837. Æthelstan, son of Æthelwulf, is said to have been illegitimate, probably through a confusion with the great Æthelstan, the story of whose birth, as given by Malmesbury, was known to the compiler.

p. 378. A.D. 838. The construction is altered and a solecism produced by the attempt at varying it.

p. 379. A.D. 846. Æthelstan, king of Kent, is called *episcopus*, probably through mere carelessness.

p. 384. A.D. 854. In Æthelwulf's charter the A.-S. word pıte-hpæðenne is corrupted into *wintereden.*

p. 386. A.D. 856. Here Lothaire seems to be mistaken for Louis II., and Charles, king of Provence, son of Lothaire, for Charles the Bald. The error arises from a careless looking at Malmesbury, ii. p. 157. **Errors of the compiler.**

p. 401. A.D. 870. The death of Weremund, bishop of Dunwich, is inserted at random.

p. 402. A.D. 871. Here is an instance of an error arising from the compiler's habit of turning over the A.-S. Chronicle in search for proper names. At the battle of Ashdown, Florence, who is here literally followed, states that one only of the two pagan kings fell, adding immediately afterwards that this was Bacgseg. The compiler, looking into the Chronicle for the name, found mention of two, Bacgseg and Haldene, and then altered Florence's text to state that both were slain. Under the year 878 (p. 410), where he is copying Simeon of Durham, he mentions Haldene, having entirely forgotten the previous mention of his death.

p. 403. In the genealogy of Alfred, which is chiefly from Florence, Gewis or Gegwis is supposed to be a woman by the compiler, and *reginæ* added after the name. On the other hand, p. 405, in the list of Alfred's children (also from Florence), Ælfthryth is turned into a son, Alfredus.

p. 407. In the account of the scholars encouraged by Alfred (from Florence), Æthelstan and Werwulf (here called Werebert), Alfred's chaplains, are turned into bishops, and sees invented for them. This is probably from a confusion with Werenbert, who was bishop of Leicester in 802.

p. 414. A.D. 879. In the mention of Alfred's foundation of Shaftesbury, the compiler adds that Algiva, queen of Edmund, afterwards constructed a nunnery there. Edmund's queen was buried there, but Alfred's daughter was the abbess of Shaftesbury, and these two have been confused. See the note on the passage. The

Errors of the compiler.

next entry about Louis III. and Charles III. is a careless copying of one of the authorities.

p. 415. A.D. 883. The account of Scotus Erigena, from Malmesbury, is inserted without any regard to his real date.

p. 427. A.D. 889. The account of Alfred's sending alms to Jerusalem seems to be derived from what Simeon says of Abel, patriarch of Jerusalem, sending alms to Alfred. Below, under A.D. 891, is a curious proof of the Anglo-Saxon chronicle being used and misunderstood. *Tribus et dimidio* is given as a translation of þriððan healfre, where Florence has correctly *duobus et dimidio.* Again, in p. 428, the comet called in the chronicle feaxeðe (hairy) star, is styled by the compiler *vexede sterre.*

p. 431. A.D. 895. The account of Hasting's defeat at Buttington, which is an enlargement of the account in the Chronicle, is altogether falsified from the same cause. His statement that Alfred "paganos tam navali quam " terrestri exercitu circumcinxit" has led to a different site being fixed on for the battle to the usual one. See the note on the passage, and Earle's *Two of the Saxon Chronicles Parallel,* notes, p. 319.

p. 432. A.D. 895. Wirral, a district of Cheshire, is given as the English name of Legecestria (Chester), through misunderstanding the Anglo-Saxon Chronicle. See the note on the passage.

p. 434. A.D. 898. Here again is an instance of blundering over the Anglo-Saxon Chronicle: uter mere, the outer sea, is mistaken for the name of the river at which the Danes landed: " ostium fluminis cui *uthemare* " nomen est."

p. 436. A.D. 901. This account of Edward's daughters and their husbands has several errors from a confusion between the two authorities employed. The compiler has blundered on this a second time in p. 451. A.D. 938.

p. 437. A.D. 902. Florence has, "regis minister Ead-"woldus, abbas Kenulfus." This is altered to "Ead-"woldus et Kenulfus abbates." Immediately afterwards Beoꝛnoðeꝛ ꞅunu is falsified into "Brithricus et Sinothus." Errors of the compiler.

p. 438. A.D. 905. Several of the bishops mentioned are affixed to wrong sees.

p. 439. A.D. 907. The events put under this year belong to A.D. 901, under which year they are given in Florence.

p. 439. A.D. 910. Charles the Great is said to have brought the relicks from Jerusalem instead of from Constantinople.

p. 443. The names of the two towns, Eadesbyrig and Warwick, are blunderingly altered.

p. 446. A.D. 925. Eadgyth is mentioned as Sihtric's wife.

p. 447. A.D. 927. The marriage of Hugh, count of Paris, is set down to this year apparently without any authority.

p. 450. A.D. 934. *Wellensis* is an error for *Wiltoniensis*.

p. 467. A.D. 975. Florence, who is here the authority copied, in speaking of the number of ships in Eadgar's fleet (3,600), says there were 1,200 in each of the East, West, and North seas. Our compiler deliberately inserts another 1,200 in the South, though he leaves the whole number (3,600) unaltered!

p. 469. A.D. 976. This repetition of the succession of the bishops of Crediton, given before under 952, seems due to a confusion between the bishops of Crediton and Wilton. See the note on the passage.

p. 473. A.D. 988. The omissions from Malmesbury's text (inserted in brackets), without which the sentence cannot be understood, seem rather due to the compiler than to the scribe, and give a proof of the carelessness with which the authorities were copied.

p. 478. The compiler, intending to alter the construc-

Errors of the compiler.

tion of the sentence introduced "*cujus* dextra manus" for "dextræ manus," but forgot the verb now rendered necessary at the end of the sentence.

p. 481. A.D. 1006. Here, although Florence, the authority followed, gives correctly the name of the archbishop who died, our compiler has gone out of his way to introduce an error from Malmesbury. Having Malmesbury's Gesta Pontificum before him, and wishing to give the succession in the see of Winchester thus made vacant by the promotion of Ælfheah, he confuses him with an earlier bishop of the name, though again Florence is perfectly correct.

p. 482. A.D. 1009. There is a confusion between the bishops of Selsey and Sherborne.

p. 497. A.D. 1016. In the list of those who fell at Assandun, Florence describes Ulkytel as "East Anglorum "dux," and goes on "Æthelwardus dux, filius ducis "East Anglorum Athelwini Dei amici." This is altered into "Usketellus et filius ejus Ethelwoldus, et Dei "amicus Ethelwinus." Just before is a curious instance of the way in which Henry of Huntingdon's words are dovetailed into a paragraph of Florence of Worcester.

p. 500. A.D. 1017. Here is a curious example of a blunder and its consequences. In copying Malmesbury's account of Cnut's fourfold division of England, the compiler states that Mercia was given *Eorico*, evidently a mere error of transcript for *Eadrico*. Knowing that Eadric was earl of Mercia, he came to the conclusion that this *Eoric* had been violently put into his place, and represents him as going to Cnut to complain, and thus bringing about his death, which is described in Malmesbury's words, though he gives the story from Huntingdon immediately afterwards. He was probably led to this by Malmesbury expressly declaring his ignorance of the cause of the quarrel.

So in the following paragraph (p. 501), having introduced an error from Malmesbury into Florence's ac-

count of the sons of Edmund Ironside (*Eadwinum* for *Eadmundum*), and knowing that there was an *Eadmundus* somehow connected with them, he introduces an *Eadmundus* as a brother of Eadgar Ætheling. **Errors of the compiler.**

p. 502. The year when Wulstan, who held the sees of York and Worcester together, resigned the latter, is given as the date of his death.

p. 504. A.D. 1022. The alteration of *Eadgar* into *Edward the elder*, as the king whose laws were established by Cnut, is probably due to what Malmesbury says.

p. 513. A.D. 1040. Greater care was evidently taken by the compiler in this portion of his work than in the earlier. Thus, in the mention of Harthacnut's coronation, he has introduced from Diceto the statement that the king was crowned by the archbishop of Canterbury, and has given the right archbishop (Eadsige) instead of Æthelnoth, whom Diceto erroneously mentions as the consecrator. Another proof of the greater care used here may be seen in the way in which Florence's attempt to combine the two stories respecting the indignity with which Harold's body was treated is avoided, by the compiler's omitting "in gronnam proicere." Flor., p. 599 E.

p. 516. A.D. 1042. The Dane at whose wedding-feast Harthacnut died is called *Cnuto* instead of *Tovius* (Tofig).

p. 519. A.D. 1051. In speaking of Danegeld, the number of years (38) during which Florence mentions that it had existed, is turned into the number of thousand pounds to which it had amounted!

p. 524. A.D. 1055. Bishop Hermann is said to have wished to change the seat of his bishoprick from Ramsbury to *Salisbury*, instead of to *Malmesbury*, as Florence, who is here copied, says. This probably arises from the compiler's knowing from William of Malmesbury that the see was afterwards removed to Salisbury. It does

Errors of the compiler.

not, however, save him from the inconsistency with which in the next page he copies Malmesbury in stating that bishop Hermann *did* change the seat of his diocese.

p. 525. A.D. 1056. Here the character given by Florence to earl Odda is curiously transferred in precisely the same words to Harold's chaplain, Leovegar.

p. 529. A.D. 1059. The count of Ponthieu is called *Godwinus* instead of *Guido*.

Additions of the compiler.

I come next to speak of the matter which is due to the compiler himself.

The following table gives all the additions of any importance which he has introduced from his own fancy, or which he has derived from some source not now in existence, or which I have been unable to identify:—

p. 2. The conclusion of the Prologue.

p. 11. There is an addition to the extract from Orosius about the condition of the Israelites in the wilderness.

pp. 53, 54. An addition respecting Cyrus.

p. 58. "alii Thraciam" is added to Justin's account of the countries ravaged by the Gauls.

p. 59. A line said to be from Lucan, but not so, respecting "Brennius," is introduced into the middle of a long extract from Geoffrey of Monmouth.

p. 63. The mention of Antiochus as son of Seleucus.

p. 77. The Linea Salvatoris is the compiler's own.

p. 81. The reflections on the time of our Lord's Nativity.

p. 89. A.D. 9. The mention of the chronicle of Trogus Pompeius. Diceto has under this year "Trogus "Pompeius scribit huc usque," but our compiler is very much fuller.

p. 92. A.D. 18. The account of Ovid, though partially from S. Jerome's Eusebius, is enlarged from some other source which I cannot identify.

p. 95. A.D. 32. The whole of this entry is the compiler's. Additions of the compiler.

p. 108. A.D. 65. The details of the death of Seneca, here called *Lucanus* instead of *Lucius*.

p. 114. A.D. 79. The account of S. John.

p. 117. A.D. 96. *atque Nigasius* is added to "Dio-" nisius cum sociis suis," which is from Diceto.

p. 130. A.D. 187. The account of king Lucius's confirmation of his gifts to churches and churchmen, and of his making churches and cemeteries places of sanctuary.

p. 136. A.D. 227. The martyrdoms under Alexander. This is written, as also the next year, in the S. Alban's hand.

p. 138. A.D. 245. The emperor Philip remained a Christian to the end of his life.

p. 140. A.D. 252. The account of Origen.

p. 155. A.D. 309. Death of S. Nicholas of Myra.

p. 155. A.D. 310. Succession of Constantine to Galerius.

p. 156. A.D. 314. Origin of the name Warlamecestre or Watlingecestre for S. Alban's.

p. 157. A.D. 316. Account of S. Silvester.

p. 160. A.D. 325. The quotation from Zechariah is introduced.

p. 162. A.D. 340. Deaths of Constantine and Silvester.

p. 164. A.D. 352. Addition to the account of the Anthropomorphites.

p. 167. A.D. 365. Julian's death attributed to Mercurius.

p. 174. A.D. 398. Division of the empire between Arcadius and Honorius.

p. 175. A.D. 400. Claudian quoted about Ruffinus.

p. 175. A.D. 402. Addition to the account of the heresy of Eunomius.

p. 181. A.D. 434. The cessation this year of the tribute paid by the Britons to the Romans.

Additions of the compiler.

p. 181. A.D. 435. Character of Gwithelm, archbishop of London.

p. 187. A.D. 447. Addition to the account of the invitation of the Saxons by Vortigern.

p. 191. A.D. 450. Mention of the biography and death of S. German.

p. 196. A.D. 462. The account of the ravages of the Saxons, though partly made up from Bede and Geoffrey, is the compiler's. The mention of the monks flying with their relicks is curious.

p. 218. A.D. 476. Regulations of pope Hilary.

p. 218. A.D. 477. Explanation of the name Cymenesoara.

p. 220. A.D. 489. Defeat and death of Hengist at the Don.

p. 221. A.D. 489. Time during which Hengist held Kent.

p. 225. A.D. 492. Occupation of Sussex by Ælla.

p. 225. A.D. 493. Date at which Anastasius began to reign.

p. 226. A.D. 495. Character of Acacius, bishop of Constantinople.

p. 228. A.D. 498. Custom of using a dragon for a standard.

p. 231. A.D. 511. Ravages of the Saxons in Britain.

p. 232. A.D. 514. Stuph and Wihtgar *land on the west side* of Britain.

p. 232. A.D. 514. Explanation of the name of Chichester.

p. 233. A.D. 515. Regulations of pope Felix IV.

p. 233. A.D. 516. The S. Alban's fountain.

p. 235. A.D. 519. *Pavia* mentioned as the place of the exile of Boethius.

p. 242. A.D. 541. The isle of Avallon explained to mean Glastonbury.

p. 242. A.D. 542. Mention of the fable of Arthur's being alive.

p. 243. A.D. 545. Length of the reign of Aurelius Conan. Additions of the compiler.

p. 246. A.D. 560. While copying Huntingdon as to Æthelberht's date, he speaks of the opinions of others (*i.e.*, the A.-S. Chron. and Florence) as being more probable.

p. 248. A.D. 571. Completion of the Paschal cycle.

p. 250. A.D. 585. The eight kingdoms of England.

p. 251. A.D. 586. Considerable additions to Geoffrey's account of the sufferings of the Britons when forced to fly into Wales, and of the time during which they lasted.

p. 251. A.D. 586. Account of the three provinces in which the Britons settled.

p. 252. A.D. 586. Description of the Welsh, and of their hatred of the English, and of the character of the country.

p. 252. A.D. 586. Destruction of the church of S. Alban, in which the same words are used as occur in the Life of Offa.

p. 252. A.D. 586. List of the kings at this time in England.

p. 253. A.D. 586. Britain now called England.

p. 253. A.D. 587. Length of the reign of Sledda, king of the East Saxons.

p. 253. A.D. 588. Length of the reign of Wibba of Mercia.

p. 254. A.D. 590. On Cyssa's death the kingdom of Sussex falls to Ceawlin.

p. 255. A.D. 594. Length of the reign of Ceorl, king of Mercia.

p. 260. A.D. 604. The dignity of London transferred to Canterbury.

p. 262. A.D. 605. Additions to the account of Trajan by John the Deacon.

p. 263. A.D. 610. Contemporary kings.

p. 267. A.D. 616. Return of Eadbald to the unity

Additions of the compiler.

of the church, apparently introduced to finish the sentence.

p. 267. A.D. 617. Reception of Mellitus and Justus on their return to Britain by Eadbald.

p. 268. A.D. 618. The Holy Sepulchre inviolate when Jerusalem was taken by Chosroes.

p. 268. A.D. 620. Tears of Heraclius on restoring the Cross.

p. 269. A.D. 621. Long vacancy of the see of London after the death of Mellitus.

p. 274. A.D. 628. Death of Cwichelm at "Quich-" elmeshlawe."

p. 276. A.D. 633. The three British kingdoms enumerated, the compiler remembering his own previous addition on this subject, above p. 251, though he speaks here of Menevia instead of Cornubia.

p. 276. A.D. 633. Addition to the account of the dress, &c., of Brien as a pilgrim.

p. 280. A.D. 640. Expulsion of Eormenred by Earconberht, in Kent.

pp. 285–287. A.D. 651. Passion of S. Oswine, and his burial. This is mentioned as being at Ingetlingum (*i. e.* Gilling), Tynemouth, a cell of S. Alban's.

p. 292. A.D. 661. Æthelwald is said to have been " anno regni sui quarto a præfato Wlfhero subjugatus."

p. 292. A.D. 661. There is also an addition to Bede's account of S. Wilfrid's life at Ripon.

p. 294. A.D. 664. The vacancy of the see of Canterbury, which Bede says was " non pauco tempore," is mentioned as lasting four years.

p. 294. A.D. 664. " Oswii regis filius " is introduced after *Alfridus*. There are some remarks on S. Wilfrid and S. Chad introduced.

p. 294. A.D. 665. Mortality in England, and suicide of many in consequence.

p. 294. A.D. 666. Wine not included in the series of bishops of London.

p. 296. A.D. 672. Reason for the expulsion of Sexburh from Wessex. Additions of the compiler.

p. 298. A.D. 675. Burial of Earconwald, bishop of London, in St. Paul's.

p. 299. A.D. 676. Length of the reign of Centwine, king of Wessex.

p. 302. A.D. 680. Additions to Bede's account of the synod of Hæthfield.

p. 304. A.D. 681. Date of the translation of S. Benedict.

p. 308. A.D. 687. The ravages of Cædwalla and Mul in Kent lasted for three years.

p. 311. A.D. 692. The church of S. Martin, Dover, built by Withred and Suihard.

p. 313. A.D. 695. Explanation of who the Sub-Humbrian Mercians were.

p. 318. A.D. 703. Addition respecting S. Benedict Biscop's early life.

p. 320. A.D. 705. Offa induced by Cyneswyth to give up the world.

p. 327. A.D. 714. Addition to Felix's Life of S. Guthlac.

p. 329. A.D. 722. Statement that Æthelberht reigned 17 years in Kent.

p. 330. A.D. 725. Mention of Bede's History.

p. 330. A.D. 727. The English school at Rome founded by Ini.

p. 333. A.D. 730. Additions to Huntingdon's character of Ceolwulf, king of Northumbria.

p. 334. A.D. 734. Addition to Malmesbury's account of Bede.

p. 336. A.D. 734. Account of Bede's burial-place.

p. 336. A.D. 734. The names of the sees of bishops Wilfrid and Wastold introduced.

p. 337. A.D. 740. Cuthbert receives the pall, and consecrates Duni, bishop of Rochester.

Additions of the compiler.

p. 338. A.D. 743. Character of Ecgberht, archbishop of York.

p. 338. A.D. 745. The statement that eight bishops of York had been without the pall.

pp. 339, 340. A.D. 748. Additions to the account of the miracle preventing the removal of S. Benedict's relicks from Fleury.

p. 340. A.D. 749. Length of the reign of Æthelberht of Kent.

p. 340. A.D. 750. Bebba explained to be Bamborough.

p. 344. A.D. 760. An eclipse of the moon on Aug. 1. This is an error, as there was no eclipse on that day; the nearest took place at half-past 3 a.m. on Aug. 31. L'Art de vérifier les dates, i. p. 66 (ed. 1783).

p. 344. A.D. 760. Character of archbishop Bregwine.

p. 344. A.D. 762. Erroneous account of the succession of the kings of Kent.

p. 344. A.D. 764. Here the compiler, speaking in the first person, mentions his ignorance of the seat of the bishoprick of Lindsey.

p. 346. A.D. 769. Beornred is defined as "rex "Merciorum depositus."

p. 346. A.D. 770. Mention of falling stars.

p. 350. A.D. 780. Alchred *ended his life* with Kinoth, king of the Picts.

p. 351. A.D. 786. Addition to Malmesbury's account of Cynehard.

p. 354. A.D. 791. *Wincanhalth*, which Simeon mentions as the scene of the archbishop Eanbald's synod, is here identified as *Finchale*.

p. 354. A.D. 792. Additions to the account of the murder of Æthelberht, king of the East Angles, which is taken from the life of Offa.

p. 356. A.D. 793. Explanation of the name Witerne.

p. 357. A.D. 793. Account of S. Alban's shrine.

pp. 358, 359. A.D. 793. Additions to the story of the meadows bought by Offa in Flanders, and mention that these were consecrated and given by him for the use of pilgrims. Additions of the compiler.

p. 360. A.D. 793. Peter's pence explained to be Romscot.

p. 363. A.D. 796. Solar phenomenon, supposed by the compiler to portend the deaths that took place soon after. Length of the reign of Eardulf of Northumbria.

pp. 363, 364. A.D. 796. Account of Ecgfrith, Offa's son, and his gifts to S. Alban's. Grief at his early death.

p. 366. A.D. 799. Simeon's account of pope Leo's ill treatment enlarged.

p. 367. A.D. 800. The churches in Hartness and Tynemouth spoiled by the Danes.

p. 369. A.D. 802. Embellishments to the story of Eadburh.

p. 370. A.D. 805. Length of Wilfred's occupation of the see of Canterbury.

p. 370. A.D. 808. Expulsion of Eardulf from Northumbria by Ælfwold.

p. 370. A.D. 809. Carnage by Ecgberht when he reduced Cornwall.

p. 370. A.D. 810. Death of Ælfwold of Northumbria.

p. 371. A.D. 813. Results of the councils held by Charles the Great.

p. 371. A.D. 814. Reasons for archbishop Wulfred and bishop Wibert going to Rome.

p. 371. A.D. 815. Erroneous statement that Louis I. was crowned by pope Leo.

p. 373. A.D. 821. Curious additions to the legend of S. Kenelm.

p. 373. A.D. 821. Deprivation of Ceolwulf.

p. 373. A.D. 823. Length of Beornwulf's reign in Mercia.

p. 374. A.D. 828. Length of time of Wiglaf's exile.

Additions of the compiler.

p. 375. A.D. 829. Northumbria ravaged by Ecgberht, and Eanred put under tribute.

p. 375. A.D. 830. Reduction of the Welsh by Ecgberht.

p. 375. A.D. 831. The date of archbishop Wulsi's death.

p. 376. A.D. 833. Meaning of the name Sheppey.

p. 376. A.D. 833. Ravages of the Danes at Charmouth.

p. 377. A.D. 837. Statement that Æthelstan, son of Æthelwulf, was not born in wedlock.

p. 377. A.D. 838. Details of Æthelhelm's death.

p. 378. A.D. 838. Additions to Huntingdon's account of the Danish invasions.

p. 379. A.D. 844. Expulsion of Æthelred of Northumbria by Readwulf, and subsequent recovery of his kingdom.

p. 380. A.D. 848. Succession and reign of Osberht in Northumbria after Æthelred's death. An eclipse of the sun on Oct. 1. This is an error, as no eclipse took place then. L'Art de vérifier les dates, i. p. 68.

p. 380. A.D. 849. Alfred's name is introduced.

p. 380. A.D. 849. Explanation of the meaning of Wihtgaresburih.

p. 383. A.D. 854. Additions to the account of Æthelwulf's charter.

p. 384. A.D. 854. Alfred is said to be taken to Rome in order that he might be taught in morals and religion by pope Leo III.

p. 385. A.D. 854. Reasons for the conspiracy against Æthelwulf, viz. Alfred's coronation at Rome, and Judith's being styled and treated as Queen.

p. 386. A.D. 854. Additions about Æthelbald's division of his kingdom.

p. 386. A.D. 855. Unwillingness of S. Edmund to accept the crown offered him.

p. 387. A.D. 859. Penitence of Æthelbald, and his divorce from Judith. Additions of the compiler.

p. 389. A.D. 862. Notice of Ælfrith, bishop of Winchester.

p. 389. A.D. 867. The Danes at York *on All Saints' Day.*

p. 390. A.D. 867. Ecgberht, the Danish king of Northumbria, is styled *genere Anglicus.*

p. 390. A.D. 867. Prosperous battles of Eahlstan, bishop of Sherborne, against the Danes.

p. 391. A.D. 868. Explanation of the meaning of Muchel, a name given to Alfred's father-in-law. Eahlswyth's name is introduced below.

p. 391. A.D. 870. Landing and ravages of the Danes in Scotland. Heroism of Ebba, abbess of Coldingham.

p. 392. A.D. 870. Destruction of monasteries by the Danes.

pp. 393–395. A.D. 870. Causes of the martyrdom of S. Edmund. Story of Regnar Lodbrog.

p. 396. A.D. 870. The bishop, who is in Abbo only "unus ex suis episcopis," is here Humbert, bishop of Elmham.

pp. 397, 398. A.D. 870. Battle of Thetford and passion of S. Edmund.

p. 399. A.D. 870. The Danes winter in East Anglia after S. Edmund's murder.

p. 399. A.D. 870. Arrival of Guthrum and departure of Hinguar and Hubba.

p. 400. A.D. 870. Name of the place where S. Edmund's body was found.

p. 401. A.D. 870. Death of Weremund, bishop of Dunwich.

p. 402. A.D. 871. Succession and character of Æthelheage, bishop of Sherborne.

p. 403. A.D. 871. Æthelred buried *regio more.*

p. 404. A.D. 871. Explanation of the name *seaf.*

Additions of the compiler.

p. 405. A.D. 871. Addition to the account of Alfred's boyhood.

p. 407. A.D. 871. Peace *bought* from the Danes by Burhed of Mercia.

p. 407. A.D. 872. Reception of Ecgberht of Northumbria and archbishop Wulfhere by Burhed of Mercia.

p. 407. A.D. 873. Peace *bought* from the Danes by the Mercians.

p. 409. A.D. 876. The Danes attack Wessex.

p. 409. A.D. 876. Cause of the death of Ricsig of Northumbria.

pp. 409, 410. A.D. 877. The Danes at Exeter and in Mercia. Alfred's fleet. His siege of Exeter.

p. 410. A.D. 878. Destruction of Hinguar with Hubba and Haldene by Alfred. The greater part of the Danes join Guthrum and ravage Wessex.

p. 411. A.D. 878. Some of the bishops cross the sea, and others join Alfred in his hiding places.

p. 412. A.D. 878. S. Neot mentioned as living at *Hamstoke;* "libidinis incendiis" added to the charges S. Neot brings against Alfred.

p. 413. A.D. 878. East Anglia held by Guthrum *under Alfred.*

p. 414. A.D. 880. Eclipse of the moon on October 13th. This is an error; there was an eclipse on September 22. L'Art de vérifier les dates, i. p. 68.

p. 415. A.D. 882. Reason for the vacancy in the see of Hexham.

p. 421. A.D. 886. Account of the siege of London by Alfred.

p. 427. A.D. 889. Alms sent by Alfred to Rome and Jerusalem.

p. 429. A.D. 893. Account of Hasting's submission to Alfred.

p. 429. A.D. 894. Defeat of the Danes by Alfred at Farnham.

p. 431. A.D. 894. Hasting's wife and children saved by Alfred. **Additions of the compiler.**

p. 431. A.D. 895. Details of Hasting's defeat at Buttington on Severn.

p. 432. A.D. 897. Guardians of the kingdom appointed by Alfred. See the note on the passage as to the origin of this error.

p. 434. A.D. 898. Peace and employment of the latter part of Alfred's reign.

p. 435. A.D. 901. Addition respecting Æthelwold's seizure of one of the nuns of Wimborne.

p. 436. A.D. 901. Æthelwold's expedition to France.

p. 437. A.D. 902. Rhetorical addition about Æthelwold's battle.

p. 438. A.D. 905. Additions to the account of the sees filled up. The Isle of Wight is mentioned as belonging to Winchester diocese.

p. 438 A.D. 906. Result of the comet's appearance.

p. 439. A.D. 908. The city of Chester had been destroyed by the Danes.

p. 440. A.D. 911. Meaning of Wodensfeld explained.

p. 441. A.D. 912. Reasons for Rollo's behaviour on doing homage.

p. 442. A.D. 912. Object of the Danish migration.

p. 443. A.D. 915. Death of archbishop Plegmund.

p. 443. A.D. 915. Worcester mentioned as one of the counties invaded by the Danes.

p. 444. A.D. 918. Towcester and Waymere fortified by Edward.

p. 446. A.D. 924. The people of Wales and Galloway added to the names of those whom Florence mentions as being under Edward's rule.

p. 446. A.D. 925. Repudiation of his wife by Sihtric who returns to idolatry. Her death at Polesworth.

p. 447. A.D. 926. The aurora borealis connected with Sihtric's death.

Additions of the compiler.

pp. 447, 448. A.D. 929. Additions to the story of the visit of Æthelstan to Glastonbury.

p. 449. A.D. 932. Humble life of bishop Frithstan after his retirement.

p. 450. A.D. 934. Eadwine passed over as too young to reign.

p. 450. A.D. 934. Mention of Eadwine's burial.

p. 452. A.D. 940. Edmund styled the *hæres legitimus* of Æthelstan. He chooses his place of burial at Malmesbury. A quotation from S. John's Gospel introduced.

p. 453. A.D. 940. S. Dunstan restored to Glastonbury, *consentientibus monachis.* His endeavours to show kindness to all.

p. 453. A.D. 940. In the account of the division of the kingdom between Edmund and Anlaf, it is settled that the survivor should reign over the whole kingdom.

p. 454. A.D. 940. Marriage of Anlaf with Alditha, daughter of the jarl Orm.

p. 455. A.D. 946. Edmund aided in his attack on Cumberland by Lolinus (Llewellyn), king of Demetia.

p. 455. A.D. 946. The two sons of Dunmail, king of Cumberland, blinded.

p. 455. A.D. 946. Details of the death of Edmund.

p. 456. A.D. 946. Reason for Eadwine and Eadgar not succeeding Edmund.

p. 456. A.D. 946. Eadred gives two bells to York, quiets Cumberland, and goes to the south.

p. 457. A.D. 946. Explanation of the vision of S. Dunstan.

p. 458. A.D. 950. Eiric of Northumbria slain on Steinmor with his son and brother by Maccus. Eadred obtains the kingdom.

p. 460. A.D. 957. S. Dunstan is described as *multum renitens* at his election to Worcester.

pp. 461, 462. A.D. 959. Character of Eadwig's reign, who is said to be "justo Dei judicio defunctus."

p. 462. A.D. 960. Miracles of S. Dunstan. Additions of the compiler.

p. 463. A.D. 961. Birth of Æthelred.

p. 465. A.D. 969. Eadgar puts monks in the place of seculars in *cathedrals*, as well as in the greater monasteries as Florence mentions. The last clause is also altered to suit this view.

p. 465. A.D. 970. S. Swithun's remains translated by *divine command.*

p. 466. A.D. 973. Latin name (Bath) of Akemannecester.

p. 466. A.D. 973. Gifts given to Eadgar at his consecration.

p. 466. A.D. 974. The Thanet islanders punished for illtreating York merchants.

p. 466. A.D. 974. Revelation of the body of S. Ælfgifu.

p. 466. A.D. 974. The kingdoms of the kings who rowed Eadgar on the Dee are mentioned.

p. 467. A.D. 975. New coinage.

p. 467. A.D. 975. Details of the visit of Kenneth of Scotland to Eadgar.

p. 468. A.D. 975. Gifts of Eadgar to Kenneth, remaining in the hands of the Scotch kings till the time of Henry II.

p. 468. A.D. 975. Fame of Eadgar through Europe. Some murmur against the succession of Edward II.

p. 474. A.D. 988. Details of the legend of S. Dunstan and the devil.

p. 474. A.D. 990. Accusation of Æthelred by his wife Emma to her father Richard of Normandy.

p. 476. A.D. 994. Baptism of Olaf.

p. 482. A.D. 1008. Addition to the account of Brihtric.

p. 483. A.D. 1011. Reason for archbishop Ælfheah's torture.

p. 484. A.D. 1011. Treaty with the Danes and departure of Swegen.

Additions of the compiler.

p. 484. A.D. 1012. The name of the village in which the dancing legend is said to have taken place is introduced. So also with the names in the story of the ill-favoured priest made archbishop of Cologne. p. 485.

p. 486. A.D. 1012. Account of the massacre of the Danes. This is said to have been done by Æthelred at the instigation of one Huna.

p. 487. A.D. 1012. Gunhild's husband and son are said to have been hostages with herself.

p. 488. A.D. 1012. Swegen's preparations for his invasion of England.

p. 489. A.D. 1013. Æthelred is described as having no other refuge but London.

p. 490. A.D. 1013. Terror of Æthelred, his remorse for his brother's death, and fear lest the nobles he had exiled should surrender him to the Danes.

p. 490. A.D. 1013. Eadric sent with 140 soldiers to Normandy with Emma, remaining there two years with her.

p. 493. A.D. 1014. Sigeferth and Morkere are said to have been *invited to a banquet* by Eadric.

p. 494. A.D. 1016. Cnut besieges London and invades Mercia a second time.

p. 495. A.D. 1016. The date, June 9, is given for the battle of Pen-Selwood.

p. 496. A.D. 1016. The date, June 25, is given for the battle of Sherstone. Eadric's treachery at Brentford is said to be *instinctu Cnutonis.*

p. 497. A.D. 1016. The date Oct. 18 is given for the battle of Assandun. The mention of Cnut's loss in the battle is an addition.

p. 499. A.D. 1016. Duration of the peace between Cnut and Edmund Ironside. Character of Edmund's reign, and envy of Eadric.

p. 500. A.D. 1016. Mourning for Edmund in England.

p. 500. A.D. 1017. Besides the account of Eadric's

being despoiled of the earldom of Mercia (*see above* p. liv), there are some remarks on his death at the end of the chapter, p. 501. Additions of the compiler.

p. 501. A.D. 1017. Determination of Cnut to banish the English royal family.

p. 502. A.D. 1017. All of the royal race banished by Cnut, in order to make the crown hereditary in his family.

p. 502. A.D. 1018. Death of Ælgifu, Cnut's wife. By Emma's advice Cnut sends home the Danish fleet and the stipendiary soldiers. Cnut arranges his affairs in Denmark.

p. 504. A.D. 1022. Cnut has the laws of Edward the elder translated into Latin.

p. 504. A.D. 1023. By Emma's advice Cnut tries to conciliate the English.

p. 505. A.D. 1026. The reason for Cnut's visit to Edmund's tomb at Glastonbury, viz. that he might not be supposed to be guilty of his death.

p. 506. A.D. 1028. Norway subdued by Cnut *magnatibus annuentibus*.

p. 506. A.D. 1028. Account of the Chronicle of Marianus Scotus.

p. 507. A.D. 1030. Arrangement of Robert of Normandy with Henry I. respecting his heir William.

p. 507. A.D. 1031. Revenge of William against his adversaries.

p. 511. A.D. 1036. Landing of Alfred *with fifty ships at Sandwich*.

p. 512. A.D. 1038. Two introductions accusing Stigand of avarice.

p. 513. A.D. 1040. Harthacnut crowned by *archbishop Eadsige*. Godwine's present of a ship said to be for the death of Alfred and in order to obtain the king's friendship.

p. 514. A.D. 1041. Severity of Harthacnut's tax.

p. 515. A.D. 1041. The story of Gunhild's accusa-

Additions of the compiler.

tion and her vindication is considerably enlarged from Malmesbury's account from some other source.

p. 520. A.D. 1051. This story from Simeon of Durham is said to have taken place *near Lindisfarne.*

p. 523. A.D. 1053. In the legend of Godwine's death, the king is made to say that he is unworthy of Christian burial, and the compiler adds that the burial took place at Winchester, *rege ignorante.*

p. 523. A.D. 1015. The kingdom of Scotland is said to be given by Edward to Malcolm III., *to be held of him.*

p. 524. A.D. 1055. Harold encamps *in Snowdon.* Hermann is called the last bishop of Wilton.

p. 526. A.D. 1057. Edward, son of Edmund Ironside, leaves his children under the charge of Edward the Confessor.

p. 526. A.D. 1057. Story of Godgifu and the Coventry tax.

p. 529. A.D. 1059. Harold imprisoned in Ponthieu and accused of being a spy. One statement of the reason of his expedition, that he was sent to bring over William to England, as Edward wished to make him his heir.

p. 533. A.D. 1065. Harold is said to have exiled Caradoc.

p. 533. A.D. 1065. In the story of the quarrel between Harold and Tostig, while all are wondering at Tostig's behaviour, Harold is represented as seizing him in his arms and hurling him on the pavement, and the soldiers then separate them.

p. 535. A.D. 1066. In copying Malmesbury's statement of the line of Cedric not having been interrupted, the compiler introduces the mention of the Danes.

p. 537. A.D. 1066. One of the possible causes for Edward's treatment of Eadgyth is his hatred of her father, "qui proditor erat convictus."

p. 537. A.D. 1066. Edmund Ironside is styled "rex "naturalis de stirpe regum," and the kingdom said to

belong of right to his grandson Eadgar. Harold is described as a crafty and shrewd man, and is said to have placed the crown on his own head. Additions of the compiler.

p. 538. A.D. 1066. There is an introduction into Harold's arguments as to his oath to William.

p. 541. A.D. 1066. The English are said to have gone "ebrii" into the battle.

p. 542. A.D. 1066. There is an addition to the account of the comet.

The above table is confined to additional matter, and takes no account of mere verbal enlargements or additions for the sake of rounding the sentences or mere rhetorical embellishment. These are in all important cases pointed out in the notes to the passages, or will be easily seen by referring to the authorities mentioned in the margin. I give a few specimens that the character of these minor alterations may be seen. The walls of Jerusalem are said to be rebuilt "cum summa solicitu-"dine" (p. 54); "atque eam invincibilem fecit" is added to the mention of Aurelian's surrounding Rome with walls (p. 143); "ad diversas destinavit provincias, ut "rempublicam manu militari tuerentur" is an explanation and enlargement of "Cæsares legit" of Ado (p. 146); "mutatis vestibus" is introduced into Geoffrey's account of S. Alban's death, though the passage is cited from the Historia Britonum by name (p. 149). Constantine constructs his church at Naples "miro opere, omnibus "apostolis et martyribus" (p. 161). Arius leaves "omnia viscera sua cum vita *et hæresi*," the last two words being introduced (p. 164). Sulpitius is described as "qui vitam beati Martini in libellum redegit" (p. 179). The account of the landing of Port and his sons is finished with the sentence "maris litora occuparunt, et locum "illum desertum inhabitare cœperunt" (p. 229). "His "vero diebus assiduæ fiebant inter Britones et Saxones "irruptiones" is prefixed to the account of Ceawlin's Minor additions of the compiler.

Minor additions of the compiler.

conquests in 580 (p. 249). The serpents in Sussex in 776 were seen "ac si de terra scaterent" (p. 349). Beorn is said to have been burnt by the Northumbrians *in suis ædificiis* (p. 350); this is possibly an error in translating the A.-S. Chronicle. Cenwulf is victorious in battle *ut leo* (p. 364). The Danes in 863, after ravaging Kent, "ad naves cum spoliis revertuntur" (p. 389). The Danes killed at Ashdown "descenderunt ad inferos "ignibus perpetuis cruciandi" (p. 402). "Aucupatoria" is added to the arts for which Alfred was distinguished in his boyhood (p. 404). In 875 "nuper multipli-"catus" is added to the account of the Danish army (p. 408). The 12 days during which Guthrum remained with Alfred were spent "in magna lætitia" (p. 413). *Multimodas* is introduced after *strages* in copying Florence (p. 421). Hasting is called "per-"ditionis filius" (p. 425). Æthelswyth dies at Pavia "in habitu religionis" (p. 427). Alfred's laws are produced "inter stridores buccinarum et fragores bello-"rum" (p. 428). Ecgwine, who is styled *mulier nobilissima* by Florence, is here *concubina* (p. 436). The new sees in the place of Winchester and Sherborne are created "ne grex Domini absque cura pastorali "luporum incursionibus quateretur" (p. 438). In the account of Edmund's escape when hunting, "soscal-"lorum" is introduced (p. 452). Ælfsin ascends the throne of Canterbury "cum Symone Mago" (p. 461); *concubina* is added to Wlfrida (p. 463). Eadgar collects his fleet "regni sui prospiciens utilitati pariter et quieti" (p. 467). In the account of the synod of Winchester in 975, the crucifix which spoke is described "quæ alter-"cantibus astabat in ecclesia" (pp. 468, 469). In the account of the synod of Calne, the king's age is *imbecillis*, the people fall to the earth *truculenter*, and the account of the miracle ends, "gratia hæc et his similia "operante divina" (p. 469). In the account of Eadric's death "ne tumultus fieret *in populo*," the last two

Minor additions of the compiler.

words are added to make it a quotation from S. Matthew's Gospel (p. 500), and in the next page his head is said "avibus exponi." Alfred and Edward remain in Normandy "ut sic saltem mortis periculum evitarent" (p. 501). Cnut in laying aside his crown, after the story of the sea, "magnum regibus futuris præbuit hu-"militatis exemplum" (p. 510). Henry III. reigns "magnifice" (p. 513). In the account of Godwine's ship, the words *aureis, auream* are inserted to every detail, and the armillæ are said to weigh "xvi *naves vel* uncias" (p. 514). The pedigree of Edward the Confessor, taken from Florence, is given up to Alfred, "cujus genealogia "superius ad Adam usque perducitur" being added (p. 517). In the account of the rising of Godwine and his sons, "honore" is introduced before the names of their counties (p. 521). Leovegar is described as "Dei famu-"lum, in omni religione perfectum" (p. 525). S. Peter's, Westminster, is described as "extra urbem Londonia-"rum" (p. 534). The flight of the English at Hastings is said to have lasted "quousque plenum ab hostibus "triumphum, ut prædictum est, Normannis nox super-"veniens donavit" (p. 542).

I have spoken above of the explanations that are frequently given of the names of places; the compiler does the same thing frequently with those of persons; thus he inserts "Oswii regis filius" after Aldfridus (p. 294); "rex West-Saxonum" after Cuthredus (p. 338); "rex Northanhumbrorum" after Eadbertus (p. 340); "Zaccarus" after Leo (p. 349); "rex Fran-"corum et patricius[1] Romanorum" after Karolus (p. 371); "pio rege Francorum et patricio Romano-"rum" after Lodowico (p. 379); "qui et Pelagius" after Sergius (*ib.*); "qui post patrem Angliæ monarchiam

[1] *patricius* in A.D. 813, *imperator* in A.D. 814, apparently from a wish to vary the title.

" gubernavit" after Eadwardus (p. 405); "de secunda " uxore generatum" after Ethelredum (p. 468).

The St. Alban's compilation.

Such then is the St. Alban's compilation, used by Roger of Wendover and Matthew Paris as the basis of their histories, and popularized by some other compiler under the name of Matthew of Westminster. It is a curious proof of the uncritical and unhistorical character of the age when it was compiled, as regards the history of the past, and of the readiness with which even such writers as Wendover and Paris, who were to shed such lustre on their abbey as historians of their own time, took what they found ready to their hand, and thus, to some extent, made themselves responsible for its many blunders and confusions.

Additions of Matthew Paris.

I proceed next to speak of the additions made to this compilation by Matthew Paris, believing him to be the author of the corrections which, whether written in his own hand or not, are given in the Corpus Christi MS. That he could not have been himself the author of the compilation, or have known the source from which it is derived, will, I think, be made clear from the following proofs.

Proofs that Matthew Paris was not the author of the compilation.

In p. 15, where the history of Samson is being told, abridged from the book of Judges, the words "uxore " ducta *in Tampnata*" occur. Paris had forgotten the original, *in Tampnata* being the Vulgate form of *in Timnath*, and inserts as a correction in the margin *intemptata*, to agree with *uxore*.

In p. 19, in the extract from Geoffrey about Brutus, the compiler has omitted the verb *repererunt* after *templum Dianæ*. Paris supplies the omission with *invenerunt*. Wendover has *erat*.

In p. 30, in an abridgment of Peter Comestor, where the revolt of Edom is mentioned, the scribe had written " recessit *nedom*" for "recessit *Edom*." Paris alters

nedom to *in Edom*, and thus makes nonsense of the sentence.

Proofs that Matthew Paris was not the author of the compilation.

In p. 34 is a still more curious and convincing instance. The compiler has been copying from the Historia Miscella (here Eutropius) the account of the early inhabitants of Italy, who are said to have been taught by Saturn to live in a more civilized manner, "cum " antea semiferi glandium tantummodo alimentis vitam " sustentarent." Unfortunately the scribe had left out the bar over the *a* in *glădium*, and Paris, not seeing the more obvious correction, and having the idea suggested by the word *gladium* in his head, actually fills up the sentence, "cum antea semiferi gladium *exercentes* tan- " tummodo alimentis *cruentis* vitam sustentarent;" a statement entirely the contrary to what the author is saying, not to speak of its absurdity. As all the MSS. attributed to "Matthew of Westminster" read *glandium* in this place, it is clear that they are independent of this correction of Paris.

In p. 36, a little further on, in copying from the same source, in the account of the rape of the Sabines, Romulus is said to have invited to his games "vicinas " urbis Romæ nationes." The scribe carelessly wrote *urbes* for *urbis*. Paris, in order to make sense anyhow, inserts *que* after Romæ, wishing the sentence to mean, I suppose, the cities and nations bordering on Rome. Here again the Wendover MS. and those of Westminster read correctly *urbis*.

In p. 63, where Alexander's treatment of the daughters of Darius is mentioned (Hugo of S. Victor is the immediate source, his authority being Justin), Paris seems to have missed the sense, and by inserting *sed* has made nonsense of the whole. Here the Wendover MSS. could not have been the misleading cause.

In p. 71, in a long extract from Geoffrey of Monmouth, Lud is mentioned as preferring London to all his other cities, and residing there the greater portion of the whole

Proofs that Matthew Paris was not the author of the compilation.

year, "majori tempore totius anni." The scribe had accidentally omitted the word *anni*. Paris fills up the sentence with *vitæ suæ*, which he could not have done had he been the original compiler.

In p. 88, in the account of Herod's death, which is copied from Peter Comestor, the scribe had omitted the words italicised in the sentence, "statimque *cum tussi* "violenta distenderetur," I suspect, from not understanding or being able to read his original. Paris, by a most unhappy guess, has written *in cor manu* in the vacant space. Here again Wendover and the MSS. of Westminster have *cum tussi* correctly.

In p. 110, A.D. 68, in an extract from Ado, Paris has altered the meaning, and spoilt the sentence by changing *Cæsarum* into *cæsa*.

In p. 141, A.D. 261, 262, occurs the most remarkable instance of all; and as I think important inferences are to be drawn from it, I shall discuss it at length.

The entries for these two years in the C. C. MS. are as follows (the lines correspond exactly to the original):—

Anno gr̄e cclxi. Sixtus tenuit cathedrā
romanam annis ii mensibus xi et diebʒ vi cessav̄.
q̇ ꝑ Anno gr̄e cclxii. Postumꝰ ″ qʒ ṣ̊edes diebus xxi
in Gallia tyrannidem invasit ac ꝑ x annos, etc.

The point under the s, and the c above it, indicating that c is substituted for the expuncted letter, and the q̇ ꝑ (*i. e.* qui per) in the margin, are in the writing of Paris.

The scribe who is inserting the account of Pope Sixtus from the Vitæ Pontificum, which he makes the event for A.D. 261, between the two extracts from Ado, which he puts down to the previous and following years, had not room in the line for the words *que sedes diebus xxi.* after *cessavit.* He carries these down into the next line, as he has done in many similar cases throughout the MS., and puts the mark ″ before qʒ to show that it belongs to the line above. Unfortunately he omitted

the usual red mark of the paragraph, which in similar cases he uses to divide a portion thus inserted off from the line to which it does not belong. Paris omitted to notice the only existing mark ″, and endeavours to make sense of the passage with this insertion, thus reading—

Proofs that Matthew Paris was not the author of the compilation.

Postumus qui per cædes diebus xxi in Gallia tyrannidem invasit, &c.

This appears conclusive as to the facts that Paris could not have himself been the author of this compilation, and that he did not know the sources whence it was derived.

As all the MSS. attributed to "Matthew of Westminster" follow this blunder, introducing in addition *et tunc* before *cessavit*, and reading *qui per sedes* or *qui per cedes* after Postumus in the next line, while the Douce MS. of Wendover is correct, I think it is clear that the Westminster MSS. were here derived from this Corpus Christi MS., and not from that of Wendover.

In p. 144, A.D. 282, another curious error is introduced by Paris, in ignorance of the original, where *turre ferata* is altered into *terra ferata*, Paris not seeing that *ferata* was the scribe's way of writing *ferrata*. Here again the two MSS. of Wendover are correct.

In p. 171, A.D. 386, the compiler is copying Sigebert's mention of the length of Marcomir's reign. The scribe had written *an̉ triginta quatuor*. Paris interpreted *an̉* by *ante* instead of *annis*, and actually adds *dies obit* after the number.

p. 193. A.D. 456. For the MS. reading *cinulas*, evidently a blunder for *ciulas* (*keels*), which Nennius and Wendover have, Paris substitutes *cimbas*. It is evidently a guess at the most likely word by one who did not know the word *ciulas*.

p. 359. A.D. 793. In the extract from the Life of Offa, the author's words are "Dinumerata denique pro "distractione pratorum pecunia," "the money being

Proofs that Matthew Paris was not the author of the compilation.

" paid," &c.; the scribe had left out the initial D for the rubricator to fill in. Paris took *innumerata* for the true reading, and inserts *soluta* after *denique*, "an " innumerable sum of money being paid," &c. This is very important, as affording a proof that Paris could not have been the author of the Life of Offa.[1]

p. 492. A.D. 1014. The compiler is enlarging the account of the invasion of the sea given by Florence of Worcester, who has simply "mare littus egreditur." The compiler took *litus* or *littus* for a noun of the fourth declension, and inserted *proprios* after *litus*, at the same time altering the verb into a participle at the end of the sentence, *egrediens*. Paris, knowing the proper declination of *litus*, alters the sentence into "maris litus " proprios terminos egrediens." It is impossible with this evidence to suppose him to have been the compiler.

It may be remarked that in general he corrects the extracts from Geoffrey of Monmouth with greater care than the rest of the compilation, and evidently had himself access to a copy (see pp. 172, 309), though in many cases he made no use of it, as several of the above instances show.

To these instances may be added the fact that to several of the later legends he has affixed in the margin the words "verum sed impertinens."

Additions of Matthew Paris to the compilation.

The additions made by Matthew Paris, inserted in the MS. either in his own hand or by his direction, are the following:—They are throughout the volume printed in large type. I have not mentioned the mere alterations of language, which will be easily found by the difference of type, *e.g.*, pp. 9, 11, 18, 21, 23, 34, 36, 40, 54, 63, 70, 71, 72, 88, 99, 101, 110, 114, 226, 255, 344, 485, 512, 514, 515, 521.

---

[1] Paris (or his assistant) inserts here a note in rubrick in the margin respecting the charter of Offa. See Mr. Riley's Preface to John of Amundesham, ii. p. xlvii.

Of the curious alteration, in p. 34, about the early inhabitants of Italy, I have already spoken.

Additions of Matthew Paris to the compilation.

p. 42. Here is an insertion of three leaves, in a hand of the St. Alban's type, but I think certainly not in Paris's own, on the Sibyls. It is taken from the "Sibyllinorum Verborum Interpretatio," printed among the works of Bede, with additions from S. Augustine De Civitate Dei and the Etymologies of S. Isidore.

p. 97. A.D. 34. "Cui successit Euodius" is added to the mention of St. Peter's see at Antioch.

p. 101. A.D. 47. An insertion on two separate leaves on the division of the Apostles, and the arrival of SS. Mary Magdalene and Martha in Gaul, taken out of Rabanus Maurus' Life of S. Mary Magdalene. This, of which a fac-simile is given, is in a St. Alban's hand, but certainly not that of Matthew Paris himself.

p. 180. A.D. 432. An account of S. Patrick's mission to Ireland, and the conversion of S. Modwenna.

p. 198. A.D. 465. Paris has written here in a very minute hand, often difficult to read, explanations of the prophecy of Merlin. The most important is the story of the ex-empress Matilda's assertion that Henry was her son by Stephen. This he repeated in the Historia Anglorum (i. pp. 294, 295). It has not been hitherto known that it was also given in the Chronica Majora. The story, as has been remarked, is probably derived from the words of Merlin's prophecy, "nocebit possidenti "ex impiis pietas, donec sese genitore induerit."[1]

pp. 269–272. A.D. 622. There are considerable introductions and alterations to the account of Mahomet, in Paris's hand, written over an erasure, made in order to enable him to enlarge the account. This is partly from the Historia de Mahumete by Hildebert of Le Mans, and partly from the original compiler's source, the con-

[1] See also Sir F. Madden's remarks on this story. Preface to vol. iii. of the Historia Anglorum, p. xxxvii.

Additions of Matthew Paris to the compilation.

tinuation of S. Isidore's Chronicle, attributed to Ildefonsus, but I have not been able to trace the source of the curious account of Mahomet's death.

p. 331. A.D. 727. The English school at Rome restored by Offa. This is from the Vita Offæ.

p. 347. A.D. 773. An extract, said to be "De "cronicis Sigiberti," on the capture of Pavia by Charles the Great, and the right of electing the Pope, and of investitures being granted to him at a synod held at Rome under Adrian I. This is from the Anchin[1] Auctarium to Sigebert's chronicle, and shows that it was that edition of Sigebert which was used at S. Alban's.

p. 348. A.D. 775. Verses on the gifts of Charles to Offa.

p. 357. A.D. 793. Addition respecting Offa, in the account of the translation of St. Alban. This is from the Vita Offæ.

p. 362. A.D. 794. Succession of the kings in Mercia after Offa, and account of Eadbriht Pren, king of Kent. This is taken from Florence of Worcester and Robert de Monte. The rubrick states it is "ex chronicis Eusebii." I have offered an explanation of this in the note on the passage.

p. 366. A.D. 799. Legend of Pope Leo III.

p. 372. A.D. 820. Foundation of Winchcumbe by Cenwulf.

p. 375. A.D. 830. Extract from Sigebert, respecting the end of the 9th great year of the world. This is said to be "ex chronicis Eusebii."

p. 403. A.D. 871. Origin of the name Friday. This is from Geoffrey of Monmouth.

p. 450. A.D. 935. Origin of the names of Normandy and Bigod.

p. 465. A.D. 968. Foundation of Ramsey Abbey by earl Æthelwine.

---

[1] S. André d'Anschain, or Anchin, dioc. Arras.

p. 475. A.D. 992. Death of Æthelwine, founder of Ramsey.

Additions of Matthew Paris to the compilation.

p. 480. A.D. 1002. Discovery of the body of S. Ives at Ramsey, and punishment of the abbat for irreverence on the occasion.

p. 480. A.D. 1003. Foundation of Burton Abbey by Wilfric, *i.e.* Wulfric Spot.

p. 481. A.D. 1006. The words "cognomento Stren" are added to Eadric's name, and "cognomento Porthunte" to the name of Godwine, from Florence of Worcester. So also in p. 482.

p. 484. A.D. 1012. To the mention of S. Magnus, the day of his festival is added, and the name of one of the dancers is introduced. A different conclusion to this story is added, written over an erasure.

p. 488. A.D. 1012. Account of S. Ælfheah and his martyrdom and burial. He is made here the successor of S. Dunstan at Canterbury; Æthelgar, Siric, and Ælfric being passed over.

p. 507. A.D. 1030. Murder of S. Olaf by the Norwegians. This is remarkable as mentioning that the Norwegians used axes and not swords; a fact Paris had probably observed in his expedition to Norway. The first part of the entry is from Florence.

p. 509. A.D. 1033. Foundation of the abbey of S. Bennet Holme by Cnut, and his road from Ramsey to King's Delf. His gifts to the religious and poor.

p. 526. A.D. 1057. In the story of Godgifu, Paris adds of her, "vero nihilominus constans in proposito."

p. 530. A.D. 1061. Ealdred, archbishop of York, "returned with joy" from Rome.

p. 531. A.D. 1065. Whitby Abbey is described as being "super montis supercilium quod mare propinquum "spectat."

p. 533. A.D. 1065. The persons who witness Judith's miracle with the hairs of S. Oswine are quosdam "super "sanctitate piissimi regis et martyris dubitantes."

Authors quoted by Paris.

The authors quoted in the additions made by Paris to this portion of the history by name besides Sigebert are Huntingdon (p. 203) and the Imagines Historiarum of Diceto (p. 368, note [1]). He refers to the later portions of his own work, once, as already mentioned under the year 622 (p. 271), and also in p. 206, where he refers to the "secundum folium secundi libri."

Plan of the present edition.

It remains to say a few words on the plan of the present edition. The original work is printed in small type, all the additions inserted in the margin or within the lines or on inserted leaves being in the ordinary type, so as to show at a glance what is due to Matthew Paris and what to the earlier compiler. In the inner margins are the authorities from which the various statements are taken; where I believe an earlier authority has been used but not copied verbally, I have placed Cf. before the name. The editions to which reference is made are all mentioned above in the list of the authorities used (pp. xxxv–xxxviii). The earlier portion down to 231 is collated with the Chetham MS. and others of "Matthew "of Westminster." From that year it is collated with the two MSS. of Roger of Wendover. The readings of the other MSS. of Matthew Paris (C.D.) are quoted when they differ from their original, the Corpus Christi MS. The work is printed from this last MS., and any variation from it is always mentioned. For convenience of reference I subjoin a table of the MSS. used.[1]

[1] The fac-simile prefixed to the volume, which gives a portrait of Matthew Paris, is from the MS. of the Historia Anglorum, or Minor History, MS. Reg. 14 C. vii. in the British Museum. See Madden, Preface to the Historia Anglorum, i. p. xlvii. Hardy, Preface to the third volume of Materials for British History, p. lxxi. That facing p. 101 is one of the insertions in the Corpus Christi MS., containing an extract from Rabanus Maurus. See a description of it in Sir T. Hardy's remarks on the facsimiles prefixed to the third volume of the Materials for British History, p. cxxxii. (Plate X.)

TABLE OF THE MSS. USED IN THE PRESENT EDITION.

A.—The MS. XXVI. in Corpus Christi College, Cambridge, from which the text is taken.
B.—The MS. XVI. in Corpus Christi College, Cambridge, the second volume of the above.
C.—The MS. Cotton. Nero D. V. in the British Museum.
D.—The MS. Harl., 1620, in the British Museum.

For an account of these, see above, pp. xi, xii, and Madden's Preface to the Historia Anglorum, i. pp. liv–lxv.

W.—The MS. Douce 207, in the Bodleian Library at Oxford, of Roger of Wendover.
O.—The MS. Cotton. Otho B. V. in the British Museum, of Roger of Wendover. This is the MS. called I. by Sir Frederic Madden.

See above, pp. xiii, xiv, and Madden, i. pp. lxxi–lxxiii.

Chetham.—The MS. No. 6712 in the Chetham Library at Manchester of "Matthew of Westminster."
Trin.—The MS. R. 4. 2. in the Library of Trinity College, Cambridge, of "Matthew of Westminster."

For the other MSS. of Matthew of Westminster which have been partially collated, see above, p. xvi.

Cambridge,
4th January 1872.

ERRATA AND ADDENDA.

Page 5. *De primis Gentilium regnis.* Cf. Hugo de S. Victore, Excerpta priora, v. 1, 3, coll. 225, 227. The other authorities have, however, been also consulted.

„ 11, line 12. The sentence "Intra illos," &c. is not in Orosius.

„ 11, margin, below "S. August." &c. *insert* "Isidor. Chron. 16," and below that, "Partly from Ado, col. 35."

„ 30, 2nd paragraph. "Apud Assyrios," &c. This is also in Hugo, v. 3, col. 227, but Justin has been used as well.

„ 34, note [4], line 3, *for* "with" *read* "to the."

„ 41, line 3. "Et tunc secundo," &c. This is from Hugo, iv. 10, coll. 244, 245.

„ 55. *De regibus Persarum.* Hugo, v. 5, col. 229, has been used.

„ 66. *De Antiocho illustri rege Asyæ.* *Insert* in the margin opposite to the words "Cui frater Jason, &c." Hugo, iv. 11, col. 223.

„ „ In the margin to the next paragraph, *for* "2 Macc. iv. 12" *read* "Id."

„ 67, *for* "2 Macc. iv." *read* "Hugo, v. 11, col. 223. The 2nd book of Maccabees has, however, been used; line 10, "amotus est a sacer- "dotio" is in 2 Macc. iv. 29, and not in Hugo; line 18, "re- "gressus est Antiochiam" is in 2 Macc. v. 21, and not in Hugo. The concluding words, "ut transgrederentur mandata Dei," are neither in Hugo nor in the book of Maccabees.

„ 68. *De Juda Machabæo.* This is from Hugo, iv. 12, col. 224, excepting the last sentence.

„ „ *De Demetrio.* This is enlarged from Hugo, iv. 12.

„ 70, *for* the first 12 lines of the marginal notes, *read* "Hugo, iv. 12, "coll. 224, 225."

„ 77, margin. Below Hegesippus, *insert* "Hugo, iv. 13, col. 226."

„ 96, margin, line 3, *for* "Act. Apost." *read* "Hugo, vi. 3, col. 242," and insert the same below "Act. Apost.," line 7.

„ 98, margin, line 11, *for* "Cf. Dexter, &c." *read* "Hugo, vi. 4, col. "242."

„ 103, line 30, *for* "pereginationis" *read* "peregrinationis."

„ 106. Anno 53, *for* "Aurelius Victor, 4," *read* "Hugo, vi. 5, col. "243," and below, opposite "nec multo post," *insert* "Ado, col. "78."

„ 108. A.D. 62, line 3. *pertica fullonis* is introduced from Hugo, vi. 6, col. 244.

„ „ A.D. 65, line 2. This account of Seneca's death is not in Ado.

„ 117. A.D. 96, line 2. *atque Nigasius* is not in Diceto.

„ 134. A.D. 210. This is from Hugo, vii. 9, col. 250.

ERRATA AND ADDENDA.

Page 137, note, col. 2, line 2, *for* "the earlier one" *read* "the one copied "from an earlier original."

" 140. A.D. 253, line 2. "Hic ita primum . . ." From Hugo, vii. 18, col. 251.

" 143. A.D. 274, line 3. "Eodem anno Paulus . . ." is from Hugo, viii. 20, col. 252.

" 246. A.D. 563. "Floruerunt . . peroravit." This is from Hugo, ix. 4, col. 267.

" 331, margin, line 6, and page 352, margin, line 12, *for* "Offæ, ii." *read* "Offæ II."

" 336, margin, line 13, *for* "Simeon, p. 657 C." *read* "Simeon, p. "657 D."

" 432, note [5], line 1, *for* "form" *read* "from."

" 452, margin, line 1, *for* "Malmesb. Gest. Pont., &c." *read* "MS. ap. "Leland, iii. p. 72 (i. e. iv. 71, ed. 1770)."

" 463, margin, line 1, *for* "Malmesb. Gest. Pont., &c." *read* "MS. ap. "Leland, iii. p. 73 (i.e. iv. 72, ed. 1770)."

" 475, margin, lines 18, 19. There should be commas instead of periods after the names Ælfric and Thored.

" 507, margin, line 8, *for* "Haco" *read* "Hakon."

MATTHÆI PARISIENSIS

CHRONICA MAJORA.

MATTHÆI PARISIENSIS
CHRONICA MAJORA.

Adonis Viennensis Chronicon (Migne's Patrologia, cxxiii. col. 23.) Robert de Monte Prolog. (Migne's Patrol. clx. col, 421.)

Incipit prologus in librum qui Flores Historiarum intitulatur.

Temporum summam, lineamque descendentem ab exordio mundi, cum[1] successionibus quorundam regnorum et regum, ad eruditionem futurorum duximus annotare, ut ex brevibus lector devotus plura colligere possit. Sed quid contra quosdam auditores pigros dicemus, qui obtrectando dicunt, quid necesse est vitas vel mortes seu diversos hominum casus literis mandare? Prodigia cæli et terræ, vel aliorum elementorum scriptis impressa perpetuare? Noverint isti, bonam vitam et mores præcedentium ad invitationem[2] subsequentium proponi, malorum vero exempla ut non imitentur, sed ut potius viten-tur, describi. Prodigia autem vel portenta præterita quæ famem, vel mortalitatem, vel alia supernæ vindictæ flagella fidelibus innuunt, ideo memoriæ per literas commendantur, ut si quando similia evenerint, peccatores qui se iram Dei in aliquo incurrisse meminerint, mox ad remedium pœnitentiæ, per hæc Deum placaturi, festinent. Ob hanc itaque causam (licet aliæ non desint) Moyses legislator in historia divina, innocentiam[3] Abel, Caym invidiam, simplicitatem Job,[4] dolositatem Esau, malitiam undecim filiorum Israel, bonitatem duodecimi, scilicet Joseph, pœnam quinque civitatum per consumptionem ignis et sulphuris manifestat; quatinus bonos imitemur, malorum esse sequaces abhorreamus, ut peccati fomitem fugiendo radicitus enervemus,[5] et hæc non solum Moyses, sed et omnes divinæ paginæ tractatores et in historicis et in moralibus[6] libris faciunt, virtutes commendando, vitia detes- Prologue.

[1] *cum . . . regum*] Introduced by the compiler.

[2] *invitationem*] imitationem, W., and all the MSS. of Westminster, as R. de Monte.

[3] *innocentiam*] innoticiam, A. Paris has expuncted *ti*, and placed *cen* above the line.

[4] *Job*] *Jacob*, R. de Monte.

[5] *enervemus*] exstirpemus, Par. margin. C. inserts it in the text. evitemus, W. devitemus, R. de Monte.

[6] *moralibus*] mortalibus, A.

Prologue. tando, Deum timere simul et amare nos ammonent. Non sunt igitur audiendi, qui Chronicorum libros et maxime a catholicis editos dicunt esse negligendos, per[1] quos quicquid humanæ sapientiæ et saluti necessarium est, per memoriam invenire, per intelligentiam cognoscere, et per facundiam proferre studiosus valeat indagator. R. de Monte, col. 421.

De opere primordiali sex dierum.

The creation. Sex diebus Deus rerum creaturam formavit. Primo condidit lucem. Secundo firmamentum cæli in medio libravit aquarum, ipsis aquis ac terra cum cælo superiore[2] ac virtutibus, quæ in ea conditorem laudarent, ante horum sex dierum exordium creatis. Tertio, congregatis in suum locum aquis, quæ cuncta contexerant, aridam jussit apparere.[3] Quarto, sidera in firmamento cæli posuit, qui nunc quantum per conjecturam æquinoctii colligitur, duodecimus kalendarum Aprilium dies vocatur. Quinto, natatilia et volatilia[4] animantia creavit. Sexto, animalia terrestria et ipsum hominem Adam in agro Damasceno[5] formavit, de cujus latere dormientis, matrem omnium viventium Evam produxit, qui nunc (quantum credibile videtur) decimus kalendarum Aprilium dies appellatur. Unde merito creditur, si non verior sententia vicerit, eodem decimo kalendarum Aprilium die Dominum fuisse crucifixum. Decebat[6] enim, ut una eademque non solum hebdomadis, sed et mensis die, secundus Adam, pro generis humani salute, vivifica morte sopitus, productis e latere suo cælestibus sacramentis, sponsam sibi sanctificaret Ecclesiam, quo videlicet die primum Adam ipse creaverat, ejusque de latere costam tollens, mulierem formaverat, cujus adjutorio genus propagaretur humanum. Ado, col. 23.

De peccato Adæ.

Adam in Paradisum, unde quatuor flumina oriuntur, translatus, cum uxori cæterisque animantibus ac rebus nomina imposuisset, de pomo comedendo uxori suæ adquievit. Unde, Petrus Comestor, Histor. Scholast. Genesis, capp. 14, 16, 18, 22–24.

---

[1] *per . . . . . indagator*] Introduced by the compiler. See the additional paragraph to this prologue from W. in Coxe's Wendover, i. 2. There are considerable variations in the first part in W. from the above.

[2] Par. places over the *e*, *vel i*. C.D. read *superiori*.

[3] *apparere*] appare, A. Par. adds *re* above the line.

[4] *et volatilia*] volatilia et, A.

[5] *in agro Damasceno*]. These words are introduced from Petrus Comestor, Historia Scholastica, Genesis, cap. 13.

[6] *Decebat*] dicebat, A.D. The printed Ado has dicebat; Bede, from whom it is taken, decebat.

pro verecundia nuditatis factis perizomatibus, et a Domino de Paradiso ejecti, de terra maledicta in sudore vultus sui panem adquirunt. Deinde collocatis a Domino ante ostium Paradisi Cherubin cum gladio flammeo, non solum primi parentes, sed et tota ipsorum progenies, a Paradisi deliciis sunt ejecti.

De generatione Adæ.

Petrus Comestor, Historia Scholastica, Genesis, cap. 25.

Adam cognovit uxorem suam, scilicet non in Paradiso, sed jam reus et ejectus. Et licet lator legis Moyses generationes Adæ, festinans ad tempora Abrahæ patris Hebræorum, prætermiserit, plures tamen Adæ subticet filios et filias. Sed Methodorus[1] martyr oravit, dum esset in carcere, et revelatum est ei a Spiritu Sancto,[2] de principio et fine mundi, quod et oravit. Et scriptum, licet simpliciter, reliquit, dicens, quod virgines egressi sunt de Paradiso, et anno vitæ Adam quinto decimo natus est ei Cayn,[3] et soror ejus Calmana. Post alios xv. annos natus est ei Abel, et soror ejus Delbora. Deinde vitæ suæ, id est, Adæ cxxx., Cayn occidit Abel, et luxerunt eum Adam et Eva c. annis, et tunc natus est ei Seth tricesimo anno primæ chiliadis, id est, primæ ætatis.

De morte Abel.

Id. 26, 27. Caym agricola dolens sua munera et non fratris fuisse reprobata, licet a Domino increpatus, fratrem septiformi peccato interfecit.[4] Postea vagus et instabilis super terram factus est, postquam a Domino est maledictus.

Generatio Caym.

Id. 28. Cognovit Caym uxorem suam Calmana,[5] quæ peperit ei Enoch. Enoch genuit Irad. Irad genuit Maniael. Maniael genuit Matusael. Matusael genuit Lamech. Hic duas habuit uxores, Ada scilicet et Sella. De Ada genuit Jabaal. Sella vero Tubalcain et Noema. Iste Lamech primus hominum bigamiam introducens, cum virum in vulnus et adolescentem in livore occidisset, uxoribus ob hoc sibi pœnam in septuplum deberi prædixit. Jabaal adinventis portatilibus pastorum tentoriis, primus greges secundum qualitatem, genus, et ætatem distinxit. Jubal pater canentium in cithara et organo, id

---

[1] *Methodorus*] Methodius, W. West., as Pet. Comest.

[2] *Sancto*] om. West., ins. W., not in Pet. Com.; inserted by Par.

[3] *Cayn*] Caym, West., Chaym, W.

[4] *Centenarius erat Abel quando fuit interfectus.* Margin (later).

[5] Over *Calmana* Par. has *vel am.*; *Calmana*, W. West.

est, musicæ artis inventor, in columna lateritia et altera marmorea contra incendium et diluvium ipsam artem sculpsit. Tubalchaym, ferrariæ artis inventor, sculpturæ operum in metallis fabricator fuit, cujus malleorum sonitu Jubal delectatus proportiones vocum primus ex eis perpendit.

De numero annorum primæ ætatis.

Adam, ut superius dictum est, genuit Seth. Seth genuit Enos. Enos genuit Caynan. Caynan genuit Malaleel. Malaleel genuit Jareth. Jareth genuit Enoch. Iste Enoch placens Deo, translatus in Paradisum, vivit cum Helya, qui quibusdam literis inventis, librum, ut in epistola Judæ continetur, scripsit; sub quo etiam Adam creditur mortuus. Enoch genuit Matusale. Matusale genuit Lamech. Lamech genuit Noe. Vixit autem Adam DCCCCXXX. annis. Seth, DCCCCXII. Enos, DCCCCV. Caynan, DCCCCX. Malaleel, DCCCXCV. Jaretdh, DCCCCLXII. Enoch, CCCLXV. Matusale, DCCCCLXIX. Lamech, DCCLXXVII. Noe vero cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, et Japhet. Pet. Comest. Gen. cap. 30. p. 2.

Hic terminatur prima Ætas, habens secundum Hebræos annos MDCLVI. ; *secundum septuaginta interpretes,* MMCCXLII.[1]

De archa Noe et diluvio.

Anno vitæ Noe C.[2], inundante diluvio, cum septem animabus archam intravit, quam spatio centum annorum loquente sibi Domino XX. annis prius fecerat. Et excrescentibus aquis super terram centum quinquaginta diebus, Domino pluente quadraginta diebus et noctibus, vicesima septima die mensis septimi cum stetisset archa super montes Armeniæ, et post quadraginta dies corvum emisisset, et postea columbam ferentem ramum olivæ, vicesima septima die secundi mensis egressus est de archa, eadem scilicet die qua intraverat anno revoluto, cum septima decima luna secundi mensis intrasset. Et accepto sacrificio, cum concessionem carnis comedendæ sine sanguine suscepisset, et in signum diluvii præteriti, non futuri, et incendii venturi iris posita fuisset; vino quod primus excoluerat, inebriatus, et a Cham irrisus, huic maledicens, et reliquis filiis benedicens, obiit. Id. 34–36.

---

[1] *MMCCXLII.*] MMCCXLIV., W., and all the MSS. of Westminster.

[2] *C.*] So West., DC. W.

De tribus filiis Noe.[1]

Pet. Comest. Gen. cap. 37.

Tribus filiis Noe texuntur generationes septuaginta duæ, quindecim scilicet de Japhet, triginta de Cham, viginti[2] et septem de Sem, qui disseminati sunt per orbem. Sem obtinuit Asiam, Cham Africam, Japhet Europam; quorum genealogias veteres ita distinguunt. Primus de genere Sem in Asiam veniens, provincias in hunc modum disposuit.

De primis gentilium regnis.

Eusebii Chronicon interp. S. Hieron.

Crescente post diluvium populo, exorta sunt quatuor principalia regna, Assyriorum ab oriente, ubi primus[3] regnavit Belus, Siciniorum ab occidente, ubi Ægialeus, Scitarum ab aquilone, ubi Tanus, Ægyptiorum a meridie, ubi Mineus. Belo successit Semiramis uxor sua, quæ Babiloniam caput regni constituit. Cui Ninus qui inventor idolorum fuit, faciens imaginem Belo patri. Tandem Sardanapallus, a quo Arbaces regnum ad Medos transtulit. Super quos tandem Astyages regnans, data filia sua principi Persarum, de quo Cyrus ortus est, ab eo est superatus. Quo mortuo, regno ad Persas translato, Darius filius Astyagis cum eodem Cyro conregnavit.[4]

S. Hieron. in Osee ii. 16.

De generatione Sem.

Pet. Comest. Gen. cap. 41.

Sem centum erat annorum quando genuit Arfaxat, biennio scilicet post diluvium. Arfaxath genuit Sale vel Caynan, qui[5] genuit Heber, a quo dicti sunt Hebræi, vel ab Abraham, quasi Abrahæi. Heber genuit Phaleg, cujus tempore filii filiorum Noe increduli pacti Dei, quod pepigerat cum Noe de diluvio non futuro, composuerunt lateres pro saxis, et bitumen pro cæmento, ut ædificarent turrim cujus altitudo tangeret cælum; quod si iterum inundaret diluvium, in summitate ejus manerent securi. Et quoniam arte propria existimaverunt se evadere posse diluvii periculum et incendii, facta est ibidem in agro, scilicet Sennaar,[6] linguarum divisio seu confusio, ita quidem

---

[1] The chapters in W. corresponding to these are placed later.

[2] *viginti*] decem, A.C.D. West.

[3] *primus*] prius, West.

[4] Here the MSS. of Westminster insert a chapter, *Distinctio regionum*, &c. (cap. iv. p. 3, ed. 1701). A similar chapter (much fuller) is in W., but placed later.

[5] Here West. inserts, "Sale condidit civitatem quam de nomine suo Salem appellavit, qui etiam . . . ."

[6] *in agro, scilicet Sennaar*] So A.C.D. The Chetham MS. of West. has *scilicet Sennaar in agro*, but has marks directing *in agro* to be placed before *Sennaar*. The Arundel MS. reads, *scilicet in agro Sennaar*; the Royal and Cotton, *scilicet Sennaar in agro*.

ut nec unus eorum intelligeret vocem proximi sui. Ideoque divisit eos Deus in diversas regiones, et cessaverunt ædificare turrim. Vocatumque est nomen loci illius Babel, id est, confusio, quia ibi confusum est labium universæ terræ. Phaleg vero, in cujus familia remansit Hebræa lingua, omnium antiquissima, idcirco dictus est Phaleg, id est ab aliis divisus. Phaleg genuit Ragau,[1] Ragau genuit Saruch, qui genuit Nachor. Iste Nachor, cum exisset de Chaldæa, ducta in uxorem Melcha, filia fratris sui extincti, moratus in Carram Mesopothamiæ, mortuo ibi patre suo et Abraham in terra Chanaan peregrinante; hos tres fratres, Hus, Buz, et Bathuel, cum aliis quinque genuit. De quorum uno, scilicet Buz, descendit Balaam, qui secundum Hebræos dicitur in Job, Eliud Buzites.[2] Iste Nachor genuit Thare, qui non valens ferre injurias sibi illatas de adorando igne in Chaldæa, ubi et filium suum primogenitum Aram extinxerunt, peregrinatus est cum Abraham, et Nachor, et familia Aram in Carram Mesopotamiæ, ubi completis ducentis quinque annis,[3] mortuus est.

De Nino rege magno Assyriorum, et Semiramide matre ejus.

Temporibus Thare regnavit Ninus, rex Assyriorum potentissimus, reginæ Semiramis filius. Hæc virum mentita, triginta et duobus annis regnum Assyriorum potentissime gubernavit. Quæ ut callidius virum mentiretur, brachia et crura veste virili, caput vero tyara tegebat; et ne forte novo habitu aliquid occultare videretur, eodem ornatu et populum vestiri jubet, quem morem vestis exinde gens illa universa tenet. Magnas denique res gessit. Quæ nec contenta, mulier virilis animi, terminis quos adquisitos[4] susceperat, Æthiopiam bello pressit, Indis bellum intulit, quos præter illam nullus ante subegerat. Hæc Babiloniam civitatem ædificavit, eamque muro circumdedit, et ut esset caput regni Assyriorum instituit; quæ tandem a filio suo interfecta est. Qui dum matri successisset, contentus elaborato a parentibus regno, belli studia deposuit, et, velut sexum cum matre mutasset, raro a viris visus, inter fœminarum turbas consenuit. Cujus exemplum ejus posteri prosecuti responsa gentibus per internuncios dabant. Post Ninum denique reges triginta sex regnum Assyriorum continua possessione tenuerunt, usque ad Sardanapallum per annos mille trecentos.

Trogus Pompeius (Justin. i. 2).

---

[1] The Chetham MS. has *vel Reu* over *Ragau*. W., who abridges this chapter, has *Reu sive Ragau*.

[2] *Buzites*] W. West. Bizites, A. Par. puts *u* over the *i*.

[3] West. ins. *Thare*.

[4] W. West. insert *a viro*.

De numero annorum secundæ ætatis.

Pet. Comest. 41–58. Vixit autem Noe post diluvium[1] DCCCL. annis; Sem, DC.; Arfaxat, cccxxxviii.; Sale, ccccxxxiii.; Heber, cccclxiv; Phaleg, ccxxxix.; Reu sive Ragau, ccxxxix.; Sarug. ccxxx.; Nachor, cxxxix.; Thare vero vixit lxx. annis, et genuit Abram, anno videlicet xliii. memorati Nini regis Assyriorum.

In Thare terminatur secunda ætas, habens secundum Hebræos annos MCCXCII. *secundum septuaginta* MLXXII.

Thare, ut dictum est, genuit Abram, Aram, et Nachor. Aram genuit Melcha, Loth, et Saram. Iste Loth cum exisset de Sodomis, subversis quinque civitatibus, genuit hos duos Moab et Amon de filiabus suis ebrius factus. Nachor genuit Hus, Buz, et Batuel, ex Melcha filia Aran. Batuel genuit Laban et Rebeccham. Abram habuit uxorem Saram nomine, filiam scilicet Aram fratris sui. Habuit etiam duas ancillas, Agar Ægyptiam et Cethuram. Ex Sara genuit Isaac, ex Agar p. 3. Ismael, ex Cethura Madan et Madian. Ismael genuit Nabaioth et Cedar. Iste Abram, suffocato Aram fratre suo, adoptans filium ejus Loth, ducta in uxorem Sarai, cum patre peregrinatus est in Carram. Inde mortuo patre venit in Sichem, et inde Pentapolim.[2] Postea collocans tabernaculum inter Bethel et Hay, cum in Ægypto uxorem simulasset sororem, rediens in convallem Mambre, habitavit confœderatus tribus fratribus. Qui cum de occisione quatuor regum veniens, a Melchisedech decimas accipiente honoratus fuisset, signum dandæ prolis in pecudibus et avibus suscepit. Deinde cum esset annorum septuaginta et quinque, et impugnaretur a Chaldæis et Mesopotamicis per invidiam, eo quod ipsi colerent ignem et effigies deorum, ipse autem coleret Deum unum creatorem cunctorum, et assereret illi solummodo honorem cultus et gratiarum debere retributionem, creaturam autem virtute et administratione Conditoris disponi, et non propria virtute subsistere: ad imperium Domini relicta gente et patria sua, venit in terram Chanaan, accipiens promissionem, quod in gentem magnam excresceret nimis, mutato nomine ab Abra in Abraham, quod interpretatur pater multarum gentium, et quod in semine ejus benedicerentur omnes gentes. Denique divinitus præceptum accepit, ut se cum sua sobole circumcideret, non ut

---

[1] The numbers are introduced from Genesis ix. xi.; *post diluvium* is an error.

[2] West. inserts, "Abraham Ægyptiis arithmeticam et astrologiam tradidit, a quibus ad Graios postea devenerunt."

ipse Deus aliquid superfluum in homine creasset, quod postea juberet abscidi, sed ut inter alias gentes hoc corporis signo electi viri soboles nosceretur. Et cum esset jam senior, genuit Ysaac. Præcedenti tamen tempore, ut dictum est, genuerat Ismael, unde Arabes et aliæ gentes se esse ex genere Abrahæ gloriantur. Circumcisus est etiam Ysaac nativitatis suæ die octavo. Præterea cum jam esset grandævus Abraham, præcepit ei iterum Deus præfatum filium suum Ysaac sibi immolari in monte Morin. Quod quidem ille, Creatori amplius quam suo affectui cupiens deservire, voluit adimplere. Sed nunquam credentibus dura Divinitas, suspendit virum angeli voce a filii nece, ostendens ei, quem immolaret pro filio, arietem, ut absque pietatis dispendio tanti sacrificium consummaretur viri. Post hæc autem cum esset Ysaac jam sexagenarius, genuit Esau et Jacob, patriarchas Ydumeæ et Israheliticæ gentis.

De regno Argivorum.

Circa hos dies natum[1] est regnum Argivorum, ubi primus regnavit Inachus, cujus fuisse filia Io perhibetur, uxor Osiris,[2] quæ ut magna dea est in Ægypto culta, eo quod ibi juste regnaverit, et homines ibidem literis informaverit. S. August. De Civit. Dei, xviii. 3.

De filiis Isaac, Esau et Jacob, et generatione eorum.

Memoratus Ysaac, cum, laborante in partu Rebecca et oraculum audiente de Esau servituro Jacob, apud Abimalech in Geraris peregrinatus,[3] uxorem dixisset[4] sororem suam, de semine centuplum colligens, tribus puteis eruderatis, et quarto facto in Bersabee, ibidem fœdere inito cum Abimelech et Phicol, Esau reprobato, ignarus benedixit Jacob, qui, fratre suo tum in primogenitura tum in benedictione supplantato, in Mesopotamiam proficiscens, cum provisione juxta Luzam titulum erexisset, et pro Rachel et Lia servitium quatuordecim annorum apud Laban complesset, pacto de aliis septem annis pro gregibus, mutatione virgarum vix completo, cum uxoribus et filiis undecim, a Laban furto sublatis idolis a Rachel, recedens in Galaad est comprehensus. Inde cum Laban fœdere inito, in lapidibus ad Manaum, ubi castra angelorum vidit, proficiscens ordinatis turmis, vadum Jaboch transiens, matutina lucta læso Pet. Comest. Gen. 66–83.

---

[1] Par. puts over this word, *vel ortum*; W. has *exortum*.

[2] *uxor Osiris*] uxor Isidis, West. Om. W.

[3] *cum* ins. West.

[4] *dixisset*] duxisset, A.C.D. West.

nervo cum angelo completa, mutatione nominis facta, præmissis muneribus, fratri suo tremebundus occurrit. Cujus filia Dina a Sichem oppressa, et Sichimitis in dolo occisis, jussu Dei ipse in Bethel altare erexit, et domum purgavit.

Esau hispidus venator, venditis primogenitis pro[1] lenticula fulva dictus Edom, ductis uxoribus Chananæis, Judith et Basemath, supplantatus a fratre in benedictione, redeunti Jacob de Mesopotamia cum quadringentis viris pacifice occurrit. Matrem quoque Esau et Jacob, scilicet Rebeccam, adduxit Eliezer servus Abrahæ Ysaac, de Mesopotamia, sororem Laban, filiam Batuelis.

De Job, et Balaam, et asina.

S. Hieron. Liber Heb. Quæst. in Genesim, xxii. 20.

Tempore filiorum Ysaac, ut quidam tradunt, fuit secundus rex in Edom Job, de genere Hus filii Nachor, post Bale, qui et in Genesi dicitur Jobab pronepos Esau. Sed Hebræi dicunt eum, ut diximus, descendisse de Hus primogenito Nachor. Eodem tempore Balaam, qui in Job Eliud dicitur, descendit de Buz, qui a Balao rege conductus ut malediceret[2] Israel, ei benedixit, loquente sibi prius asina, et de ortu stellæ et Salvatoris prophetavit.

De nativitate duodecim patriarcharum.

Pet. Comest. Gen. 74–77.

Memoratus autem Jacob genuit duodecim patriarchas, de quorum stirpe duodecim tribus Israel originem habuerunt. Habuit namque ex Lia, quæ lippa dicebatur, Ruben, Symeon, Levi, Judam, Ysachar, Zabulon, et Dinam filiam quæ a Sichimitis legitur oppressa. Ex Bala genuit Dan et Neptalim. Ex Zelfa genuit Gad et Aser. Ex Rachel, quæ pulchra dicebatur, genuit Joseph et Benjamin. Iste Joseph genuit Manassen et Effraim, quorum uterque facit tribum per se, remota tribu Levi a sorte hæreditatis.

De Serapi deo Ægypti.

S. August. De Civit. Dei, xviii. 5.

Circa hos dies Apis[3] rex Argivorum transvectus est navibus in Ægyptum. Qui, cum ibi mortuus fuisset, appellatus est Serapis, omnium maximus Ægyptiorum deus. Serapis autem, non Apis, ideo appellatur, eo quod sarcofagum Ægyptii soros

---

[1] *pro*] Written by Par. over an erasure; West. has *a*; W. has *pro edulio lenticulæ fulvæ*.

[2] *malediceret*] A. had *maledice-retur*; Par. has obliterated *ur*; W. has *malediceretur*.

[3] West. inserts *filius Phorceiei*; W. has *filius Phoronei*.

appellant, ubi eum sepultum venerari cœperunt, priusquam ei templum conderent. Hujus filius fuit Argus, a quo sunt Argi appellati.

De Joseph et ejus venditione.

Joseph autem, cum sexdecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis, adhuc puer, et erat cum filiis Balæ et Zelfæ, uxorum patris sui. Cumque fratres suos apud patrem accusasset, et somnia plura fratribus narrans somniasset, invidebant ei, atque Ægyptiis vendiderunt. Sed dum moraretur Joseph in Ægypto, anno secundo sterilium annorum descendit etiam eo Jacob in animabus septuaginta duabus, et habitavit ibi, et per ordinem filiis suis ibidem benedicens vitam finivit. Pet. Comest. Gen. 87. Id. 97, 102.

De Juda et ejus generatione.

Judas filius Jacob, ex uxore nomine Sue genuit Her, Onam, et Sela. Ex Thamar genuit Phares et Zaram. Istam Thamar cum dedisset Judas duobus filiis suis, Her et Onam, et illi ob ignominiosum scelus perissent, remisit viduam in domum paternam, timens eam tradere Sela, quod fieri debebat secundum legem, causa suscitandi seminis. De qua postea sedente in bivio, mutato habitu, vadens Judas cum Yram opilione ad tondendas oves, Sue uxore sua mortua, Phares et Zaram ad unum concubitum genuit, suspicans esse scortum. Quæ postea ad patibulum ducta, tanquam in adulterio deprehensa, per arrabonem annuli, baculi, et armillæ se liberavit. Id. 89. p. 4.

Explicit de Genesi. Incipit de Exodo.

De morte Israel, et nativitate Moysi.

Mortuo autem Israel in Ægypto, et in terram Chanaan translato et ibidem sepulto, crevit populus Hebræorum mirabiliter annis multis, usque dum incrementis ejus inviderent Ægyptii, et ipsa eorum fœcunditas eis fieret importuna. Tunc cœperunt eos affligere laboribus multis, sed tandem divina miseratio respexit populum. Egressus est namque in diebus illis de domo Levi vir nomine Amram, qui accepta uxore stirpis suæ, nomine Iochabeth, genuit ex ea Aaron, Moysen, et Mariam. Exod. i. ii.

De exitu populi Israelitici de Ægypto duce Moyse.

Denique cum creverat Moyses, jubente Domino, eduxit populum de Ægypto, in portentis et prodigiis magnis, et siccis Orosius, i. 10.

vestigiis transierunt Rubrum Mare. Quos cum persequeretur rex Ægypti, pœnitentia ductus quod eos abire sivisset, ingressus est ipse cum curribus et equitibus suis medium sicci maris. Sed subito refusa est super ipsum a tergo omnis moles aquæ, et obrutus est ibi cum universo agmine suo. Unde extant nunc, in eodem littore, hujus signi certissima monimenta. Tractus nempe rotarum et vestigia equitum et peditum ibidem adhuc conspiciuntur, et si casu turbentur, sole renascente, diatim divinitus reparantur. Verum postquam transivit Mare Rubrum, populus Hebræorum[1] fuit in deserta[2] Syna annis quadraginta, quorum primo anno per manum Moysi suscepit legem a Deo. Intra illos tamen annos non calciamentum aut vestis illorum est attrita, nec ulla capillorum vel unguium excretio eis est dominata. Sed velut inmortalitate jam reddita, immutabilem hominis formam eorum simplex servavit integritas. Hos autem per noctem columna lucis tanquam dux itineris præcedebat, et eadem per diem nubis habens speciem, ne fessos solitudo vasta redderet,[3] ab æstus injuria defendebat.

De figmentis poetarum.

S. August. De Civit. Dei, xviii. 8, 11.

Eduxit autem Moyses eundem populum ex Ægypto, novissimo tempore Cycropis regis Atheniensium, qui ipsam Atheniensium[4] condidit civitatem in honorem Minervæ, et ab ejus nomine Athycos Athanienses appellavit. Minerva quippe Græce Athanathe Parthene, id est, immortalis virgo vocatur, quoniam sapientia, cujus esse dea credebatur, nec mori potest nec corrumpi. Hæc Ogygii temporibus ad lacum qui Tritonis dicitur, virginali fertur apparuisse ætate. Unde tanto proclivius dea[5] est credita, quo minus ejus origo innotuit. Porro Athenienses lanificii, vini, et olei usum primi finitimis populis tradidisse feruntur. Fertur etiam de Cycrope, quod primus Jovi ut Deo[6] mactaverit. Hac præterea tempestate ferunt homines de luto formasse, quod optimus sapientiæ doctor extiterit. Hujus frater fuit Athlas, qui et ipse summus astro-

---

[1] *Hebræorum*] The Chetham MS. has *Hebreorum* above *Judeorum*.

[2] *deserta*] Par. has *vel -to* over the line.

[3] *solitudo vasta redderet*] So Par., who has expuncted the reading of the MS., *latitudo conficeret*. The MSS. of West. vary between *lassitudo conficeret* and *lassitudo consumeret*.

[4] *Atheniensium*] Atheniorum, A.C.D. West.; Par. has over it *vel ensium*.

[5] *dea*] de ea, A.C.D.

[6] *ut Deo*] Not in W. or West. After *primus*, W. has *bovem*. The MSS. of West. vary between *ovem* and *bovem*.

logus fuit. His etiam diebus reperitur fuisse Mercurius, nepos Athlantis ex Maia filia sua,[1] homo multarum inventor artium. Cycropi vero Carnao successit, sub quo Deucalionis diluvium fuit. Tunc etiam Phaethontis fuit fabulosum incendium. Isidori Chron.

De numero populi Israel præter Levitas.

Dum morarentur in deserto Syna filii Israel, præcepit Dominus Moysi et Aaron ut numerarent eos per cognationes et domos ac familias, et nomina singulorum a vicesimo anno et supra, omne sexus masculini qui possent ad bella procedere: et inventi sunt de tribu Ruben filii Israel primogeniti xlvi. milia quingenti. De tribu Symeon lxx. milia ccc. De tribu Gad xlv. milia DCL. De tribu Juda lxxiv. milia DC. De tribu Ysachar liv. milia cccc. De tribu Zabulon lvii. milia cccc. De tribu Joseph, scilicet filiorum Ephraym, xl. milia cccc. De tribu Manassen fratris Ephraym xxxii. milia cc. De tribu Benjamin xxxv. milia cccc. De tribu Dan. lxii. milia DCC. De tribu Aser xl. milia et mille D. De tribu Neptalim liii.[2] milia cccc. Num. i.

Summa filiorum Israel cum exirent de Egipto.

Summa autem filiorum omnium Israel, sexcenta tria milia quingenti quadraginta. Levitæ autem non sunt numerati cum eis, sed jubente Domino constituti sunt ad portandum tabernaculum testimonii et omnia utensilia ejus, et erant[3] in ministerio, ac per gyrum tabernaculi castra metabantur.[4] Num. i. 45–50.

De quadraginta duabus mansionibus populi Israelitici, dum fuerunt in deserto, per tres annos.

Primi anni, prima mansio[5] populi Israel in deserto fuit Ramesse, secunda Sochot, tertia Echam, quarta Phiairon, quinta Mara, sexta Helym, septima desertum Sim, octava Dephea, nona Alus, decima Raphidim, undecima desertum Synai. Secundi anni mansio prima fuit sepulchrum concupiscentiæ, secunda mons Sepher, tertia mons Seroch, quarta Rechima, Pet. Comest. Liber Num. 51.

---

[1] A. C. D. repeat *filia*; it is erased in C.

[2] *liii.*] So W; liv. West.

[3] *erant*] erunt, W. Chetham. The Reg. MS. of West. has *quæ erant*. After *ministerio*, W. inserts *altaris*, West. *ejus*.

[4] *metabantur*] metabuntur, W. and MS. Chetham; the Reg. MS. has *metabantur*.

[5] *mansio*] mensio, A.C.D.; it is altered in C.

v. Remmon Phares, vi. Lebna, vii. Ressa, viii. Chelatha, ix. Arada, x. Maceloth, xi. Thaach, xii. Thare, xiii. Melcha, xiv. Esinona, xv. Baneiacham, xvi. mons Galgag, xvii. Jethebatha, xviii. Ebrona, xix. Asion Gaber, xx. Cades. Tertii anni prima mansio mons Hor, ii. Salmana, iii. Phinon, iv. Oboth, v. Jeabarim, vi. Dibongad, vii. Hemonde, viii. Blataim, ix. Abarim, x. Campestria Moab.

De Josue, et de exploratoribus Jericho.

Pet. Comest. Lib. Josue.

Mortuo Moyse, successit Josue filius Nun in ducatu populi Israel, jubente Domino; qui missis exploratoribus in Jericho de Cethim, post septem dies Jordanem siccis pedibus cum omni populo transivit. Duodecim lapides de alveo in siccum tulit, aliis duodecim de alveo in siccum reportatis; populum in Galgala secunda circumcisione innovavit. Civitatem Jericho, septem diebus sacerdotibus clangentibus buccinis, in septimo septies destruxit; Achor, qui de anathemate regulam auream et chlamydem coccineam tulerat, propter quod Dominus iratus in Hai. xxxvi. viros occiderat, lapidavit. Civitatem Hai per insidias accendit, Gabaonitas in servos lignarios et p. 5.
aquarios recepit. Quinque reges qui obsederant Gabaon, producto diei spatio, sole et luna stantibus, peremit,[1] viginti quatuor reges qui erant cum Jabin interfecit. Altari constructo in Ebal, benedictiones et maledictiones acclamari præcepit, terram aliis secundum concessionem, aliis secundum traditionem distribuit. Duas tribus et dimidiam, quæ in reditu suo, post quatuordecim annos, altare juxta tumulos Jordanis construxerant, liberans dimisit; fœdus a populo de colendo Deo, per aquæ effusionem initum, in volumine scripsit.

De figmentis gentilium temporibus Josue.

S. August. De Civit. Dei, xviii. 12.

Temporibus Josue Liber pater fertur ostendisse vitem hospiti suo in Græcia. Et his iterum temporibus rapta perhibetur Europa, cujus filii fuerunt Radamantus, Sarpedon, et Minos. His quoque diebus Busyris, filius Neptuni ex matre Lybia, Paphi filia, suis diis suos hospites immolabat.[2] Sed et his temporibus Lathona peperit Apollinem, non illum cujus oracula solebant consuli,[3] sed illum qui cum Hercule

---

[1] *peremit*] om. West.

[2] The MSS. of West. here insert a paragraph about Phœnix and Cadmus. In W. it is before the previous sentence.

[3] *non—consuli*] In West., but not in W.

servivit Admeto, qui tamen sic est Deus creditus, ut plurimi illum unum eundemque opinentur Apollinem fuisse. Hoc præterea tempore, Liber pater bellavit in India, qui multas legitur in exercitu fœminas habuisse, quæ Bachæ sunt appellatæ, non tam virtute quam furore famosæ. Per idem quoque tempus Perseus, et Andromeda uxor ejus, in cælum recepti esse referuntur.

De judicibus, qui post mortem Josue judicaverunt Israel.

Post mortem Josue Bennun, qui Moysi successit, Hebræorum populus mansit sub judicibus annis multis, quorum nomina sunt hæc, Othoniel, Aioth, Delbora, Gedeon, Abymelech, Thola, Jayr, Jephte, Abessan, Jabdon, Sanson, Hely, Samuel, qui unxit Saulem in regem. Memoratus autem Othoniel percussit Cariathsepher, unde habuit uxorem Axam, quæ petiit a patre suo irriguum superius cum irriguo inferiori; judicavit autem Israel xl. annis. Huic successit Aoth, qui cum esset ambidexter, percusso Eglon rege pingui, Israel liberavit; judicavit Israel lxxx. annis. Sangar occidit sexcentos viros vomere uno.[1] Delbora uxor Barach vel Lapidoth, occiso Sisara per Jahel uxorem Abner Cinei, dato poculo lactis, tandem Jabin interfecit, cujus princeps fuit Sisara, et canticum cecinit. Delbora judicavit Israel quadraginta annis. Gedeon salutatus ab angelo, cui supra petram carnes obtulit, ab ara destructa dictus[2] Jeroboal, suscepto signo in vellere, cum trecentis aquam more canum lambentibus, laternis fractis et tubis clangentibus, quatuor reges Oreb et Zeb et Zebee et Salmana stravit. Abimelech, filius Jeroboal de concubina, in Sychem factus rex super Sichimitas, lxx. fratres suos interfecit, superstite qui parabolam de oliva et ficu et vite et ramno Sichimitis proposuit. Eandem etiam Sichem cum principe suo Gaal, per Zebul destruxit, et fragmine molæ per manum mulieris in oppido Thesbe periit. Abimelech de Jerobaal regnavit super Israel tribus annis. Thola succedens Abimelech, judicavit Israel xxiii. annis, et Jayr xxii. annis. Jephte a filiis Israel ut spurius abjectus, in regione Thob commorans, postea super eos princeps factus, superatis Ammonitis voto alligatus, filiam post planctum virginitatis xl.

Liber Judicum.

[1] W. has "Post Aioth judicavit "Sangar Israel anno fere uno, qui "populum liberans viros sexcentos "vomere uno peremit, et sic vitam "finivit." West. has after *uno*, "et "ipse defendit Israel et eodem anno "vitam finivit."

[2] *dictus*] ductus, A.C.D. West. It is not in W.

dierum immolavit. Quadraginta duo [milia][1] de Effraym per Sechboleth, et Thetholoch, dijudicans ad vada Jordanis, trucidavit. Jephte judicavit Israel vi. annis, Abesan post eum judicavit Israel vii. annis, Aylon x. annis, Abdon sive Labdon viii. annis, Sanson xx. annis. Iste Sanson Manue filius,[2] cui nativitas ejus per angelum est prædicta, Nazareus, uxore ducta in Tampnata,[3] parabola de leone convivis proposita et per dolum mulieris soluta, cum segetes hostium ligato igne ad caudas vulpium incendisset, et mille viros mandibula asini aquam dante in Ramothlesbi trucidasset, et portas Gazæ in montem tulisset, tandem dolo Dalidæ rasis crinibus a Philistæis excæcatus, molæ deputatus, in templo Dagon renascentibus capillis, plures stravit mortuus quam vivus.

De raptu Helenæ et fabulis poetarum.

S. August. De Civit. Dei, xviii. 13.

Inter annos illos quibus populus Hebræorum, post mortem Jehu, alternavit sub judicibus et humilitates laborum et prosperitates consolationum, Alexander Paris Helenam rapuit, et regnum Argivorum ad Micenas est translatum, ubi regnavit Agamemnon. Per idem etiam tempus celebres apud grammaticos fabulæ sunt inventæ. Fabula scilicet de Triptolemo, quod jubente Cerere, anguium portatus alis, indigentibus terris frumenta volando circumtulerit. De Minotauro, quod bestia fuerit inclusa laberinto, quo cum intrassent homines, inextricabili errore inde exire non poterant. De Centauris quod equorum hominumque fuerit natura conjuncta. De Tricerbero,[4] quod sit triceps inferorum canis. De Phrixo et Helle ejus sorore, quod vecti ariete volaverint. De Gorgone, quod fuerit crinita serpentibus, et aspicientes se convertebat in lapides. De Bellerofonte, quod equo pennis volante sit vectus, qui equus Pegasus dictus est. De Amphione, quod cytharæ suavitate lapides mulserit et attraxerit. De fabro Dædalo et ejus filio Ycaro, quod sibi aptatis pennis volaverint. De Oedipo, et[5] monstro quodam, quod Spinga[6] dicebatur, humana facie quadrupes,[7] soluta, quæ ab illo

---

[1] *milia*] also omitted in West. The passage is not in W.

[2] West. inserts *de stirpe Dan.* W. has *de tribu Dan.*

[3] *Tampnata*] intemptata, Par., in margin, and so C.D.

[4] *Tricerbero*] vel Cerbero, Par., in margin. *Tribercero vel Cerbero*, C.

[5] *et*] So Par. above *quod*, which is expuncted; *monstro quodam* is altered from *monstrum quoddam*, which West. has.

[6] *Spinga*] vel Spinxs, Par., over the line.

[7] A. inserts *ob*. The MSS. of West. vary. Chetham has it, Trin. not.

proponi solebant, velut insolubili quæstione, suo præcipitio perire compulerit. De Anthæo, quem necavit Hercules, quod filius fuerit terræ, propter quod cadens in terram, fortior solitus esset[1] assurgere. De Ganimede, puero ad stuprum rapto, quod nefas non Jupiter,[2] cui ascribitur, sed rex Tantalus fecisse refertur. Danae etiam per imbrem aureum, ipsius Jovis fertur[3] adepta fuisse concubitum, ubi subintelligitur mulieris pudicitia auro fuisse corrupta.

De excidio Trojæ et nativitate Bruti.

Hac tertia mundi ætate, cum judicasset Labdon Israel tribus annis, factum est Trojæ excidium, expletis a mundi initio quatuor milibus xix.; a diluvio mille DCclxxvii.; a nativitate Abrahæ et quadragesimo tertio anno Nini regis Assyriorum DCCCxxxv.; ante urbem conditam annis ccccIV.; ante primam quoque Olympiadem annis ccccvi., capta est Troja. De cujus excidio Æneas, Veneris et Anchisæ filius, ad Italiam venit, post excidium anno tertio. Qui cum Turno Dauni Tuscorum filio dimicans, eum interemit, ejusque sponsam Laviniam, Latini regis filiam, in conjugium accepit. Regnavit autem Æneas Latinis[4] tribus annis; quo vita dedecente regnum suscepit Ascanius, ejusdem Æneæ filius, quem apud Trojam ex Creusa conjuge genuerat, et secum in Italiam veniens adduxerat. Hic condidit Albam super Tiberim, genuitque filium cujus nomen erat Silvius. Hic furtivæ veneri indulgens, nupsit cuidam nepti Laviniæ, eamque fecit prægnantem. Cumque dies partus accessisset, edidit mulier puerum, et in nativitate ejus mortua est. Traditur autem ille obstetrici, et vocatur Brutus. Postremo cum ter quini anni emensi essent, comitabatur juvenis patrem in venando, inopinatoque[5] ictu sagittæ patrem pro bestia interfecit. Quo mortuo, expulsus est ille ab Italia, indignantibus parentibus ipsum tantum facinus commisisse.

Historia Miscella. i.

p. 6.

Galf. Mon. i. cap. 3.

Birth of Brutus.

[1] *solitus esset*] So altered by Paris from *soleret*.

[2] *Jupiter*] So Par. above the line. Jovis, A.C.D.W. West. C. puts Jupiter in the margin.

[3] *fertur*] So altered by Par. from *ferta est*, as West. W. has *dicta est*.

[4] *Latinis*] vel u., Par., over the line.

[5] *inopinatoque*] inopino, A. West. as Galf. Mon. Par. puts *inopinatoque* above the line. W. has *ubi inopinato*.

Ut Brutus in exilium pulsus, ad regem Græcorum divertit.

Galf. Mon. i. 3. Exulatus[1] ergo[2] Brutus, adiit partes Græciæ, et invenit ibi progeniem Heleni, filii Priami, qui sub potestate Pandrasi, regis Græcorum, in servitute tenebatur. Pirrus etenim filius Achillis, post eversionem Trojæ, prædictum Helenum compluresque[3] alios secum in vinculis abduxerat, et ut necem patris sui in ipsos vindicaret, in captionem teneri præceperat. Agnita igitur veterum concivium prosapia, moratus est Brutus apud eos. In tantum autem militia et probitate vigere cœpit, ita ut a regibus et principibus præ omni juventute patriæ amaretur. Erat enim inter sapientes sapiens, inter bellicosos fervens, et quicquid auri vel argenti sive ornamentorum adquirebat, totum militibus erogabat. Divulgata itaque per universas nationes ipsius fama, Trojani cœperunt ad eum confluere, orantes ut, ipso duce, a servitute Græcorum liberarentur. Quod leviter fieri asserebant, cum in tantum jam infra patriam multiplicati essent, ita ut septem milia, exceptis parvulis et mulieribus, computarentur. Erat præterea quidam nobilissimus juvenis in Græcia, nomine Assaracus, qui partibus eorum favebat. Ex Trojana namque matre natus erat, fiduciamque in illis habebat maximam, ut auxilio eorum inquietudini Græcorum resistere quivisset. Arguebat enim eum frater suus propter tria castella, quæ sibi moriens pater donaverat, et ei auferre conabatur, quia ex concubina natus fuerat. Erat autem frater ejus patre et matre Græcus,[4] asciveratque regem cæterosque Græcos parti suæ favere. Inspiciens ergo Brutus et virorum multitudinem et Assaraci castella, quæ sibi patebant, securius petitioni eorum adquievit. Erectus igitur in ducem, convocat undique Trojanos, et oppida Assaraci munivit. Ipse autem et Assaracus, cum tota multitudine virorum et mulierum quæ eis adhærebat, nemora et colles occupant. Deinde Brutus literas suas regi direxit, petens celsitudinem potentiæ suæ, ut sineret populum ad aliarum terrarum nationes accedere, vel in terra sua ad pristinam dignitatem redire. Pandrasus ergo vehementi commotus ira, exercitum grandem collegit, ut Trojanos persequeretur, et

Exile of Brutus.

Id. i. 4. **Brutus Pandrasum regem Græcorum bello superavit.**

[1] *Exulatus*] Par. has *vel exul* above the line, and adds in the margin: "Exulo per totum hunc "librum tam passivum sensum "quam activum retinet; sic etiam "degenero transitive sæpe accipi- "tur. Ita enim in veteribus isto- "riographis invenitur." This is incorporated with the text in D.

[2] *ergo*] itaque, W.; igitur, West.

[3] *pluresque*] compluresque, West. This sentence is not in W.

[4] *Græcus*] om. West.

majori subiceret servituti. Dum autem deserta, quibus eos adesse autumaverat, per oppidum Sparatinum peteret, egressus est Brutus cum tribus milibus virorum, ipsumque nihil hujusmodi præmeditatum[1] ex inproviso invasit, totumque ejus exercitum dispergens, maximam partem interfecit. Ad ultimum vero, Marte sibi existente propitio, Antigonum fratrem regis, et Anacletum ejusdem socium retinuit atque vinculis mancipavit.

Ut Brutus regem Pandrasum bello ceperit.

Brutus vero potitus victoria, oppidum sexcentis militibus munivit, captivosque suos custodibus tradens, nemorum abdita iterum petivit. At Pandrasus ob fugam suam fratrisque captione[m] anxius, populum dilaceratum resociare vacavit, oppidumque cum resociato populo obsidere progressus est. Arbitrabatur enim Brutum immisisse se infra ipsum cum Antigono cæterisque captivis quos ceperat. Ut igitur mœnibus accessit, indixit ut alii[2] egressum inclusis abnegarent, alii cursus fluminis averterent, alii crebris arietibus cæterisque machinationibus murorum compagem dissolverent. Brutus vero obsessis opem subvectare affectans, nocte sequente castra Græcorum invadere disposuit, ut labore fessos et pigros somno et quasi ab hostium incursione securos, miseranda cæde afficeret, affectosque suæ voluntati subiceret. Dispositis ergo catervis, Brutus cum sociis suis hostium cuneos audacter penetrans, ad regis tentorium, quod super omnia adire æstuabat, pervenit. Quo facto, enses ocius evaginant, cubilia sopitorum ingrediuntur, letiferos ictus ingeminant, et nullam quietem[3] habentes, castra in modum leonum lustra ferarum perscrutantium[4] deambulant, quæque sibi obvia crudeliter laniantes. Brutus vero Pandrasum regem omni solatio destitutum, vivum retinuit, ipsumque vinciri et reverenter conservari præcepit.

Galf. Mon. i. 6–10.

Ut Brutus filiam Pandrasi regis duxerit in uxorem.

Brutus vero, tanta lætus[5] victoria, quæsivit a suis quid a Pandraso petendum laudarent. Illi vero cum diversis affectibus diversa affectarent, surrexit Mempritius vir consilio magnus, indictoque silentio ait: "Regem interficere cupiditate

Id. i. 10.

[1] *præmeditatum*] vel-tantem, Par.
[2] *alii*] aliis, West.
[3] *quietem*] pietatem, West. as Galf. M.
[4] *in modum . . . perscrutantium*] in hunc modum, West. as Galf. M.
[5] *lætus*] vel fretus, Par., above the line.

"dominandi, nefas mihi videtur, cum omnibus licitum sit pro "patria pugnare. Sed laudo ut petamus ab illo filiam suam "ad opus ducis nostri, et cum ea aurum et argentum, naves "et frumentum, et cætera itineri nostro necessaria, ut ali- "quam regionem desertam adire, ubi nos et tota nostra pos-

Galf. Mon. i. 11.

"teritas in ævum soli regnare possimus." Cumque omnibus hæc sententia placuisset, Bruto jubente, rex in medium reverenter adductus est. Edoctus vero de proposito eorum, demissa voce respondit: "Quoniam adversi dii me meumque fratrem "Antigonum in manus vestras tradiderunt, parendum est peti- "tioni vestræ, ne vitam, quæ vestro arbitrio mihi adimi "vel concedi potest, amittam; do duci vestro filiam meam "Innogen, do aurum et argentum, frumentum, vinum et "oleum, et quicquid itineri vestro necessarium censueritis." Maritata itaque filia Bruto, cæterisque omnibus rite peractis, rex liber a carcere [dimittitur], et Troes[1] ab ejus potestate secundis ventis abscedunt.

Ut Brutus navigando mansionem quæsierit.

Id. — Voyage of Brutus.

Completis igitur prospero ventorum flatu duobus diebus et una nocte, applicuerunt in quandam insulam Leogecia vocatam, quæ antiquitus vastitata[2] a nemine habitabatur. Exeuntes e[3] navibus venerunt ad quandam civitatem desertam, in qua P. 7.
invenerunt[4] templum Dianæ, et ipsius imaginem responsa dantem, si forte ab aliquo peteretur. Suggesserunt[5] duci commilitones templum adire, atque litatis donis a numine inquirere, quæ patria eis sedem certæ mansionis præberet regionem. At Brutus consiliis eorum adquiescens, ante aram deæ vas sacrificii plenum vino et sanguine candidæ cervæ dextra tenens, vocem in hæc verba dissolvit:

Ut Brutus Dianam consuluerit.[6]

Id. — Oracle of Diana.

"Diva potens nemorum, terror silvestribus apris,
"Cui licet anfractus ire per æthereos

[1] *Troes*] vel Trojani, Par., above the line.

[2] *vastitata*] vel vastata, Par., above the line. C. has *vastitata vel vastata*; West. *vastata*; W. *vastatus*.

[3] *e*] de, W. West.

[4] *invenerunt*] om. West. W. has *erat*, and afterwards *imago*.

[5] *suggesserunt*] altered by Par. from *suggerunt*, which West has. W. *sucgesserunt*.

[6] In the margin is a Picture of a statue of Diana, with wings to the feet, and horns, and four worshippers; a deer killed on the ground.

" Infernasque domos, terrestria jura revolvis,[1]
" Tu[2] dic quas terras nos habitare velis.
" Dic certam sedem, qua te venerabor in ævum,
" Qua tibi virgineis templa dicabo choris."

Hæc ubi novies dixit, circuivit aram quater, fuditque sanguinem et vinum quod tenebat, in focum, atque procubuit super pellem cervæ, quam ante aram extenderat, invitatoque somno tandem obdormivit. Erat tunc quasi tertia hora noctis, qua dulciore somno mortales premuntur. Tunc visum est illi deam ante ipsum astare, et eum[3] in hunc modum affari:

Responsum Dianæ.

" Brute, sub occasu solis, trans Gallica regna, Galf. Mon. i. 11.
" Insula in occeano est, undique clausa mari,
" Insula in occeano est, habitata gigantibus olim,
" Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
" Hanc pete, namque tibi sedes erit illa perennis,
" Hic[4] fiet natis altera Troja tuis.
" Hic de prole tua reges nascentur, et ipsis
" Totius terræ subditus orbis erit."

Ut Brutus Corinæum invenerit.

Tali itaque visione expergefactus dux, sodalibus quæ audierat indicavit. At illi maximo fluctuantes gaudio, ad naves illico revertuntur. Sulcantes æquora, cursu triginta dierum, venerunt ad Affricam; deinde ad aras Philistinorum, et ad lacum Salinarum, et navigaverunt inter Ruscitadam et montes Azaræ. Porro flumen Malvæ transeuntes petierunt columnas Herculis, et Tyrrenum æquor, ubi juxta littora invenerunt quatuor generationes de exulibus Trojæ, quæ Antenoris fugam fuerant comitatæ. Erat autem dux eorum Corinæus, vir magni consilii, audaciæ, et virtutis. Hunc Brutus associavit sibi, et populum cui præsidebat. Venerunt inde ad Aquitanniam, et ostium Ligeris ingressi, situm exploraverunt regionis. At Corinæus cum cc. viris naves egrediens, victualia viriliter congerebat. Cumque id Goffario, qui tunc in Aquitania regnabat, nunciatum fuisset, cum Gallis et Aquitaniis obviam veniens, ereptioni prædæ vacabat. Inito tandem certamine, dira pugna committitur utrobique. Sed Corinæus infra tur- Id. i. 11–15.

---

[1] *revolvis*] revolve, West.; resolve, W.

[2] *Tu*] So Par. altered from *Et*, as West. and W.

[3] *eum*] sese, A. West. Par. expuncts this, and inserts *eum* over it.

[4] *Hic*] hæc, West.; hic fiet et, W.

mas eorundem sese densa acie intromittens, hostes coegit in fugam, et forte amisso gladio arripiebat[1] bipennem. Qua[2] brachium cum manu amputat, illi scapulas a corpore separat, alii caput uno ictu detruncat, alterius crura a summo dissecat, omnes in illum et ipse solus in omnes ruebat. Quod Brutus aspiciens, motus amore viri, venit cum una turma, et regem Goffarium cum Pictavensibus et Gallis in fugam propellit. Affuit autem ibi quidam Tros[3] nomine Turnus, nepos Bruti, quo fortior sive audacior nullus excepto Corinæo aderat. Hic solo gladio suo sexcentos viros peremit, sed ab irruentibus Gallis citius quam debuerat, proh dolor! interfectus est. De nomine vero ipsius Turonorum civitas vocabulum traxit, quia ibidem, ut testatur Homerus, sepultus fuit. Et licet Bruto tanta victoria maximum ingessisset gaudium, magno tamen angebatur dolore quod nepotem suum amiserat, juvenem tantæ probitatis. Nec mora, assensu suorum classem suam petivit, replens eam universis quæ adquisierat, navesque ingressus, prosperis ventis promissam adiens insulam, in Totonesio littore applicuit.

Turonorum civitas unde.

Ut Brutus ad insulam Albion veniens, terras militibus suis affluenter distribuit.

Galf. Mon. i. 16.

Arrival of Brutus at the Isle of Albion.

Erat tunc nomen insulæ Albion, quæ a nemine, exceptis paucis gigantibus, inhabitabatur. Amœno tamen situ locorum herbosorum, et copia piscosorum fluminum, nemorumque fecunditate[4] præelecta, affectum habitandi Bruto sociisque inferebat. Peragratis ergo quibusque provinciis, repertos gigantes ad catervas[5] montium fugant, patriam donante duce sortiuntur, agros incipiunt colere, domos ædificare, ita ut in brevi tempore terram ab ævo habitatam[6] censeres. Denique Brutus de nomine suo, insulam Britanniam appellat, sociosque suos Britones. Volebat enim ex derivatione nominis sui memoriam habere perpetuam, unde postmodum loquela gentis, quæ prius Trojana sive curvum Græcum nuncupabatur, dicta fuit Britannia. At Corinæus portionem regni, quæ illum contingebat,

---

[1] *arripiebat*] So Paris, over the MS. reading *amministrabat*, which is expuncted.

[2] *qua*] So Par. for *huic*, which A. and West. have.

[3] *Tros*] vel Trojanus, Par.

[4] So altered by Par. from the original reading, *nemoribus quoque*, as West. has; *nemoribusque*, Galf. Mon. The sentence is not in W.

[5] *catervas*] vel cacumina, Par.; cavernas, W. and the MSS. of West. (except Reg., which has *catervas*).

[6] *habitatam*] So altered by Par. from *inhabitatam*, which W. and West. have.

ab appellatione sui nominis Corineiam[1] vocat, populum quoque suum Corineiensem, exemplum ducis est insecutus. Ideo præcipue illam regionem, quæ nunc a cornu Britanniæ Cornubia appellatur, elegit, quia super omnia cum gigantibus congredi æstuabat. Plus enim ibi abundabant, quam in ulla provinciarum quæ consociis suis fuerant distributæ. Nempe, ut in historia Britonum legitur, ipse luctamen[2] iniit cum quodam gigante, Goemagog nomine, cujus statura duodecim cubitorum erat, ipsumque in humeris ponens, usque ad littus maris detulit, atque per abrupta saxorum deorsum proiciens, in multa frusta concidit.

Ut Brutus Trinovantum condiderit.

Diviso tandem regno, affectavit Brutus civitatem ædificare. Galf. Mon.
Affectum itaque suum exequens, circuivit totius patriæ situm, i. 17, 18.
donec ad Themensem fluvium perveniens, locum nactus est proposito suo perspicuum. Condidit itaque civitatem ibidem, eamque Trojam novam vocavit. Quæ postea per corruptionem vocabuli, Trinovantum dicta fuit. Deinde civibus, jure victuris, eam dedicavit, deditque legem qua pacifice tractarentur. Regnabant tunc in Troja filii Hectoris, expulsis posteris Antenoris. Regnabat etiam in Italia Silvius Æneas, Æneæ filius, avunculus Bruti, Latinorum tertius. Regnabat tunc in Judæa Hely sacerdos, et archa testamenti a Philistæis capta est.

De Levitis, et captione archæ a Philistæis et morte Heli sacerdotis.

Superius memoratum est, quod jubente Domino, remota est Num. viii.
tribus Levi a sorte hæreditatis, ut ministraret in tabernaculo 19, xviii. 20, 21.
fœderis et offerret sacrificia et hostias pro peccatis. Iste 1 Paralip.
Levi genuit Caath, Caath ex uxore Jochabeth genuit Isnar et vi.
Amram. Isnar primogenitus genuit Chore. Amram genuit
p. 8. Aaron et Moysen. Iste Moyses ducatum præbuit filiis Israel ab Ægyptia servitute, ut superius dictum est. Aaron genuit Nadab, Abiu, Eleazar, et Ithamar. Supradictus Chore litigavit contra Aaron de sacerdotio in deserto, eo quod ipse fuerat de primogenito Isnar, et ideo cum ccl. igne divino
periit. Datan quoque et Abiron, Nadab et Abiu, tunc sunt Cf. Pet.
absorpti. Ab Eleazar fuerunt sacerdotes descendentes usque ad Comest. Ruth.

---

[1] *Corineiam*] vel Cornubiam, Par.; Corineiam vel Cornubiam, C.D.

[2] *luctamen*] certamen, West., but the Chetham MS. has *luctamen* above the line.

et 1 Reg. cap. vi. tempora Christi, secundum originem judicum, regum, et prophetarum. Huic successit Phinees, Phinees Abisue, Abisue Boezi, Boezi successit Ozi, a quo translatum sacerdotium ab Eleazar ad Hely, qui fuit de Ithamar, et privati sunt sacerdotio Azaria, Meraioth, Amarias, et Achitob. Hely vero in arguendis filiis tepidus, Ofni scilicet et Finees, qui cum eo sacerdotio fungebantur et sacrificia altaris irreverenter tractarent, a Domino legitur reprobatus. 1 Reg. iv. 18. Qui audita strage filiorum suorum, et archam Domini a Philistæis captam, de sella retro cadens fractis cervicibus, expiravit. Judicavit autem Israel xl. annis.

De Helcana et Samuele, et Saul.

Pet. Comest. Liber 1 Reg. Fuit autem in diebus ejus vir nomine Helchana, per Chore de Isnar descendens, qui duas habuit uxores, Fenennam fœcundam, et Annam sterilem. Quæ votum faciens de masculo, si Deus ei daret, quod faceret Nazaræum,[1] peperit Samuelem prophetam et judicem, qui liberavit Israel a Philistæis, per agnum immolatum in lapide adjutorii, in terminis posito. Ad petitionem quoque Israel Saulem sibi a Domino ostensum in regem unxit, tribus signis confirmans unctionem, præceptum ei dans, quod quia postea transgressus est, reprobatus a Domino, in tanta angustia est positus, ut Samuelem mortuum magica arte suscitaret per Phitonissam. Descendit autem per multas successiones ex Abiel de tribu Benjamin, de cujus filio Scis natus est rex Saul. Iste Saul genuit Jonathan, Jesui, Melchisua, et Hisboseth, cum duabus filiabus, Merob et Micol.

De morte Bruti et successione filiorum ejus.

Galf. Mon. ii. 1. Tempore quo regnavit Saul in Judæa, Brutus Britannorum rex ex uxore sua Innogem tres filios genuit, quibus erant nomina Locrinus, Albanactus, et Kamber. Hi postquam pater eorum in vicesimo quarto anno regni sui ab hoc sæculo migravit, in urbe quam condiderat, sepultus est,[2] et diviserunt regnum Britanniæ filii sui, et secesserunt[3] unusquisque in locum suum.

Unde Loegria.

Id. ii. 1–6. Locrinus, qui primogenitus fuerat, possedit mediam partem insulæ, quæ postea de nomine suo appellata est Loegria. *Unde* Loegria.

---

[1] Par. has erased *hæc*, which West. and W. insert here.

[2] Sic for *sepelierunt eum*, which Galf. Mon. has.

[3] *secesserunt*] successerunt, Chetham. It is not in W., or in some of the MSS. of Westminster.

Cambria. *Cambria.* Camber autem partem illam quæ est ultra Sabrinum flumen, quæ de nomine ipsius postmodum Cambria dicebatur, quæ regio modo Wallia nuncupatur. At Albanactus junior possedit partem illam quæ nunc Scotia appellatur, et ex nomine suo Albania. Albaniam nominavit. *Unde Albania.* Illis deinde concordi pace diu regnantibus, applicuit Humber rex Hunorum in Albaniam, et commisso prælio cum Albanacto, ipsum interfecit. *Unde* The Humber. *Humber fluvius.* Locrinus igitur primogenitus, associato sibi Kambro fratre suo, venit obviam Hunorum regi citra flumen quod nunc Humber vocatur; ubi inito congressu, Humbrum compulit in fugam, qui usque ad flumen diffugiens, submersus est infra ipsum, et nomen suum flumini reliquit. Ab hac victoria Locrinus tres rapuit puellas, quarum una miræ pulchritudinis erat nomine Estrildis, filia cujusdam regis Germaniæ: cujus amore captus, voluit eam maritali sibi tæda[1] copulare. Quod cum Corinæo compertum fuisset, indignatus est vehementer, quoniam Locrinus pepigerat sese filiam ejus ducturum. Adiit ergo regem, et tam minis quam blanditiis, Locrino quod pepigerat exequi coegit. Duxit ergo filiam Corinæi, nomine Guendoloenam, nec tamen amoris Estrildidis oblitus est, sed facto in urbe Trinovantum subterraneo, furtivam venerem cum illa ducere satagebat. Estrildis interea gravida facta, edidit filiam quam Habren vocavit. Guendoloena vero gravida facta, peperit filium quem vocavit Madden. Defuncto tandem Corinæo, deseruit Locrinus Guendoloenam, et Estrildidem in reginam erexit. Unde Guendoloena supra modum indignans adiit[2] Cornubiam, ubi exercitu congregato, Locrinum inquietare curavit. Conserto denique prælio juxta flumen Sturam, Locrinus ictu sagittæ percussus interiit, cum decem annis regnasset. At Guendoloena paterna furens insania, jubet Estrildidem et filiam Habren præcipitari in fluvium. Qui tunc de nomine ejus Habren, nunc vero per corruptionem nominis Sabrina nuncupatur. Volebat enim honorem æternitatis illi impendere, quia maritus suus eam genuerat. Tunc Homerus clarus rhetor et poeta habebatur, et Samuel propheta floruit in Judæa.

De Maddan et filiis ejus.

Maddan vero diademate insignitus, genuit duos filios, Menpricium et Malim, regnumque pacifice annis xl. tractavit. Galf. Mon. ii. 6.

---

[1] *tæda*] conjugio, W. Chetham has *toro* in a later hand above the line; thoro, Trin.

[2] *adiit*] So also W., as Galf. Mon. West has *abiit.*

Quo defuncto, discordia orta est inter prædictos fratres, quia uterque totam insulam possidere volebat. Menpricius vero fratre interfecto, tantam tyrannidem in populum exercuit, quod fere quemque nobilissimum regni perimere satagebat; sed vicesimo regni sui anno, dum venationem faceret, a sociis secedens, a multitudine rabiosorum[1] luporum devoratus est.

De genealogia Salvatoris in ætate mundi quarta.

Linea Salvatoris, in hac mundi tertia ætate, ab Abraham
S. Matth. i. sumpsit exordium. Abraham, ut dictum est, genuit Ysaac, Ysaac genuit Jacob, Jacob genuit Judam et fratres ejus, Judas genuit Phares, Phares genuit Esrom, Esrom genuit Aram, Aram genuit Aminadab, Aminadab genuit Naason. Iste Naason egressus est de Ægypto, princeps in tribu Juda; et ita verum est, quod dixit Dominus ad Abraham in Genesi, quod quinta generatione exierunt filii Israel de Ægypto, facta computatione, secundum tribum regiam, ut vocemus generationes, non personas, sed successiones, quod potes videre computando a Juda ad Naason. Nam quinquies dicitur ibi "genuit." Si vero in litera illa contineatur quarta generatione, in tribu sacerdotali, sumendus est ordo computantibus a Levi ad Eleazar. Naason autem genuit Salmon. Iste Salmon duxit in uxorem Raab meretricem, quæ recepit exploratores Jericho, et abscondit in stipula lini super murum, et liberavit domum suam per filum coccineum positum in fenestra, cum destrueretur Jericho. Salmon autem genuit Booz de Raab. In diebus Booz, Elimelech vir de Behllaem, cum uxore sua Noemi, et filiis suis Maalon et Chelion, tempore famis peregrinatus est in Moab, ubi acceptis uxoribus filiis suis, Ruth videlicet et Orpha, et p. 9.
mortuis filiis et patre, rediit Noemi cum Ruth Moabitide, de qua Booz genuit Obeth, suscitans semen propinquo defuncto. Obeth autem genuit Isay, vel Jesse. Jesse autem genuit David et fratres ejus. Istum David, reprobato Saule propter inobedientiam, Samuel propheta unxit in regem.

In Saul terminatur tertia ætas, habens secundum Hebræos DCCCCXLII. *annos; secundum septuaginta interpretes, duos minus.*

De regno David.

Liber 1, 2 Reg. David, ut dictum est, minimus fratrum, in regem electus a Domino, per Samuelem et inunctus in Bethel[2] in signum

[1] *rabiosorum*] vel rabidorum, Par.; rabiosorum vel rabidorum, C.

[2] *Bethel*] So Par. above the reading of the MS., *Bethleem*, which he has expuncted.

regis, postea in Ebron in regem super tribum Juda septem annis et sex mensibus, tertio super totum Israel xxxiii. annis, Saulem psallendo mitigans, morte Goliæ animam Jonathæ sibi conglutinans, gener regis factus est. Cujus invidia, ob laudem virginum erga se suscitata, cum ejus cautelam centum præputia dando frustrasset, ictum lanceæ dum psalleret, insidias satellitum astutia Michol statuam in lecto ponentis, evasit. Saulem cum L[ev]itico[1] tribus in Nabaioth prophetantem, beneficio Samuelis illæsus vidit. Jonathæ exercenti se sagittis fœdus juravit. In Nobe panes sacerdotales comedit, simulato furore apud Achis. Recepto Abiathar, solo de sacerdotibus a Doech peremptis erepto, Ceila liberavit. Ciph de manu Saul irruentibus Philistæis liberatus, ejusdem postea persequentis oram[2] chlamydis præscidit. Nabal stulto mortuo, Abigail duxit uxorem. Hastam et vas aquæ de capite Saulis clam tulit; ab Achis in Sichelech rediens, Amalechitas percussit. Nuncium mortis Saulis occidens, carmen lugubre plangens, mortuo Isboseth solus regnans, de Jerusalem quæ prius Solyma dicebatur, Jebuseum ejecit, et Mello ædificavit. Stratis Philistæis in Baalfarasim, archa in Jerusalem reducta, a Michol irrisus, promissa prole, domum Domino prohibitus ædificare, Moab funiculis metiens, percussit Philistæos et Idumæos in valle Salinarum. Officiales dignitates distribuit, Uriam manu Amonitarum occidit; Absolon prius sibi reconciliatum, postea se persequentem, fugit, quo perempto, et Achitofel suspenso, Jerusalem rediit. Populo numerato, iram Dei sibi accivit.

De Ebrauco rege, qui condidit Eboracum.

Tempore quo regnavit in Judæa David, defuncto Mempritio Britonum rege, Ebraucus filius ejus regnum suscepit, et annis xl. in eo regnavit. Hic primus post Brutum, classem in partes Galliarum dirigens, cum victoria reversus est. Deinde trans Humbrum condidit civitatem, quam de nomine suo vocavit Kaerbrauc, id est civitas Ebrauci. Tunc regnavit in Italia Silvius Latinus. Condidit etiam urbem Alclut,[3] versus Albaniam, et oppidum montis Agned, quod nunc castellum puellarum dicitur. Genuit etiam xx. filios, et xxx. filias, quas

Galf. Mon. ii. 7–9.

Urbs Alclud castellum puellarum.

[1] All the MSS. of Par. and West. have *Litico*. It is not in W.

[2] *oram*] horam, A.C.D.W. West.

[3] D. inserts here in the margin: "Memorandum quod urbs Alclud "ponebatur super aquam de Clyde "juxta Glascue in Scotia, quæ "modo dicitur Dunbretan, jam pe-"nitus destructa præter castellum."

omnes in Italiam ad Silvium Albam, qui post Silvium Latinum regnavit, direxit, et ibi maritatæ sunt nobilioribus Trojanis. Post illum, Brutus cognomento viride scutum, regni gubernacula suscipiens, duodecim annis regnavit. Huic successit Leil filius ejus.

De Salamone, et templi constructione.

Liber 3 Reg. Defuncto David rege, jam quarta mundi ætate, Salomon filius ejus successit, inunctus a Nathan propheta et Sadoch sacerdote. Deinde occiso Joab et Semey et Adonia, et accepta a Deo post immolationem sapientia, templum Domino Hierosolymis ædificavit, regni sui anno quarto et egressionis Israel de Ægypto quingentesimo secundo, adventus vero Abrahæ de Mesopotamia Syriæ ad Chananæorum terram millesimo atque vicesimo; et a tempore diluvii millesimo et quadragintesimo. Galf. Mon. ii. 9. His quoque diebus memoratus Leil, rex Britonum, ædificavit civitatem, et eam de nomine suo Kaerleil, id est civitas Leil, vocavit. Regnavit autem annis xxv. Post hunc regnum suscepit Rudhudibras filius ejus; hic condidit Kaerkeint, id est Kantuariam, et Kaerguient, id est Guintoniam, atque oppidum montis Paladur, quod nunc Septonia nuncupatur.

De Roboam, et segregatione decem tribuum a regno David.

Liber 3 Reg. Ædificato, ut dictum est, a Salomone templo, decima die Septembris illud consecravit, domum saltus cum domo regia mirabiliter construens.[1] Reginam Saba honorifice suscepit. Ad ultimum vero vitam laudabilem amore mulierum et cultu idolorum miserabiliter maculavit. Post Salomonem regnavit filius ejus Roboam, contra quem exsurrexit Jeroboam de tribu Effraym, et segregavit decem tribus a Juda, et a domo David. Quod non casu, sed Dei judicio contigit, propter Salomonis offensam, qui postquam illud nobilissimum Jerosolymis construxisset templum, blandimento mulierum suarum subductus,[2] in idolatriam est prolapsus. Sed noluit miserator et misericors Dominus eum patris sui regno privare, donec deficeret, propter David servum suum. Pet. Comest. Lib. 3 Reg. cap. 28. Proinde postquam singulæ partes, sicut scriptum [est], singulos reges habere cœperunt, remansit cum tribu Juda et tribu Benjamin etiam tribus Levi, quæ sacerdo-

---

[1] *construens*] So altered by Par. from *construxit*, which W. and West. have.

[2] *subductus*] seductus, West.

talis erat, et Dei proprie servitio mancipata. Ex eo tempore istæ tres tribus regnum Judæ, reliquæ vero tribus regnum Israel, cœpit appellari. Adhæserunt quoque Israelitico populo tribus duæ, Manasses scilicet et Effraim, quæ non sunt de tribubus[1] xii. Nam Joseph, unus de xii. patriarchis, non unam sicut cæteri patriarchæ singulas, sed duas, quas modo nominavimus, tribus fecit. Porro Jeroboam, mente perversa, in Samaria et in toto regno suo instituit idolatriam. Timuit enim ne veniendo ad templum Dei, quod erat in Jerusalem, quo secundum divinum mandatum, sacrificandi causa, universæ genti illi veniendum erat, populus seduceretur, et stirpi David tanquam regio semini redderetur. Unde, sicut jam dictum est, populum Israelaticum nefanda impietate maculavit. Nam ad suasionem Abdo prophetæ viam pravam non deserens, Achiam Solonitem per uxorem de salute pueri consulens, triste[2] nuncium suæ desolationis audiens, expiravit. Regnavit autem xxii. annis.

3 Reg. xii.

Id. xiv.

De regibus Israel.

Diviso itaque regno, post Jeroboam regnavit super Israel in Samaria Nadab filius ejus duobus annis sinodochice. Iste Nadab obsidens Gebeton urbem Philistinorum, occisus est a Baasa, et regnavit pro eo xxiv. annis sinodochice. Iste Baasa, licet correctus ab Jheu propheta, cum contra Asa ædificasset Rama, impeditus per Benadab, mortuus est. Fuit autem iste Benadab ex antiquioribus regibus Syriæ, qui infestaverunt regnum[3] Israel. Huic Baasa successit Helam filius ejus duobus annis sinodochice, qui temulentus sive ebrius factus a Zimri interfectus est, et regnavit pro eo septem diebus. Nam obsessus ab Amri, succensus in Thersa. Huic succedens idem Amri, regnavit pro eo duodecim annis sinodochice. Iste Amri, tribus annis antequam solus regnaret, contendit cum
p. 10. Thebin, et ædificata Samaria, obiit. Post eum regnavit Achab filius ejus xxii. annis sinodochice. Hoc tempore floruerunt prophetæ Helias, Micheas, et Abdias.

Pet. Comest. Lib. 3 Reg. 32–34.

Iste Helias oravit ne plueret super terram, et non pluit annos tres et menses sex. His quoque diebus Bladud, filius Rudhudibras, regnum Britanniæ suscipiens, tenuit viginti annis. Hic ædificavit urbem Kaerbadum, quæ nunc Bado[4] nuncupatur, fecitque in illa calida balnea ad usus mortalium apta, quibus præfecit numen Minervæ, in cujus æde inextinguibiles posuit

Galf. Mon. ii. 10, 11.

[1] *tribubus*] So Par.; tribus, A.
[2] *triste*] So alt. by Par. from *tristem*.
[3] *regnum*] om. West.
[4] *Bado*] vel Batho, Par.

ignes, qui nunquam deficiebant in favillas, sed ex quo tabescere incipiebant, in saxeos globos convertebantur. Docuit etiam nicromantiam per regnum Britanniæ, nec præstigia facere quievit, donec alis sibi paratis, ire per summitatem aeris tentavit, ceciditque super templum Apollinis infra urbem Trinovantum, in multa frusta contritus. Huic successit Veir, filius ejus, xl. annis. Hic ædificavit civitatem super flumen Soram, quæ Britannice Kaerleir, Saxonice vero Leircestre nuncupatur.

4 Reg. Tempore vero quo Helias cælum clausit et sacerdotes Baal interfecit, Achab regi Israel successit Ochozias filius ejus duobus annis. Ochoziæ vero successit Joram frater ejus xii. annis. Porro Joram occidit Jheu, quem unxit discipulus Elisei in dissipationem domus Achab, secundum prophetiam Elyæ. Regnavit autem Jheu xxviii. annis. Cui successit Joachaz filius ejus xvii. annis, sub quo Elisæus propheta defunctus est, vir vita præclarus et miraculis gloriosus, et sepultus in Samaria. Joachaz successit Joas filius ejus xvi. annis. Post Joas vero regnavit Jeroboam filius ejus xli. annis. Hujus temporibus Osee, Amos, Johel, et Jonas prophetabant. Jeroboam successit Zacharias filius ejus mensibus sex, quem necavit Sellum servus ipsius. Post Sellum, qui uno mense regnavit, suscepit regnum Manaen decem annis. Iste Manaen, datis mille talentis argenti Phul regi Assyriorum, ut ab eo recederet, dono falsorum vitulorum iram ejus in se provocavit. Post Manaen regnavit Faceias filius ejus, duobus annis. Faceiæ vero successit Facee filius Romaliæ, sub quo prophetavit Naum, qui Facee regnavit xx. annis. Iste vero non restitit Reglatphalasar, quin captivaret duas tribus et dimidiam, et de tribu Zabulon et Neptalim æquipollens dimidiæ tribui. Huic successit Osee, quem captivavit Salmanasar rex Assyriorum, transferens Israelitas in Assyrios, in urbibus videlicet Medorum, juxta flumen Gozam. Sub eodem Osee, licet dedisset licentiam eundi ter in Jerusalem, captivatæ sunt decem tribus a Salmanasar, inter quas Tobias, cujus historia nota est, captivatus. Obsessa tribus annis Samaria, Cutheis, vel Jacobitis, vel Samaritanis impleta est, qui ob timorem leonum, lege recepta, non abjecerunt idola.

Pet. Comest. Lib. 4 Reg. cap. 26.

De regno et regibus Judæ.

2 Paralip. De regno et regibus Judæ qui contemporanei[1] fuere regibus memoratis tractaturi, a Roboam, filio Salomonis, sumamus

[1] *contemporanei*] temporanei, West.

exordium. Iste Roboam, spreto seniorum consilio, adolescentium consilio temeritate conturbans populum, duas tribus cum Levitica retinuit, et dictum est regnum illud Juda; qui peccatis suis exigentibus, Susach rex Ægypti Jerosolymam veniens, templum Domini spoliavit. Hic etiam pro scutis aureis sublatis scuta ærea substituit. Hac tempestate prophetabant Achias, Jheu, Amos, Johel, et Zacharias, et Elyas a Deo translatus nusquam comparuit. Roboam autem qui decem et septem annis regnavit, successit Abia tribus annis. Abia successit Asa. Iste Asa munitis Gabaa et Masphath civitatibus, de lapidibus et lignis quæ collegerat Baasa in Rama, redargutus a Jheu quod spem in Benadab posuisset, dolore pedum, quem prophetæ intulerat, ponendo eum in nervum, obiit. Regnavit autem li. annis. Huic successit Josaphat xxv. annis, et post Josaphat regnavit Joram vii. annis. Quo regnante, recessit Edom,[1] ne esset sub Juda, et constituit sibi regem. Post eum regnavit Ochozias uno anno, qui et Ozias et Azarias vocabatur. Quem Azariam, cum filio suo Joas et nepote suo Amasia, Evangelista Matthæus a Christi genealogia seclusit. Et post Azariam regnavit Athalia vi. annis; et post illum Joas, qui bono usus principio sed fine pessimo, interfecit Zachariam, filium Joiadæ sacerdotis, inter templum et altare, et regnavit xl. annis. Et post Joas, Amasias, qui regnavit xxix. annis.

2 Paralip. xvi. 6, 10. Cf. Pet. Comest. Lib. 3 Reg. cap. 32.

Id. cap. 17.

Apud Assyrios autem circa hos dies regnavit Sardanapallus, homo muliere corruptior. Semper enim inter fœminarum contubernia versabatur. Ad quem admitti cum quadam die præfectus ejus Arbastus, præpositus Medis, obtinuisset, invenit eum inter scortorum greges, muliebri habitu, purpuram colo nentem, et inter virgines pensa dividentem, cum et corporis mollitia et oculorum lascivia omnes secum positas fœminas anteiret. Quo viso, regressus ad socios, quod viderat[2] refert, negatque continuo illi se prorsus parere posse, qui se maluit[3] esse fœminam quam virum. Et fit mox conjuratio Medorum adversus gentem Assyriorum, et indicitur bellum Sardanapallo. At Sardanapallus, cum resistere rebellibus gentibus non potuisset, in regiam se recepit; ubi extructa et accensa pyra, se suasque divitias igne cremavit, sicque defuncto Sarda-

Trogus Pompeius (Justin. i. 3). Cf. Orosium, i. 19.

---

[1] *Edom*] So W.; A. had *nedom*, as also the Chetham MS. of West. Par. alters it to *in Edom*, and C.D. read *in eodem*, corrected to *in edom*. The MSS. of West. vary between *nedom* and *edom*. Petrus Comestor, from whom this is taken, has "Tunc "recessit Edom ne esset sub Juda."

[2] *viderat*] Corrected by Paris from *viderit*, which West. has.

[3] *maluit*] malit, West.

napallo, Assyriorum rege tricesimo sexto, translatum est in Medos Assyriorum regnum, per Arbastum Medorum præfectum. Cucurritque postmodum regnum Medorum per successiones temporum atque regum usque ad Astyagen avunculum Cyri, per trescentos quinquaginta annos. Verum reges Medorum non computantur in numero regum illustrium usque ad memoratum Cyrum, quamvis fuerint et Chaldæorum viribus præditi et Babyloniæ nomine clari. Et hoc pariter est notandum, quia eodem tempore, quo apud Latinos regnavit Procas, Amulii et Numitoris pater, avus autem Rheæ Silviæ, quæ mater Remi et Romuli fuit, illo etiam tempore translatum est ad Medos regnum Assyriorum per Arbastum præfectum.

Orosius, ii. 2.

Regnum Assyriorum translatum ad Medos.

Ut Leir rex Britonum filias suas probaverit.[1]

Galf. Mon. ii. 11–14.

Story of Leir and his daughter.

Circa hos dies, Leir[2] rex Britonum cum esset senio confectus, et filium non haberet, tres filias quas habuit, diviso regno, nobilibus copulare maritis disposuit. Sed ut sciret quæ illarum potiore regni parte dignior esset, convenit singulas, sciscitans ab eis, a qua fortius amaretur. Cui, cum duæ respondissent quod patrem magis quam seipsas diligerent, tertia, quæ junior erat, sororum adulationem intelligens, ait; "Ego " te semper ut patrem dilexi, et non aliter, et si a me magis " extorquere desideras, dico tibi, quia quantum habes, tantum " vales, et ego te tantum diligo." Quo audito, rex cum indignatione respondit: "Quoniam in tantum senectutem meam " sprevisti, quantum te plus cæteris dilexi, ego te diligere indig- " nabor, nec unquam partem in regno meo cum sororibus habe- " bis." His ita dictis, prædictas duas puellas ducibus Cornubiæ et Albaniæ cum medietate Britanniæ maritavit, ita videlicet, ut post mortem ejus totius insulæ dominio fruerentur. Tandem cum hujusmodi[3] fama ad aures Aganippi Francorum regis pervenisset, continuo nuncios suos ad regem præfatum direxit, rogans ut filiam suam juniorem, nomine Cordeillam, legitimo sibi matrimonio copularet. At rex in prænominata adhuc perseverans ira, respondit, se illam libenter daturum, sed sine terra, pecunia, auro, et argento; quod ita factum est. Deinde post aliquantum temporis, cum Leir cœpit senio torpere, insurrexerunt in illum prædicti duces, quibus Britan-

p. 11.

[1] *probaverit*] temptaverit, West.
[2] At the foot of the page is a representation of Leir and his three daughters; Cordelia is saying, " Tant as, tant vauz, tant te pris, " pere."
[3] *hujusmodi*] So also West. W. has *hujus facti*.

niam cum filiabus diviserat, et abstulerunt ei regnum atque regiam potestatem. Rex igitur ignarus quid ageret, deliberavit tandem filias suas adire, quibus regnum diviserat, ut si fieri posset, sibi dum viveret, et xl. militibus suis stipendia ministrarent. Quæ cum indignatione verbum ex ore ipsius rapientes, dixerunt eum senem esse, delirum, et mendicum, nec tanta familia dignum. Sed si vellet, relictis cæteris cum solo milite remaneret.[1] At rex, cum ad memoriam pristinæ dignitatis reductus fuisset, cum fletu rugitum emisit, dicens, "O Cordeilla filia, quam vera sunt illa quæ mihi respon-"disti? 'quantum habes, tantum vales, tantumque te diligo.' "Dum habui, valui; modo non habeo, et ideo non valeo. "Unde constat quod non me, sed mea munera dilexistis." Hæc et his similia sæpius animo revolvens, disposuit tandem filiam suam quæ erat in partibus transmarinis adire, ut illius animum, cujus gratiam penitus demeruerat, miser dejectusque probaret. Mare igitur cum festinatione ingrediens, felici cursu applicuit in partibus transmarinis. Veniens itaque Kariciam, ubi filia sua erat, direxit ad illam nuncium suum, qui ipsum ad tantam productum miseriam indicaret. Quo audito, commota est corde illa, et cum lachrymis quæsivit quot secum milites habuisset. Indicante nuncio quod cum solo milite et uno armigero adventasset, præcepit illico ut patrem suum ad aliam civitatem perduceret, ipsumque ibi balnearet et foveret, et regalibus indueret indumentis.[2] Jussit etiam, ut quadraginta milites cum nobili apparatu retinens, Aganippo regi sese advenisse nunciaret. Quo facto, indicavit regi et filiæ suæ, se a regno Britanniæ per generos fuisse expulsum, et ad ipsos venisse ut auxilio eorum patriam suam recuperare quivisset. At illi cum consulibus et proceribus obviam venientes, honorifice illum susceperunt, legatos per universam Galliam destinantes, præceperunt ut milites, et omnes qui possent ad bella procedere, cum equis et armis quantotius convenirent, ad Britanniam ituri cum ipsis. Quo facto, duxit secum Leir filiam suam, cum collecta multitudine bellatorum, pugnavit cum hostibus, et victoria potitus est. Deinde, cum quosque potestati suæ submisisset, in tertio anno mortuus est. Mortuus est etiam Aganippus rex Francorum. Cordeilla ergo filia regni gubernacula adepta, sepelivit patrem in quodam subterraneo quod sub Sora fluvio, infra Legecestriam, fieri præceperat.

---

[1] *remaneret*] remanere, West.

[2] *indumentis*] vestimentis, West. W. has "regalibus indutum orna-"mentis honoraret."

De morte Cordeillæ.

Galf. Mon. ii. 15. Cum igitur Cordeilla regnum per quinquennium pacifice tractasset, cœperunt eam inquietare duo filii sororum suarum, Marganus et Cunedagius, quæ Maglauro et Hennino ducibus conjugatæ fuerant. Ambo[1] juvenes præclaræ probitatis famam habebant. Quorum alterum, videlicet Marganum, Maglaurus genuerat, Cunedagium vero Henninus. Hi itaque, cum post obitum patrum in ducatibus eisdem successissent, indignati sunt Britanniam potestati fœminæ subditam esse. Collectis ergo exercitibus, in reginam surrexerunt, nec sævitiæ suæ desistere voluerunt, donec quibusque provinciis vastatis, prælia cum ipsa commiserunt. Eam quoque ad ultimum captam in carcerem posuerunt, ubi ob amissionem regni dolore obducta sese interfecit. Exinde partiti sunt juvenes insulam, cujus pars illa quæ trans Umbrum extenditur versus Katanesiam, Margano cessit; alia vero, quæ in alia parte fluvii ad occasum solis vergit, Cunedagio submittitur. Emenso deinde biennio, accesserunt, quibus turbatio regni placebat, ad Marganum, animumque illius subducentes, aiebant turpe et dedecus esse, ipsum cum primogenitus esset totius insulæ integritati non dominari. Cumque his et aliis pluribus modis incitatus fuisset, duxit exercitum per provincias Cunedagii, ignemque accelerare[2] præcepit. Orta igitur discordia, obviavit ei Cunedagius cum omni multitudine sua, factoque congressu, cædem intulit non minimam, et Marganum in fugam protulit.[3] Deinde secutus est eum fugientem a provincia in provinciam; tandem interfecit eum in pago Kambriæ, qui post interfectionem de nomine suo, videlicet Margan, hucusque a pagensibus appellatus est. Potitus itaque victoria Cunedagius, monarchiam totius insulæ adeptus est, eamque triginta tribus annis gloriose tractavit.

Death of Cordelia.

De Roma et ejus conditoribus.

Eodem tempore condita est inclita Roma a geminis fratribus Remo et Romulo, cujus regni primordia paucis expedire curabo, ita tamen ut non modum propositæ brevitatis excedam.

Ita quippe gens ipsa late per orbem terrarum arma circum- Nota.

---

[1] *ambo*] qui etiam, West.

[2] *accelerare*] So Par. in the margin for *accl'are*, *i.e.* accumulare, which A.D. and West. have. C. has *accelerare*. Reg. has *accumulare* in full; *accumulare*, Galf. Mon.

[3] *protulit*] propulit, West.

tulit, ut qui res ejus legunt, non unius gentis sed humani generis facta discant, et ad construendum ejus imperium,[1] contendisse virtus et fortuna videantur.

Janus. Primus in Italia, ut quibusdam placet, regnavit Janus. Historia Miscella, i.
Saturnus. Jupiter. Deinde Saturnus, Jovem filium e Græcia fugiens in civitatem quæ ex ejus nomine Saturnia dicta est, cujus ruinæ hactenus cernuntur in finibus Tusciæ, haud procul ab urbe. Hic Saturnus, quia in Italia latuit, ab ejus latebra Latium appellata est. Ipse etenim rudes adhuc populos domos ædificare, terras incolere, plantare vineas docuit, atque humanis moribus vivere, cum antea semiferi gladium exercentes tantummodo alimentis cruentis[2] vitam sustentarent, et aut in speluncis, aut frondibus virgultisque contextis casulis, habitarent. Ipse etiam eis nummos æreos primus instituit; pro quibus meritis, ab indocili et rustica multitudine Deus est appellatus.

Picus. Post hunc Picus filius ejus. De quo fabulose dicitur, quod a quadam famosissima maga, Circe nomine, ob contemptum ejus amorem, in avem sui nominis sit mutatus. Post hunc
Faunus. Faunus, filius ejus, qui fuit pater Latini, cujus mater, Carmentis Nicostratra, creditur Latinis literas reperisse.

p. 12. Latinus. Quibus regnantibus cl. anni referuntur evoluti. Regnante tamen Latino, qui Latinam linguam correxit, Troja a Græcis capta est, a nativitate Abraham et quadragesimo tertio anno Nini regis Assyriorum annis DCCCXXXV.; ante urbem conditam annis CCCCIV.; ante[3] primam Olympiadem, annis CCCCVI. Capta igitur
Æneas. Troja, ut supra dictum est, Æneas ad Italiam venit,[4] regnumque obtinuit. Post hunc
Ascanius. Ascanius, qui et Iulus, ejusdem Æneæ filius, in Italia regnavit, et
Silvius. Silvium postumum hæredem reliquit,[5] fratrem scilicet suum, Æneæ ex Lavinia filium, summa pietate educavit. Deinde Ascanius Julium procreavit, a quo familia Juliorum exorta est, parvulus qui necdum regendis civibus idoneus erat. Ascanius cum XXXVIII. annis regnasset, suscepit pro eo regnum Silvius Postumus, et regnavit XXIX. annis. Qui ideo Postumus est dictus, quia post mortem patris est editus, Silvius quia silvis[6] fuerat educatus, a quo omnes Albanorum reges Silvii vocati sunt. Post hunc Æneas Silvius, annis XXXI. Post quem Latinus Silvius annis l.[7] p. 16, where this passage has been already extracted.

Silvius Posthumus. Æneas Silvius. Latinus Silvius.

[1] *imperium*] impetum, West.

[2] *exercentes, cruentis*] Introduced by Par., the scribe of the MS. having written *gladium* for *glandium*. The MSS. of West. have all *semiferis glandium*. It is not in W. The Hist. Mis. has *semiferis*, as Eutropius.

[3] *ante*] autem, MS., and so C.D.

[4] A long sentence in West. is here omitted. Throughout this chapter there are additions with above in West.

[5] *reliquit*] not in H. M.

[6] *silvis*] rure, West.

[7] *l.*] om. West.

regnaverat. Tunc apud Hebræos David regnavit. Huic successit Alba Silvius, annis xxxix. Cui Ægyptus sive Atis, filius ejus, annis xxiv. Cui Caput[1] Silvius, superioris regis filius, annis xxviii., qui Capuam in Campania condidit. Cui Carpentus Silvius, Capis filius, successit, annis xiii. Cui Tiberinus, Carpenti filius, annis ix. Ab hujus nomine Tyberis fluvius dictus est, eo quod in eum decidens extinctus sit: hic[2] prius Albula dicebatur. Post hunc Agrippa Silvius regnavit annis xl. Tunc Homerus in Græcia fuisse perhibetur. Huic successit Aremus Silvius, Agrippæ filius, annis xix. Cui Aventinus Silvius, annis xxxvii., qui in eo monte quo nunc pars urbis est mortuus ac sepultus, æternum loco vocabulum dedit. Cui Procas Silvius, Aventini filius, annis xxiii. Huic Amulius, ejus junior filius, annis xliii. Cui Numitor, Procæ regis junior filius, [qui] a fratre Amulio regno pulsus, in agro suo vixit. Filia Numitoris, adimendi partus gratia, virgo Vestalis electa est. Quæ cum septimo patrui anno geminos edidisset infantes, juxta legem in terra viva defossa est. Verum parvulos, prope ripam fluminis expositos, Fastulus, regum[3] pastor armenti, ad Accam Laurentiam, uxorem suam, detulit, quæ ob pulchritudinem et rapacitatem corporis quæstuosi, lupa a vicinis appellabatur. Unde et ad nostram usque memoriam meretricum cellulæ lupanaria dicuntur. Pueri vero cum adolevissent, collecta pastorum et latronum manu, interfecto apud Albam Amulio, avum Numitorem in regnum restituunt.

Alba Silvius. Ægyptius. Capud Silvius. Carpentus. Tyberius. Agrippa. Aremus Silvius. Aventinus. Procas Silvius. Amulius. Numitor. Unde Lupanar.

Romanum igitur imperium, quo neque ab exordio ullum fere minus neque incrementis toto orbe amplius humana potest memoria recordari, a Romulo exordium habet, qui Reæ Silviæ, Vestalis virginis, filius, et, quantum putatus est, Martis, cum Remo fratre uno partu editus est. Is[4] cum inter pastores latrocinaretur, decem et octo annos natus, urbem exiguam in Palatino monte constituit,[5] decimo kalendas Maias, Olympiade sexta anno tertio, quadringentesimo xix. post Trojæ excidium, sive ut placet Orosio, quadringentesimo quarto, ante sex annos quam decem tribus Israel a Sennacherib, rege Chaldæorum, transferrentur in montes Medorum. Condita ergo civitate, quam ex suo nomine Romam vocavit, a qua et Romanis nomen indictum est, hæc fere egit. Condito templo, quod Asilum appellavit, pollicitus est cunctis ad eum confugientibus impunitatem; quam ob causam multitudinem finiti-

De Remo et Romulo conditoribus. Quo tempore condita sit Roma. Asilum.

---

[1] *Caput*] So altered by Par. from *Capis*, as West.
[2] *hic*] qui, West.
[3] *regum*] regii, West.
[4] *is*] his, A.; hiis, D. C. has been altered.
[5] *constituit*] constitivit, A.

morum, qui aliquam apud suos cives offensam contraxerant, ad se confugientem, in civitate[1] recepit. Latini denique, Tuscique pastores, et transmarini Friges qui sub Ænea, Archades qui sub Ewandro duce influxerant, ita ex variis quasi elementis congregavit [unum] corpus, ut unum populumque Romanum efficeret. Centum ex senioribus legit, quorum consilio omnia ageret, quos senatores propter senectutem, patres[2] ob similitudinem[3] curæ, nominavit. Mille etiam pugnatores contra hostes elegit,[4] quos a numero milites appellavit. Tum cum uxores ipse et populus suus non haberent, invitavit ad spectaculum ludorum vicinas urbes[5] Romæque nationes, atque earum virgines rapuit, anno ab urbe Roma condita quarto. Tunc una virginum pulcherrima, cunctorum acclamatione rapientium, Talasso duci dono Romuli decernitur, unde in nuptiarum solennitatibus, Talasso vulgo clamitant, quod scilicet talis nupta sit, quæ Talassum habere mereatur. Commotis bellis propter raptarum virginum injuriam, Cecinenses vicit, Antennates, Crustumios, Sabinos, Fidenates, Bizantes; hæc omnia oppida urbem cingunt. Tunc etiam Tarpeia virgo Sabinorum clypeis in monte obruta, qui ab ejus nomine Tarpeius est appellatus, in quo postea Capitolium est constructum. Pepigere tamen Romani cum Sabinis quorum filias rapuerant amicitias, adeo ut Sabinorum rex, Tutius, pariter regnaret cum Romulo, Sabinique et Romani unus populus efficerentur: quo tempore Romani, ad confirmandam conjunctionem, nomina illorum præponebant suis nominibus, et invicem Sabini[6] Romanorum; et ex illo consuetudo tenuit ut[7] nemo Romanus sit absque prænomine.[8] Propter hanc consocietatem, cum Sabinorum more Romulus eam hastam ferret,[9] quæ eorum lingua Cyris appellabatur, Cyrinus est dictus. Romani vero sive a Cyribus, id est, hastis, sive a Quirino, Quirites nominari cœperunt. Remus denique a Fabio, duce Romuli dudum, nescio an fratris voluntate, rutro pastorali extinctus est. Causa etiam ejus interitus hæc fuit, quod ad tutelam novæ urbis vallum non posse sufficere increpaverit. Romulus vero, cum apud paludem Capuæ nusquam

Unde senatores.

Sabini et Romani unus populus efficitur.

Unde cognomen dictum.

Unde Romani.

Remus interficitur.

Romulus disparuit.

---

[1] *civitate*] civitatem, West.

[2] *patres*] vel -res, Par., i.e. *pares*.

[3] Par. puts *diligentiam* over this word. C.D. have it in the margin.

[4] *elegit*] delegit, W. West.

[5] *urbes*] urbis, W. West. Par. has added *que* after *Romæ*, in consequence of this blunder of the scribe.

[6] *Sabini*] Sabinis, A.C.D. West.

[7] *ut*] non, A.D.; Par. puts *vel ut* above the line, and so C.

[8] *prænomine*] vel cognomine, Par.; præcognomine, C.; prænomine vel cognomine, D.

[9] *ferret*] fratres, A.C.D.

comparuisset, anno regni xxxix., ad Deos transisse creditus est, et Quirini nomine consecratus.

Nota de senatoribus.

Deinde Romæ per quinos dies senatores imperaverunt, et his regnantibus, annus unus completus est.

Numa Pompilius rex creatur, qui leges Romanis et mores constituit. De Numa dictum est numisma, qui et duos menses addidit.[1]

Hist. Misc. i.

Postea Numa Pompilius rex creatus est, cum apud Hebræos Ezechias regnaret. Qui bellum quidem nullum gessit, sed non minus civitati quam Romulus profuit. Nam et leges Romanis moresque constituit, qui consuetudine præliorum, jam latrones ac semibarbari videbantur. Et annum descripsit in decem menses, prius sine aliqua supputatione confusum, et infinita

Freculphi Chronicon. i. 3. 13.

Romæ sacra ac templa constituit, vel, ut aliis placet, duos p. 13.
menses anno addidit, Januarium et Februarium, cum antea decem tantum apud Romanos fuissent a Romulo instituti.[2] Capitolium quoque a fundamentis ædificavit, ut in religione sacrorum præcipuus, qui sacra et ceremonias omnemque cultum deorum docuit. Pontifices, augures, cæteraque sacerdotia, et secreta quædam imperii pignora descripsit, Janumque bifrontem. Ille primus focum Vestæ virginibus colendum[3] tradidit, ut ad simulacrum custos imperii cælestium siderum flamma vigilaret. In tantum enim vanitate est deceptus, ut plurima, diabolo dictante, conscriberet, quæ postea, si ad hominum notitiam pervenirent, nimium obesse cognovit; sed quia incendere ea timuit, juxta suum latenter sepulchrum, ubi neminem accessurum credidit, sub humo abscondit. Succedente vero tempore[4] quidam rusticus, dum in eodem agriculturam exerceret loco, aratro evadente hoc scriptum reperit et prætori obtulit, prætorque senatui. Senatus autem, ut vidit, nimium detestatus, exhorruit, incendio tradens concremavit, ne aliqua curiositate ad hominum notitiam tantum nefas diabolicum perveniret.[5]

---

[1] The latter part of this rubrick is neither in West. or W.

[2] Par. has in the margin, "Unde "Ovidius in libro Fastorum" [i. 43]:

"At Numa nec Janum nec avitas
"præterit umbras,
"Mensibus antiquis præposuit-
"que duos."

This is put into the text in C.D.

[3] *colendum*] colendi, West. W.; altered by Par. The Arundel MS. of West. has *colendi* altered to *colende*.

[4] *Succedente vero tempore*] So Par.; decedente nec tempore, A.; sed ipso decedente, W.; decedente vero tempore, West. Freculphus has *decedente*.

[5] There is a sentence in West. omitted here, and several throughout the chapter.

Quo tempore Isayas et Osee prophetaverunt. Huic successit Tullus Hostilius, qui omnem militarem disciplinam artemque bellandi instituit, primus regum Romanorum purpura et fascibus usus est, Manasse in Judæa regnante. Urbem ampliavit adjecto Cælio monte. Cum xxxii annis regnasset, fulmine ictus, cum domo sua arsit. His temporibus, Bizantium civitas condita est, quæ postea Constantinopolis est appellata. Post hunc Ancus Martius, Numæ Pompilii nepos ex filia, suscepit imperium, Josia regnante apud Hebræos. Ab urbe miliario,[1] in ipso fluminis marisque confinio, Hostiam civitatem condidit. Post hunc Tarquinius Priscus. Hic numerum senatorum duplicavit, primusque triumphans Romam intravit, muros fecit atque cloacas, Capitolium inchoavit, duodecim Tusciæ populos subegit. Hic xxxvii. imperii anno per Anci filios occisus est. Tunc est etiam Massilia condita. Eodemque tempore Jerusalem a Nabugodonosor rege subversa est. Post hunc Servius Tullius regnavit annis xxxiv., quo regnante, Balthasar imperabat Chaldæis, sub quo Daniel scripturam mysticam in pariete legit et interpretatus est. Tandem idem Servius occisus est, scelere generi sui Tarquinii Superbi, filii ejus regis, cui ipse successerat, et filiæ, quam Tarquinius habebat uxorem. Post hunc Lucius Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, invasit imperium. Quo tempore, ad relaxationem Cyri regis Persarum, reversi sunt Jerosolymam Judæi xlii. milia cccc. Iste primus excogitavit diversa genera tormentorum. Templum Jovi in Capitolio ædificavit; postea Ardeam civitatem oppugnans, imperium perdidit. Deinde Romæ regnatum est per septem reges annis ccxliii.

Hist. Misc. i.

De consulibus.

Hinc consules cœpere, pro uno rege duo, hac causa creati, ut si unus malus esse voluisset, eum alter habens potestatem similem coerceret; et placuit ne imperium longius quam annuum haberent, ne per diuturnitatem potestatis, insolentiores redderentur. Fuerunt ergo primo anno consules Lucius Junius et Brutus, qui maxime egerant ut Tarquinius pelleretur. Placuit ergo ne quisquam in urbe remaneret qui Tarquinius vocaretur. Anno nono post reges exactos, cum gener Tarquinii junioris, Porsenna rex Tusciæ, ad injuriam soceri vindicandam ingentem collegisset exercitum, nova Romæ dignitas creata est, quæ dictatura appellatur, major quam consulatus. Eodem anno etiam magister equitum factus est, qui dictatori obse-

Hist. Misc. i.

[1] West. added *decimo sexto*, as the Hist. Misc.

queretur. Nec quicquam similius potest dici, quam dictatura antiqua, huic imperii potestati, maxime cum Augustus quoque Octavianus, et ante eum Gaius Cæsar, dictaturæ nomine atque honore regnaverunt. Dictator autem Romæ primus fuit Largus, magister equitum primus Spurius Cassius. Sexto decimo anno post reges exactos, seditionem populus[1] Romæ fecit,[2] tanquam a senatu atque consulibus opprimeretur. Tum et ipse sibi tribunos plebis, quasi proprios judices et defensores, creavit, per quos contra senatum et consules tutus esse posset. Eodem tempore, concedente Xerse Persarum rege, Neemias Judæam venit, muros urbemque restituit. Anno cccii. ab urbe condita, imperium consulare cessavit; et pro duobus consulibus decem facti sunt, qui summam potestatem tenerent, ac decemviri nominati sunt.

Hist. Misc. ii.

Anno ccclxv. ab urbe condita, pro duobus consulibus facti sunt tribuni militares, sub quibus res Romana crescere cœpit. Sequenti anno, in medio urbis, inferna subito patuerunt, quod cum diutius ita maneret et cunctis terrorem inferret, tandem interpretantibus aruspicibus, quod vivi hominis sepulturam expeteret, Marcus Curtius, eques Romanus, se in id barathrum armatus injecit, sicque conclusum est. Anno quadringentesimo septuagesimo septimo, cum jam clarum urbis Romæ nomen esset, arma tamen extra Italiam mota non fuerant. Ut igitur cognosceretur quæ copiæ Romanorum essent, census est habitus. Tum inventa sunt civium capita ducenta nonaginta duo milia trecenta triginta quatuor, quanquam ab urbe condita nunquam bella cessassent. Tunc contra Afros bellum susceptum est.

De regibus Judæ qui post Amasiam regnaverunt.

His itaque breviter expeditis, ad Judaicam historiam reflectendus est stylus. Post præfatum igitur Amasiam regem Judæ, mansit populus sine rege xiii. annis, quod probatur per libros Regum, et per collationem annorum regum Judæ et regum Israel. Deinde regnavit Ozias lii. annis, et post eum Joathan xvi. annis. Hic ædificavit portam domus Domini, quæ in Actibus Apostolorum speciosa vocatur, ab Hebræi porta Joathan, ab aliis Turris gregis. Hac etiam tempestate prophetaverunt in Judæa Osee, Amos, Ysayas, et Jonas. Porro post Jonathan regnavit Achaz xvi. annis. Post Achaz Ezechias xxviii. annis. Cujus anno sexto, Salmanasar rex

Petrus Comestor. Lib. 4 Reg. c. 24.

4 Reg. xvii.

[1] *populus*] populis, A.C.D.

[2] *seditionem . . . fecit*] seditio in populis Romæ fuit, West. The Chetham MS. has *seditionem populis.* W. has "Dictator Largus Romæ "populis seditionem fecit."

Assyriorum descendens in Samariam, transtulit decem tribus Israel, et fecit eos accolas in terra Assyriorum, et eos, qui dicebantur Chusæi, introduxit pro eis in terram ipsorum. Qui ubi servire cœperunt ibi diis alienis, immisit eis Dominus leones, qui devorarent eos. Quod cum rex Salmanasar comperisset, misit unum de sacerdotibus captivis, qui legis Israeliticæ doctrinis eos imbueret, et ad cultum Dei terræ illius incolas[1] converteret, si forte ab eis hæc molestia hac medela recederet. At illi quidem Pentateuchum Moysi receperunt, sed deos patrum suorum non deseruerunt; imo postmodum in monte Garizim altare statuentes, templum quod erat Jerusolymis, quo ire et sua Deo vota persolvere lege præceptum
p. 14. erat, nunquam ingredi voluerunt. Et hos Samaritanos a Sa- 1 S. Joh.
maria legimus appellatos, quibus minime co-utebantur Judæi. iv. 9.
Porro anni quibus divisus est populus Israel a Juda et a domo David, sunt trecenti sexaginta. Super Judam vero, post Ezechiam regnavit Manasses lv. annis. Post Manassen, Amon duobus annis. Post Amon, Josyas xxxi. annis. Hic congressus est cum Nechao rege Ægypti, et occisus est in campo Mageddo. Hac utique tempestate prophetaverunt in Judæa Jeremias, Olda, et Sophonias. Sed et post Josiam, regnavit in Judæa Joachaz tribus mensibus. Quibus nondum expletis,
memoratus Nechao rex Ægypti veniens in Jerusalem, cepit 2 Paralip.
Joachaz, et duxit in Ægyptum, et posuit super regnum ejus xxxvi.
Elyachim, quem vocavit Joachim sive Jechoniam, filium Josiæ. Condemnavit etiam Judæam centum talentis argenteis et talento auri. Anno quoque regni[2] Elyachim undecimo, Nabugodonosor rex Babilonis venit in Jerusalem, exigens ab eo tributum quod Ægyptiorum regi[3] solvere solitus erat, quod ille annis tribus reddere non erubuit. Tertio vero anno, audiens Ægyptios contra Babyloniam dimicaturos, solvere distulit. Unde Nabugodonosor, sicut rebellem, eum interfecit, et tria milia virorum Juda captos in Babiloniam duxit, inter quos erat propheta Ezechiel adhuc puer. Tunc etiam constituit regem Joachim, qui et Jechonias nominatur. Quem Jechoniam, non multis diebus interjectis, Nabugodonosor, rex Babilonis, in Jerusalem[4] venientem sibi obviam cum matre et quibusdam de populo, cepit, et duxit in Babilonem, constituitque pro eo super Judam et Jerusalem Sedechiam patruum ejus, quem et vocavit Mathanian. Sed et hic Sedechias non

---

[1] *incolas*] Introduced by Par. The MSS. of West. have *eos*, or omit it altogether as W.

[2] *regni*] om. West.

[3] *regi*] rege, A.D.

[4] Par. has here erased *et*, which A. had; *et veniente*, West. W. as the text.

multo post contra Nabugodonosor rebellare cœpit, qui adjuraverat eum per Deum, et contra munificum largitorem hostiliter agebat. Et tunc secundo reversus est Nabugodonosor, undecimo videlicet anno regni Sedechiæ, et duxit illum in Babiloniam captivum, et murum civitatis evertit, et templum exussit, et universa vasa domus Domini secum asportavit, et posuit in templo sui dei. Daniel quoque et tres pueri, Ananias, Azarias, et Misael, qui erant de genere regio, captivi ducti sunt, quos sua liberalitate erudiri fecit Nabuchodonosor provincialibus literis, pariter et Caldæis. Ignis etiam altaris holocaustomatum sublatus est a sacerdotibus et in profundo siccoque puteo absconditus, et diligenter ibi tutatus. Tunc et Jeremias propheta fecit comitari[1] secum tabernaculum fœderis, et archam, et altare incensi usque in montem Abarim, ubi quondam ascenderat Moses, ut videret Dei hæreditatem. Invenitque ibidem Jeremias speluncam, et intulit ea illuc, offerens sacrificium consummationis templi. Obstruxit denique ostium speluncæ, et latent ibi hæc omnia usque in præsentem diem. In archa autem continebantur urna aurea[2] manna et virga Aaron quæ fronduerat et tabulæ testamenti. Mansit ergo regnum Judaicæ gentis, usque ad præsentem templi vastationem ac reversionem,[3] annis nongentis quatuordecim et vi. mensibus decemque diebus. Quam vastationem non tam sua præsentia legitur Nabugodonosor peregisse, quam per Nabuzardan principem militiæ suæ. Ipse enim post regressionem regis in Ægyptum, ab eo transmissus, templum penitus evertit, et murum civitatis subruit, et populum qui ibidem remanserat in Babiloniam duxit. In eodem Sedechia terminatum est regnum Judæorum, in quo secundum Josephum regnatum est annis quingentis et quatuordecim et mensibus septem et diebus decem; secundum vero librum Regum, non plene quingentis. Ab ædificatione templi fluxerant anni ccccl xxx. et menses sex et dies decem. Ab egressu[4] populi de Ægypto, anni M.lxxii. et menses sex et dies decem. Deinceps cura rerum gerendarum sub sacerdotibus fuit, in reditu a captivitate, nisi quod circa tempora Christi pauci fuere reges, qui inferius post sacerdotes sunt annotati.

2 Macc. ii. 4.

Pet. Comest. Lib. 4 Reg. cap. 45.

---

[1] *comitari*] vel mu-, Par.

[2] A. had *habens* after *aurea*, as W. West.; it has been erased by Paris. Om. C.D.

[3] *reversionem*] eversionem, West. It is not in W.

[4] *egressu*] ingressu, A.

De sacerdotibus quartæ[1] *ætatis.*

Sacerdotes in hac mundi ætate quarta, ut refert Egesippus, fuere sexdecim, Abiathar, Sadoch, Achimaas, Azarias, Eliezer, Oziel, Joiada, Azaria, Amarias, Achitob, Sadoch, Sellum, Helchias, Azarias, Saraias, Josedech. Isti non solum sacerdotes, sed principes sacerdotum dicebantur, per annos trecentos et triginta. Nam eversum est templum anno quadringentesimo atque tricesimo a conditione sua.

Hic terminatur quarta ætas, habens secundum Hebræos annos cccclxxiii., secundum lxx. interpretes cccclxxxiv.[2]

De Sibilla Priamidis filia, nobili prophetissa.

p. 15. Prophecy of the Sibyl.

Fuit igitur Sibilla Priamidis regis filia, matre nomine Hecuba; provocata est autem Græce Tyburtina, Latine vero Albunea. Hæc circuiens diversas Orientis[3] [partes], prædicavit Asia, Macedonia, Herostaia, Panphilia, Agalguldea, Cilicia, et Galacia. Cumque hanc mundi partem vaticiniis suis illustrasset, inde venit Æthiopiam, Gabaon, et Babiloniam, Affricam, Libiam, Pentapolim maritimam, et Palæstinam. Per omnes has provincias spiritu prophetiæ impleta, et prophetavit bonis bona et malis [mala][4] prout Dominus ordinaverat. Scimus quoque quod in præconiis suis vera annunciavit, et quæ in novissimis erant ventura prædixit. Audientes igitur famam ejus Romani, nunciaverunt hæc omnia imperatori. Mittens ergo imperator, decernente senatu ad eam legatos, cum magno honore vocatam, fecit eam adducere Romam. Factum est autem tunc temporis, quod centum viri ex senatu Romano viderunt somnium admirabile, unum et idem singuli, et simul una

This is the Sibyllinorum Verborum Interpretatio, printed among the works of Bede, e.g., Migne's Patrologia, xc. 1181–1186.

[1] *quartæ*] tertiæ, A. West.; quartæ, W.

[2] Here is a reference, "Nota de "Sibillis," by Matt. Par. to the following three leaves, inserted by him in the volume. C.D. have the passage incorporated into the text. It is not uncommon in MSS. There are two in the Cotton Collection (Nero, B. 7.; Vespasian, B. 25), one in the Camb. Univ. Lib. Mm. v. 29, possibly written at St. Alban's, &c.

[3] *Orientis*] Orientes, D.; Orbis, MSS. Cott. Camb.

[4] *mala*] C. in margin.

nocte. Videbant autem in noctis visione novem esse soles in cælo, qui singillatim diversas in se figuras habebant. Primus erat splendens et fulgens super omnem terram. Secundus splendidior et major, ætheream habens claritatem. Tertius, sanguineo colore flammigerans, igneus et terribilis, ac demum satis splendidum. Quartus sanguine rubicundus; quatuor ex eo itinera erant versus meridiem radiantia. Quintus tenebrosus, et januas habens, sicut in tonitruo tenebroso. Sextus tenebrosus, habens aculeum sicut stimulum scorpionis. Septimus tenebrosus et terribilis et sanguineus, tetrum habens gladium. Octavus effusus, et sanguineum habens in medio colorem. Nonus tenebrosus, unum habens tantum radium fulgentem. Cumque Romam ingressa esset Sibilla, Romani eam[1] videntes mirabantur nimiam pulchritudinem ejus; erat enim facie venusta, corpore elegans, gestu matura, affluens eloquentia, auditoribus suis dulce præbens eloquium cum discreto documento.

Prophecy of the Sibyl.

Venientes autem viri qui somnia viderant, audita celebri fama ejus, dicunt ad eam: Magistra ac domina, per magnam corporis tui pulchritudinem, et mentis tuæ sapientiam, necnon et oris tui eloquentiam, quam nunquam in aliqua mulierum invenimus, te deprecamur, ut quoddam mirabile somnium, quod nos omnes, scilicet centum, una nocte vidimus singillatim, edisseras et manifestes, et quid futurum præmonstret aperias. Respondens gloriosa virago, dixit ad eos: Non est æquum in sterquilinio et in loco diversis contaminationibus polluto, sacramentum detegere. Erat enim, postquam prædictum somnium seriatim audierat, spiritum habens commotum et præ novitate stupefactum. Porro venite, et ascendamus montem Aventinum, et ibi prænunciabo quæ futura sunt civitatibus Romanis. Et fecerunt sicut dixit; et iterum sciscitabatur virago

---

[1] *eam*] etiam, D.

Prophecy of the Sibyl. ab eis visiones, ipsi vero a prius dictis recitantes non exorbitarunt. At ipsa: Novem soles, quos vidistis, [omnes futuras generationes præsignant. Quod vero dissimiles eos in se vidistis[1]] dissimilis vita erit in filiis hominum.

p. 16. *Revelatio somniorum centum Romanorum, quam Sibilla regina manifestavit spiritu propheticæ.*

Primus sol prima generatio est, et erunt homines simplices, clari, amantes libertatem, veraces, mansueti, benigni, consolatores pauperum, satis sapientes. Secundus autem sol, secunda generatio est, et erunt homines splendide viventes, crescentes, Deum timentes, sine malitia in terra conversantes. Tertius sol tertia generatio est, et exurget gens contra gentem, et multæ pugnæ erunt in Roma. Quartus autem sol quarta generatio est, et erunt homines quod verum est abnegantes: et in illis diebus exurget mulier de genere Hebræorum, nomine Maria, habensque sponsum nomine Joseph, et pariet,[2] et erit virgo ante partum, virgo post partum. Qui ergo nascetur ex ea, erit verus Deus et verus homo, prout prophetæ prædicaverunt; adimplebit legem Judæorum irreprehensibiliter, et adjunget sua propria in simul, et regnabit in sæcula sæculorum. Amen.

Nascente autem eo, exercitus angelorum a dextris et a sinistris erunt dicentes, "Gloria in excelsis Deo, et "in terra pax hominibus bonæ voluntatis."[3] Eo autem baptizato in aqua a Johanne præcessore suo, veniet vox de sursum dicens, "Hic est filius meus dilectus in "quo mihi bene complacui; ipsum audite." Erant autem ibi ex sacerdotibus Judæorum audientes hæc verba, et indignati dixerunt ad eam: Ista terribilia

[1] This, which the copyist has omitted, has been inserted from the Cotton MSS.

[2] *pariet*] parie, A.; patre, D.

[3] *et . . . voluntatis*] om. C.

sunt, sileat hæc regina. Respondens Sibilla dixit: O Judæi, necesse est ita fieri, sed vos non credetis[1] in eum. Nos, inquiunt, non credimus, quia verbum suum et testamentum sempiternum dedit sanctis patribus nostris, ut non auferat manum suam a nobis. Respondens eis[2] iterum, dixit: Deus cæli genitus est filius virginis, ut scriptum est, qui similis erit patri suo, et per ætatem ut infans crescet, et insurgent in eum reges et principes terræ. In diebus illis erit Cæsari Augusto regnum, et regnabit in Roma, et subiciet sibi omnem terram. Post hæc convenient sacerdotes Hebræorum contra ipsum Deum et hominem, cujus nomen erit Jesus, quia multa signa faciet inaudita nec prius visa, et comprehendent[3] eum, et dabunt ei alapas manibus incestis, et in sacro vultu expuent venenata sputa; dabunt autem verbera super sanctum dorsum Ejus, et colaphos accipiens tacebit. Ad cibum autem fel dabunt, et ad sitim acetum, et tandem suspendent eum in ligno et occident; et hæc nihil valebunt eis; quia die tertia resurget, et ostendet se discipulis suis, et ipsis videntibus ascendet in cælum, et regni Ejus non erit finis. Dixitque principibus Romanorum; Quintus sol quinta generatio est, et eliget sibi dictus Jesus duos piscatores de Galilæa, et propria lege docebit eos, dicens: Ite, et doctrinam quam accepistis a me docete omnes gentes, et per septuaginta et duas linguas instruite omnes gentes. Sextus autem sol est sexta generatio, et expugnabunt hostes istam civitatem annos tres et menses tres. Septimus autem sol septima generatio, et exurgent homines, et multas facient persecutiones in terra Hebræorum propter Deum. Octavus autem sol octava generatio est, et erit Roma in præda et desertatione, et pugnantes ululabunt in tribulationibus et doloribus, dicentes, "Putasne vivemus ante[4] partus fiet?"[5] Nonus p. 17.

Prophecy of the Sibyl.

[1] *credetis*] creditis, C. D.

[2] *eis*] ei, D.

[3] *comprehendent*] comprehendunt, C.D.; comprehendũt, A.

[4] *ante*] aut, D., not understanding añ in A.

[5] For this, the Cotton and Camb. MSS. have "Putasne pariemus?"

Prophecy of the Sibyl.

Sol nona generatio est; et exurgent principes Romani in perditionem multorum. Tunc exurgent duo reges de Syria, et exercitus eorum augebitur innumerabilis, sicut arena maris, et obtinebunt civitates et regiones et terras Judæorum usque ad Macedoniam,[1] et tunc erit multa effusio sanguinis. Omnes tremebunt in adventu eorum, et disperdent Orientales. Et post hæc surgent duo reges de Ægypto, et expugnabunt quatuor reges, et occident eos et omnem exercitum eorum, et regnabunt annos tres et menses sex. Et post illos surget rex per C. nomine, potens in prælio, et regnabit annis xxx., et ædificabit Deo templum, et legem adimplebit, et faciet justitiam in terra propter Deum. Et post eum surget alius, et regnabit paucis temporibus, et expugnabunt eum barbaræ gentes, et occident eum. Post hunc vero erit rex per B. nomine, et de B. procedet Audon rex, et de Audon procedet alius A., et de A. egredietur tertius A., et de hoc generabitur quartus A., et erit bellicosus nimis et præliator victoriosus. De ipso autem generabitur rex[2] per R. nomine, et de R. nascetur L., et potestatem habebit super decem et novem reges. Et post hos surget Salviscus rex de Francia, nomine per R. Ipse erit magnus et piissimus, potens et misericors, et faciet judicium et justitiam pauperibus; tantæ namque virtutis gratia erit in eo, ut per viam gradiens cacumina montium et arborum inclinentur ante eum, aqua etiam in occursum ejus tardabit; similis autem imperio Romano ante eum non fuit rex, nec post eum futurus erit. Et veniet post eum rex per L. nomine, et post hunc regnabit B. viginti et tres annos super terram. Et de B. egredietur A. et ipse erit fortis in prælio et bellicosus, et dum multum ierit per aquam et terram, non dabitur in manus inimicorum, et morietur exul extra regnum,

---

[1] *Macedoniam*] Calcedoniam, A. D.; Par. has *Ma* over the beginning of the word, and so C. MSS. Cott. have *Romanorum usque ad Calcedoniam.*

[2] D. inserts "quartus A."

et anima ejus in manu Dei. Tunc exurget alius per V. nomine, ex una parte Salicus, et ex altera Longobardus,[1] et ipse potestatem habebit in terra, et contra pugnantes inimicos morietur. Et in diebus illis [erit unus][2] per O. nomine, et ipse erit potentissimus et fortis, et bonus, et faciet justitiam pauperibus, et recte judicabit. Et de ipso O. procedet alius O. potentissimus, et erunt sub eo pugnæ inter paganos et Christianos, et sanguis eorum effundetur, et cor ejus in manu Dei, et regnabit annis septem. Et ex ipsius muliere nascetur alius rex per O. nomine; hic erit sanguinarius et facinorosus, et sine fide et veritate, et per ipsum multa mala erunt, et multa effusio sanguinis, atque destructæ ipsius potestate erunt urbes. In aliis namque quam in ipsius regionibus, tribulationes erunt multæ et multa prælia. Tunc exurget gens contra gentem in Cappadocia, et Panphilia, captivabunturque gentes in ipsius tempore, eo quod non introierit per ostium in ovile; hic namque regnabit per annos quatuor. Et post eum surget rex per H. nomine, et similiter in diebus illis erunt multæ pugnæ; Syriam expugnabit, et Pentapolim obtinebit captivando eam, ipse rex ex genere Longobardorum. Tunc exurget rex per C. nomine, et expugnabit Longobardos, et erunt prælia et pugnæ. Ipse autem rex Salicus erit fortis et potens, sed paucis temporibus durabit regnum ejus. Tunc exurgent Agareni et tyranni, et captivabunt Tarentum et Barro, et civitates deprædabuntur, et volentes Romam venire sævient, nec erit qui resistat eis, nisi Deus deorum, Dominus dominantium. Tunc venientes Judæi Persidam, disperdent illam, ita ut non recuperentur civitates quas deprædabuntur; et accurrentes Persi ponent tentoria juxta fossam versus Orientem, et expugnabunt Romam,

Prophecy of the Sibyl.

P. 18.

[1] *Salicus ... Longobardus*] Saltus, et ex altera rex ex altera Longobardus, A.C.D.

[2] *erit unus*] C. in margin; procedet, MSS. Cott.

Prophecy of the Sibyl.

et obtinebunt pacem paulisper. Et intrabit belligerator rex Græcorum, et destruet templa idolorum nomine Ierapolim, et venient locustæ et brucus, et comedent arbores et fructus Capadociæ et Ciciliæ, et fame cruciabuntur, et postea non erit amplius. Et tunc surget alius rex Salicus, vir fortis et belligerator, et indignabuntur contra eum multi vicini et parentes. Et in diebus illius tradet frater fratrem in morte, et pater filium; frater cum sorore miscebitur, et una mulier conveniet alteri; pater et filii et tota familia detestanda operabuntur in terra; senes cum virginibus cubabunt, et sacerdotes mali cum deceptis puellis; episcopi malefactorum sectatores erunt; et fiet effusio sanguinis in terra, et templa sanctorum polluentur, et erunt in populo fornicationes immundæ et scelus Sodomiticum, ita ut visio eorum in contumeliis appareat; et erunt homines raptores, contumeliosi, odientes justitiam, et falsitatem amantes, et judices Romani immutabuntur; si hodie adjudicantur, alio die immutabuntur propter pecuniam accipiendam, et non judicabunt rectum sed falsum. Et erunt in diebus illis homines perjuri, rapaces, et amantes munera falsitatis, et destruetur lex et veritas, et fient terræ motus per loca diversa, et insularum civitates et regiones demergentur, et erunt per loca pestilentiæ hominum, et terra ab inimicis desolabitur, et non prævalebit eos consolari vanitas eorum. Post hæc autem surget rex per H. nomine, sub cujus tempore bella erunt, et duobus annis regnabit. Et post hunc surget alius rex per A.[1] nomine, et veniens obtinebit regnum aliquanto tempore, et veniet Romam et captivabit eam, et non mortificabitur anima ejus in manus inimicorum ipsius. In diebus vitæ suæ erit bonus et magnus, et faciet justitiam pauperibus, et vivet longo tempore. Post hunc surget alius rex per H. nomine, et de ipso B. procedent duodecim B., et erit genere

---

[1] *A.*] A. has *H.*, with *A.* above the line; C. has *A.*; D. *H.*

Longobardus, et regnabit per centum annos. Tunc[1] post eum surget rex alius per H. nomine de[2] Francia. Tunc initium dolorum erit, quale non fuit ab initio mundi; et erunt in diebus illis multæ pugnæ et tribulationes multorum, et effusio sanguinis, et terræ motus per civitates et regiones, et terræ multæ captivabuntur, et non erit qui resistat inimicis, quia tunc Deus irascetur terræ. Roma erit in percussione[3] et gladio, pugnabitur, et erit deprehensa in manu ipsius regis. Et erunt homines rapaces, cupidi, tyranni, odientes pauperes, opprimentes insontes, et salvantes nocuos; et erunt injusti, nequissimi, et damnatores; exterminiis[4] captivabuntur, et non est in terra qui eis resistat, aut eruat eos, propter malitias eorum et cupiditates. Et tunc exurget rex Græcorum cui nomen erit Constans, et ipse erit rex Græcorum et Romanorum. Hic erit statura grandis, aspectu decorus, vultu splendidus, per singula membrorum lineamenta decenter compositus, et ipsius regnum cxii. annis terminabitur. In illis ergo diebus erunt multæ divitiæ, et terra abundanter dabit fructum suum, ita ut tritici modium denario uno venundetur, modium vini denario uno, modium olei denario uno. Et ipse erit rex scripturam habens ante oculos. Rexque Græcorum et Romanorum omnia sibi vendicabit de regnis Christianorum. Omnes civitates et insulas devastabit rebellium, et universa templa idolorum destruet, et omnes paganos ad baptismum convocabit, et per omnia templa crux Christi Jesu erigetur. Tunc namque præveniet Ægyptus Æthiopiam manus dare Deo. Qui vero crucem Jesu Christi non adoraverint, gladio punientur. Et cum completi fuerint clxx. anni, Judæi convertentur ad Jesum, et erit omnibus sepulchrum ejus gloriosum. In diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitabit confidenter.

Prophecy of the Sibyl. p. 19.

Ps. lxvii. 32.

---

[1] *Tunc*] et, C.
[2] *de*] in, D.
[3] *percussione*] persecutione, C.
[4] dominatores exterminii, MSS. Cott.

De Antichristo.

Prophecy of the Sibyl. Antichrist.

In illo tempore surget princeps de tribu Dan, qui vocabitur Antichristus; hic erit filius perditionis, et magister erroris, plenitudo malitiæ, qui subvertet orbem, et faciet prodigia et signa magna per falsas simulationes, deludetque multos per falsas simulationes et artem magicam, ita ut ignem mittere de cælo videatur, et minuentur anni sicut menses, et menses sicut septimanæ, et dies sicut horæ. Et tunc [exsurgent] ab Aquilone spurcissimæ gentes quas Alexander inclusit, Gog et Magog. Hi sunt. xxii. reges, quorum numerus sicut arena maris. Cum autem advenerit rex Romanorum, convocato exercitu debellabit eos, et prosternet usque ad internecionem. Et postea veniet Jerusalem, et ibi deposito capitis diademate et omni habitu regali, relinquet Deo Patri regnum et Christo Filio ejus. Regnante autem eo egredientur duo viri clarissimi, Helyas et Enoch, ad annunciandum adventum Domini Christi; et Antichristus occidet eos, et post tres dies a Domino resuscitabuntur. Tunc erit persecutio magna, qualis non fuit antea nec postea subsequetur. Abbreviabit Dominus dies illos propter electos; et in virtute Domini occidetur Antichristus in monte Oliveti a Michaele archangelo. Cum hæc Sibilla et alia multa prædiceret futura Romanis, quibus etiam signis ad judicandum venturus est Dominus, vaticinando intonuit,[1] dicens:

De Judicio.

The signs of Judgment.

S. Augustini De Civitate Dei, xviii. 23.

J udicii signum tellus sudore madescet.
E cælo Rex adveniet per sæcla futurus,
S cilicet in carne præsens ut judicet orbem.
U nde Deum cernent incredulus atque fidelis
C elsum cum sanctis, ævi jam termino in ipso.[2]

---

[1] *intonuit*] innotuit, C. | [2] D. adds *est*.

S ic animæ cum carne aderunt, quas judicat ipse:
C um jacet incultus densis in vepribus orbis, p. 20.
R eicient simulachra viri, cunctam quoque gazam.
E xuret terras ignis pontumque polumque
I nquirens, tetri portas confringet Averni.
S anctorum sed enim cunctæ lux libera carni
T radetur, sontes æterna flamma cremabit.
O ccultos actus retegens, tunc quisque loquetur
S ecreta, atque Deus reserabit pectora luci.
T unc erit et luctus, stridebunt dentibus omnes,
E ripitur solis jubar, et chorus interit astris.
V olvetur cælum, lunaris splendor obibit.
D eiciet colles, valles extollet ab imo.
N on erit in rebus hominum sublime vel altum.
J am montes campis æquantur, cærula ponti
O mnia cessabunt, tellus confracta peribit.
S ic pariter fontes torrentur fluminaque igni.
E t[1] tuba tum sonitum tristem demittet ab alto
O rbe, gemens facinus miserum variosque labores.
T artareumque chaos monstrabit terra dehiscens.
E t coram hic Domino reges sistentur ad unum.
R ecidet e[2] cælo ignisque, et sulphuris amnis.

Hæc de Christi nativitate, passione, resurrexione, atque secundo adventu in Græcis versibus dicta, sic in capitibus inveniuntur habere Ih's xps theoy yos Sother, quod in translatis in Latinum apparet, nisi quod Græcarum literarum proprietas non adeo potuit observari.

Isidor. Etymolog. viii. 8. Sibillæ dicuntur generaliter omnes fœminæ vates ex lingua Græca. Nam syos Æolico sermone Deus, Belon Græci mentem dicunt, quasi Dei mentem. Proinde igitur quia divinam voluntatem interpretari solebant, The Sibyls.

---

[1] *Et*] So the MSS. of Par. and the other MSS. of this account, which I have seen. *Set* (i. e. *Sed*) is the true reading, as in St. Augustine, and as necessary for the initial letter. The verses occur in Martinus Polonus, Freculphus, &c., and usually with *et* in this place.

[2] *e*] de, C.

The Sibyls. Sibillæ dictæ sunt. Sicut autem omnes viros prophetantes prophetas aut[1] vates dicimus, ita omnis fœmina prophetans Sibilla dicitur. Decem autem Sibillæ aptis auctoribus fuisse traduntur. Quarum prima de Persis fuit. Secunda Libica. Tertia Delphica, in templo Delphi Apollinis genita, quæ Trojana bella vaticinata est. Quarta Chimera in Italia. Quinta Erithræa, nomine Eriphila, in Babilone orta, quæ Græcis Ylion petentibus vaticinata est perituram Trojam, et Homerum mendacia scripturum. Sexta Samia, quæ Femonote dicta est. Septima Cumana nomine Almathea. Ipsa est et Cymæa. Octava Hellespontia, in agro Trojano nata, quæ scribitur Salonis et Cyri fuisse temporibus. Nona Frigia, quæ vaticinata est Ancyræ. Decima Tyburtis, nomine Albulnea. Quarum omnium carmina efferuntur, in quibus de Deo et Christo et gentibus scripsisse manifestissime comprobantur. Celebratior autem inter cæteras Erithræa, quæ Græce Tyburna dicta est, sicut prælibatum est, fuisse perhibetur. Quam eo tempore vaticinatam nonnulli ferunt, quo Roma primo floruisse comprobatur, quando videlicet Achaz, vel, sicut alii dicunt, qui ei successit Ezechias in Judæa regnavit, hæc sane de Christo quædam manifesta conscripsit, ut prænotatum est. Cujus carmina vir clarissimus et famosus interpres, Flaccianus, in quodam Græco codice ostendit, ita in capite habentia Jesus Xristos Teoy yos Sother. Quod est Latine, Jesus Christus Dei filius salvator. Hi autem versus prænotati, quorum primæ literæ hunc sensum reddunt, sicut eos quidam Latinus, scilicet Augustinus, ex distantibus versibus interpretatus prædicavit et ostendit. Præter tamen omnes istas ferunt quondam fuisse Sibillam, quæ ab omnibus despectum et conculcatum lignum crucis in Jerusalem diu despicabiliter adorans venerata est.[2]

S. Aug. De Civ. Dei, xviii. 22, 23.

[1] *aut*] ante, C., not understanding *aū* in A.

[2] The latter portion of this is not in the separate MSS. of this account which I have seen.

Incipit ætas quinta, nono videlicet anno regni Nubugodonosor regis Babilonis, qui vixit post hanc eversionem annis xxv.

Descriptio Babiloniæ.

Adonis Viennensis Chronicon. (Migne's Patrologia, cxxiii.), col. 49.

Description of Babylon.

Facta, ut dictum est, templi Domini eversione, simul et populi Hebræorum in Babiloniam eductione, manserunt ibi annis septuaginta, post quos prophetaverat Jeremias, Judæorum captivitatem esse solvendam. Quo tempore regnaverunt post Nabugodonosor in regno Persarum quatuor reges, scilicet Evilmerodach, Labosordach, Egesar, et Balthasar, nec fuit Judæis ulla spes evadendi de Babilonia, quæ tunc cunctis urbibus fortior, opulentior, atque sublimior erat. Hujus enim ambitus circumveniebatur stadiis quadringentis et octoginta sex. Erat etiam in campi planitie et castrorum facie mœnibus paribus per quadrum disposita. Murorum vero ejus latitudo erat cubitorum quinquaginta, habens altitudinem quater tantam; a fronte quoque murorum centum æreæ portæ. Per medium autem ejus Euphrates fluvius transcurrebat, et extrinsecus per circuitum fossa late patens, in qua[1] amnis circumfluebat. Arx autem, quæ intus imminebat, est illa turris, quæ post diluvium a Nembroch, gigante famosissimo, cœpit ædificari, habens[2] in altum quinque milia passuum et centum septuaginta quatuor. Latitudo autem ejus quatuor milia passuum tenere dinoscitur. Erant præterea aliæ domus intra eandem urbem quatergeminæ, habitationis nimia proceritate mirabiles, unde humana virtute destrui[3] posse incredibile videbatur. Advenerat ibi Crœsus rex Lidorum, famosus opibus, ut auxiliaretur Babiloniis, cum[4] aliis regibus et principibus multis. Et cum septimum decimum Balthasar regni sui complevisset annum, irritam putans pollicitationem Jeremiæ, qua prædixerat usque ad annum septuagesimum captivitatem Judæorum esse solvendam, exhiberi fecit in mensa sua vasa templi Domini, et contra jus et fas bibit in eis. Sed hujus criminis pœnas Cyrus,[5] nepos Astyagis, divino ammonitus oraculo luit. Nempe educatus apud Persas, cum adolevisset, congregata Persarum manu, avunculo certamen indixit, et facta congressione, illius exercitum fudit, et ipsum Astyagem cepit. Sed nihil ei præter regnum abstulit. Itaque Cyrus iste dignitatem Medorum ad Persas transtulit, et Syriam Scithiamque sibi subjugavit; quibus patratis Babiloniam obsedit. Sicque[6]

Hugo of S. Victor, Excerpta Priora, v. 5 (Migne's Patrol. clxxvii. col. 228).

Orosius ii. 6.

Hugo, Excerpt. Prior. v. 5.

Id. v. 4, 5, col. 228.

p. 21.

[1] *in qua*] So altered by Paris from *vice*. West. has *vice*, as Hugo.

[2] *habens . . . . dinoscitur*] This is quoted as from the Chronicle of Eusebius in the notes to S. Jerome on Isa. lib. v. cap. xiv. 22, opp. iv. p. 180 note *d*. I cannot find it. It is not in Hugo or Ado.

[3] *destrui*] destitui, A. West.

[4] *cum . . . multis*] Not in Hugo.

[5] *Cyrus . . . . . oraculo*] Introduced by the compiler.

[6] *Sicque . . . . . intravit*] Introduced by the compiler. Cf. Freculph. i. 3. 18.

Cyrus.

Cyrus iste secundum vaticinium Ysaiæ prophetæ, qui dudum hæc figura prædixerat, reges et contritum exercitum effugavit, et urbem intravit. Quam postquam disponere cœpit, laxata Hebræorum captivitate, ferinas gentes, scilicet[1] quinquaginta milia hominum, regredi permisit in Judæam, reddens eis vasa templi Domini aurea et argentea quinque milia quadraginta. Josedech quoque de genere Aaron sacerdotem, qui fuerat cum patribus adductus, redire mandavit, ut ritus veteris solemnitatis, per assueti sacerdotis scientiam reformaretur. At illi venientes in Jerusalem cœperunt reædificare templum Domini. Sed Samaritanis impedientibus, intermissum est opus, donec consummaretur sub Dario anno secundo[2] regni ejus. Et notandum est, quia illo eodemque tempore, quo a Cyro est Babilonia capta, est Roma a prætaxati regis Tarquinii superbissima dominatione liberata. Porro[3] a Cyro rege potentissimo superbia antiquæ Babiloniæ vindicata, ædificavit ibi hanc quæ nunc incolitur Babiloniam, abhominatus omnem illius veteris Babiloniæ superstitionem; sicque vetus Babilonia, secundum sancti prophetæ Ysaiæ prophetiam, perducta est in eremi vastitatem. Hac præterea tempestate floruerunt in Judæa Aggæus propheta, Zacharias, et Malachias. Porro Cambyses, Cyri præfati regis filius, secundus Nabugodonosor appellatur. Sub hoc etiam tempore factum esse putatur, quod in Judith historia continetur. Quo decedente, regnaverunt Magi duo. Et his interemptis, Darius Antypasti filius rex est constitutus, qui regis Cyri filiam in matrimonium suscepit, et regalibus nuptiis sibi regnum firmavit, ita ut non tam in extraneum regnum translatum, quam in familiam Cyri videretur esse reversum. Et hujus Darii, sicut præmissum est, anno secundo completa est templi ædificatio, quadragesimo sexto videlicet anno postquam cœpit ædificari. Unde Judæi Domino evangelico sermone dixisse referuntur, "quadraginta et sex annis ædificatum "est templum istud," et cætera. Dario vero Xerses filius ejus successit. Cujus imperii anno septimo Hesdras, scriba legis Dei, ascendit de Babilone in Jerusalem, referens ad templum Domini sacras pecunias, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, et vasa aurea talentorum viginti, et celebravit solemnitatem scenophegiæ. Remeavit etiam Neemias, ipsius[4] regis pincerna, de Susis castro anno regni ejusdem vicesimo, qui muros urbis reædificavit cum[5] summa solicitudine.

Ado, col. 50.

Hugo, Excerpt. Prior. iv. 11, col. 222.

Ado, col. 51.

Hugo, Excerpt. Prior. v. 5, col. 229.

Id. iv. 11, col. 222.

---

[1] *ferinas gentes, scilicet*] So altered by Paris from *ferme*.

[2] *anno secundo*] annus secundus, A.

[3] *Porro . . . vastitatem*] Altered and enlarged from Ado, who is speaking of Egypt and Cairo.

[4] i.e. of Artaxerxes.

[5] *cum summa solicitudine*] Introduced by the compiler.

De regibus Britonum.

Galf. Mon. ii. 16. His temporibus Cunedagio, Britonum regi, Riwallo filius ejus successit; cujus tempore tribus diebus pluvia sanguinea cecidit super terram. Huic successit Gurgustius filius ejus, cui Sisillius, cui Lago Gurgustii nepos, cui Kinmarus filius Sisilii, cui Gorbodogo. Huic nati sunt duo filii, Ferreux scilicet, atque Porrex, inter quos contentio facta est defuncto patre, quis eorum Britannia potiretur. Sed Porrex fratri parans insidias, illum interfecit. Porro mater eorum, cum hujus rei certitudinem habuisset, propter mortem filii ira vehementi incanduit. Nacta ergo tempus quo Porrex sopitus fuerat, cum ancillis suis in multis eum frustis crudeliter laniando mactavit. Exinde civilis discordia multo tempore populum afflixit, et regnum quinque regibus est submissum, qui se mutuis Id. ii. 17. cladibus infestabant. Succedente tandem tempore, suscitavit probitas juvenem quendam, filium scilicet Clothenis regis Cornubiæ, qui Dunwallo Molmutius vocabatur. Qui, ut regnum patris suscepisset, insurrexit in reges Loegriæ, Kambriæ, et Albaniæ, illosque interfecit, et deinde solus regnavit. Hic leges Molmutinas statuit, quæ usque hodie inter Anglos celebrantur. Statuit præterea, ut templa Deorum et civitates talem haberent dignitatem, ut quicunque fugitivus sive reus ad ea confugeret, securus inter hostes sineretur abire. Statuit etiam ut aratra[1] colonum, et viæ quæ ad templa prædicta sive ad civitates ducebant, eadem lege firmarentur. Deinde, cum quadraginta annis regnum in pace tenuisset, defunctus est, et in urbe Trinovantum, prope templum Concordiæ, quod ipse ad confirmationem legum construxerat, est Id. iii. 1. sepultus. Deinde duo filii ejus, Belinus et Brennius, regnum inter se diviserunt, ita scilicet quod Belino Loegria, Kambria, et Cornubia, Brennio vero, qui minor fuerat, Noethanhumbria et Albania cesserunt.

Kings of the Britons.

De regibus Persarum.

Trogus Pompeius (Justin, ii. 10, 11). Post supradictum Darium Antipasti filium, regnavit in regione Persarum Xerses, rex potentissimus et magnis opibus affluentissimus. Iste in exercitu suo septuaginta[2] milia armatorum, et de auxiliis trecenta milia, Græciam expugnaturus, legitur habuisse. Naves etiam rostratas mille ducentas, et onerarias tria milia. Sed tanto agmini dux defuit. Nam semper in prælio postremus et in fuga primus Xerses apparuit; erat

[1] *aratra*] aratur, A.C.D. | [2] *septuaginta*] septingenta, Justin.

in periculis timidus, et ubi metus abesset inflatus, unde ad[1] experimentum belli, opibus magnis frêtus, montes in planum æquabat, et maria pontibus onerabat, et immensas aquarum voragines permeabiles faciebat. Sed ubi ad angustias Thermopylarum pervenit, qua introitus in Græciam patet, turpiter devictus est. Et cum inde fuisset reversus, terrestri navalique prælio superatus, etiam suis contemptui esse cœpit. Deficiente itaque cotidie regis majestate, Artabanus præfectus ejus, in spem regnî adductus, vesperi cum septem robustissimis filiis regiam ingressus, eum trucidavit, et regnum ejus sibi vendicavit. Artabano vero Artaxersis Longimanus successit. Hic imperii sui anno tertio, gentes Persis subjectas, cum satrapis et ducibus suis, per centum et octoginta dies magnificis et accuratissimis[2] epulis pavit. Regina quoque Vasti, uxor ejus, mulierum convivium splendide et opulentissime celebravit. Et dum rex reginæ pulchritudinem, inter suas delicias, suis convivis vellet ostendere, illam ad se venire præcepit. At illa fastu superbiæ tumens, ad eum venire contempsit. Qua de re rex ira commotus, illam deseruit, et Hester, puellam Hebræam, quæ pulchritudine et gratia vultus omnes Babiloniæ puellas videbatur excellere, suo conjugio copulavit. Iste Artaxersis qui totam Græciam bellis edomitam et sibi vendicatam discedere ab armis præcepit, denuncians pacis contradictorem morte puniendum. Quod fecit non ut genti paci[3] consuleret, sed ut aliis bellis occupatus, ab eis quietus redderetur. Post hæc vero bellum civile apud Persas exortum est, cum Artaxersis et Cyrus, fratres, de regno ambigerent. Sed cum
p. 22. e diverso ambo fratres equis invecti concurrentes affligerent, Artaxersis vulneratus est, sed equi velocitate mortem[4] exemptus evasit. Cyrus vero, cohorte regia oppressus, finem certaminis fecit, et sic Artaxersis regni sui potestatem fratricidio confirmavit. Hic etiam contra potentissimos Persarum præfectos, Phanabuzum et Tysiphonem, feliciter dimicavit, et Ægyptum magno labore suo subjecit imperio. Circa hos denique dies floruit Aristotiles philosophus. Post Artaxersem autem regnavit Arxes, qui cognominatus est Ochus.

Justin, iii. 1.

Liber Esther, c. i.

Justin, vi. 6, of Artaxerxes Mnemon.

Orosius, ii. 18.

Ado, coll. 54, 55.

De discordia inter Belinum et Brennium.

The quarrel between Belinus

In diebus istis maxima orta est discordia inter prædictos Britonum reges, Belinum et Brennium, eo quod uterque totius

Galf. Mon. iii. 1-8.

[1] *ad*] So altered by Par. from *ante*, as W. West. and Justin.

[2] *accuratissimis*] vel lautissimis, Par.

[3] *paci*] altered from *pacis*.

[4] *mortem*] morti, West.

insulæ monarchiam æstuabat habere. Belloque hinc et inde indicto, tandem dispositis catervis, conveniunt pugnaturi. Cum igitur multum diei decertando consumpserunt, victoria cessit Belino, et exercitus Brennii maxima pars cæsa, et residua[1] in fugam propulsa est. At Brennius vix elapsus, ad Gallos anxius confugit.[2] Cumque infortunium suum principibus regionis propalasset, petivit auxilium, quo regnum amissum recuperare quivisset. Porro cum sibi ab omnibus auxilium negaretur, venit tandem ad Seginum ducem Allobrogum, et ab eo honorifice susceptus est. Moram autem illo faciente apud ipsum, in tantam familiaritatem ducis accessit, ut omnibus ministris in curia præferretur. Erat enim in armis furens, in pace tranquillus, in membris bene dispositus, in consilio expeditus, in arte venandi sive aucupandi sufficienter edoctus. Videns autem dux tot probitates in uno homine vigere, statuit in animo ut unicam, quam habebat, filiam sibi matrimonio copularet. Nec mora, maritatur puella Brennio, principesque patriæ ei subduntur, soliumque ducatus largitur. Nec annus post elapsus est, cum suprema dies ducis superveniens ipsum hac luce privavit. Tunc Brennius principibus patriæ thesaurum ducis affluenter distribuens, gratiam omnium sibi prudenter illexit, et, quod pro magno habebant provinciales, in epulis dandis erat profusus. Omnibus itaque in amicitiam attractis, indicavit qualiter a fratre suo Belino a Britannia ejectus fuisset. Quod cum magnates calluissent, promiserunt se cum ipso ituros, ubicunque illos conducere affectasset. Nec mora, collecto grandi exercitu, mare ingressus est, secundisque ventis evectus, in Britanniam applicuit. Divulgato igitur ipsius adventu, Belinus frater ejus, ascita totius regni juventute, obviam perrexit, cum illo prælium commissurus. Sed cum hinc inde stantes cohortes fere commisceri incepissent, acceleravit mater amborum, per dispositas turmas incedens, desiderans filium videre, quem multo tempore non aspexit. Ut ergo ad locum quo filius erat pervenit, brachiis collo ejus injectis, desiderata oscula imprimebat. Deinde nudatis uberibus, sermonem in hunc modum cum singultu dissolvit: "Memento, fili carissime, memento uberum istorum quæ suxisti, memento matris tuæ, cujus viscera te cum angustiis intolerabilibus ad esse perduxerunt. Anxietatum igitur, quas pro te passa sum, reminiscens, petitioni meæ adquiescens fratri tuo veniam concede, iramque inceptam compesce." Super his igitur et aliis innumerabilibus allegationibus maternis Brennius commotus, animum sedavit, et illico galea deposita, una cum matre ad fratrem

and Brennius.

De probitate Brennii, et qualiter filiam ducis Allobrogum duxerit.

Qualiter Brennius in Britanniam reversus in fratrem suum se vindicare voluerit.

[1] *residua*] residuum, West., and A. with *vel a* over the line.

[2] *confugit*] aufugit, West.

perrexit. Quod Belinus intelligens, abjectis armis, in amplexus ejusdem cum osculo ruit, sicque amici effecti in urbe Trinovantum sese receperunt, ubi inito consilio quid agerent, statuerunt communem exercitum in partes Gallicanas conducere, ut universas mundi regiones suæ subicerent potestati. Deinde emenso anno transfretaverunt ad Gallias, patriamque vastare cœperunt. Quod cum per nationes illas divulgatum fuisset, convenerunt omnes Gallicani principes in obviam, et prælium commiserunt. At Britones victoria potiti sunt, Galli vulneratis catervis fugierunt. Quos Britones et Allobroges insecuti cœperunt, et deditioni coegerunt. Munitis etiam castellis et urbibus, Romam petierunt. Tanta enim militum multitudo comitabatur eos, quod omnes provincias, per quas transitum faciebant, tributum solvere cogebant.

Romana Historia. De istis fratribus historia Romanorum sic refert: Trecenta milia Gallorum ad sedes novas quærendas profecti,[1] ducibus Belino et Brennio, Romam invaserunt, ibique diu morati sunt. Sed mille libras auri, præmium discessionis a Romanis suscipientes, mox divisis[2] agminibus, alii Græciam, alii Macedoniam, alii Thraciam[3] petiverunt, et sua prole, velut quodam examine, totam Asiam repleverunt. Tantusque terror Gallici nominis, et armorum invicta felicitas erat in illis diebus, ut non reges Orientis, sine mercenario illorum exercitu, ulla bella gerere præsumerent, neque pulsi a regno ad alios quam ad Gallos confugerent. Non enim aliter majestatem suam tutam, neque amissam recuperare se posse, nisi Gallica virtute, arbitrabantur. Itaque in auxilium Bithiniæ regis evocati, regnum cum eo, peracta victoria, diviserunt, eamque regionem Gallogræciam cognominaverunt. Justin, xxiv. 4. Hist. Misc. i. Justin, xxv. 2.

Gabius et Porsenna consules.

Invasion of Rome by the Gauls. Erant tunc Romæ duo consules, Gabius et Porsenna, quorum consilio respublica regebatur. Qui videntes sævitiæ fratrum neminem posse resistere, assensu senatorum venerunt ad illos, offerentes eis dona plurima auri et argenti, annisque singulis tributum solvere promiserunt. Firmato itaque fœdere, obsidibus sumptis, reges in Germaniam cohortes suas duxerunt. Illis vero recedentibus, piguit Romanos prædicti fœderis, et revocata audacia, Germanis in auxilium processerunt. Quod cum fratribus relatum fuisset, inierunt consilium quomodo utrumque populum debellare quivissent. Habito igitur Galf. Mon. iii. 9–18.

[1] *profecti*] profecte, A.C.D. West.
[2] *divisis*] Altered by Par. from *diversis*, as West.
[3] *alii Thraciam* is not in Justin.

consilio, remansit Belinus in Germania, prælium adversariis illaturus. Brennius vero Romam adiit, ut ruptum fœdus in Romanos vindicaret. Divisis itaque in hunc modum agminibus, Gabius et Porsenna consules, casu inopinato, obviaverunt Belino, et prælium committere satagebant. Nec mora, Romani pondus prælii ferre diutius non valentes, cum fuga campum deseruerunt. Quos Belinus sine pietate insequens trucidare non cessavit, donec superveniente nocte stragem inceptam perficere non valebant. Dissipatis itaque Romanis, Belinus cum victoria Romam adiit, ubi fratrem suum civitatem acriter invadentem p. 23. invenit. Ut igitur communem exercitum confecerunt, urbis mœnia prosternere non cessabant. Et ut majorem hostibus terrorem incuterent, ante portas civitatis obsides Romanorum in patibulo suspenderunt. Gabius interim et Porsenna consules resociatis agminibus, mandaverunt Romanis, ut matutinali crepusculo de civitate exeuntes, hostes acriter invaderent, et ipsi a tergo supervenientes stragem facere molirentur. Mane igitur facto, cives a fronte et consules a tergo impetum fecerunt in Alobroges et Britones ex improviso, et ceciderunt utrinque multa milia armatorum. At fratres crebras irruptiones facientes, hostes retrocedere coegerunt. Tandem interfecto Gabio et capto Porsenna, fratribus victoria provenit, et civitas cum concivium opibus eorum usibus cessit. Remansit igitur Brennius in Italia, et populum inaudita tyrannide fatigavit. De quo etiam Lucanus[1] poeta eximius sic dixit:

"Tarpeiam cum fregerit arcem
"Brennius,"

hoc est, Capitolium. Cujus actus cæteros, quia Romanæ illos declarant historiæ, ne fastidium legentibus ingererem, prætermittere curavi. Belinus vero in Britanniam reversus cum tranquillitate patriam tractavit. Ædificavit autem urbem prope Sabrinum mare, super flumen Uscham, Kaerusc appellatam, quæ Demeciæ metropolis fuit, quam multo post tempore Romani urbem Legionum dicebant, eo quod ibidem Romanæ legiones hyemare solebant. Fecit etiam in urbe Trinovantum portam miræ pulchritudinis, quæ usque hodie a pagensibus Belinesgate nuncupatur. Quo defuncto, successit ei Gurgiunt Barbtruc filius ejus, paternorum operum sedulus imitator, ita quidem quod omnes adversarios suos ad subjectionem debitam revocavit. Inter plura etiam quæ laudabiliter fecit, in Daciam

[1] This quotation is an insertion of the compiler. It is not in Geoffrey of Monmouth. It is not in Lucan, nor can I find it in any of the Latin poets.

exercitum ducens, tributum patri suo debitum sibi reddere coegit. Deinde post victoriam rediens, invenit xxx. naves per Orcadum insulas advenientes, viris et mulieribus plenas. Quorum cum adventus causam inquisisset, dux eorum, Partholoim nomine, respondit sese locum mansionis quærere, petens ab illo portionem regni Britanniæ, ubi sub ipso vivere potuisset. At rex volens eos audire, misit cum eis homines suos ad insulam Hyberniæ, quæ tunc omni incola carebat, eamque illis concessit. Creverunt itaque ibidem, et insulam usque hodie jure hæreditario tenuerunt. Defuncto itaque Gurgiunt, et in urbe Legionum sepulto, Guithelinus filius ejus regni diadema suscepit. Erat autem ei mulier nobilis Martia nomine, omnibus artibus erudita, quæ etiam legem, quam Britones Martiam appellant, invenit. Hanc postea rex Alfredus transferens Saxonica lingua, Merchenelage nuncupavit. Defuncto tandem Guithelino, Sisillius filius suus successit, cui Kininarus primogenitus. Cui Danius ejusdem frater. Quo defuncto, successit Morvidus filius ejus ex concubina generatus. Hic nemini parcebat iratus, quin omnes sibi astantes interficeret. Sed belua quædam immanissima ex partibus Hybernici maris adveniens, hujus certaminis pœnas luit. Nam cum fama ad regem penetrasset, quod inauditæ feritatis monstrum incolas juxta maritima devoraret, accessit ipse ad illam, et solus cum ea congressus est. Sed, cum omnino nihil profecisset, acceleravit monstrum illud, et apertis faucibus ipsum, velut pisciculum, devoravit. Regnavit post illum Gothomanus[1] filius ejus. Cui successit Arigallo frater suus.[2] Hic nobiles quosque deprimere laborabat, et ignobiles exaltare. Magnates vero a solio regni illum deponentes, Elidurum fratrem ejus in regem erexerunt. Qui, cum emenso quinquennio, in Calatrio nemore veniens, fratri deposito casu obviavit, motus super eo, quantocius accessit ad eum, et injectis collo ipsius brachiis, iterata oscula imprimebat; ducensque illum in civitatem Aldclut, in regio thalamo occultavit. Deinde rex, sese fingens infirmum, ad omnes regni Britanniæ fines nuncios direxit, mandans principibus sibi subjectis ut ad se visitandum quantocius properarent. Cumque cuncti ad regem convenissent, præcepit ut singillatim et sine tumultu thalamum ingrederentur, quia ipsius infirmitas silentium exigebat. Creduli itaque magnates sermonibus regis, unusquisque post alterum thalamum ingressus est. Præceperat autem Elidurus ministris suis capita singulis amputare, nisi se iterum Archgallino fratri suo submitterent. Ipsi vero, mediante timore,

Nota humilitatem in rege et admirabile factum.

[1] *Gothomanus*] Gorbonianus, Galf. Mon.

[2] *suus*] ejus, West., and so Galf. Mon.

Galf. Mon. iii. 17. unanimiter paruerunt. Fœdere itaque confirmato, cepit diadema de capite suo, et capiti fratris imposuit. Ex quo facto, Elidurus Pius postea nomen sortitus est. Archgallus secundus, cum decem annis regnasset, defunctus est, et in urbe Kaerleir Id. iii. 18. sepultus. Erigitur iterum Elidurus in regem, et pristinæ restituitur dignitati. Sed duo fratres ejus natu minores, Vigenius et Peredurus, collectis undique armatis, insurrexerunt in eum, et commisso prælio ceperunt illum, et infra urbem Trinovantum in carcere posuerunt. Exinde diviso regno, tenuerunt illud septem annis, et morte subita superveniente, ambo perierunt. Elidurus igitur extractus de carcere, tertio sublimatur in regnum. Et cum omne tempus suum in pietate et justitia complevisset, ab hac luce migrans, exemplum pietatis suis successoribus[1] dereliquit. Nota de Eliduro.

Neemias populo Israel xii. annis ducatum præbuit.

Interea vero memoratus Neemias, scriba legis Dei, cum restauravisset ornatum templi Domini, et ea quæ ad cultum Hugo of S. Vict. Excerpt. Prior. iv. 11, col. 222. religionis pertinebant, misit nepotes sacerdotum illorum, qui absconderant sacrum ignem altaris holocaustomatum in puteo sicco, quemadmodum superius continetur. At illi non invenerunt ignem, sed aquam crassam, quam et hauserunt, et illuc[2] attulerunt. Quam jussit Neemias aspergi super ligna et super holocausta, et accensus est ignis ex aqua,[3] ita ut Ado, col. 52. omnes mirarentur. Ipse autem Neemias duodecim annis ducatum præbuit sacerdotii in Jerusalem. Post reditum vero Judaicæ plebis de Babilonia, per pontifices agebatur rerum summa. Itaque[4] tam ipse quam Josdech, qui jubente Cyro a Babylonia redisse dictus est, et quatuordecim viri, posteri eorum, repræsentaverunt principatum sacerdotii, per ordinem successionis suæ, a reditu populi usque ad Antiochum Eupa- Cf. Ado, col. 51, and Hugo iv. 11. torem, annis trecentis tribus, quorum eminentioris famæ fuere Jesus sacerdos magnus, Joachim, Elyasiph, Simon, Onias, et Gaddus. p. 24.

De Alexandro Magno, rege Macedonum.[5]

Ado, coll. 55, 56. Porro Gaddi temporibus, Philippus Amintæ filius, Alexandri Magni pater, rex Macedonum, Athenienses, Focenses, Thessalosque perdomuit, et Capadociam sibi subjugavit. Quo vita Philip of Macedon.

---

[1] *successoribus*] successionibus, A.

[2] *illuc*] illi, W.

[3] West inserts *illa*, as Hugo.

[4] *Itaque . . . tribus*] This seems to be the compiler's own, made up from several sources.

[5] In the margin is a portrait of Alexander.

Alexander the Great. privato, Alexander Magnus ei successit. Qui cum vicesimum ageret ætatis annum, regnum adorsus est expugnare Persarum, habens in exercitu peditum triginta milia et equitum quatuor milia quingentos; et horum agminum ordines nemo nisi sexagenarius duxit, et si principia castrorum cerneres, senatum te cernere, non militiæ duces existimares. Nemo denique illorum in prælio fugam, sed victoriam coagitavit, nec in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Porro Darius rex, fiducia virium, non hostem a Persarum finibus arcere, sed intra regni sinum recipere gloriosius ratus, flumen Eufratem et montem Ciliciæ illis sine impedimento transire permisit, ac demum in campis Adrasti dirigit aciem adversus eum. Habuit itaque Darius in ea congressione sexcenta milia hominum. Sed tam numerosus exercitus mox terga vertit; non minus superatus Alexandri arte, quam Macedonum [virtute; magna cædes Persarum in eo prælio] fuit. De exercitu vero Alexandri, novies[1] centum cecidere pedites, et centum viginti equites. Post hanc victoriam, major pars Asiæ statim ad Alexandrum confugit.[2] Denique plurima Alexander gessit bella cum præfectis Darii, quos jam non tam armis quam nominis sui terrore superavit. Jam enim milites Alexandri Persicum aurum, et totius Orientis opes, quasi suam prædam ducebant, nec belli periculorum[3] sed divitiarum adquirendarum meminerant. Hugo, v. 6, col. 230.

De gloriosa victoria Alexandri contra Darium regem Persarum, et de numero interfectorum.

Post hæc autem Darius, cum quadringentis milibus peditum et centum milibus equitum, in aciem procedit. Occurrit ei Alexander, et committitur prælium ingentibus animis. In eo prælio uterque vulneratus est rex, et tam diu certamen anceps fuit, quoad aufugeret Darius. Exinde magna cædes Persarum secuta est. Cæsa sunt enim sexaginta unum milia peditum, et equitum decem milia, capta vero quadraginta milia. Ex Macedonibus vero cecidere pedestres centum et triginta, et equites centum quinquaginta. In castris Persarum multum auri et cæterarum opum inventum est, et intra castrorum captivos capta est Darii mater, et uxor, soror quoque, et duæ Darii filiæ, quarum redemptionem[4] oblata Darius etiam regni Id.

[1] *novies*] So Par. altering *novem*, as W. West.

[2] So Paris, altering the old word *defecit*, which W. West. have.

[3] *periculorum*] periculorumve, W.; periculorumque, West., as Justin. Par. has erased the copula.

[4] *quarum redemptionem*] pro quarum redemptione, W., taking *illas* as the object of *obtinuit*.

Hugo, v. 6, col. 230. sui dimidia parte non obtinuit. Illas tamen Alexander haberi apud se ut reginas præcepit, filiabusque non sordidius matrimonium, sed[1] dignitate patris, sperare jussit.

Ut regnum Persarum cessit Macedonibus.

Id. Post hæc autem Darius, in gratiam victoris Alexandri, vincitur aureis cathenis a cognatis suis, et vinctus vitam finivit. Cujus corpus Alexander more regio sepelivit. Sicque Persarum regnum cessit in potestatem Macedonum, postquam steterat per annos ducentos et triginta unum. Interea vero Alexander Tyrum, urbem florentissimam, expugnavit, et Alexandriam super amnem Thanaym ædificavit, et Indiam expetiit, ut ultimo Orientis[2] Oceani limbo imperii sui finem terminaret; ubi cum Poro, ipsius gentis rege fortissimo, equo vectus, singulari certamine dimicavit. Sed occiso dejectus equo, concursu satellitum suorum, mortem evasit. Subactis denique omnibus Orientis gentibus usque ad flumen Indum et Oceanum, statuit remeare retrorsum. Verum cum Darium regem annis tantum quinque supervixisset, et a Babilonia[3] reversus fuisset, suorum insidiis, in eadem urbe, in ipso ætatis et victoriarum suarum flore, vitam veneno finivit, vitæ videlicet suæ anno xxxii., regni vero sui duodecimo.

Death of Darius.

Conquests of Alexander.

His death at Babylon.

De divisione regni Alexandri post mortem ipsius.

Orosius, iii. 23. Quo defuncto, illico translato vel disperso in multis imperio, Ptolomæo prima Ægyptus, Africæ Arabiæque pars sorte provenit. Ado, col. 57. Macedonas autem Philippus, qui et Arridæus dicebatur, frater Alexandri, sortitus est. Porro Syriam et Babiloniam, et omnia regna Orientis obtinuit Pseleucus, et Asiæ regnum Antygonus. Abridged from Ado and Hugo. Deinde alii egregii quique viri, qui magno militaverant Alexandro, diversas occupavere provincias, et reges ex præfectis facti, magnas opes non sibi tantum paraverunt, verum etiam posteris reliquerunt. Hi tamen omnes, non multo post, mutuis se bellis et certaminibus consumpserunt. Ado, col. 58. Horum tamen Pseleucus Antiochiam, Laodiciam, Seleuciam, Apamiam, Edessam, Beroeam, et Pellam urbes inclytas condidit, et in easdem urbes Judæos transtulit. (Not in Ado.) Hujus[4] præterea Pseleuci fuit filius Antiochus Magnus.

Division of Alexander's kingdoms.

[1] Here is an instance of the addition of Paris spoiling the sense. W. has "quam si pater eas mari- "taret."

[2] *Orientis*] Not in Hugo. Justin, xii. 7, has "Oceano ultimoque "Oriente."

[3] *a Babilonia*] Sic. Babiloniam, Hugo.

[4] *Hujus . . Magnus*] Not in Ado.

De Antiocho Magno.

Porro Antiochus iste relaxavit sacerdotes et scribas et cantores templi Domini a tributis, et a regio vectigali, et ab aliis oneribus[1] cunctis. Verum iste Pseleucus atque Lysimachus atrociter inter se dimicaverunt. Ultimum hoc bellum Alexandri commilitonum fuit. Sed his ambobus occisis, Ptolomæus Lagi filius Jerosolimam et Judæam dolo suam redegit in deditionem. Hugo, v. 7, coll. 231, 232. Ado, coll. 58, 59.

De Ptolomæo Philadelphico.

Post quem regnavit Ptolomæus Philadelphus,[2] qui donaria multa Jerosolimis transmisit, et divinas scripturas ex Hebraica in Græcam linguam, per septuaginta interpretes, transferre curavit. Et post hunc iterum Ptolomæus Euergetes, sub quo Jesus filius Sirach Sapientiæ librum composuit. Hujus etiam Ptolomæi filiam, nomine Cleopatram, Antiochus Magnus sibi legitimo copulavit matrimonio,[3] sumens cum ea a præfato Ptolomæo partem Syriæ et Samariam, Judæam, atque Phœnicem sub nomine dotis. Porro magnus Antiochus iste genuit Pseleucum et fratrem ejus Antiochum. Quorum Pseleucus Heliodorum Jerosolimam destinavit, ut ærarium templi Domini confringeret, et extractam inde pecuniam ad eum deportaret. Sed dum Heliodorus cum suis satellitibus, mandatum ejus perficere cupiens, ærarium fuisset ingressus, apparuit ei quidam equus terribilis,[4] qui eum graviter flagellavit, unde infecto regressus negotio, inde ad eum remeavit. Ab hoc proinde Pseleuco Parthi defecere, et Arsacem sibi regem constituere.[5] Post Pseleuci decessum, adeptus est regnum ejus Antiochus, frater ejus, qui Epiphanes, id est præclarus, appellatus est. Fuit tamen Pseleuco filius nomine Demetrius. Verum post Ptolomæum Euergetem regnavit in Ægypto Ptolomæus Sother, et huic successit Ptolomæus Epiphanes. Epiphanes quoque reliquit filios duos,[6] quorum unus Phyolometor, et alter nomen habuit Fiscon.

Id. col. 59. Id. 61. Quo tempore fuerit Jesus filius Sirach. Marianus Scotus. 2 Macc. iii. Hugo, v. 7. Id. v. 17. Id. v. 7. Id. v. 10. p. 25. Joseph. Ant. xii. 4. 11.

De Hannibale.

His etiam temporibus apud Carthaginem quoque Hannibal, Amilcaris filius, Pœnorum, id est Affricanorum, imperator est Orosius, iv. 14, or Ado, col. 59.

---

[1] *oneribus*] omnibus, A. West. has *omnibus aliis exactionibus.*

[2] W. ins. *xxxviii. annis*, and so West.

[3] Cleopatra was the daughter of Antiochus, and married Ptolemy Epiphanes. Marianus Scotus (A. 4006) and Eusebius, from one of whom this is taken, give it correctly. See Joseph. Antiq. xii. 4. 1.

[4] *terribilis*] Sic, for *terribilem habens sessorem.*

[5] Here West. has 'Ptolomeus Philopater xvii. annis.'

[6] *duos*] suos, A.

Justin, xxix. 1. Orosius, iv. 15. institutus; fatale non tam Romanis quam ipsi Africæ malum. Qui cum esset novem annis natus, juravit se Romanis nunquam futurum amicum. Et factus imperator, ut Romanorum pervaderet regnum, Pyrenæos montes transgressus, inter ferocissimas Gallorum gentes ferro viam aperuit, et a Pyrenæo ad Alpes pertingens, cum Scipione, Roma tunc consule, conflixit, et superavit; et idem apud Taximanum lacum Romanum consulem Flaminium interfecit, et ejus exercitum penitus delevit.

Cannæ vicus Apuliæ est.

Orosius, iv. 16. Sed et alia vice, apud Cannas, vicum Apuliæ, Lucius Æmilius Paulus et consulares atque prætorii viri viginti ab eo sunt interfecti, et plurimi senatores capti et occisi, viri quoque nobiles trecenti. Virius quoque consul cum quinquaginta fugit equitibus. In illa præterea pugna pedestrium virorum quadraginta milia et equitum tria milia quingenti periere. Hannibal autem, in testimonium victoriæ suæ, tres modios aureorum annulorum Carthaginem misit, quos ex manibus interfectorum equitum Romanorum detraxerat. Itaque pæne omnes Romanæ spei vires in eo certamine perierunt; et adeo desperaverunt Romani, ut de relinquenda Italia novisque sedibus exquirendis consilium ineundum putaverint.
Id. 17. Sed demum in Hispania duo germani Scipiones, Romanorum consules, a ducibus Hannibalis interfecti sunt. Sed horum
Id. 18. nepos Scipio, qui cognominatus est Affricanus, imperium in Hispania proconsulare[1] sortitus, in ultionem patris et patrui animum intendit, et Pyrenæum trangressus, Pœnorum ducem Hasdrubalem superavit bello, et castris exuit[2]; et omnem Hispaniam a Pyrenæo usque ad Oceanum in provinciam redegit.
Id. 19. Et tunc tandem Hannibal in Affricam redire compulsus est, ut fessis Carthaginensibus subveniret; quem Scipio bello susceptum superavit. In ea pugna interfecta sunt Carthaginensium viginti milia quingenti, et octoginta elephanti capti vel occisi.

De magnitudine Cartaginis et altitudine murorum arcis.

Orosius, iv. 22. Demum quoque Cartago a Romanis deleta est, quæ triginta milibus passuum muro amplexa, tota pene mari cingebatur, absque faucibus, quæ tribus milibus passuum aperiebantur. Porro hic locus murum viginti pedes latum habebat, saxo quadrato, in altitudinem cubitorum quadraginta. Arx

[1] *proconsulare*] vel -i, Par., A. having *pro consulare* in two words.

[2] *exuit*] exivit, A. Chetham. It is not in W.

vero ejusdem urbis, cui Byrsæ nomen erat, amplius quam duo milia passuum tenebat. Et una parte munus communis erat urbi et Byrsæ, imminens mari. Diruta et concremata est ipsa civitas, anno a conditione sua septingentesimo; sicque tandem bellum Punicum est finitum.

De expugnatione Numidiæ, id est Mauritaniæ.

In Numidia tunc amicus Romani populi Micipsa regnabat. **Cf. Oro-**
Quo defuncto, regnavit Jugurtha, qui contra se bellum movit **sium, v. 15**
Romanorum, propter necem Adherbalis et Hyempsalis, liberorum Micipsæ. Hac occasione primum expugnata est Numidia a Metello consule, et demum a Mario domita. Sed et Mauritania, quam Bochus rex tuebatur, a Romanis est subacta. Cantabri denique, Gallicii, et Lusitani, Hispaniæ populi, uno pene prælio sunt superati. In Italia quoque Epyrotæ, qui in Illyrico, cum Pyrrho rege suo, contra Romanos conspiraverant, primum pace molliti, demum vero cum Achivis et Thessalis edomiti, Romano[1] subacti sunt jugo. Indeque fortuna Romana, non contenta terminis Italiæ, cœpit se porrigere ad procul posita regna.

De Attalo rege Asiæ.

Nam et ipso ferme tempore Attalus rex Asiæ, humanis **Orosius, v. 8.**
rebus excedens, per testamentum suum Romanos sui constituit hæredes regni.

De Antiocho illustri rege Asyæ.

Sed, ut ad Hebraicam revertar historiam, extinctis jam **2 Macc. iv.**
varia sorte Alexandri Magni ducibus, regnavit in Syria jam dictus Antiochus illustris, filius Antiochi regis, anno cxxxvii. regni Græcorum. Onias in illis diebus Jerosolimis summus pontifex habebatur. Cui frater Jason eripere sacerdotium cupiens, cœpit Judaicæ legis jura, non in occulto violare, sed palam omnibus destruere, quasi sacerdotium, quod affectabat, aliter quam scelere consequi non valeret.

Nota impietatem Jasonis fratris Oniæ pontificis.

Ausus est enim sub ipsa templi arce gymnasium construere, **2 Macc. iv. 12.**
et optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere, eosque

---

[1] *Romano*] Romani, A.C.D. W. and West have *Romano*.

2 Macc. iv. qui erant Jerosolimis, Antiochenos scribere. Sed hoc impii, et non sacerdotis, Jasonis nefarium et inauditum scelus ultio divina consecuta est. In leges quippe divinas impie agere, non cedit impune. Unde post triennium ipse Jason, qui Dei jura violaverat, et germanum proprium captivaverat, jussu regis Antiochi expulsus est in Ammanitidem regionem, et Menelaus quidam, de tribu Benjamin, sacerdotium obtinuit. Verum, hujus Menelai factione, Onias, pius pontifex, dolo peremptus est per quendam regis suffectum Andronicum. Et non multo post, Menelaus amotus est a sacerdotio, succedente sibi fratre Lysimacho. Sed cum nec sic malum desisteret, tandem postmodum dejectus de turre quinquaginta cubitorum, infelicem exhalavit animam. Lysimachus quoque, jam multo templi auro asportato, plebeio concursu, secus ærarium lapidatus interiit. Post hæc autem præfatus rex Antiochus ascendens Jerosolimam, intravit in sanctuarium cum superbia, et tulit altare aureum, et candelabrum, et mensam propositionis, et velum, et cætera templi ornamenta, et regressus est Antiochiam. Demum vero præcepit omnibus regni sui gentibus ut esset populus unus, et prohibuit in templo Domini fieri holocausta et sacrificium, præcepitque Judæis coinquinari escis immundis, ut transgrederentur mandata Dei.

De crudelitate Antiochi, et septem fratribus cum matre sua interfectis.

2 Macc. vi. 18. In illis diebus quidam Eleazarus,[1] ætate provectus, compellebatur carnem manducare porcinam. Sed ille: "Non est," inquit, "dignum, Eleazarum nonagenarium transire ad vitam "alienigenarum." Et amplectens potius gloriosam mortem, quam odibilem vitam, multis fatigatus suppliciis, decessit, junioribus et universæ genti suæ magnum virtutis et fortitudinis[2]
Id. vii. 1. exemplum derelinquens. Contigit etiam eodem tempore septem fratres cum matre ad similem cibum flagris compelli, in p. 26.
præsentia crudelissimi regis. Sed et hi magis elegerunt cruciatibus interfici, quam contra jus et fas carnes porcinas manducare. Ad ultimum vero passa est sancta et memorabilis mater eorum, quæ, pereuntes septem filios sub unius
Id. vi. 10. diei articulo, æquanimiter fuerat contemplata. Sed et aliæ duæ mulieres delatæ[3] sunt natos suos circumcidisse. Quas,

[1] West. ins. *nomine.*

[2] *fortitudinis*] So Par. C.D.W. *formidinis*, A. West., except Reg. MS.

[3] *delatæ*] Par. puts *perceptæ* above the line. C.D. have *delate percepte.*

pueris ad colla suspensis, cum publice per civitatem natos circumduxissent, de muro præcipitaverunt. Præterea apud quemcunque inveniebantur libri testamenti Domini, et qui- 1 Macc. i. cumque observabant legem Moysi, secundum regis edictum 60. trucidabantur. Qua de causa, territa populi multitudo, reliquit Id. i. 45, legem Domini, secundum jussum regis Antiochi, et sacrifica- 50. bant idolis, et infringebant sabbatum, et ædificabant sibi aras et templa idolorum, secundum ritum gentium, nec se simpli- 2 Macc. citer Judæum quisque fatebatur, sed studia Græcorum æmula- vi. 6. bantur, et eis per omnia consimiles fieri cupiebant, quos hostes et peremptores antea habuerant.

De Juda Machabæo.

In illis diebus, Judas Machabæus secesserat in desertum, 2 Macc. v. et ibi inter feras vitam cum suis agebat, ne particeps esset 27. coinquinationis et prævaricationis. Sed quamvis pauci numero Id. ii. 22, forent hi qui cum illo morabantur, ita tamen multitudinem 23. gentium et duces Antiochi regis bellis contriverunt creberrimis,[1] ut et templum quod erat Jerosolimis recuperarent, et leges, quæ abolendæ erant, eorum felici pertinacia[2] restituerentur. Unde manifeste claruit, quod nullæ essent hominum [vires][3] adversus Deum.

De infelici morte præfati Antiochi.

Interea tamen Antiochus rex, cum conceptam nequitiam 2 Macc. ix. Deo impediente perficere non valeret, ira tumens Jerosolimam 4, 7. properabat. Quo dum tenderet, contigit ut de curru corrueret, sicque gravi collisione membrorum attritus, lecto decubuit, et miserabili languore diu fatigatus, interiit. Reliquit Id. vi. 17. tamen hæredem, parvulum filium Antiochum, quem Eupatorem appellavit.

De Demetrio.

Quod audiens Demetrius Pseleuci filius, cujus supra memi- 1 Macc. nimus, a Roma, qua tenebatur obses, latenter egressus, in Syriam vii. venire curavit. Ubi secundo favore populi susceptus, mox conductum exercitum aggregavit, et postmodum pupillum Eupatorem et tutorem ejus Lysiam comprehendens, pariter interfecit. Et cum sedisset super sedem patrum suorum, accessit ad eum sceleratissimus Alchimus, de genere Aaron, Oniæ

[1] *creberrimis*] uberrimis, West.

[2] *pertinacia*] vel audacia, Par.; pertinacia vel audacia, C.

[3] *vires*] om. A. The MSS. of West. vary. It is in Trin., but is omitted in Chetham.

videlicet summi pontificis frater, sed nihil dignum sacerdotii
2 Macc. xiv. in se retinens. Cum enim offensionis tempore, propter absentationem regis Antiochi, sponte coinquinatus fuisset, populo Dei detrahere et regem cœpit inflammare multis sermonibus adversus Judam Machabæum. Dicebat enim: "Hi qui dicuntur "Assidei Judæorum, quibus præest Judas Machabæus, bella "nutriunt et seditiones movent, nec patiuntur regnum esse "quietum. Unde ego defraudatus parentum gloria, dico autem "summo sacerdotio, veni huc quidem, primum utilitatibus regis "fidem servans, secundo etiam civibus consulens. Nam, prædictorum pravitate virorum, universum genus nostrum valde "vexatur. Sed de his singulis, oro te, rex, ut et regioni et "generi nostro, secundum pervulgatam omnibus humanitatem "tuam, prospicere digneris." Tunc misit rex Jerosolimis Nichanorem principem elephantorum, ut et Judam Machabæum comprehenderet, et Alchimum sacerdotem constitueret. Alchimus autem ferme beluæ animum gerens, cum Jerosolimam venisset, et pretio sacerdotium comparavisset, ne quid jus et fas inviolatum
1 Macc. ix. 54. prætermitteret, jussit destrui muros domus sanctæ interioris, opera videlicet sanctorum prophetarum, expletis trecentis et tribus annis ex quo remeaverat Judæorum populus ex Ægypto. Sed horum criminum pœnas miser diu vitare non potuit. Subito enim obclusum est os ejus, et loqui non potuit, sed dissolutus paralysi miserabiliter expiravit; sicque deficientibus sacerdotibus de genere Aaron, et Juda Machabæo, pro patriæ legibus decertante sorte bellica, jam defuncto,
Id. ix. 31. Jonathas frater ejus adeptus est principatum Judæorum simulque sacerdotium.

De morte Demetrii.

1 Macc. xi. Interea vero, regem Demetrium Alexander Eupatoris filius interfecit. Genuerat tamen Demetrius filium nomine Demetrium, qui memoratum postmodum interfecit Alexandrum, qui multis præliis Parthos fudit; sed ab his tandem comprehensus, in Hircania expiravit. Verum rex Alexander filium suum, nondum adultum, Triphoni cuidam militi suo nutriendum
Joseph. Ant. xiii. 7. 1. tradiderat. At ille, sperans Demetrium adolescentem esse defunctum, occiso pupillo Antiochor (sic enim puer nominabatur, quem Tripho tueri debebat), regnum Syriæ invadit. Quo cum potiretur, Jonatham fratrem Judæ, summum pontificem Judæorum, dolo captum interemit. Thripho quoque non multo post, ab Antiocho, fratre Demetrii, qui in Asia educabatur, bello vincitur et occiditur; rursusque regnum Syriæ ad sobolem Demetrii revertitur. Jonathæ vero, Symon frater ejus successit. Post Symonem autem pervenit sacerdotium ad

filium ejus Joannem, qui adversus Hirchanos dimicans, Hircani nomen accepit. Hircano vero successit Aristobolus, qui[1] factus est rex et sacerdos, et Aristobolo successit rex et sacerdos pariter Alexander. Alexander quoque moriens reliquit superstites filios duos, Aristobolum scilicet et Hircanum. Sed donec adolescerent pueri, Alexandram, conjugem suam, temperamento regali præesse voluit, simul arbitram statuens, cuinam potissimum illorum duorum summum sacerdotium committeret. Illa Hircanum in sacerdotio substituit patri propter senioris ætatis prærogativam, Aristobolo fratri nihil publicorum committens officiorum. Post Alexandræ[2] vero mortem, Aristobolus invasit regnum, ac demum Hyrcanus sacerdotii dignitatem ei misit. Postea vero idem Hyrcanus, excitatus ab Antipatro patre Herodis, primum ad Arabiæ regem se contulit, facti pœnitens, ac demum Pompeio, Romanorum duci, qui in Syriam Tygranem regem debellaturus advenerat, querimoniam super fratre suo detulit. Qua occasione idem Pompeius, consul Romanorum, urbem Jerosolimam oppugnavit, et templum polluit, et Aristobolum pontificem vinctum cum liberis Romam misit; Hircano vero pontificatum reliquit, et memoratum Antypatrum procuratorem totius regni constituit. Sicque deinceps gens Judæorum tributaria Romano facta est imperio, et ita, sicut dictum est, Aristobolus et Hyrcanus fratres, de regno inter se dimicantes, primi occasionem tribuere Romanis ut Judæam invaderent. In illis etiam diebus, tam supra nominatus Pompeius quam Gabinius, consules Romanorum, totam Syriam Romanis subactam redegerunt imperiis in provinciæ formam, et sic paulatim Oriens Romano subici cœpit imperio. Interea tamen fit in urbe[3] Catilinæ conjuratio, quam scripsit Salustinus. Verum consulis Ciceronis industria celeriter est sopita, pariter et extincta. Porro Gabinio Crassus successit, et regi Syriæ[4] Ptolomæo Alexandro successit Ptolomæus Dionisius.

Hermann. Contract.

Cf. Hegesippum De Bello Judaico, i. 12.

Joseph. Ant. xiii. 16.

p. 27.

Hermann. Contract.

Oros. vi. 6.

Joseph. Ant. xiv. 6. 4.

Hieron.

De quibusdam regibus Britonum.

His quoque diebus, post Elidurum regem Britonum, regnavit Regin[5] Gorboniani filius. Huic successit Marganus Archgallonis filius. Cui Ennianus frater ejus, qui septimo anno regni sui depositus est propter tyrannidem quam in populo suo exercuit; et in loco ejus successit Idwallo, Vigenii filius; huic Runo,

Galf. Mon. iii. 19.

[1] *qui*] autem, A.C.D. The MSS. of West. vary.

[2] *Alexandræ*] Alexandri, Par. C.D.; Alexander, A.

[3] *in urbe*] in urme, A.; murne, C.; inurine, D. The MSS. of West. have in urme or in urine. W. has urine.

[4] *Syriæ*] Sic, for *Ægypti*.

[5] *regnavit Regin*] Sic MSS., apparently for *regni diadema suscepit*, as Galf. Mon.

Peredurii filius; cui Geroncius, cui Catellus, cui Coillus, cui Porrex, cui Cherin. Hujus tres filii, Fulgenius videlicet, Eldadus, et Andragius, post illum per ordinem regnaverunt. Exin successit Urianus Andragii filius. Cui Eliud, cui Eledauchus, cui Clotenus, cui Gurguincius, cui Morianus, cui Bleddo, cui Cap, cui Oenus, cui Sisillinus, cui Bledgaberd, cui Archinail, cui Eldol, cui Redion, cui Rederchius, cui Samuil, cui Penissel, cui Pyr, cui Capoyr, cui Digueillus, cui Hely. Hic quadraginta annis regnum tractavit. Hic tres genuit filios, Lud, Cassibellaunum, et Nennium, quorum primogenitus, videlicet Lud, regnum post obitum patris suscepit. Exin, gloriosus ædificator urbium existens, renovavit muros urbis Trinovantum, et innumerabilibus turribus eam circumcinxit. Præcepit etiam civibus, ut domus et ædificia sua in eadem construerent, ita ut non esset in longe positis regnis civitas quæ pulchriora palatia contineret. Fuit ipse bellicosus homo, et in dandis[1] profusus. Et cum plures civitates possideret, hanc præ omnibus amabat, et in illa majori tempore totius vitæ suæ[2] commanebat, unde nominata fuit postmodum Kaerlud, et deinde per corruptionem nominis Kaerlunden. Succedente quoque tempore, per commutationem linguarum, dicta fuit Lundene, et postea Lundres, applicantibus alienigenis, qui patriam sibi summittebant. Defuncto tandem illo, corpus ejus reconditum fuit in prædicta civitate, juxta illam portam, quæ adhuc de nomine suo Porthlud Britannice, Saxonice vero Ludesgate nuncupatur. Nati fuerant ei duo filii, Androgeus et Tennantius; qui, cum propter ætatem regnum tractare nequivissent, Cassibellaunus, frater suus, loco illorum sublimatur. Mox ut diademate insignitus fuit, cœpit ita largitate atque probitate vigere, ut per remota regna fama illius divulgaretur; unde contigit, ut totius regni monarchia sibi et non nepotibus cederet. Cassibellaunus tamen, pietati indulgens, noluit juvenes expertes esse regni, sed eis magnam partem distribuit. Urbem etenim Trinovantum cum ducatu Canciæ largitus est Androgeo; ducatum vero Cornubiæ Tennantio. Ipse autem diademate prælatus, illis et totius insulæ principibus imperabat.

Galf. Mon. iii. 20.

Ut Julius Cæsar venit in Britanniam.

Galf. Mon. iv. 1–4.

Contigit interea ut Julius Cæsar, subjugata Gallia, ad littus Ruthenorum pervenisset. Cumque illinc Britanniam aspexisset, quæsivit a circumstantibus quæ patria et quæ gens infra

[1] West. ins. *muneribus*. Galf. Mon. has *epulis*.

[2] *vitæ suæ*] So Par. in the margin, the scribe of the MS. having omitted the proper word, *anni*, which West. has.

Occeanum habitasset. Denique cum nomen insulæ a referentibus didicisset, nuncios illico destinavit ad regem, cum minis exigens ut sibi tributum, sicut ab aliis nationibus, annis singulis solveretur. Cassibellaunus vero rex Britonum, cum nunciorum adventus causam cognovisset, cum indignatione respondit, sese tributum minime redditurum, maxime cum una eademque nobilitatis vena, a Priamide et Ænea, Romanis et Britonibus sit communis. "Libertatem," inquit, "in tantum "nostra progenies consuevit habere, quod servitus, quid sit, "penitus ignoret. Et si ipsi dii nobis eam conarentur eripere, "omni nisu laboraremus resistere, etiamsi pro illa mortem "pati[1] contingeret." Cumque reversis nunciis Julius Cæsar hujusmodi responsum audisset, navigium furibundus parare jubet, ut quod Cassibellauno mandaverat, prosequatur effectu. Optato igitur instante ventorum flatu, in ostium Thamensis fluminis cum exercitu suo applicuit. Erat eo tempore Cassibellaunus rex, cum tota fortitudine regni, consilium quærens a suis qualiter hostes longius arceret. Aderat ibidem cum eo Belinus princeps militiæ suæ, cum Androgeo duce Trinovantum, et Tennantio duce Cornubiæ. Affuerunt quoque tres reges sibi subditi, Cridiosus videlicet Albaniæ, et Gueithaec Venedociæ, atque Britael Demetiæ. Denique omnes in hoc consenserunt, ut antequam civitatem aliquam aut oppidum cepissent, castra Cæsaris adeuntes, ipsum expellere conarentur. Concurrentibus igitur adverso[2] catervis, prælium diu et crudeliter commiserunt. Tandem cum casus Nennio obtulisset aditum cum Cæsare congrediendi, irruens acriter in eum, totisque viribus utens, illum super galeam percussit, admodum lætus se posse cum tanto viro, gladiis discurrentibus, prælium commiscere. At iterato[3] prætenso clipeo, ipsum viriliter cum ense nudato semel et secundo in casside percutiens, letaliter vulneravit. Gladius igitur Cæsaris, a casside Nennii labens in
p. 28. clipeo[4] ejus, viriliter impressus remansit. Nennius ergo gladium Cæsaris hoc modo adeptus, in hostes irruere non cessavit. Quemcunque cum ipso attingebat, caput ei aut membrum aliquod amputabat. Illi tandem in hunc modum sævienti obviavit Labienus tribunus, atque ab illo interemptus est. Denique plurima diei parte emensa, victoria Britonibus pervenit. Superveniente itaque nocte, Cæsar agminibus lace-

---

[1] So Par. in the margin for *sustinere* (West.), which the scribe had omitted; W. has *incurrere cogeremur*.

[2] *adverso*] Altered thus by Par. from *adversis*.

[3] *iterato*] Julius, West.; Cesar, W.

[4] *clipeo*] clipeum, W. West.

ratis naves conscendit, Galliamque confusus petivit. Ab hac autem tergiversatione, Lucanus poeta eximius in laudem Britonum sic ait [ii. 572];

"Territa quæsitis ostendit terga Britannis."

Nennius vero frater regis letaliter, ut dictum est, vulneratus, post dies quindecim vitam finivit. Exequias autem regias facientes, posuerunt cum illo in sarcophago gladium Cæsaris, cui nomen erat crocea mors,[1] quia nullus ab eo vulneratus vivus evadebat.

Ut Cassibellaunus rex Julium Cæsarem de Britannia fugaverit.

Galf. Mon. iv. 5–7. Fugato igitur in hunc modum Julio Cæsare, nulla interim dies præteribat, quin fugam suam Britonumque victoriam condoleret. Emenso deinde biennio, parat iterum Occeanum transfretare, et sese in Cassibellaunum vindicare. Quod cum Cassibellaunus per internuncios comperisset, in alveo Tamensis fluminis, quo ad urbem Trinovantum imperator navigaturus erat, palos ferreos et grossos subtus amnem infixit, ut naves ejus, si supervenirent, illiderentur. Julius autem, cum quæque sibi necessaria paravisset, per Tamensem fluvium civitatem Trinovantum adire disposuit. Sed naves ejus præfatis infixæ palis, grande periculum subito incurrerunt. Unde ad milia milites submergebantur, dum naves perforatas fluvius ingrediens absorberet. Cæsar ergo hujusmodi naufragium passus, cum suis, qui ex hoc periculo vix fuerant elapsi, cum maxima difficultate terram nactus est. At Cassibellaunus hoc viso, impetum fecit in Romanos, qui viriliter Britonum irruptionibus restiterunt. Veruntamen in fluvio periclitati, majorem patiuntur stragem quam in ferro.[2] Unde supra modum exhilarati,[3] Britones triumphum reportarunt. Cæsar vero cum paucis ad naves fugiens, ventorum flatu celeriter evectus Monanorum litora penetravit, ingressus ergo turrim quam antea construxerat, quæ Odrea dicebatur, majorem ibidem armatorum copiam expectabat. Defeat of Cæsar.

Ut Cassibellaunus pro iterata victoria diis libamina obtulerit.

Galf. Mon. iv. 8–10. Cassibellaunus itaque ob iteratam lætus victoriam, ad urbem Trinovantum cum universa multitudine regni reversus, debitos Cassibellaunus.

---

[1] *Crocea mors*] croceamor, A.

[2] *in ferro*] So Par.; A. had inferrent, as W. West.

[3] *exhilarati*] So altered by Par.; debilitati, West.; debilitatis, W.

honores et sacrificia diis suis impendere præcepit, qui sibi de tanto imperatore concessere triumphum. Mox igitur ut diis suis solempnitates debitas peregissent, epulisque et potibus sese refecissent, residuum diei in ludis componendis perficere satagebant. Ludentibus itaque ipsis, maxima orta est discordia inter nepotem Androgei ducis Trinovantum, et nepotem regis,[1] ita quod illis altercantibus nepos regis capite est privatus. Quo occiso, perturbata est curia, et rumor infaustus ad Cassibellaunum penetravit.[2] Commotus rex super casu nepotis sui, Androgeo iratus mandavit, ut nepotem suum sibi redderet, paratum talem sententiam subire qualem proceres regni indicarent.[3] Androgeus vero regi mandavit, sese suam habere curam de hominibus suis, et ibi diffiniri debere, si quis adversus aliquem suorum querimoniam haberet. Sicque cum indignatione illis ab invicem recedentibus, Cassibellaunus acceleravit provincias Androgei devastare, ignem accumulare, et sinistra, quæcunque potuit, facere non cessavit. Denique, cum rex, multotiens ab Androgeo requisitus, furorem nullatenus mitigare voluisset, Androgeus omni solatio destitutus, nuncios cum obsidibus ad Julium Cæsarem destinavit, auxilium ipsius implorans, ut ipsius adjutus celsitudine, injuriis Cassibellauni resistere quivisset. Addidit etiam, quod si per ipsius potentiam pristinæ dignitati posset restitui, ipse per eum tota Britannia potiretur. Sceuvam nihilominus, filium suum, cum triginta pueris nobilioribus regni, in argumentum securitatis, perdendos ei transmisit, si in aliquo contra eum vitium incurreret falsitatis. Imperator autem, cum sententiam hujusmodi a nunciis sibi referentibus cognovisset, obsides honorifice custodiri præcepit, ingentique fluctuans gaudio, cum tota multitudine sua, naves celeriter conscendit, flatuque ventorum velociter evectus, in Rutupi portu, qui modo Sancwicum dicitur, cum prosperitate applicuit. Invenit ibidem Androgeum ducem Trinovantum, qui fidele sibi promittens obsequium, qualiter procedere debuit prudenter instruxit. Obsederat interea Cassibellaunus rex civitatem Trinovantum, sed cum adventum Cæsaris calluisset, ipsi obviare festinat. Ut igitur in quandam convallem prope Doroberniam convenerunt adversæ catervæ, multum cruoris ibidem utrobique diffundunt. Cumque multum diei in decertando consumpserant, ecce Androgeus ex quadam silva, quæ prope erat, cum quinque mili-

[1] *et nepotem regis*] Inserted here by Par., the scribe having omitted it.

[2] *penetravit*] vel, usque pervenit, Par., above the line.

[3] At the foot of the page is a portrait of a king sitting, holding a sword.

bus armatorum egrediens, exercitum Cassibellauni a tergo invasit, et licet cum labore dispersit. At rex cum suis coactus in fugam, montem quendam occupavit arduum et abruptum, in summitate habens coriletum densissimum et saxosum, qui Britonibus ad tempus pro castro habebatur. Obsedit igitur Cæsar montem illum deficiente die, omnes exitus adversariis præcludens. Emensa jam die secunda, cum Cæsar Britones ad deditionem cogere nequiret, decrevit ibidem eos fame fatigare, nisi Androgeus, in se reversus, de gente propria pietatem haberet. Ipse namque accedens ad Julium in hunc modum sermonem dissolvit: "Ecce, satis vindicasti te "in Cassibellaunum, et Britanniam tibi, meo auxilio, subjecisti. "Noluerunt[1] omnipotentes dii nostri,[2] dominum meum morte "turpissima condemnari, nec[3] vinculis eum patiar irretiri. "Habeto ergo misericordiam de illo, quia me vivente[4] ipse "periclitari non poterit." Cæsar igitur ad petitionem Androgei mitigatus talem concordiam iniit,[5] quod Cassibellaunus tria milia librarum argenti annis singulis, nomine tributi, sese de
Galf. Mon. iv. 11. Britannia Cæsari redditurum promisit. Deinde facti amici, mutua dona alter alteri contulerunt. Cumque postmodum anni septem præterissent, defunctus est Cassibellaunus, et in Eboraco sepultus. Successit ei Tennantius frater Androgei, quia Androgeus cum imperatore Romam profectus fuerat.

Ut Julius, expletis negotiis, Romam redierit.

Julius igitur, præliis occidentalibus in decennio consummatis, Romam contra Pompeium properavit, solus æstuans imperare, p. 29.
Nam, ut ait Lucanus [i. 92],

"Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
"Impatiens consortis erit."

Hist. Misc. vi. Sed cum Pompeio simul et Romanis ipsius adventus esset promulgatus, timuerunt tyrannidem ipsius, et decreverunt ut non nisi dimisso exercitu veniret in urbem. Quod Cæsar graviter ferens, illuc hostiliter contendit. At Pompeius et omnis Romanorum senatus tremefacti, Græciam adierunt. Tunc Cæsar urbem ingrediens ærario publico pecuniam tulit, et suis militibus erogavit. Tandem commisso prælio, Pom-

---

[1] *noluerunt*] Altered by Par. from *noluit*, an error of the scribe for *nolint*.

[2] A. has *ut* here, which Par. has expuncted. It is in W. West.

[3] *nec*] Altered by Paris from *aut*.

[4] *vivente*] D.W.; juventute, A.; viventute, C.; the MSS. of West. have vivente or vivendo.

[5] *iniit*] So altered by Par. from *inierunt*, as West.; W. has *fecit*.

peium per Syriam in Ægyptum fugavit. Cæsa referuntur in illo prælio Pompeianorum militum duodecim milia, et triginta quatuor centuriones. Pompeius vero, statim ut Ægypti litus attigit, jussu Ptholomæi juvenis in gratiam Cæsaris occisus est. Deinde Cæsar omnium Orientalium pervagatus regna, quæque sibi obvia subjugavit. Inde reversus Romam, rerum summam ac potestatem solus ordinavit. Sed dum ibidem reipublicæ statum contra majorum consuetudinem dementer[1] instauraret, actoribus Bruto et Cassio in curia viginti tribus vulneribus confossus interiit, post annos tres et menses sex quam cœperat imperare. In hac conspiratione ducentos sexaginta viros fuisse conscios refertur.[2]

Oros. vi. 15.

Id. 17.

De imperio Augusti Cæsaris secundi.

Secundus Romanorum monarcha Octavianus Augustus extitit, quo nullus imperatorum in bellis felicior, in pace moderatior fuit. Adolescentiam tamen suam civilibus bellis implicans, omnia quæ adorsus est regna, sine difficultate, Romano subjugavit imperio. Sed antequam regni monarchiam obtinuisset, inter ipsum et Antonium socerum suum respublica divisa manebat. Tandem cum Antonius sese propria manu interemerat propter Cleopatram reginam suam, quæ magis Augusto quam sibi adhærere cupiebat, solus mundi climata moderabat. Extremi orbis namque principes, fama sapientiæ et benignitatis ipsius invitati, sub ipso vivere ac rerum gerendarum curam peragere dulce habuerunt. Plus enim apud omnes favore sui nominis fecit Augustus, quam alius quisquam imperatorum facere armorum robore potuisset. Herodes namque, rex Judaicæ gentis, qui ab Antonio memorato diadema susceperat, sponte se illi contulit, et licet tremens accessisset ad eum, quoniam Antonio adhæserat, tale fertur accepisse responsum: "Dignus es plurimis imperare et bonis moribus "abundare, qui in adversis positum non deseris amicum. "Nobis autem indignum esse videtur, ut quem bello vicimus "benignitate non vincamus." Et cum hæc dixisset Augustus, imposuit coronam capiti ejus, amplians illi Gadacon et Yponem, Samariam et Ypenum, turrimque Stratonis, et maritimas civitates. Pacatis igitur omnibus regnis per orbem universum, omnique bellorum fragore sedato, Romam rediit, et rempublicam secundum leges Romanas, unicuique jus suum tribuens, cum tranquillitate disposuit.

Hist. Misc. vii.

Hegesippus De Bello Judaico, i. 33, 34.

Benignitas Octaviani.

[1] *dementer*] The *de* of this word is erased in A. Orosius has *clementer*.

[2] The MS. apparently had *referuntur*, as West. Par. has erased *un*.

Linea Salvatoris, id est, generatio Christi Jesu in ætate quinta.

Linea Salvatoris nostri in hac mundi ætate quinta, a Salathiel, quem genuit Jeconias junior post transmigrationem Babilonis, sumpsit exordium. Nam major Jeconias, de quo superius dictum est, consilio Jeremiæ tradidit se in manus Nabugodonasor regis Babilonis, cum quo circiter decem milia Judæorum transmigraverunt, in quorum numero fuit Ezechiel cum Daniele, et tribus pueris. Salatiel autem genuit Zorobabel, Zorobabel genuit Abiud, cujus temporibus Esdras, bibliotheca reperta, rediit Jerusalem cum MDCC. Judæis, et alienigenas mulieres a consortio Judæorum ejecit. Eodem tempore Neemias veniens in Jerusalem, muros cum sex portis in angustia construxit, populum ab usuris liberavit. Ignem novum de stipitibus absconditis a Jeremia suscepit, legente Esdra in Cenofegia, populum ad audiendam legem quater in die, et quater in nocte convenire fecit, et ad celebrationem sabbati populum induxit. Abiud autem genuit Eliachim, qui genuit Azor, qui genuit Sadoch, qui genuit Achim. Achim genuit Eliud, qui genuit Eleazar. Iste Eleazar elephantum effodiens, cum eo cecidit. Eleazar genuit Mathan. Iste Mathan ex uxore Estha genuit Jacob. Defuncto vero Mathan, suscepit Mathat vel Melchi Estham uxorem Mathan, et genuit ex ea Hely, qui fuit frater uterinus Jacob. Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ. Iste Joseph filius fuit adoptivus Heli, secundum legem, et non secundum naturam. Unde legitur in Evangelio Lucæ Evangelistæ, "ut putabatur, filius Joseph, "qui fuit Hely." Iste Joseph habuit sponsam secundum legem Judæorum de familia et domo propria nomine Mariam. De qua, angelo nunciante, natus est verus rex et sacerdos Christus Dei Filius, secundum ordinem Melchisedech.

Ut Herodes regnum et sacerdotium Judæorum invaserit.

Hegesippus De B. J. i. 36, seqq.

Tunc[1] vero deficiente regno atque legitimo sacerdotio Judæorum, Herodes vir alienigena, Antipatris principis et Cipydis matris Arabiæ filius, a senatu Romano susceperat regnum Judæorum, et contra jus et fas Judaicæ gentis, ignobiles quosque extulit. Vestem summi pontificis obclusam retinens, nunquam ejus usum alicui concessit. Et ut suam sobolem regio Judæorum generi commisceret, abjecta Doside uxore quam prius acceperat, Mariagnam neptem regis Aristoboli, et filiam Hircani summi pontificis, sibi copulavit. Et ne forte ab Israe-

Ado, col. 73.

[1] *Tunc*] Nunc, West.

litico semine argueretur extraneus, combussit omnes libros in quibus nobilitas gentis illius in templo servabatur ascripta, ut deficientibus probamentis ipse ad hanc pertinere videretur. Novem legitur habuisse uxores, quarum duæ tantum sine liberis erant. Sed inter omnes alias pollebat Mariagnes excellentissimi gratia decoris, unde nec eam offensam habere volebat. Nam quinque ei genuerat filios, quorum duo, Alexander et Aristobolus, facetiam virilis animi omnibus præferebant. Et licet Herodes Mariagnem in nullo mœstificare vellet, illa non curabat parem viro refundere gratiam, sed nacta occasione, quia Hircanum avum suum viri sui insidiis compererat extinctum, propter regni cupiditatem falso suspectum, odio maximo virum mulier constringebat. Quod audiens Herodes, crimen hujusmodi in Mariagnem componit, quod scilicet suam imaginem in Ægyptum Antonio superius memorato destinasset, ut[1] pulchritudinis suæ splendore perstrictum excitaret in[2] illius libidines, quem præruptum noverat ad omnes amatorum cupiditates. Etsi non multo post secuta sit facti pœnitentia, jussit eam Herodes occidi. Matri itaque succes-
p. 30. sere filii memorati, maternæ necis ultores, si possent, asserentes quod ad scelus parricidii nulla digne causa potest prætendi. His non mediocriter movebatur Herodes, ita quod nullum sævitiæ genus prætermittendum putaret, nulli crederet, omnes suspectos haberet. Quod videns Antipater, Herodis et Dosidis supranominatæ suæ uxoris filius, geminis fretus armis, adulandi scilicet arte et simulandi versutia, ita germanos apud patrem cœpit urgere, ut pater humanitatis immemor apud urbem Sebasten eis necem inferret. Antipatris tamen animus cruentus non est expletus mortibus fratrum peremptorum, sed mens impia, cum non haberet fratres quos odisset, patrem latenter persequi cœpit. Quibus rex deprehensis repente illum decollari fecit. Veruntamen antequam decollaretur, genuit Agrippam Herodem, de quo infra dicetur.

De Zacharia et Elisabeth, et de nativitate Joannis Baptistæ.

Fuit autem in diebus Herodis regis Judææ, effluxis annis regni ejus undetriginta, sacerdos nomine Zacharias, de vice Abia, et uxor ejus Aaronita Elisabeth. David enim,[3] ampliare volens cultum Domini, viginti quatuor instituit summos sacerdotes, quorum tamen unus major, qui dicebatur princeps sacerdotum. Statuit etiam sedecim viros de Eleazar, et octo

Pet. Comest. Hist. Evangelica, cap. 1.

[1] *ut*] et, A. Chetham.
[2] A. Chetham insert *se*; it is expuncted in the Trin. MS. of West.
[3] W. West. insert *rex*.

de Itamar, et secundum sortem dedit unicuique hebdomadam vicis suæ. Habuit autem Abias octavam hebdomadam, de cujus genere Zacharias, cum in die propitiationis incensum poneret, prædixit ei angelus filium nasciturum sibi de uxore. Qui considerans sterilitatem uxoris et utriusque senectutem, non credidit; et ob hoc obmutuit usque in diem partus. Nomen quoque pueri et magnificentiam cum abstinentia ei indicavit. Concepit autem Elisabeth, et occultabat se mensibus quinque.

De adventu Gabrielis archangeli ad beatam Virginem.

Pet. Comest. cap. 2. Mense autem sexto missus est angelus Gabriel in Nazareth, ad Mariam desponsatam Joseph. Cumque ea salutata dixisset eam parituram Jesum Filium Altissimi, quæsissetque quomodo hoc fieret, cum se non cognituram virum etiam animo vovisset, nisi Deus aliter disponeret, addidit angelus, non de viro, sed opere Spiritus Sancti concepturam, et concepisse cognatam suam Elisabeth sibi indicavit. Permixtæ enim erant[1] sacerdotalis tribus et regia. Nam et Aaron uxorem habuit de Juda Elisabeth, sororem Naason, et Joiada pontifex Jochabeth filiam regis Joram. Et ait Maria, "Fiat mihi secundum verbum "tuum." Et statim conceptus est Christus de Virgine, plenus homo in anima et carne, ita tamen quod lineamenta membrorum visibus humanis discerni non possent. Creditur autem conceptus fuisse viii. kalend. Aprilis et revolutis xxxiii. annis eadem die mortuus.

Et[2] notandum quod duæ fuere sorores in Judæa, Hymeria videlicet et Anna, quarum prima mater fuit Elisabeth, quæ genuit Joannem, præcursorem Domini; secunda tres habuit viros, Salome, Joachim, et Cleopham. Ex primo genuit Mariam, Zebedæi uxorem, de qua nati sunt Jacobus major et Joannes Evangelista. De secundo genuit Mariam Alphæi, de qua nati sunt Jacobus minor, et Judas sive Thadæus. Ex tertio genuit Mariam matrem Domini. Et hoc ideo diximus, ut consanguinitatem inter Elisabeth et matrem Domini ostenderemus, sicut ab angelo dictum est: "Ecce Elisabeth cog- "nata tua,[3] et ipsa concepit filium in senectute sua," et cætera.

Ut Joseph Mariam dimittere cogitaverit.

Id. cap. 3. Et continuo post recessum angeli exurgens Maria abiit in civitatem Juda, et intravit in domum Zachariæ, et salutavit

---

[1] *erant*] W.; erat, A. West.

[2] This paragraph is not directly from Pet. Comestor. See, however, cap. 47. (Migne's Patrolog. cxcviii. col. 1563).

[3] *tua*] W.; sua, A. West.

Elisabeth, et mansit ibi mensibus tribus, ministrans cognatæ suæ donec pareret. Et cum die octavo circumcideretur puer Johannesque vocaretur, rediit Maria in domum suam in Nazareth. Cumque Joseph vir suus cognosceret eam prægnantem, noluit eam traducere, sed occulte dimittere volebat. Tunc in somnis ab angelo monitus ut eam acciperet, indicavit ei puerum de Spiritu Sancto fuisse conceptum, et qui populum suum salvum faceret a peccatis eorum. Et accipiens sponsam suam, cum Virgine virgo permansit, ut et viri solatio frueretur et Dei partus diabolo celaretur.

De edicto Cæsaris.

Tunc exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis. Voluit scire numerum regionum in orbe, quæ Romanæ suberant ditioni, numerum etiam civitatum in qualibet regione, numerum quoque capitum in qualibet civitate. Præcepit etiam, ut de suburbanis oppidis, vicis, et pagis, singuli convenientes profiterentur in suam civitatem, unde trahebant originem; et unusquisque nummum pro capite suo deferret, qui decem nummos appenderet et imaginem Cæsaris et nominis inscriptionem haberet. Judæa vero, quia in umbilico terræ nostræ habitabilis esse videtur, provisum est ut ab ea inchoaretur. Hæc descriptio prima facta est a præside Syriæ Cyrico, vel quia prima fuit post præsulatum Cyrini, vel prima, id est universalis et maxima, Augusti, quia nec ante vel post talis facta fuisse perhibetur. Ascendit ergo et Joseph a Nazareth in Betheleem, eo quod esset de familia David, ut profiteretur cum Maria uxore sua prægnante. Cum esset ibi, peperit suum filium primogenitum, nec[1] ante vel post alium, et pannis involutum in præsepio reclinavit inter bovem et asinum, quos Joseph forte secum adduxerat ad deferendum itineri suo necessaria. Et quia propter frequentiam divitum ob id ipsum convenientium non erat pauperibus locus in diversorio, ideo reclinaverunt in præsepio, ut scriptura impleretur, "Cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe "domini sui." Et Abacuc: "In medio duum animalium cog"nosceris." Unctione itaque legitima cessante, ut dictum est, secundum Danielis sermonem, imminebat expectatio gentium Jesus Christus Dominus noster, de regum atque pontificum genere misericorditer carnem assumens.

Pet. Comest. cap. 4, 5.

[1] *nec*] Erased by Par.; *nec . . . alium*, om. W.

De nativitate Domini nostri Jesu Christi.[1] A.D. 1.

Marian. Scot. Galf. Mon. iv. 11. Anno igitur ab origine mundi quinquies millesimo ducentesimo minus uno, imperii Augusti Cæsaris xlii., regni vero Herodis regis Judææ xxx., regnante in Britannia Kimbelino Tennantii filio, Olympiadis centesimæ nonagesimæ tertiæ anno tertio, quarta indictione, epactis existentibus undecim, concur- p. 31. rentibus [quinque],[2] octavo kalend. Januarii, natus est Dominus Pet. Comest.cap.5. noster JESUS CHRISTUS, et Dei Filius, in Bethleem Judæ, ut populum gentilem et Judaicum sanctificando sibi connecteret et uniret. Natus est autem sua ordinatissima dispositione, nocte diei Dominicæ, quia si tabulas compoti retro percurras, invenies hujus anni concurrentem v. regularem, Januarii iii. Quibus junctis et sublatis vii., unus remanet. Itaque kalend. Januarii in Dominica invenies quod concurrit. Nam eadem die qua dixit, "Fiat lux," et facta est lux, visitavit nos Oriens ex alto, ut illuminaret sedentes in tenebris, et dirigeret in viam pacis. Inchoata est vero, secundum quosdam, sexta ætas a nativitate Christi, et secundum Apostolum, qui ait, "Cum venerit plenitudo temporis, etc.;" secundum alios, a die qua baptizatus est, propter vim regenerativam datam aquis; secundum alios a passione, quia tunc aperta est porta, et inchoata est septima quiescentium gloria.

Adventum itaque suum ideo Christus usque ad sextam distulit ætatem, ut novæ legis plenitudinem prolixitas temporis non auferret.[3] Nam si ante venisset, cuncta forsitan novæ

---

[1] At the foot of the page is a representation of the Nativity, with the ox and the ass, and the following verses in the writing of Matt. Par. :—

Annus solis erat decimus lunæque secundus
Quando fuit Christus sacra de Virgine natus.

Item de eodem :—

Annis quingentis decies iterumque ducentis
Unus defuerat cum Deus ortus erat.

Ab origine mundi usque ad Annunciationem beatæ Virginis ;

Ter decies deni, centum quinquagies anni
A patre primævo sunt ad Christum minus uno.

Cum fuerint anni transacti mille ducenti
Et quinquaginta post partum Virginis almæ
Tunc antichristus nascetur demone plenus.

In the margin to this is :—"Nota "quod in Marco scribitur super his, "scilicet cap. xiii." Wendover's second book begins here, with a second Prologue. See Coxe's edition, i. p. 4.

[2] *quinque*] Om. A. D. ; C. inserts it above the line.

[3] *auferret*] aufereret, A.

A.D. 1. legis præcepta vetustas temporis delevisset. Proinde decebat, ut qui sexta die hominem fecerat, sexta mundi ætate eum ad plenitudinem legis perduceret, et jam veterascentem suo novo adventu reficeret.

De revelatione pastoribus facta.

Et pastores, uno miliario a Bethleem distantes, custodiebant vigilias noctis supra gregem suum, et ecce angelus Domini stetit juxta illos, annuncians natum Salvatorem in Bethleem, et in signum Puerum in præsepio positum indicavit. Mos enim antiquis[1] erat apud gentiles, in utroque solstitio, vigilias noctis facere, ob venerationem solis, qui forte et apud Judæos ex usu cohabitantium inoleverat. Et angelo recedente, apparuit multitudo spirituum, dicentium: "Gloria in excelsis Deo, et in "terra pax hominibus bonæ voluntatis." Merito, in Domini nativitate, canticum pacis auditur ab angelis, quia eo nascente, facta est pax inter Deum et hominem, inter angelum et hominem, et inter Judæum et gentilem. Transeuntes itaque pastores usque Bethleem, invenerunt pastorem magnum in præsepio, narrantes ea quæ audierant et viderant. Maria autem conservabat omnia verba hæc, conferens in corde suo. Et licet CHRISTUS putaretur filius Joseph, ejus tamen generatio sic erat. Prima enim hominis conditio de terra fuit, secunda de latere viri, tertia de viro et fœmina, ista de fœmina et Spiritu Sancto sine viro. Deinde octavo die circumciditur CHRISTUS, cujus præputium ab angelo Carolo Magno dicitur delatum in templum Domini in Jerusalem, et ab eo translatum Aquisgranum, et post a Carolo Calvo positum in ecclesia Salvatoris apud Carosium, et ibidem reverenter observatum. Et postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ, tulerunt JESUM in Jerusalem parentes ejus, et pro eo hostias dederunt, par turturum scilicet et duos pullos columbarum, et insuper redemerunt eum quinque siclis argenti. Et erat in Jerusalem senex Symeon, qui responsum acceperat a Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini; et venit in spiritu in templum, et Jesum in ulnis suscepit. Et eadem hora superveniens Anna prophetissa, loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israel.

Pet. Com. 6.

De preputio.

Id. 9.

Simeon.

Anna.

[1] *antiquis*] antiquitus, W. West.

Invectio contra philosophos gentium, qui rerum [Creatorem] quærentes invenire non potuerunt.[1] A.D. 1.

S. August. De Civit. Dei, lib. viii.

Confundantur itaque philosophi gentilium, qui sua sagaci investigatione mundum et rerum causas ex quatuor elementis esse compositas æstimare potuerunt, et auctorem mundi in elementis quærentes, invenire nunquam meruerunt. Thales namque Millesius, astrologiæ numeris comprehensis, defectum solis et lunæ prædicere cœpit. Ipse etiam aquam rerum principium esse putavit. Anaximenander, ejus auditor, non ex humore, sed ex suis propriis principiis, quascumque res nasci asseruit, et principia docuit esse infinita. Et cum Thales in humore, Anaximenes in aere, Stoicus in igne, Epicurus in atomis principium rerum esse dixissent, Plato laudatur philosophiam[2] primus in tres partes distribuisse, moralem scilicet quæ in actione servatur,[3] naturalem quæ contemplationi deputatur, et rationalem qua verum a falso decernitur. Phytagoras vero philosophus, interrogatus quid profiteretur, philosophum, id est, amatorem scientiæ, se esse respondit. Nam sapientem se profiteri, arrogantissimum sibi videbatur. Sed hi omnes, quia sine fide quæsierunt sapientiam, perierunt propter suam insipientiam. Nonne istis omnibus sapientiores fuerunt Veteris et Novi Testamenti patres sancti, qui linceis oculis perspicui Deum, sicuti est, invenerunt? et illi qui in elementis quæsierunt, nunquam invenire potuerunt. Abel quoque justus, decimas dando et primitias, Deum sibi placabilem efficiens, coronam martyrii primus omnium est adeptus. Enoch septimus post Adam, placens Deo, in paradisum translatus est. Sed et Noe per fidem se et filios suos a periculo diluvii liberavit. Abraham vero credidit Deo, et reputatum est ei ad justitiam. Moyses credidit, et scripsit, Trinitatem fecisse cælum et terram, et omnia quæ in eis sunt. David sanctus, et ejus filius Salomon, necnon Ysaias, Jeremias, Ezechiel, et Daniel et cæteri prophetæ, Deum verum prædicaverunt et coluerunt, asserentes

Thales. Anaximenander. Epicurus. Plato. Phitagoras. Patres Veteris Testamenti et Novi. Abel. Enoch. Noe. Abraham. Moyses. David. Salomon. Ysaias. Jeremias. Ezechiel. Daniel.

[1] In the margin Paris has written:—"*Dicta Pauli Orosii.* Ab "orbe condito usque ad urbem conditam quatuor milia et quadringenti et octoginta quatuor; ab "urbe condita usque ad Nativitatem Christi anni septingenti "quindecim. Colliguntur ergo ab "origine mundi usque ad adventum "Christi quinque milia, centum, "nonaginta et novem. Natus autem est Christus anno xlii. imperii Octaviani Cæsaris, fuerunt-"que ipso anno indictiones quatuor."

[2] *philosophiam*] philosophuᵒ, MS.; philosophum, most of the MSS. of West. W. has "qui philosophiam "primus in tres partes distribuit."

[3] *servatur*] versatur, S. Aug. viii. 4.

A.D. 1. naturas a se creatas subsistendi et movendi initia finemque ab ipso traxisse, et rationalem animam, quæ animus dicitur, cunctis viventibus indidisse, humanumque genus in exordio et progressu fineque moderasse. Denique Spiritu Dei perflati pronunciaverunt nobis, quod auctor rerum et moderator nullis sit locis inclusus, nullis vinculis alligatus, in nullas partes sectilis, ex nulla parte mutabilis, implens cælum et terram sua potentia, sed non propria indigente natura, et quod ita ministret omnia quæ creavit, ut etiam ipsa proprios agere motus atque exercere permittat. Denique inter sapientes mundi, qui stulti apud Deum reputantur, tanta invenitur dissonantia, ut difficile advertatur cui opinioni etiam diligens lector conquiescat. Nostri vero, licet non fuerint contemporanei aut condiscipuli, inter se tamen concordes, et in nullo dissonantes inveniuntur. Organa enim Dei fuerunt, et ideo
p. 32. quasi una et divina harmonia initium unum, progressum, et finem esse omnes cognoverunt.

De Magis, et stella quæ apparuit.

Anno divinæ incarnationis secundo, tres astrologi, suæ artis S.Matth.ii.
peritia sive inspiratione divina, venerunt Jerusolimam, dicentes, "Ubi est qui natus est rex Judæorum? Vidimus enim " stellam ejus in Oriente, et venimus ad eum." Quod audiens Herodes expavit, utpote quem nulla prosapiæ regalis origo contingebat, et accersitis legis doctoribus percunctatus est ab " eis ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei, "In Bethle- " hem Judæ. Sic enim scriptum est in libro Micheæ prophetæ: " 'Et tu Behleem terra Juda nequaquam minima es in principi- " 'bus Juda. Ex [te] enim exiet dux, qui regat populum meum " 'Israel.'" Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ quæ apparuit eis. Et mittens illos in Behleem, dixit: "Ite, et interrogate diligenter de puero, et " cum inveneritis, renunciate mihi, ut et ego veniens adorem " eum." Hoc autem dolo dicebat, volens eum interficere, quasi ipse esset futurus rex de semine David, qui regnum ejus posset adipisci. Denique Magi pervenientes ad Christi cunabula, invenerunt eum cum Maria matre ejus, et procidentes adoraverunt eum, et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, et myrrham. Devotionis autem suæ officio sapienter expleto, ad Herodem [redire][1] neglexerunt. Unde rex majori suspicione perterritus, pravo usus consilio, misit et occidit omnes pueros qui erant in Behleem, a bimatu et infra,

[1] *redire*] C., in the marg.; D., above the line.

sperans inter coætaneos pueros, puerum JESUM interficere. A.D. 2.
Nam ortam didicerat stellam die qua natus est Dominus, et secundum ortum stellæ JESUM anniculum esse sciebat et insuper aliquot dierum, et ideo a bimis et infra annis, usque ad ætatis[1] unius noctis infantem, in pueros desævit. Sed Joseph voce præmonitus angelica, tulit puerum et matrem ejus, et fugit in Ægyptum, et erat ibi usque ad obitum Herodis. Pet. Comest. 10. Unde dicitur, quod sicut in exitu filiorum Israelis de Ægypto non fuit domus Ægypti in qua, Deo procurante, non jaceret mortuus, ita non fuit modo templum in Ægypto, in quo non corruisset idolum.

De diversis opinionibus Magorum.

Id. 7. Tradunt quidam tertia decima die a nativitate Dominum fuisse adoratum a Magis,[2] et stellam apparuisse eis multo tempore antequam Christus nasceretur, et ita de longinquo venire potuerunt, vel forte super dromedarios sedentes, longa terrarum spatia transmearunt. Sed huic sententiæ contrarium Id. 11. videtur quod Josephus refert. Dicit enim Herodem citatum fuisse a Cæsare Augusto per epistolam, ut Romam iret, accusationi filiorum superius memoratorum responsurus, et quod Alexandrum filium suum secum Romam traxerit, et veneni sibi parati reum apud Cæsarem postulaverit.[3] Qui cum iter faceret per Ciliciam,[4] audiens naves Tharsensium transvexisse Magos, et in spiritu vehementi combussit naves Tharsis, ut psalmistæ vaticinium impleretur, "In spiritu vehementi, etc." Cum vero coram Cæsare pater disceptasset cum filiis, hac lege facta est reconciliatio, ut adolescentes patri obedirent in omnibus, et ipse regnum dimitteret cui vellet. Veniens autem Jerusolimam, populum convocavit, et concordiam a Cæsare factam exponens, hæredem[5] se constitutum proposuit. Tunc certius quam prius in regno confirmatus, jussit pueros occidi. Quorum maxima pars tertio miliario a Bethleem ad Austrum sepulta est. Item, Chrisostomus dicit stellam apparuisse per annum ante Domini nativitatem, credebatque Herodes tunc etiam Dominum fuisse natum, et sic putabat Dominum bimum esse cum adjectione paucorum dierum, et ideo occidit pueros bimos, et deinceps usque ad quinque annos, sed non minores bimis, et exponit bimatum et infra secundum rationem numeri.

---

[1] *ætatis*] ætatem, A.C.D. West. W.

[2] At the foot of the page is a representation of the three kings with their offerings, riding on camels.

[3] *postulaverit*] postulaverunt, A

[4] *Ciliciam*] So W., as Pet. Comest. *Siciliam*, A.C.D. West.

[5] *hæredem*] So all the MSS. Pet. Comest. has *se successoris judicem.*

A.D. 2. Sicut enim ratione temporis juniores bimis inferiores sunt eis quia post nati sunt, ita ratione numeri majores bimis inferiores sunt eis, quia post eos numerantur. Cui assertioni videtur fidem facere, quod quædam ossa innocentium habentur adeo grandia, quod bimorum esse non possunt. Potest tamen ad hoc dici, quod longe majores tunc homines erant quantitate quam modo.[1]

Ut Herodes uxorem et filios interfecerit.

Anno divinæ incarnationis tertio, per astutiam Antipatri superius memorati, iterum facti sunt suspecti Alexander et Aristobolus Herodi. Ob hoc autem Augusto scribens pater filios in multis accusavit. Misit ergo Cæsar Saturninum et Peanum legatos, cum rescripto ut coram his duobus, coacto consilio procerum, filios judicaret, et de eis, si convincere eos posset, faceret quod vellet. Auditis autem hinc et inde partibus, legati illos damnandos pronunciaverunt, non tamen morte. Tunc apud Sebasten pater conjecit eos in vincula, complices vero eorum apposuit torquere pater, ut confessione eorum certioraretur, si in animam suam aliquid machinarentur filii. Confessus autem quidam multa sibi promissa[2] ab Alexandro si patri venenum propinaret. Confessus est autem et tonsor[3] de promissis sibi muneribus si, dum patri pararet barbam, eum jugularet. Addiditque dixisse Alexandrum, non esse spem in sene qui canos tingebat ut videretur adolescens. His motus Herodes, missis spiculatoribus, jussit filios occidi, et asportari in Alexandriam, ibique sepeliri cum Alexandro avo suo materno. Deinde condidit testamentum Herodes, et Antipatrum regem futurum instituit, et Herodem, qui cognominatus est Antipas, substituit Antipatro. Antipater vero intolerabile odium populi excepit, cunctis scientibus quod fratribus suis conseruisset calumnias. Ob hoc etiam pater eum jam non recto oculo aspiciebat. Ad hæc etiam Antipater molestus erat patri, quod fratrem sibi substituerat, eo quod ad filios ipsius Antipatri regnum transire noluisset. Alia quoque major causa[4] invidiæ in patrem orta est ei. Nam pupillos filiorum quos occiderat, paterna dilectione fovebat, aliis nepotibus eos copulans matrimonio. Erant autem secundum Josephum parvuli relicti[5] de Aristobolo, Herodes Agrippa, qui Jacobum gladio occidit, et Herodias, quam post abstulit Herodes Antipas

Pet. Comest. 13.

Id. 14.

[1] There is an additional sentence in West.

[2] *promissa*] promissam, A.

[3] *tonsor*] conso, A.C.D.

[4] *causa*] cam, A.; eam, C.D.; the MSS. of West., cā. It is not in W.

[5] *relicti*] *re* is erased in A.

fratri suo Philippo. Timuit ergo Antipater, ne ad pupillos fratrum suorum quandoque regnum revocaret Herodes, quia eos ex matre contingebat. Commovit etiam Feroram in odium Herodis, adeo ut Feroras secederet a patre, et habitaret in terra quæ concessa ei fuerat trans Jordanem. Ipse vero Antipater, etiam patre volente, quibusdam excogitatis occasionibus, Romam properavit, efficacissimum venenum a quadam venefica Arabica comparans, et apud uxorem Feroræ reponens, quod interim dum ipse abesset, per ministrum quem ipse conduxerat, patri propinaretur. Dum autem Antipater Romæ esset, mortuus est Feroras, accepitque Herodes de veneno reposito apud uxorem Feroræ, per ancillam a domina sua iracunde recedentem. Itaque evocata relicta fratris, afferre venenum jubet eam. Illa vero, quasi allatura, egressa de tecto, se præcipitem dedit. Sed semiviva allata ad regem, ait: "Cum "moreretur frater tuus, vir meus, ait mihi, 'Affer huc, mulier, "'venenum quod reliquit nobis Antipater, meque vidente in igne "'consume, ne ad inferos conscientiam fratricidii ultricem fe- "'ram.' Ego vero magnam ejus partem in ignem fundens, modi- "cum mihi et propter dubios casus, quia te metuebam, reser- "vavi." Cumque pyxidem pertulisset, expiravit. Acceptisque pluribus argumentis aliis quod Antipater in mortem patris grassaretur, Herodes eum mature revocavit, matremque illius repudiavit. Cumque filium de parricidio publice accusasset, præsente Varo præside Syriæ, qui illis diebus Jerosolimam venerat, posuit eum in carcerem apud Jericonta. Cumque complices filii quæreret pater, ut eos cum filiis exquisitis perimeret suppliciis, gravi morbo impeditus est.

A.D. 3. — p. 33. — Pet. Comest. 15. — Id. 16.

De ultione divina in Herodem.

Id. Anno divinæ incarnationis quarto, Cæsar Augustus annum imperii sui xlv. agebat. Quo tempore duo sophistæ erant in Jerusalem, quos non pauci adolescentum sectabantur, cum leges exponerent. His opportunum visum est, languente Herode, ut aquilam auream deicerent, quam rex super maximam portam templi contra patrias leges posuerat. Qua dejecta, rex commotus animi magnitudine morbum superat, in concionem procedens, in omnes Jerosolimitas injuriam hanc refundere nitebatur. Sed ad preces populi, in solos auctores ultus est. Illos ergo qui in funibus dimissis aquilam conciderant,[1] vivos incendit cum duobus sophistis. Dehinc variis affligebatur languoribus. Nam febris non mediocris erat, prurigo intole-

[1] *conciderant*] considerant, West.; aquilam demittentes considerant, W.

A.D. 4. erabilis in omni corporis superficie, assidue colicis vexabatur tormentis, pedes intercute vitio tumuerant, putredo testiculorum vermes generabat, creber anhelitus, interrupta suspiria, quæ ad vindictam Dei ab omnibus referebantur. Ipse Jordanem transiens,[1] apud Calliropen aquis calidis utebatur. Cumque corpus ejus oleo calidiori foveri medicis placuisset, in archam plenam demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina, quasi mortuus, resoluta torqueret. Tunc tamen ad clamorem astantium vix respicere visus est.

De morte Kimbelini, regis Britonum.

Death of Cymbeline. Anno divinæ incarnationis quinto, Kimbelinus rex, cum Britanniam decem annis tenuisset, genuit duos filios, Guiderium scilicet et Arviragum, quorum primogenitus Guiderius, defuncto patre, regni gubernacula suscipiens, cum gaudio et pace subjectum sibi populum tractavit. Circa hos utique dies Herodes legatos Romam mittens, in multis[2] filium suum Antipatrum accusavit. Galf. Mon. iv. 12. Joseph. Ant. xvii. 5. 8.

Nota detestandam Herodis crudelitatem.

Anno divinæ incarnationis sexto, Herodes rediens Jericho, cum audisset Judæos cum gaudio mortem suam expectare, ex omni Judæa nobiliores collectos juvenes concludi præcepit in hippodromio, id est, in carcere circi, præcipiens Salome sorori suæ, ut cum animam efflaret, statim illos occideret, ita ut omnis Judæa tam in morte quam in vita ipsius plangeret. Et hic annus bisextilis erat. Pet. Com. 17.

De morte Herodis miserrima.

Anno divinæ incarnationis septimo, nuncii, quos Herodes Romam miserat, revertentes tulerunt epistolam a Cæsare, ut Antipatrum in exilium daret, vel, si mallet, morte damnaret; quo nuncio audito paululum recreatus, cum pomum quo libenter vescebatur petisset, cultellum quoque ad incidendum poposcit, statimque in cor manu[3] violenta distenderetur, circumspiciens ne quis arbiter impediret, se percussurus dexteram sustulit. Sed Aciabus consobrinus ejus[4] dexteram continuit, Id. 17, 18.

---

[1] *transiens*] transsiæns, A.

[2] Chetham inserts *in*.

[3] *in cor manu*] cum tussi, W. West., as Pet. Comest. The MS. apparently was blank before Paris's insertion. The MSS. of West. have *iussi* or *tussi*.

[4] *ejus*] Most of the MSS. of West. have *cujus*.

statimque ululatus, quasi rex mortuus esset, in regia[1] domo exorsus[2] est. Quo audito, Antipater exultans, custodibus multa promittebat ut eum solverent. Quod cum accepisset Herodes, gravius tulit exultationem filii quam mortem, et continuo missis satellitibus occidit eum, sepelirique præcepit in Hircanio. Statimque mutans testamentum, Archelaum filium suum regni scripsit successorem, ita tamen ut ab Augusto susciperet diadema. Post mortem autem filii quinque diebus exactis, Herodes, qui miserabiliter vixerat, miserabilius vitam finivit, anno imperii Augusti Cæsaris xlix. Sepelivit autem eum Archelaus in Herodio, juxta ipsius mandatum. Et sedens pro tribunali, dixit se etiam a regis nomine velle temperare, donec a Cæsare confirmata foret successio, promittens quod patre melior in omnibus appareret. A.D. 7.

Regnum Judæorum in tetrarchias divisa.

Pet. Comest. 19–23.

Orta est autem seditio in Judæa, quæ in novis rebus solet accidere. Quam cum Archelaus sedare non posset, missa grandi manu satellitum, circiter ix. milia occidit, Romamque profectus est, Philippo fratre regni procuratore relicto. Profectus est etiam Herodes Antiphas, ut de regno habendo cum fratre disceptaret. Tandem, de consilio senatus, Cæsar monarchiam Herodis distribuit, mediam partem, Judæam scilicet et Ydumæam, tradens Archelao. Mediam vero partem in duas secuit tetrarchias, cessitque in partem Herodis regio trans flumen, et Galilæa. Ituria vero et Tracon et Auranitis Philippo destinata sunt. Sicque tres fratres remissi sunt in Judæam, cum sedissent Romæ quatuor mensibus rei eventum expectantes. Archelaus vero in sibi subditos crudelius patre desævit.

Ut Jesus rediit de Ægypto.

Id. 23.

Anno gratiæ octavo, qui est annus regni Archelai secundus, angelus dixit ad Joseph ut rediret cum matre et puero in terram Israelis. Cumque audiret quod Archelaus pro patre regnaret in Judæa, noluit illo ire, sed ivit in Galilæam, et mansit in Nazareth.

Trogus hucusque scripsit.

Anno gratiæ nono, Cæsare[3] Augusto imperii sui undecimum agente annum, Trogus Pompeius cronica sua terminavit, in Trogus Pompeius.

---

[1] *regia*] The *r* is erased in A.

[2] *exorsus*] So Par., altering the MS., which had *exortus*, as W. West.

[3] *Cæsare*] Cesari, A.

A.D. 9. quibus quasi mundi præteriti cursum ad memoriam posterorum reduxit. Ita namque Romanorum rempublicam, et arma quæ gens illa late per orbem terrarum circumcontulit, ab initio usque ad præsens tempus prosequitur, ut qui res ejus legerit,
p. 34. ad construendum Romanum imperium virtutem et fortunam discat contendisse.

De Harchelao.

Anno divinæ incarnationis decimo, Athenienses res novas contra Romanos molientes, opprimuntur, magnatibus seditionis interfectis. Per idem tempus Archelaus, in contumeliam generis sui, repudiavit Mariagnem, fratris sui filiam, quam pater ei dederat uxorem, duxitque Glasiram, filiam regis Capadociæ, fratris sui Alexandri quondam uxorem, et mortuo Alexandro, Jubæ regi Libiæ nuptam; mortuo et Juba, apud patrem modo in viduitate degentem. Quæ cum in Judæam redisset, nupta Archelao, videre visa est instantem sibi Alexandrum, et dicere, "Nonne "tibi satis fuit libitum matrimonium, sed rursus reversa ad "penates meos, fratri meo impudenter conjuncta es? Te "ergo, licet invitam, recuperabo." Quæ, exposito hoc somnio, vix biduo supervixit. **Eusebii Chron. interprete S. Hieronymo. Pet. Comest. 23.**

Carvinus orator obiit.

Anno divinæ incarnationis XI., qui est annus imperii Augusti Cæsaris lii., regni vero Archelai regis Judææ gentis quintus, Carvinus orator inedia confectus moritur. **Hieron.**

Jesus in Jerusalem remansit.

Anno divinæ incarnationis XII., puer Jesus remansit in Jerusalem post parentes suos, et post triduum inventus est a parentibus suis, sedens in medio doctorum, audiens et interrogans illos. Et mirabantur omnes super prudentia et reponsis illius. **S. Luc. ii. 43–47.**

Romani numerantur.

Anno divinæ incarnationis XIII., Augustus cum Tyberio filio suo censum Romæ agitans, invenit homines nonagies trecentena et septuaginta milia. **Hieron.**

Somnium.

Anno divinæ incarnationis XIV., qui est annus imperii Augusti Cæsaris liii.,[1] Archelaus rex crebro accusatus, ad Cæsarem **Pet. Comest. 24.**

---

[1] *liii.*] Altered by Par. from lv., as West.

citatus accessit. Qui quinque diebus antequam vocaretur, novem aristas plenas et maximas a bobus comedi somniaverat. Dumque accitos vates consuleret, Simon, Esseus genere, aristas annos et boves rerum mutationes interpretatus est, eo quod agros arando verterent et mutarent. Ideoque eum novem annis regnaturum, varias ante expertum rerum mutationes, moriturum. Nono igitur principatus sui anno, Romam veniens, a Cæsare damnatus, in exilium pellitur apud Viennam, civitatem Galliæ, quando solis eclipsis fuit. A.D. 14.

Hieron.

De morte Augusti Cæsaris.

Pet. Comest. 26.

Anno divinæ incarnationis xv. Cæsar Augustus, cum regnasset annis lvii., mensibus sex, et diebus decem, Nolæ morbo percussus, vitam finivit. Cumque enim quadragesimo secundo anno regni ejus natus esset Dominus, qui decimo quinto anno Tyberii Cæsaris fuit tricennarius, patet Cæsarem mortuum, Domino quintumdecimum agenté annum. Mortuus est autem anno vitæ suæ lxxvii., apud Atellam civitatem Campaniæ, et sepultus in Martio campo, super omnia gloriatus, urbem, quam lateritiam invenerat, se marmoream reliquisse.

Hieron.

Claudius suscepit imperium, imperator tertius, qui et Tiberius.

Ado, coll. 75, 76.

Anno divinæ incarnationis XVI., Claudius Tyberius, Juliæ filius, Augusti Cæsaris privignus, ad imperium sublimatus, imperavit annis xxii. Iste primum in magna modestia reipublicæ præfuit, ita ut quibusdam sibi suadentibus ad augenda provinciis tributa, respondit, "Boni pastoris esse pecus tondere, "non deglutire."[1]

Nota de morte Augusti.

Hieron.

Anno divinæ incarnationis XVII., Livius Ortensis[2] historiographus vitam finivit. Quo etiam anno, secundum quosdam, Augustus Cæsar obiit. Nam dimidium annum et dies qui secuti sunt, pro anno integro ponunt hi qui hanc opinionem sequuntur.

Pet. Comest. 26.

Ovidius periit.

Hieron.

Anno divinæ incarnationis XVIII., qui est annus Tyberii Cæsaris secundus, Ovidius poeta eximius in exilio periit. Fuerat

[1] *deglutire*] deglubere, Oros., Freculph., Hist. Misc.

[2] *Ortensis*] This seems to be a blunder derived from copying the Historia Miscella, the author of which, in a list of eminent writers of this time, has *Hortensius* after *Livius*. Lib. vii. (Migne's Patrologia, xcv. col. 861 D.)

A.D. 18. enim proscriptus ab Augusto Cæsare, et in Pontum insulam missus, propter uxorem ejus, de qua habebatur suspectus. Dictum est autem quod de ea libros metrice composuerat, et ideo ab eodem est in exilium relegatus.

Continuatio.

Anno divinæ incarnationis XIX., Valerius historiographus Romanorum dicta descripsit et facta. Eodem anno Germanicus, Dirusi filius, Caligulæ pater, de Germanis, ad quos ab Augusto Cæsare missus fuerat, triumphavit. Diceto, MS. Reg. E. 6. f. 9 *b*. Oros. vii. 4.

Nota terræmotum.

Anno divinæ incarnationis XX., tredecim urbes[1] terræmotu corruerunt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Monestene, Hiero, Cæsarea, Philadelphia, Thimolus, Themus, Cime, Smirma, Apolonidia, Hircania. Hieron.

Nota artificium vitri.

Anno divinæ incarnationis XXI. Fenestella, historiarum scriptor et carminum, septuagesimo ætatis suæ anno moritur, Cumisque sepelitur, indictione decima. Eodem anno, artifex quidam excogitavit vitri temporamentum, ut flexibile esset et ductibile. Qui, dum admissus fuisset ad Tyberium Cæsarem, porrexit ei fiolam, quam ille indignatus in pavimentum projecit. Artifex autem sustulit fiolam de pavimento, quæ complicaverat se tanquam vas æneum; deinde martellum de sinu protulit, et fiolam correxit. Hoc facto, Cæsar dixit artifici, "Numquid alius scit hanc artem vitrorum?" Postquam ille jurans negavit alterum hoc scire, jussit illum decollari, ne dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur, et omnia metallorum pretia abstraherentur. Quia revera, si vasi vitrea non frangerentur, meliora essent quam aurea vel argentea. Hieron. Isidor. Etymolog. xvi. 15.

De morte regis Kimbelini.

Anno divinæ incarnationis XXII., in Britannia mortuo rege Kimbelino, cujus temporibus natus est Dominus, successit Widerius filius ejus, qui Romanis tributum consuetum reddere contempsit, quod nullus antecessorum suorum, a tempore Julii Cæsaris, ausus fuerat attentare. Galf. Mon. iv. 12.

---

[1] *urbes*] rubes, A.; cor. Paris.

Nota proditionem. A.D. 23.

Hieron. Anno gratiæ XXIII., Tyberius Cæsar multos reges ad se vocatos, nullum remisit; sed regnis eorum in provincias redactis, ubi reges fuerant, procuratores constituit.

De venditione sacerdotii.

Pet. Comest. 27. Anno gratiæ XXIV. missus est a Tyberio Cæsare procurator Judææ Valerius Graccus, qui quæstum pietatem putans, palam vendebat sacerdotii principatum; qui amovens Annam, Ysmaelem pontificem designavit.

Theatrum incenditur.

Hieron. Anno gratiæ XXV., qui est annus Tyberii Cæsaris nonus, Pompeii theatrum incenditur, quinta decima indictione.

Item.

Pet. Comest. 27. Anno gratiæ XXVI., Graccus Judææ procurator, Ysmahelem sacerdotem amovens, Eleazarum Annæ filium subrogavit. p. 35.

Item.

Id. Anno gratiæ XXVII., idem procurator Eleazarum arcens, Symonem sacerdotem constituit.

Pilatus Judææ procurator mittitur.

Id. Anno gratiæ XXVIII., amoto Symone, Josippus, qui et Caiphas, subrogatur. Quo facto, Valerius Romam revertitur. Deinde missus est a Tyberio Pontius Pilatus Judææ procurator,[1] sub quo Herodes Antipas in honorem Tyberii Tyberiadem nominavit.

Notandum de scelere incomparabili.

Hieron. Anno gratiæ XXIX., Servius Plautus, corrupti filii reus et convictus, semetipsum in judicio peremit.

---

[1] *procurator*] procuratori, A.C.D.

A.D. 30.

De baptismate Johannis.

Anno gratiæ xxx., Johannes Baptista in deserto, sub principibus sacerdotum Anna et Caypha, prædicavit baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, quia ad pœnitentiam baptizandos monebat, et non nisi quos pœnitentes videbat, baptizabat. Pet. Comest. 30.

De baptismo Domini.

Eodem anno JESUS, veniens a Galilæa in Jordanem ad eum, baptizatus est ab eo. Et ipse Jesus erat incipiens quasi triginta annorum, id est, tricesimum inceperat annum, videlicet xiii. diebus illius anni peractis. Et secundum hoc vixit JESUS tantum xxxii. annis et dimidio. Sed Johannes Chrisostomus aliter sensit. Opinio etiam quorundam est, eodem anno Dominum Apostolos vocasse, Evangelicam doctrinam inchoasse, jejunasse, temptatum fuisse, simul et miraculum vini fecisse, quia legunt Eum et discipulos Ejus invitatos ad nuptias. Sed aliorum sententia probabilior est, quæ dicit hæc omnia illum ante incarcerationem Johannis Baptistæ fecisse, sed tamen occulte, et post publíce; et hunc ordinem prosequimur sine præjudicio alterius opinionis. Id. 33, 37.

De bina Apostolorum vocatione.

Legimus tamen in Evangelio, Dominum bis vocasse Apostolos; primo scilicet quando vidit Nathanaelem sub ficu, sed non perfecte tunc secuti sunt eum, quia redierunt ad artes pristinas; secundo quoque vocavit, cum turbæ irruerent in eum, et ipse vidit ibi duas naves stantes secus stagnum. Et tunc, relictis omnibus, secuti sunt eum perfecte. Id. 36, 41.

De conversione aquæ in vinum.

Anno divinæ incarnationis xxxi., Dominus tertiadecima die, secundum præfatam opinionem, aquam in vinum convertit, in nuptiis Architriclini, matre hoc a filio impetrante. Eodem etiam anno Johannes incarceratus legitur ab Herode. Hoc utique anno facta legitur secunda Apostolorum vocatio, in qua duodecim elegit ad prædicandum fidem Evangelii et perhibendum testimonium veritati, inter quos unum habuit, cujus malo bene utens, sacramentum suæ passionis implevit, et Ecclesiæ suæ ad tolerandum malorum injurias exemplum præbuit. Id. 38. Id. 44.

Directio[1] *historiæ præsentis.* A.D. 32.

Anno gratiæ XXXII. principium fuit vicesimi jubilæi, secundum Hebræos. Hoc quoque anno transfiguratio Domini facta creditur octavo idus Augusti, quam prohibuit Dominus revelari, ne[2] passio ejus impediretur. Hoc etiam tempore assumpsit Dominus noster Jesus Christus septuaginta duos discipulos, qui illum præcederent[3] in omnem locum quo erat ipse venturus, ex quibus putatur fuisse Mathias, qui Judæ successit, Joseph, qui vocabatur Justus, Cleophas quoque, qui frater esse Joseph patris Domini perhibetur, et Barnabas, cujus supra meminimus. Isti omnes missi sunt in præparationem Evangelii ante Dominum, ut Magister superveniens honoratior haberetur.

De passione Christi.

Anno divinæ incarnationis XXXIII. passus est Dominus noster Jesus Christus,[4] sub Pontio Pilato, et quarto kalendas Aprilis crucifixus; tertia die resurrexit, mense qui apud Hebræos Nisan appellatur. Ascendit in cælum tertio nonas Maii; et idibus ejusdem Spiritus Sanctus super Apostolos descendit. De hac quoque Dominica passione Pilatus Tyberio Cæsari scripsit in hunc modum:

Epistola Pilati ad Tiberium. Fabricius Cod. Apocr. Nov. Test. i. p. 298.

"Pontius Pilatus Claudio suo salutem. Nuper accidit, quod " et ipse probavi, Judæos per invidiam se suosque posteros " crudeli damnatione punisse. Nam cum promissum haberent " patres eorum, quod illis Deus mitteret de cælo sanctum " suum, qui eorum merito rex diceretur, et hunc se promiserit " per Virginem ad terras missurum; iste, me præside, Hebræorum Deus cum venisset, et vidissent eum cæcos illuminasse, leprosos mundasse, paralyticos curasse, dæmones " ab hominibus fugasse, mortuos suscitasse, ventis imperasse, " super mare siccis pedibus ambulasse, et multa alia mirabilia fecisse, cum omnis populus Judæorum hunc Dei filium " dicerent, invidiam contra eum passi sunt principes sacerdotum, mihique eum tradiderunt, et alia pro aliis mentientes, dixerunt illum magum esse, et contra legem eorum " agere. Ego autem credidi ita esse, et flagellatum tradidi

---

[1] *Directio*] *Direcci*, A.C.D. The MSS. of West. have either no title, or "Transfiguratio Domini facta est."

[2] *ne*] So altered by Paris from *rie*.

[3] *præcederent*] præcederint, A.; præcederunt, Par. C. The MSS. of West. have either præcederint, or præcederent.

[4] In the margin is a representation of the Crucifixion.

A.D. 33. "arbitrio eorum. At illi crucifixerunt eum, et sepulto ei "custodes adhibuerunt. Ille vero, militibus meis custodien- "tibus eum, die tertia resurrexit. Sed in tantum exarsit ne- "quitia eorum, ut darent eis pecuniam, dicentes 'Dicite,[1] "'quia discipuli ejus corpus ipsius rapuerunt.' Verumtamen "milites, cum accepissent pecuniam, quod factum fuerat, "tacere non potuerunt. Nam et illum resurrexisse testati "sunt, et a Judæis se pecuniam accepisse, et ideo ingessi[2] "hoc, ne quis aliter referens mentiatur, et existimet creden- "dum mendaciis Judæorum."

Cæsar Epistolam misit ad senatum, ut Christus Deus haberetur.

Tunc Cæsar, cum suffragio magni favoris, retulit epistolam ad senatum, postulans ut Christus Deus haberetur. Sed senatus consecrationem Christi recusavit, indignatione commotus quod non secundum morem prius epistola sibi delata fuisset. Tunc senatus edicto constituit, Christianos ab urbe esse exterminandos. Sed Cæsar super hoc indignatus, accusatoribus Christianorum mortem comminatus est. Ex illa denique die, cœpit immutari laudatissima Cæsaris prius modestia, in pœnam contradictoris senatus. Nam adeo crudeliter desævit in Romanos, quod vix aliquem eorum reliquit incolumem. Sicque contigit, ut qui Christo spreverant duce salvari, Cæsare proprio punirentur. Indignum enim erat, ut consecratio Christi humanis assertionibus indigeret. Oros. vii. 5.

Mathias Apostolus ordinatur.

Interea vero, Jerosolimis Apostoli Mathiam Apostolum ordinaverunt, et septem diaconos, quorum nomina sunt hæc, Stephanus, Philippus, Prochorus, Nichanor, Thimo, Parmena, et Act. Apost.

Hæresis Nicholaitarum.

Nicholaus advena Antiochenus, a quo orta est hæresis Nicholaitarum. Hic cum ad prædicandum profectus fuisset, pulcherrimam ducebat[3] secum uxorem. Sed cum quadam die a sociis de zelotypia increparetur, produxit eam in medio, ut si quis vellet, ea abuteretur. Unde quidam hæretici putant, uti posse legitime promiscuis et illicitis carnalibus copulis, ejus libidinis contemptum nequiter, pro sua libidine explenda, suscipientes. Ruffinus Hist. Eccles. iii. 29.

p. 36.

De divisione Apostolorum.

Proinde cum prædicatio verbi Dei procul per diversas provincias sese diffunderet, Philippus descendens in Samariam, prædicavit ibi verbum Dei. Erat tunc in civitate magus quidam nomine Symon, populum seducens, quia[4] virtus Dei ab eis evocabatur,[5] qui videns signa quæ faciebat Philippus, credidit et baptizatus est ab eo. Sed cum post dies Act. Apost.

---

[1] *Dicite*] Discite, Chetham and several of the MSS. of West. It is altered by Par.

[2] *ingessi*] ingressi, A.C.D. West. W. has *suggessi*.

[3] *ducebat*] duxebat, A.C.D. Chetham.

[4] *quia*] So Par. C.D.; qui, A. West.

[5] *evocabatur*] So Par.; vocabatur, A. West.

paucos Petrus et Johannes advenissent, et manus super capita credentium imposuissent, accipiebant Spiritum Sanctum. Quod cernens Symon, obtulit pecuniam ut hanc potestatem haberet. Cui Petrus: "Pecunia tua tecum sit in perditione, quoniam "donum Dei existimasti pecunia possideri." Quibus verbis Symon confusus recessit, verbi Dei fulmen ferre[1] non valens. Eodem tempore Jacobus frater Domini Jerosolymis patriarcha ab Apostolis ordinatus est, qui fuit Alfæi et Mariæ, sororis matris Domini, filius. Deinde Apostoli ituri in orbem universum, ut prædicarent Evangelium omni creaturæ, symbolum fidei composuerunt, ut ad diversas nationes profecturi, non diversum sed unum omnes prædicarent. Et sic Petrus invasit Pontum et Galatiam, Capadociam et Bithiniam; Andreas adivit Achaiam, Thomas Indiam, Johannes Asyam, Mathæus Æthiopiam; omnes unanimiter fidem Evangelii prædicantes ubique, Domino cooperante, et sermonem eorum confirmante sequentibus signis.

A.D. 33.

Cf. Isidor. De Vit. et Mort. Sanct. 78.

Cf. Id. 82.

Marian. Scot.

De passione beati Stephani prothomartyris.

Act. Apost. — Marian. Scot.

Anno gratiæ xxxiv. Stephanus, diaconus et prothomartyr, Jerosolimis lapidatus est a Judæis, et Saulus adolescens observabat vestimenta lapidantium Judeorum. Petrus tenuit cathedram Antiochiæ septem annis, cui successit Euodius.[2]

Petrus Antiochena cathedra sullimatur.

Paulus ad fidem convertitur.

Act. Apost. — Marian. Scot.

Anno gratiæ xxxv. Paulus Apostolus ad fidem convertitur, et apud Damascum ab Anania baptizatur; qui illico ingrediens synagogam, confundebat Judæos qui habitabant Damasci. Deinde ab Jerusalem usque ad Illiriticum omnes provincias sua prædicatione implevit.

Mathæus Evangelium edidit.

Hieron. Hist. Misc. vii.

Anno gratiæ xxxvi. Mathæus Apostolus Evangelium scripsit, et de Apostolo Evangelista factus est. Eodem anno Tyberius Claudius, cum imperasset annis xxii., insidiis Caligulæ extinctus est.

Tiberius expiravit.

---

[1] *ferre*] So Par.; ferie, A. Chetham; referre, D.

[2] There is a representation of the stoning of S. Stephen in the margin. Par. adds in the margin:—"Hic dicti sunt Christiani, antea "dicti Nazaræi, quasi religiosi." This is in the text in D.

A.D. 37.

Gaius imperator efficitur.

Anno divinæ incarnationis xxxvii., Gaius cognomento Caligula imperium suscipiens, imperavit annis tribus, mensibus decem, et diebus undecim. Iste, qui in exercitu natus fuerat, cognomentum calceamenti militaris, id est Caligulæ, sortitus est. Hic imperii sui primo anno, regnum Judæorum tradidit Herodi Agrippæ, Aristoboli filio, addens ei tetrarchias Philippi, Lysamei, et Herodis qui Johannem Baptistam decollaverat et Dominum Jesum, alba veste indutum, remiserat ad Pilatum.

Beda. Hist. Misc. vii. Joseph. Ant. xviii. 6. 10; 7. 2.

Pilatus exilio relegatur.

Anno gratiæ xxxviii., Pilatus a Cæsare apud Viennam, Galliæ urbem, exilio relegatus,[1] seipsum manu interemit.

Ado, col. 77.

Herodes cum Herodiade æterno damnatur exilio, et puellam saltatricem terra vivam deglutivit.

Anno gratiæ xxxix., imperator Herodem, a regno spoliatum, una cum Herodiade adultera, æterno damnavit exilio, et puellam saltatricem terra deglutivit vivam.

Ado, col. 77. Cf. Dexter (Migne, xxxi.), coll. 82, 83.

Gaius imperator pro Deo se coli præcepit.

Anno gratiæ xl., Cæsar templum quod erat Jerosolimis jussit prophanari sacrificiis gentilium, Jovis statua ibi collocata, seque ut deum cæli [et][2] terræ coli et adorari præcepit. Denique omnibus odiosus effectus, a suis protectoribus occisus est. Reperti sunt in secretis ejus libelli duo, in quibus continebantur electorum nomina virorum morti destinatorum conscripta. Inventaque ibi est archa ingens variorum venenorum repleta. Sed successore ejus Claudio jubente, traduntur in mari projecta, non sine magno piscium exitio.

Ado, col. 77.

Claudius imperavit, imperator quartus.

Anno gratiæ xli. Claudius, Caligulæ patruus, ad imperium sublimatus, imperavit annis tredecim et mensibus octo.

Beda.

Petrus Papa primus

Hujus regni exordio, Petrus, cum prius Antiochenam rexisset ecclesiam, Romam veniens, salutarem cunctis credentibus

Ado, coll. 77, 78.

---

[1] W. West. insert *propria*. | [2] *et*] om. A. West.; ins. W.

fidem fideli verbo docuit, ibique cathedram episcopalem xxv. annis tenuit, usque ad ultimum videlicet Neronis annum. A.D. 41.

Marcus Evangelium scripsit.

Ado, col. 78.

Anno gratiæ XLII. Marcus Evangelista Evangelium, quod Petro narrante conscripserat, primum Aquileiæ prædicavit, ibique ordinato Ermagora discipulo suo, ad Ægyptum pervenit.

Petrus [a] compedibus liberatur.

Actus Apostol. xii. 1.

Anno gratiæ XLIII. Herodes Agrippa voluit affligere quosdam de Ecclesia. Occidit autem Jacobum fratrem Johannis gladio. Videns autem quia placeret Judæis de nece Jacobi, apprehendit etiam Petrum Apostolum et in carcerem projecit. Sed angelus Domini, illum a compedibus solvens, illæsum abire fecit.

Claudius imperator Britanniam invasit.

Galf. Mon. iv. 12–15.

Invasion of Britain by Claudius.

Anno gratiæ XLIV. Claudius Tyberius in Britanniam transvectus, quam ante Julium Cæsarem nec post quisquam attemptare ausus fuerat, in civitate Kaerperis, quæ nunc Porcestria appellatur, applicuit. Widerius enim, Britannorum rex, tributum Romanis consuetum a multo tempore reddere contempserat; unde Claudius indignatus illud repetere cogitavit. Sed Widerius, cum adventum Claudii cognovisset, Romanorum exercitum petivit, commissoque prælio Romanos ad naves fugere coegit. Quod videns Lælius Hamo, princeps militiæ imperatoris, armis propriis abjectis arma cepit Britannica, et quasi contra suos pugnare cœpit. Hortatur Britones ad insequendum, festinum promittens triumphum. Didicerat enim linguam eorum et mores, quia inter Britannicos obsides Romæ fuerat educatus. Denique paulatim accedens ad regem, ipsum nil tale præmeditantem mucrone peremit. Deinde inter hostes elapsus, sese cum nephanda victoria inter suos recepit. At Arviragus frater regis, cum ipsum peremptum cognovisset, armis indutus regiis, quasi ipse Gauiderius esset, Britones ad perstandum suasit. Tandem Romani in duas partes dilapsi, campum hostibus turpiter dimiserunt. Arviragus igitur hostes insequi non cessavit, donec super ripam maris illos occupans, Lælium Hamonem ex improviso peremit. Portus autem ille ab illo tempore usque in hodiernum diem portus Hamonis, id est, Hamtonia nuncupatur. Claudius interea viribus resociatis, Kaerperis, id est, Porecestriam, viri-

A.D. 44. liter oppugnans, muros diruit, et cives subegit. At Arviragum
p. 39. hostiliter insequitur jam Wintoniam ingressum. Deinde civitatem obsidens, diversis machinamentis illam opprimere nitebatur. Arviragus vero, valvis apertis, ad præliandum cum suis egressus est. Sed antequam acies convenissent, per internuncios talem concordiam inierunt, quod videlicet Claudius filiam suam Arvirago maritaret, et regnum Britanniæ a Romanis sub tributo teneret. Paruit Arviragus, et consilio suorum Cæsari subjectionem fecit. Mox Claudius propter filiam suam misit, et interim[1] Orcadas insulas auxilio Arviragi suæ potestati summisit. Emensa deinde hyeme, redierunt legati cum filia nomine Gewisa, et Arvirago lege maritali copulata est. At Arviragus in honorem Claudii et tantarum memoriam nuptiarum, ædificavit urbem, quæ de nomine ejus Kaerglou, id est, civitas Claudii, quæ[2] nunc Gloucestria, nuncupatur. Deinde Claudio Romam reverso, regimen provincialium insularum Arvirago cessit. Eodem anno, Herodes Agrippa ab angelo percussus et toto tumens corpore miserabiliter animam eructavit. Cui successit Agrippa filius ejus, et usque ad extremum templi excidium perduravit. Ado, col. 77.

Mater Domini in cœlum assumpta est.

Anno gratiæ XLV.,[3] qui est annus duodecimus post passionem Domini, beata Virgo Maria in cælum ab angelis assumpta est, anno ætatis suæ liv°. Et illis duodecim annis quibus post passionem Domini supervixit, mansit in domo beati Johannis Evangelistæ, cui Christus eam commendaverat in cruce. Et eodem anno, inter Theram et Therasiam, insula de profundo emicuit, triginta stadiorum spatio extenta. Hieron. Cf. Dexter, col. 189. Ado, col. 78.

---

[1] *interim*] in terrum, A.C.

[2] *quæ*] So Par., following W.; *et* A. West.

[3] There is a portrait of the B.V. Mary in the margin, and at the foot of the page Paris has written:—"*Secundum rotulum abbatis.* Sancta "Maria habuit quatuordecim annos "quando peperit Salvatorem, et "triginta tres annos cum eo com-"morata est in terra, et sexdecim "annos post Ejus ascensionem vixit "in mundo, et sexaginta tres annos "habuit quando migravit a sæculo. "Et sciendum quod Joseph vir suus "ante passionem Christi obiit, "quando nescitur; unde commissa "est custodienda beato Johanni "Evangelistæ. Migraturæ annun-"ciavit Gabriel ferens palmam tran-"situm ejus." This is in the text in C., in the margin in D.

de anno gr̄e ....

Hec diuisio aplorum in mundi climatibus cu...

Hoc aūt anno: fc̄a est diuisio aplo𝔯 ...
thome z bartholomeo. Meridies: ...
aqlo: philippo z thadeo. Mediū mundi: ...
Mediterranei maris prouincie: Iohi z andree. ...
regna: petro z paulo. Paulus enī p idē tps uen...
uide petrū. dextrasq; societatis aplice dedit ...
z Iohe z petro. Indeq; cū coaplo suo barnaba ...
cū ut euuangelizaret perrexit. Et petrus ...
romaq; iturus: designauit regionibus orient...
tis portāt euuangeliū p̄dicatores de nobilior...
ribus discipulis x̄ i regione galliarū. cui sūt p...
septē. totidemq; pontifices. In regione u hys...
prouincie septē: doctores totidē. Hor viginti ...
primus erat z princeps de numero septuaginta ...
doctor egregius miraculo𝔯 omniū gr̄a illustris ...
ne milicie signifer perfectus: pontifex magn...
religioni atq; scitam. Beata maria magdal...
cto se coniūxerat. ut quiescente eos diuis uenerat...
tatu n̄ separaret. Iam enī ut p̄dcm̄ regna ...
i celū i enī ministrio contemplacōni uacans paradi...
erat. Iā dece aplo𝔯 fc̄a erat diuisio. cū qb; tā di...
permansāt don̄ i iudia iudeo𝔯 i ece persecucōne...
cobū aplm decollaret. petrū incarceraret. z ...
bus suis expelleret. Hac igit p̄secucōnis ...
fideles diuisa ciuitatū loca a dño s delegata...
ubi n̄ salutis gentibus xp̄m ignorantibus ostar...
Quibus abeuntibus: consociauerunt se nobiles ma...

Nota de prouinciis Galliarū z hyspaniarū.

Marcus Evangelista martyrizatur. A.D. 46.

Ado, col. 78. Anno gratiæ XLVI. Marcus Evangelista, firmatis ecclesiis per Lybiam, Marmoricam, Amoniacam, Pentapolim, Alexandriam,[1] ad ultimum tentus a paganis, Alexandriæ martyrium complevit. Marian. Scot. Eodem anno, Paulus cum Barnaba, apostolatu suscepto,[2] gentibus prædicaverunt.[3]

Nota in Jerosolimis proditionem.

Ado, col. 78. Anno gratiæ XLVII., procuratore Judææ Cumano, in Jerosolimis tanta seditio est exorta in diebus azimorum, ut in portarum exitu populo coarctato, triginta milia Judæorum cæde prostrata et compressione suffocata referantur.

De divisione Apostolorum, et mundi climatibus eisdem assignatis.[4]

Rabanus Maurus De vit. B. Mariæ Magdalenæ, cap. 36 seqq. (Migne's Patrologia, cxii. col. 1491.) Hoc autem anno facta est divisio Apostolorum. Oriens cessit Thomæ et Bartholomæo, Meridies Symoni et Mathæo, Aquilo Philippo et Thadæo, medium mundi Mathiæ et Jacobo, mediterranei maris provinciæ Johanni et Andreæ. Occidentis vero regna Petro et Paulo. Paulus enim per idem tempus venit Jerosolimam videre Petrum, dextrasque societatis Apostolicæ dedit et accepit a Jacobo et Johanne et Petro. Indeque cum co-apostolo[5] suo Barnaba in Asiam et Illyricum ut evangelizaret perrexit. Et Petrus Orientem relicturus Romamque iturus, designavit regionibus Orientis,[6] quas ipse adire non poterat, evangelii prædicatores de nobilioribus in Christo et antiquioribus discipulis Christi; in regionem Galliarum cujus sunt provinciæ decem et septem,

p. 37. Division of the Apostles.

Nota de provinciis Galliarum

---

[1] *Alexandriam*] om. West.

[2] *apostolatu . . . . prædicaverunt*] apostolatum suscepit, West.

[3] Par. has in the margin :—"Hoc "quoque anno occisus est Jacobus "frater Johannis gladio, et Petrus "incarceratus, et Saulus etiam spiri-"tum, scilicet apostolatum Christi, "cui et Pauli nomen, est sortitus." This is in the text in C.D.

[4] This is inserted by Paris on separate leaves.

[5] *co-apostolo*] apostolo, C.

[6] *Orientis*] Occidentis, Rab.

A.D. 47. et Hispaniarum. totidemque pontifices; in regionem vero Hispaniarum cujus sunt provinciæ septem, doctores totidem. Horum viginti quatuor seniorum primus erat et primicerius, de numero septuaginta discipulorum Domini, doctor egregius, miraculorum omnium gratia illustris, et post Apostolos Christianæ militiæ signifer præelectus, pontifex Maximinus. Hujus autem religioni atque sanctitati beata Maria Magdalena caritatis vinculo se conjunxerat, ut quotiescunque eos Dominus vocaret, ab ejus comitatu non separaretur. Jam enim, ut prædictum est, regina cæli assumpta erat in cælum, in cujus ministerio contemplationi vacans Paradisi deliciis interfuerat. Jam decem Apostolorum facta erat divisio, cum quibus tam diu pia devotione permanserat, donec, invidia Judæorum in ecclesia persecutionem concitante, Jacobum Apostolum [Herodes] decollaret, Petrum incarceraret, et credentes a finibus suis propelleret. Hac igitur persecutionis procella sæviente, fideles diversa terrarum loca a Domino sibi delegata petierunt, ut verbum salutis gentibus Christum ignorantibus constanter prædicarent. Quibus abeuntibus consociaverunt se nobiles matronæ et viduæ quæ Jerosolimis et in Oriente eis ministraverant, non ferentes a consortio specialis amicæ Domini Salvatoris, videlicet beatæ Mariæ Magdalenæ, omnium ministrarum ejus primitiæ, longius separari. Inter quas venerabilis hospita Filii Dei, Martha beatissima, reverentissimo fratre ejus Lazaro tunc apud Cyprum pontificante, sororis suæ vestigia secuta est, simul et sancta Marcella, mulier magnæ devotionis et fidei, beatæ Marthæ pedissequa, quæ Dominum salutans dixerat, "Beatus venter qui te "portavit et ubera quæ suxisti." Aderat et sanctus Parmenas diaconus, plenus fide et gratia Dei, cujus custodiæ et curæ sese commendavit in Christo Martha beatissima, sicut et sancto Maximino pontifici sancta Maria Magdalena.

Rabanus Maurus De Vit. B. Mar. Magd. cap. 36.

Nota de Lazaro resuscitato quod pontifex fuerit in Cypro.

Nota de salutatione mulieris exclamantis Beatus venter, etc.

Admirabili ergo divinæ dispositionis consilio iter ad Occidentales orbis plagas dirigunt, ut videlicet non

solum per evangelium beatæ Mariæ Magdalenæ sororisque ejus laus et memoria toto orbi innotesceret, verum etiam sicut Oriens exemplo devotæ conversationis earum felix extitit, sic plaga Occidentalis corporali earum præsentia et sacrosanctis earum reliquiis illustraretur. A.D. 47.

Ut viginti quatuor seniores Gallias et Hispanias sortiti sunt.

Raban. Maur. cap. 37.

Nota de adventu beatæ Mariæ Magdalenæ et Marthæ in Gallias.

Igitur æquora ingressi cum gloriosa dilectrice Dei Maria Magdalena ac sorore ejus Martha beatissima, sanctus archipræsul Maximinus et beatus Parmenas archidiaconus, episcopi quoque Trophimus, Frontinus, et Eutropius, necnon et reliqui duces Christianæ militiæ, flante Euro, Asiam relinquentes, inter Europam et Affricam per mare Tyrrenum Circium versus descende[nte]s,[1] urbem Romam totamque Italiam a dextris relinquentes, necnon et Alpes, quæ a Ligustio sinu de mari Gallico exurgentes, Orientem versus sinu Lygurico terminantur in mari Adriatico, prospero cursu applicuerunt a dextris in provincia Galliarum Viennensi apud civitatem Marsiliam, ubi maris Gallico sinu recipitur Rodanus. Ibi invocato magno mundi principe Deo, provincias regionis ad quam Spiritus Sanctus appulerat eos, inter se Eodem[2] inspirante partiti sunt. Moxque profecti prædicarunt ubique, Domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis.[3] Etenim rex virtutum dilecti dilecti dedit verbum evangelizantibus virtute multa, qui speciei domus Dei dedit dividere spolia fortis armati. Sortitus est sanctus præsul Maximinus Aquensem metropolim provinciæ, Narbonensis provinciæ secundæ. In qua beata Maria Magdalena complevit cursum peregrinationis suæ. Paulus Narbonam metropolim Narbonensis provinciæ

p. 38.

S. Marc. xvi. 20.

Ps. lxvii. 12, 13.

Nota de regionibus et provinciis Cis-Alpinis quæ quibus predicato-

[1] *descendentes*] descendes, A.D.; descendens, C. Raban. has *et circum* for *Circium versus*.

[2] *eodem*] om. C.

[3] *signis*] om C.

A.D. 47. primæ. Austregisilus Bituricam metropolim Aquitanniæ primæ. Hirenæus Lugdunum metropolim Lugdunensis primæ. Gratianus Turonem metropolim Lugdunensis tertiæ. Sabinus et Potencianus Senones Lugdunensis quartæ. Valerius Treverim metropolim Belgicæ primæ. Feroncius Bisuncium metropolim provinciæ maximæ Sequanorum. Eutropius Sanctonas urbem Aquitanniæ secundæ, cujus nunc metropolis est Burdegalis. Trophimus Arelas, tunc metropolim provinciæ Viennensis. Hæ decem provinciæ Galliarum his prædicantibus præcrediderunt. Cæteri doctores non reliquis septem provinciis, sed septem civitatibus prædictarum provinciarum prædicaverunt. Eutropius apud Arosicam civitatem provinciæ Viennensis, Frontinus apud Petragoras urbem Aquitanniæ secundæ, Georgius apud Veliacum urbem Aquitanniæ primæ, Julianus apud Cenomannium Lugdunensis tertiæ, Martialis apud Lemovicas[1] urbem Aquitanniæ primæ, Saturninus apud Tholasam urbem Narbonensis primæ in qua præcip[it]atus[2] est de capitolio pro Christi fide, Parmenas apud urbem Avennicorum provinciæ Viennensis cum venerabili ministra Domini Salvatoris Sancta Martha recedit. Marcella quoque ministra ejus, Epafras et Sostenes, Germanus et Eucodia et Sintex, Rothomagus cum sua provincia Lugdunensi secunda, quæ nunc est Normannia. Maguntia cum sua provincia Germania prima, Colonia cum sua provincia Germania secunda, Octodorus cum sua provincia Alpium Gaiarum et Penninarum, Auxiatana metropolis cum sua provincia Novempolana, Ebreduna metropolis cum sua provincia Alpium maritimarum, Remis metropolis cum sua provincia Belgica secunda, aliis doctoribus reservatæ sunt.

ribus conversæ sunt primo ad Christum.

Eorum vero qui ad Hispanias ab Apostolis destinati sunt, hæc sunt nomina; Torquatus, Thesifon, Secundus,

---

[1] *Lemovicas*] Lemanias, C.
[2] *præcipitatus*] præcipatus, A.C.D.

Indalecius, Cecilius, Esicius, Eufrasius. Hi septem Hispaniarum provincia[s] septem Christianæ fidei conjunxerunt. A.D. 47.

De beata Maria Magdalena.

Raban. Maur. cap. 38. Beatus igitur Maximinus Aquis metropolim ingressus, ibidem mansit et prædicavit, multumque populum Deo lucrifecit, multisque virtutibus effulsit. Cum quo beata Maria Magdalena in eadem ecclesia Aquensi assiduæ contemplationi vacavit, multis radians miraculis.

De beata Martha.

Id. 39. Beata quoque Martha cum sociis suis apud urbes Avennicorum et Arelatensium, et quæ circa Rodanum erant villas et oppida in provincia Viennensi, evangelizabat populis Dominum Salvatorem, quæ circa Ipsum viderat quæque ab Ejus ore didicerat, publice contestans; quodque de Domini virtutibus prædicabat,
Id. 40. propriis miraculis astruebat. Apud autem Tharasconam conversata, immanissimum draconem qui Thariscus dicebatur, unde etiam et Tharascona nomen sortitur, zona sua ligavit et ligatum tenuit, donec incolæ advocati
Id. 41. eundem in frusta conciderent. Juvenem submersum
Id. 42. Rodano suscitavit. Aquam in vinum convertit.

Populus Romanus describitur.

Hieron. Anno gratiæ XLVIII. descriptio Romæ facta est sub Claudio, et inventa sunt civium Romanorum sexagies novies centena et quadraginta quatuor milia.

Judæi a Roma expelluntur.

Ado, col. 78. Anno gratiæ XLIX. Claudius imperator Judæos tumultuantes Roma expulit. De qua Lucas Evangelista in Actibus Apostolorum refert.

A.D. 50.

Fames Siriam invasit.

Anno gratiæ L. imperator decimum imperii sui agebat annum. Cujus temporibus fames gravissima per Syriam facta est. Sed Christianorum necessitatibus Helena, Adlabenorum regina, ad fidem Christi conversa, frumenta largissime ministravit. Ado, col. 78.

Fames Romæ.

Anno gratiæ LI. tanta fames Romæ fuit, ut medio foro imperator correptus a populo convitiis et panis fragminibus turpissime infestaretur. Id.

Arviragus rex Romanis tributum denegavit.

Arviragus. Anno gratiæ LII. Arviragus Britannorum rex in tantam prolapsus est superbiam, quod Romanæ potestati noluit diutius subjectione teneri.[1] Vespasianus igitur a Claudio missus, cum in Rutipi portu applicare incepisset, Arviragus illi obvians prohibuit ne portum ingrederetur. At Vespasianus, retortis velis, in Totonesio littore applicuit, et civitatem quæ Britannice Kaerpenhuelgoit, nunc autem Exonia appellatur, obsedit. Elapsis inde septem diebus Arviragus supervenit, prœliumque cum Romanis commisit, utrorumque exercitu valde lacerato, mediante Gewisa Claudi filia, duces amici facti sunt. Tunc Vespasianus Romam rediit, et Claudius[2] in Britannia remansit. Galf. Mon. iv. 16.

Cœpit deinde senatum Arviragus diligere, tantamque largitatem et probitatem habere, ut per totam Europam ipsius fama divulgaretur. Unde Juvenalis imperatori de rombo capto sic dixisse perhibetur [iv. 126]:

" Regem aliquem capies, aut de themone Britanno
" Excidet Arviragus."

Claudius imperator veneno periit.

Anno gratiæ LIII. Claudius imperator Britannicum filium suum exortem Romani faciens imperii, Neronem, maritum Octaviæ, filiæ suæ, in imperium adoptavit. Nec multo post idem Claudius veneno periit. Aurelius Victor, 4.

Nero imperator efficitur quintus.

Anno gratiæ LIV. Nero, quintus ab Augusto, imperii dignitatem adeptus, imperavit annis xiii. et mensibus octo. Hic, Oros. vii. 7.

---

[1] *teneri*] tenere, A. West. Galf. Mon.; altered by Paris.

[2] *Claudius*] sic A. West., erroneously for *Arviragus*. It is not in W.

Gaii avunculi sui erga omnia vitia et scelera non solum sectator, sed etiam in omnibus transgressor apparuit. Cujus imperii anno primo, post Marcum Evangelistam, Anianus Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotium suscepit. A.D. 54.

Hieron.

Festus Judææ procurator constituitur.

Ado, coll. 78, 79.

Anno gratiæ LV. Festus, Judææ procurator a Nerone constitutus, Felici successit. A quo etiam Paulus Apostolus Romam vinctus mittitur, et per biennium in libera custodia retinetur.

Arviragus rex obiit.

Galf. Mon. iv. 16, 17.

Anno gratiæ LVI. Arviragus Britannorum rex, expletis vitæ suæ diebus, in civitate Claudiocestriæ sepelitur. Successit ei in regnum filius ejus Marius, vir miræ prudentiæ et sapientiæ, et Romano senatui in omnibus fidelis et devotus.[1]

Paulus Hispaniam invasit.

Ado, col. 79.

Anno gratiæ LVII. Paulus ad Hispaniam dicitur pervenisse, et Arelatæ Trophium, Viennæ[2] Crescentem, discipulos suos ad prædicandum reliquisse.

Festus obiit.

Id.

Anno gratiæ LVIII. Festo Judææ procuratori successit Albinus. Quo etiam tempore Nero, in re militari omnino nihil ausus, Britanniam pene amisit.

Petrus Apostolus Linum et Cletum presbyteros ordinavit.

Marian. Scot.

Anno gratiæ LIX. Petrus Apostolus ordinavit duos episcopos, Linum videlicet et Cletum, qui omne ministerium in urbe Roma populo subministrent, et infidelibus fidem Christi prædicare non cessarent.[3]

Nero uxorem suam et sororem patris sui interfecit.

Hieron.

Anno gratiæ LX. Nero Agrippinam uxorem[4] suam et sororem patris sui interfecit; quia etiam tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis et calidis lavaretur unguentis, retibusque aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebat.

---

[1] This is repeated anno 73, and so also in West; W. gives it twice under years 57 and 73.

[2] *Viennæ*] juvene, A.C.D.

[3] *cessarent*] Altered by Paris from *cessent*.

[4] Sic, erroneously for *matrem*.

A.D. 61. *Continuatio contemporilium.*

Anno gratiæ LXI. Statius Suesulus Tholosensis in Gallia rethoricam docuit, in illa arte in omnibus vir perfectus. Hieron.

Jacobus frater Domini martyrizatur.

p. 40. Anno gratiæ LXII. Jacobus frater Domini, qui et Justus appellabatur et Jerosolimorum erat episcopus, a Judæis lapidatus et pertica fullonis excerebratus est. In cujus sedem Symeon secundus assumitur. Id.

Maria Magdalena migravit ad Dominum.

Anno gratiæ LXIII. Maria Magdalena migravit ad Dominum, ix.[1] kal. Augusti, quæ pedes Salvatoris lacrymis rigavit, et capillis capitis sui siccavit.

Judæi contra Romanos rebelles sunt.

Anno gratiæ LXIV. Albino Judææ procuratori successit Florus, cujus luxuriam et avaritiam Judæi cum cæteris flagitiis non ferentes, contra Romanos debellare cœperunt. Ad quos domandos mittuntur a Nerone Vespasianus et filius ejus Titus, qui plurimas Judææ urbes ceperunt et funditus destruxerunt. Ado, col. 79.

Persius poeta obiit.

Anno gratiæ LXV. Persius poeta moritur; Lucretius[2] a Nerone interimitur. Lucanum[3] etiam præceptorem suum, in balneo sanguine minutum, vita privavit, eo quod in juventute flagellaverat eum, dicens se ipsius aspectum sustinere non posse. Id.

De Simone Mago, et de passione Apostolorum Petri et Pauli.

Anno gratiæ LXVI. Symon Magus Romam veniens, suis magicis artibus populum dementare[4] fecit, ita ut a nonnullis adoraretur ut Deus. Sed Dominus omnipotens, sicut in Actibus Apostolorum legitur, per Apostolum suum Petrum vani- Apostol. Histor. de S. Petro, 18, 19. (Fabric. Cod. Apoc.

[1] Sic for *xi.*

[2] Sic for *Lucanus.*

[3] Sic for *Lucium Annæum Senecam.*

[4] *dementare*] Par. puts *blasphemare* above the line; C.D. have only *blasphemare.*

N. T. ii. pp. 436–438.) tates ejus et insanias detexit, adeo quidem quod alto corruens, fractis cruribus,[1] expiravit. Tunc Nero confusus, jussit apprehendere Petrum. Sed Petrus ab urbe exire ad tempus cupiens, ubi ventum est ad portam, videt sibi Christum occurrere, et adorans eum ait, "Domine, quo vadis?" At ille, "Venio "Romam, iterum crucifigi." Intelligens Petrus quod in se Dominus erat passurus, qui patitur in sanctis, non corporis dolore sed compassione misericordiæ, rediit in urbem, et mox a persecutoribus captus cruci addictus est. Crucifixus est igitur capite deorsum; et Paulus[2] vinctus tenebatur in urbe, et eadem die capite truncatus est. A.D. 66. Petrus et Paulus patiuntur. Isidor. De Vit. et Mort. Sanct. 69, 70.

De miseranda Judæorum afflictione.

Oros. vii. 7. Anno gratiæ LXVII. Nero urbem Romæ jussit incendi. Et, ut similitudinem ardentis Trojæ conspiceret, per sex dies et septem noctes ignis vehemens ipsius pavit aspectum. Quem ex altissima turre prospectans tragica lætus decantabat. Dum hæc Romæ agerentur, Vespasianus gentem Judaicam miserabili plaga afflixit. Hegesipp. De B. J. iii. 15. Jotapata enim civitate capta, cæsa sunt in ea Judæi quadraginta milia. Id. 20. Jopen capta est, et in mari summersi sunt sine bello quatuor milia et quingenti. Id. 26. In Tarichea capta interempti sunt sex milia dcc., et sex milia juvenum ad Neronem destinati; alios mille ducentos necavit, triginta milia Id. iv. 3, 4. et quadringentos vendit. In captione Gamalæ quatuor milia perempti referuntur, quinque milia præcipitio perierunt, alia duo milia, quæ sequebantur Johannem principem, in Giscala interfecti sunt, tria milia vero captivitati adjudicati. Deinde Id. 15. Jericho destructa est, et xcii. milia et ducenti perierunt. De hac subversione, contra improbos Judæos ita prophetavit Ysayas, Isa. i. 4. dicens: "Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini "nequam, filiis sceleratis; dereliquerunt Dominum, blasphe-Hieron. "maverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum." In hac clade Josephus historiographus et dux belli Judæorum, cum a Romanis esset interimendus, Vespasiano pronunciat de morte Neronis, et ipsum post eum imperatorem futurum, et sic ad tempus mortis evasit periculum.

Mortuo Nerone, Galbana successit, imperator septimus.

Ado, col. 79. Anno gratiæ LXVIII. Galba in Hispania imperator creatus, et Nero Romæ ab omni populo hostis publicus pronunciatus

---

[1] *cruribus*] So West.; curribus, A.C.D.; cervicibus, W.

[2] West. ins. *qui dudum.*

A.D. 68. est. Quem cum Nero imperatorem creatum ab exercitu Romano cognovisset, totus animo ac spe concidit, et ignominiosissime ab urbe fugiens, ad quartum lapidem sese ipse interfecit, atque in eo Cæsarum[1] omnis familia consumpta est. Galba vero Romam veniens, imperavit mensibus sex et diebus totidem.

Otho, Galba interfecto, imperium invasit, imperator vii^us.[2]

Anno gratiæ LXIX. Otho, ex[3] oppido Ferentano splendidis ortus parentibus, Romam venit, et in medio foro Galbam perimens imperium invasit, et tribus mensibus imperavit. Vitellius interea per Germanicas legiones in Gallia imperator creatus, versus Romam iter arripuit. Sed Otho illi obvians, cum eo dimicavit, illumque ter in prælio vicit. In quarto autem prælio cum Otho suos vinci comperisset, seipsum interfecit. Sicque Vitellius Romam[4] veniens, octo mensibus imperavit. Hist. Misc. viii.

Vitellius [Othone] interfecto imperavit viii^us.

Anno gratiæ LXX. Cum Vitellius multa crudeliter ac nequiter Romæ ageret, minutissimorum ictuum punctionibus excarnificatus, et ad ultimum in Tyberim mersus, communi caruit sepultura. Vespasianus itaque, cognita Neronis morte et Vitellii interfectione, multis Judæorum urbibus captis, ad obsidionem urbis Jerosolimorum se contulit. Ubi innumeram multitudinem Judaicæ gentis ob diem festum ibidem congregatos obsedit. Ibique Tito filio suo procuratore constituto Romam venit. Electus enim a senatu, propter nobilitatem generis, et audaciam rei militaris, nec Romanis deesse voluit, nec Judæis parcere, quos filius infestavit.[5] Id. Id. ix.

De imperio Vespasiani, imperatoris ix. De persecutione Judæorum.

Anno gratiæ LXXI. Vespasianus imperium adeptus, imperavit annis ix., mensibus xi., et diebus xxii. Titus vero filius ejus interim magna ac diutina obsidione Judæos premebat. Nam cum apud eos corrupta essent legis jura et violata Beda. Hist. Misc. ix.

[1] *Cæsarum*] Altered to *cesa* by Par.

[2] This rubric is incorrectly given in A. with the next.

[3] *ex*] rex, A.C.D.

[4] *Romam*] Roma, A.C.D.

[5] *parcere . . infestavit*] So Par., altering A., which had *quoniam filius representaret*, as West.

Hegesippus De B. J. iv. 25. religio, deseruit eos Deus, quia nec solum illos urgebant Romani, sed et ipsi inter se domesticis seditionibus laborabant. Sectabantur enim luxuriæ effusiones, unguentorum odores,[1] calamistris capillos crispabant, stibio[2] oculos depingebant, et amictu muliebri induebantur, earumque molliciem affectabant, voces etiam effœminare, sexum mutare, fracto gressu incedere, comam pascere, vultum dealbare, genas punicare, barbam vellicare, et cum his omnibus sævitiam intollerabilem exercere studebant. Versabatur inter eos dira seditio, pax sepulta erat, fides arebat, famesque pecuniæ regnabat, ita quod nihil sibi videbatur honestum, quod pecunia erat vacuum. Habebant hujus turpitudinis fautores duos, quorum unus erat Johannes, vir levis,[3] populi lues, dolis nulli secundus, cui nunquam defuit affectus nocendi, doli existens callidus, doctus mendaciis, fallaciam virtutem credebat, carissimos circumveniebat. Alter vero Symon dicebatur, crudelitate non dispar, et ipse durus erat, immitis, et qui nullo affectu ad pietatem flecteretur. Isti sub obtentu conservandæ libertatis, in nobilibus sæviebant; aut enim falso crimine afflicti vinciebantur, aut in carcere positi jugulabantur. Sacerdotes quoque peregrini, qui sacerdotio interventu pecuniæ fungebantur, ad omne nefas arbitrio iniquorum principum ignobile vulgus pertrahebant. Sed dum hæc a Judæis agerentur, Romani muros Jerusalem machinis cunctisque bellicis instrumentis subvertere nituntur. Nec fuit intermissio ulla, nec ullæ dabantur induciæ. Judæis desperatio audaciam dabat, Romanis gloriæ cupiditas virtutem augebat. Cæsi sunt mortales multi,[4] dum propugnacula murorum crebris ictibus solverentur. Fugientibus tandem Judæis, Romani, non sine suorum læsione ac sanguinis effusione, extremum civitatis intravere murum. Tunc bellum rursus accenditur, quia adhuc muri duo vincendi restabant. Hortatur milites Titus, inclusi defensioni vacabant. Invasit interea fames miserabilis obsessos, adeo quod civitas plena cadaverum jacebat. Filii parentibus, et parentes filiis, de ipsis faucibus cibum rapiebant; alii equorum cadavera, alii arborum cortices detrahebant. Matres itaque assatis pueris vescebantur, plerisque etiam vomitus et stercora animalium[5] esca fuere. Evo-

Margin: A.D. 71. — Id. iv. 4. — Nota de turpitudine sacerdotum. — Id. iv. 23. — Id. iv. 6. — p. 41. — Id. v. 11. — Id. v. 1. — Id. v. 12. — Id. v. 18. — Nota famem. — Id. v. 25.

[1] *odores*] So Par. C.D.W.; odoris, A. Most of the MSS. of West. have *odoris*.

[2] *stibio*] istilio, A.C.D., most of the MSS. of West.; one (Arundel) has *stibio* in the margin in a later hand, and the Reg. MS. has been altered to *stibio*. W. has *ystilio*.

[3] *levis*] Levi filius, Hegesipp.

[4] *multi*] multa, A.C.D.

[5] *animalium*] So Par. in the margin; *aliarum*, A. West. W. has *vomitus aliorum et stercora esca fuerunt*.

A.D. 71. luto itaque quadriennio postquam obsessa est civitas, Titus non sine suorum sanguinis effusione muros ascendit, et urbis munitiones obtinuit, templum et sancta sanctorum polluit, vasa sacra diripuit,[1] aurum et argentum et gemmas preciosas suis militibus erogavit. Fessi[2] denique tanta strage Romani, quærebant quibus captiva[3] mancipia venderentur, sed quia plurimi venales, et pauci inveniebantur emptores, triginta uno numismate vendebantur.[4] Captivi vero nonaginta et septem milia sunt abducti, quidam etiam eorum bestiis ad devorandum sunt projecti. Hoc templi supremum excidium, anno MCII. contigit a conditione sua, et octavo die septimi mensis concremata est civitas, et templum funditus est eversum. Acta autem sunt hæc in Paschali solemnitate, quam Phase appellabant Judæi. Dignum enim erat in eisdem diebus Phase illos interfici, in quibus mundi Salvatorem et suum si[5] vellent, despicabiliter flagellatum, in ligno crucis suspenderunt. Hanc utique subversionem futuram ostendit Dominus in Evangelio, quando lacrymatus est super civitatem Jerusalem dicens: "Venient dies in te, et circumdabunt te inimici "tui vallo, et ad terram prosternent te et filios tuos qui in "te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo "quod non cognovisti tempus visitationis tuæ." Eodem tempore Petro Apostolo in cathedra Romana Linus successit.

Hist. Misc. ix. Hegesipp. v. 48. Id. v. 47. Id. v. 49.

Templi excidium. Hist. Misc. ix.

Freculphus, ii. 1. 22. Id. ii. 1. 24.

Linus post Petrum Papa secundus. Hieron.

Dispersio Judæorum.

Dispersion of the Jews. Hegesippus, v. 44.

Anno gratiæ LXXII. Judæa a Tito capta, et Jerosolima subversa, facta est dispersio Judæorum per orbem universum. Quam dispersionem multa præcurrerunt signa. Nam super urbem Jerusalem sidus, gladio simile, stare videbatur, et cometa anno uno perseveravit. In Pascha, Orientalis porta templi obserata, quæ vix a viginti hominibus claudebatur, nocte ultro aperta est. Currus et acies armatæ similiter visæ sunt per aera ferri. In Paschali solemnitate, lumen in nocte in templo, sicut in die, dimidia hora refulsit. Bos ad hostiam adducta, in medio templo agnum peperit. In Pentecosten vox audita est in templo: "Migremus hinc, migremus hinc, "migremus hinc." Jesus filius Anani, vir plebeius, quatuor annis ante templum ita clamabat: "Vox ab Oriente, vox ab

Signs preceding the capture of the city.

[1] *diripuit*] So also W.; dirupit, West.

[2] *Fessi*] Freti, W.

[3] *captiva*] So altered by Par. from *captivam*, which Chetham has.

[4] Par. has in the margin, "et "sicut decem pro triginta denariis "emerunt, ita de eis XXX. pro uno "denario venditi sunt." This is in the text in C.D.

[5] *si*] se, A.C.D.

"Occidente, vox a quatuor ventis, vox in Jerosolima et templo, "vox in maritos novos novasque nuptias,[1] et in omnem hunc "populum." Verberatus etiam, nulli maledicens vel benedicens, per septem annos et quinque menses indesinenter clamabat: "Væ Jerosolimis." Nec voce raucus effectus est, nec clamare cessavit. In obsidione super murum clamavit; "Væ urbi, væ phano, væ templo;" et cum addidisset, "Væ "etiam et mihi," lapis enormiter missus eum peremit. A.D. 72.

De morte Arviragi regis.[2]

Galf. Mon. iv. 16, 17. Anno gratiæ LXXIII. Arviragus, Britonum rex, expletis vitæ suæ diebus, Claudiocestriæ sepultus est. Successit ei in regnum Marius filius suus, vir miræ sapientiæ et prudentiæ, qui Romano populo in tantam amicitiam cecidit, ut tributum, quod exigebatur ab eo, sine contradictione impendere curaret.

Ut Colossus Romæ erigitur.

Ado, col. 80. Anno gratiæ LXXIV. Colossus erigitur Romæ, habens altitudinis pedes centum et septem.

De adventu Pictorum in Britanniam.

Galf. Mon. iv. 17. Anno gratiæ LXXV. Rex Pictorum, Rodricus, de Scithia veniens, in Aquilonalem Britanniæ partem applicuit, ac provinciam illam devastare cœpit. At Marius Britonum rex illum hostiliter petens interfecit. Deinde dedit populo devicto, qui cum Rodrico venerat, partem Albaniæ ad inhabitandum, quæ Catenesia nuncupatur, terram desertam et omni habitatore vacuam.

Picti mulieres sibi ex Hybernia assumunt.

Id. Anno gratiæ LXXVI. Picti, qui cum Rodrico in Britanniam venerant, uxores non habentes, filias et cognatas Britonum petierunt ab eis. At illi, ut passi fuere repulsam, transfretaverunt in Hyberniam, et ex illa patria mulieres reducentes, pueros susceperunt, et multitudinem suam, homines videlicet modicæ staturæ, genuerunt.

---

[1] *nuptias*] nuptas, West.; sponsas novas et nuptas, W.

[2] This, which is a repetition of the year 56, is in W. and most of the MSS. of West. Nero D. 2 omits it, leaving out the year altogether.

A.D. 77.

Unde Scoti.

Anno gratiæ LXXVII. Ex Pictis et Hyberniensibus Scoti originem habuerunt, dicti Scoti quasi ex diversis nationibus compacti. Scot etenim illud dicitur, quod ex diversis rebus in unum acervum congregatur. Deinde vero terra illa, quæ prius Albania dicebatur, a Scotis Scotia nuncupatur. Cf. Galf. Mon. iv. 17.

Defuncto rege Mario Colosus successit.

Anno gratiæ LXXVIII. Marius Britannorum rex, ab hoc sæculo transiens, Coillum filium habuit successorem. Hic ab infantia Romæ nutritus, a senatu multum dilectus est. Solvens enim tributum quod petebatur ab eo, in pace et tranquillitate regnum suum gubernavit.[1] Galf. Mon. iv. 18.

Joannes Evangelista apud Ephesum claruit.

Anno gratiæ LXXIX. Joannes Evangelista in Ephesiorum ecclesia clarus habetur. Nam septem ibidem ecclesiis, quarum nomina in Apocalypsi leguntur, constructis, ministros in eis idoneos ordinare curavit.

Vespasianus imperator obiit.

Anno gratiæ LXXX. Vespasianus Romæ profluvio ventris in- Hieron.
p. 42. teriit, anno vitæ suæ lxx. Dicunt tamen alii quod febre correptus vitam finivit.

Titus Vespasiano successit, imperator decimus.

Anno gratiæ LXXXI. Titus, Vespasiani filius, imperavit annis duobus et totidem mensibus, vir omni genere virtutum mirabilis, adeo ut amor et delitiæ humani generis diceretur. Hic in imperio tantæ bonitatis fuit, ut nullius omnino sanguinem fuderit, sed convictos adversum se conjuratione dimitteret, atque in eadem familiaritate, qua ante habuerat, retineret. Ado, col. 80.

Nota sensum Titi.

Anno gratiæ LXXXII. Titus imperii sui annum agebat se- Hieron.
cundum. Hic amphitheatrum Romæ ædificavit, et in ejus dedi- Ado.

---

[1] *gubernavit*] moderabatur, West. A. had apparently *moderavit*, which Paris has altered.

Ado, col. 80. cætione quinque milia ferarum occidit. Iste etiam in tantum facundissimus extitit, ut causas Latino ageret[1] poemate, et tragœdias Græce componeret. Dixit similiter sese perdidisse diem, in qua nihil boni fecerit. Tandem cum ingenti omnium luctu in urbe Roma defunctus est. A.D. 82.

Papa tertius.

Vit. Pontif. Eodem anno Cletus in cathedra[2] Romana sedit annis undecim, mense uno, et diebus undecim.

Domitianus imperator.

Ado, col. 80. Anno gratiæ LXXXIII. Domitianus, frater Titi junior, imperium sumens, imperavit annis quindecim et mensibus sex. Is in tantam superbiam prolapsus est, ut deum sese ac dominum vocari et coli jusserit, secundusque post Neronem extitit, qui Christianos Ecclesiamque Christi, datis edictis, crudelissime convellere conatus est.

Johannes Apostolus in exilium pellitur.

Id. Anno gratiæ LXXXIV. Johannes Apostolus ad Pathmos insulam a Domitiano in exilium missus, Apocalypsim ibidem scripsit, quæ Latine Revelatio interpretatur.

Pantheon construitur.

Beda De Sex Ætat. Sæculi, p. 172. Anno gratiæ LXXXV. Domitianus imperator Pantheon, id est, templum in honore omnium deorum, ædificavit.

Abilius Aniano successit.

Hieron. Anno gratiæ LXXXVI. Apud Alexandriam, Aniano, qui Marcho successerat, Habilius successit.

Quintilianus rhetor claruit.

Ado. Anno gratiæ LXXXVII. Flavia Domicilla, Flavii Clementis consulis ex sorore neptis, in insula Pontiana ob fidei testimonium exulatur, et Quintilianus clarus rhetor habetur. (Hieron.)

Item continuatio historiæ de Domitiano.

Id. Anno gratiæ LXXXVIII. Domitianus mathematicos et philosophos ab urbe Romana depulit.

---

[1] *ageret*] Altered by Paris from *agerit*, which A. Chetham have.

[2] *cathedra*] cathedram, A.C.D. Chetham.

A.D. 89.

Domitianus Judæos persequitur.

Anno gratiæ LXXXIX. Domitianus Judæos de semine David, acerbitate tormentorum interfici præcepit, ac si futurus esset rex, qui regnum ejus posset adipisci. Ado, col. 81.

Nota opera Romæ.

Anno gratiæ XC. Capitolium, forum Trajani, thermæ Trajani, ludus matutinus, Pantheon, Mica aurea, Vespasiani templum Romæ fiunt. Hieron.

Item.

Anno gratiæ XCI. Domitianus de Dacis et Germanicis laudabiliter triumphavit. Id.

Cletus Papa martyrizatur.

Anno gratiæ XCII. Domitianus statuas aureas et argenteas sibi in capitolio poni jussit. Eodem anno Cletus Papa a Domitiano martyrio coronatus est. Id. Marian. Scot.

Clemens successit, Papa quartus.

Anno gratiæ XCIII. Clemens sedit in cathedra Romana annis novem, mensibus duobus, et diebus decem. Vit. Pontif.

Versus Occidentem doctores mittuntur.

Anno gratiæ XCIV. Clemens, Romanæ sedis episcopus, ad collocandum in Galliis novæ fidei fundamentum, industrios ac magnificos viros destinavit. Parisiensibus Dionisium, Silvanectensibus Regulum, Rotomagensibus Nigasium, Ebroicensibus Taurinum, Arelatensibus Trophimum, Narbonensibus Paulum, Tolosensibus Saturninum, Arvernis Astremonium, Lemovicensibus Martialem, Turonicis Gratianum, Cenomannicis Julianum, Belvacensibus Lucianum, Ambianensibus Firminum, Lugdunensibus Fotinum, per quos innumera multitudo hominum ab idolorum cultura recessit.[1] Radulphus de Diceto, MS. 13. Reg. E. 6. f. 10 *b*.

Joannes in ferventis olei dolium mittitur.

Anno gratiæ XCV. Johannes Apostolus a Domitiano Cæsare in ferventis olei dolium missus perhibetur, a quo tam im- Ado, col. 81.

[1] The author of this paragraph is possibly Ivo Carnotensis. See the note on Anastasius in Migne's Patrologia, cxxvii., col. 1111. on l. 14. The last line, per . . . recessit, is not in Diceto.

munis exivit a pœnis, quam a corruptione carnis semper manserat alienus. A.D. 95.

Nota martyres.

Hieron. Diceto. Hieron.

Anno gratiæ xcvi. Apollonius et Euphrates insignes philosophi habentur. Dionisius atque Nigasius cum sociis suis martyrio coronantur. Domitianus omnes de genere David interfici præcepit.

Sanctus Dionisius martyrizatur cum sociis suis.

Adonis Martyrol. col. 376. Martyrol. Roman. 11 Oct.

Anno gratiæ xcvii. Passus est Sanctus Dionisius, beati Clementis Papæ discipulus, cum sociis suis, Rustico archipresbytero et Eleutherio archidiacono, sub Fecemino[1] Sisinnio proconsule, civitate Parisius, septimo idus Octobris. Eodem tempore passus est beatus Nigasius cum sociis suis, sub eodem proconsule, in pago Rotomagensi.

De morte Domitiani imperatoris. Nerva imperator.

Ado, col. 81. S. Aug. De Hæres. 8, 10. Oros. vii. 10.

Anno gratiæ xcviii. Domitianus in urbe Roma in palatio a senatu interfectus est. Cujus cadaver populari sandapila, per vispiliones exportatum, atque ignominiose pollutum est. At Nerva senex, imperium adeptus, imperavit anno uno mensibus quatuor, et diebus octo. Hic primo edicto[2] suo cunctos exules, quos Domitianus relegaverat, revocari præcepit. Unde Johannes Apostolus, hac indulgentia liberatus, Ephesum rediit. Et quia concussam, se absente, per hæreticos vidit ecclesiam ibidem,[3] Cherinti et Hebionis hæresim[4] damnavit. Astruunt enim mundum ab angelis factum, et Jesum hominem fuisse tantum, nec resurrexisse. Resurrectionem quoque mortuorum non credebant. Contra hanc hæresim, a fratribus compulsus, Apostolus Evangelium scripsit, ostendens in exordio ejus, in principio fuisse Verbum, et Ipsum esse Deum, per quem omnia facta sunt. Nerva imperator afflictæ reipublicæ consulere cupiens, Trajanum, virum sapientissimum, in filium sibi moriens adoptavit.

---

[1] Sic, A.C.D.

[2] *edicto*] edictu, A. Chetham. Trin. has *postea edictu.*

[3] *ecclesiam ibidem*] So altered by Par. from *ecclesiæ fidem.*

[4] A. has *ibidem*, as West., which Paris has expuncted.

A.D. 99.

Nota de Trajano imperatore.

Anno gratiæ XCIX. Trajanus,[1] Romanum suscipiens imperium, imperavit annis xix., mensibus sex, et diebus xv. Hujus temporibus Johannes Apostolus, cum esset annorum nonaginta novem, præsentibus suis discipulis, facta oratione, migravit ad Christum. Beda. Cf. Isidor. De ortu et obitu patrum, 72.

De triumphis Trajani imperatoris.

Anno gratiæ C. Trajanus trans Danubium multas gentes subegit, Germaniam quoque trans Renum in pristinum statum reduxit. Ado, col. 81.

Item de aliis notabilibus.

Anno gratiæ CI. Trajanus Seleuciam et Ctesifontem ac[2] Babiloniam occupavit, atque usque Indiæ fines post Alexandrum primus accessit. Id.

Post Clementem Anacletus successit, Papa quintus.

Anno gratiæ CII. Post obitum beati Clementis, Anacletus sedit in cathedra Romana annis novem, mensibus decem, et cessavit sedes diebus tredecim. Vit. Pontif.

Simeon martyrizatur.

p. 43. Anno gratiæ CIII. Trajano adversum Christianos persecutionem movente, Symeon Cleophæ filius, Jerosolimorum episcopus, crucifigitur, cui succedit Justus. Ado, col. 81. Hieron.

Ignatius martyrizatur.

Anno gratiæ CIV. Sanctus Ignatius, Antiochiæ urbis episcopus, Romam perductus, bestiis traditur ad devorandum, kalend. Februarii. Ado, col. 81.

Item Alexander martyrio coronatur.

Anno gratiæ CV. Alexander, episcopus Romanus, martyrio coronatur, septimo[3] ab urbe miliario, via Numentana, ubi decollatus est. Id.

---

[1] *Trajanus*] Trajanum, Chetham.

[2] *ac*] Altered by Par. from *ad*, as West.; W. has *ac*.

[3] *septimo*] So Par., altering the MS., which had *et vii.*, but had obscured the sense by omitting *sepelitur* at the end of the paragraph.

Item Zacharias martyrio beatificatur. A.D. 106.

Ado, col. 81. Anno gratiæ CVI. Zacharias senex, Viennensis ecclesiæ episcopus, martyrio coronatur. Cujus prædecessores fuere Apostolorum discipuli, primus Crescens, deinde Martynus.

Nota pietatem.

Id. Anno gratiæ CVII. Plinius orator et historicus, qui inter cæteros judices persecutor ecclesiæ datus fuerat, nemini mortem gravem intulit, sed rescriptis levioribus illico temperavit edictum.

Romæ domus aurea incenditur.

Id. Anno gratiæ CVIII. Romæ domus aurea, a Nerone condita, repentino conflagravit incendio.

Pantheon fulmine incenditur.

Id. Anno gratiæ CIX. Pantheon Romæ, quod Domitianus fecerat, admirantibus cunctis, fulmine concrematum est.

Nota terræmotum.

Id. Anno gratiæ CX. Terræmotus Antiochenam civitatem pene totam subruit, et alias per orbis partes civitates multas.

Papa sextus incathedratur.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CXI. Post Anacletum, Romanæ sedis episcopum, Evaristus successit, annis decem.

Judæi bella excitant.

Ado, col. 82. Anno gratiæ CXII. Judæi sub uno tempore, quasi effracti[1] rabie, per diversas terrarum nationes exarserunt, et bella atrocissima gesserunt, donec digna cæde jussu imperatoris sternerentur.

Verus Viennensis gloriose claruit.

Id. Anno gratiæ CXIII. Verus Viennensis episcopus, qui unus fuit ex discipulis et auditoribus Apostolorum, fidei confessione et doctrina claruit.

---

[1] *effracti*] Altered by Par. from *effrati*; West. has *efferati*, as Ado and Orosius.

A.D. 114.

Nota martyrium pretiosum.

Anno gratiæ CXIV. Phoca, Sinopis civitatis episcopus, gloriosissime martyrium duxit, cujus sacratissimæ reliquiæ translatæ sunt in Galliam, civitatem Viennam, ibique in ecclesia Sanctorum Apostolorum repositæ. Ado, col. 82.

Natus est Coillo.

Anno gratiæ CXV. Natus est Coillo, regi Britonum, unicus filius, quem vocavit Lucium, qui factus est patri gaudium et exultatio, quia in senectute et quasi ab hærede destitutus,[1] genuerat eum. Galf. Mon. iv. 19.

Justus ordinatur.

Anno gratiæ CXVI. Justus apud Alexandriam sacerdotio fungebatur. Hieron.

De morte Trajani imperatoris.

Anno gratiæ CXVII. Trajanus apud Seleuciam Ysauriæ urbem extinctus est, cujus exusti corporis cineres Romani in columna marmorea condiderunt. Hist. Misc. x.

Adrianus imperator.

Anno gratiæ CXVIII. Helyus Adrianus, Romanum adeptus imperium, imperavit annis viginti et uno. Erat enim consobrinæ Trajani filius, vir industrius et discretus, et qui de facili ad pietatem flecteretur. Oros. vii. 14.

De probitate ejus.

Anno gratiæ CXIX. Adrianus imperator justissimis legibus rempublicam ordinavit, ita ut a senatu pater patriæ diceretur. Eruditus etiam lingua Latina et Græca, Athenis bibliothecam miri operis extruxit. Ado, col. 82.

Septimus Papa.

Anno gratiæ CXX. Post Papam Evaristinum Alexander sedit annis octo mensibus quinque et diebus duobus. Hic constituit verba Domini super panem et vinum in canone recitari, et aquam benedictam in habitaculis hominum spargi. Vit. Pontif.

---

[1] *destitutus*] restitutus, West.

Nota. A.D. 121.

Ado, col. 82. Anno gratiæ CXXI. Imperator per Quadratum, Apostolorum discipulum, Aristidem Atheniensem, virum fide et sapentia plenum, atque per Serenium legatum, libris de Christiana religione compositis instructus est et eruditus. Unde præcepit per epistolam, proconsule Asiæ destinatam, ut nemini liceret Christianos sine objectu criminis aut probatione damnare.

Imperator Judæos rebelles edomuit.

Id. Anno gratiæ CXXII. Adrianus Judæos rebellantes, et Palæstinam provinciam quondam suam depopulantes, ultima cæde perdomuit in ultionem Christianorum.

Reædificatio Jerosolimæ.

Id. Anno gratiæ CXXIII. Aelius Adrianus Jerusolimam reædificavit, et illam de suo prænomine Helyam vocari præcepit. Jussit etiam ne cui Judæorum introeundi in illam esset licentia, Christianis tantum civitate permissa.

Lucius rex Britonum.

Galf. Mon. iv. 19. Anno gratiæ CXXIV. Coillo Britonum rege defuncto, Lucius filius ejus regni diademate insignitus est. Hic omnes actus bonitatis patris sui sequens, ab omnibus tanquam ipse Coillus habebatur.

De episcopis Jerosolimitanis.

Marianus Scotus. Anno gratiæ CXXV. Primus ex gentibus Marcus Jerosolimorum episcopus constituitur, cessantibus his qui a passione Domini usque in præsens tempus fuere. Nam primus omnium Jerosolimorum episcopus Jacobus frater Domini fuit, secundus Symeon filius Cleophæ, tertius Justus, quartus Zacheus, v^us^ Tobias, vi^us^ Benjamin, vii^us^ Joannes, viii^us^ Mathias, ix^us^ Philippus, x^us^ Seneca, xi^us^ Justus, xii^us^ Levi, xiii^us^ Effrem, xiv^us^ Joseph, xv^us^ et ultimus, Judas.

Secundus divinæ legis interpres.

Ado, col. 82. Anno gratiæ CXXVI. Aquila orator, genere et natione Ponticus, clarus habetur, qui post septuaginta, secundus interpres divinæ legis extitit.

A.D. 127.

Justus Viennensis claruit.

Anno gratiæ CXXVII. Justus, Viennensis ecclesiæ episcopus, illustrissimus in Christi confessione refulsit. Ado, col. 82.

Papa octavus.

Anno gratiæ CXXVIII. Post Alexandrum, Sixtus sedit in cathedra Romana annis decem, mensibus tribus, et diebus viginti, et cessavit sedes diebus duobus. Vit. Pontif.

Item.

Anno gratiæ CXXIX. Publio, Athenarum episcopo et Apostolorum discipulo ac martyrio ob fidem Christi coronato, Quadratus, cujus supra meminimus, successit, qui ecclesiam Christi, grandi terrore dispersam, sua industria congregavit. Ado, col. 82.

Hæresis.

Basiliani Christum passum negant.

Anno gratiæ CXXX. Basilides hæresiarches ecclesiam Christi multa maculavit perfidia, a quo Basiliadiani sunt appellati, qui sectæ illius adhæserunt. Hi inter cæteras blasphemias, quas de Christo componunt, Ipsum passum negant. Isidor. Etymol. viii. 5.

Cornelius ordinatur.

Anno gratiæ CXXXI. Cornelius Antiochiæ constituitur episcopus quartus. Eodem tempore passio beati Quadrati,[1] episcopi et Apostolorum discipuli, celebratur. Qui persecutione Adriani ecclesiam grandi terrore dispersam, fide sua et industria congregavit. Hieron.

Passa est Simphrosia martyr.

Anno gratiæ CXXXII. Nichopolis[2] et Cæsarea terræmotu corruerunt. Eodem tempore, apud urbem Tiburtinam, passa est sancta Symfrosa cum septem filiis, quæ primo palmis cæsa et deinde crinibus suspensa, novissime in flumen præcipitata est. Hieron. Martyrol. Roman. 18 Jul.

---

[1] *Quadrati*] om. A.C.D., and *continuatio* put in its place in rubrick. Chetham has *Cathdrati.* The passage is clearly made up from the extract from Ado just before, A. 129.

[2] *Nichopolis*] Neapolis, W.

Item nota. A.D. 133.

Hieron. Martyrol. Roman. 29 Sept. Anno gratiæ CXXXIII. Alexandriæ ecclesiæ Hymenæus episcopus præfuit. Eodem tempore Romæ passio sanctæ Sabinæ martyris sub Adriano imperatore illustrissime celebratur, quæ gladio percussa, cum palma martyrii, ad cælestia convolavit. p. 44.

Nota.

Hieron. Anno gratiæ CXXXIV. Silvius Julianus perpetuum composuit edictum. Adrianus, cum insignes Athenis fecisset ædes, bibliothecam mirandi operis extruxit.

Nota.

Id. Marianus Scotus. Anno gratiæ CXXXV. Judæi in arma versi Palæstinam depopulati sunt. Eodem tempore depositio beati Aristidis celebratur, qui, Adriano principi de religione Christiana libros offerens, quod Jesus solus esset Deus, eleganter peroravit.

Hieron. Anno gratiæ CXXXVI. Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem accepit.

Primus ex gentibus Jerosolimorum episcopus Marcus ordinatur.

Id. Anno gratiæ CXXXVII. Jerosolimis primus ex gentibus Marcus constituitur episcopus, cessantibus his qui ex circumcisione fuerant.

Antoninus imperator.

Ado, col. 82. Anno gratiæ CXXXVIII. Antoninus, cognomento Pius, imperator creatus, annis viginti et non plenis tribus mensibus imperavit. Hic adeo tranquille vixit, ut merito pius et pater patriæ sit appellatus.

Papa nonus.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CXXXIX. Thelesphorus Papa sedit in cathedra Romana annis xi., mensibus tribus, et diebus viginti; et cessavit sedes diebus septem.

Nota pietatem.

Ado, col. 82. Anno gratiæ CXL. Antoninus cum filiis suis, Aurelio et Lucio, in omni regno Romano, cautionibus incensis, cunctorum debita relaxavit.

Id. col. 83. Anno gratiæ CXLI. Justinus philosophus librum de Christiana religione compositum Antonino tradidit, eumque benig-

A.D. 141. num erga Christianos fecit; qui non longe post suscitata persecutione, prodente Crescente Cinico, pro Christo sanguinem fudit.

De hæresi Valentiniana.

Anno gratiæ CXLII. Hæresis Valentiniana et Marcionis Ecclesiam Christi fraudulenter impugnat; cujus pestis inventores æonas, id est, sæcula quædam, in originem creatoris inducunt. Christum quoque de Virgine corpus non assumpsisse, sed per eam, quasi per fistulam, transisse profitentur. Ado, col. 83. Isidor. Etymol. viii. 5.

Galienus medicus.

Anno gratiæ CXLIII. Gallienus insignis medicus, et Pergamo genitus, Romæ clarus habetur. Eodem tempore sub Antonino imperatore, sanctus Alexander episcopus martyrium sumpsit, qui post multa tormentorum genera gladio occubuit. Ado, col. 83. Martyrol. Roman. 21 Sept.

Papa decimus.

Anno gratiæ CXLIV. Pius Romanæ ecclesiæ ordinatur episcopus. Eodem tempore, apud Spoletum, sancti Concordi presbyteri passio celebratur, qui post varia tormenta, ad ultimum gladio percussus martyrium complevit. Ado, col. 83. Martyrol. Roman. 1 Jan.

Anno gratiæ CXLV. Antiochi constituitur episcopus Herus. Sub eisdem diebus sanctus Pontianus, jubente Antonino imperatore, martyrii palmam post multarum tribulationum ignes, ad martyrii gloriam laudabiliter pervenit.[1] Hieron. Martyrol. Roman. 19 Jan.

Anno gratiæ CXLVI. Alexandriæ episcopatum suscepit Marcus. Per idem tempus, apud Smirnam, sanctus Policarpus episcopus temporibus Antonini igni traditus et ad purum examinatus, a Domino meruit coronari. Hieron. Martyrol. Roman. 26 Jan.

Anno gratiæ CXLVII. Valentinus hæreticus agnoscitur, et permanet usque ad Nicetum. Circa eosdem dies beatus Philippus, episcopus in urbe Cortina, sanctitate perfectus, obdormivit in Domino. Hieron. Martyrol. Roman. 11 April.

Anno gratiæ CXLVIII. Mesomedius[2] Cretensis citharædorum carminum musicus poeta agnoscitur. Hieron.

Sanctus Papirus martyrizatur.

Anno gratiæ CXLIX. Taurus Hyretius, Platonicæ sectæ philosophus, clarus habetur. Eodem tempore, apud Pergamum, sanctus Papirus episcopus[3] martyr efficitur gloriosus. Id. Adonis Martyrol. col. 246.

---

[1] Sic, the compiler having joined together two modes of expression. W. has "martyrii gloriam laudabiliter suscepit," and omits "martyrii palmam."

[2] *Mesomedius*] Vesomedius, A.C.D.W. West.

[3] *episcopus*] An error for *diaconus*.

Papa undecimus. A.D. 150.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CL. Eginus Papa sedit in cathedra Romana annis quatuor, mensibus tribus, et diebus sex. Hic clerum composuit, et in ordinibus gradus distribuit.

Hieron. Anno gratiæ CLI. Apollonius Stoicus et Basilides philosophi illustres habentur. Sub eodem tempore, Maria Virgo, jubente Antonino principe, per martyrum palmam feliciter migravit ad Christum. (Cf. Martyrol. Roman. 1 Nov.)

Sancta Felicitas coronatur.

Hieron. Martyrol. Roman. 23 Dec. Anno gratiæ CLII. Adrianus Nichomediensis et Maximus Tyrius agnoscuntur. Per idem tempus sancta Felicitas cum septem filiis suis, jubente Antonino imperatore, decollata est pro Christo.

Hieron. Anno gratiæ CLIII. Alexandrinæ ecclesiæ Celadion episcopus floruit.

Papa duodecimus.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CLIV. Pius sedit in cathedra Romana, annis xi., mensibus tribus, et diebus xxi.; et cessavit sedes diebus xxii.

Nota præceptum Angeli.

Ado, col. 83. Anno gratiæ CLV. Hermes librum scripsit, qui dicitur Pastoris, in quo præceptum angeli continetur, ut Pascha semper die Dominica celebretur.

Id. Anno gratiæ CLVI. Policarpus, auditor beati Joannis, Romam veniens, multos ab hæretica labe compressit, qui Valentini et Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.

Id. Anno gratiæ CLVII. Justus Viennensium episcopus et Lugdunensium Fotinus, in ecclesia Christi clari[1] habentur.

Antoninus imperator moritur.

Id. Anno gratiæ CLVIII. Antoninus cognomento Pius ad duodecimum ab urbe lapidem, morbo correptus, interiit.

Marcus Antoninus imperat.

Hieron. Anno gratiæ CLIX. Marcus Antoninus Verus Romanum assecutus imperium, imperavit annis xix. et mensibus xi. Hic

---

[1] *clari*] clarus, West.; W. has *claruerunt.* It is altered by Paris. Ado has "Justus adhuc clarus habetur."

A.D. 159. ascivit sibi ad imperii partem Aurelium Commodum propinquum suum, cum usque ad hoc tempus singuli Augusti fuerint.

Quarta Christianorum persecutio post Neronem excitatur.

Anno gratiæ CLX. Marcus Antoninus et Aurelius Commodus bellum contra Parthos mirabili virtute et felicitate gesserunt. Quo etiam tempore persecutio Christianorum, quarta jam post Neronem vice, in Asia et per Gallias excitata est. Ado, col. 83.

Anno gratiæ CLXI. Pionius et Policarpus, beati Johannis discipulus et Smirneorum episcopus, illustre duxerunt martyrium. Id.

p. 45. Anno gratiæ CLXII. In Galliis plurimi pro Christo sanguinem gloriose fuderunt. Inter quos Justus Viennensis episcopus, longo tempore exilio maceratus, martyr efficitur gloriosus. Id.

De Catafrigum hæresi.

Anno gratiæ CLXIII. Katafrigum hæresis exorta est, dicta a Frigia provincia, ubi illius auctores extiterunt. Hermann. Contract. Isidor. Etymol. viii. 5.

Continuatio historiæ. Papa decimus tertius.

Anno gratiæ CLXIV. Anicetus sedit in cathedra Romana, annis undecim. Hic constituit ut clerici comam non nutrirent. Vit. Pontif.

Fotinus Lugdunensium episcopus martyrizatur.

Anno gratiæ CLXV. Fotinus Lugdunensium episcopus, senex mirabilis, cum aliis xlviii. ex Lugdunensi et Viennensi urbibus, martyrium suum impleverunt.[1] Ado, col. 83.

Item.

Anno gratiæ CLXVI. Severinus, Exuperius, et Felicianus, apud Viennam martyrio coronantur. Id.

Nota mortalitatem.

Anno gratiæ CLXVII. Tanta lues in ultionem martyrum per Italiam diffusa est, ut passim villæ et agri sine cultore et habitatore remanerent, nec etiam Gallia ab hac peste evasit illæsa. Oros. vii. 15.

---

[1] *impleverunt*] implevit, West.

Item nota terræmotum. A.D. 168.

Hist. Misc. x. Anno gratiæ CLXVIII. Terræmotus, cum interitu civitatum, et inundationes[1] fluminum, per diversas provincias crebrescebant. Agmina quoque locustarum agros penitus infestabant.

Item continuatio.

Ado, col. 83. Anno gratiæ CLXIX. Aurelius Commodus, dum in vehiculo cum fratre sederet, morbo quem Græci apoplexiam vocant, interiit. Quo defuncto, Marcus Antoninus reipublicæ aliquantulum solus præfuit.

Lucius.

Id. Anno gratiæ CLXX. Marcus Antoninus Lucium Commodum filium suum assumpsit in regnum. Qui etiam leges severiores novis constitutionibus temperavit.

Id. Anno gratiæ CLXXI. Marcus cum filio suo, omnia simul fiscalium negotiorum calumniosa monumenta, in forum congesta, jussit incendi.

Id. Anno gratiæ CLXXII. Mellitus Asianus, Sardicensis episcopus, Marco Antonino imperatori pro Christianis apologeticum tradidit.

Hæresis.

Isidor. Etymol. viii. 5. Anno gratiæ CLXXIII. Montani hæretici sunt exorti, sic dicti eo quod tempore persecutionis in montibus latuerunt; qua occasione se a corpore Ecclesiæ catholicæ diviserunt.

Item.

Oros. vii. 15. Ado. col. 83. Anno gratiæ CLXXIV. Marcus Antoninus imperator, cum filio suo Lucio, Marcomannicum[2] bellum feliciter peregit. Sed postquam gentes barbaræ, Wandali scilicet Sarmatæ, et totum pene Germaniacum Romanum exercitum circumvexerant,[3] quidam milites Christiani, qui cum imperatore erant, in magna constantia nomen Christi invocantes, hostes perterritos in fugam coegerunt. Quod imperator senatui literatorie significans, victoriam suam Christo gaudenter attribuit.

---

[1] *inundationes*] inundicationes, A. D.

[2] *Marcomannicum*] Mannicum, W.; Manicum, West. One MS. of West. omits *Lucio*.

[3] *circumvexerant*] circumcinxerunt, W.; circumcinxerant, West.

A.D. 175. *Papa decimus quartus.*

Anno gratiæ CLXXV. Sotherus Papa, post Anicetum, sedit in cathedra Romana annis novem mensibus tribus et diebus xxi., et cessavit sedes diebus xxii. Hic constituit ut nulla monialis sacra vasa vel pallam sacratam contingeret, vel incensum in thuribulo poneret. Vit. Pontif.

Hæresis.

Anno gratiæ CLXXVI. Tatianus hæresiarcha suo dogmate Ecclesiam Christi obfuscare conatur; a quo etiam Encratitæ exorti sunt, dicti eo quod carnes abominantur. Hunc errorem Severianus auxit, a quo Severiani. Ado, coll. 83, 84. Isidor. Etymol. viii. 5.

Theophilus præsul.

Anno gratiæ CLXXVII. Theophilus præsul sextus Antiochiæ ecclesiæ floruit, et Finitus[1] Cretensis, Gnossæ[2] urbis episcopus. Ado, col. 84.

Lucius imperator.

Anno gratiæ CLXXVIII. Marcus Aurelius Antoninus imperator in Pannonia constructus,[3] repentino morbo correptus interiit. Quo defuncto, Lucius Antoninus Commodus, filius ejus, imperavit annis xiii. Hic adversum Germanos bellum feliciter gessit. Id.

Item.

Anno gratiæ CLXXIX. Lucius Antoninus, luxuria et indignitatis dedecore depravatus, gladiatoris sæpissime armis in ludo depugnavit, et in amphitheatro feris sese frequenter objecit. Id.

Capitolium Romæ incenditur.

Anno gratiæ CLXXX. Capitolium Romæ fulmine projectum est, ex quo facta inflammatione, bibliothecam majorum studio compositam et ædes alias juxta sitas, rapaci turbine concremavit. Id.

[1] *Finitus*] Sic. Pinitus or Pinytus, Ado, Hieron., Freculph., Hermann. Contract., and Marian. Scot.

[2] *Gnossæ*] Gnōse, A.; Gn'ose, C. Gen'ose, D.

[3] *constructus*] constitutus, West., as Ado and Orosius.

Item. A.D. 181.

Ado, col. 84. Anno gratiæ CLXXXI. Lucius imperator plurimos senatores, et maxime illos quos advertit nobilitate et industria excellere,[1] interfecit.

Dionisius, discipulorum Christi auditor.

Id. Anno gratiæ CLXXXII. Hyrenæus, episcopus Lugdunensis, insignis habetur, et Dionisius, discipulorum Christi auditor, Viennensem ecclesiam tunc regebat.

Item.

Id. Anno gratiæ CLXXXIII. Imperator, Colossi capite sublato, suæ imagini caput ejus jussit imponi.

Item.

Id. Anno gratiæ CLXXXIV. Theodotion Ephesius, divinæ legis interpres tertius, clarus apparuit.

Britannia primo fidem Christi suscepit. Papa xv^us.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CLXXXV. Eleutherius Papa sedit in cathedra Romana annis xv., mensibus sex, et diebus quinque, et [cessavit] Galf. Mon. iv. 19. sedes diebus sex. Eodem tempore Lucius, Britannorum rex, ad eundem Papam epistolas direxit, petens ab eo ut Christianus efficeretur. Beatus vero pontifex, comperta regis devotione, misit ad illum doctores religiosos, Fagaunum et Duvianum, qui regem ad Christum converterent et lavacro abluerent salutari. Quod cum factum fuisset, concurrerunt ab baptismum nationes diversæ, exemplum regis sequentes, ita ut in brevi nullus inveniretur infidelis. Beati igitur doctores, cum per totam Britanniam paganismum delevissent, templa, quæ in honore plurimorum deorum fundata fuerant, uni Deo ejusdemque sanctis dedicaverunt, diversisque ordinatorum cœtibus expleverunt.[2] Constituerunt etiam in diversis civitatibus regni xx. et viii. episcopos, qui tribus archiepiscopis et sedibus metropolitanis submittebantur. Prima sedes Londoniis erat, cui submissa est Loegria et Cornubia, quas provincias Sabrina a Kambria sejungit. Secunda apud Eboracum, cui submissa est Deira et Albania, quas magnum flumen Humbri a Loegria secernit. Tertia in urbe Legionum, cui subjacuit Kambria, id est, Wallia, quam Sabrina a Loegria secernit. Hanc urbem

Lucius, king of Britain.

Episcopal sees in Britain.

[1] *excellere*] So Par., as Ado; A. has *excellentie*, as West.

[2] *expleverunt*] repleverunt, West., as Galf. M.

A.D. 185. super Oscam fluvium in Glammorgantia olim fuisse sitam, ve-
p. 46. teres muri et ædificia[1] protestantur.

Fides Christi in Britannia confirmatur.

Anno gratiæ CLXXXVI. Beati antistites Fagaunus et Duvianus Romam reversi, cuncta quæ fecerant, impetraverunt a Papa beatissimo confirmari.[2] Quibus peractis, redierunt in Britanniam præfati doctores, cum aliis quampluribus, quorum doctrina gens Britonum [in fide Christi in brevi fundata refulsit. Istorum autem] nomina et actus in libro reperiuntur, quem Gildas historicus de victoria Aurelii Ambrosii conscripsit. Galf. Mon. iv. 20.

Lucius rex ecclesias Britanniæ libertatibus munivit.

Anno gratiæ CLXXXVII. Gloriosus Britonum rex Lucius, cum infra regnum suum veræ fidei cultum magnificatum esse vidisset, possessiones et territoria ecclesiis[3] et viris ecclesiasticis abundanter conferens, chartis et monimentis omnia communivit. Ecclesias vero cum suis cœmiteriis [ita] constituit esse [libera ut] quicunque malefactor ad illa confugeret, illæsus ab omnibus remaneret. Deinde in dilectione Dei et proximi feliciter vivens, regnum suum in tranquillitate maxima moderavit. Id. v. 1.

Eleutherii constitutum.[4]

Anno gratiæ CLXXXVIII. Eleutherius, Romanæ urbis episcopus, constituit ut nulla esca[5] a Christianis repudiaretur, quæ tamen[6] rationalis et humana esset. Vit. Pontif.

Anno gratiæ CLXXXIX. Egissipus, Jerosolimitanus episcopus vicesimus, et ecclesiasticæ historiæ scriptor veracissimus, clarus habetur. Cf. Freculph. ii. 2, 17.

De Lucio imperatore.

Anno gratiæ CXC. Lucius [Commodus] imperator, cunctis incommodus, in domo Vestali strangulatus interiit. Ado, col. 84.

---

[1] *et ædificia*] om. Chetham; the words are in the other MSS. of West. In some of the MSS. of West. there follows here a paragraph about Westminster and Thorney.

[2] *confirmari*] conformari, A.; Par. has *vel fir* above; confirmari, C.D.

[3] *ecclesiis*] From this word to the end of the paragraph is from some other source than Galf. Mon. The words in brackets are from the MSS. of West.

[4] A. has for the title, *Eleutherius constituitur.*

[5] *esca*] ecclesia, A.C.D.W. The MSS. of West. vary between the two words.

[6] *tamen*] cum, A.C.D.

De Helio. A.D. 191.

Ado, col. 84. Anno gratiæ cxci. Helyus Pertinax, imperator a senatu creatus, sex mensibus imperavit, quibus vix expletis, scelere Juliani in palatio cæsus est; qui post eum septem mensibus imperavit. Hunc Severus bello civili victum interfecit.

Item.

Id. 84, 85. Anno gratiæ cxcii. Severus genere Afer, Romanum consecutus imperium, imperavit annis xviii. Hic natura sævus[1] multis sæpe bellis laceratur. Fortissime quidem rempublicam, sed laboriosissime, rexit.

Item continuatio.

Id. 85. Anno gratiæ cxciii. Severus Pescenninum Nigrum, qui in Ægypto et Syria ad tyrannidem aspiraverat, apud Crecum[2] vicit et interfecit.

Item.

Id. Anno gratiæ cxciv. Judæos et Samaritas rebellare conantes, ferro[3] Severus coercuit; Parthos, Arabes,[4] Adlabenosque superavit.

Quinta post Neronem persecutio in Christianos.

Id. Anno gratiæ cxcv. Post Neronem, Severus quintam persecutionem in Christianos excitavit, plurimique sanctorum per diversas provincias martyrio coronantur, inter quos Leonides pater Origenis, et Clemens Alexandrinæ ecclesiæ episcopus, martyrium compleverunt.

Item.

Id. Anno gratiæ cxcvi. Hyrenæus Lugdunensis, cum maxima multitudine et[5] diversa sexus et ætatis, martyrium pro Christo suscepit.

Claudius Cæsar perimitur.

Id. Anno gratiæ cxcvii. Claudius Albinus, qui se in Galliis Cæsarem fecerat, apud Lugdunum interfectus est.

---

[1] *sævus*] A.C.D.O.W., as Ado, Orosius; severus, West.

[2] *Crecum*] Cizecum, Ado, and so West.

[3] *ferro*] ferre, A.C.D.

[4] *Arabes*] Altered by Par. from *Arabas*.

[5] *et*] Inserted by Par.; not in West.

A.D. 198.

Papa sextus decimus.

Anno gratiæ CXCVIII. Victor Romanæ sedis pontifex effectus est, mansit in ea annis decem, mensibus duobus, et diebus decem, et cessavit sedes diebus sex. Hic constituit Pascha a luna decima quarta primi mensis usque in vicesimam primam celebrari. Vit. Pontif.

Item hæresis.

Anno gratiæ CXCIX. Apollonius, vir disertissimus, scribit adversum Montanum, Priscam, et Maximillam hæreticos, qui Spiritum Sanctum non Apostolis, sed sibi traditum affirmant. Ado, col. 84. Isidor. Etymol. viii. 5.

De Serapione episcopo.

Anno gratiæ CC. Serapion, Antiochenæ ecclesiæ episcopus, et Apollonius senator, martyres efficiuntur. Ado, col. 84.

Lucius rex Britannorum obiit.

Death of Lucius.

Anno gratiæ CCI. Inclitus Britannorum rex Lucius, in bonis actibus assumptus, Claudiocestriæ ab hac vita migravit ad Christum, et in ecclesia primæ sedis honorifice sepultus est. Quo defuncto, discidium inter Britones surrexit, quia absque hærede decessit, et Romana potestas infirmata est. Mansit itaque Britannia in discidio usque ad adventum Severi, qui eam postea Romanæ restituit dignitati. Galf. Mon. v. 1, 2.

Item.

Anno gratiæ CCII. Imperante Severo, Perpetua et Felicitas apud Cartaginem Affricæ, in castris bestiis deputatæ sunt pro Christo ad devorandum, nonas Martii, et cum eis Revocatus et Saturninus. Secundolus vero, diu in carcere positus, quievit in Christo. Ado, col. 85. Id. Martyrol. col. 236.

Continuatio.

Anno gratiæ CCIII. Pantænus, Stoicæ sectæ philosophus, qui primum in Indiam Demetrio Alexandriæ episcopo ad docendum missus, opere et exemplo Ecclesiam Christi instruit. Ado, col. 85.

Simachus legis interpres claruit.

Anno gratiæ CCIV. Symmacus, divinæ legis interpres quartus, insignis habetur. Id.

Severus in Britannia murum a mari usque ad mare construxit. A.D. 205.

Galf. Mon. v. 2. Anno gratiæ CCV. Severus in partes Britannicas bellum transfert, ubi magnis[1] gravibusque præliis sæpe gestis maximam insulæ partem sibi subjugavit. Partem vero quam ad tempus subjugare nequibat, trans Deiram coegit in fugam, a quibus sæpius diris debellationibus fatigatus, multos de suis militibus frequenter amisit. Decrevit igitur receptam insulæ partem, a gentibus indomitis, fossatis et muris distinguendam, ut hostes atrocissimos a se longius arceret. Construxit itaque fossatum magnum murumque firmissimum, et crebris turribus communitum, per centum triginta duo milia passuum, a mari ad mare, et custodibus dispositis ad Eboracum contendit. Wall of Severus.

Severus in Britannia interfectus est.

Id. Anno gratiæ CCVI. Fulgentius, dux populi profugati, cum muro sese suosque præclusos cognovisset, transfretavit in Scythiam, ut Pictorum auxilio restitueretur pristinæ dignitati. Cumque ibi omnem patriæ juventutem collegisset, cum maximo navigio reversus est in Britanniam, atque Eboracum obsedit: quod cum Severo nunciatum fuisset, illico cum suis obsidionem petivit. Sed cum pugnam acrius confecissent, interfectus est Severus, et Fulgentius letaliter vulneratus. Reliquit vero Severus duos filios, Bassianum et Getam; ex quibus Britanni Bassianum elegerunt, quia matre Britannica natus fuerat; Romani vero Getam, quia ex utraque parte illos contingebat. Proinde fratres pugnam commiserunt, in qua Geta interficitur, et Bassianus victoria potitur. Deinde cum omni celeritate Romam profectus est. Death of Severus.

Imperator Bassilianus.

Ado, col. 85. Anno gratiæ CCVII. Bassianus Aurelius Antoninus Caracalla principatum adeptus, imperavit annis septem, patre Severo asperior in omnibus apparens. Hic etiam libidine adeo fervebat, quod novercam suam Juliam uxorem duxit. p. 47.

Divinæ legis editio quinta reperitur.

Id. Anno gratiæ CCVIII. Jericho, quinta editio divinæ legis reperta est, cujus auctor non apparet.

---

[1] *magnis*] magnum, A.C.D.

A.D. 209.

Papa decimus septimus.

Anno gratiæ CCIX. Zephirus Papa sedit in cathedra Romana annis octo, mensibus sex, et diebus decem, et cessavit sedes diebus sex. Vit. Pontif.

Nota hæresim.

Anno gratiæ CCX. Imperante Bassiano, Symmacus hæresim suam diffudit, prædicando Christum de Joseph semine fuisse natum, legemque Mosaicam Judaico ritu fore servandam. Eusebius (Ruffin.) Hist. Eccles. vi. 14.

Item continuatio.

Anno gratiæ CCXI. Alexander episcopus Capadocensis, cum, desiderio sanctorum locorum visendi, Jerosolimam veniret, vivente adhuc Narcisso, ejusdem urbis episcopo senilis[1] ætatis, Domino per revelationem idipsum monente, in loco Narcissi episcopus constituitur. Ado, col. 85.

Continuatio.

Anno gratiæ CCXII. Tertullianus Afer, centurionis proconsularis filius, omnium ecclesiarum sermone celebratur. Qui postmodum ad Montani dogma dilapsus, adversum Ecclesiam volumina scripsit. Id.

Imperator occiditur.

Anno gratiæ CCXIII. Bassianus imperator contra Parthos bellum movens, inter Edessam et Carras ab hostibus circumventus occisus est. Id.

Macrinus imperator.

Anno gratiæ CCXIV. Macrinus præfectus imperium invadens, uno anno imperavit. Emenso autem anno a militari tumultu interfectus est. Id.

Item.

Anno gratiæ CCXV. Marcus Aurelius Antonius imperium adeptus, et tenuit quatuor annis. Id. col. 86.

---

[1] *senilis*] A. had *persenilis*, as Chetham, Ado, and Bede, Par. having erased *per*; C.D. *senilis*. Two MSS. of West. have *per seculis*.

Item. A.D. 216.

Ado, col. 86. Anno gratiæ CCXVI. In Palæstina Nichopolis, prius quæ Emmaus vocabatur, urbs condita est. Hæc est Emmaus quam Dominus, post resurrectionem suam, suo ingressu sanctificare dignatus est.

Hœresis.

Id. Isidor. Etymol. viii. 5. Anno gratiæ CCXVII. Sabellius hæresiarches apparet, qui unam personam, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, prædicandam esse astruxit.

Alexander imperator.

Ado, col. 86. Anno gratiæ CCXVIII. Alexander, senatus ac militum voluntate imperator creatus, xiii. annis digno æquitatis præconio imperavit.

Papa decimus octavus.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCXIX. Calixtus sedit in cathedra Romana, annis quinque, mensibus duobus, et diebus totidem, et cessavit sedes diebus sex. Hic constituit jejunium quatuor temporum fieri per annum, ad impetrandam aeris serenitatem et frugum abundantiam.

Sexta divinæ legis editio reperitur.

Ado, col. 86. Anno gratiæ CCXX. Sexta editio divinæ legis Nichopoli[1] reperta est, cujus auctor non apparet.

Id. Anno gratiæ CCXXI. Ypolitus episcopus, qui multorum opusculorum conditor extitit, temporum canonem conscripsit, et hucusque perduxit.

Item continuatio.

Id. Anno gratiæ CCXXII. Mammæa, imperatoris mater Christianissima, Originem presbyterum audire curavit, eumque ab Antiochia accitum in summo honore habuit.

Item.

Id. Anno gratiæ CCXXIII. Alexander imperator, in Persas expeditionem movens, Xersen regem eorum victor oppressit.

Papa decimus nonus.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCXXIV. Urbanus tenuit cathedram Romanam annis octo, mensibus decem, diebus undecim; et cessavit sedes

---

[1] *Nichopoli*] Neapoli, Marian. Scot.

A.D. 224 diebus xix. Hic multos nobiles ad fidem Christi et martyrium roboravit. Ado, col. 86.

Sancta Cecilia martyrizatur.

Anno gratiæ ccxxv. Almachius, Romanæ urbis præfectus, in Christianos atrociter sæviens, beatam Ceciliam ad martyrii palmam perduxit. Cujus miraculis et exemplis, Tyburtius, Valerianus, et Maximus martyrium laudabiliter compleverunt. Martyrol. Roman. 22 Dec. Ado, col. 86.

Item.

Anno gratiæ ccxxvi. Alexander imperator, Xersen, regem Persarum, gloriosissime vicit. Hieron.

Ulpianus claret.

Anno gratiæ ccxxvii. Ulpianus juris consultus, assessor Alexandri, insignis habetur. Id.

Eodem tempore, plurimorum martyrum martyrium celebratur, quos Alexander imperator capitali sententia damnavit.

Item.

Anno gratiæ ccxxviii. Terminus presbyter Antiochenus, Ypolitus, Berillus, et Hostrenus, clari scriptores habentur. Hieron.

Nota martyrium.

Anno gratiæ ccxxix. Passus est beatus Calepodius presbyter, sub Alexandro imperatore, quem fecit gladio occidi, et corpus per civitatem trahi, atque ad extremum in Tyberim jactari. Martyrol. Roman. 10 Mai.

Palmatius martyrizatur.

Anno gratiæ ccxxx. Zebennus, Antiochiæ episcopus, clarus habetur. Eodem tempore Palmatius consul, cum uxore et filiis et sociis quadraginta promiscui sexus, illustre martyrium duxit. Hieron. Martyrol. Roman. 10 Mai.

Item.

Anno gratiæ ccxxxi. Origenes in Alexandria, cum se propter amorem regni cælestis castrasset, et licenter cum viris et mulieribus habitasset, ab Alexandria Jerosolimam venit, ob quam causam per orbem universum legitur diffamatus. Diceto, MS. Reg. 13, E. 6, f. 11 *b*.

Papa vicesimus. A.D. 232.

Vit. Pontif. Anno CCXXXII.[1] Pontianus sedit in cathedra Romana, annis v., mensibus ii., et diebus ii.

De morte Alexandri imperatoris.

Hieron. Anno gratiæ CCXXXIII. Alexander imperator apud Mogontiacum a tumultu militari interfectus est, postquam annis tredecim imperaverat.

Maximinus imperator.

Ado, col. 86. Anno gratiæ CCXXXIV. Maximinus,[2] nulla senatus voluntate, imperator ab exercitu, postquam bellum in Germania prospere gesserat, creatus, tribus annis imperavit.

Item imperator adversus prælatos persecutionem movet.

Id. Anno gratiæ CCXXXV. Maximinus adversus ecclesiarum prælatos persecutionem movit, et maxime propter Mammæam Alexandri matrem, cui successerat, et ejus familiam Christianissimam, unde plurimi per palmam martyrii ad cælica regna subvolarunt.

Pontianus Papa martyrizatur.

Id. Anno gratiæ CCXXXVI. Pontianus, Romanæ sedis episcopus, martyrio coronatur ac in cœmiterio Calixti sepultus est.

Anterus Papa xxi$_{us}$.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCXXXVII. Antherus sedit in cathedra Romana, mense uno et diebus xv., quibus exactis per martyrium, jubente Maximino, cælum penetravit. Sed paucis elapsis diebus Hieron. idem Maximinus a Pompeieno interfectus est.

Gordianus imperator.

Ado, col. 86. Anno gratiæ CCXXXVIII. Gordianus Romanum assecutus imperium, annis sex imperavit. Nam Pompei[en]us interfector Maximini et frater ejus Albinus, qui imperium usurpaverant, mox in palatio sunt interfecti.

---

[1] From this point the MSS. of Matthew of Westminster differ from MS. A., and it is identical with the MSS. of Roger of Wendover up to 1013. It is collated with the MS. of Wendover in the Bodleian Library (Douce, 207), denoted by W., and the earlier one in the Cotton collection, Otho B. 5, a great portion of which is injured by the fire of 1721, denoted by O.

[2] *Maximinus*] om. W.

A.D. 238. *Papa xxii^us.*

p. 48. Eodem anno Fabianus Papa sedit in cathedra Romana annis xiv., mensibus undecim, et diebus totidem. Vit. Pontif.

Anno gratiæ CCXXXIX. Lucius[1] Africanus inter scriptores ecclesiasticos insignis habetur. Qui etiam in philosophicis studiis atque omni Græcorum doctrina instructissimus prædicatur. Ado, col. 86.

Item.

Anno gratiæ CCXL. Origenes in Cæsarea Palæstinæ Theodorum cognomento Gregorium et Athenodorum, episcopos, divina philosophia imbuit. Id.

Florentius martyr.

Anno gratiæ CCXLI. Florentius, Viennensis episcopus, vita et doctrina claruit. Mansit autem usque ad Galieni et Volusiani imperium, exulatusque martyrium complevit. Id.

Item.

Anno gratiæ CCXLII. Fabianus Romanam rexit ecclesiam. In cujus promotione Spiritus Sanctus in specie columbæ super caput ipsius descendit. Id.

De Gordiano.

Anno gratiæ CCXLIII. Gordianus admodum puer, in Orientem Parthicum profectus, suorum fraude prope Circesum super Euphratem occisus est. Id.

Philippus imperator.

Anno gratiæ CCXLIV. Philippus imperator constitutus imperavit annis septem, et Philippum[2] filium suum consortem imperii fecit. Id. col. 87.

Primus imperator Christianus.

Anno gratiæ CCXLV. Imperator Philippus omnium imperatorum primus efficitur Christianus, et[3] usque in finem Christianus permansit. Id.

---

[1] *Lucius*] Sic A. C. D., erroneously for *Julius*.

[2] Par. inserts *que*.

[3] *et . . . permansit*] This, which is not in Ado, Orosius, or Bede, seems due to the compiler.

Nota multitudinem librorum Origenis. A.D. 246.

Ado, col. 87. Anno CCXLVI. Origenes adversus quendam Celsum, Epicureum philosophum, qui contra nos libros scripserat, octo voluminibus respondit; cujus libros Jeronimus quinque milia se legisse testatur.

Nativitas Christi celebratur ab Ecclesia catholica.

Id. Anno gratiæ CCXLVII. Nativitatis Christi annus a Christianissimo imperatore Philippo celebratur.

Id. Anno gratiæ CCXLVIII. Post tertium imperii Philippi annum, millesimus a conditione Romæ annus expletus est.

Nota continuationem historiæ. Ut novum chrisma singulis annis conficiatur.

Fabiani Decret. 10. (Decretal. Pseudo-Isidor. ed. Hinschius, p. 161.) Anno gratiæ CCXLIX. Papa Fabianus constituit, ut singulis annis novum chrisma conficiatur et vetus incendatur.

De morte imperatoris.

Ado, col. 87. Anno gratiæ CCL. Philippus, tam pater quam filius, licet in locis diversis, ambo tamen[1] a tumultu militari et Decii fraude interfecti sunt.

Id. Anno gratiæ CCLI. Decius, civilis belli incentor,[2] anno uno et tribus mensibus imperavit. Hic ob odium Philippi, cui successerat, ad persequendos interficiendosque Christiano s feralia dispersit edicta, et septimus post Neronem in Christicolas (Oros. vii. 21. Martyrolog.) desævit. Hac tempestate, in urbe Roma passus est[3] Fabianus; apud Ephesum, sancti septem dormientes; Jerosolimis, Alexander episcopus; Romæ, Laurentius et Ypolitus.

Ado, col. 87. Anno gratiæ CCLII. Gallus, cum filio suo Volusiano, regnum[4] adeptus, annis duobus et quatuor mensibus illud tenuit. Quo tempore pestilentia ingens per omnes pene provincias Romani imperii extenditur, ob ultionem proculdubio violati nominis Christiani. Eodem tempore Origenes, presbyter supramemoratus, defunctus est. (Death and writings of Origen.) Cujus scripta in locis quibusdam reperiuntur hæretica pravitate vitiata. (S. August. de hæresibus, 43.) Astruxit enim, quod omnes qui in peccatis, licet maximis, vitam finierunt, diabolumque et omnes ejus satellites, post longa[5] tempora purgandos, regno Dei restitui, et rursus ad tormenta relabi atque reverti. Et has vices

---

[1] *ambo tamen*] om. W.

[2] *incentor*] inventor, West.

[3] A. had *beatus*, as West., which Paris has erased. O. W. have *Papa*.

[4] *regnum*] imperium, W.

[5] *longa*] longo, A. C. D.

A.D. 252. alternantes beatitudinum et miseriarum, omnis rationalis creaturæ dicit semper fuisse et semper fore.

Origen. Hic mille et eo amplius tractatus et multos etiam commentarios edidisse legitur, et seipsum castitatis gratia castravit, licet non secundum scientiam. Fecit etiam istud, ac si videns navis gubernator tempestatem futuram, gratia declinandæ tempestatis, iratus gubernaculum frangat ac navem fluctibus immergat.

Eodem tempore Cyprianus, doctorum lumen, Carthagini clarus habetur. Tunc Cornelius, Romanæ urbis episcopus, tenuit cathedram annis duobus, et totidem mensibus, et diebus decem. Hic rogatus a quadam matrona Lucinia, corpora Apostolorum Petri et Pauli de cathacumbis noctu levavit, et Lucinia beati Pauli corpus posuit in suo prædio in via Hostiensi, ubi decollatus fuit. Corpus vero beati Petri Cornelius Papa posuit juxta locum ubi crucifixus fuerat. Eodem anno Gallus et Volusianus, dum contra Emilianum, novis rebus studentem, bellum civile moliuntur, occisi sunt. Emilianus tamen tertio mense suæ tyrannidis extinctus est. Ado, col. 87. Vit. Pontif. Ado, col. 87.

Valerianus cum filio Galieno imperavit.

Anno gratiæ CCLIII. Valerianus, cum filio Galieno, imperavit annis XV. Hic ita primum sanctos venerabatur, ut ejus domus ecclesia Dei a fidelibus crederetur. Id. Eusebius (Ruffin.), vii. 9.

Lucius.

Anno gratiæ CCLIV. Lucius, Romanæ urbis episcopus, tenuit cathedram annis tribus, mensibus tribus, et diebus totidem. Vit. Pontif.

De octava Ecclesiæ persecutione.

Anno gratiæ CCLV. Valerianus, octava in Christianos persecutione commota, statim a Sapore[1] Persarum rege captus luminibusque orbatus, ignominiosissima apud Persas servitute consenuit donec vixit. At Gallienus tam claro Dei judicio territus, pacem ecclesiis tepida satisfactione restituit. Ado, col. 87, 88.

Sanctus Cyprianus martyrizatur.

Anno gratiæ CCLVI. Sanctus Cyprianus, Carthaginensis episcopus, martyrio coronatur. Cujus vitam et passionis volumen diaconus Pontianus scripsit, et fidelibus ad ædificationem reliquit. Id. col. 88.

---

[1] *Sapore*] Sabore, A. C. D.

Stephanus Papa. A.D. 257.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCLVII. Stephanus sedit in cathedra Romana, annis quatuor, mensibus tribus, et diebus tribus. Item hic constituit sacerdotes et Levitas vestibus sacris in usu cotidiano non uti, nisi in ecclesia tantum.

Item.

Ado, col. 88. Anno gratiæ CCLVIII. Germani, tota Italia hostiliter penetrata, Ravennam usque perveniunt.

Item.

Id. Anno gratiæ CCLIX. Alemanni Gallias crudeliter pervagantes etiam in Italiam transeunt.[1]

Item continuatio historiæ.

Id. Anno gratiæ CCLX. Græcia, Macedonia, Pontus, et Asia, Gothorum inundatione deletur.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCLXI. Sixtus tenuit cathedram Romanam, annis duobus, mensibus undecim, et diebus sex; cessavitque sedes diebus xxi.[2] p. 49.

Ado, col. 88. Anno gratiæ CCLXII. Postumus in Gallia tyrannidem invasit,[3] ac per decem annos ingenti virtute ac moderatione usus, dominantes hostes expulit; qui tamen seditione militum interfectus est.

---

[1] This year, which is given by W., is omitted in all the MSS. of Matthew of Westminster; the numbering of the years going on regularly, as if there had been no omission, till the year 335. The Chetham MS. had an omission of the number 259, but in that MS. all the numberings of the years have been altered up to 335.

[2] This and the following line are thus given in A.: "Romanam annis "ii. mensibus xi. et diebus vi. cessav̄ "Anno gr̄e cclxii. Postum' "q̄ꝫ "sedes diebus xxi. in Gallia," etc.; the scribe not having room in the first line, and omitting the usual mark after Postumus in the second. The result has been that all the MSS. of Matthew of Westminster, apparently having copied one which was derived from this, insert *et tunc* before *cessavit*, and end the year 261 so, and read in the next line, "Postumus qui per cædes diebus," etc., making nonsense of the line. The MSS. vary between *sedes* and *cedes*. Paris, who had been misled by the scribe of A., expuncts *s* in *sedes*, writing *c* over it, and puts *qui per* in the margin, and this seems to be the origin of the reading of the MSS. of Westminster. W. is as in the text. C. D. follow Paris as usual, C. having *cedes* and D. *sedes*.

[3] *invasit*] exercuit, W.

A.D. 263.

Victorinus imperator.

Anno gratiæ CCLXIII. Victorinus, a Gallis ultro imperator creatus, post paululum apud Viennam occisus est. Ado, col. 88.

Anno gratiæ CCLXIV. Dionisius Papa sedit in cathedra Romana annis duobus et mensibus totidem. Vit. Pontif.

Anno gratiæ CCLXV. Gregorius Neocæsareæ Ponti episcopus, ecclesiam volens ædificare, a monte quodam impediebatur. Cumque locus non sufficeret ecclesiæ construendæ, montem precibus movit, et ecclesiam fundavit. Eusebius (Ruffin.), vii. 24.

Anno gratiæ CCLXVI. Felix tenuit cathedram Romanam, annis ii., mensibus x., et diebus xxv. Per idem tempus Lupicinus, Viennensis ecclesiæ episcopus, clare floruit. Vit. Pontif. Ado, col. 88.

Galienus imperator perimitur.

Anno gratiæ CCLXVII. Galienus imperator, cum rempublicam deseruisset et Mediolani libidinibus inserviret, interfectus est. Id.

Claudius imperator.

Anno gratiæ CCLXVIII. Claudius, voluntate senatus imperio sumpto, annis duobus præfuit. Id.

De Euciano Papa.

Anno gratiæ CCLXIX. Euticianus sedit Romæ, annis viii., mensibus x., diebus iii.; et cessavit [sedes][1] diebus octo. Vit. Pontif.

Item.

Anno gratiæ CCLXX. Claudius Gothos, jam annis[2] xv. Illiricum Macedoniamque vastantes, bello adorsus, incredibili strage delevit. Cui a senatu clipeus aureus in curia, et in capitolio statua equestris aurea decreta est. Sed continuo apud Syrmum morbo correptus interiit. Ado, col. 88.

Disputatio contra hæresim.

Anno gratiæ CCLXXI. Quintillus frater Claudii, unicæ moderationis vir, ab exercitu imperator electus, xvii. imperii sui die interfectus est. Eodem tempore Maidion, Antiochenæ ecclesiæ presbyter, adversus Paulum Samosathenum episcopum Antiochiæ, qui dogmatizabat Christum communis naturæ hominem tantum fuisse, notariis excipientibus, disputavit. Id.

---

[1] *sedes* is also omitted in O. W. | [2] *jam annis*] per annos, O. W.

Aurelianus imperator. A.D. 272.

Ado, col. 88. Anno gratiæ CCLXXII. Aurelianus imperium adeptus, quinque annis et sex mensibus tenuit, vir industria militari excellentissimus.

De prœlio ejus.

Id. Anno gratiæ CCLXXIII. Aurelianus, expeditione in Danubium suscepta, Gothos magnis præliis profligavit.

Urbs Roma muris cingitur.

Id. Anno gratiæ CCLXXIV. Aurelianus urbem Romam muris firmioribus cinxit, atque[1] eam invincibilem fecit.

Eusebius (Ruffin.), vii. 25. Eodem anno Paulus superius memoratus, de sua hæresi apud Antiochiam convincitur et damnatur.

Aurelianus imperator perimitur.

Ado, col. 88. Anno gratiæ CCLXXV. Aurelianus, cum persecutione adversus Christianos agi decerneret, fulmen ante eum magno pavore circumstantium ruit; ac non multo post in itinere est occisus.

Eucianus Papa martyrizatur, qui cccxlii. martyres sepelierat.

Id. Anno gratiæ CCLXXVI. Tacitus tenuit imperium mensibus sex; quo apud Pontum occiso, Florianus obtinuit diebus lxxxviii. imperium, et apud Tharsum interfectus est. Per idem tempus Eutychianus, Romæ episcopus, martyrio coronatus, in cœmiterio Calixti sepelitur, qui manu propria cccxlii. martyres sepelierat.

Item Gaius Papa.

Vit. Pontif. Ado, col. 89. Anno gratiæ CCLXXVII. Gaius, Romanæ urbis episcopus, sedit annis undecim, mensibus quatuor. Quo etiam anno Probus imperium adeptus, annis sex et mensibus quatuor illud tenuit.

Anatholius in scripturis claruit.

Id. Anno gratiæ CCLXXVIII. Anatholius, Laodiciæ Syriæ episcopus, plurimo sermone celebratur. Cujus ingenii magnitudo, de libro quem super Pascha composuit, et de decem libris arithmeticæ institutionis, potest apertissime cognosci.

---

[1] *atque . . . fecit*] introduced by the compiler.

A.D. 279. *Hæresis Manichæorum oritur.*

Anno gratiæ CCLXXIX. Hæresis insana Manichæorum exoritur, cujus auctor Manes extitit. Hi duo principia esse docent, unum boni et alterum mali, unum lucis et alterum tenebrarum. Ex Deo, quasi ex fonte quodam, animas manare asserunt, Vetus Testamentum respuunt, Novum ex parte recipiunt. Eodem tempore Simplides, Viennensis episcopus, vir miræ sanctitatis, floruit. Ado, col. 89. S. Aug. de Hæres. 46. Isidor. Etym. viii. 5. Ado, col. 89.

Probus imperator Gallos liberat.

Anno gratiæ CCLXXX. Probus imperator Gallias, a barbaris jamdudum occupatas, per multa et gravia prælia, deletis tandem hostibus, ad perfectum liberavit. Id.

Item.

Anno gratiæ CCLXXXI. Probus duo bella gessit, unum in Oriente, quo Saturninum tyrannum subactum oppressit et cepit. Aliud quo Proculum et Bonosum apud Agrippinam, magnis præliis superatos interfecit. Archelaus, Mesopotamiæ episcopus, librum disputationis suæ, quam habuit adversum Manichæum exeuntem de Perside Syro sermone composuit, qui translatus a multis Græcis habetur. Id.

Probus imperator interficitur.

Anno gratiæ CCLXXXII. Probus imperator, apud Syrmum in turre ferrata[1] militari tumultu interfectus est. Cujus anno secundo, secundum Hebræos, initium fuit lxxxvi. jubilæi, quo continentur anni quatuor milia CCL. Id.

Nerva[2] imperator creatur.

Anno gratiæ CCLXXXIII. Varus[3] imperio potitus, imperavit annis ii. cum filiis Carino et Numeriano. Id.

Anno gratiæ CCLXXXIV. Hierius,[4] presbyter Alexandriæ, sub Theona episcopo, populos docuit, et sermones diversorumque tractatuum libros composuit. Invenitque elegantiam compositionis, ita ut Origenes junior vocaretur. Id.

---

[1] *in turre ferrata*] in terra ferata, Par. C. D.; in turre ferata, A. O. W. It is not in West. Ado has turre ferrata, and so the Hist. Miscell. x. 37.

[2] Sic, and so W. West.

[3] Sic, for *Carus*, and so W.

[4] *Hierius*] Phierius, Ado.

Item continuatio. Varus fulminatur. A.D. 285.

Ado, col. 89. Anno gratiæ CCLXXXV. Varus bello Parthico, postquam duas nobilissimas urbes, Coelon et Thesifontem, cepit, et de Persis triumphavit, super Tigridem in castris, fulmine ictus, interiit.

Dioclitianus[1] *imperator.*

Id. Anno gratiæ CCLXXXVI. Dioclitianus Romanum adeptus imperium, annis xx. illud tenuit, qui statim ut potestatis copiam habuit, Aprum, interfectorem Numeriani, manu sua interfecit.

Insolentia cujusdam regis.[2]

Galf. Mon. v. 3. Anno gratiæ CCLXXXVII. Erat in Britannia quidam juvenis nomine Carausius, ex infima gente procreatus, qui Romam profectus, petivit licentiam a senatu ut maritima Britanniæ ab incursione barbarica navigio tueretur. Tandem, cum suis falsis promissionibus senatum illusisset, quod[3] petiit impetravit, et cum chartis sigillatis Britanniam petivit. Mox ingressus mare cum sociis et galleis, comprovincialibus[4] insulis sua eripiebat, civitates et oppida diruendo nulli parcebat. Confluebant ad eum quicumque in aliena suspirabant,[5] quos donariis assiduis sibi confidere[6] curavit. Ob hoc itaque tumidum habens animum, Britonibus dixit, quod si ipsum regem facerent, exterminatis Romanis, totam insulam a gente barbarica liberaret. Annuentibus autem cunctis, regni diadema suscepit, et septem annis regnavit, tributumque consuetum senatui Romano reddere contempsit.

Carausius king of Britain.

p. 50.

Beda, H. E. i. 6, p. 112 D.

Gaius Papa martyrizatur.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCLXXXVIII. Gaius Romanæ urbis episcopus, sub Dioclitiano imperatore, martyrio coronatus est.

---

[1] *Dioclitianus*] Domitianus, A., and so W. with *Diocli'* written over it.

[2] The title in W. is *De Carausio qui Romanos illusit.* A. has the heading above, and that belonging to the next year.

[3] *quod*] So Par., altering the MS. reading *que*, which W. West. have.

[4] *comprovincialibus*] cum provincialibus, O.; provincialibus, W.

[5] *suspirabant*] aspirabant, O. W. West.

[6] *confidere*] confederare, O. W. West.

A.D. 289.

Marcellinus Papa creatur.

Anno gratiæ CCLXXXIX. Marcellinus sedit in cathedra Romana, annis vii., duobus mensibus, et diebus xxv.; cessavitque sedes annis vii., mensibus vi., et diebus x.[1] Vit. Pontif.

Dioclitianus Maximianum consortem imperii fecit.[2]

Anno gratiæ CCXC. Dioclitianus Carinum, quem Varus Cæsarem in Dalmatia reliquerat, difficillimo bello et maximo labore superavit. Ado, col. 89.

Maximianus in Occidente, Dioclitianus in Oriente.

Anno gratiæ CCXCI. Cum in Galliam Amandus et Heianus perniciosos tumultus excitassent, Dioclitianus Maximianum, cognomento Herculium, Cæsarem fecit misitque in Gallias, qui facile agrestium hominum confusam manum militari virtute compescuit. Id. 89, 90.

Item.

Anno gratiæ CCXCII. Per omnes fere Romani imperii fines subitarum fragores turbationum concrepuerunt. Unde permotus Dioclitianus, Constantium, Maximianum, Galerium, et Maximinum ad[3] diversas destinavit provincias, ut rempublicam manu militari tuerentur. Id. col. 90.

Alectus in Britanniam missus Carausium interfecit.

Carausius slain by Alectus.

Anno gratiæ CCXCIII. Carausio contra Romanos in Britannia rebellante, senatus legavit Allectum ut tyrannum interficeret, et Britanniam Romanæ restitueret dignitati. Qui appulsus in insulam, prælium commisit, et Carausium interfecit. Deinde cladem maximam Britonibus intulit, quia, republica relicta, Carausii se submiserant jussioni. Sumpto itaque regni diademate, insulam per triennium tenuit. Galf. Mon. v. 4.

Alectus king.

Beda, H. E. i. 6, p. 113 A.

---

[1] *x.*] xxv., O. W.

[2] For this heading, which is correctly given in W. to the next year, W. has *Dioclitianus Carinum bello superavit.* In West. the title is *Dioclitianus gloriose triumphat.*

[3] *ad .... tuerentur*] For this Ado has only "Cæsares legit." The Hist. Misc. "Cæsares creavit."

Dioclitianus gemmas vestibus insui[1] constituit. A.D. 294.

Ado, col. 90. Anno gratiæ CCXCIV. Dioclitianus primus gemmas vestibus et calciamentis inseri jussit, dum sola purpura retro principes uterentur.

Unde Walebroc dicatur.

Galf. Mon. v. 4. Anno gratiæ CCXCV. Asclepiodotus dux Cornubiæ, auxilio Britonum fretus, invasit Allectum, dum Londoniis diis patriis sacrificium proposuisset offerre. Allectus vero, cum adventum Asclepiodoti comperisset, relicto sacrificio, egressus est contra ipsum, et acerrimam ingerens pugnam ab Asclepiodoto in fugam coactus est, et totus ejus exercitus dissipatus. Quibus fugientibus, multa milia et regem Alectum peremit. At Levius Gallus, Allecti collega, residuos Romanos collegit in urbe Londoniarum, ut Asclepiodoto resisteret aut necem eminentem evitaret. Britanni utique civitatem acerrime invadentes, muros civitatis diruere satagebant. Factoque agmine denso, invaserunt Romanos, et una die omnes interfecerunt, supra torrentem infra urbem, qui postea de nomine ducis, Britannice Nautgallum, Saxonice vero Gallesbroc[2] dicebatur.

Alectus defeated and slain by Asclepiodotus.

Origin of the name of Wallbrook.

Asclepiodotus Britanniæ diadema suscepit.

Id. v. 5. Anno gratiæ CCXCVI. Asclepiodotus, annuente populo, Britanniæ diadema suscepit, et cum recta justitia illud x. annis tractavit.

Asclepiodotus king.

Ado, col. 90. Anno gratiæ CCXCVII. Constantius Herculii Maximiani privignam Theodoram accepit uxorem, ex qua sex filios, fratres Constantini, sustulit.

Continuatio.

Id. Anno gratiæ CCXCVIII. Constantius Cæsar in Gallia, primo prælio ab Alamannis exercitu suo profligato, vix ipse surreptus est. Sed secuta est secunda victoria, ita ut paucis horis lxx. milia Alamannorum cæsa referuntur.

Id. Anno gratiæ CCXCIX. Achilleum in Ægypto contra Romanos rebellantem, et Quinquegentianos, Maximianus Herculius bello superavit.

Continuatio.

Id. Anno gratiæ CCC. Dioclitianus Achilleum, obsessum per octo menses, apud Alexandriam cepit et interfecit.

---

[1] *insui*] inseri, W. | [2] *Gallesbroc*] Gallesboc, A.

A.D. 301.

Item.

Anno gratiæ CCCI. Galerius Maximianus, cum duobus jam præliis adversum Narseum conflixisset, tertio congressu victus est, amissisque copiis ad Dioclitianum refugit. Ado, col. 90.

Anno gratiæ CCCII. Arnobius apud Affricam florentissime rethoricam docuit, et adversum gentes volumina quæ vulgo extant edidit. Id. col. 91.

De nativitate Sanctæ Helenæ.

Pope Marcellus I. Asclepiodotus slain by Coel. Constantius sent against Coel. Vit. Pontif. Galf. Mon. v. 6.

Anno gratiæ CCCIII. Marcellus sedit in cathedra Romana, annis v., mensibus vi. Per idem tempus Coel, dux Kaercolim, id est, Colecestriæ, insurrexit in Asclepiodotum regem Britanniæ, et conserto prælio ipsum peremit, et ejus regnum obtinuit. Romani vero legaverunt Constantium senatorem, qui Hispaniam aliasque[1] terras quamplures ipsis subdiderat, ut Britanniam Romanæ redderet dignitati. Porro Coel rex Britonum, cum adventum ipsius comperisset, timuit cum ipso præliari, quia fama ipsius sapientiæ et audaciæ illum fore invincibilem asserebat. Ut igitur Constantius applicuisset in insulam, direxit Coel legatos ad ipsum, pacemque petiit, et subjectionem promisit. Cujus petitionibus adquiescens Constantius, nihil præter solitum tributum ab ipso petebat. At pace firmata, obsidibus datis, Coel elapso mense vitam finivit. Deinde Constantius, regni diadema adeptus, Helenam Coel regis filiam, virginem valde speciosam, artibusque liberalibus et instrumentis musicis ad perfectum eruditam, in societatem thori recepit. Caruerat namque pater ejus alia prole, quæ post ipsum regni solio potiretur; unde eam ita eruditam esse laboraverat, ut cum honore et tranquillitate regnum post ipsum moderari quivisset. Suscepitque ex ea filium Constantius, et vocavit eum Constantinum.

Death of Coel. Marriage of Constantius and Helen. Birth of Constantine.

De persecutione Dioclitiani et Maximiani.

Anno gratiæ CCCIV., qui est annus imperii Dioclitiani xix., orta est persecutio Christianorum, post Neronem decima, qua fere deleta fuit Christianitas per orbem universum. Nam Dioclitianus in Oriente, Maximianus Herculius in Occidente, vastari ecclesias et Christianos interfici, præceperunt. Proponitur etiam edictum, ut cunctæ per orbem terrarum ecclesiæ ad solum usque complanarentur, scripturæ sacræ in mediis foris igni comburerentur, qui ecclesiis præerant in vinculis

Id. v. 5. Ado, col. 90. Galf. Mon. v. 5.

p. 51.

[1] *aliasque terras quamplures*] Introduced by the compiler.

ponerentur, ac demum diis immolare exquisitis suppliciis A.D. 304. cogerentur. Tunc quidam timore perterriti cedebant, quidam vero divina virtute suffulti ad superna per tormenta convolabant. Passa est sub hac clade sanctorum legio Thebæorum, continens milites sex milia secentos sexaginta sex, qui, jubente Maximiano, pro fide Christi laudabiliter martyrium compleverunt. Ex hac autem martyrum multitudine, nomina nobis sunt comperta, Mauricii, videlicet, Exuperii, Candidi, Victoris, Innocentii, atque Vitalis. Sed cætera nomina, quæ nobis sunt incognita, in libro vitæ continentur ascripta. Apud Castrum Solodorum passio Victoris et Ursæ celebratur. Martyrium etiam Gereonis sociorumque ejus cccxxviii. apud Agrippinam Coloniam impletur. Hæc persecutio tam crudelis et crebra flagrabat, ut intra unum mensem xvii. milia martyrum passi inveniantur. Nam et Oceani limbum transgressa, Britannis lampades sanctorum martyrum clarissimas accendit. Siquidem in ea passus est sanctus Albanus, de quo presbyter Fortunatus, in laude martyrum, sic ait: [viii. 4.]

Ado, col. 90.

Legio Thebæorum.

Nota crudelitatem.

Galf. Mon. v. 5.

Beda, H. E. i. 7.

" Albanum egregium fœcunda Britannia profert."

Qui videlicet Albanus, cum perfidorum principum mandata adversum Christianos desævirent, clericum quendam persecutores fugientem hospitio recepit. Quem dum orationibus continuis ac vigiliis studere conspiceret, subito divina respectus gratia, exemplum fidei illius cœpit æmulari, ac salutaribus ejus exhortationibus paulatim edoctus, relictis idolatriæ tenebris, ex corde integro efficitur Christianus.

De Sancto Albano prothomartyre Angliæ.

Istius clerici nomen, licet Romanæ taceant historiæ, in historia Britonum tamen continetur expressum, ubi dicitur: "Albanus, caritatis gratia fervens, confessorem suum Amphibalum, a persecutoribus insectatum, in domo sua[1] primum occultavit,[2] et deinde," mutatis vestibus,[3] "sese discrimini mortis obtulit, imitans in hoc Christum, animam suam pro ovibus ponentem."

Galf. Mon. v. 5.

De nomine cleri qui beatum Albanum convertit.

De prædicatione Sancti Amphibali, et conversione Sancti Albani.

Igitur diebus singulis, cum jam in vesperam hora declinaret, magister et discipulus, hominum frequentiam devitantes, ad domum remotiorem, quæ tugurium vulgo solet appellari, se proripiunt, noctem totam ibidem in Dei laudibus transigentes. Et hæc faciebant ne secretum suum palam fieret infidelibus,

William of St. Alban's: Vita S. Albani, i. 9. (Acta Sanctorum, Jun. 22, p. 151.)

S. Amphibalus and S. Alban.

[1] *domo sua*] domum suam, W.

[2] *occultavit*] So Par. altering *occuluit*, the reading of A. W.

[3] *mutatis vestibus*] Introduced by the compiler.

A.D. 304. qui cultores Christianæ religionis, non in fide sequi, sed pro fide persequi contendebant. Verum aliquanto tempore interjecto, gentilis quidam ad judicem audacter ingressus, quod factum fuerat indicavit, nihil omnino reliquit intactum, quo facilius vel obesset innocentibus, vel judicem impelleret ad furorem. Quibus cognitis, judex mox iracundiæ furore succensus, Albanum et magistrum illius ad suam præsentiam jussit evocari, ut, cum ea qua dignum erat reverentia, diis suis victimas immolarent; nolentes autem vi et violentia comprehendi, vinculis[1] arctari, et aris deorum loco victimæ jugulandos imponi. Sed hujusmodi decretum Albanum non latuit, qui principis insidias modis omnibus cupiens prævenire, hortatur Amphibalo ut urbe secedat, dans ei chlamydem auro textam, quo[2] tutior ab hostibus redderetur. Vestis enim hujusmodi tantæ tunc temporis apud omnes dignitatis, tantæque fuit reverentiæ, ut illa indutus[3] hostium cuneos penetraret[4] illæsus. Ipse vero magistri sui caracallam sibi retinuit, certissime sciens, quod non æquis oculis eam sævientes aspicerent inimici. Igitur Amphibalus, Albani precibus adquiescens, ante lucis exortum fugam arripuit, per viam tendens quæ de civitate vergit ad Aquilonem: Albanus vero eum deducebat, quamdiu ambobus visum est expedire. Cumque discederent ab invicem, et ultimum sibi valefacerent, quis eorum lacrimas sine lacrimis ad memoriam possit revocare? Itaque in Walliam Amphibalus ad martyrium festinat, Albanus habitu magistri vestitus, ut vel hoc modo gentilium animos in se solum facilius provocaret, [remeavit]. At ubi dies exortus est, equites animis efferatis in ædes Albani irruunt, et universa perlustrantes, ipsum tandem in tugurio reperiunt in habitu peregrino, nudis pedibus ante crucem Domini, quam sibi magister reliquerat, precibus incumbentem. Mox illum satis inhumane rapientes, vinculis constrictum[5] ad præsentiam judicis pertraxerunt. Qui tunc, cum universa civitate, aris assistebat, ut diis suis hostias immolaret. Albanus vero, ut se servum crucis ostenderet, signum Dominicum in manibus jugiter præferebat. Quem judex vultu trucissimo perstringens,[6] ut diis offerret libamina imperavit. Cui beatus Albanus: "Diis vestris "falsis nullo modo sacrifico, qui nec sibi nec aliis aliquando "profuerunt." Tunc, ex præcepto judicis, Albanus apprehensus extenditur ad flagella, sed inter verbera verba Dei jugiter

William of St. Alban's: Vita S. Albani, ii. 10.

[1] *vinculis*] vinculo, W.
[2] *quo*] qui, W.
[3] *indutus*] inductus, A.; indictus, W.
[4] *penetraret*] penetravit, W.
[5] *constrictum*] om. W.
[6] *perstringens*] Par. adds *vel respiciens*.

William of St. Alban's: Vita S. Albani, ii. 14. resonabant.[1] Cumque lictorum manus fatigarentur, et res effectum non haberet, sub custodia judicis mensibus sex et eo amplius detineri jubetur. Sed mox injuriam martyris elementa testantur. A tempore namque comprehensionis illius usque in diem quo carcere[2] fuerat absolvendus, terram ros aut pluvia non infudit, sed in dies singulos tota regio sub sole ardentissimo torrebatur: non agri, non arbores, quicquam fructuum protulerunt, elemento contra impios dimicante. Judex autem et cives Verolamii plagam hujusmodi non ferentes, Albano crimen imponunt, congregatisque in unum omnibus, ipsum sibi præsentare fecerunt. Et dum staret in medio multitudinis, omnes unanimi consensu in sanctum Dei mortis tulere sententiam. Ipse interim crucem Domini, quam manu tenebat, frequenter deosculans et adorans, causam suam Domino commendabat. Albanus igitur de judicio ad supplicium trahebatur. Cumque iter agentes ad flumen rapidissimum pervenerunt, oratione ad Deum emissa, inter undas viam populo patefecit. Tunc miles ille qui trahebat Albanum ad supplicium,[3] viso miraculo, ensem proicit, fatetur errorem, et a sancto veniam deprecatur. His ita gestis, inimici veritatis hominem arripiunt, dentes excutiunt, et omnia illius ossa immisericorditer confringunt, et, si nihil in corpore remansit illæsum, fides tamen, quæ fervebat in pectore, lædi non potuit. A.D. 304. p. 52.

Albanus fontem orando produxit.

Id. iii. 21. Tandem cacumen montis ascendentes, invenerunt illic turbam hominum sine numero, qui sub sole ardenti siti æstuantes extremum spiritum jam trahebant. Quorum miseriis Albanus condolens, in montis cacumine fontem orando produxit. Extinxerunt sitim homines infideles, sed adhuc tamen humanum sanguinem sitiebant. Quid plura?[4] Ex omni populo carnifex unus eligitur, qui scelus præ omnibus perpetraret. Qui mox summis viribus ensem librans in cervicem, uno ictu caput martyris amputavit: sed oculis ferientis simul cum capite martyris in terram cadentibus, ipse totus efficitur tenebrosus. Crux vero, quam vir sanctus jugiter in manibus ferre consueverat, Martyrdom of S. Alban.

[1] *resonabant*] resonabat, W.

[2] *carcere*] carne, O. W.; A. had *carne* originally; Par. adds *vel carcere*, and has altered the word besides. Will. of S. Alban's has *carnis vinculis*.

[3] *ad supplicium*] om. W.; in the margin in A.

[4] Par. has in the margin in rubrick:

Sanctus Albanus martyrizatur
Cujus percussor lumine privatur.

Unde quidam:

Martyr obit victor, privatur lumine lictor.

A.D. 304. felici jam cruore respersa, super herbam decidit, eamque Christianus quidam occulte rapuit, et ignorantibus paganis abscondit. Quo facto, miles ille, quem paulo ante semivivum pagani reliquerant, annisu quo potuit, montem manibus reptando conscendit. Tunc judex viri vulneribus insultans, ait: "Obsecra nunc Albanum, ut ossa tua dignetur in statum pristinum reformare." "Ego," inquit, "credo, quod beatus Albanus, suis sanctis meritis, mihi poterit integram reddere sanitatem et ad clementiam perducere Salvatoris." Tunc caput martyris reverenter assumens, illudque corpori devotus apponens, desperatum corporis robur recuperare cœpit, et sanus effectus, Albani meritum Christique potentiam, omni populo audiente, non destitit prædicare. Deinde terram aperiens, humo corpus Albani operit, et tumulum desuper ipse componit. Quo viso, miles ille ab hostibus crucis apprehendi jubetur, et nimis horrendo supplicio sanctum illius corpus discerpentes, ad ultimum caput gladio amputarunt. Sicque miles ille, in fide Christi perseverans, una cum beatissimo Albano, corona martyrii meruit sullimari. Nocte igitur insecuta, visa est columna lucis e tumulo beati martyris cælos penetrare, per quam descendentes angeli et ascendentes, noctem totam in Dei laudibus deducebant. Inter cætera vero quæ canebant, vox ista frequentius est audita: "Albanus vir egregius martyr extat gloriosus." Cumque ad hoc spectaculum subito fieret concursus paganorum, unus ex omnibus in hanc vocem prorupit: "Hæc miranda, quæ videmus, Christum, Dei Filium, liquido constat operari. Eamus et inquiramus virum Dei, qui, sicut nostis, Albanum prædicando convertit ad Christum." Cumque omnibus ista sententia placuisset, ad mille hominum versus Walliam iter arripiunt, et virum Dei Amphibalum ibidem invenerunt, regionis illius hominibus verbum vitæ prædicantem. Cui, adventus sui causam exponentes, crucem, quam suo quondam Albano commendaverat, cruore respersam obtulerunt. At ille Deo gratias agens, novis auditoribus fecit de religione sermonem. Qui mox illi consentientes, signaculum, quod in Christo consecratum est, ab ejus sacris manibus alacriter susceperunt. Et cum dies aliquot præterissent, fama facti Verolamium[1] pervenit. Cives vero, nimio furore commoti, totis viribus cum ingenti strepitu iter ineunt, ac si essent ad prælia processuri. Audientes autem celebre nomen Amphibali, post dies aliquot ad eum, fama ducente, perveniunt, et in circuitu ejus, quos quærebant, verbis illius inveniunt intendentes. At gentiles, diabolica invecti furia, in sanctos Dei

William of St. Alban's: Vita S. Albani, iii. 22.

Miles nolens Sanctum Albanum decollare martyrizatur.

Id. iv. 26.

Quæritur et invenitur Sanctus Amphibalus.

[1] *Verolamium*] Verolamii, W.

William of St. Alban's: Vita S. Albani, iv. 31.

gladiis sævientibus irruunt, atque corporibus eorum minutim dilaceratis, beatas cælo animas cum gaudio intulerunt. Sicque pater a filio, fratres a fratribus, cives a civibus trucidantur. Ex hoc sacro collegio unus omnino superfuit, qui in via corporis infirmitate detentus, adesse non potuit. Sanctus Amphibalus, vallatus undique corporibus occisorum, beatas animas Domino commendabat, in quem cruenti carnifices omnem iracundiam suam refundentes, et brachia loris dirissimis constringentes, ante equos suos versus civitatem Verolamium nudis incedere pedibus compulerunt. Sed quo magis Albano suo appropinquavit,[1] eo amplius asperitas viarum et laboris injuria mitigatur. Et dum iter agitur, hominem languidum, videntibus cunctis, vinctus Amphibalus a vinculis infirmitatis absolvit. Denique cum sua jam possent mœnia cernere civitatis, paululum in[2] loco deserto scuta reclinant, et hastas telluri defigunt. Cæteris quiescentibus, solus Amphibalus requiem non habebat, sed suis persecutoribus verbum prædicans docuit quod verbum Dei non potuit alligari. Nunciatur interim in civitate quod cives in patriam remeassent, et quod magistrum Albani secum reduxissent. Dictum est etiam quod omnes, pro quibus iter tam laboriosum assumpserant, in externis finibus gladio perierunt. Judex autem, cum talia cognovisset, coram omni populo dixit: "Egrediamur universi " et inimico nostro occurramus, ut qui omnes dinoscitur offen- " disse, ab omnibus sibi vindictam sentiat irrogari." Tunc alter alterum, ut velocius eat, hortatur, et in suum seṣe excitant inimicum. Tendentes ergo per viam quæ de civitate vergit ad Aquilonem, urbem fere vacuam reliquerunt. Et venientes ad virum Dei, invenerunt eum vinculis irretitum. Quem mox atrocius arripientes expoliaverunt, visceraque ejus patefacta palo in terram refixo circumligantes, sanctum Dei in circuitu pali ambulare fecerunt. Vir Dei Amphibalus inter tales et tot angustias constitutus, cum nulla daret doloris indicia, inimici crucis acriores effecti eum quasi ad signum statuunt, cultellisque et lanceolis quod reliquum erat corporis confodiunt et confringunt. Tunc plurimi beati martyris constantiam intuentes, et magis admirantes, Christianæ se fidei subdiderunt, excelsa voce Deum deprecantes ut, meritis beati martyris et intercessione, æternæ vitæ participes fieri mererentur. Quo cognito, spiculatores mille viros morti tradiderunt, beato Amphibalo intuente, eorumque animas Domino commendante.

A.D. 304.

2 Tim. ii. 9.

Id. v. 38.

Nota constantiam gloriosi martyris Amphibali.

p. 53.

Martyrdom of S. Amphibalus.

[1] *appropinquavit*] appropinquat, A. W. as Will. of S. Alban's. It is altered by Paris.

[2] *in*] O. W. ins. *hoc*. It is in A., but expuncted by Par. It is not in Will. of S. Alban's.

A.D. 304. His ita gestis fervent impii in necem innocentis, et, ut beatum spiritum eiciant, saxorum grandine graviter conquassatur. Ille vero, in oratione persistens, nec in partem alteram vel ad horam declinavit. Sed cum tandem invictum spiritum cælo esset redditurus, duo angeli, cælesti fulgore radiantes, de supernis ad eum veniebant, qui beati viri animam, niveo candore fulgentem, secum assumentes, in cælum cum hymnis et laudibus detulerunt. Vox quoque de cælo ad eum facta est, audientibus cunctis, in hunc modum: "Amen dico tibi, "quia hodie cum discipulo tuo Albano eris in paradiso." Tunc quidam fidelis in Christo, beati martyris corpus clam auferens, sub terra diligenter occuluit, quandoque, ut confidimus, divino munere in lucem proferendum. Eodem tempore in Britannia passi sunt Aaron et Julius, cum aliis pluribus viris et feminis, qui ad egregias Jerusalem portas absque cunctamine per martyrium convolarunt. Tunc passus est et Pamphilus presbyter, cujus vitam Eusebius, Cæsariensis episcopus, tribus libris comprehendit.

[Margin: William of St. Alban's: Vita S. Albani, v. 43.] [Margin: Other martyrdoms.] [Margin: Beda, p. 90 c.] [Margin: Ado, col. 90.]

Imperatores purpuram deponunt.

Anno gratiæ CCCV. Dioclitianus Nichomediæ, Maximianus Herculius Mediolani, purpuram deposuerunt. Attamen cœpta semel persecutio usque ad septimum Constantini imperatoris annum fervere non cessavit.

[Margin: Id. col. 90, 91.]

Galerius imperator.

Anno gratiæ CCCVI. Gallerius, Romanum adeptus imperium, tribus annis imperavit. Eodem etiam anno, qui est persecutionis annus tertius, Constantius, vir summæ mansuetudinis[1] et civilitatis, in Britannia in urbe Eboraci diem clausit extremum. Cujus filius Constantinus, Britanniæ regnum suscipiens, in maxima tranquillitate et honore præesse studebat.

[Margin: Death of Constantius at York.] [Margin: Ado, col. 91.] [Margin: Galf. Mon. v. 6.]

Undecima persecutio post Neronem in Christianos fervet.

Anno gratiæ CCCVII. Maximinus et Severus, a Galerio Maximiano Cæsares facti, persecutionem in Christianos accumulant. Passus est autem ea tempestate Petrus Alexandriæ episcopus, et cum eo plures Ægyptii. Passus est etiam Lucianus, Antiochenæ ecclesiæ presbyter, et Romæ Timotheus, x. kalendas Julii.

[Margin: Ado, col. 91.]

---

[1] *mansuetudinis*] magnitudinis, A. W. West.

Constantinus in Britannia imperator creatur. A.D. 308.

Ado, col. 91. Anno gratiæ CCCVIII. Constantinus, Constantii et Helenæ filius, in Britannia ex rege imperator creatus, annis XXX. et mensibus X. imperavit.

Sanctus Nicholaus migravit ad Christum.

Anno gratiæ CCCIX. Sanctus Nicholaus Mirreæ metropolis archiepiscopus, sanctitate et virtutibus insignis, migravit ad Christum.

Item.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCX. Eusebius sedit in cathedra Romana, annis duobus et totidem mensibus.

Eodem anno Gallerius imperator vitam finivit, et Constantinus solus imperavit.

De Pascuio.

Ado, col. 91. Anno gratiæ CCCXI. Pascius Viennensis ecclesiæ episcopus floruit, et Phileas Ægyptius librum de laude martyrum elegantissime composuit, et tandem per martyrium vitam finivit.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCXII. Melchiades sedit in cathedra Romana, annis tribus, mensibus octo, et diebus octo.

Constantinus Romam pergit.

Ado, col. 91. Galf. Mon. v. 7. Anno gratiæ CCCXIII. Maxentius, Herculii Maximiani filius, Romæ Augustus est appellatus, qui tyrannidem in populo Romano exercens, quosque nobilissimos subvertere nitebatur. Incumbente ipsius sævitia, diffugerunt[1] exterminati ad Constantinum in Britanniam, et honorifice excipiebantur ab ipso. Denique cum multi ad illum confluxissent, incitaverunt eum in odium Maxentii, talia illi sæpius referentes; "Tu solus de "genere nostro es, et quod amisimus expulso Maxentio "nobis reddere potes, Romanumque imperium, quod tibi "debetur, nobis auxiliantibus poteris obtinere; est namque "tibi copia auri et argenti, ac robustorum militum maxima Id. v. 8. "multitudo." His igitur et aliis incitatus Constantinus paravit navigium, Romanorum consilio in omnibus adquiescens.

[1] *diffugerunt*] diffugierunt, A.; fugerunt, W.

A.D. 314. *Cessante persecutione, pax Ecclesiæ est reddita.*

Anno gratiæ CCCXIV. Constantinus, Romam veniens, tres avunculos Helenæ matris suæ, Trahern scilicet, Marium, et Loelinum, cum innumera militum multitudine secum conduxit. Expulsoque Maxentio tyranno, proscriptos omnes pristinæ restituit dignitati. Tres quoque avunculos matris suæ in ordinem senatorum[1] promovit, et deinceps monarchiam mundi cum tranquillitate tractavit. Galf. Mon. v. 8.

Eodem anno, cessante persecutione Christianorum, pax ecclesiis data est, quæ[2] per decem annos præteritos [duraverat],[3] ut Beda in historiarum libro i., capitulo vi., commemorat, dicens: "Interea Dioclitianus in Oriente, Maximinianus Herculius in "Occidente, vastari ecclesias, affligi interficique Christianos, "decimo post Neronem loco præceperunt. At ubi turbo per-"secutionis, elapsis decem annis, conquievit, progressi sunt "in publicum fideles Christi, qui se tempore discriminis sylvis, "locis desertis, abditisve speluncis occuluerant, sanctorum "ecclesias ad solum usque destructas renovant,[4] basilicas "sanctorum martyrum fundant, construunt, perficiunt, ac "veluti victricia signa propalant, dies festos celebrant, sacra "mundo corde et ore conficiunt." Beda, H. E. i. 6. Id. i. 8. Nota de ecclesia Sancti Albani.

Hoc denique tempore basilica in honore beati Albani, Anglorum protomartyris, creditur vel potius constat fuisse fundata, Beda in historiarum libro i., capitulo vii.,[5] taliter referente. Passus est siquidem beatus Albanus, die decima kal. Juliarum, juxta civitatem[6] Verolamium, quæ nunc a gente Anglorum Warlamecestre vel Watlingecestre appellatur, ubi postea, redeunte temporum Christianorum serenitate, ecclesia est mirandi operis, atque ejus martyrio digna, extructa, decem scilicet[7] annis post passionem ipsius elapsis. In quo videlicet loco, usque in hodiernum diem, curatio infirmorum et frequentium operatio virtutum celebrari non desistit.[8] Beda, i. 7, p. 114 E.

p. 54. Unde Warlamecestre sive Watlingecestre. Quod autem civitas memorata nomine censetur bifario, hæc ratio est. Ab alveo namque quæ Warlame dicitur et ad Orientalem civitatis plagam defluit, Warlamecester; a via autem regia, quæ Watlinge nuncupatur, et ad partem Occi-

---

[1] *senatorum*] senatorium, O. W., as Galf. Mon. So A., but Par. has expuncted the *i*.

[2] *quæ*] *i.e.* the persecution.

[3] *duraverat*] Also wanting in W. West.

[4] *renovant*] renovat, A.

[5] *vii.*] vi., MSS.

[6] *juxta civitatem*] om. W.

[7] *decem scilicet*] W. has been altered from x. f. to xi.

[8] *desistit*] Inserted by Par.; desinit, O. West. Bede.; desunt, W.

Beda, H. E. i. 8, p. 115 B. dentalem civitatis sita est, Watlinge[ce]ster appellatur. Pax quoque in Britonum ecclesiis usque in tempora Arrianæ vesaniæ perseverans integra illibataque permansit. A.D. 314.

Octavius rex, Romanis interfectis, Britanniæ diadema suscepit.

Galf. Mon. v. 8. Anno gratiæ CCCXV. Octavius, Gewiseorum rex, insurrexit in proconsules Romanæ dignitatis, quibus regimen Britanniæ fuerat permissum,[1] et ipsis interfectis solio regni sese insignivit. Cumque id Constantino Romæ nunciatum fuisset, misit Trahern, avunculum matris suæ, cum tribus legionibus, ut insulam Romanæ restitueret dignitati. Appulsus itaque Trahern in insulam, civitatem Kaerperis, quæ nunc Porecestria dicitur, infra duos dies cepit; quo divulgato, Octavius in manu armata venit sibi in obviam, et prælio commisso, Trahern agminibus laceratis in fugam convertit. At ille Albaniam petens, æquoreo cursu provincias Aquilonales vastare vacavit. At Octavius, turmis resociatis, in provincia quæ Westmarialande vocatur dimicavit cum eo. Sed consternatus Octavius sine victoria diffugit; Trahern quoque insecutus eum, diadema illi cum regno eripuit. Porro Octavius Norwegiam petens, a rege Gumberto auxilium postulavit.

Octavius king of Britain.

Hen. Hunt, p. 692 B.

Galf. Mon. v. 8.

Trahern king.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCXVI. Sanctus Silvester sedit in cathedra Romana, annis xxiii., mensibus x., diebus xi.; et cessavit sedes diebus xv.

Describitur autem hic vir sanctus aspectu fuisse angelicus, sermone nitidus, opere sanctus, consilio magnus, fide catholicus, spe patientissimus, caritate diffusus, orphanorum et viduarum consolatio, monachorum et clericorum sustentatio, laicorum et pauperum defensio, matronarum et virginum sullevatio. Talibus igitur ac tantis virtutibus decoratus, coram Deo et hominibus honorabilis habebatur.

Octavius regnum amissum recuperavit.

Galf. Mon. v. 8. Anno gratiæ CCCXVII. Octavius supra memoratus, propter amissum regnum anxius, familiaribus suis fecit edictum, ut omni nisu Trahern interficere conarentur. Denique dum quadam die Trahern ab urbe Londoniarum recederet, comes sub municipio[2] oppidi, in quadam convalle delitescens, ipsum inter-

Trahern slain.

[1] *permissum*] commissum, W.

[2] *sub municipio*] municipii, O.W., as Galf. Mon.; so A., but it is altered by Par.

A.D. 317. fecit. At Octavius in Britanniam reversus, regnum Romanis dissipatis occupavit, et illud annis multis feliciter moderavit.[1]

Octavius recovers his power.

Silvester Papa.

Anno gratiæ CCCXVIII. Sanctus Silvester, persecutionem imperatoris Constantini fugiens, in monte Serapi delituit.

Acta S. Silvestri. (Cf. Baron. iv. a. 323. iv.)

Nota pietatem Constantini imperatoris.

Anno gratiæ CCCXIX. Constantinus Augustus, cum plurimam stragem de Christianis fecisset, elephantiæ a Deo lepra percussus est. Cumque consilium haberet ut balneum sibi faceret de sanguine innocentium puerorum, adducti sunt ad tria milia ad eum, quorum matres solutis crinibus pectoribusque nudatis coram eo prostratæ gemitum dantes et ululatum, horrorem sibi nimium et suis magnatibus incusserunt. Tunc imperator, tale facinus abhorrens, jussit filios matribus reddi cum donis amplissimis, ut quæ flentes venerant ad patriam alienam alacres reverterentur ad suam. Hoc opus pietatis respiciens Deus, nocte sequenti misit ad eum Apostolos Petrum et Paulum, qui talia illi referebant; "Quoniam effusionem innoxii sanguinis horruisti, Constantine, missi sumus a Deo dare tibi consilium recuperandæ sanitatis. Mitte igitur ad Silvestrum, Romanæ civitatis episcopum, qui in monte Serapi latitat, per quem, cum unum Deum credideris,[2] et in piscina Deitatis ablutus fueris, ab omni lepræ contagione mundaberis." Exurgens autem imperator Silvestrum ad se venire fecit, eique omnia quæ sibi dicta fuerant diligenter exposuit. Tunc sanctus Silvester, illo in fide roborato, baptizavit, et[3] exurgens a fonte Christum se vidisse confessus est, et a lepra perfecte mundatus, jussit Deum unum et verum ab omni orbe[4] Romano coli, et siquis contemptor fuisset inventus puniretur.

Id. See the Edictum Constantini ad Silvestrum Papam. Migne's Patrologia, viii. col. 572.

Constantinus mundatur.

Constantinus ecclesias constitui[5] jussit.

Anno gratiæ CCCXX. Imperator Christianis licentiam dedit libere congregare in honore Christi, ecclesias ubique jussit construi; ac pene per totum Romanum imperium singulis civitatibus privilegia dedit, ut populus Christianus,[6] jure et ordinatione episcoporum, libere viveret, ac Dei templis libere honoris structuram componeret.

Ado, col. 91.

[1] *moderavit*] gubernavit, W.

[2] *credideris*] crediti ejus, A.

[3] *et*] qui, O. W.

[4] *orbe*] urbe, A. and West., which differs here.

[5] *constitui*] construi, W.

[6] W. ins. *sub*.

De hæresi Arriana. A.D. 321.

Ado, col. 91. Isidor. Etymol. viii. 5. Ado, col. 91.

Anno gratiæ cccxxi. Hæresis Arriana exoritur, dicta ab Arrio Alexandrino presbytero, qui coæternum Patri Filium non agnoscens, diversas in Trinitate substantias astruxit, contra illud quod ait Dominus: "Ego et Pater unum sumus." Ad damnationem istius et integræ fidei confirmationem, Nicheum ex orbe terrarum concilium a Constantino congregatur cccxviii. episcoporum.

Continuatio historiæ.

Id.

Anno gratiæ cccxxii. Sacratissimum Arelatense concilium secentorum episcoporum colligitur, Mauricio[1] tunc ejusdem civitatis existente [episcopo].

De hæresi Donatistarum.

Id. Isidor. Etymol. viii. 5.

Anno gratiæ cccxxiii. Donatistarum hæresis in Affrica exoritur, a Donato quodam initium habens, qui de Numidia veniens, totam pene Affricam sua persuasione decepit, asserens minorem Patre Filium, et minorem Filio Spiritum Sanctum; catholicos post lapsum baptizandos prædicabat.

Constantinus multitudinem barbarorum vicit.

Cf. Berengosum De laude et inv. S. Crucis, ii. 3. (Migne's Patrologia, clx. coll. 954, 955.)

Anno gratiæ cccxxiv. Gens multa barbarorum collecta est super flumen Danubium, parata ad bellum contra Romanos, quod audiens Constantinus paravit exercitum, et profectus est in obviam eorum. Nocte vero sequente venit ad eum vir splendidissimus, dicens ei: "Constantine, respice in cælum, "et vide." Intuens autem in cælum, vidit signum sanctæ crucis, ex lumine claro constitutum, et desuper scriptum: *In hoc signo vinces.* Quo viso, fecit similitudinem crucis et jussit antecedere sibi signum. Et superveniens barbaris concidit eos, et mortua est ex eis maxima multitudo. Deditque Deus victoriam Constantino, per virtutem sanctæ crucis.

De sanctæ crucis inventione.

Eusebius (Ruffinus), ix. 7.

Anno gratiæ cccxxv. Helena Constantini mater, divinis admonita visionibus, Jerosolimam petiit, crucemque dominicam diligenter quærens, pro una tres reperit. Sed perturbabat p. 55.

---

[1] *Mauricio*] Martino, Ado.

A.D. 325. reperti muneris lætitiam uniuscujusque crucis indiscreta proprietas. Denique ex tribus inventis crucibus, illarum ad Dominicam gloriam quæ[1] ibi fuerat, per feminam quandam gravi infirmitate confectam et perfecte curatam evidenti indicio demonstratur. Clavos quoque, quibus dominicum corpus fuerat affixum, ad filium mater deferens, frenos componere jussit, quibus uteretur in bello, ut[2] prophetia impleretur: "Et erit in "die illa, quod in freno equi sanctum Domino vocabitur." Euseb. ix. 8. Zec. xiv. 20.

Constantinus ecclesiam beato Petro jussit fabricari.

Anno gratiæ CCCXXVI. Constantinus fecit baptisterium Romæ miro opere, juxta basilicam beati Johannis Baptistæ, quæ appellatur Constantiniana, ubi prius baptizatus fuerat. Et basilicam beato Petro in templo Apollinis, nec non et beato Paulo. Corpus quoque utriusque ære circumdedit quinque pedes grosso. Ado, col. 91.

Fabricata est ecclesia Romæ, quæ Jerusalem dicitur.

Anno gratiæ CCCXXVII. Imperator jussit fieri basilicam in palatio Sorano, quæ appellatur Jerusalem, ubi partem ligni sanctæ crucis deposuit, et basilicam beatæ martyris Agnetis, rogatu Constantiæ filiæ suæ, ubi ipsa et Constantia, soror Augusti, baptizata est. Id. col. 92.

Fabricata est ecclesia Sancto Laurentio.

Anno gratiæ CCCXXVIII. Idem imperator fecit basilicam in honore beati Laurentii martyris, via Tyburtina in agro Verano, ubi idem martyr sepultus fuit. Id.

Nota de chrismatis consecratione.

Anno gratiæ CCCXXIX. Sanctus Papa Silvester constituit ut sanctum crisma, non a presbyteris, sed ab episcopis, consecraretur. Vit. Pontif.

Deceptatio Sancti Silvestri contra Judæos.

Anno gratiæ CCCXXX. Congregati sunt coram Constantino et Helena matre ejus sapientiores Judæorum CXX., ut disceptarent contra Papam Silvestrum, asserentes fidem Christianorum esse inanem, et non a Deo, sed ab hominibus ratione carentibus inventam. Quibus sanctus Silvester, fultus agmine Acta S. Silvestri. Cf. Concil. i. col. 1490 (Labbe), Migne's Patrolog. viii. col. 845.

[1] W. places *quæ* after *crucibus*, and has *fuerit* for *fuerat*.

[2] *ut . . . vocabitur*] Introduced by the compiler.

xxiv. episcoporum, viriliter resistens, auctoritatibus tam Novi quam Veteris Testamenti omnes confusos reddit et elingues. Quorum maxima multitudo ad fidem Trinitatis, quam infestabant, conversi sunt. A.D. 330.

Nota de basilica.

Ado, col. 92. Anno gratiæ CCCXXXI. Imperator Constantinus fabricavit basilicam beato Petro et Paulo[1] martyribus, via Lavicana, inter duas lauros. Basilicas built by Constantine in Rome,

Nota mausoleum.

Id. Anno gratiæ CCCXXXII. Idem imperator construxit mausoleum, miro opere fabricatum, ubi postmodum matrem suam in sarcophago purpureo sepelivit.

Item nota de ecclesiis fabricatis.

Id. Anno gratiæ CCCXXXIII. Imperator fecit ecclesiam, in civitate Hostiæ juxta portam urbis Romæ, beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et Sancti Johannis Baptistæ, et in civitate Albanensi basilicam in honorem ejusdem sancti. Ostia, Albano,

Nota iterum.

Id. Anno gratiæ CCCXXXIV.[2] Constantinus construxit basilicam in urbe Neapoli, miro[3] opere, omnibus apostolis et martyribus; et in Derpana, civitate Bithyniæ, fabricavit ecclesiam in honore martyris Luciani, urbemque novis ædificiis instaurans, ex vocabulo matris suæ, Elenopolim nuncupavit. Naples, Derpanum.

Constantinus beato Petro et Paulo Romam dedit.

Id. Anno gratiæ CCCXXXV. Imperator urbem sui nominis in Tracia statuens, sedem Romani imperii et caput totius Orientis esse voluit; et caput mundi, Romam, beatis Apostolis Petro et

[1] *Paulo*] Sic MSS. for *Marcellino*, which Ado and Bede have.

[2] *Anno gratiæ cccxxxiv.*] The MSS. of Westminster read cccxxxiii. et iv., and so bring the numbers of the years again in accordance with A. and W. The only exception being the Eton MS. of Westminster, which has "*Constantinus templa* "*subvertit.* Anno gratiæ cccxxxiiii. "Romæ ordinantur episcopi Marcus et Julius. Romani Gothos "in Sarmatarum regione vicerunt. "Edicto Constantini gentilium "templa subversa sunt."

[3] *miro . . . . martyribus*] Introduced by the compiler.

A.D. 335. Paulo sub testamento tradidit. Nobiliores quoque Romanorum ac totum pene senatorum ordinem cum uxoribus et liberis, in secunda et nova Roma, Constantinopolim, translatos habitare constituit. Ado, col. 92.

Juvencus presbyter hexametris versibus libros Evangeliorum composuit.

Rectius, bishop of Autun.

Anno gratiæ CCCXXXVI. Rectius, Augustudinensis episcopus, famæ habetur celeberrimæ, et Juvencus presbyter Hispanus, qui hexametris versibus quatuor libros Evangelii[1] composuit. Id.

Imperator statuit templa deorum confringi.

Anno gratiæ CCCXXXVII. Imperator statuit, citra ullam hominum cædem, paganorum templa claudi arasque deorum confringi.[2] Id.

Firmianus rethoricam scripsit.

Lactantius.

Anno gratiæ CCCXXXVIII. Firmianus qui et Lactantius, Arnobii discipulus, Nichomediæ ad scribendum rethoricam se contulit. Id.

Jacobus episcopus Arrianam hæresim damnavit.

Writings of James, bishop of Nisibis.

Anno gratiæ CCCXXXIX. Jacobus, Nizibenæ civitatis episcopus, qui in Nichena synodo cum aliis Arrianam hæresim damnavit, et multorum scriptor opusculorum,[3] in Ecclesia clarissime refulsit. Id.

Sanctus Silvester et imperator Constantinus defuncti sunt.

Deaths of Constantine and Pope Sylvester I.

Anño gratiæ CCCXL. Magnificus imperator Constantinus vitam laudabilem glorioso fine conclusit. Quo etiam anno sanctus Silvester viam universæ carnis ingressus est. Dignum plane et omnino conveniens, ut, qui simul circa incrementum Ecclesiæ perseveranter laboraverant, simul reciperent pro labore mercedem.

De diebus Constantini.

Constantine II.

Anno gratiæ CCCXLI. Constantinus, cum Constantio[4] et Constante fratribus, imperavit annis xxiv., mensibus v., et diebus Ado, col. 92.

---

[1] *Evangelii*] om. W.

[2] *confringi*] constringi, A.; *arasque deorum confringi* is introduced by the compiler.

[3] O. W. ins. *erat*. *In . . . refulsit* is not in Ado.

[4] *Constantinus cum Constantio*] Constantius cum Constantino, W.

Vit. Pontif. xiv. Eodem anno Marcus sedit in cathedra Romana, annis duobus, mensibus octo, et diebus viginti. A.D. 341. Pope Marcus.

Item.

Ado, col. 92. Anno gratiæ CCCXLII. Jacobus Nisibinus episcopus, vir[1] in scripturis humanis et divinis eloquentissimus, moritur. Death of James, bishop of Nisibis.

Item.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCXLIII. Julius sedit in cathedra Romana, annis xi., mensibus ii., et diebus vii. Pope Julius.

Impietas Arriana sævit.

Ado, col. 92. Anno gratiæ CCCXLIV. Impietas Arriana, exiliis, carceribus, et variis afflictionum modis, primum Athanasium, Alexandrinæ urbis episcopum, et deinde omnes non suæ partis episcopos persecuta est. Persecution of S. Athanasius by the Arians.

Item.

Id. Anno gratiæ CCCXLV. Maximus[2] Trevirorum episcopus claret, a quo Athanasius, [cum][3] a Constantio quæreretur ad pœnam, honorifice susceptus est. Maximus, bishop of Treves.

Nota concilium.

Id. Anno gratiæ CCCXLVI. Nectarius, Viennensis ecclesiæ episcopus, in doctrina fidei extitit gloriosus, qui in synodo Arelatensi primus interfuit, et Patris et Filii et Spiritus Sancti usiam unius esse naturæ et potestatis, Deitatis et virtutis docuit et in ecclesia prædicavit. Nectarius, bishop of Vienne. Synod of Arles.

Antonius heremita transiit.

Id. col. 93. Anno gratiæ CCCXLVII. Antonius monachus, centesimo et quinto ætatis suæ anno, in heremo moritur. S. Anthony.

Id. Anno gratiæ CCCXLVIII. Reliquiæ beati Timothei Apostoli Constantinopolim invectæ referuntur. Relicks of S. Timothy.

Note de morte turpissima Arrii.

Id. Anno gratiæ CCCXLIX. Dum Arrius, Constantii favore fretus, Constantinopolim ad ecclesiam pergeret, contra fideles de fide dimicaturus, divertens per forum Constantini ut ventrem pur- Death of Arius.

---

[1] *vir . . . eloquentissimus*] Not in Ado.

[2] *Maximus*] Maimus, A.

[3] *cum*] est, A.; West. has *dum*.

A.D. 349. p. 56. garet, omnia viscera sua cum vita et hæresi[1] ibidem repente reliquit.

Ossa Sancti Andreæ et Sancti Lucæ Romam deferuntur.

Relicks of SS. Andrew and Luke. Anno gratiæ CCCL. Constantio Romam[2] ingresso, ossa sancti Andreæ Apostoli et Lucæ Evangelistæ, a Constantinopolim delata, ibidem honorifice deposuit. Ado, col. 93.

Hyllarius Pictaviensis ab Arrianis proscribitur.

Hilary, bishop of Poitiers. Anno gratiæ CCCLI. Hylarius Pictaviensis episcopus, qui pulsus ab Arrianis in Frigiam exulaverat, cum apud Constantinopolim Constantio librum pro se porrexisset, ad Gallias repedavit. Id.

De hæresi Anthropomorphitarum.

Heresy of the Anthropomorphites. Anno gratiæ CCCLII. Hæresis[3] Anthropomorphitarum in Syria et Macedoñia nascitur, ab Audæo quodam inducta, qui divina formam humanam habere asserebat, et corporis partibus Deum esse distinctum, quod Catholicæ doctrinæ contrarium est. Id. Cassiodorus, Hist. Tripart. vii. 11.

Licet[4] enim Divinitas[5] aliquando possit in corporali specie[6] intueri, sicuti in nube lucida et in columba, Deum tamen, sicuti est, nemo vidit unquam.

Item.

Donatus. Anno gratiæ CCCLIII. Donatus, artis grammaticæ scriptor necnon institutor,[7] Romæ illustris habetur. Ado, col. 93.

---

[1] *et hæresi*] Introduced by the compiler.

[2] *Romam*] *i.e.* New Rome or Constantinople. See Smith's note on Bede, Mon. Hist. Brit. p. 91[a]. The compiler, not understanding this, has in the next line altered Ado's and Bede's *a Constantinopolitanis miro favore suscepta* to the reading in the text.

[3] For the above, O. W. give under this year: "Floruit Paphnu-"tius, Egyptiorum episcopus, in "quo tanta virtutum inerat gratia, "ut verbo tantum ab hominibus "dæmones fugaret et sola oratione "infirmos curaret, cæcis visum et "paraliticis gressum præstaret."

[4] This sentence is not in West., who has in its place, "Floruit quo-"que Paphnutius episcopus virtu-"tibus clarus."

[5] *enim Divinitas*] erūdina voluntas, A., the reading of the original compilation being probably *enī dīnitas.*

[6] *specie*] spem, A., probably from not understanding *spē.*

[7] *institutor*] instructor, W.

Eusebius episcopus Cæsarea moritur. A.D. 354.

Ado, col. 93. Anno gratiæ CCCLIV. Eusebius Cæsareæ Palæstinæ, in scripturis divinis studiosissimus, primumque in hæresim Arrianam et[1] lapsus et correctus, moritur. Death of Eusebius of Cæsarea.

Nota.

Id. Anno gratiæ CCCLV. Eustachius, Antiochiæ episcopus, adversum Arriani dogma opuscula multa componens, tandem in exilium pulsus est. Exile of Eustace, bishop of Antioch.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCLVI. Liberius sedit in cathedra Romana annis decem et mensibus septem. Pope Liberius.

Nota.

Ado, col. 93. Anno gratiæ CCCLVII. Marcellus, Anciranus[2] episcopus, contra Arrianos multa scribens, Sabellianæ hæreseos arguitur, sicut Hyllarius meminit. Porro ille defendit se non esse illius dogmatis cujus accusatur. Marcellus, bishop of Ancyra.

Id. Anno gratiæ CCCLVIII. Basilius, Anciranus episcopus Macedoniæ partis, cum Eustasio Sebasteno, princeps fuit; erat enim artis medicinæ peritus. Basil and Eustace of Sebaste.

Nota hæresim.

Id. col. 94. Anno gratiæ CCCLIX. Lucifer, Carelatanus episcopus, a Constantio in exilium pellitur, eo quod Nichenam fidem damnare nollet. Sed ab exilio reversus hæreticis consensit, et a communione Ecclesiæ recedens, cum auctore suo Lucifero, qui mane oriebatur, cadere non diffugit. Lucifer, bishop of Cagliari. Isidor. Etymol. viii. 5.

Nota persecutionem Arrianorum.

Ado, col. 94. Anno gratiæ CCCLX. Eusebius, Vercellensis episcopus, a Constantio pro confessione fidei Cathopolim exilio pellitur, unde reversus factione Arrianorum interficitur. Exile of Eusebius, bishop of Vercelli.

Nota.

Id. Anno gratiæ CCCLXI. Hylarius, urbis Pictavorum Aquitannicæ episcopus, factione Saturnini Arelatensis episcopi, de synodo Exile and writings of Hilary.

---

[1] *et*] om. O. W.
[2] *Anciranus*] Altered to *Auritanus* in W.

A.D. 361. Biternensi Frigiam[1] sub Constantio pulsus in exilium, xii. libros adversum Arrianos confecit. Et librum de synodis ad Galliarum episcopos, ab exilio reversus, conscripsit. Ado, col. 94.

Constantius in hæresim labitur.

Pope Liberius exiled, and gives way to the Arian subscription.

Anno gratiæ CCCLXII. Constantius imperator Liberium, Romanæ sedis episcopum, ad[2] persecutionem Arrianorum, expulit in exilium; quo pergentem Fortunatius, Aquileiensis episcopus, primus sollicitavit, et fregit, et ad subscriptionem hæreseos intrusit. Cf. Ado, col. 94.

Continuatio.

Serapion, bishop of Tanis.

Anno gratiæ CCCLXIII. Serapion, Thenneos episcopus, elegantis ingenii, sub Constantio, in confessione fidei præclarus, moritur. Ado, col. 94.

Continuatio historiæ. Mortuo Constantio imperatore, succedit Julianus.

Felix consecrated in place of Liberius. Death of Constantius. Julian, the apostate.

Anno gratiæ CCCLXIV. Achatius,[3] Gneocæsareæ episcopus, in tantum sub Constantio claruit, ut Felicem Romæ episcopum pro Liberio consecraret, qui anno integro permansit. Eodem anno imperator Constantius periit, et Julianus imperium adeptus, duobus annis et octo mensibus imperavit. Hic ex clerico imperator effectus, in culturam labitur idolorum, martyriaque inferens Christianis, callidis eos odiis ad superna transmittit. Inter alios vero, qui in toto orbe pro Christo passi inveniuntur, Joannes et Paulus Romæ martyrium illustre duxerunt. Idem, in odium Christi, templum Jerosolimis Judæis reparare permittit. Qui cum, ex diversis provinciis collecti, nova fundamenta construerent, subito nocte oborto terræmotu, saxa ab imo fundamenti concussa longe lateque referuntur dispersa. Igneus etiam globus, ab interiore loco templi egressus, ædes plurimas eorum suo prostravit incendio. Id. Vit. Pontif. Ado, col. 93. Id. col. 94.

Johannes et Paulus.

Nota.

Ossa beati Joannis Baptistæ sparguntur.

Relicks of S. John the Baptist.

Anno gratiæ CCCLXV. Pagani apud Sebasten, Palæstinæ urbem, sepulchrum beati Joannis Baptistæ invadentes, ossa dispergunt, eademque rursus collecta et cremantes latius per agros spargunt; sed Dei providentia affuerunt quidam mo- Id. col. 93.

---

[1] *Frigiam*] Figiam, A.
[2] *ad*] ob, W.
[3] *Achatius*] Acharius, W.

nachi ex Jerosolimis cum aliis mixti, qui omnia quæ poterant ablata, prius ad patrem suum Philippum, deinde ad summum pontificem reverenter detulerunt. A.D. 365.

Ado, col. 94. Eodem tempore apostata Julianus ossa venerabilis Jacobi, Nizibeni episcopi, foras civitatem jubet efferri. Nec multo post, cum exercitum contra Persas ordinaret, incertum a quo, perimitur; qui intestina sua in aera proiciens, insano furore Christum Dominum blasphemavit: "Vicisti," inquit, "Galilæe, "vicisti." De Juliano apostata.

Imponitur[1] tamen hoc miraculum Matri Salvatoris, quæ per beatum Mercurium, militem suum, hanc vindictam mirabiliter perpetravit.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCLXVI. Liberius, Romanæ urbis episcopus, Felice defuncto, ab exilio reversus, sedit iterum in cathedra Petri annis v. Return of Pope Liberius. Ado, col. 94. Eo anno Jovinianus imperium adeptus, uno anno et[2] octo mensibus præfuit, vel regnavit. Qui sese statim Christianum affirmans, paganis se præesse nolle asseruit. Jovinianus imperator. Quibus auditis totus exercitus, qui per Julianum nomen Christi abjecerant, Christianos se esse confessi sunt. Sed tanti imperatoris pia lætaque principia mors immatura prævenit. Eodem tempore synodus Antiochiæ a Mileto[3] suisque collecta est, in qua Macedonianum dogma prave firmatum est. Nota de concilio. Isidor. Etymol. viii. 5. Dictum est autem a Macedonio, Constantinopolitano episcopo, qui Spiritum sanctum Deum esse negavit.

Valentinianus imperator.

Ado, col. 94. Anno gratiæ CCCLXVII. Valentinianus, cum Valente fratre, imperavit annis xi. Valentinian I. and Valens. Eodem tempore Apollinaris, Laodicenus episcopus, multimoda nostræ religionis scripta composuit. Isidor. Etymol. viii. 5. Sed incautus postea a fide devians, hæresim sui nominis instituit, dicens, Christum tantummodo corpus sine anima suscepisse. Apollinaris, bishop of Laodicea.

De hæresi Fotini.

Ado, col. 94. Anno gratiæ CCCLXVIII. Hæresis Fotini et Eunomii agnoscitur. Isidor. Etymol. viii. 5. Fuit enim Fotinus Syranæ[4] episcopus, qui astruxit Christum a Maria per Joseph nuptiali coitu fuisse conceptum. Heresy of Photinus and Eunomius. p. 57.

---

[1] This last sentence is from some other source.

[2] *et*] This is an incorrect copying of Ado, who has *vel ut verius*.

[3] *i. e.* Meletius.

[4] *Syranæ*] Gallogræciæ Sirmiæ, Isidor. *Sirmium* in Pannonia.

A.D. 369.

Nota hæresim.

The Goths. Anno gratiæ CCCLXIX. Gothi apud Histrum bifarie inter Frigidernum et Alaricum divisi sunt. Sed Frigidernus Alaricum Valentis auxilio superans, hujus beneficii gratia,[1] de catholico Arrianus cum omni gente Gothorum effectus est. Ado, coll. 94, 95.

Item.

Ulfilas translates the Bible. Anno gratiæ CCCLXX. Vulfilo Gothorum episcopus, Gothicas reperiens literas, utrumque testamentum in linguam propriam transtulit.[2] Ado, col. 95.

Papa.

Pope Damasus. Anno gratiæ CCCLXXI. Damasus sedit in cathedra Romana annis xviii., mensibus duobus, diebus decem, et cessavit sedes diebus xxxi. Vit. Pontif.

Basilica in honore [Sancti Laurentii].[3]

Basilica of S. Laurence. Anno gratiæ CCCLXXII. Damasus Papa fecit basilicam juxta atrium[4] in honore sancti Laurentii, et eam donis amplissimis decoravit.[5] Ado, col. 95.

Persecution of Valens. Anno gratiæ CCCLXXIII. Valens ab Eudoxio Arrianorum episcopo[6] baptizatus, Christianos persequitur. Id.

Item.

The bodies of SS. Peter and Paul. Anno gratiæ CCCLXXIV. Damasus Papa construxit basilicam Catacumbis, ubi jacuerunt corpora sanctorum Petri et Pauli; et plateam,[7] ubi corpora sancta jacuerant, versibus adornavit. Id.

Octavius rex Britonum obiit.

Death of Octavius, king of the Britons. Anno gratiæ CCCLXXV. Octavius Britonum rex supra memoratus, confectus senio, diem clausit extremum. Qui unicam tantum habens filiam, masculina prole carebat. Mansit itaque in discidio aliquandiu Britannia, quia diversi diversa sentiebant, cui puellam cum regno maritarent. Galf. Mon. v. 9.

---

[1] *gratia*] gratie, A. O. W.

[2] At the end West. adds, "Sedet "Papa Felix."

[3] *Sancti Laurentii*] Added in W. in the corrector's hand.

[4] *atrium*] So also Ado; theatrum, Bede; arrium, W.

[5] *et . . . decorarit*] Introduced by the compiler.

[6] Of Antioch.

[7] *plateam*] platoniam, Ado, Bede.

Damasus Papa in fine Psalmorum dicere Gloria Patri instituit. A.D. 376.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCLXXVI. Damasus Papa constituit dicere in ecclesia, in fine Psalmorum, "Gloria Patri et Filio et Spiritui "Sancto," et cætera. Gloria Patri.

Gratianus imperator.

Ado, col. 95. Anno gratiæ CCCLXXVII. Gratianus Romanum adeptus imperium, annis vi. imperavit. Eodem tempore sanctus Ambrosius consecratus est episcopus Mediolanensis, cujus industria omnis Italia ad rectam fidem convertitur. Gratian. S. Ambrose.

Imperator monachos nolentes militare occidit.[1]

Id. Anno gratiæ CCCLXXVIII. Valens cum Gratiano, lege data ut monachi militarent, nolentes fustibus jussit occidi. Monks forced to be soldiers.

Maximianus senator rex Britanniæ efficitur.

Galf. Mon. v. 9. Anno gratiæ CCCLXXIX. Magnates Britanniæ, ut firma pace fruerentur, miserunt legatos Romam, ut Maximinianum senatorem invitarent ad conjugium filiæ Octavii regis superius memorati. Erat enim patre Britannus a Leolino Constantini avunculo procreatus, matre vero et natione Romanus, ex utraque parte regalem originem ducens. Cumque nuntii Maximiano causam sui adventus intimassent, ilico adquievit, quia ab imperatoribus Gratiano et Valentiniano plurimum infestabatur. Britanniamque petens, Francorum urbes et mœnia sibi subiciens, auri ibidem et argenti copiam adquisivit. Sed cum tandem in portu Hamonis applicuisset, obviavit ei Conanus nepos regis Octavii, cum tota juventute regni, prælium inferre cupiens, quia omni nisu in regnum anhelabat. Porro faventibus Britannis, expulso Conano, filiam regis Maximiano lege maritali copularunt. At Conanus ultra modum indignans, Scotiam petivit, et exercitum colligere vacavit. Deinde, cum omni multitudine sua, Humbri flumen pertransiens, quasque provincias depopulari cœpit. Porro Maximianus superveniens illum bello vicit; sed tandem intervenientibus amicis concordiam inierunt. Maximinianus, king of Britain.

Id. v. 10. (marginal citation beside "batur. Britanniamque petens")

Id. v. 11. (marginal citation beside "cupiens, quia omni nisu")

---

[1] *occidit*] jussit occidi, W.

A.D. 380.

De primo rege Francorum.

The Franks.

Anno gratiæ CCCLXXX. Rebellantes Alemannos Franci inter Danubium et Mæotides paludes, junctos Romanis, superaverunt. Unde imperator Valentinianus lingua Athica Francos, a feritate et duritia atque audacia, primus appellari voluit. Qui post paululum, cum tributa Romanis negarent, et Romanorum impetum ferre non possent, egressi a Sichambria, pervenerunt in extremis partibus Herni[1] fluminis in Germanorum oppidis, qui ibi aliquot annis cum principibus suis Marcomiro et Subnone resederunt. Ubi primum regem Pharamundum sibi statuunt, legibusque se subdunt, quas priores eorum Guisonastus, et Guisogastus, Arrogastus,[2] et Salegastus invenerunt. Ado, col. 95.

Pharamond, first king of the Franks.

Nota.

Deaths of Titus, bishop of Bostra, and S. Athanasius.

Anno gratiæ CCCLXXXI. Tytus, Hostenus[3] episcopus, acerrimus contra Manichæos disputator, moritur. Eodem tempore Athanasius Alexandrinus episcopus, multas Arrianorum perpessus insidias, sub principe Valentiniano moritur. Primus[4] rex Francorum, Priamus, sex annis regnavit. Id.

Continuatio.

Theodosius I.

Death of S. Greg. Nazian.

Anno gratiæ CCCLXXXII. Theodosius, Romanum assecutus imperium, annis XVI. imperavit. Cujus temporibus Gregorius Nazanzenus, vir eloquentissimus et præceptor Jeronimi, naturæ debitum solvit. Ado, col. 96. Id. col. 95.

Anno gratiæ CCCLXXXIII. Basilius Cæsariensis, et Effrem, Edessenæ ecclesiæ diaconus, moriuntur. Id.

Sanctus Martinus nascitur.

S. Martin.

Defeat of the Alans, Huns, and Goths.

Anno gratiæ CCCLXXXIV. Sanctus Martinus nascitur. Eodem anno Theodosius Alanos, Hunos, et Gothos magnis multisque præliis vicit. Id. col. 96.

Nota.

The Arians.

Anno gratiæ CCCLXXXV. Arriani, Theodosii principis studium fidei non ferentes, post quadraginta annos ecclesias, quas vi tenuerant, reliquerunt. Id.

---

[1] *Herni*] So altered by Par. from *Hreni*, which A. W. have.

[2] *Arrogastus*] om. W.; it is in O.

[3] Sic, erroneously, for *Bostrenus*.

[4] *Primus*] om. A.; ins. by Paris.

Continuatio. A.D. 386.

Sigebert, col. 67. Ado, col. 96.

Anno gratiæ CCCLXXXVI. Francorum [rex] Marcomirus, annis triginta quatuor.[1] Niceta, Viennensis episcopus, in doctrina[2] præclarissimus, insignis habetur.

Marcomir. Niceta, bishop of Vienne.

Nota concilium.

Ado, col. 96.

Anno gratiæ CCCLXXXVII. Justus, Lugdunensis episcopus, qui postmodum relicta sede vitam anachoreticam præelegit, in Ægypto moritur. Eodem anno, synodus cl. patrum Constantinopoli congregatur adversus Macedonium hæreticum, Damaso Romæ residente episcopo.

Death of Justus, bishop of Lyons. Synod against Macedonius.

Papa.

Vit. Pontif.

Anno gratiæ CCCLXXXVIII. Syricius sedit in cathedra Romana, annis XV., mensibus XI.,[3] diebus XXV., et cessavit sedes diebus viginti.

Pope Syricius.

Theodosius imperator filium suum consortem fecit imperii.

Ado, col. 96.

Cf. Paulini Vit. S. Ambrosii, 6. (Migne, xiv. col. 29.)

Anno gratiæ CCCLXXXIX. Theodosius imperator Archadium, filium suum, consortem imperii sui fecit. Eodem tempore, mortuo Auxentio episcopo, sectæ Arrianæ pravitatis assertore, cum inter catholicos de electione tractaretur, et Ambrosius vir consularis ad populos sedandos advenisset, subito vox infantis insonuit, Ambrosium futurum episcopum. Moxque Ambrosius, tunc cathicuminus, capitur et baptizatur, et octava die cum summa lætitia episcopus ordinatur. Et cum non multo post, idem Ambrosius verbum Dei in ecclesia faceret, Arrianorum quidam vidit angelum Dei ad aurem stantis episcopi, indicantem ei quid populo nuntiare deberet. Quo viso miraculo, fidem quam prius expugnabat, defendere cœpit.

Arcadius. S. Ambrose, bishop of Milan. Nota de Sancto Ambrosio. p. 58.

Maximianus rex Britonum Gallicanas provincias subjugavit.

Galf. Mon. v. 12.

Anno gratiæ CCCXC. Maximianus rex Britannorum, propter auri et argenti copiam infinitam et robustorum militum multitudinem, in tantam superbiam est elatus, quod regno suo

Maximianus invades Britanny.

---

[1] Par. adds *dies obit*, mistaking an (annis) for ante. O. apparently had "Francorum Marcomirus annis "triginta quatuor." W. om. *Francorum*. The MSS. of West. follow Paris's blunder.

[2] O. W. ins. *fidei*.

[3] *mensibus xi.*] om. W.

A.D. 390. sibi non sufficiente, partes Gallicanas subvertere sibique disponeret subjugare. Parato itaque navigio, Armonicanum regnum, quod postea Minor Britannia dicebatur, petivit. Tantam igitur militum multitudinem secum adduxit, quod universam fere Britanniam omni armata manu vacuam reliquit. Cum ergo velis secundis in regione præfata applicuisset et depopulationi provinciarum operam dedisset, obviavit ei Umbaldus, dux illius regionis, cum xv. milibus armatorum. Sed in primo congressu in fugam conversus est, et maxima pars exercitus ejus est[1] interfecta. Vocavit igitur Maximianus Conanum, cui, ut superius relatum est, regnum Britanniæ eripuerat, et dedit illi regnum Armoricanum,[2] et Minorem Britanniam jussit appellari. At Conanus, inclinato capite gratias agens, promisit se fidelem in obsequio suo, dum viveret, permansurum. Deinde convocatis catervis, civitates et oppida sibi viriliter subjugarunt. Obstantes vero, flammæ[3] aut vinculis aut[4] morti tradiderunt. Sicque fugientibus cunctis, omnia[5] Gallicana infra annum in sua potestate recepit, de pueris tantum et mulieribus misericordiam habens. Porro quoscunque in aliena aspirare callebat, sibi associans, argento et auro cæterisque muneribus illos ditare curavit.[6]

Galf. Mon. v. 12.

Id. v. 13.

Maximianus Britanniam centum triginta hominum milibus vacuavit.

Anno gratiæ CCCXCI. Maximianus tyrannus regnum, quod ceperat, Britannico populo replere cupiens, fecit edictum ut centum milia plebeianorum[7] de Britannia ad eum venirent ad terram illam replendam, et xxx. milia militum, qui ipsos[8] ab hostili irruptione tuerentur. Cumque omnia complevisset, distribuit singulis nationibus terras affluenter, et sylvas cum fluminibus piscosis, quibus illa regio abundabat. Conanumque omni populo præficiens, regem illum ibidem constituit, patriamque Minorem Britanniam nuncupavit. Tunc Maximianus, cum tota multitudine sua progrediens, interiorem Galliam adivit, gravissimisque præliis illatis, totam Germaniam sibi subjugavit. Thronum autem imperii sui apud Treveros statuens, in duos imperatores adeo debacchatus est, quod Gratiano interempto, Valentinianum ex Roma fugavit.

Id. v. 14.

Maximianus Romanos imperatores graviter afflixit.

[1] *est*] om. A. O. W.; ins. by Par.
[2] *Armoricanum*] Armoricarum, W.
[3] *flammæ*] om. A. O. W.; ins. in the margin by Par.
[4] *aut*] ut, A.
[5] O. W. ins. *regna*.
[6] *curavit*] curabat, W.
[7] *plebeianorum*] plebanorum, A. W.; alt. by Paris.
[8] *ipsos*] A. had epos, *i.e.* episcopos, which Par. has altered to ipos. The MSS. of West. have *episcopos*.

Conanus rex uxores de Britannia adduxit. A.D. 392.

Galf. Mon. v. 15. Anno gratiæ CCCXCII. Conanus, Armoricanorum Britonum rex, volens commilitonibus suis de sua natione conjuges dare, ne cum Gallis commixtionem facerent, misit ad Dionotum regem Cornubiæ, cui Maximianus Britanniam commendaverat dum absens fuerat, ut hujus rei curam gereret, et puellas cum festinatione ad eum destinaret. Dionotus igitur viso Conani nuntio, collegit per diversas provincias filias nobilium, numero xi. milia, de cæteris vero ex infima gente procreatis lx. milia, quæ omnes in urbe Londoniensi naves ingressæ sunt. Erant autem quædam ex eis, quæ castitatem nuptiis præferentes, maluissent vitam amittere, quam hoc modo maritis vel etiam nobilibus copulari. Navigio itaque per Thamensén fluvium mari ingresso,[1] subita tempestate exorta, omnes periclitare cœperunt, et in majori parte summersæ sunt. Undecim quoque milia virginum, quæ apud Coloniam passæ leguntur ab hac clade, inciderant in nephandum exercitum Wanii regis Hunorum, et Melgæ ducis Pictorum, qui, jussu Gratiani maritimas nationes clade dirissima opprimebant. Isti puellis obviantes prædictis, et earumque pulchritudinem inspicientes, cum eis lascivire disponunt. Quod cum puellæ abnegassent, et paganos Christianissime despicabiliter contempsissent, irruerunt ambrones in illas, et gladiis discurrentibus in maxima constantia per martyrium ad regna cælestia convolarunt. Tunc nephandi duces, cum didicissent Britanniæ insulam omni armato milite vacuam, iter versus illam arripiunt, et regnum, quod rectore ac defensore carebat, invadunt. Abduxerat enim secum Maximianus, ut prædictum est, omnes milites et juvenes bellicosos, inermes et rusticanos in regione relinquens. At duces præfati, de vulgo[2] stragem non minimam facientes, urbes et oppida vastare cœperunt. Cum igitur tanta calamitas Maximiano nunciata fuisset, misit Gratianum senatorem cum duabus legionibus, qui hostes acerrima cæde affectos in Hyberniam fugaverunt. Maximiano interea Romæ interfecto, Britones qui cum illo erant ad concives suos in Minorem Britanniam affugerunt. Gratianus igitur, cum necem Maximiani cognovisset, diademate suscepto in regem sese promovit; deinde tantam in Britones tyrannidem exercens,[3] quod plebani factis agminibus illum peremerunt; quo perempto, reversi hostes præfati, et[4] Britanniam oppressione dirissima et diutina afflixerunt.

Conan sends to Dionotus for wives for his soldiers.

Id. v. 16. Undecim milia virgines martyrio coronantur.

Id. vi. 1. Tyranny of Gratian.

[1] *mari ingresso*] So Par., altering *mare ingressum*, which A. has.
[2] O. W. add *inepto*.
[3] *exercens*] exercuit, W.
[4] *et*] om. O. W.

A.D. 393.

Nota continuationem.

Anno gratiæ CCCXCIII. Floruerunt in Ecclesia Dei Gregorius Nazanzenus, Gregorius Nisenus, Hyllarius Pictavensis, Martinus Turonensis, Ambrosius Mediolanensis, Jeronimus abbas Bethleemensis, Ruffinus Aquileiensis, Meletius Antiochenus, et Pachomius abbas Ægyptius. Cf. Sigebert, a. 381, col. 65.

Jeronimus cronica finit.

S. Jerome. Gennadius. S. Patrick. Anno gratiæ CCCXCIV. Jeronimus chronica sua finit, et Gennadius incipit.[1] Eodem tempore, Sanctus Patricius Scotus in Hyberniam venditur[2] cum suis sororibus; ubi cum esset regis porcarius, angeli sæpe alloquio confovetur. Sigebert, col. 69.

Nota.

S. Jerome's version of the Scriptures. Anno gratiæ CCCXCV. Jeronimo sacras scripturas veteris et novi Testamenti in Latinam vertente linguam, editio[3] septuaginta interpretum vilescere cœpit. Id. col. 70.

Item.

Anno gratiæ CCCXCVI. Corpora Abacuc et Micheæ prophetarum revelantur. Id.

Anno gratiæ CCCXCVII. Corpora Nazarii et Celsi, martyrum, Mediolani ab Ambrosio reperta et levata sunt. Id.

Arcadius imperator.

Arcadius and Honorius. Anno gratiæ CCCXCVIII. Defuncto imperatore Theodosio magno, Archadius et Honorius, filii ejus, annis xiv. imperium tenuerunt. Qui monarchiam mundi inter se dividentes, unus Romæ et alter Constantinopolim imperii capita statuerunt. Quorum temporibus Donatus Epyrensis episcopus virtutibus insignis est habitus. Hic draconem ingentem, in ore ejus expuendo, necavit; quem octo juga bovum ad locum incendii, ne aerem putredo ejus corrumperet, vix trahere potuerunt. Ado, col. 97. (Not in Ado.) Ado, col. 97. p. 59.

Ambrosius hymnos[4] componit.

Hymns. Arsenius. Anno gratiæ CCCXCIX. Ambrosius[5] hymnos in ecclesia primus canendos instituit. Eodem tempore Arsenius ex senatore effi- Sigebert, col. 69.

---

[1] *incipit*] incepit, W.

[2] *venditur*] om. O. W.

[3] *editio*] vel indicio, Par. in margin.

[4] *hymnos*] hereticos, W.

[5] O. W. add *post Hyllarium Pictavensem*; so A., but it is expuncted.

Ado, col. 97. citur monachus. Per idem tempus gentium templa, Theodosio jubente, per orbem universum subvertuntur, ac pro eis Christi templa ubique construuntur. A.D. 399. Destruction of pagan temples.

De morte Rufini.

Sigebert, col. 70. Anno gratiæ CCCC. Ruffinus, magister Orientalis[1] militiæ, imperii cupiditate fractus, studioque principandi rebellans, a Stilicone, magistro militiæ Occidentalis, perimitur. Ruffinus put to death by Stilicho.

De cujus interitu Claudianus, poeta eximius, sic ait: [in Rufin. i. 21.]

"Jam non ad culmina rerum
"Injustos crevisse queror; tolluntur in altum,
"Ut lapsu graviore ruant."

Messallianorum hæresis oritur.[2]

Cassiodorus, Hist. Tripart. vii. 11. Anno gratiæ CCCCI. Messalianorum hæresis est exorta: eorum scilicet qui[3] sola oratione dicunt dæmones ex hominibus effugari posse. Heresy of the Messalians.

Nota.

Id. ix. 40. Anno gratiæ CCCCII. Fuit quidam hæreticus, Eunomius nomine, qui in mersione præsumpsit baptizare, dicens non in Trinitate sed in morte Christi baptizari oportere, et[4] eos qui in Trinitate erant baptizati, rebaptizabat. Heresy of Eunomius.

De morte beati Ambrosii.

Sigebert, col. 71. Anno gratiæ CCCCIII. Sanctus Ambrosius laudabiliter vitam finivit. Cujus acta et mores Paulus,[5] Nolanus episcopus, ad Augustinum episcopum claro sermone descripsit. Eodem tempore in Italia Sisinnius et Alexander martyrio coronantur. Id. col. 72. Per idem tempus Stilico, pacem imperatorum perturbare volens, Alaricum, regem Gothorum, magistrum militum ordinavit. Death of S. Ambrose. Martyrdoms. Alaric.

Item [de] hæresi Pelagiana.

Id. Anno gratiæ CCCCIV. exorta est hæresis Pelagiana, a Pelagio quodam Britannico natione inventa. Hic docuit, homines sine gratia Dei suis meritis posse salvari, unumquemque ad justi- Heresy of Pelagius.

[1] *Orientalis*] conventalis, W., though O. is correct.
[2] *oritur*] oriuntur, W.
[3] *eorum scilicet qui*] So O. and Par. above the line. W. has only *et*.
[4] *et . . . rebaptizabat*] Not in Cassiodorus.
[5] *i. e.* Paulinus, bishop of Nola.

A.D. 404. tiam propria voluntate regi, infantes sine peccato originali nasci, et tam insontes esse ut[1] fuit Adam[2] ante prævaricationem, nec ideo baptizandos esse ut a peccato solvantur, sed ut per adoptionem in regnum Dei admittantur; qui etsi non baptizentur, esse tamen eis extra regnum Dei æternam et beatam vitam, Adam suo solo peccato læsum esse, eumque non ex culpæ merito mortuum esse, sed ex conditione naturæ, qui moriturus fuisset etsi non peccasset. Dicebat etiam, orationes irritas esse quæ fiunt ab Ecclesia, sive pro fidelibus sive pro infidelibus. Sigebert, col. 72.

Papa.

Pope Anastasius I. Anno gratiæ CCCCV. Anastasius sedit in cathedra Romana annis duobus et diebus xxvi., et cessavit sedes diebus xxi. Vit. Pontif.

Death of Pachomius. Sub eisdem diebus Pachomius abbas, centesimum decimum vitæ agens annum, in virtutibus consummatur. Sigebert, col. 73.

Item.

S. Chrysostom. Theophilus. Anno gratiæ CCCCVI. Johannes Crisostomus in Ecclesia Dei præclare refulsit. Eodem tempore Johannes[3] Constantinopolitanus et Theophilus Alexandrinus episcopi floruerunt. Id. col. 70. Ado, col. 97.

Item.

Strange birth in Palestine. Anno gratiæ CCCCVII. Natus est puer in castello Judæ nomine Emaus, perfectus ab umbilico et sursum divisus, ita ut haberet duo pectora, duo brachia,[4] duo capita, et unusquisque sensus proprios. Sed[5] quandoque unus edebat et alter non edebat, unus dormiebat et alter vigilabat; nonnunquam insimul dormiebant et simul vigilabant et ludebant, quandoque flebant simul et pectus adinvicem percutiebant: ferme annis duobus vixerunt. Tandem uno defuncto, alter tribus diebus supervixit. Sigebert, a. 396, col. 70.

Papa.

Pope Innocent I. Eodem anno, Innocentius Papa creatus sedit in cathedra Romana annis xv., mensibus duobus, diebus xx., et cessavit sedes diebus xxv. Vit. Pontif.

---

[1] *ut*] quam, W.; so A., but expuncted by Par., who puts *ut* above the line.

[2] *Adam*] om. W.

[3] *i e.* S. Chrysostom, though he has been mentioned immediately before, from Sigebert.

[4] *duo brachia*] om. Sigebert, and also the Hist. Miscella. xiii. 16, whence Sigebert took the story; cum brachiis, West.

[5] *Sed*] So Par., who has expuncted *nam*, which A. has.

Ado, col. 97. Anno gratiæ CCCCVIII. Innocentius, Romanæ urbis episcopus, dedicavit[1] basilicam beatissimorum martyrum Gervasii et Prothasii, ex devotione testamenti cujusdam illustrissimæ feminæ, nomine Vestinæ. A.D. 408. Basilica of SS. Gervasius and Protasius.

De Innocentio Papa. Pacis osculum ad missam constituitur.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCCIX. Innocentius Papa constituit pacis osculum ad missas dari, et oleum infirmorum ab episcopis consecrari. The kiss of peace and oil of the sick.

Martyrol. Roman. 17 Jul. Anno gratiæ CCCCX. Sanctus Alexius Romæ declaratur, qui prima nuptiarum nocte sponsam relinquens, xviii. annis pro Christo peregrinatus est. S. Alexius.

Augustinus doctor claruit.

Ado, col. 97. Anno gratiæ CCCCXI. Augustinus, Ipponensis episcopus, doctrina atque scientia in Ecclesia Christi insignis refulsit. S. Augustine of Hippo.

Item.

Id. col. 98. Anno gratiæ CCCCXII. Archadio imperatori successit Honorius, et xx. annis imperavit. Honorius.

Hæresis Priscilli oritur.

Sigebert, a. 386. S. August. De Hæresib. 70. Anno gratiæ CCCCXIII. Exorta est hæresis Priscillianistarum, a Priscillo quodam inventa, qui astruxit fatalibus stellis homines colligatos, et ipsum hominis corpus secundum duodecim cæli signa compositum, constituens Arietem in capite, Taurum in cervice,[2] Geminos in humeris, et Cancrum in pectore. Sicque discurrens per singula membra[3] pervenit usque ad plantas,[4] quas Piscibus attribuit. Conjugium et carnes despexit. Opificium quoque humanæ carnis non Deo, sed angelis malignis ascripsit. Heresy of the Priscillianists.

Honorius Constantium principem fecit militiæ.

Ado, col. 98. Anno gratiæ CCCCXIV. Honorius imperator Constantium comitem magistrum militiæ ordinavit, qui primum in Galliam profectus Constantinum apud Arelatem cepit et interfecit. Constantine, the tyrant, taken at Arles and slain.

---

[1] *dedicavit*] edificavit, W.

[2] *cervice*] So S. August., Sigebert; vertice, A. O. W. West.

[3] *membra*] om. A. O. W.; ins. by Par.

[4] W. ins. *pedum*; O. has apparently *interdum*.

A.D. 415.

Concilium.

Council of Carthage against the Pelagians.

Anno gratiæ CCCCXV. Cum hæresis Pelagiana ad audientiam Innocentii Papæ pervenisset,[1] concilium apud Carthaginem CCXXIV. episcoporum congregari fecit, eamque convicit et damnavit. Cf. Decret. Pseudo-Isidor. (Hinschius), p. 534.

Orosius presbyter insignis refulsit.

Orosius.

Anno gratiæ CCCCXVI. Orosius presbyter et historiographus, qui missus legitur a beato Augustino ad sanctum Jeronimum, pro discenda animæ ratione insignis habetur. Ado, col. 99.

Expulsion of the Goths from Narbonne by Constantius.

Anno gratiæ CCCCXVII. Constantius comes apud Arelaten consistens, magna rerum gerendarum industria, Gothos, quibus jam Attawlfus præerat, Placidæ conjunx, a Narbona expulit atque abire in Hyspaniam coegit. Id.

Lucianus presbyter claret.

Lucian.

Anno gratiæ CCCCXVIII. Lucianus presbyter præclarus habetur, qui revelationem beati protomartyris Stephani ac sociorum ejus Græco sermone conscripsit, quam postmodum Avitus presbyter Hyspanus in Latinum convertit; quique reliquias beati Stephani per Orosium Occidentalibus destinavit. Id.

Nota virtutem orationis.

Anian, bishop of Orleans.

Anno gratiæ CCCCXIX. Anianus Aurelianensis episcopus clarus habetur, qui orationibus suis ab Hunorum impetu Aurelianenses liberavit. Id.

Romanum auxilium petitur a [Britannis].

The Britons send to Rome for aid.

Anno gratiæ CCCCXX. Britanni Scotorum, Pictorum, Norwegensium infestinationem non ferentes, Romam mittunt auxilium[2] flagitantes, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem stravit, eosque a Britanniæ finibus expulit. Deinde ob arcendos hostes murum inter duo maria statuit, qui absque magistro, magis cespite quam lapide factus, nil Britannis operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, hostes præfati advecti navibus, obvia quæque sibi cædunt, vastant, deiciunt, et consumunt. Id.

p. 60.

[1] *pervenisset*] om. W. | [2] *auxilium*] om. W.

Iterum Britanni petunt auxilium a Romanis. A.D. 421.

Sigebert, a. 419. Ado, col. 100. Anno gratiæ ccccxxi. Francorum [rex] Pharamundus annis undecim regnavit.[1] Iterum Britanni petunt auxilium Romanorum, qui advenientes hostes ad mare pellunt, conjunctisque sibi Britannis murum saxo solidum faciunt, et[2] a mari usque ad mare perducunt. Sed et in littore meridiani maris crebras turres per intervalla statuunt, terram muniunt, sociis valedicentes quasi ultra non redituri. Pharamond, king of the Franks. The Romans make a wall for the Britons.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ ccccxxii. Zozimus sedit in cathedra Romana, annis tribus, mensibus octo, et diebus xxv., et cessavit sedes diebus xi. Pope Zozimus.

Sanctus Jeronimus obiit.

Ado, col. 100. Anno gratiæ ccccxxiii. Jeronimus presbyter vitam in sanctitate finivit pridie kal. Octobris, anno ætatis suæ xci. Death of S. Jerome.

Id. Anno gratiæ ccccxxiv. Macharius monachus Ægyptius signis et virtutibus refulsit. Macharius.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ ccccxxv. Bonefacius sedit in cathedra Romana annis tribus, mensibus viii., diebus xiii., et cessavit sedes diebus novem. Pope Boniface I.

Severi silentium.

Ado, col. 100. Anno gratiæ ccccxxvi. Severus presbyter, cognomento Sulpitius, qui vitam[3] beati Martini in libellum redegit, moritur. Hic in senectute sua a Pelagianis seductus est; sed agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, tacendo corrigens quod loquendo deliquit. Death of S. Sulpitius Severus.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ ccccxxvii. Cælestinus sedit in cathedra Romana annis vii., mense uno, diebus ix., et cessavit sedes diebus xxi. Pope Celestine I.

Ado, col. 100. Eodem anno Theodosius junior, imperium suscipiens, imperavit annis xxvi. Theodosius II.

---

[1] *regnavit*] om. A. O. W.; ins. by Par.

[2] *et*] om. A. W.; ins. by Par.

[3] *qui . . redegit*] Introduced by the compiler.

A.D. 428.

Valentinianus imperat.

Valentinian III. Galla Placidia. Anno gratiæ ccccxxviii. Valentinianus junior, Constantii filius, Ravennæ imperator creatus est, et Placida[1] mater ejus Augusta nuncupatur. Ado, col. 100.

Hæresis.

Heresy of Nestorius. Anno gratiæ ccccxxix. Nestorius, Constantinopolitanus episcopus, suæ perfidiæ hæresim detexit. Id. Hic Beatam Virginem Mariam non Dei sed hominis tantummodo asseruit genitricem, Isidor. Etymol. viii. 5. ut aliam personam carnis, aliam faceret Deitatis; nec unum Christum in verbo et carne credidit, sed separatim,[2] alterum Dei filium, alterum hominis prædicavit.

Nota fraudem diaboli.

Diabolick appearance in Crete. Anno gratiæ ccccxxx. Diabolus in specie Moysi Judæis in Creta apparens, dum eos per mare pede sicco ad terram repromissionis perducere promittitur,[3] plurimis exultavit necatis. Reliqui, qui salvati sunt, confestim ad Christi gratiam convertuntur. Ado, col. 100.

Augustinus doctor obiit.

Africa wasted by the Vandals. Death of S. Augustine. Anno gratiæ ccccxxxi. Effera gens Wandalorum, Alanorum, atque Gothorum ab Hispanis ad Affricam transiens, omnia ferro, flamma, rapinis, simul et Arriana impietate fœdavit. Sed beatus Augustinus, Ipponensis episcopus et omnium ecclesiarum doctor eximius, ne civitatis suæ ruinam videret, tertio obsidionis suæ mense migravit ad Dominum, anno ætatis suæ lxxvi. Id.

Clodius regnat in Gallia.

Sicily wasted by the Vandals. Clodius. S. Patrick. Anno gratiæ ccccxxxii. Wandali, Cartagine capta, Siciliam deleverunt. Id. Eodem tempore Francis Clodius[4] regnavit, annis xvii.[5] Sigebert, col. 79. Eodem quoque anno missus est Sanctus Patricius episcopus, filius Conches, sororis Sancti Martini Turonensis antistitis, ad Hibernienses a Cælestino Papa ad Marian. Scot. M. H. B. p. 523 a.

---

[1] *Placida*] Placidia, A. O. W.; Par. has expuncted the *i*.

[2] *separatim*] seperanter, A. O.W.

[3] *promittitur*] So also O.; in W. it is altered to *promittit*.

[4] *Clodius*] vel Clodoveus, Par., as Ado.

[5] *xvii.*] xx., Sigebert.

prædicandum fidem Christi, per cujus prædicationem conversa est sanctissima Modwenna, quæ ab eodem velum sanctum suscepit. A.D. 432.

Scoti fidem Christi susceperunt.

Ado, col. 101. Anno gratiæ CCCCXXXIII. Scotis[1] in Christum credentibus, ordinatus a Papa Cælestino Palladius, primus episcopus ibidem mittitur. Palladius sent to the "Scots."

Romani Britanniam deserunt.

Galf. Mon. vi. 3. Anno gratiæ CCCCXXXIV. Recedentibus a Britannia Romanis, redeunt Scothi et Picti, cum Norwegensibus et Dacis, qui totam ab Aquilone insulam indigenis fere vacuam muro tenus, quem Romani ad patriæ defensionem erexerant, derelinquunt. Quo facto, invadunt hostes murum, compages ejus dissolvunt, ac Britones in altis murorum ad repugnandum stantes, uncatis ferris in vallum prosternunt. Erant enim sine rectore indocti ad pugnam, proni ad fugam. Unde, qui ab hac calamitate evadere potuerunt, in nemorum densitatibus, in speluncis, et abditis terræ locis, latibula quæsierunt.[2] Tandem civitatibus relictis, ut agni a lupis, plebs dolenda discerpitur. Quid plura? Miserunt iterum epistolam, lacrimosis ærumnis refertam, ad Agitium, Romanæ potestatis consulem, hæc inter alia continentem: "Agitio ter consuli gemitus Britonum salutem. Nos "mare ad barbaros, barbari et[3] ad mare propellunt. Inter hæc "autem, duo funerum genera oriuntur. Aut enim submergimur, "aut jugulamur." Beda, H.E. i. 12, p. 118 c. At Romani cum illis denunciassent, sese ulterius nolle tam laboriosis expensis pro eis fatigari, nuntii tristes recedunt, repulsam suis concivibus intimantes. Invasions of Britain after the departure of the Romans.

Acta autem sunt hæc anno octavo imperii Theodosii junioris, qui est annus præsens. Cessavit autem hoc anno tributum Britanniæ, quod senatui Romano a tempore Julii Cæsaris solvebatur.

Britanni ab omnibus devicti, regem sibi de Minore Britannia postulantes acceperunt.

Anno gratiæ CCCCXXXV. Withelinus, Londoniensis archiepiscopus, scientia et virtutibus insignis habetur. Hic, cum cala- Gwithelm, archbishop of London,

---

[1] *i.e.* Irish, or Irish settled in Scotland.

[2] Here A. inserts—"facilius est "utique de milvo accipitrem facere "quam de rustico militem erudi- "tum," but it is expuncted. It is in O. (underlined) and W., (with *nota* at the side); not in C. D. West.

[3] *et*] om. A. W.; ins. by Par.

A.D. 435. mitatem Britanniæ abjectionemque Romanorum intellexisset, transfretavit in Minorem Britanniam, quæ olim Armorica sive Letania dicebatur, ut auxilium a suis confratribus postularet. Regnabat tunc in illa Aldroenus rex, a Conano quartus, cui Maximianus tyrannus regnum illud dederat. Qui viso tantæ reverentiæ viro illum cum honore suscepit. At archiepiscopus adventus sui causam exponens in fletum prorupit, et dixit; "Satis tuæ nobilitati patet, rex, qualiter Maximianus qui hoc "regnum vobis contulit, et insulam nostram suis militibus "spoliaverit, qualiterque eam a viris et feminis nobilioribus "vacuam reliquerit, et quam miseriam nos nostrique[1] concives "passi fuerimus dummodo omnibus nationibus præda sumus[2] "et rapina. Non solum ab hoste deprimimur, sed potius fame "morimur, maxime cum omni genere pabuli, excepto artis "venatoriæ solatio, careamus. Ab omni igitur alia spe repulsi, "gratiam vestram adivimus, rex, implorantes ut præsidium "adhibeas personaliter accedens; et regnum tibi debitum, ex-"pulsis barbaris, ad libitum disponas, populum regas, et "patriam, quæ olim regna longe posita sibi subjecerat, ad "pristinum statum reducas." Cumque hæc et alia archiepiscopus diu allegasset, rex in hunc modum respondit; "Olim "tempus erat quo non negarem insulam Britanniæ recipere; "sed quoniam infortunia accesserunt, vilior mihi facta est, et "meis principibus odiosa. Veruntamen, eo quod avi et atavi "mei insulam illam tenuerunt, trado vobis Constantinum fra-"trem meum, et duo milia militum cum eo. Qui, si Deus "permiserit, patriam ab hostium irruptione liberabit, atque "diademate ibidem insignitus, cum gloria et honore regnum "possidebit." Vix finem dicendi fecit rex, cum archiepiscopus vocato Constantino, viro in militia approbato, ei in hæc verba arrisit, "Christus vincit, Christus regnat, Christus im-"perat. Assit igitur Christus regi Britanniæ, qui est defen-"sio nostra, ut insulam miserrimam ad pristinam libertatem "reducat." Quid plura? Paratis in litore navibus, eligitur ex diversis regni partibus supradictus militum numerus; qui mare ingressi in Totonesii portu prospere applicuerunt. Nec mora, confluxerunt undique Britones dispersi de latibulis et speluncis, et cum hostibus congressi victoriam per industriam novi regis et beati viri meritum sunt adepti. Deinde facta in Cicestria[3] concione, erexerunt Constantinum in regem, eique conjugem dederunt ex nobili Romanorum prosapia ortam,

Margin notes: goes to Britanny for aid. — Galf Mon. vi. 4. — p. 61. — Id. vi. 5.

[1] *nostrique*] vestri, A. O. W.; *que* is inserted by Par.
[2] *sumus*] simus, W.
[3] *in Cicestria*] intra Silcestriam, Galf. Mon.

Galf. Mon. vi. 5. quæ industria beati Withelini, Londoniensis archiepiscopi, fuerat educata; ex qua tres filios inclitos, Constantem scilicet, Aurelium Ambrosianum, atque Uterpendragon, processu temporis generavit. Constantem vero primogenitum suum Deo sacrificavit, tradens eum in ecclesia Sancti Amphibali infra Wintoniam, ubi monachilem ordinem suscepit, Aurelium autem Ambrosium atque Uterpendragon archiepiscopo Londoniensi ad nutriendum commisit. A.D. 435. Nota tres filios inclitos natos.

Continuatio. De Sixto Papa.

Vit. Pontif. Ado, col. 101. Anno gratiæ CCCCXXXVI. Syxtus sedit in cathedra Romana, annis octo et diebus xviii.; qui basilicam Sanctæ Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquo Liberi patris delubrum fuerat, miro opere refecit. Pope Sixtus III.

Nota de Sancto Stephano.

Id. Anno gratiæ CCCCXXXVII. Eudoxia, uxor Theodosii principis, ab Jerosolymis remeavit, secum beati protomartyris Stephani reliquias deferens, quæ in basilica S. Laurentii positæ pie a fidelibus venerantur. Eudoxia translates the body of S. Stephen.

Continuatio.

Id. Anno gratiæ CCCCXXXVIII. Bleda et Attila fratres, multarumque gentium reges, Illiricum Traciamque depopulati sunt. Bleda and Attila.

Item.

Id. Anno gratiæ CCCCXXXIX. Maximus, Taurinensis episcopus, vir in Scripturis divinis satis eruditus, præclarus habetur. Maximus, bishop of Turin.

Id. Anno gratiæ CCCCXL. Petronius, Bononiensis episcopus Italiæ, vir sanctitate vitæ et monachorum studiis exercitatus, et literis sæcularibusque[1] eruditus, moritur. Petronius, bishop of Bologna.

Continuatio.

Id. Anno gratiæ CCCCXLI. Julianus episcopus[2] et Cælestus Pelagii sectatores agnoscuntur. Two Pelagian bishops.

Item.

Id. Anno gratiæ CCCCXLII. Leporius presbyter Pelagianum dogma sequitur, præsumens de puritate vitæ suæ, quam arbitrio suo Leporius, a Pelagian.

---

[1] *que*] om. A. O. W.; ins. by Par. | [2] Of Eclanum.

A.D. 442. tantum et conatu proprio, non Dei se adjutorio obtinuisse credebat. Sed ad ultimum emendatus correctionis suæ librum vera fide composuit. Ado, col. 101.

Item nota.

Pope Leo I. Anno gratiæ CCCCXLIII. Leo primus sedit in cathedra Romana, annis xxi., mense uno, et diebus ix., et cessavit sedes diebus xxi. Vit. Pontif.

Nota continuationem.

Victor of Marseilles. Anno gratiæ CCCCXLIV. Victor Massiliensis rhetor, qui librum in Genesim ad filii sui Æthereii personam commentatus est, in divinis scripturis non[1] satis eruditus, moritur. Ado, col. 101.

Rex Britonum Constantinus interfectus est, cui successit filius ejus Constans in regnum.

Murder of Constantine. Anno gratiæ CCCCXLV. Constantinus Britannorum rex, quadam die dum venatum iret, a Picto quodam, qui in ejus obsequio fuerat, in virgulto densissimo cum cultro interfectus est. Quo defuncto surrexit dissensio inter proceres quis eorum sublimaretur in regnum[2]; filii quoque regis defuncti, Aurelius Ambrosianus atque Uterpendragon, missi fuerant in Minorem Britanniam ad educandum. Qui, si præsentes fuissent, propter ætatem puerilem regnare non possent. Porro Vortigernus consul Gewiseorum, qui omni nisu in regnum aspirabat, perrexit Wintoniam, et Constantem monachum, Constantini filium, de claustro extractum duxit Londonias, et eum, vix annuente populo eo quod monachus esset, in regem erexit. Withelinus enim Londoniensis archiepiscopus tunc defunctus fuerat, nec fuit alter qui illum in regem sullimare præsumpsisset. Sed ipse Vortigernus vices episcopi gerens, coronam[3] capiti suo propriis manibus impressit. Sullimatus igitur rex, omnia regni negotia Vortigerno disponenda commisit. At Vortigernus astutus,[4] castella et munitiones regni suis satellitibus tradens, quomodo regem traderet callide cogitabat. Cepit itaque thesauros regis in custodiam, et numerum militum ac servientium diebus singulis augmentavit. Deinde regem adiens, consilium dedit ei ut centum Pictos, quos ad omnem proditionem et dolum promptos noverat et paratos, in obsequio suo Galf. Mon. vi. 5–7.

Proditio detestanda.

[1] *non*] om. O. W.; it is in Ado.
[2] *regnum*] regno, W.
[3] *coronam*] om. W., though in O.
[4] A. has *et sapiens*, as Galf. Mon., but it is expuncted. It is in W., not in West.

Galf. Mon. vi. 7. retineret, ut corpus suum diebus ac noctibus ab incursione hostium tuerentur. Porro annuente rege, supradictus Pictorum numerus cum privata regis familia est admissus. At Vortigernus eos ita stipendiis ditabat militaribus et epulis delicatissimis reficiebat, quod adorantes illum, per plateas dignum imperio judicabant. Cum igitur gratiam omnium se habere cognovisset Vortigernus, inebriavit eos quadam die, dicens cum lacrimis, se a Britannia recessurum, cum non haberet de proprio unde[1] l. militibus stipendia provideret. Deinde, quasi tristis, recedens ad hospitium suum, ipsos in aula potantes reliquit. Quo audito murmurabant Picti ad invicem, dicentes, "Ut quid monachum istum non interficimus, "ut Vortigernus solio regni potiatur?" Surgentes itaque inebriati, impetum fecerunt in regem, illoque perempto, Vortigerno caput regium detulerunt. Quod cum intellexisset Vortigernus, quasi contristatus in fletum prorupit, ut proditionem factam sub lacrimarum velamine palliaret. At Vortigernus civibus Londoniensibus, ut[2] hæc acciderant, convocatis, Pictos illos jussit decollari, ut propriam fraudem ab hoc scelere redderet excusatam. Tandem, cum neminem sibi parem in regno conspexisset, imposuit capiti suo coronam Britanniæ, et supergressus est principes universos. Sublimatus ergo, cœpit in eo crescere omnium lues scelerum, crudelitas præcipue et odium veritatis, contemptus Dei,[3] litigium, contentio, proditio, livor anxius, et luxus, cum cæteris flagitiis, adeo quidem quod nec unum ex omnibus sibi creditur defuisse, et, quod maxime honestati contrarium est, nobiles deprimens et infimos extollens, Deo et hominibus efficitur odiosus.

A.D. 445.

Constans rex Britonum interficitur dolo.

Id. vi. 9.

Vortigern crowns himself king of Britain.

Cf. Bed. H. E. i. 14, p. 120 A.

Ut Sanctus Germanus, Autissiodorensis episcopus, in Britanniam veniens, Pelagianam hæresim, auxiliante Sancto Albano, delevit.

Beda, H. E. i. 17, p. 122 A. Anno gratiæ CCCCXLVI. Hæresis Pelagiana, per Agricolam Pelagii discipulum illata, fidem Britonum fœda peste maculavit. Verum Britanni, cum neque suscipere dogma perversum, gratiam Christi blasphemando, ullatenus vellent, neque versutiam nefariæ persuasionis refutare verbis certando sufficerent, inveniunt salubre consilium, ut a Gallicanis episcopis auxilium belli spiritualis inquirant. Quamobrem collecta ibidem magna synodo, quærebatur in commune qui illuc[4]

p. 62.

Pelagianism in Britain.

[1] *unde*] numero, W., from blundering over *un*, which O. has.

[2] *ut*] altered to *ubi* in W.

[3] O. W. ins. here "amor menda-" "cii, ebrietas, animositas."

[4] *illuc*] illic, A. O. W.; altered by Par.

A.D. 446. SS. German and Lupus sent to Britain to eradicate it.

ad succursum fidei mitti deberent. Atque omnium judicio eligebantur Apostolici sacerdotes, Germanus Autissiodorensis et Lupus Trecasinæ civitatis episcopi, qui ad confirmandam fidem Britanniam[1] venirent. Qui cum prompta devotione preces et jussa sanctæ Ecclesiæ suscepissent, intrant Oceanum, et licet cum labore, tandem decursis in brevi pelagi spatiis, optati litoris quiete potiuntur. Collecta itaque apud Verolamium synodo,[2] immensa multitudo virorum[3] etiam cum conjugibus et liberis illic excita convenerat. Aderat populus, expectabatur futurus et judex, astabant partes dispari conditione dissimiles; inde divina fides, hinc humana præsumptio; hinc pietas, inde superbia; hinc Christus, inde Pelagius auctor pravitatis. Primo in loco beatissimi sacerdotes copiam disputandi adversariis præbuerunt, quæ sola nuditate verborum diu inaniter et aures occupavit et tempora. Deinde antistites venerandi torrentes eloquii sui cum Apostolicis et Evangelicis imbribus profuderunt. Miscebatur sermo proprius cum divino, et assertiones molestissimas lectionum testimonia sequebantur. Convincitur vanitas, perfidia confutatur, ita ut ad singulas verborum objectiones errasse se, dum nequit respondere, fatetur. Populus arbiter vix manus continet, judicium cum clamore testatur. Post hunc diem, ita ex animis omnium suasio iniqua deleta est, ut sacerdotum doctrinam sitientibus desideriis sectarentur. Compressa itaque perversitate damnabili, ejusque auctoribus confutatis, atque animis omnium fidei puritate compositis, sacerdotes beatum Albanum martyrem auctori Deo per ipsum gratias acturi petierunt. Ubi Germanus, omnium Apostolorum diversorumque martyrum secum reliquias habens, facta oratione, jussit revelli sepulchrum, preciosa ibidem munera conditurus, arbitrans opportunum, ut membra sanctorum ex diversis regionibus collecta quos pares meritis receperat cælum, sepulcri quoque unius teneret hospitium. Quibus depositis honorifice ac sociatis, de loco ipso ubi beati martyris effusus erat sanguis, massam pulveris secum portaturus abstulit, in qua apparebat cruore servato rubuisse martyrum [cædem, persecutore pallente. Quibus ita gestis, innumera hominum turba eodem die ad Dominum conversa est.

Beda, H. E. i. 17, p. 123 A.

Id. i. 18.

---

[1] *Britanniam*] Britannias, A. O. W.; altered by Par.

[2] *collecta . . . synodo*] This is not in Bede.

[3] *virorum*] om. A. O. W.; ins. by Par.

Causa vocationis Anglorum. A.D. 447.

Anno gratiæ CCCCXLVII. Cum regis Vortigerni iniquitas, et animi levitas, omnibus per circuitum nationibus esset divulgata, insurrexerunt in eum Scoti a Circio et Picti ab Aquilone, quorum Vortigernus centum concives interemerat, et regnum Britanniæ acerrima infestatione et labore continuo vexabantur.[1] Nam ferro et flamma, prædis et rapinis, omnia consumentes, gentem peccatricem, quæ regiis nequitiis favens simul cum ipso contaminata est, ultio diri sceleris est secuta. Et quod de populo miserando hostilis irruptio non attigit, fames prævalida penitus consumpsit, adeo quidem ut nec vivi sufficerent mortuos sepelire. Rex itaque, cum populo desolato et bellicis incursionibus fatigato, contra hostium irruptionem ignarus est quid ageret. Tandem omnibus placuit, ut gentem Saxonum de partibus transmarinis[2] in auxilium convocarent. Quod divino nutu dispositum esse constat, ut veniret contra improbos malum, sicut evidentius rerum exitus comprobavit. Mittuntur[3] interea in Germaniam nuntii, ut quod prælocutum est opere compleatur.

[Margin: The Saxons invited by Vortigern.] [Margin: Cf. Beda, H. E. i. 12.] [Margin: Beda, H. E. i. 14.]

Nota bellum non viribus sed virtute obtentum.

Anno gratiæ CCCCXLVIII. Picti cum Scotis bellum adversum Britones junctis viribus susceperunt. Cum vero Britanni partes suas fore impares judicarent, sanctorum antistitum Germani et Lupi subsidium petierunt. Denique cum major pars exercitus arma capere et bellum parare temptarent, Germanus se ducem prælii futurum fatetur. Eligit expeditos, circumjecta percurrit, et e regione, qua hostium sperabatur adventus, vallem circumdatam mediis montibus intuetur, quo in loco ipse dux agminis novum exercitum componit. Et jam aderat ferox hostium multitudo, quam appropinquare intuebantur in insidiis constituti. Tunc subito Germanus signifer universos admonet et prædicat ut voci suæ uno clamore respondeant. Et sacerdotes Alleluia tertio repetitum exclamabant. Sequitur una vox omnium, et elatum clamorem repercusso aere montium conclusa multiplicant, hostile agmen terrore prosternitur, et super se non solum rupes circumdatas, sed etiam ipsam cæli machinam ruere[4] contremiscunt, trepidationique

[Margin: Id. i. 20, p. 126 B.] [Margin: Victory of the Britons over the Picts and Scots.]

[1] *vexabantur*] vel — bant, Par.

[2] W. ins. *sibi*.

[3] *Mittuntur . . compleatur*] This sentence is due to the compiler.

[4] *ruere*] Introduced by Par. Not in W. or in Bede. It is in the MSS. of Westminster.

A.D. 448. injectæ vix sufficere pedum pernicitas credebatur. Passim fugiunt, arma proiciunt, gaudentes vel nuda corpora eripuisse discrimini. Plures etiam timore præcipites flumen, quod transierant, devoravit. Ultionem suam innocens exercitus intuetur, et victoriæ concessæ otiosus spectator efficitur. Spolia colliguntur exposita, et cælestis palmæ gaudia miles religiosus amplectitur. Triumphant pontifices hostibus confusis[1] sine sanguine, triumphant victoria fide obtenta non viribus. Composita itaque insula securitate multiplici, superatisque hostibus invisibilibus vel carne conspicuis, reditum moliuntur pontifices, quibus tranquillam navigationem et merita propria et intercessio beati martyris Albani paraverunt, quietosque eos suorum desideriis felix carina restituit. Francorum[2] [rex] Meroveus annis x. tunc regnavit.

Beda, H. E. i. 20, p. 127 A.

Sigebert, col. 83.

De adventu Anglorum in insulam Britanniam.

Arrival of the Saxons.

Beda, H. E. i. 15, p. 120 C.

Anno gratiæ CCCCXLIX. Gens Anglorum sive Saxonum a rege Vortigerno invitata, Britanniam tribus longis navibus advehitur, et in orientali parte insulæ locum manendi a rege, quasi pro patria pugnatura, suscepit. Susceperunt ergo locum donantibus Britannis, ea conditione, ut pro patriæ salute et pace contra adversarios militarent, et illi militantibus debita[3] stipendia providerent. Advenerunt autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, et Jutis. De Jutarum origine sunt Cantuarii et Wictuarii. Hæc est ea gens quæ Wectam tenet insulam, et ea quæ usque hodie, in provincia Occidentalium Saxonum, Jutarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam. De Saxonibus vero, id est, ea regione quæ nunc antiquorum Saxonum natio cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones.[4] Porro de Anglis, hoc est de illa patria quæ Angulus dicitur, et ab eo tempore usque hodie manere desertus perhibetur, Orientales Angli, mediterranei Angli,[5] Mercii, tota Norhanhumbrorum gens, quæ ad Boream Humbri fluminis habitat, cæterique Anglorum populi sunt exorti. Duces eorum perhibentur fuisse duo fratres Hengistus et Horsa, qui

p. 63.

[1] *confusis*] fusis, A. W.; Par. has introduced *con.*

[2] *Francorum . . regnavit*] om. O. W. has "Francorum Meroveus an- " nis x.;" *tunc regnavit*, which is in the MSS. of West., is introduced by Par.

[3] *debita*] om. A.; inserted by Par.

[4] *Saxones*] om. W., though in O.

[5] *mediterranei Angli*] om. A.; inserted by Par.

fuerant filii Withgisii, cujus pater Witha, cujus pater Wetha, cujus pater Wodem, de cujus stirpe multarum provinciarum regium genus originem duxit. Cumque tandem in[1] præsentia regis essent constituti, quæsivit ab eis, quam fidem, quamque religionem patres eorum coluissent. Cui Hengistus, "Deos "patrios, scilicet, Saturnum, Jovem, atque cæteros qui mun- "dum gubernant colimus, maxime autem Mercurium, quem "lingua nostra Woden appellamus. Huic patres[2] veteres "nostri dedicaverunt[3] quartam feriam septimanæ, quæ usque "in hodiernum diem Wodenesdai sortita est. Post illum co- "limus deam inter cæteras potentissimam, vocabulo Fream, "cui etiam dedicaverunt sextam feriam, quam ex nomine "ejus Fredai vocamus." Ad hoc Vortigernus, "De credu- "litate vestra, quæ potius incredulitas dici potest, vehementer "doleo; de adventu autem vestro gaudeo, quia in congruo "tempore vos necessitati meæ sive Deus sive alius obtulit. "Opprimunt me etenim inimici mei undique, et si laborem "præliorum meorum mecum communicaveritis, retinebo vos "honorifice infra regnum meum, et diversis muneribus et "agris ditabo." Paruerunt illico barbari, et fœdere confirmato in curia ipsius remanserunt.

A.D. 449.

Galf. Mon. vi. 10.

Religion of the Saxons.

Beda, H.E. i. 21, p. 127 B.

S. German again in Britain against the Pelagians.

Eodem anno nunciatum est in Britannia, Pelagianam perversitatem iterato paucis auctoribus dilatari. Rursusque ad beatissimum Germanum preces Britannorum deferuntur, ut causam Dei et belli spiritualis certamen assumere dignaretur. Quorum petitioni festinus obtemperans, adjuncto sibi Severo totius sanctitatis viro, qui erat discipulus beatissimi patris Lupi et tunc Treveris ordinatus episcopus, mare conscendit, et consentientibus elementis, tranquillo navigio Britanniam petit. Prædicatio deinde ad plebem de prævaricationis emendatione convertitur, omniumque sententia pravitatis auctores condemnantur; factumque est ut illis in locis multo ex eo tempore fides intemerata perduraret. Itaque compositis omnibus beati sacerdotes ea qua venerant prosperitate redierunt.

Ut Vortigernus rex ad bellum provocatus auxilio Saxonum hostes vicit.

Galf. Mon. vi. 10.

Fresh irruption of the Scots and Picts.

Anno gratiæ CCCCL. Post recessum beatissimorum a Britannia pontificum, emergentes ex more Scoti cum Pictis, ex partibus Aquilonis exercitum valde grandem confecerunt, atque Aquilonales insulæ partes devastare cœperunt. Quod

[1] *in*] om. W.
[2] *patres*] om. O. W.
[3] *dedicaverunt*] predicaverunt, O.

A.D. 450. ubi Vortigerno nunciatum fuisset, collegit milites atque trans Humbrum in obviam perrexit. Nec multum oportuit cives pugnare; nam Saxones, qui aderant, tam viriliter præliabantur, ut hostes, qui prius vincere solebant, sine mora in fugam propellerent. Vortigernus ergo per illos victoria potitus, donaria sua ampliavit eis, atque duci eorum Hengisto dedit agros plurimos in Lindeseia regione, quibus sese et suos commilitones sustentaret. At Hengistus, cum esset vir astutus, comperta amicitia regis, ipsum in hunc sermonem adivit: "Domine mi, undique inquietant te inimici tui, atque minan-" "tur tibi, dicuntque sese conducturos ex Armoricano tractu" "Aurelium Ambrosium, ut, te deposito, ipsum in regem pro-" "moveant. Si placet ergo, mittamus in patriam nostram, et" "invitemus ex ea milites ut numerus noster augeatur." Rex itaque ejusdem petitioni adquiescens præcepit Hengisto in Germaniam mittere, ut milites ex ea invitati festinum afferrent auxilium. Nec mora; missa in Germaniam legatione, nuntii revertentes conduxerunt secum decem et octo naves electis militibus plenas. Conduxerunt etiam filiam Hengisti, vocabulo Rouwen, cujus pulchritudine Vortigernus illectus, postulavit eam a patre suo. Hengistus vero, comperta animi regis levitate, concessit ei filiam suam. Intravit itaque Sathanas in corde ejus, qui cum esset Christianus cum pagana coire desiderabat. Nupsit itaque eadem nocte rex paganæ, quæ ultra modum placuit ei[1]; unde inimicitiam procerum et filiorum suorum incurrit. Genuerat primitus filios de altera conjuge, quorum erant nomina Vortimerus, Katigernus, Pascentius. Genuit etiam ex eadem conjuge filiam, quam in societatem thori suscipiens, filium ex ea procreavit, unde a Sancto Germano et ab omni episcoporum conventu excommunicatus est.

Galf. Mon. vi. 10.

Id. vi. 11.

Vortigernus Saxones secundo ad patriæ exitium vocavit.

Id. vi. 12.

Ut rex filiam Hengisti in uxorem duxerit.

Incest of Vortigern.

Hen. Hunt. ii. p. 707 E.

De transitu S. Germani.

Death of S. German.

Eodem anno, ut scripsit Sigisbertus in cronicis suis, Sanctus Germanus ad Ravennam pro pace Armoricanæ gentis perveniens, et summa reverentia a Valentiniano et Placidia matre ejus susceptus, migravit ad Christum. Cujus corpus[2] honorifico agmine sanctorum virorum,[3] comitantibus virtutum signis Autissiodoro defertur. Quo tempore Severus presbyter, vir miraculis præclarus, destructo idolorum templo, ubi error

Sigebert, col. 83.

Beda, H. E. i. 21, p. 128 B.

Ado, col. 103.

[1] *ei*] om. W.

[2] A. O. W. ins. *in*. Par. has expuncted it. It is not in Bede.

[3] *sanctorum virorum*] om. A. O. W.; ins. by Paris. West. has "sanctorum ac religiosorum virorum." It is not in Bede.

Ado, col. 103. gentilis centum deos cultura insanissima adorabat, ecclesiam beati protomartyris Stephani, ut consecraretur præ foribus Viennæ, parabat.[1] Sed cum reditum beatissimi Germani a Ravenna sustineret, qui se ad dedicationem venturum prædixerat, contigit ut die ejusdem dedicationis, antequam officia inchoarentur, beatissimum corpus confessoris Christi Germani per Viennam deportatum in eandem ecclesiam novam repausandi gratia portaretur, sicque viri Dei promissum constat impletum. A.D. 450.

Quæ miracula, quæve[2] virtutum insignia per beatum virum in Britannia Deus operatus sit, liber[3] qui de ipsius vita scriptus est, legere volentibus indicabit. Beda tamen in historia Anglorum refert[4] ipsum ab hoc sæculo migrasse anno imperii Martiani sexto, qui est annus post hunc octavus. His biography.

Philippus presbyter obiit.

Ado, col. 103. Anno gratiæ CCCCLI. Philippus presbyter, auditor beati Jeronimi, qui in Job simplici sermone libros edidit, diem clausit extremum. Death of Philip the Presbyter.

De concilio Calcedonensi.

Id. col. 102. Anno gratiæ CCCCLII. Mortuo Theodosio imperatore, Martianus et Valentinianus sex annis imperaverunt. Quorum[5] initio, industria beati Leonis Papæ, Chalcedonense concilium celebratur, ubi Eutice cum Dioscoro, Alexandrino episcopo, convincuntur publice[6] et damnantur. Erat autem Eutices abbas Constantinopolitanus, qui Christum post humanam assumptionem negavit existere de duabus naturis, sed solam divinam in eo asseruit esse naturam. Marcian and Valentinian III. p. 64. Council of Chalcedon against Eutyches. Isidor. Etym. viii. 5.

Ut Vortigernus propter Saxones miserit.

Galf. Mon. vi. 13. Anno gratiæ CCCCLIII. Hengistus, cum Vortigerno filiam suam copulasset, ipsum in hunc modum allocutus est, dicens; Hengist's advice to Vortigern

---

[1] *parabat*] vel procurabat, A.

[2] *quæve*] que, W.; *ve* is ins. by Par.

[3] This is probably the Life of S. German by Constantius. For an account of this and other lives, see Hardy's Catalogue of Materials for British History, i. pp. 47–57.

[4] The passage alluded to is at the end of i. 21, p. 128 c. But Bede is speaking of Valentinian's death. See Mr. Coxe's note, R. Wendover, i., p. 12.

[5] O. W. ins. *regni*. It is not in Ado.

[6] *convincuntur publice*] Introduced by the compiler.

A.D. 453. to invite more of the Saxons.

"Audi consilium meum, et invitemus adhuc filium meum "Octam cum fratruele suo Abissa; viri enim bellatores sunt; "et da eis regiones quæ sunt in aquilonalibus Britanniæ par-"tibus juxta murum, inter Deiram et Scotiam, qui detinebunt[1] "ibidem et sustinebunt impetum barbarorum, et sic citra "Humbrum in pace remanebit.[2]" Paruit Vortigernus, atque illico, missis legatis, venerunt Octa et Abissa et Cerdicius, cum trecentis navibus armata manu repletis; quos omnes Vortigernus benigne suscepit, maximisque muneribus donavit. Quod cum vidissent Britones, timentes proditionem eorum, dixerunt regi ut ipsos ex finibus regni sui expelleret. Non enim debebant pagani Christianis communicare, quia lex Christiana prohibebat. Insuper tanta eorum multitudo supervenerat, ita ut civibus terrori essent, quibus debuerant esse præsidio.[3] At Vortigernus diffugiebat consilio suorum[4] adquiescere, quia super omnes gentes propter conjugem suam eos diligebat.

Galf. Mon. vi. 13.

Ut, deposito rege Vortigerno, filius ejus successerit.

Deposition of Vortigern, and victory of Vortimer.

Anno gratiæ CCCCLIV. Magnates Britanniæ regem Vortigernum penitus deserentes, unanimiter[5] Vortimerium filium ejus in regem sublimarunt. Qui consiliis eorum in omnibus adquiescens, cœpit expellere barbaros, et insequens eos usque ad flumen Derewente, ubi[6] victoria potitus est, multos trucidavit.[7] Fugit autem cum aliis Vortigernus, qui propter uxorem suam quod potuit illis auxilium impendebat. Tunc Vortimerius victoriam adeptus, cœpit possessiones amissas civibus reddere, ipsosque diligere, ecclesias destructas renovare, atque viros ecclesiasticos in omnibus honorare præcepit.

Id. — Id. vi. 14.

De probitate Vortimerii regis.

Victories of Vortimer.

Anno gratiæ CCCCLV., qui est annus adventus Anglorum in Britanniam septimus, gens Anglorum cum Vortigerno, viribus resumptis, cœperunt iterum Vortimerium, regem Britonum, ad bellum provocare. Convenientes autem hinc et inde apud Ailestorp[8] cunei, acriter et diu pugnaverunt. Tandem pondus

Battle of Aylesford.

Hen. Hunt. ii. p. 708 C. D.

---

[1] *detinebunt*] In W. *de* is expuncted, and there is *sus* in the margin. O. has only *detinebunt*.

[2] *remanebit*] remanebis, O. W.

[3] *quibus . . . præsidio*] Inserted by the compiler; *esse præsidio* is inserted in A. by Par.

[4] *suorum*] eorum, O. W.

[5] *unanimiter*] om. A.; ins. by Par.

[6] *ubi*] ibi, W.

[7] *multos trucidavit*] om. A. O. W.; ins. by Par.

[8] W. has *Ailesbiri* in the margin.

prælii in Saxones conversum est, et[1] pugnam deseruerunt et campum. Britones vero viriliter insequentes, illorum[2] innumeram multitudinem peremerunt, cæteris autem dispersis, Vortimerius cum victoria ad propria remeavit. Nec multo post Vortimerius, cum fratribus suis, Katigerno et Pascentio, et universo insulæ populo, Saxonibus bellum indixit. Quibus congregatis, acies disposuerunt ad bellum. Horsus vero frater Hengisti, cui Vortigernus Cantiæ provinciam contulerat, et rex a suis concivibus dicebatur, percussit aciem Katigerni fratris Vortimerii regis tanto impetu, ut ad modum pulveris dispersa dissiparetur. Deinde Katigernum ab equo prostratum interfecit. Quod videns rex Vortimerius, frater ejus, irruit in eum, et illo interfecto reliquias cohortis suæ ad Hengistum fugavit, totumque prælii pondus in Hengistum conversum est. Et[1] cum probitati Vortimerii resistere nequivisset, tandem, non sine magno Britonum detrimento, qui nunquam fugerat aufugit.

A.D. 455.

Death of Katigern, and Horsa.

Hen. Hunt. ii. pp. 708 c.

Ut defuncto Hors Saxones Hengistum regem in Cantia fecerint.

Id. p. 709 A. Galf. Mon. vi. 13.

Anno gratiæ CCCCLVI. Horso defuncto, Saxones Hengistum, fratrem ejus, in regnum Cantiæ sublimarunt. Quo etiam anno ter contra Britones pugnasse legitur. Sed probitati Vortimerii resistere non valens, ad insulam Taneth confugit, ubi prælio navali cotidie vexabatur. Tandem Saxones cimbas[3] suas vix ingressi, relictis mulieribus et filiis, Germaniam redierunt.

Hengist king of Kent.

Departure of the Saxons.

Nota miraculum.

Ado, col. 102.

Anno gratiæ CCCCLVII. Sanctus Mammertus, Viennensis episcopus, instante solemnitate vigiliarum Dominicæ resurrectionis, ædes publicas,[4] in urbe Viennensium, flammis terribilibus crepusculo conflagrare inspexit.[5] Quid multa? Pleno timoribus populo ecclesia vacuatur, dum similem casum in singulis[6] domibus singuli metuebant. Perstitit tamen coram festivis altaribus invictus[7] antistes Mammertus, et calore fidei succensus flumine

Miracle of S. Mammertus, bishop of Vienne.

---

[1] *est et*] om. A. W.; ins. by Par.
[2] *illorum*] illos, W. It is altered by Par. in A.
[3] *cimbas*] ciulas, W., as Nennius (47, p. 69 A); cinulas, A. Par. has expuncted this, and written *cimbas* over it; celoces, Galf. Mon.
[4] *publicas*] publica, A.
[5] *inspexit*] cepit, A. O. W., which Par. has expuncted, and written *inspexit* above the line.
[6] *singulis*] propriis, O. W.
[7] Par. has *vel vestitus* in the margin.

A.D. 457. lacrimarum permissam ignibus potestatem compescuit. Desperatione igitur deposita, reditur ad ecclesiam, miraculum sancto viro ascribentibus universis. Ado, col. 102.

Ut caput Sancti Johannis revelatum sit.

The head of S. John the Baptist brought to Edessa.

Anno gratiæ CCCCLVIII. Johannes Baptista caput suum duobus monachis orientalibus, qui ad orationem venerant Jerosolimam, juxta Herodis quondam habitaculum revelavit. Quod deinceps Edissam Phenicia urbem perlatum,[1] et digno honore conditum est. Id. col. 103.

Hæresis Dioscori pullulavit.

Leo I., II. Dioscorus bishop of Alexandria. Childeric.

Anno gratiæ CCCCLIX. Defuncto imperatore Martiano, Leo major cum Leone minore sedecim annis imperium tenuerunt. Quo etiam tempore, Alexandria et Ægyptus, errore Dioscori hæretici languens, immundo repleta spiritu canina rabie latrat. Francorum [rex][2] Hildericus regnavit annis viginti sex. Id. Sigebert. col. 87.

De morte Vortimerii regis Britonum.

Death of Vortimer.

Anno gratiæ CCCCLX. Vortimerius rex Britonum et flos juvenum defunctus est, cum quo simul spes et victoria Britannorum extincta est. Diabolus namque in corde novercæ suæ Rouwen ingressus, dedit illi venenum[3] per quendam familiarem suum, quo subita morte præventus in urbe Trinovantum sepultus est; quo defuncto misit Vortigernus, instinctu uxoris suæ, in Germaniam propter Hengistum, ut veniret in Britanniam privatim et cum paucis, ne, si aliter veniret, discordia inter Britones oriretur. Hen. Hunt. ii. p. 708 E. Galf. Mon. vi. 14. Id. vi. 15.

Vortigern sends for Hengist.

Hengistus rediit in Britanniam.

Return of Hengist to Britain.

Anno gratiæ CCCCLXI. Hengistus, audito obitu Vortimerii, trecenta millia[4] armatorum sibi sociatis, in Britanniam reversus est. Sed cum tantæ multitudinis adventus Vortigerno principibusque regni nuntiatus fuisset, indignati sunt valde, et consiluerunt cum illis præliari. Quod cum Hengisto filia sua per internuntios indicasset, gentem patriæ sub specie pacis prodere[5] cogitavit, misitque legatos ad regem, dicens Id.

p. 63.

---

[1] perlatum] prolatum, W.

[2] rex is omitted also in W.

[3] Par. inserts *[illegible]*.

[4] Sic, and so W. West., an error arising from altering numeri in Geoffrey of Mon. into numerals, and forgetting to change the case of the numbers.

[5] prodere] vel perdere, Par.

Galf. Mon. vi. 15. se non multitudinem tantam conduxisse, ut vel sibi vel regno aliquam ingereret violentiam, sed æstimabat Vortimerium adhuc vivere, quem super omnia expugnare cupiebat; quoniam autem ipsum esse defunctum non hæsitabat, sese et populum suum dispositioni suæ committebat, ut quos optaret, in regno retinuisset, et quos refutaret, statim in Germaniam vela vertissent; et, si id Vortigerno placuisset, petebat ut diem et locum, quo pariter convenirent, statueret. Cumque talia regi nuntiata fuerunt, placuerunt ei vehementer, jussitque cives et Saxones kalendis Maii in pago Ambrii convenire, ut ibidem prædicta firmarentur. Quod cum utrinque concessum fuisset, præcepit Hengistus commilitonibus suis, ut unusquisque longum cultrum infra caligas haberet,[1] et cum Britones securius colloquium tractarent, unusquisque paratus astantem [sibi][2] Britonem abstractis cultris jugularet;[3] quod ita factum est. Hengistus vero illico Vortigernum[4] per pallium detinuit; cæteri autem astantes principes nihil tale præmeditatos, circiter quadringentos sexaginta viros, inter barones et consules jugularunt. Aderat ibi tunc consul Claudiocestriæ, vocabulo Eldol, qui, visa proditione, sustulit palum, quem forte invenerat, et quemcumque cum illo attingebat, confringens ei membrum quod percutiebat, confestim ad tartara dirigebat; alii caput, alii brachia, alii scapulas, compluribus etiam crura elidens, terrorem non minimum hostibus inferebat; nec prius de illo loco recessit, donec septuaginta viros consumpto palo interfecit. Et cum tantæ multitudini resistere nequivisset, divertit se ab illis atque civitatem suam petivit. Multi hinc et inde ceciderunt; sed victoriam Saxones habuerunt, quia Britones, qui inermes[5] advenerant, minime resistere potuerunt.

A.D. 461.

Massacre of the Britons at Amesbury.

Id. vi. 16.

Ut Saxones ecclesias Britanniæ vastaverint.

Id. Anno gratiæ CCCCLXII. Saxones, Vortigerno regi mortem comminantes, ligaverunt eum, petieruntque civitates suas atque munitiones pro vita; quibus ilico, quicquid affectaverant, concessit, ut vivus abscedere sineretur. Quod, cum juramento confirmatum fuisset, solverunt eum a vinculis, atque urbem Londoniarum primitus adeuntes ceperunt; ceperunt deinde[6] Eboracum et Lindocolinum, necnon et Wintoniam, quasque

Britain laid waste by the Saxons.

---

[1] *haberet*] haberent, A. O. W.; altered by Par.
[2] *sibi*] om. A. O. W.
[3] *jugularet*] jugularent, W.
[4] *Vortigernum*] om. W.
[5] *inermes*] inermi, A. O., and so W. originally, but it has been altered.
[6] *deinde*] inde, W.

A.D. 462. provincias devastantes. Invadebant undique cives, quasi lupi oves, quas pastores deseruerunt; ecclesias et ecclesiastica omnia ad solum usque destruebant, sacerdotes juxta altaria trucidabant, sacras scripturas igne concremabant, super sanctorum martyrum sepulturas cumulos terræ congerebant; viri religiosi, qui ab hac clade evadere potuerunt, speluncas et terrarum concavitates, nemorosa loca atque deserta, montium quoque et collium prærupta, cum sanctorum reliquiis petierunt. Cum ergo tantam cladem inspexisset Vortigernus, inscius quid contra nefandam gentem ageret, secessit in partes Kambriæ, et sese in oppidum Genorium inclusit.

Cf. Bed. H. E. i. 15.

Cf. Galf. Mon. xii. 17.

Galf. Mon. vi. 6.

Id. viii. 2.

Vortigern retreats into Wales.

De hæresi Acephalorum.

Heresy of the Acephali.

Anno gratiæ CCCCLXIII. Apparuit hæresis Acephalorum, Calcidonense concilium[1] repugnantium. Ideo Acephali, id est, sine capite, nominantur, quia, qui prius illam hæresim introduxit, non invenitur; hi in Christo duarum substantiarum proprietatem negant, et unam in ejus persona naturam esse contendunt.

Ado, col. 103.

Isidor. Etymol. viii. 5.

Ut gens Britonum propter subsidium militare misit.

Aurelius Ambrosius sent for by the Britons.

Anno gratiæ CCCCLXIV. Gens Britonum in Minorem Britanniam nuntios ad Aurelium Ambrosianum et Utherpendragon fratrem ejus, qui præ timore Vortigerni illuc missi fuerant, destinantes, postularunt obnixius et instanter, ut celeriter ex tractu Armoricano ad illos venientes, Saxonibus et rege Vortigerno expulsis, Britanniæ susciperent diadema. At illi jam adultæ ætatis existentes, iter suum perinde cum navibus et armatis militibus paraverunt; quod ubi Vortigerno regi nuntiatum fuisset, vocatis magis suis, quæsivit ab iis, quid sibi in tali eventu foret agendum; qui respondentes dederunt ei consilium, ut turrim fortissimam ædificaret, quæ sese suosque a mortis discrimine tueretur. Peragratis igitur quibusque provinciis, ut locum congruum inveniret, venit tandem ad montem Erir, ubi locum congruum, ut sibi videbatur, invenit. Congregatis itaque ex diversis partibus cæmentariis, jussit construi turrim; at illi a fundamento incipientes, quicquid una die operabantur, nocte sequenti tellus absorbebat. Vortigernus vero a magis causam inquirens ruinæ, consuluerunt, ut juvenem sine patre quæreret, ut sanguine ipsius cæmentum et lapides aspergerentur, ut opus inceptum robur firmitatis obtineret. Nec mora, legati mittuntur ad diversas

Galf. Mon. vi. 8.

Cf. Id. viii. 1, 2.

Id. vi. 17.

Tower built by Vortigern.

[1] *Calcidonense concilium*] Calcidonensi concilio, O. W.

Galf. Mon. vi. 17. provincias, ut talem juvenem invenirent. Venientes tandem ad urbem, quæ postea Kaermerdin fuit nuncupata, conspexerunt duos juvenes litigantes, quorum alter socio suo improperabat, dicens, 'Quid mecum contendis, fatue? Numquid tu "sine patre natus meæ nobilitati parificari poteris, qui de "regio genere ortus, ex utraque generis mei parte clarus "resplendeo?" At nuntii verbum hujusmodi audientes, ceperunt juvenem cum matre ejus, et ad regem ilico perduxerunt. Cumque in præsentia regis essent constituti, cœpit diligenter a matre infantis quærere, quo patre puerum generavit; ad quem illa, "Vivit anima mea, domine mi rex, quod "cum essem in thalamo regis Demetiæ, patris mei, apparuit "mihi quidam in specie pulcherrimi juvenis, et sæpissime "amplectens strictis brachiis oscula mihi dedit; et cum de "me quid sibi placuit perfecisset, subito evanescens recessit; "cumque me in hunc modum diu frequentasset, gravidam "me tandem reliquit, nec est alter qui juvenem istum in me "genuerat."[1] Tunc rex supra modum admirans vocavit juvenem, quærens ab eo quo nomine vocaretur. Porro, cum se Merlinum Ambrosium fuisse vocatum diceret,[2] quæsivit a rege, utquid ipse et mater ejus ad regis præsentiam fuissent adducti: cui rex Vortigernus, "Magi mei dedere mihi consi- "lium, ut juvenem sine patre perquirerem, cujus sanguine "opus meum irroraretur et staret;" cui Merlinus, "Jube "magos tuos coram me venire, et convincam eos mendacium "invenisse; nescientes enim quid sub fundamento sit, per "mendacium vobis satisfacere cupiebant. Sed voca operarios "tuos, domine mi rex, et jube terram fodere, et invenies "stagnum sub ea, quod opus stare non permittit:" quod cum factum fuisset, invenerunt omnia quæ a Merlino dicebantur. Tunc Merlinus ad magos accedens ait, "Dicite mihi adhuc, "vilissimi adulatores, quid sub stagno latet?" At illi nihil respondentes tacuerunt; at Merlinus conversus ad regem dixit, "Jube hauriri stagnum per rivulos, et in fundo invenies "duos lapides concavos et in illis duos dracones dormientes." Credulus ergo rex super verbis illius jussit hauriri stagnum, et, admirantibus cunctis, reperit verum quod a Merlino dicebatur.

A.D. 464. — Id. vi. 18. — Id. vi. 19. — Birth of Merlin. — p. 66.

Ut Victorinus circulum Paschalem scripserit.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCCLXV. Hylarius sedit in cathedra Romana annis sex, mensibus tribus, diebus decem, et cessavit sedes

Pope Hilary.

[1] *genuerat*] generavit, O. W.

[2] *diceret*] altered by Par., apparently from *diceretur*.

A.D. 465. diebus decem. Ad istius Papæ petitionem Victorinus Paschalem circulum scripsit quingentorum triginta duorum annorum. Ado, col. 104.

*Incipit prophetia Merlini.**

Vision of Vortigern, and prophecies of Merlin.

Galf. Mon. vii. 3.

Eodem tempore, cum sedisset Vortigernus rex Britonum super ripam exhausti stagni, egressi sunt duo dracones, quorum unus erat albus, alter vero rubeus; cumque alter alteri appropinquasset, commiserunt diram pugnam, et ignem anhelitu procreabant. Prævalebat autem albus draco, rubeumque usque ad extremitatem lacus fugabat; at ille, cum se expulsum doluisset, impetum fecit in album ipsumque retroire coegit. Ipsis ergo in hunc modum pugnantibus, præcepit rex Merlino Ambrosio dicere, quid prælium draconum portendebat. Mox ipse in fletum prorumpens, spiritum hausit prophetiæ, et assumpta parabola ait, 'Væ "rubeo draconi, nam exterminatio ejus festinat! Cavernas ipsius occupabit albus "draco, qui Saxones quos "invitasti significat; rubeus "vero gentem significat Britanniæ, quæ ab albo opprimetur. Montes[1] itaque ejus "ut valles æquabuntur, et "flumina vallium[2] sanguine "manabunt; cultus religionis[3] "delebitur, et ruina ecclesiarum patebit; prævalebit "tandem oppressa,[4] et sævitiæ[5] exterorum resistet; "Aper†[6] etenim Cornubiæ

Albus draco.

Rubeus draco.

[1] Per montes intelliguntur majores Britanniæ, per valles populares, quia eodem modo corruent majores quo minores, ut in occisione lx. ducum Britonum et multi populi a Saxonibus apud Stanhenges tempore Vortigerni regis.

[2] Id est, minorum in occisione de Stanhenges, ubi solus dux Gloverniæ evasit.

[3] Ad literam; per Saxones Sarracenos qui occuparunt totam Britanniam.

[4] Ecclesia.

[5] Vel sævitia.

[6] Qui de uxore ducis Cornubiæ genitus fuit, Arthurus videlicet, qui fugavit eos et decem et octo vicibus dimicavit cum Saxonibus et super eos vicit.

* There is a portrait of Merlin in the margin. These explanations of the prophecy by Paris are certainly not taken from Alanus de Insulis, though they frequently agree with his interpretations. They are written in Paris's smallest hand between the lines and on the margin of pp. 66, 67 of A.

† *Aper*] W. has in the margin, "Aper Arthurum significat." This has been erased in A.

Galf. Mon. vii. 3.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"succursum præstabit, "et colla eorum sub "pedibus suis conculcabit; insulæ[7] oceani "potestati ipsius subdentur, et Gallicanos[8] "saltus possidebit; tremebit Romulea domus[9] sævitiam ipsius, "et exitus ejus dubius "erit; in ore populorum "celebrabitur, et actus "ejus cibus erit narrantibus. Sex[10] posteri ejus sequentur "sceptrum, sed post ipsos exsurget Germanicus vermis; sublimabit[11] illum æquoreus lupus, quem Africana nemora[12] comitabuntur. Delebitur "iterum religio,[13] et "transmutatio primarum sedium fiet; dignitas[14] Londoniæ adornabit Doroberniam, et

[7] Scilicet Dacia, Norwegia, Orcades, Scotia, Hibernia.

[8] Ingressus enim in Galliam cum rege Norwegiæ eam occupavit.

[9] Eo quod devicto procuratore Cesaris in valle Suesie Suwesie, caput ejus misit Romam vice tributi; et sic profectus versus Romam usque ad * construxit Baladigam, regressus propter guerram Modredi.

[10] Id est, sex posteri de genere Britonum, scilicet Caterius et alii connumerati in historia Britonum. Post Arthurum sex, Constantinus, Aurelius Conanus, Vortiporius, Malgo Caterius, Coovanus, Cadwallo, Calowaladrus. Gormundus venit tempore Caterii, post quem translatum est regnum ad Saxones.

[11] Tangitur de Gormundo, qui veniens ab Affrica occupavit totam insulam.

[12] Id est, naves Affricæ.

[13] Scilicet per Gormundum, vel sic delebitur, etc., scilicet per Augustinum, qui fecit occidere trecentos monachos in Bangor, una scilicet abbatia Britonum in marchia Walliæ, eo quod noluerunt venire ad eum ad vocationem concilii sui per Anglicos.

[14] Id est, archiepiscopus qui fuit apud Sanctum * de Cor-

* Sic, left blank by Par. In C. the words are written on, without blanks being left.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"pastor[15] Eboracensis "septimus in Armorico "regno[16] frequentabi- "tur; Menevia[17] pallio "urbis Legionum indu- "etur, et prædicator "Hyberniæ propter in- "fantem in utero ma- "tris[18] crescentem ob- "mutescet; pluet san- "guineus imber,[19] et "dira fames[20] mortales "afficiet. His superve- "nientibus dolebit ru- "beus, sed emenso[21] "labore vigebit.[22] Tunc "infortunium albi[23] fes- "tinabit, et ædificia "hortulorum ejus diru- "entur;[24] septem scep- "trigeri[25] perimentur, "et unus eorum[26] sanc- "tificabitur,[27] ventres "matrum secabuntur "et infantes abortivi "erunt; erit ingens "supplicium hominum, "ut indigenæ restitu- "antur. Qui faciet hæc, "æneum virum induet[28] "et per multa tempora

Vir in equo æneo Cadwallonem significat.

hulle translatus est apud Doroberniam.

[15] Id est, beatus Sanson translatus ab urbe Legionum usque Eboracum, qui cum vii. episcopis suis transtulit se in Britanniam Minorem metu Gormundi, et sedit ibi in ecclesia Dolensi.

[16] Id est, Minori Britannia.

[17] Sancti David translata fuit sedes archiepiscopalis ab urbe Legionum usque ad Sanctum David.

[18] Id est, Sanctus Patricius. Tangitur quoddam miraculum de beato Patricio quod ingrediente matre beati David prægnante obmutuit.

[19] Ad literam, tempore Gormundi.

[20] Ad literam.

[21] Post bella longa et conflictus quamplurimos.

[22] Quando gens Britonum vidit se opprimi a Saxonibus.

[23] Gentis Saxonum.

[24] Quicquid ædificabunt destruetur per Britones.

[25] Hic tangit reversionem regni ad Britones, quia Britones erexerunt Cadwanum in regem apud Cestriam ut debellaret Eadwinum regem Northanhumbriæ.

[26] Id est, beatus Oswaldus.

[27] Vel glorificabitur.

[28] Rex Lud moriturus jussit corpus suum cremari, et ejus ci-

Galf. Mon. vii. 3.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"super æneum* equum portas Londoniæ servabit. Exin[29] in proprios mores revertetur rubeus draco, et in seipsum sævire laborabit. Superveniet itaque ultio Tonantis, quia omnis ager colonos decipiet; arripiet mortalitas populum, cunctasque nationes[30] evacuabit; residui natale solum deserent, et exteras culturas seminabunt; rex benedictus parabit navigium, et in aula duodecimi inter beatos annumerabitur; erit miseranda regni desolatio, et areæ messium in fructicosos saltus redibunt. Exsurget iterum albus draco, et filiam Germaniæ invitabit; replebuntur iterum hortuli nostri alieno semine, et in extremitate stagni languebit rubeus. Exin coronabitur Germanicus vermis, et æneus princeps humiliabitur, terminus illi positus est, quem transvolare nequibit; centum namque quinquaginta annis[31] in inquietudine et subjectione manebit, ter centum vero insidebit. Tunc exsurget in illum Aquilo, et flores, quos Zephirus procreavit, eripiet; erit deauratio in templis, nec acumen gladiorum cessabit. Vix obtinebit cavernas suas Germanicus draco,[32] quia ultio proditionis ejus superveniet; vigebit tandem paulisper, sed decimatio Neustriæ nocebit, populus namque in ligno et ferreis tunicis superveniet, qui vindictam de nequitia[33] ipsius sumet; restaurabit pristinis incolis mansiones, et ruina alienigenarum patebit. Germen albi draconis ex hortulis nostris abradetur, et

Rex benedictus Cedwallam significat, qui Romæ baptizatus ibi mortuus est.

nerem poni in imagine ænea, et ipsam imaginem poni super portam Londoniis in titulum ejus. Quæ porta propter hoc appellatur Ludgate. Postea vero elapso multo tempore venit Willelmus conquestor detestans pompam talem et ritum Sarracenum, jussit ipsam imaginem et equum quem insidebat præcipitari et confringi, iratus quod imago videbatur custos portæ illius, immo potius totius civitatis.

[29] Id est, in peccatis commorabuntur Britones more solito.

[30] Id est, vii. reges de genere Saxonum fuerunt in bello perempti per Cadwallonem qui successit.

[31] Ab exitu scilicet Cadwoladri.

[32] Vel vermis.

[33] Willelmus Bastardus cum navigio armato Haroldi perjuri qui ultimus fuit rex de genere Anglorum.

* *æneum*] om. W.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

" reliquiæ generationis " ejus decimabuntur; " jugum perpetuæ servi- " tutis ferent, matrem- " que suam ligonibus et " aratris vulnerabunt.

Duo dracones.

" Succedent[34] duo dra- " cones, quorum alter[35] " invidiæ spiculo suffo- " cabitur, alter[36] vero " sub umbra nominis " redibit.

Leo justitiæ.

Succedet leo " justitiæ, ad cujus ru- " gitum Gallicanæ tur- " res et insulani draco- " nes tremebunt. In " diebus ejus aurum ex " lilio et urtica extor- " quebitur, et argentum " ex ungulis mugien- " tum[37] manabit; cala- " mistrati varia vellera " vestibunt,[38] et exterior " habitus interiora sig- " nabit; pedes latran- " tium[39] truncabuntur, " pacem habebunt[40] fe- " ræ, humanitas suppli- " cium[41] dolebit; finde- " tur forma commercii, " dimidium[42] rotun- " dum[43] erit; peribit " milvorum rapacitas, et " dentes luporum hebe- " tabuntur;

Catuli leonis.

catuli leo- " nis[44] in æquoreos pis- " ces[45] transformabuntur,

34 Willelmi Bastardi duo scilicet filii, Robertus Curthose et Willelmus rex Rufus frater ejus.

35 Rex Rufus Willelmus.

36 R. Curthose recusans recusatus est.

37 In assisa de Clarendune tornagium et hujusmodi.

38 Vel vestient.

39 In foresta.

40 Ad literam.

41 Pro mutilatione membrorum et vitæ privatione.

42 Hic primo secabantur denarii.

43 Id est, oboli et quadrantes.

44 Super ripam quæ vocabatur ripa filii regis ante portam de Barbeflete.

45 ¶ Robertus dux Normanniæ dictus Curthouse strenuus in armis patre irato amisit cum benedictione paterna primogenita; Normanniam ei concessit tantummodo quia natus fuit in eadem.

¶ Willelmus Rufus, secundo natus, successit patri suo in regno Angliæ; sed quia inhumanus fuit et avarus Deo non erat acceptus, unde quasi ecclesiæ Dei persecutor spiculatus obiit.

¶ Henricus primus. Iste clericatui addictus legis peritus extitit, mente sagax, facie pulcher, et corpore extitit elegantissimus. Huic delegavit pater

Willelmus primus conquestor.

Galf. Mon. vii. 3. " et aquila[46] ejus super " montem Aranium nidificabit. Venedotia " rubebit materno sanguine,[47] et domus Corinæi sex fratres interficiet; nocturnis[48] " lacrimis madebit insula, unde omnes ad " omnia provocabuntur. " Væ tibi Neustria, quoniam cerebrum leonis " in te spargetur et " membra lacerabuntur.[49] Nitentur posteri " transvolare superna, " sed favor novorum

p. 67. " sublimabitur;* noce-

thesaurum suum, unde cœnobium Radingis construxit, et frater ejus Robertus simili edoctus exemplo, pro anima patris eorum terram sanctam adiit peregrinando. Sed quia ibi regnum sprevit Jerusalem cælitus sibi oblatum, male obiit incarceratus in tenebro carcere cæcatus; unde Merlinus, " Succedent duo draco- " nes, quorum alter invidiæ spi- " culo," etc. Succedit leo justiciæ, id est, Henricus primus. A.D. 465. Prophecies of Merlin.

[46] Id est, imperatrix, filia scilicet Henrici regis primi, quæ prius maritata fuit imperatori et postea Galfrido comiti Andegaviæ.

[47] Id est Norwallia. Hoc impletum est anno gratiæ MCXXXVIII.

[48] Hoc completum tertio† anno Stephani regis. Respice cronica Henrici Archidiaconi, unde versus: " Quis mihi det," etc.

[49] Id est Normannia, in qua cerebrum regis defuncti, scilicet Henrici, cum fieret de corpore suo anatomia, ejectum est et

* At the foot of p. 66 is in rubrick, " In fine libri hoc plenius scilicet in " Assere;" and below :—

Brutus. Tres fratres filii Bruti. Innogen mater.	Locrinus—Loegria—nunc Anglia. Albanactus—Albania—nunc Scotia. Camber—Cambria—nunc Wallia.	Britannia major.	Cathenes. Totenes.	Termini finales.

† *tertio*] This should be *quinto*. The reference is to Hen. Hunt. viii., f. 223 *b*, ed. Savile.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"bit[50] possidenti[51] ex "impiis[52] pietas,[53] do- "nec sese genitore[54] in- "duerit;[55] apri igitur

oculi. Membra dicit, quia membratim divisum est cadaver, et musculosa caro sale imposito profundius incisa.

[50] Id est, aggregabit peccata longa gwerra.

[51] Id est, terram, id est, regi Stephano.

[52] Id est, ex concilio impiorum.

[53] Quia mitissimus fuit.

[54] Id est, regem Henricum quem genuit.

Story of Matilda's asserting that Henry was her son by Stephen. (Compare the Hist. Anglor. i. pp. 294, 295, Madden.)

[55] Cum autem dampnosa guerra et mororosa inter Henricum et Stephanum omnia bona terræ exhausisset, magnates tædio affecti decreverunt communi consilio bellum committi campestre inter Henricum et Stephanum et eorum consanguineos, et cui sors victoriam contulisset in pace extunc regnaret in omni potentatu. Statuto ergo loco tanto prælio competenti, scilicet, Euenfeld, et jam ad laqueandas galeas utrobique pervenirent partes, Matildis mater Henrici, pietate materna commota, venit festinanter illico lacrimans et anhela ad Stephanum et hæc auribus instillavit: "O infelix, "quid facere præsumis? visne "filium tuum interficere?" Cumque audiens hæc Stephanus vehementer admiraret, ipsa dubitantem certificavit, quam quando

Galf. Mon. vii. 3.

"dentibus accinctus, cacumina montium et umbram galeati transcendet. Indignabitur

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

idem Stephanus constitutus nuncius pro ipsa in Andegaveam veniret, in reditu genuit ipsum Henricum, scilicet, in navi, et quædam alia signa secreta exposuit; et sic plenius edoctus Stephanus, qui prius letaliter oderat Henricum filium suum, præcordialiter paterno affectu cœpit diligere. Matildis vero super hoc gaudens, sub eodem spiritu festino Henricum adiit, et ipsum jam armatum seorsum vocavit, sic alloquens, "O miser, "quis te furor inflammavit ut "fias parricida?" et incompta et hirsuta capilla ubera denudata ei ostendit: "Ecce ego "mater tua his uberibus te in"fantem alui, hoc corpusculo "prodeuntem; si committatur "hoc prælium, nolo vivere, et "sic fies parricida et matricida, "et totius istius exercitus nu"merosi;" et cum callidis verbis cor Henrici filii sui veritati inclinasset, fractum est cor ejus et pacificatum, et Stephani amore relativo quasi filius patrem cœpit amplexari: et cum aliquotiens mater intermeasset sollicita, appropinquantes pater et filius et alternaverunt amplexus cum osculis, et secretius colloquentes ait unus alteri, "Ave pater;" respondente altero, "Salve fili;" et sic materna

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"Albania,[56] et convocatis collateralibus, sanguinem effundere vocabit;[57] dabitur[58] maxillis ejus frenum,[59] quod in Armorico sinu fabricabitur;[60] deaurabit[61] illud[62] aquila[63] rupti fœderis, et tertia[64] nidificatione gaudebit; evigilabunt rugientes catuli,[65] et, postpositis nemoribus, infra mœnia civitum venabun-

sollicitudine sopita est tam cruenta discordia, et clarificatum Merlini vaticinium. Hæc tamen narratio omnes in exercitu latuit cum pax acclamaretur.

[56] Rex Scotorum ad Standardum.

[57] Vel vacabit.

[58] Hoc reperies in ultimo folio hujus voluminis ad mortem Henrici II. in hoc libro.

[59] Id est, regi Scotorum capto et incarcerato et ad votum edomito.

[60] Per rebelles regis de Minori Britannia quos regina Alienora, quæ aquila rupti fœderis dicitur, sedaverat.

[61] Hic primo incepit exigi aurum reginæ.

[62] Hoc adimpletum anno Domini MLXXXIX., scilicet secundo folio secundi libri.

[63] Alienora, quia præter alia adulteria etiam Sarracenis commiscebatur, aquila quia rapax et regalis.

[64] Id est, filio suo rege Ricardo, qui eandem quasi matrem et plusquam matrem dilexit, in tantum ut omnia sua præcepta jussit adimpleri; et hoc postquam incarceraverat eam rex Henricus, ut idem rex Ricardus quod deliquit in patrem expiaret in matrem.

[65] Filii regis Henrici, scilicet

Galf. Mon. vii. 3.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"tur;[66] stragem non "minimam[67] ex obstan- "tibus facient, et lin- "guas taurorum absci- "dent;[68] colla rugien- "tium onerabunt cate- "nis, et avita tempora "renovabunt. Exin[69] "de primo in quartum,[70] "de quarto[71] in tertium, "de tertio[72] in secun- "dum rotabitur pollex "in oleo.[73] Sextus[74] "Hyberniæ mœnia sub- "vertet, et nemora in "planitiem mutabit;[75] "diversas portiones[76] in "unum reducet, et ca- "pite leonis[77] corona- "bitur; principium "ejus vago effectui suc- "cumbet, sed finis ip- "sius ad superos con- "volabit;[78] renovabit[79] "namque beatorum se-

H[enricus] junior rex, G[alfridus], et J[ohannes].

[66] In regis patris domesticos sævient.

[67] Verum est ad literam, quia bellicosi erant.

[68] Prælatis silentium imponent.

[69] Hic computat successionem non computato Henrico rege juniori, licet alias pro rege computetur.

[70] Id est, de rege Henrico in quartum a se, id est, in Ricardum regem; duos enim habuit fratres primogenitos, scilicet Willelmum et Henricum dictum regem.

[71] Id est, de Ricardo in Johannem, quia Galfridus fuit medius.

[72] Id est, de Johanne in Henricum filium suum, quia ei successit; sed qualiter dicitur secundus non penitus liquet.

[73] Id est, inunctio regalis.

[74] A Willelmo Bastardo, scilicet Henricus, quia Hiberniam sibi subjecit.

[75] Id est, plures portiones in unam rediget.

[76] Multæ enim portiones Hiberniæ.

[77] In coronatione regis Ricardi.

[78] Henrici, ratione guerræ Stephani, vel propter luxuriam, quia tandem potentissimus fuit.

[79] Notandum quod dictus rex de quo agitur, scilicet Henricus,

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"des[80] per patrias, et "pastores in congruis "locis locabit; duas[81] "urbes duobus palliis "induet, et virginea "munera virginibus do- "nabit; promerebitur "inde favorem[82] Tonan- "tis,[83] et inter beatos[84] "collocabitur. Egredi- "etur ex eo linx[85] pe- "netrans omnia[86] quæ "ruinæ propriæ gentis "imminebit; per illam "enim utramque insu- "lam amittet Neustria, "et pristina dignitate "spoliabitur. Deinde "revertentur cives[87] in "insulam, nam disci- "dium[88] alienigena- "rum[89] orietur.[90] Ni- "veus quoque senex[91] "in niveo equo fluvium "Peridonis[92] divertet, "et cum candida virga[93] "molendinum[94] super "ipsum metabitur; Cad- "walladrus[95] Conanum[96]

Linx.

attraxit primo in regnum hoc Templarios et Hospitalarios, albos monachos et moniales de Fonte Ebraudi, et dedit eis virginea dona, id est, nova et inaudita, quæ nunquam fuerunt ab aliquo rege prius data.

[80] Episcopatus, abbatias, et hujusmodi.

[81] In Hybernia, ubi constituit duos archiepiscopatus de novo.

[82] Et gratiam.

[83] Dei vel Papæ.

[84] Id est, sanctos.

[85] Henricus III.

[86] Id est, bursas omnium rimando.

[87] Id est, Britones, quorum respectu alii alieni sunt omnes.

[88] Vel discidia.

[89] Habitatores insulæ.

[90] Vel orientur.

[91] Papa Innocentius.

[92] Vel Perironis. Hic tangit de parliamento Ludovici apud Pirironem.

[93] Id est, flagellum excommunicationis et guerræ.

[94] Id est, lucrum.

[95] Id est, reliquiæ gentis Kadwalladri.

[96] Conanum, id est, imperatorem Fredericum, qui Conanus, id est rex, dicitur: Conan enim in Britonum lingua rex sonat et Cuning Anglice, autonomasice quia summus.

Galf. Mon. vii. 3.

A.D. 465. Prophecies of Merlin.

"vocabit[97] et Albaniam[98] in societatem accipiet. Tunc erit strages alienigenarum, tunc flumina[99] sanguine manabunt, tunc erumpent Armorici[100] montes, et diademate Bruti[101] coronabuntur; replebitur Kambria[102] lætitia, et robora Cornubiæ[103] virescent; nomine Bruti vocabitur insula, et nuncupatio extraneorum peribit. Ex Conano[104] procedet aper bellicosus,[105] qui infra Gallicana nemora acumen dentium suorum exercebit; truncabit namque quæque majora robora, minoribus vero tutelam præstabit; tremebunt illum Arabes et Affricani, nam impetum cursus sui in ulteriorem Hispaniam protendet. Succedet hircus Venerii castri aurea habens cornua et argenteam barbam, qui ex naribus suis tantam efflabit nebulam, quanta tota superficies insulæ obumbrabitur. Pax erit in tempore suo, et ubertate glebæ multiplicabuntur segetes; mulieres incessu serpentes fient, et omnis gressus earum superbia replebitur; renovabuntur castra Veneris, nec cessabunt sagittæ Cupidinis vulnerare; fons revertetur in sanguinem, et duo reges duellum propter leænam[106] de vado baculi committent; omnis humus luxuriabit, et humanitas fornicari non desinet; omnia hæc tria sæcula videbunt, donec sepulti reges in urbe Londoniarum propalabuntur. Redibit iterum fames, redibit mortalitas, et desolationem urbium dolebunt* cives. Superveniet aper commercii, qui dispersos greges ad amissa pascua revocabit; pectus

Aper. Hircus. Aper commercii.

[97] Id est, imperatorem.

[98] Id est, Scotiam.

[99] Id est, populi.

[100] Minor Britannia dicitur Armorica.

[101] Id est, Britanniæ.

[102] Id est, Wallia.

[103] Quia Britones cum exiret Cadwoladrus a Britannia, divisi fuerunt Britones in tres partes, in Walliam quam vocat Kambriam, et Cornubiam Armoricamque, id est, Britanniam Minorem, qui conjuncti fuerint secundum tempus præfinitum a Merlino; nomine Bruti vocabitur insula.

[104] Id est, imperatore.

[105] Vir strenuosissimus.

[106] Versus:

meretrix
Lenonem lena non diligit absque crumena.

* *dolebunt*] delebunt, A.

A.D. 465. Prophecies of Merlin. Galf. Mon. vii. 3.

" ejus cibus erit egentibus, et lingua " ejus sedabit sitientes; ex ore ipsius " procedent flumina, quæ arentes " hominum fauces rigabunt. Exin " super turrim Londoniarum procre- " abitur arbor, quæ tribus solum- " modo ramis contenta, superficiem * " totius insulæ latitudine foliorum " obumbrabit; hinc adversarius " Boreas superveniet, atque iniquo " flatu suo tertium illi ramum eri- " piet; duo vero residui locum ex- " tirpati occupabunt, donec alter al- " terum foliorum multitudine adni- " hilabit; deinde vero locum duorum " obtinebit ipse, et † volucres extera- " rum regionum sustentabit, patriis " volatibus nocivus habebitur, nam " timore umbræ ejus liberos vola- " tus amittent; succedet asinus " nequitiæ, in fabricatores auri " velox, sed in luporum rapacitatem " piger. In diebus illis ardebunt " quercus per nemora, et in ramis " tiliarum [107] nascentur glandes; " Sabrinum mare per septem ostia discurret, et fluvius Oschæ " per septem menses fervebit; pisces ipsius calore morientur, " et ex eis procreabuntur serpentes; frigebunt Badonis balnea, " et salubres aquæ eorum mortem generabunt. Londonia ne- " cem viginti milium virorum lugebit, et Tamensis in san- " guinem mutabitur; cucullati ad nuptias provocabuntur, et " clamor eorum in montibus Alpium audietur. Tres fontes " in urbe Gwintonia erumpent, quorum rivuli insulam in tres " portiones secabunt; qui bibet ex uno diuturniori vita frue- " tur, nec superveniente languore gravabitur; qui bibet de " altero, indeficienti fame peribit, et in facie ipsius pallor " et horror sedebit; qui bibet de tertio subita morte pericli- " tabitur, nec corpus ipsius poterit subire sepulcrum; tantam " ingluviem vitare volentes diversis tegumentis eam occul- " tare nitentur. Quæcunque ergo moles superposita fuerit " formam alterius corporis recipiet; terra namque in lapides, " lapides in lympham, lignum in cineres, cinis in aquam, si " superjecta fuerit, mutentur. Ad hæc, ex urbe Canuti ne-

Arbor. Asinus. Id. vii. 4.

[107] Vel ilicum.

---

* *superficiem*] super faciem, A. | † *et*] ins. by Par.

Galf. Mon. vii. 4. "moris eliminabitur puella, ut medelæ curam adhibeat; quæ, A.D. 465.
"ut omnes artes inierit, solo anhelitu suo fontes nocivos sic- Prophecies of Merlin.
"cabit. Exin, ut sese salubri liquore refecerit, gestabit in
"manu sua dextra nemus Colidonis, in sinistra vero murorum
"Londoniæ propugnacula; quocumque incedet passus sulphu-
"reos faciet, qui duplici flamma fumabunt; fumus ille exci-
"tabit Ruthenos, et cibum sub marinis conficiet, lacrimis
"miserandis manabit ipsa, et clamore horrido replebit insu-
"lam. Interficiet eam cervus decem ramorum, quorum quatuor Cervus.
"aurea diademata gestabunt, sex vero residui in cornua bu-
"balorum vertentur, quæ nefando sonitu tres insulas Britanniæ
"commovebunt. Excitabitur Daneium nemus, et in humanam Daneium nemus.
"vocem erumpens, clamabit, 'Accede Kambria, et junge
"'lateri tuo Cornubiam, et dic Wintoniæ, Absorbebit te
"'tellus. Transfer sedem pastoris ubi naves applicant, et
"'cætera membra caput sequantur; festinat namque dies,
"'qua cives ob scelera perjurii peribunt; candor lanarum
"'nocuit, atque tincturæ ipsarum diversitas.' Væ perjuræ
"genti, quia urbs inclita propter eam ruet. Gaudebunt naves
"augmentatione tanta, et unum ex duobus fiet. Reædificabit
"eam hericius oneratus pomis, ad quorum odorem diverso- Hericius.
"rum nemorum convolabunt aves; adiciet palatium ingens, p. 68.
"et secentis turribus illud vallabit. Invidebit ergo Lon-
"donia, et muros suos tripliciter augebit; circuibit eam un-
"dique Tamensis fluvius, et rumor operis transcendet Alpes;
"occultabit infra illam hericius poma sua, et subterraneas
"vias machinabitur. In tempore illo loquentur lapides; et
"mare, quo ad Galliam navigatur, infra breve spatium con-
"trahetur; in utraque ripa audietur homo ab homine, et
"solidum insulæ dilatabitur; revelabuntur occulta submari-
"norum, et Gallia præ timore tremebit. Post hæc, ex Cala-
"terio nemore procedet ardea, quæ insulam per biennium Ardea.
"circumvolabit; nocturno clamore convocabit volatilia, et
"omne genus volucrum associabit sibi; in culturas mortalium
"irruent, et omnia grana messium devorabunt; sequetur
"fames populum, atque dira mortalitas famem. At cum
"calamitas tanta cessaverit, adibit detestabilis ales vallem Ales detestabilis.
"Galabes, atque eam in excelsum montem levabit; in cacu-
"mine quoque ipsius plantabit quercum, atque infra ramos
"nidificabit: tria ova procreabuntur in nido, ex quibus Tria ova.
"vulpes, et lupus, et ursus egredientur. Devorabit vulpes Vulpes.
"matrem, et asininum caput gestabit; monstro igitur assumpto Lupus.
"terrebit fratres suos, ipsosque in Neustriam fugabit. At
"ipsi excitabunt aprum detonsum in illa, et navigio revecti Excitabunt aprum.
"cum vulpe congredientur; quæ, cum certamen inierit, finget
"se defunctam, et aprum in pietatem movebit. Mox adibit

A.D. 465. Prophecies of Merlin. " ipse cadaver, dum superstabit, anhelabit in oculos ejus et faciem; at ipsa non oblita præteriti doli mordebit sinistrum pedem ejus, totumque a corpore evellet; saltu quoque facto eripiet ei dexteram aurem et caudam, et infra cavernas montium delitebit. Galf. Mon. vii. 4. Lupus et ursus. Aper ergo illusus requiret lupum et ursum, ut ei amissa membra restituant; qui, ut causam inierint, promittent ei duos pedes et aures et caudam, et ex eis porcina membra component; adquiescet ipse, promissamque restaurationem exspectabit. Interim descendet vulpes de montibus et sese in lupum mutabit, et quasi colloquium habitura cum apro adibit illum callide, ipsumque totum devorabit; exin transvertet sese in aprum, et, quasi sine membris, expectabit Germanos, sed et ipsos postquam advenerint subito dente interficiet, atque capite leonis coronabitur. Capite leonis corona coronabitur. In diebus ejus nascetur serpens, qui[1] neci mortalium imminebit, longitudine sua circuibit Londoniam, et quosque prætereuntes devorabit. Bos montanus. Bos montanus caput lupi assumet, dentesque suos in fabrica Sabrinæ dealbabit; associabit sibi greges Albanorum et Cambriæ, qui Tamensem potando siccabunt. Asinus. Vocabit asinus hircum prolixæ barbæ, et formam ipsius mutabit;[2] indignabitur igitur montanus, vocatoque lupo cornutaurus in ipsos fiet. Cornutaurus. Ut autem sævitiæ indulserit, devorabit carnes eorum et ossa; sed in cacumine Uriani cremabitur; favillæ rogi mutabuntur in cygnos,[3] qui in sicco quasi in flumine natabunt; devorabunt pisces in piscibus, et homines in hominibus conglutient. Superveniente vero senectute efficientur submarini luces,[4] Submarini luces. atque submarinas insidias machinabuntur; submergent navalia, et argentum non minimum congregabunt; fluctuabit iterum[5] Tamensis, convocatisque fluminibus ultra metas alvei procedet; adhibebit igitur fontem Galabes dolo et nequitia repletum; orientur ex eo seditiones, provocantes Venedotos ad prælia. Convenient nemorum robora, et cum saxis Gewiseorum congredientur; Corvus. advolabit corvus cum milvis, et corpora peremptorum devorabit; super muros Claudiocestriæ[6] nidificabit bubo, Bubo. et in nido suo procreabitur asinus; educabit illum serpens Malverniæ, et in plures dolos commovebit; sumpto diademate transcendet excelsa, et horrido racanatu populum patriæ terrebit; in diebus ejus titubabunt montes Pathaii, et provinciæ nemoribus suis spoliabuntur; super-

[1] *qui*] que, A.
[2] *mutabit*] vel mutuabit, Par.
[3] *cygnos*] tignos, A.; vel cingnos, Par. above the line.
[4] *luces*] lupi, Galf. Mon.
[5] *iterum*] vel igitur, Par.
[6] *Claudiocestriæ*] id est Glovernïæ, Par.

Galf. Mon. vii. 4.

A.D. 465.

"veniet namque vermis ignei anhelitus, qui, emisso vapore, "comburet arbores. Egredientur ex eo septem leones capiti- "bus hircorum turpati, fœtore narium mulieres corrumpent, "et proprias communes facient; nesciet pater filium proprium, "quia more pecudum lascivient. Superveniet itaque gigas "nequitiæ, qui oculorum acumine terrebit universos. Ex- "surget in illum draco Wigorniæ et eum exterminare cona- "bitur; facto autem congressu superabitur draco, et nequitia "victoris opprimetur; ascendet namque draconem, et exuta "veste insidebit nudus; feret illum ad sublimia draco, erecta- "que cauda verberabit nudatum, resumpto iterum vigore, "gigas fauces illius cum gladio confringet; implicabitur "tandem sub cauda sua draco et venenatus interibit. Suc- "cedet post illum Totonesius aper, et dira tyrannide oppri- "met populum. Eliminabit Claudiocestria leonem, qui diversis "præliis inquietabit serpentem;[1] conculcabit eum sub pedibus "suis, apertisque faucibus terrebit; cum regno tandem liti- "gabit leo, et terga nobilium transcendet. Superveniet taurus "litigio, et leonem dextro pede percutiet; expellet eum per "regni diversoria, sed cornua sua in muris Exoniæ confringet. "Vindicabit leonem vulpes Kaerdubali, et totum suis denti- "bus consumet; circumcinget eam Lindocolinus[2] coluber, "præsentiamque suam draconibus multis horribili sibilo tes- "tabitur. Congredientur deinde dracones et alter alterum "dilaniabit; opprimet alatus[3] carentem alis et ungues vene- "natas[4] in genas configet. Ad certamen convenient alii, et "alius alium interficiet; succedet quintus interfectis,[5] re- "siduosque diversis machinationibus confringet; transcendet "dorsum unius[6] cum gladio, et caput a corpore separabit, "exuta veste ascendet alium, et dexteram caudæ lævamque "iniciet; superabit eum nudus, cum nihil indutus pro- "fecerit; cæteros a dorso tormentabit, et in rotunditatem "regni compellet. Superveniet leo rugiens immani feroci- "tate timendus; ter quinque portiones in unum reducet, et "solus possidebit populum; splendebit gigas colore niveo, "et ad candidum populum germinabit. Delitiæ principes "enervabunt, et subditi in beluas mutabuntur. Orietur in "illis leo humano cruore turgidus, supponetur ei in segete "falcifer, qui dum laborabit mente, opprimetur ab illo; "sedabit illos Eboracensis auriga, expulsoque domino, in

Vermis. Septem leones. Gigas. Draco. Aper. Leo. Serpens. Vulpes. Coluber. Dracones. Quintus. Leo rugiens. Gigas. p. 69. Leo rubicundus falcifer. Auriga.

[1] *serpentem*] vel sævientem, Par.

[2] *Lindocolinus*] id est Lincolniensis, Par.

[3] *alatus*] vel alitus, Par.

[4] *venenatas*] vel – tus, Par.

[5] Par. alters this to *interfectus*.

[6] *unius*] vel illius, Par.

A.D. 465. "currum quem ducit ascendet; abstracto gladio minabitur Galf. Mon. vii. 4.
Prophecies of Merlin. "Orienti, et rotarum suarum vestigia replebit sanguine. "Fiet deinde piscis in æquore, qui sibilo serpentis revocatus
Piscis tauri. "coibit cum illo. Nascentur inde tres tauri fulgurantes, qui, "consumptis pascuis, convertentur in arbores; gestabit primus "flagellum vipereum, et a post genito dorsum suum con- "vertet; nitetur ipse ei flagellum eripere, sed ab ultimo "corripietur; avertent mutuo a sese facies, donec venenatum
Colonus serpens. "ciphum projecerint. Succedet eis colonus Albaniæ, cui a "dorso imminebit serpens; vacabit ipse tellurem subvertere, "ut patriæ[1] segetibus candeant. Laborabit serpens venenum "diffundere, ne herbæ in messes proveniant. Letali clade "deficiet populus, et mœnia urbium desolabuntur; dabitur "in remedium urbs Claudii, quæ alumnam flagellantis inter- "ponet; stateram namque medicinæ gestabit, et in brevi "renovabitur insula. Dein duo subsequentur sceptrum, quibus
Cornutus draco. "cornutus draco ministrabit; adveniet alter in ferro, et "volantem equitabit serpentem; nudato corpore insidebit "dorso, et dexteram caudæ iniciet; clamore ipsius excita- "buntur maria, et timorem secundo inicient. Secundus itaque "sociabitur leoni, sed exorta lite congressum facient; mutuis "cladibus succumbent mutuo, sed feritas belluæ prævalebit. "Superveniet quidam in tympano et cythara, et demulcebit "leonis sævitiam; pacificabuntur ergo nationes regni, et leo- "nem ad stateram provocabunt; locata sede ad pensas stude- "bit, sed palmas in Albaniam extendet. Tristabuntur ergo
Lupus signifer. "aquilonis provinciæ, et ostia templorum reserabunt; signifer "lupus conducet turmas, et Cornubiam cauda sua circum-
Miles. "cinget; resistet ei miles in curru, qui populum illum in
Aper. "aprum mutabit; vastabit igitur aper provincias, sed in "profundo Sabrinæ occultabit caput. Amplexabitur homo "leonem in humo,[2] et fulgor auri oculos intuentium excæcabit. "Candebit argentum in circuitu, et diversa torcularia vexabit.
Nota sidera. "Imposito vino, inebriabuntur mortales, postpositoque cælo "in terram respicient; ab eis vultus avertent sidera, et soli- "tum cursum confundent; arebunt segetes, his indignantibus, "et humor convexi negabitur; radices et rami vices muta- "bunt, novitasque rei erit in miraculum; splendor Solis
Mercurius. "electro Mercurii languebit, et erit horror inspicientibus;

Stilbon. "Mutabit clypeum Stilbon Archadiæ,
Galea martis. "Vocabit Venerem galea Martis;

---

[1] *patriæ*] patere, A.; vel patrie, Par. in marg.

[2] *humo*] vel vino, Par. Galf. Mon. has *auro*.

Galf. Mon. vii. 4. A.D. 465.

"Galea Martis umbram conficiet,
"Transibit terminos furor Mercurii;
"Nudabit ensem Orion ferreus, Orion.
"Vexabit nubes Phœbus æquoreus, Phœbus.
"Exibit Jupiter licitas semitas, Jupiter.
"Et Venus deseret statutas lineas.
"Saturni sideris livido corruet, Saturnus.
"Et falce recurva mortales perimet.

"Bis senus numerus domorum et siderum deflebit hospites "ita transcurrere; obmittent Gemini complexus solitos, et Gemini. "urnam in fontes provocabunt; pensa Libræ oblique pende- Libræ pensa. "bunt, donec Aries recurva cornua supponat; cauda Scor- Aries. "pionis procreabit fulgura, et Cancer cum Sole litigabit; Scorpio. "ascendet Virgo dorsum Sagittarii, et flores virgineos obfus- Virgo. Sagittarius. "cabit; cursus Lunæ turbabit zodiacum, et in fletum pro- Lunæ. "rumpent Pleiades. Officia jam nulla redibunt, sed clausa Pleiades. "janua in crepidinibus Adrianæ delitebunt. In ictu radii "exsurgent æquora, et pulvis veterum renovabitur; confligent "venti diro sufflamine,[1] et sonitum inter sidera conficient."

De reditu Aurelii in Britanniam.

Id. viii. 1. Cumque in hunc modum diu prophetasset Merlinus, astantes omnes in admirationem commovit. Vortigernus igitur exitum suum scire desiderans, rogavit juvenem sibi dicere quod sciebat; ad quem Merlinus, "Ignem filiorum Constantini "diffuge si vales; nam gentem Saxonum subjugabunt, et "teipsum infra oppidum Genorium[2] inclusum comburent. Ru- "bebunt sanguine Saxonum facies, et interfecto Hengisto "Aurelius Ambrosius coronabitur." Nec mora,[3] cum crastina Aurelius Ambrosius made king of Britain. dies illuxisset, applicuit Aurelius Ambrosius cum fratre suo Utherpendragon cum[4] innumera multitudine armatorum.
Id. viii. 2. Convenerunt itaque Britones undique dispersi, et convocato
Id. viii. 3. regni clero Aurelium in regem erexerunt. Sublimatus autem, ecclesias ad solum usque destructas, ut potuit, reparare vacavit. Erat autem largus in muneribus dandis, sedulus in divinis obsequiis, modestus in cunctis, et super omnia mendacium postponens, fortis pede, fortior equo, et ad regendum exercitum eruditus. Talibus insignitus virtutibus, fama ipsius in nationibus celebris habebatur.

---

[1] *sufflamine*] flamine, W., and so A. Par. has put in *suf.*, as Galf. Mon.

[2] *infra oppidum Genorium*] intra turrim, Galf. Mon.

[3] *mora*] W. ins. *erat.*

[4] *cum*] et, O. W. Galf. Mon. has "decem milibus militum comitatus."

A.D. 466.

Ut Vortigernus rex incendio perierit.

Death of Vortigern.

Anno gratiæ CCCCLXVI. Cum Britanni regem Aurelium cohortarentur, ut in Saxones impetum faceret, dissuasit rex, nam prius voluit persequi Vortigernum; deinde exercitum suum in Kambriam dirigens, oppidum Genorium petivit. Ut igitur ad illud pervenit, proditionis patri et fratri illatæ[1] reminiscens, astantibus ait, "Respicite, duces nobilissimi, hujus turris "mœnia si possint Vortingernum protegere, qui fertilem "patriam devastavit, nobiles regni exterminavit, sacras eccle-"sias destruxit, et Christianitatem fere a mari usque ad mare "delevit, et, quod magis dolendum censeo, patrem meum et "fratrem prodidit. Nunc, cives nobilissimi, viriliter agite et "vindicate vos prius in illum, per quem hæc omnia acces-"serunt, et deinde arma vertamus in hostes." Nec mora, diversis machinationibus adhibitis, mœnia diruere nituntur. Postremo cum cætera defecissent, adhibuerunt ignem, qui cum alimentum suscepisset non cessavit, donec turrim combussit cum Vortigerno.[2] Galf. Mon. viii. 2.

Item.

Theodoret, bishop of Cyrus.

Anno gratiæ CCCCLXVII. Theodorius,[3] episcopus civitatis quæ, a Cyro Persarum rege condita, Cyriæ nomen accepit, vir in divinis scripturis ad perfectum eruditus, in ecclesia clarissima columna[4] refulsit. Ado, col. 104.

Item.

Alaric II., slain by Clovis, at Poitiers.

Anno gratiæ CCCCLXVIII. Clodoveus, rex Francorum, milliario decimo ab urbe Pictavis, Alaricum regem Gothorum interfecit; cujus filius Amalricus evadens in Hyspanias aufugit. Id.

Continuatio.

Conquests of Clovis. p. 70.

Anno gratiæ CCCCLXIX. Clodoveus rex Tholosam, Santonas, omnemque terram Aquitanicam sibi subjugavit, et Gothos Arrianos inde expellens, Francos ibi catholicos habitare constituit. Id.

---

[1] *illatæ*] om. W., having *factæ* in the corrector's hand in the margin. O. has *illate*.

[2] *combussit cum Vortigerno*] et Vortigernum combussit, O. W.; et Vortigernum exarsit, Galf. Mon. O. does not seem to have had *turrim*.

[3] *Theodorius*] Theodoretus, Bede.

[4] *columna*] calumpna, A.

Continuatio. A.D. 470.

Ado, col. 104. Anno gratiæ CCCCLXX. Salvianus presbyter apud Massiliam scripsit ad Claudianum, presbyterum Viennensem, librum unum expositionis extremæ partis in Ecclesiasten. Salvian of Marseilles.

Item. Simplicius Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCCLXXI. Simplicius sedit in cathedra Romana annis quindecim, mense uno, diebus septem, et cessavit sedes diebus sex. Pope Simplicius.

Hilarius episcopus habetur insignis.

Ado, col. 104. Anno gratiæ CCCCLXXII. Hyllarius, Arelatensis ecclesiæ præsul, vir elemosinarius et paupertatis amator, in scripturis divinis doctus emicuit. Hilary, bishop of Arles.

Aurelius cum Hengisto pugnavit.

Hen. Hunt. pp. 708 C, 709 D. Anno gratiæ CCCCLXXIII. Aurelius Ambrosianus Hengistum et Osricum filium suum, cognomento Esc,[1] in Cantia ad bellum provocans, duodecim cuneos Britonum ordinavit in loco qui postea Wippedesflete dicebatur, ubi diu et acriter ex utraque parte pugnantes, sanguinem non minimum profuderunt, sed victoria dubia et adeo lacrimabilis fuit, quod, multo postea tempore, nec Saxones fines Britonum, nec Britanni Cantiam intrare præsumerent. Saxones vero quendam principem magnum, Wipped appellatum, ibidem inter cæteros amittentes, locum belli ad memoriam ipsius Wippedesflete vocaverunt. Battle of Wippedesflete. (Ebbsfleet?). Origin of the name Wippedesflete.

Continuatio.

Ado, col. 104. Anno gratiæ CCCCLXXIV. Claudianus, presbyter Viennensis, vir in rebus ecclesiasticis ad disputandum subtilis, floruit. Claudian of Vienne.

Item.

Id. Anno gratiæ CCCCLXXV. Prosper, Aquitannicæ regionis, adversum Euticen dictavit epistolas de vera incarnatione Christi et libero arbitrio male sentientem. Prosper of Aquitaine.

---

[1] *Esc*] Cese, A. O. W. Hengist's son is only called Esc by Hen. Hunt. The other name is from Bede, H. E. ii. 5, p. 154 D, who has "Oeric, "cognomento Oisc."

A.D. 476.

Nota miraculum.

Regulations of Pope Hilary. Victory of Clovis over the Germans, and his baptism.

Anno gratiæ CCCCLXXVI. Hyllarius, Romæ urbis[1] episcopus, prohibuit ne clerici laicali habitu uterentur, presbyteris et concubinas suas interdixit. Eodem tempore, dum Clodoveus, rex Francorum, contra Alemannos confligeret et ejus graviter exercitus læderetur, elevatis in cælum oculis, dixit, "Domine "Jesu Christe, quem uxor mea Chrotildis colit, tuam opem "devotus efflagito. Et si mihi in hoc certamine victoriam "dederis, de cetero credam et in tuo nomine baptizabor." Quod cum dixisset, Alemanni in fugam acti sunt, et rex cum triumpho ad patriam remeavit. Tunc, accersito[2] sancto Remigio episcopo, baptizatus est cum omni gente sua. Gregor. Turon. ii. 30.

Zenon imperator; Elle primus rex Australium Saxonum ex Anglis venit in Britanniam.

Zeno. Ælla lands in Britain.

Anno gratiæ CCCCLXXVII. Zenon, Romanum suscipiens imperium, annis septendecim regnavit. Eodem anno Elle dux et tres filii ejus, Cymen, Plenting, et Cyssa, in Britanniam venientes, in loco, qui[3] postea a [Cymene] Cymenesoara, id est, portus Cymeni, dicebatur, applicuerunt; egredientibus autem illis innumera Britonum turba convolarunt, et bellum illico inierunt. Sed Britones campum deserentes, ad proximum nemus, quod Andredeswold dicebatur, fugati sunt. Saxones vero litora maris in Suthsexia occupantes, magis magisque sibi regionis illius spatia subjugarunt. Ado, col. 104. Hen. Hunt. p. 710 A.

Item. Nota matris pietatem.

Leo II. saved by his mother.

Anno gratiæ CCCCLXXVIII. Zenon imperator Leonem filium suum interficere quærens, mater ejus pro eo alium ei similem obtulit, qui postea in clericatu usque ad Justiniani tempora perduravit. Ado, col. 104.

Item.

A copy of S. Matthew's gospel written by S. Barnabas.

Anno gratiæ CCCCLXXIX. Corpus Barnabæ apostoli, et evangelium Mathæi ejus stilo conscriptum, ipso revelante, repertum est. Id.

Item.

Odoacer takes Rome.

Anno gratiæ CCCCLXXX. Odoacer, rex Gothorum, Romam obtinuit, quam ex eo tempore reges eorum diutius tenuere. Id.

---

[1] *urbis*] vel, A.
[2] *accersito*] acquisito, W.
[3] *qui . . . dicebatur*] Hen. Hunt. has only *ad Cymenesore*.

Continuatio. A.D. 481.

Ado. col. 104. Anno gratiæ CCCCLXXXI. Theodoricus, rex Gothorum, utramque Macedoniam Thessaliamque depopulatus est, et Italiam infestus occupavit. Ravages of Theodoric.

Item.

Id., coll. 104, 105. Anno gratiæ CCCCLXXXII. Hunericus, rex Wandalorum Arrianus, exulatis in Affrica trecentis tribus episcopis catholicis, ecclesias eorum clausit, plebemque variis affecit suppliciis, et innumeram multitudinem pro fide veritatis peremit; et manus linguasque innumeris præcidens ut catholicæ confessionis loquelam auferet, multa martyrum milia effecit. Persecution of the Catholicks by Hunneric, king of the Vandals.

Item. Clodoveus in consanguineos sævit.

Id., col. 105. Anno gratiæ CCCCLXXXIII. Clodoveus, rex Francorum, Regnacarium propinquum suum et fratrem ejus cepit et interfecit. Regnacarius slain by Clovis.

Nota cupiditatem.

Id. Anno gratiæ CCCCLXXXIV. Tymotheus, extincto ab[1] Alexandrinis Protherio, aut voluit aut passus est ab uno episcopo in loco occisi episcopi sese ordinari. Timothy (Ælurus) bishop of Alexandria.

Hen. Hunt. pp. 708 C, 710 B. Anno gratiæ CCCCLXXXV. Britones, duce Ambrosio Aurelio, convenerunt ad pugnam apud Mercredesburne contra Elle et filios suos, et cum diu et acriter pugnam commisissent, Elle cum filiis suis, non sine dispendio Britonum, campum deseruit. Misit igitur Elle in patriam suam propter majorem copiam armatorum. Battle of Mercredesburne.

Item.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCCLXXXVI. Felix sedit in cathedra Romana annis octo, mensibus undecim, diebus septendecim, et cessavit sedes diebus quinque. Pope Felix III.

Aurelius Saxones ad pugnam provocans victoriam adeptus est.

Galf. Mon. viii. 3–5. Anno gratiæ CCCCLXXXVII. Ambrosius Aurelianus, maxima Britonum multitudine collecta, Saxones ad pugnam provocare disposuit. Exercitum itaque suum versus aquilonem dirigens, Hengistum cum suis Saxonibus trans Humbrum invenit. Hengistus vero cum adventum ipsius comperisset, perrexit Victory of Aurelius Ambrosius.

[1] *ab*] om. W.

A.D. 487. audacter in obviam, et in campo, qui Maisbelli vocabatur, quo Aurelius erat transiturus, subitum atque furtivum impetum facere affectans, Britones non præmeditatos disposuit occupare; quod tamen Aurelium non latuit, nec iccirco campum distulit adire. Dispositis tandem in utraque parte catervis, congrediuntur acies, cruoremque non minimum utrobique diffundunt; hinc Britones, illinc Saxones, vulnerati moriuntur. Demum quoque cum Hengistus socios suos succumbere vidit Britonesque prævalere, confestim diffugit, itaque[1] oppidum Kaerconan, quod nunc Cuningeburc appellatur, petivit. Sciens[2] vero quod omne tutamen suum in gladio et hasta consisteret, oppidum intrare noluit, quia illud Aurelio resistere nequaquam æstimavit. Insequitur eum Aurelius, et quoscumque in itinere reperiebat, amputatis capitibus, ad tartara destinavit. Potitus itaque victoria Aurelius, Deum cæli ex intimo cordis affectu laudare non cessavit, qui sibi de hostibus triumphum reportare concessit.

Galf. Mon. viii. 4.

Hengist flies to Conisborough, but does not enter it.

Aurelius ecclesias destructas reædificare fecit.

Anno gratiæ CCCCLXXXVIII. Aurelius Ambrosius, cum per Britanniam hostes quærendo transitum faceret, invenit ecclesias ad solum usque destructas, unde vehementer condoluit. Accitis itaque cæmentariis et lignariis, ædificia divina reparare curavit. Dispositis ergo in eis presbyteris et clericis, divinum obsequium ad statum debitum revocavit. At ubi profana deorum templa et idola invenit, a memoria hominum universa delevit; justitiam et pacem ecclesiis et viris ecclesiasticis observare præcepit, beneficia multa contulit, et orare pro regno et ecclesiæ statu omnibus imperavit.

The churches restored by Aurelius Ambrosius. p. 71.

Cf. Galf. Mon. viii. 3, 9.

Aurelius Hengistum bello victum cepit, ac decapitari præcepit.

Anno gratiæ CCCCLXXXIX. Aurelianus Ambrosius, epistolas ad universos Britanniæ fines dirigens, præcepit ut omnes, qui potuerunt arma movere, ad eum quamtocius convenirent, et paganos exterminare a Britanniæ finibus laborarent. Congregatis igitur omnibus, promovit exercitum Ambrosius versus aquilonem, et Hengistus cum Saxonibus super flumen quod Don appellatur, aciebus ad bellum instructis, invenit. Quid multa? Concurrentibus hinc et inde catervis, acerrimam commisere pugnam, cruoremque[3] non minimum utrobique diffun-

Defeat and death of Hengist at the Don.

[1] *itaque*] atque, O. W.

[2] The end of this chapter is considerably altered from Galf. Mon.

[3] This is the third time the compiler has used this expression. See above, under the years 473, 487. The mention of Hengist's death at the Don is peculiar to him.

Galf. Mon. viii. 5, 6. dunt. Dumque in hunc modum diutissime decertassent, dux Claudiocestriæ[1] Eldol, cui ardens inerat desiderium cum Hengisto congrediendi, cum phalange cui præerat cuneos penetrans, cepit Hengistum per nasale cassidis, summisque utens viribus ipsum infra concives suos pertraxit; "Desiderium "meum," inquit, "hodie adimplevit Deus; victoria enim "nobis in manu est." Diffugerunt itaque Saxones, quo impetus quemque ducebat, quos Aurelius fugientes insequens, immisericorditer trucidavit. Octa vero, filius Hengisti, cum majori multitudine Eboracum, Eosa autem urbem Aldclud, petierunt. Ut igitur triumphavit Aurelius, cepit urbem Conani, et ibidem tribus diebus moratus est; post hæc, convocatis ducibus, præcepit decernere quid de Hengisto fieri debuisset. Surgens itaque Eldadus, episcopus Claudiocestrensis et frater Eldol ducis, jussit omnes tacere,[2] "Etsi "omnes istum liberare vellent, ego eum in frusta conciderem. Samuel namque propheta, cum Agag regem Amalech in bello cepisset, mactavit illum in frusta, dicens, "*Sicut fecisti matres sine liberis, sic faciam matrem tuam* "*hodie sine liberis inter mulieres;* similiter facite de isto qui "alter Agag existit." Accepto itaque Eldol gladio duxit eum extra urbem, et amputato capite ad tartara direxit. Successit ei Osric filius ejus, cognomento Esc, super gentem Saxonum in Cantia, a quo reges Cantiæ usque hodie "Eskinges" vocantur. Dederat namque Vortigernus provinciam illam Hengisto pro filia sua, ut superius relatum est, et sic eam annis viginti quatuor, quasi jure hæreditario, possidebat.[3]

[Margin: A.D. 489. — Octa flies to York, Eosa to Dumbarton. — Id. 7. — Conisborough taken by Aurelius. — 1 Reg. xv. 33. — Hen. Hunt. p. 710 B. — Beda, H. E. ii. 5, p. 154 D. — Galf. Mon. vi. 12.]

Ut Octa misericordiam impetravit.

Galf. Mon. viii. 8. Anno gratiæ ccccxc. Aurelianus Ambrosius exercitum suum duxit ad Eboracum, ut Octam filium Hengisti expugnaret. Cumque civitatem obsedisset, dubitavit Octa urbem contra tantam multitudinem retinere; communicato itaque salubri consilio, egressus est cum nobilibus qui secum erant, et sese suosque regi in hæc verba præsentavit, "Victi sunt dii mei, "Deumque tuum regnare non hæsito, qui tot nobiles ad te "venire compellit.[4] Accipe ergo nos, et nisi misericordiam "adhibueritis, ad quodcunque supplicium voluntarie paratos." Motus igitur pietate Aurelius, ut erat pius, misericordiam habuit de eis. Exemplo etiam Octæ venit Eosa, cæterique

[Margin: Siege of York by Aurelius Ambrosius. — Octa and Eosa admitted to mercy.]

[1] A. inserts *cum*.

[2] West. inserts "et ait, frendens "pro ira."

[3] *possidebat*] possidebit, A. This last clause is due to the compiler.

[4] *compellit*] compellet, A.

A.D. 490. qui diffugerant, et misericordiam impetrarunt; dedit ergo eis regionem prope Scotiam, et fœdus cunctis[1] confirmavit. Deinde perrexit ad monasterium Ambrii prope Kaercaradoc, quæ nunc Saresberia dicitur, ubi principes defuncti jacebant, quos Hengistus prodiderat, et pietate commotus in lacrimas resolutus est. Deliberans ergo apud se, ut locum, ubi[2] tot nobiles jacebant, memorabilem faceret, jussit Merlinum vatem diligenter quærere, ut consilio ipsius, quod desiderabat, implere potuisset. Cumque[3] Merlinus ad regis præsentiam perductus fuisset, [exposuit] ei de morte nobilium memoratorum, quomodo prodiderant eos Saxones, et quod voluit locum honore debito venerari. Tunc Merlinus, aliquantulum in extasi mentis positus, tandem respondit, dicens, "Si volueris, domine mi "rex, opere perpetuo sepulturam decorare, mitte pro chorea "gigantum, quæ est in Killarao, monte Hyberniæ, ubi talis "est lapidum structura qualem nemo hujus ætatis oculis "perspexit.[4] Grandes[5] sunt lapides et mirabiliter collocati, "qui, si eo modo hic quo ibi sunt positi locati fuerint, sta"bunt in æternum, et[6] memorabilem facient sepulturam." Ad hæc Aurelius in risum solutus Merlino respondit, "Numquid "lapides Hyberniæ meliores sunt lapidibus istius regionis, "ut ex tam longinquo ad Britanniam veherentur?" Ad quem Merlinus, "Ne vanum, rex, moveas risum; nam mystici "sunt lapides, et ad diversa medicamenta salubres. Gigantes "eos olim asportaverunt ex ultimis finibus Affricæ regionis "illuc, ut balnea infra ipsos[7] conficerent, cum variis infirmi"tatibus gravarentur. Lavabant namque lapides cum variis "herbarum confectionibus et fundebant in balnea, unde cura"bantur ægroti; nec est ibi lapis qui careat medicina." Cumque hæc audissent Britones, pro lapidibus mittere decreverunt; eligitur ergo Uther frater regis, cum quindecim milibus armatorum, qui, si ab aliquo impedirentur, prælio lapides asportarent; eligitur et Merlinus, ut ipsius[8] ingenio omnia agerentur. Paratis igitur navibus mare ingrediuntur, et velis prosperis ad Hyberniam pervenerunt. Cumque Gillomannius rex Hyberniæ adventus eorum causam cognovisset, astantibus dixit, "Armate vos, viri, armate, quia, dum mihi "vita inerit, non auferent a nobis minimum choreæ lapillum." Nec mora, congrediuntur partes, sed victoria Britonibus cessit.

Galf. Mon. viii. 9, 10.

The stones of the Giants' dance brought from Kildare by Merlin's direction.

Id. viii. 11.

Id. 12.

[1] *cunctis*] cum eis, O. W. West., as Galf. Mon.

[2] *ubi*] quo, O. W. West.

[3] *Cumque*] Ut, W.; Ut autem, West.

[4] *perspexit*] prospexit, O. W. West.

[5] *Grandes*] Grandi, A.O., and so W., though corrected in the margin.

[6] *et . . . sepulturam*] not in Galf. Mon.

[7] *ipsos*] ipsis, A.

[8] *ipsius*] ipsi, A.

Galf. Mon. viii. 12. Deinde Killaraum montem adeuntes, structuram lapidum in vanum deponere laborabant; deficientibus autem cunctis subrisit Merlinus, suasque machinationes conficiens, levius quam credi potest lapides deposuit, navibusque imposuit, et cum gaudio ad Britanniam perduxit. Quod cum Aurelio indicatum fuisset, venit cum episcopis et abbatibus et aliis regni magnatibus in montem Ambrii, ubi in die Pentecoste coronam portavit, et duabus ecclesiis metropolitanis pastores instituit, concedens sedem Eboraci sancto Samsoni viro illustri, Dubricio quoque urbem Legionum. Cumque hæc et alia ibidem peregisset, præcepit Merlino lapides circa sepulturam nobilium erigere; qui præceptis ejus obediens, eodem modo quo in Killarao monte positi fuerant, mirabiliter collocavit. A.D. 490.

Sigebert, col. 93. Eodem anno, Idacius, Leviciæ[1] Hyspaniarum urbis episcopus, cronica sua, a primo Theodosii consulatu inchoata, hucusque perduxit. Gennadius etiam de viris illustribus librum suum hoc anno terminavit. Idacius. p. 72. Gennadius.

De Sancto Patricio Hibernensium doctore.

Id. Anno gratiæ CCCCXCI. Sanctus Patricius, secundus Hyberniæ archiepiscopus, anno ætatis suæ centesimo vigesimo secundo in Domino quievit. De cujus sanctitate et miraculis multa leguntur insignia; nam per annos quadraginta prædicabat virtutes apostolicas, dum cæcos illuminabat, surdos audire faciebat, dæmonia ab obsessis corporibus fugabat, incarceratos propriis sumptibus[2] liberabat, mortuos novem divina virtute præditus suscitabat. Abgetoria quoque trecenta quadraginta quinque et eo amplius scripsit, totidem episcopos ordinavit, presbyteros autem tria milia, necnon duodecim milia hominum in regione illa[3] ad fidem Christi convertit; reges septem, qui erant filii Amolgith, in uno die baptizavit, quadraginta diebus totidemque noctibus in cacumine collis Heli jejunavit, ubi tres petitiones pro his Hybernensibus, qui fidem Christi susceperant, postulavit; primo petiit, ut unusquisque susciperet pœnitentiam, licet in extremo statu vitæ; secundo, ne ab infidelibus consumeretur in æternum; tertio, ne supervivat aliquis Hybernensium in adventu Judicis, quia delebitur per orationem Sancti Patricii septem annis ante judicium. In uno[4] autem colliculo benedixit populum Hyberniæ, et ideo S. Patrick.

(Margin: Nennius, 59, p. 72 A.; Id. 60.; Id. 61.)

[1] *Leviciæ*] Levide, W.; Levice or Levite, West. This is Idacius Lamacensis, or Lemicensis (*i. e.* of Lima), bishop of Aquæ Flaviæ (Chaves in Portugal).

[2] West. inserts *redemptos*.

[3] *illa*] so Par., altering the original reading *Conacta*, which W. has, as Nennius. O. has *Conata*.

[4] *uno*] So Par., altering A.; illo, W. West.

A.D. 491. S. Patrick. ascendit, ut oraret pro eis et videret fructum laboris sui. Venerunt etiam ad eum ibi aves multi coloris innumerabiles ut benediceret eis,[1] quæ,[2] ad interpretationem sancti, significant omnes sanctos utriusque sexus Hybernensium pervenire ad eum in die judicii ad patrem et magistrum suum, ut sequantur illum ante Deum. Quatuor modis æquantur Moyses et Patricius; primo, angelo sibi colloquente in rubo igneo; secundo, in monte quadraginta diebus cum noctibus jejunavit; tertio, similes fuerunt ætate centum viginti duorum annorum; quarto, quia sepulchrum ejus non invenitur, sed in occulto humatus est, nemine sciente.[3] In pueritia autem, cum esset natione Hybernensis, a patre cum duabus sororibus suis in Scotiam venditus est cuidam homini, qui Cuulcu dicebatur, et porcarius illius erat. Denique decimo septimo ætatis suæ anno a captivitate ad patriam suam reversus est, et nutu Dei sacris litteris eruditus; atque tandem Romam veniens, ibidem tempus suum protrahebat donec eruditior haberetur, sanctasque percurrens scripturas divina mysteria penetravit. Dumque ibidem moraretur, missus est Palladius episcopus a Papa Cælestino ad Scotos in Christum convertendos; qui verbum Dei primo in Scotia prædicans, tandem Britanniam pervenit, et in terra Pictorum defunctus est. Audita vero morte Palladii, Patricius, Theodosio et Valentiniano imperantibus, a papa Cælestino ad partes occiduas missus est, ut vexillum sanctæ crucis gentibus prædicaret. Cumque ad Britanniam pervenisset, prædicavit ibi verbum Dei, et a gentibus regionis illius cum gaudio susceptus est. Deinde ad Scotos se conferens, prædicavit quod verbum Dei non potuit alligari. Tandem a Mathæo, per mirabilem archiepiscopum,[4] ad episcopalem gradum promotus, nomen Patricius in ordinatione suscepit, nam Mannun antea vocabatur. Ordinati sunt etiam cum eo Ausilius et Yserninus, et cæteri nonnulli ad ordines inferiores, ut sub ipso Domino ministrarent. Tunc, accepta benedictione in nomine Sanctæ Trinitatis, navem ascendit, et perveniens ad Britanniam insulam, prædicavit ibi multis[5] diebus. Deinde ad Hiberniam[6] cum thesauris spiritualibus transcendens baptizavit eos, et annis octoginta ibi prædicavit; ubi tandem ad culmen religionis provectus, ut relatum est, in senectute bona et virtutibus insignis in Domino quievit.

Marginal notes: Nennius, 61, p. 72 c. — Id. 62. — Marian. Scot., a. 388. Nennius, 55, p. 71 B. — Id. 56. — (This is enlarged from Nennius.) — 2 Tim. ii. 9. — Id. 57. — Id. 58. — Id. 62. — Id. 61.

[1] *eis*] eos, W.
[2] *quæ*] qui, A.
[3] *sciente*] scientie, A.
[4] *per mirabilem archiepiscopum*] rege et a sancto episcopo, Nennius; archiepiscopo, West.
[5] *multis*] non multis, Nennius.
[6] *Hiberniam*] Britanniam, A.

Ut Elle rex Andredcestre cepit. A.D. 492.

Hen. Hunt. ii. p. 710 A, C. Anno gratiæ CCCCXCII. Elle, qui regionem Australium Saxonum, ut supra dictum est, occupaverat, venit ex partibus Germaniæ, militare subsidium ducens secum, cujus fretus auxilio Andredescester urbem munitissimam obsedit; quo audito, convenerunt undique Britones quasi apes, et, assilientibus Saxonibus a tergo semper assistentes,[1] cum viris sagittariis hostes acriter infestabant. Dimissis ergo mœnibus, pagani gressus et arma dirigebant in eos; at Britones, pedum velocitate illis præstantiores, silvas cursu petebant, atque iterum ad mœnia tendentibus paganis, rursum a tergo infestabant. Hac arte Saxones diutius fatigati, stragem non minimam sunt perpessi. Tunc Saxones, exercitum in duas partes dividentes, partem unam mœnibus civitatis et alteram ad debellandum Britones assignarunt; cives vero diuturna fame contriti, cum jam pondus infestantium paganorum diutius ferre nequivissent, omnes in ore gladii perierunt, civitatemque illam hostes penitus deleverunt. Locus itaque civitatis usque hodie transeuntibus ostenditur desolatus. Andredcester taken by Ælla.

Mansit ergo ibidem Elle[2] cum tribus filiis suis, et regionem illam, quæ usque hodie Anglice "Suthsexe," Latine autem "Regio Australium Saxonum" dicitur, colere cœpit. Ælla occupies Sussex.

Nota.

Sigebert, col. 93. Anno gratiæ CCCCXCIII. Anastasius Romanum sumens imperium, annis XXV.[3] imperavit. Anastasius emperor.

Et sciendum est, quod anno, quo Zenon mortuus est, et Anastasius imperare cœpit, erant anni secundum Romanos ab Adam[4] quinque milia nongenti octoginta novem, et secundum supputationem Alexandrinorum quinque milia nongenti octoginta tres.

Ut Certic, primus rex Occidentalium Saxonum, venit in Britanniam.

Vit. Pontif. Hen. Hunt. ii. p. 710 E. Anno gratiæ CCCCXCIV. Gelasius sedit in cathedra Romana annis quatuor, mensibus octo, et diebus novendecim. Eodem tempore Certic, et filius ejus Kineric, cum quinque navibus in Britanniam applicuerunt, in loco qui postea de nomine Pope Gelasius I. Landing of Cerdic and Cynric.

---

[1] *assistentes*] assistentibus, A.

[2] *Elle*] ille, A.

[3] *xxv.*] xxi., W., though O. has *xxv.*

[4] *ab Adam*] om. W.

A.D. 494. ejus Certichesora, id est, portus Certic, dicebatur; quo die convenit universa multitudo regionis contra eos, et pugnam viriliter commiserunt. Saxones vero coram navibus immobiliter stabant, donec noctis tenebræ litem et lucem dirimerent;[1] inventis autem Saxonibus asperis, Britanni sese subtraxerunt, et pagani in terra hostili non sine frequentibus bellis regionis litora maris ibidem magis ac magis occupare cœperunt. Ab isto quoque Certic reges Occidentalium Saxonum originem habuerunt.

Hen. Hunt. ii. p. 710 B.

Cf. Flor. Wig. p. 524 C.

Nota de hæretico.[2]

Anastasius endeavours to restore Acacius bishop of Constantinople.

Anno gratiæ CCCCXCV. Anastasius imperator Accatium hæreticum et damnatum revocare cupiebat, at[3] Romani non consenserunt. Erat autem Constantinopolitanus episcopus, sed Deo et sanctæ ecclesiæ effectus est odiosus.

Sigebert, col. 93. (not in Sigebert.)

Continuatio. Achatius hæreticus fulminatur.

p. 73. Death of Acacius. Pascentius returns to Britain.

Anno gratiæ CCCCXCVI. Achatius hæreticus memoratus fulmine ictus periit. Per idem tempus Pascentius filius Vortigerni, qui in Germaniam, ut superius relatum est, diffugerat, in manu valida et armata, in aquilonali parte Britanniæ applicuit, ut sese patremque suum in Aurelium regem Britonum vindicaret. Cumque id[4] regi nuntiatum fuisset, collegit exercitum et obviam perrexit; qui ultro ad prælium venientes pugnam commiserunt, sed Pascentius tandem victus est, et in fugam propulsus.

Id. Galf. Mon. viii. 13.

De morte Aureliani regis.

Pascentius obtains help from Ireland.

Anno gratiæ CCCCXCVII. Pascentius memoratus, ad Gillomannium regem Hyberniæ se conferens, postulavit auxilium, ut se in Aurelium vindicaret; Gillomannius vero, quia Aurelius Choream gigantum ab Hybernia violenter asportaverat, auxilium promisit. Paratis itaque navibus ascenderunt eas, et velis prosperis in urbe Menevia appulerunt; quo divulgato, Uther frater Aurelii, quia et ipse infirmus jacebat, contra Gillomannium et Pascentium in Kambriam perrexit. Sed Pascentius antequam pugnam cum Uther fratre regis iniret, cum Aurelium infirmari cognovisset, corrupit quendam Saxoni-

Id. viii. 14.

---

[1] *dirimerent*] So altered by Par.; dirimebant, O. W.; diremerunt, H. Hunt.

[2] *de hæretico*] hæreticum, W.

[3] *cupiebat, at*] So altered by Par.; cupiens, O. W.; cupiebat sed, West.

[4] *id*] om. W.

Galf. Mon. viii. 14. cum, Eopa nominatum, donariis multis, ut Aurelium regem veneno perdere procuraret. At proditor ille, habitum monachi suscipiens, versus Wintoniam iter arripuit; postremo urbem ingressus et se medicum fingens regiis ministris obsequium suum obtulit, qui nihil potius quam medicum expectabant; qui tandem ad regis præsentiam perductus venenum ei porrexit; quo hausto, præcepit illi nefandus proditor ut dormiret, recepturus ilico sanitatem; nec mora, illabente per poros corporis et venas veneno, mors pariter subsecuta est. Deinde proditor ille, latenter elapsus, a curia recessit. Sed dum Wintoniæ ista gererentur, Gillomannius et Pascentius in Kambriam contra Uther fratrem regis pugnam acerrime commiserunt. Sed tamen convaluit[1] Uther, et, interfectis Gillomannio atque Pascentio, victoriam reportavit. His ita gestis, apparuit stella miræ magnitudinis et claritatis, uno tantum radio contenta, ad cujus radium erat globus igneus in similitudinem draconis extensus, et ex ore ejus duo radii procedebant, quorum unus longitudinem suam ultra Gallicana climata extendere videbatur, alter vero versus mare Hybernicum vergens, in septem radios minores terminabatur. Hoc sidere viso, Uther, nimio terrore percussus, sapientes suos sollicitabat, ut, quid stella portenderet, indicarent; qui respondentes dixerunt, "Te quidem sidus et igneus draco sub sidere significat; "radius autem, qui versus Gallicanam plagam porrigitur, "portendit filium tibi futurum potentissimum, qui plurima "regna, quæ sidus contegit, possidebit; alter vero radius filiam "innuit, cujus filii et nepotes regnum Britanniæ succedenter "habebunt. Festina ergo, dux nobilissime, festina; defunctus "est enim ille frater tuus, rex Britonum inclitus Aurelius[2] "Ambrosius, cum quo simul militia et gloria Britonum ex-"piravit." Nec mora, venerunt nuntii casum regis indicantes, et ipsum jam ab episcopis et abbatibus regni regio more sepultum infra Choream gigantum, quam ipse fieri imperarat.

A.D. 497.

Death of Aurelius Ambrosius.

Id. viii. 16.

Gilloman and Pascentius slain.

Id. viii. 14.

Comet.

Id. viii. 15.

Its explanation.

Burial of Aurelius Ambrosius.

Id. viii. 16.

De coronatione Uterpendragon.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCCXCVIII. Anastasius sedit in cathedra Romana anno uno, mensibus undecim, et diebus viginti quatuor. Pope Anastasius II.

Galf. Mon. viii. 16. Per idem tempus, Uther, frater Aurelii regis Britonum defuncti, audito casu fratris, cum festinatione Wintoniam venit, et convocato populo regni et clero Britanniæ diadema suscepit. Reminiscens itaque de sidere supradicto, jussit fabricari duos

Coronation of Utherpendragon.

Id. 17.

[1] *convaluit*] invaluit, W.; prævaluit, Galf. Mon.

[2] *Aurelius*] altered by Par. from Aurelianus.

A.D. 498. The dragon standard. dracones ex auro, ad similitudinem draconis quem in radio stellæ inspexerat, et unum in ecclesia primæ sedis Wintoniæ obtulit, alterum vero sibi retinuit in prælia deferendum. Ab illo ergo tempore vocatus fuit Britannice Utherpendragon, Anglica vero lingua[1] "Uhtherd drakehefed," Latine autem "Uther caput draconis;" unde usque hodie mos inolevit regibus terræ hujus, quod pro vexillo draconem in bellicis expeditionibus ante se statuunt deferendum. Galf. Mon. viii. 17. (Not from Galf. Mon.)

Rising of Octa and Eosa. Sub his diebus, Octa filius Hengisti, atque Eosa cognatus suus, cum soluti essent a fœdere quod Aurelio pepigerant, moliti sunt regi Uther bellum movere et suos [fines] dilatare.[2] Maxima igitur Saxonum multitudine stipati aquilonales Britanniæ provincias invaserunt, et munitiones ab Albania usque ad Eboracum penitus destruxerunt. Postremo cum urbem Aldclud obsidere incepissent, supervenit Utherpendragon cum tota fortitudine regionis, et cum illis pugnam commisit. Restiterunt viriliter Saxones, et Britones in fugam propulerunt, insecutique sunt eos pagani usque ad montem Danet,[3] dum sol diem stare permittebat.[4] Occupaverunt montem Britones, illumque pro refugio habuerunt, quid agerent ignorantes. Tandem salubri consilio decreverunt nocturnum in hostes impetum facere, atque ipsos soporatos et inermes occupare; statuti itaque per turmas et armati, castra hostium petunt, eosque acriter invadunt; qui ita ex improviso occupati inutiliter prælium reddiderunt, cum cæteri ex præmeditatione audaciam recepissent; tandem capti sunt Octa atque Eosa, et Saxones penitus dissipati. Denique omnibus pacificatis rex Londonias perrexit, Octam quoque et Eosam ibidem in carcere servari fecit. Festo etiam Paschali imminente jussit proceribus regni ibidem convenire, ut, sumpto diademate, sanctum diem honore debito celebraret. Paruerunt ilico cuncti, et rex festivitatem cum gaudio celebravit. Aderat inter cæteros nobiles Gorlois, dux Cornubiæ, cum uxore sua Igerna, cujus pulchritudo omnes mulieres Britanniæ superabat; quam rex cum inspexisset, subito incaluit amore illius, et illi soli aurea pocula incessanter et fercula dirigebat; quod cum maritus ejus comperisset, iratus valde sine licentia a curia recessit. Rex itaque valde indignatus, Cornubiam cum festinatione petivit, in urbes ejus et oppida ignem accumulans; ad ultimum cum ad oppidum Dimilioch pervenisset, comitem obsessum ad prælium provocavit. Comes vero inconsulte agens, oppidum

Galf. Mon. viii. 18.

Their defeat, capture, and imprisonment in London.

Id. viii. 19.

Guilty love of Uther for Igerna, wife of Gorlois, duke of Cornwall.

[1] *vero lingua*] om. W.

[2] *suos fines dilatare*] nationes ejus dilacerare, Galf. Mon.

[3] *Danet*] Damen, Galf. Mon.

[4] *dum . . . permittebat*] dum sole dies emicuit, West.; O. W. and Galf. Mon. as text.

Galf. Mon. viii. 20. egressus est; sed inter primos corruit letaliter vulneratus, et socii ejus penitus sunt dissipati. Rex vero, post mortem illius, uxorem ejus duxit matrimonio copulatam, genuitque ex ea filium et filiam; filius autem Arthurus dicebatur, filia vero Id. viii. 19. Anna. Sed Arturus, ut celebris haberetur, mira probitate promeruit. A.D. 498. p. 74. Birth of Arthur and Anna.

Duo Apostolici consecrantur.

Vit. Pontif. Anno gratiæ CCCCXCIX. Mortuo Papa Anastasio, in sede Apostolica duo consecrantur, Simmacus videlicet atque Laurentius. Et cum inde magna dissensio Romæ haberetur, decrevit senatus Romanus ut ambo pergerent ad regem Italiæ Theodoricum; quod cum factum fuisset, adjudicavit rex, ut qui prius fuit ordinatus, et cui major pars populi faveret, sedem Apostolicam obtineret. Tunc Simmacus, in sede confirmatus, Laurentium in Micena[1] ecclesia episcopum ordinavit; sed post annos tres accusatus est Simmacus, et Laurentius revocatus. Tunc Simmacus, synodo congregata centum et quindecim episcoporum, a crimine sibi objecto coram omnibus se purgavit; et tunc iterum projectus est Laurentius et Simmacus revocatus. Contest for the papacy between Symmachus, and Laurence.

Nota novum episcopatum.

Sigebert, col. 95. Anno gratiæ D. Lodowicus, rex Francorum, ecclesiæ Remensi multa prædia contulit. Remigius, multa earum parte data ecclesiæ Laudunensi, sedem episcopatus ibi esse constituit. Gifts of Clovis to Rheims. The see of Laon established.

Unde Portesmues.

Hen. Hunt. ii. p. 711 A. Anno gratiæ DI. Port et duo filii ejus, Bleda et Magla, cum duabus navibus applicuerunt in Britanniam, in loco qui de nomine Port Portesmuthe nomen accepit. Porro, ducem regionis illius expellentes, maris[2] litora occuparunt, et locum illum desertum inhabitare cœperunt. Landing of Port and his sons.

Item.

Sigebert, col. 95. Anno gratiæ DII. Simmacus[3] patricius et gener ejus Boetius omnium liberalium artium libro[s] de Græco in Latinum transtulerunt. Symmachus and Boethius.

[1] *Micena*] Altered by Par. to *Nicena*. Anastasius has *Nuceriam*, correctly, *i.e.* Nocera. Compare Hist. Misc. xvii. 2.

[2] This latter clause is introduced by the compiler.

[3] *i.e.* Q. Aurelius Memmius Symmachus.

A.D. 503.

Nota ultionem Trinitatis.

Olimpus, a blasphemer, miraculously burnt.

Anno gratiæ DIII. In Affrica Olimpus quidam insanissimus,[1] dum in balneis Sanctam Trinitatem blasphemaret, ignito jaculo cælitus superveniente combustus est. Sigebert, col. 95.

Nota baptismum hæretici.

Miracle with respect to heretical baptism.

Anno gratiæ DIV. Constantinopolim dum Deutherus, Arrianus episcopus, quendam nomine Barbam baptizaret, et male distinguens Trinitatem diceret, "Baptizo te, Barba, in nomine "Patris, per Filium, in Spiritu Sancto," aqua disparuit. Id.

Item. Nota cujusdam sophisma.

Refutation of Eutychianism by Alamundus, king of the Saracens.

Anno gratiæ DV. Alamundus, rex Saracenorum, ab orthodoxis baptizatus, cum eum vellent Euticiani seducere, refellit eos hac fabulosa inductione, dicens, quod litteras acceperat de morte archangeli Michaelis; illisque respondentibus hoc impossibile esse, eo quod angeli sint impassibilis naturæ. "Quo-"modo ergo," inquit, "secundum vos nudus crucifixus est "Christus, nisi duarum naturarum esset, quandoquidem nec "angelus mortuus est?" Id.

Continuatio. Nota de "Gloria in excelsis."

Gloria in Excelsis.

Anno gratiæ DVI. Simmacus Papa instituit, omni die Dominico vel martyrum natalitio, "Gloria in excelsis" ad missas canere, quem hymnum Thelesforus Papa nocte tantum Natalis Domini cantari instituit, et in eo ad angelorum verba ea, quæ sequuntur, adjecit. Id. a. 493, col. 94.

Sampson and Dubricius, archbishops.

Anno gratiæ DVII. Floruerunt in Britannia sanctus Samson, archi[episcopus Ebor]acensis, et Dubricius, archiepiscopus urbis Legionum. Galf. Mon. viii. 12.

Papa.

Pope Hormisdas.

War of Cerdic and Cynric with the Britons.

Anno gratiæ DVIII. Hormisda sedit in cathedra Romana annis novem, diebus septendecim, et cessavit sedes diebus sex. Eodem tempore, Certich et filius ejus Kineric Britones ad prælium provocarunt: infirmabatur enim Uther rex Britonum, nec se potuit in latus aliquod[2] declinare; unde ducem Vit. Pontif. Hen. Hunt. ii. p. 711 A.

---

[1] *insanissimus* is not in Sigebert or in the Hist. Misc. (xvii. 9).

[2] *aliquod*] O.W.; aliud, A. West. This sentence is introduced by the compiler, who has mixed up Geoffrey of Mon. and Henry of Hunt.

Cf. Hen. Hunt. ii. p. 711 B. Nathanliot principem militiæ Britonum ordinavit. Convenientibus autem Saxonibus et Britannis pugnam acriter commiserunt; sed Saxones, aciebus Britonum perforatis, ducem Nathanliot peremerunt. Corruerunt etiam cum eo ex Britonibus quinque milia virorum, et Saxones cum victoria recesserunt. A.D. 508. Defeat and death of Natan-leod.

Octa et Eosa de carcere evaserunt.

Galf. Mon. viii. 21. Anno gratiæ DIX. Custodes carceris, quo Octa et Eosa tædiosam agebant vitam, donariis corrupti, fugerunt cum eis in Germaniam, atque cum classe maxima in exitium Britanniæ redierunt. Commisit itaque rex Uther exercitum Britanniæ Loth consuli Leil, viro strenuissimo, quia ipse invalitudine maxima tenebatur. Cumque in hostes progressum fecisset, multotiens ab eis repulsus est, quia Britanni noluerunt ipsius consiliis obedire. Escape of Octa and Eosa, who again invade Britain.

Item continuatio.

Sigebert, col. 96. Anno gratiæ DX. Anastasius imperator Lodowico Francorum regi litteras de consulatu misit et coronam auream lapidibus pretiosis decoratam, et ex illa die consul est appellatus. Clovis made consul by Anastasius.

Ut Saxones ecclesias Britanniæ destruxerunt.

Anno gratiæ DXI. Videntes Saxones, qui Britanniam inhabitabant, Utherpendragon regem gravi infirmitate oppressum, convenerunt omnes in unum, ut insulanos a finibus suis expellerent et junctis viribus fertilem patriam sibi in perpetuum subjugarent. Perlustrantes itaque quasque provincias, cum neminem sibi resistere cognovissent, totam fere insulam a mari usque ad mare devastare cœperunt; nec prælatis ecclesiarum vel rebus ecclesiasticis parcentes, Christianitatem pæne totam in insula deleverunt. Insulani autem regem infirmum deserentes, ad montium abrupta et silvarum latibula confluxerunt, quia nimirum fallere non potuit proverbium illud antiquissimum, quo dicitur, quod "Capite infirmato, cætera "membra dolent." Ravages of the Saxons in Britain.

Ut Uterpendragon, portatus in lectica, Saxones devicerit.

Anno gratiæ DXII. Rex Britonum Utherpendragon, de regni subversione et ecclesiæ sanctæ oppressione vehementer commotus, convocatis omnibus regni sui magnatibus, acriter eos de superbia et segnitie increpavit. Convitia etiam multa cum opprobriis inferens, juravit quod ipsemet illos in hostes con- Galf. Mon. viii. 22. Defeat of the Saxons under Octa and Eosa by Uther.

A.D. 512. duceret, ut animos omnium ad statum et audaciam pristinam revocaret. Præcepit ergo feretrum sibi fieri quo portaretur, cum alteriusmodi progressum sibi infirmitas denegaret; imposito itaque rege, cum tota fortitudine[1] Verolamium perrexit, ubi jam nefandi Saxones universam patriam affligebant. Cumque edocti essent Octa et Eosa de adventu Britonum, regemque eorum in feretro advenisse, dedignati sunt cum illo præliari, quia in vehiculo veniebat; receperunt se itaque infra urbem, et valvas, ut qui nihil timebant, deseruerunt apertas. At Uther jussit ocius civitatem obsidere et mœnia undique complanare, stragemque non minimam Saxonibus inferentes, mœnibus subversis, jam essent ingressi, nisi demum resistere perstitissent. Mane autem facto egressi sunt Saxones, catervis dispositis, Britones ad prælium provocantes; restiterunt audacter Britones, invadunt viriliter Saxones, et necem mutuam utrobique conficiunt; postremo victoria regi Britonum cessit, interfectisque Octa atque Eosa, cæteri Britonibus terga dederunt. Cepit ergo inde tanta lætitia regem, ut, qui prius sine alterius adminiculo sese erigere nequiret, levi conamine resedit[2] in loculo, ac si sanitatem pristinam recepisset.

Galf. Mon. viii. 23.

Death of Octa and Eosa. p. 75.

Continuatio. Papa.

Pope John I. Death of S. Geneviève.

Anno gratiæ DXIII. Johannes sedit in cathedra Romana annis duobus et mensibus novem. Eodem anno virgo Sancta Genovefa Parisiensis octogenaria transiit ad Dominum.

Vit. Pontif. Sigebert, a. 512, col. 97.

De morte Elle regis Australium Saxonum.

Arrival of Stuph and Wihtgar.

Anno gratiæ DXIV. Venerunt nepotes Certic, Stuph et Wihtgarus, cum duabus[3] navibus in Britanniam, et[4] applicuerunt in occidentali parte Britanniæ. Venerunt igitur duces Britonum contra eos ad prælium, sed fortitudo [eorum illico dissipata est. Facta est fortitudo] Certic terribilis valde; nempe, universam insulam hostiliter pertransiens, vix invenit qui repugnaret, unde in dies singulos aucta est magnificentia paganorum. Eodem anno Elle, quem omnes Saxones pro rege habuerunt, defunctus est; regnavitque pro eo Cyssa filius ejus, de[5] cujus nomine Cicestria, quam ipse fundavit, nomen sortita est.

Hen. Hunt. ii. p. 711 C, D.

Death of Ælla.

---

[1] O. W. ins. *regni.*

[2] *resedit*] om. W.; West. has *jam* before *resedit.*

[3] *duabus*] tribus, Hen. Hunt., and so the A. S. Chron.

[4] *et . . . Britanniæ*] Introduced by the compiler.

[5] *de . . . est*] Introduced by the compiler.

Papa. A.D. 515.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DXV. Felix sedit in cathedra Romana annis quatuor, mensibus duobus, et diebus tredecim. Pope Felix IV.

Hic clerum a populo in ecclesia segregavit, qui ante permixti sedere consueverant. His regulations as to the clergy in church.

De morte Uterpendragon, et de fonte venenato opinio.

Galf. Mon. viii. 24. Anno gratiæ DXVI. Cum rex Britonum Utherpendragon apud Verolamium infirmitate gravatus jaceret, direxerunt Saxones maleficos unanimi consensu in cultu pauperrimo, qui regem veneno perdere procurarent; qui Verolamium usque pervenientes, quomodo regem perderent sollicite explorabant. Tandem inter cætera [unum] præelegerunt, quo propositum suum ad effectum perducerent. Erat autem extra civitatem fons aquæ nitidissimæ, de quo rex bibere consueverat, quia liquores alios sumere abhorrebat; fontem itaque aggressi proditores nefandi ipsum undique infecerunt veneno, ita ut aqua manans tota corrumperetur. Ut autem potasset ex ea rex, festinæ morti succubuit, et homines centeni post illum, donec, comperta fraude, cumulum terræ superposuerunt. Death of Utherpendragon.

Hunc[1] quoque fontem nonnulli ipsum esse credunt quem invictus martyr Albanus, ad martyrium properans, sitienti populo de terra arida orando produxit. S. Alban's fountain.

De coronatione regis Arthuri.

Galf. Mon. viii. 24. Id. ix. 1. Defuncto autem rege, convenerunt pontifices cum clero regni et populo, ipsumque infra Choream gigantum more regio humaverunt. Quo facto, Dubricius urbis Legionum archiepiscopus, associatis sibi episcopis et magnatibus, Arthurum filium ejus, juvenem quindecim annorum, in regem erexerunt: erat enim inauditæ virtutis atque largitatis, unde tantam gratiam promeruit, ut a cunctis fere populis amaretur; confluebat enim ad eum tanta militum multitudo, ut sufficienter quæ illis ministraret stipendia non haberet. Invitaverant igitur eo tempore Saxones concives suos ex Germania, et, duce Colgrino, subjugaverant sibi totam insulæ partem, quæ a flumine Humbri usque ad mare Katanesium[2] dilatatur. Quo audito, Arthurus, cum subdita sibi gente, Eboracum petivit a Saxonibus jam subactum; Colgrinus autem adventum Arthuri Burial of Uther. Succession of Arthur.

---

[1] *Hunc*] Hinc, A. W., mistaking *hūc*, which O. has, for *hnc*; West. has "Hic quoque fons creditur." This sentence is not in Galf. Mon.

[2] *i.e.* Caithness.

A.D. 516. comperiens, cum multitudine maxima, juxta flumen Duglas obviam perrexit; et facto congressu, Arthurus Colgrinum in fugam coegit, ac fugientem insecutus infra Eboracum obsedit. Baldulfus vero, frater Colgrini, circa maritima adventum Saxonum expectans, proposuit nocturnam irruptionem facere in Arthurum; sed Arthurus per exploratores præmunitus, misit Cadorem, Cornubiæ ducem, cum militibus secentis et tribus milibus peditum, ad viam qua hostes veniebant, qui inopinatum impetum facientes, quibusdam interfectis et laceratis, cæteros in fugam compulerunt.

Battle of the Duglas. Baldulf defeated by Cador.

Galf. Mon. ix. 1.

Ut Arthurus propter militare subsidium in Minorem Britanniam destinaverit.

Celdric lands in Scotland.

Anno gratiæ DXVII. Venit dux Cheldricus a Germania cum navibus septingentis, et in Albaniam applicuit. Timuerunt itaque Britanni contra tantam multitudinem dubium inire certamen; unde Arthurus obsidionem Eboraci relinquens, ad urbem Londoniarum cum exercitu suo secessit; deinde habita cum suis deliberatione misit nuntios in Minorem Britanniam ad regem Hoelum, qui ei[1] calamitatem Britanniæ intimarent. Erat Hoelus filius sororis Arthuri ex Dubricio, rege Armoricanorum Britonum, generatus; unde, audita inquietatione quæ avunculo ingerebatur, jussit navigium parari, collectisque quindecim milibus armatorum, proximo ventorum flatu in portu Hamonis applicuit. Excepit illum Arthurus cum gaudio, quo honore tantum virum recipere decebat. Eodem anno virgo Dei Brigida migravit ad Dominum.

Id. Id. ix. 2.

Arrival of Hoel king of Brittany.

Death of S. Bridget.

Sigebert, col. 97.

De victoria Arthuri in monte Colidonis.

Pope Boniface II.

Arthur defeats the Saxons at Lincoln.

Anno gratiæ DXVIII. Bonefacius sedit in cathedra Romana duobus annis et diebus septem. Per idem tempus Arthurus, rex Britonum, collecto exercitu grandi, urbem Kaerlindcoit, quæ nunc Lincolnia dicitur, petivit, ubi inventis Saxonibus inauditam ex eis stragem fecit; ceciderunt namque ex illis una die sex milia hominum, qui partim fluminibus submersi, partim telis perforati, partim in fugiendo trucidati, vitam miserabiliter finierunt. Arthurus vero fugientes insecutus non cessavit, donec ad nemus Colidonis pervenerunt, ibique ex fuga confluentes Arthuro resistere conati sunt, sese viriliter defendentes; quod Arthurus intuens, jussit arbores circa partem illam nemoris incidi, et truncos ita in circuitu locari, ut

Vit. Pontif. Galf. Mon. ix. 3.

Battle of the Caledonian forest.

---

[1] *ei*] ipsi, O. W.

Galf. Mon. ix. 3. egressus eis penitus negaretur; volebat namque eos ibidem tam diu obsidere, donec omnes inedia interirent. At Saxones, quo vescerentur non habentes, eo pacto petierunt egressum ut saltem nudis corporibus[1] Germaniam petere sinerentur. Tunc Arthurus, quæsito consilio, petitioni eorum adquievit, retinens ipsorum[2] opes, et spolia, reddendique vectigal obsides, solummodo recessum concessit. A.D. 518.

Justinus imperator.

Ado, col. 107. Sigebert, col. 97. Anno gratiæ DXIX. Justinus Romanorum imperat annis octo. Hoc etiam anno Boetius, Papiæ[3] exiliatus, librum de consolatione philosophiæ edidit. Justin I. Boethius.

De admiranda pugna regis Arthuri contra Saxones.

Galf. Mon. ix. 3. Anno gratiæ DXX. Pœnituit Colgrinum, Baldulfum, et Cheldricum, Saxones, pactum cum Arthuro fecisse; unde in Britanniam revertentes in Totonesio littore appulerunt, et ad ultimum urbem Badonis obsederunt. Rumore itaque divulgato, Arthurus obsides eorum suspendi præcepit; deinde obsidionem petens [præcepit] omnibus ad arma convolare; ipse lorica indutus galeam simulacro draconis insculptam capiti[4] adaptavit; humeris quoque suis clipeum vocabulo Pridwen appendit, quo imago sanctæ Dei genitricis depicta, ipsam ad memoriam ejus sæpissime revocabat; accinctus etiam Caliburnio gladio optimo, lancea[5] nomine Rou ejus dexteram decoravit. Dein' catervis dispositis audacter paganos invasit; ipsi die tota viriliter resistentes, Britones assidue prosternebant. Vergente tandem ad occasum sole, Saxones proximum occupant montem, illum pro castro habituri; at ubi sol posterus diem reduxisset, Arthurus cum exercitu suo montis cacumen ascendit; sed in ascendendo multos suorum amisit, Saxones namque ex alto occurrentes facilius vulnera infligebant. Britanni tamen maxima probitate cacumen montis adepti, hostibus strages acerrimas ingerebant; quibus Saxones pectora prætendentes, omni nisu resistere perstiterunt. Cumque multum diei[6] in certando consumpsissent, Arthurus, tandem[7] abstracto Caliburnio gladio, nomen beatæ Mariæ virginis invocavit, atque cito impetu sese infra densas hostium acies immittens, quemcunque attingebat solo ictu perimebat; nec

Battle of Badon (Bowden?) hill.

Id. ix. 4.

p. 76.

[1] *nudis corporibus*] cum solis navibus, Galf. Mon.
[2] *ipsorum*] eorum, W.
[3] *Papiæ*] Not in Sigebert.
[4] *capiti*] capita, A.
[5] *lancea*] lanceam, A. O.
[6] *multum diei*] diem, O. W.
[7] *tandem*] om. W.

A.D. 520. cessavit impetum facere, donec octingentos quadraginta viros solo gladio interfecit. Ceciderunt ilico Colgrinus et Baldulfus frater ejus, et cum eis multa milia barbarorum; at Cheldricus, viso sociorum periculo, cum reliquiis exercitus in fugam conversus est. Jussit itaque rex Cadorem Cornubiæ ducem illos insequi, qui postremo, cum nihil tutaminis accessisset, laceratis agminibus Thanet insulam petierunt. Insequitur eos ibidem dux, nec quievit donec, perempto Cheldrico, cæteros in deditionem accepit. Eodem anno Johannes sedit in cathedra Romana annis duobus.

Death of Colgrin and Baldulf. Death of Celdric. Pope John II.

Galf. Mon. ix. 4. Id. ix. 5. Vit. Pontif.

De quarta victoria regis Arthuri.

Anno gratiæ DXXI. Boetius, exilio fatigatus, a Theoderico, Gothorum rege, perimitur. Eodem anno nuntiatum est Arthuro, Scotos atque Pictos in urbe[1] Aldclud Hoelum regem obsedisse, ubi infirmatus jacebat; quocirca properabat ei in auxilium, ne a barbaris caperetur; cujus adventum hostes cum cognovissent, apud Mureif fugam inierunt, quos Arthurus insequens ibidem obsedit; qui, de nocte egredientes, stagnum Lumonoi[2] intraverunt. At Arthurus, navibus collectis, insulam circuivit, ipsosque per dies quindecim tanta fame afflixit, ut ad milia morerentur. Quo facto, venerunt episcopi illius regionis nudis pedibus ad regem cum lacrimis, rogantes ut de populo misero misericordiam haberet, et patriæ portiunculam inhabitare permitteret sub jugo perpetuæ servitutis; commotus ergo rex super lacrimis episcoporum, et[3] eis veniam condonavit.

Death of Boethius. The Scots and Picts besiege Hoel in Dumbarton. Arthur pardons them at the request of the bishops.

Sigebert, col. 98. Galf. Mon. ix. 5. Id. ix. 6.

Arthurus ecclesias renovat.

Anno gratiæ DXXII. Agapitus sedit in cathedra Romana mensibus undecim, cui successit Silverius anno uno. Per idem tempus, cum rex Arthurus civitatem Eboraci esset ingressus, instante Nativitatis Domini die, visa sacrarum ecclesiarum desolatione, vehementer condoluit, ubi convocato clero et populo, Pyramo capellano suo archiepiscopatus sedem concessit. Ecclesias per totam Britanniam destructas renovat, nobiles[4] regni a Saxonibus expulsos revocat, terras eis et possessiones paternas affluenter sumministrat.

Pope Agapetus I. Pope Silverius. Restoration of churches in York and elsewhere by Arthur.

Vit. Pontif. Galf. Mon. ix. 8.

---

[1] *urbe*] rube, A.

[2] *i.e.* Loch Lomond.

[3] *et*] om. O. W.; West. adds at the end *et annuit postulata*, which accounts for the previous *et*. This is an abridgement of Galf. Mon.

[4] *renovat, nobiles*] renovavit nobiles, O.; renovavit nobilesque, W.

Ut Arthurus uxorem duxerit. A.D. 523.

Galf. Mon. ix. 9. Anno gratiæ DXXIII. Cum rex Arthurus Britanniæ insulam ad statum pristinum revocasset, uxorem duxit nomine Guenhumaram, ex nobili Romanorum genere procreatam. Hæc, in thalamo ducis Cornubiæ educata, totius insulæ mulieres pulchritudine superabat. Tunc invitatis quibusque probissimis ex regnis longe positis, tantam in domo sua cœpit habere facetiam,[1] ut in induendo sive in arma ferendo longe manentes populos ad æmulationem sui provocaret; sicque fama largitatis atque probitatis illius per diversas regiones divulgata, regibus transmarinis timorem non minimum inferebat. Marriage of Arthur and Guenhumara. Id. ix. 11.

Papa. Continuatio.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DXXIV. Vigilius sedit in cathedra Romana annis sedecim, diebus viginti sex, et cessavit sedes mensibus tribus et diebus quinque. Pope Vigilius.

Ut Arthurus provincias conterminas sibi subjugaverit.

Galf. Mon. ix. 10. Anno gratiæ DXXV. Rex Arthurus, parata classe maxima, Hyberniæ insulam petivit; cui applicanti Gillamurius rex cum populo patriæ obviavit; tandem, Gillamurio capto, cæteri principes deditioni sunt coacti. Deinde Islandram, Goutlandiam, atque Orchadum insulas, ferro flammaque consumens, has omnes regiones constituit sub tributo; quo facto, Britanniam reversus est. Arthur reduces Ireland, Iceland, Jutland, and the Orkneys.

De hæresi Acephalorum.

Sigebert, col. 99. Isidor. Etymol. viii. 5. Sigebert, col. 99. Anno gratiæ DXXVI. Acephalorum hæresis convincitur et damnatur. Dicti Acephali, id est, sine capite; nullus enim illius hæresis auctor reperitur. Hi trium capitulorum Chalcidonensis concilii sunt repugnatores, duarum substantiarum in Christo proprietatem negant, et unam in ejus persona naturam prædicant. Astruunt enim Paulum apostolum in suis epistolis præcepisse feminas debere fieri diaconas, quia eas commemorat post diaconos. Heresy of the Acephali.

Justinianus imperator.

Ado, col. 108. Anno gratiæ DXXVII. Justinianus Romanum suscipiens imperium annis triginta et octo imperavit. Eodem anno vene- Justinian I. emperor.

---

[1] *facetiam*] facesciam, A.; urbanitatem, Galf. Mon.

A.D. 527. Invasion of East Anglia and Mercia. runt de Germannia pagani et occupaverunt Est-angliam, id est, regionem illam quæ Orientalium Anglorum regio dicitur, quorum quidam Merciam invadentes bella cum Britonibus plurima peregerunt; sed, quoniam proceres eorum erant multi, nomine carent. Eodem anno, regnum Orientalium Saxonum, quod modo Essexia dicitur, originem sumpsit; quod primus, ut putatur, tenuit Erkenwinus, qui fuit filius Offæ, qui fuit Biedcan, qui fuit Sigewlf, qui fuit Suannæ, qui fuit Gesac, qui fuit Andesc, qui fuit Nascad. Hen. Hunt. ii. p. 712 A. Kingdom of the East Saxons. Id. p. 712 C.

Invasion of the Isle of Wight by Cerdic and Cynric. Anno gratiæ DXXVIII. Certic et filius ejus Kineric, congregatis ingentibus armatorum copiis apud Wectam insulam, stragem magnam ibidem hominum fecerunt apud Withgaresberi,[1] et insulam illam sibi subdiderunt. Id. p. 712 D.

Corpus Antonii revelatur.

S. Anthony's body. Anno gratiæ DXXIX. Corpus Antonii monachi, divina revelatione inventum, ad Alexandriam delatum est. Sigebert, col. 100.

Nota miraculum.

Miracle in the case of certain African bishops. Anno gratiæ DXXX. Quidam orthodoxi episcopi in Affrica, linguis sibi præcisis radicitus a Wandalis, postmodum clare loquendo multis miraculo fuere. Quod miraculum unus eorum auxit, qui, in elationem versus, statim divino privatus dono obmutuit. Id.

Continuatio.

S. Vedast, bishop of Arras. p. 77. Anno gratiæ DXXXI. Sanctus Vedastus, primus Atrebatensis episcopus, a sancto Remigio ordinatur. Id.

Nota de tabula Dionisii.

Cycle of Dionysius Exiguus. Anno gratiæ DXXXII. Abbas Dionisius cyclum suum orditur, cylorum quinque decennovenalium. Et quia secundus annus operis hujus concordare debet, in ratione compoti, primo anno Nativitatis Christi, debet tricesimus quintus annus cycli Dionisii concordare, in ratione compoti, tricesimo quarto anno Nativitatis Christi, ut scilicet, quartadecima luna Aprilis occurrat nono kalendas Aprilis in quinta feria; passio Christi, octavo kalendas Aprilis in sexta feria; resurrectio, sexto kalendas Aprilis in die Dominica. Sed quia non ita occurrit, sed luna xiv° Aprilis occurrit eo anno xii. kalendas Aprilis in prima feria, Dominica vero dies Paschæ in quinto kalendas Aprilis, ideo improbatur, quia repugnat evangelicæ veritati. Id.

The digest of Justinian. Hoc quoque anno imperator Justinianus libros legum Romanorum abbreviavit in uno volumine, quod Justinianum vocatur.

---

[1] *i.e.* Carisbrooke.

Certic primus [rex] Australium Saxonum obiit. A.D. 533.

Hen. Hunt. ii. p. 712 D. Galf. Mon. ix. 11.

Anno gratiæ DXXXIII. Certic, primus rex Occidentalium Saxonum, mortuus est, et regnavit pro eo Kineric filius ejus viginti sex annis. Eodem tempore, rex Arthurus, totam Europam subjugare affectans, parato navigio, Norwegiam adivit. Quo cum pervenisset, invenit Sichelinum regem illius patriæ jam defunctum, qui moriens Loth sororio Arthuri regnum assignaverat Norwegensium; erat enim Loth nepos Sichelini, juvenis miræ probitatis atque largitatis, unde sibi in regnum succedere adoptaverat. Erat autem tunc Walwanius filius prædicti Loth, duodecim annorum juvenis, Vigilio papæ traditus ad nutriendum,[1] a quo etiam et militiæ cingulum accepit. Tandem cum Arthurus Loth, subactis Norwegensibus, in regnum sublimasset, ad Britanniam cum gaudio remeavit, Gallicanas partes adire desiderans, quas supra modum sibi subdere anhelabat.

Death of Cerdic. Cynric succeeds. Arthur in Norway.

Continuatio.

Sigebert, col. 101.

Anno gratiæ DXXXIV. Teodoricus abbas, discipulus[2] sancti Remigii, et Theodulphus abbas, ipsius Teodorici discipulus, in Gallia clarent.

Theodoric and Theodulphus.

Item.

Id.

Anno gratiæ DXXXV. In Gallia clarent fratres uterini, eadem die nati, eadem die pontifices consecrati, Medardus videlicet ad titulum Noviomensem, Gildadus ad Rothomagensem, uno die absoluti a sæculo et assumpti a Christo.

Bishops of Noyon and Rouen.

De morte S. Benedicti.

Id., col. 102.

Anno gratiæ DXXXVI. Sanctus Benedictus, secundum quosdam, ex hoc sæculo migravit.

Death of S. Benedict.

Ut Arthurus ad subjugandum partes Gallicanas mare transfretaverat.

Galf. Mon. x. 2. Id. ix. 11.

Rex Arthurus, partes Gallicanas suæ ditioni subdere cupiens, parato navigio, Modredo nepoti suo custodiam totius Britanniæ cum uxore sua commisit. Deinde mare cum prosperitate pertransiens, Estrusiam, quæ nunc Normannia dicitur, sine difficultate subegit. Denique ulterius procedens, universas Galliæ provincias depopulans, Frollonem tribunum ad ultimum

Arthur commits Britain to Modred. Arthur's conquests in France.

[1] This is altered from "obsequio "Sulpicii Papæ ab avunculo tradi-"tus," which Galf. Mon. has, in order to make the Pope's name at least correct.

[2] *discipulus*] discipuli, A.

A.D. 536. duello peremit, et civitatem Parisius in sua jura recepit. Porro versus occidentem proficiscens, Andegaviam, Pictaviam,[1] et totam Aquitanniam suæ potestati adjecit. Galf. Mon. ix. 11.

Ut Arthurus Lucium Romanæ urbis consulem interfecerit.

Anno gratiæ DXXXVII. Contigit miraculum, omnibus notissimum, de Theophilo apostata et matre Salvatoris. Cf. Sigebert, col. 102.

Arthur goes to Autun, and defeats the Romans under Lucius at Langres.

Hoc etiam tempore Arthurus, rex Britonum, subjugatis Galliæ finibus, Augustudunum profectus est, ubi Lucium Romanæ urbis consulem, qui Gallis in auxilium venerat, prope Lengrias, in valle quæ Siesias nuncupatur, cum omni Romana fortitudine interemit. Galf. Mon. x. 6.

Nota miraculum.

Persecution of S. Benedict by Totila.

Anno gratiæ DXXXVIII. In Campania Italiæ[2] Benedictum juniorem rex Totilam pro Christo persequens, cum eum et cellam ejus comburere vellet, nec valuisset, in clibanum eum ardentem projecit; qui inde die altera [illæsus] illæsis etiam vestibus, exivit. Sigebert, col. 102.

Ut Arthurus iter versus Romam susceperit.

Eclipse of the Sun.

De magnificentia regis Arthuri.

Anno gratiæ DXXXIX. Obscuratus est sol a mane usque ad horam tertiam. Eodem tempore rex Arthurus, subactis citra Alpes quibusque provinciis, paravit iter ut Romanum populum expugnaret. Magnificatum est enim nomen ejus in universa terra valde; unde principes de partibus remotis et nobiles ad eum venerunt, sub ipso vivere et ejus interesse facetiis delectantes. De ejus utique magnificentia et probitate prophetavit Merlinus vates Britonum, inter cætera ita dicens: "Prævalebit tandem oppressa Britannia, et sævitiæ exterorum "resistet; aper enim Cornubiæ succursum præstabit, et colla "hostium sub pedibus suis conculcabit, insulæ oceani potestati "ipsius subdentur, et Gallicanos saltus possidebit; tremebit "Romulea domus sævitiam ipsius, et exitus ejus dubius erit, "in ore populorum celebrabitur, et actus ejus cibus erit "narrantibus." Hen. Hunt. p. 712 D. Galf. Mon. ix. 20. Id. ix. 11, 12. Id. vii. 3.

Justinianus Purificationem beatæ Mariæ celebrari constituit.

Pestilence at Constantinople.

Anno gratiæ DXL. Apud Bizantium magna hominum mortalitas facta est; qua de causa, jubente imperatore Justiniano, Hugo de S. Victore. Excerpt. prior. ix. 4. col. 267.

[1] O. W. and West insert *Gasconiam.*

[2] *Italiæ*] Italia, A.

A.D. 540.

cœpit celebrari solemnitas sanctæ Dei genitricis, quæ Purificatio dicitur, die secunda Februarii mensis, et cessavit mortalitas. Per idem tempus Modredus, Arthuri nepos, cui idem Arthurus Britanniam commiserat, diademate illius sese fecerat insigniri, reginamque Guenhumaram in consortium tori acceperat,[1] violato jure priorum nuptiarum; confœderatus erat Saxonibus proditor ille, qui [duce] Cheldrico venerunt ex Germannia cum navibus octingentis militibus plenis, qui omnes Modredo quasi domino serviebant. Cumque istius sceleris infamia ad aures Arthuri, qui jam versus Romam Alpes transcendere incepit, pervolasset, cum regibus tantum insulanis versus Britanniam remeavit, ira maxima in Modredum accensus.

Galf. Mon. x. 13.

Id. xi. 1.

Ut Modredus diademate Britanniæ insignitus uxorem duxerit Arthuri regis.

Ut Arthurus, Modredo interfecto, ipse letaliter est vulneratus.

Sigebert, col. 103.

Galf. Mon. xi. 1.

Comet. Portent.

Arthur lands at Richborough.

Anno gratiæ DXLI. In Gallia cometa apparuit, ita quod cælum ardere videbatur. Eodem etiam anno verus sanguis ex nubibus effluxit; per idem tempus domus cujusdam sanguine respersa apparuit, et secuta est dira hominum mortalitas. Eodem tempore rex Arthurus, cum summa festinatione Britanniam veniens, in Rutupi portu, qui modo Sandicum dicitur, applicare disposuit; cui applicanti Modredus maxima stipatus multitudine obvians, stragem non minimam applicantibus dedit; corruerunt enim in illa die Auguselus rex Albaniæ, et Walguanus nepos regis, cum innumerabilibus aliis. Sed tandem cum labore maximo Arthurus cum suis applicuit; deinde hostes acriter invadens, Modredum et ejus exercitum, non mediocriter laceratum, in fugam coegit; qui suis, ut potuit, resociatis nocte sequenti Wintoniam ingressus est. Cumque ista Guenhumaræ reginæ nuntiata fuissent, ad urbem Legionum constanter aufugit, atque in monasterio Julii martyris inter moniales habitum religionis suscepit. Arthurus vero furibundus Wintoniam properans, Modredum infra eandem jam ingressum obsedit; mane autem facto, agminibus dispositis, Modredus civitatem egressus regem acriter invasit. Facta est autem ex obstantibus cædes non minima, sed Modredus tandem campum deserens versus Cornubiam iter arripuit. Arthurus itaque illum insecutus, super flumen Camblam Modredum invenit; at ille, ut erat omnium[2] audacissimus, catervis dispositis in regem et ejus exercitum audacter irruit, mori potius affectans quam hostibus cum dedecore terga dare. Denique, illis hinc et inde

p. 78.

Id. xi. 2.

[1] *reginamque . . . . . acceperat*] om. O. W.

[2] *omnium*] hominum, O. W.

A.D. 541. concurrentibus, cruorem non minimum utrobique diffundunt, gemitusque morientium viventibus audaciam contulerunt; postquam autem multum diei consumpsissent, irruit tandem Arthurus in turmam ubi Modredum sciebat, et viam gladiis faciens tristissimam cædem ingessit. Cecidit enim nebulo ille Modredus, et cum eo Saxones Cheldricus, Elafius, Egbrithtus et Bruningus, necnon et multa milia cum eis, atque, favente Deo, Arthuro victoria cessit. Sed et inclitus ille rex Arthurus letaliter vulneratus est, qui illinc ad sananda vulnera sua in insulam Avalonis, quæ nunc Glastonia dicitur,[1] est evectus.

Galf. Mon. xi. 2.

Death of Modred.

Arthur mortally wounded.

De dubia morte Arthuri.

Legend of Arthur's still living.

Anno gratiæ DXLII. Rex Arthurus de vita desperatus, hostibus interfectis, Constantino cognato suo, filio videlicet Cadoris ducis Cornubiæ, diadema Britanniæ concessit; unde, quoniam de morte Arthuri vel ejus sepultura historiæ nihil referunt, gentes Britonum ipsum adhuc vivere fabulose contendunt. Eodem anno, Lotharius rex Francorum, obsessa in Hispania civitate Cæsaraugusta, cives Deum exorantes,[2] tunicam beati martyris Vincentii circumtulerunt, quam rex ab eis pro munere accipiens, ad propria remeavit.

Id. (Not in Galf. Mon.)

Siege of Saragossa by Clothaire I.

Sigebert, col. 103.

Nota de ecclesia Sancti Amphibali magistri Sancti Albani.

Rising and death of Modred's sons.

Anno gratiæ DXLIII. Duo filii Modredi insurrexerunt in regem Britonum Constantinum, volentes patrem vindicare, qui Saxonibus confœderati prælia plurima commiserunt. Quos tandem Constantinus in fugam pulsos,[3] unum Wintoniæ in ecclesia Sancti Amphibali ante altare trucidavit; alterum vero Londoniis, in quorundam fratrum cœnobio absconditum, crudeli morte damnavit.

Galf. Mon. xi. 3, 4.

Nota divinum miraculum.

Herculanus II., bishop of Perugia, martyred.

Death of Wihtgar, who is buried at Carisbrooke.

Anno gratiæ DXLIV. Herculianus, Perusinus episcopus, a Totila rege Ostrogothorum, capite amputato, martyrizatur; cujus caput post mortem ejus corpori unitum invenitur. Eodem anno Withgarus, Wectæ insulæ princeps, obiit, et sepultus est in loco qui de nomine ipsius Withgares-berih appellatur.

Sigebert, col. 103.

Hen. Hunt. ii. p. 712 D, E.

[1] *quæ . . . dicitur*] Not in Galf. Mon.

[2] Sic.

[3] West. inserts *persequens.*

De rege Britonum Aurelio.

A.D. 545.

Sigebert, col. 104. Galf. Mon. xi. 4. Id. xi. 5.

Anno gratiæ DXLV. Sanctus Remigius, Remensis archiepiscopus, in Domino quievit. Per idem tempus rex Britonum Constantinus obiit, et infra Choream gigantum sepultus est; cui successit Aurelius Conanus, miræ probitatis juvenis, et ipsius nepos, per omnia diademate dignus, nisi civilis belli foret amator. Nempe avunculum suum, qui post Constantinum regnare debuerat, in carcere posuit, duobusque filiis ejus peremptis regnum obtinuit, et triginta annis regnavit.[1]

Death of S. Remigius. Death of Constantine. Aurelius Conan succeeds.

Vigilius Papa exilio pellitur.

Marian. Scot. col. 741.

Anno gratiæ DXLVI. Vigilius Papa a Justiniano imperatore exilio pellitur, eo quod Anthimum hæreticum ad suum episcopatum[2] noluit revocare.

Exile of Pope Vigilius.

Nota.

Sigebert, col. 104.

Anno gratiæ DXLVII. Albuinus, rex Longobardorum, Cuimundum, regem Gepidarum, bello peremit. Ex cujus [capitis] testa ciphum sibi ad bibendum paravit, filiamque[3] ejus captivam secum adducens matrimonio sibi copulavit.

Cunimund, king of the Gepidæ, slain by Alboin.

Regnum Norhanhumbrorum initium sumpsit.

Hen. Hunt. p. 712 E. Libellus de regibus Saxonicis, p. 209 (ed. Hinde, Surt. Soc. 51). Hen. Hunt. p. 713 A.

Anno gratiæ DXLVIII. Regnum Northanhumbrorum exordium sumpsit. Cum enim proceres Anglorum magnis laboribus et continuis patriam illam subjugassent, Idam, juvenem nobilissimum, regem sibi unanimiter præfecerunt. Genuit autem ex regina sua sex filios, Addam scilicet et Elricum, Theodoricum, Athelricum, Osmerum, et Theodfredum. Præterea, ex concubinis alios sex filios generavit, Ogam videlicet et Aliricum, Eccam, Osbaldum, Segor, et Sogotherum. Isti omnes venerunt in Britanniam cum navibus sexaginta, et apud Flemesburc applicuerunt. Regnavit autem Ida annis duodecim, et castellum de Baenburc construxit, quod prius ligneis palis,[4] postea muro, circuivit.

Genealogia[m] vero ejus sequentia declarabunt.

Origin of the kingdom of Northumbria. Ida's children. They land at Flamborough. Bamborough castle built by Ida.

Continuatio historiæ.

Sigebert, col. 104.

Anno gratiæ DXLIX. Augericus, Virdunensis episcopus, sanctitate refulsit insignis.

Augeric, bishop of Verdun.

Nota continuationem.

Id.

Anno gratiæ DL. Sambucus arbor in Italia grana et fructus vitis portavit.

Miraculous alder tree.

---

[1] *triginta . . . regnavit*] secundo regni sui anno defunctus est. Galf. Mon.

[2] *i.e.* Constantinople.

[3] Rosmunda.

[4] *ligneis palis*] sepe, H. H.

A.D. 551.

Quinta synodus celebratur.

Fifth general council.

Anno gratiæ DLI. Quinta synodus universalis Constantinopolim celebratur. In qua[1] epistola, quæ Ibæ[2] dicitur, erroris plena reprobatur, et Theodorus,[3] personam Mediatoris Dei et hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur et damnatur.[4] Eodem anno Jordanus episcopus historiam suam terminavit. Per idem tempus Justinianus Augustus, ab Anthimo hæretico seductus, cœpit a fide catholica declinare; misit namque uxor ejus Theodora ad Papam Vigilium, mandans ut Anthimum revocaret. Fuerat enim Constantinopolitanus episcopus, et a Papa Agapeto, eo quod hæreticis favebat, degradatus; et quia Papa Vigilius illum revocare distulit, vi compulsum ad se venire fecit; quem dum maximis afficeret injuriis, fertur ei dixisse Papam Vigilium, "Ut video, non me fecerunt ad se venire Justinianus et Theo-"dora, sed Dioclitianus et Eleutheria."

Sigebert, col. 104.

History of Jornandes.

Treatment of Pope Vigilius by Justinian and Theodora.

Hugo de S. Victore, Excerpt. prior. ix. 4. (Migne, clxxvii. col. 267.) Vit. Pontif.

Papa.

Pope Pelagius I.

Anno gratiæ DLII. Post Vigilium, Pelagius sedit in cathedra Romana annis quatuor, mensibus decem, diebus octodecim; cessavit sedes mensibus [sex].[5] Eodem anno puer quidam in Oriente, filius Judæorum, cum a coævis suis, Christianorum filiis, ad hoc inductus fuisset, ut in ecclesia matris Domini corpus Christi et sanguinem susciperet, propter hoc a patre suo in fornacem ardentem projectus, illæsus inde a Christianis extractus est, asserens quod mulier, quæ in illa ecclesia puerum tenens depicta erat, pallio suo flammas a se efflavisset.

Id.

Miracle in the case of a converted Jew.

Sigebert, col. 104.

De Sancto Mauro.

S. Maurus. p. 79.

Foundation of the monastery of Glanfeuil (S. Maur-sur-Loire).

Anno gratiæ DLIII. Sanctus Maurus, beati Benedicti discipulus, virtutibus [et] miraculis præclarus habetur. Cujus adventum cum vir nobilis, nomine Florus, ad partes Gallicanas cognovisset, venit ad eum, et locum ei opportunum ad construendum monasterium devotus ostendit; quod vir Dei cum vix annuisset, artificibus congregatis, opus incepit et perfecit. Florus vero filium suum Bertulfum beato Mauro ad erudiendum tradit; cujus exemplum nobiles multi insecuti, locum illum memorabilem reddiderunt.

S. Fausti Vita S. Mauri, cap. vii. (Acta Sanctorum, 15 Jan.).

---

[1] *qua*] ipsa, W.

[2] *Ibæ*] ibi, A. W. West. This is Ibas, bishop of Edessa.

[3] *i.e.* Theodore of Mopsuestia.

[4] *et damnatur*] Interlined by the compiler.

[5] *sex*] so W. West. *tres* in Anastasius.

Nota asperitatem hyemis, quæ aves edomuit. A.D. 554.

Sigebert, col. 105. Anno gratiæ DLIV. Hyems nive et glacie ita exasperatur, ut aves et feræ indomitæ manu capi possent. Severe winter.

Item.

Id. Anno gratiæ DLV. Quasi species lancea[rum] in aere visæ sunt a septentrione usque in occidentem. Prodigy.

Medardus martyrizatur.

Id. Anno gratiæ DLVI. Sanctus Medardus, Noviomensis episcopus, virtutibus insignis migravit ad Dominum, et Suesionis sepelitur. Death of S. Medard, bishop of Noyon.

Continuatio.

Id. Anno gratiæ DLVII. Radegundus regina, uxor quondam Lotharii regis Francorum, mutata veste, sanctitatis nobilitate claret. S. Radegundes. Probably a summary of Galf. Mon. xi. 8. His quoque diebus sæpe fiebant conflictus inter Britannos et Anglos, atque multis hinc et inde peremptis, nunc cives nunc hostes vincebant. Battles between the Britons and Angles.

Sanctus Gregorius Romæ enituit insignis.

Sigebert, col. 105. Anno gratiæ DLVIII. Gregorius, filius Gordiani senatoris, Romæ adolescit, qui, de patrimonio proprio sex monasteriis in Sicilia fundatis et septimo Romæ in domo sua, ex prætore urbano factus est monachus, qui sapientia, scientia, doctrina, et sanctitate enituit insignis. S. Gregory the Great.

Kineric defuncto, Ceaulinus successit.

Hen. Hunt. p. 713 B. Anno gratiæ DLIX. Kineric, rex Occidentalium Saxonum, defunctus est, et regnavit pro eo Ceaulinus filius ejus triginta annis. Death of Cynric. Ceawlin.

Regnum Norhanhumbrorum divisum est.

Lib. de reg. Saxon. p. 209. Flor. Wig. p. 525 B. Anno gratiæ DLX. Defuncto Ida rege Northanhumbrorum, regnum illud in duo regna divisum est. Siquidem Elle filius Yffæ, ducis strenuissimi, in Deira regnare incepit, et regno tale nomen dedit et annis triginta in eo regnavit. Adda vero, filius Idæ, in regno Berniciorum patri successit, et septem annis regnavit. Iste est Elle rex Deirorum, de quo in vita beati Gregorii Papæ fit mentio, sicut subjecta docebunt. Division of the kingdom of Northumbria. Ælla of Deira. Adda king of Bernicia.

A.D. 560.

Nota miraculum.

A Jew stoned who tried to burn an image of the Saviour.

Eodem anno Judæus quidam imaginem Salvatoris de ecclesia furtim surripiens, clam illam in domum suam detulit, eamque telo transfixit; cumque eam flammis comburere vellet, sese imaginis sanguine cruentatum videns, præ stupore eam abscondit; quam Christiani requirentes, et per vestigia sanguinis invenientes, eam sanguinolentam receperunt, Judæum[1] lapidaverunt. Eodem anno, Ethelbertus, rex magnus Cantuariorum, secundum quosdam regnare incepit, quibus etiam Beda[2] consentit; veruntamen aliorum[3] sententia probabilior esse videtur.

Sigebert, col. 105.

Æthelberht, king of Kent.

Hen. Hunt. p. 713 c.

Sanctus Brandanus claruit.

S. Brendan.

S. Malo.

Anno gratiæ DLXI. Sanctus Brandanus in Scotia claruit, qui Fortunatas[4] Insulas septennali navigatione requirens, multa relatu digna vidit, a quo Macutus regulariter educatus, et ipsius navigationis socius, in Britannia miraculis et sanctitate refulsit. Qui a Britannis exacerbatus, eis maledicens ad Gallos transiit, ubi sub Leontio, Sanctonum episcopo, multis virtutibus claruit. Britannos vero propter suam maledictionem variis cladibus addictos, data rursum benedictione sanavit et absolvit. Per idem tempus, Samson, Dolensis archiepiscopus, et successor Sancti Samsonis qui de Britannia Majori ad Minorem Britanniam[5] transiit, claret sanctitate et doctrina.

Sigebert, col. 105.

Sampson, archbishop of Dole.

Id. a. 566, col. 106.

Nota mugitum montis.

A mountain falls into the Rhone.

Anno gratiæ DLXII. In Gallia mons, super Rodanum fluvium multis diebus dans mugitum, tandem ab alio monte sibi vicino discissus, cum ecclesiis et domibus, hominibus et bestiis, in Rodanum præcipitatus est.

Id.

Nota.

Priscian. Arator. Venantius Fortunatus.

Anno gratiæ DLXIII. Floruerunt Romæ Priscianus Grammaticus, et Arator subdiaconus, qui Apostolorum Actus versibus hexametris peroravit. Floruit etiam Fortunatus, vir egregius,

"Ingenio clarus, sensu celer, ore suavis,"

qui ab Italia Turonis veniens, actus beati Martini quatuor

Paulus Diaconus De Gest. Longobard, i. 25, col. 468.

His life of S. Martin.

Id. ii. 13.

---

[1] O. W. ins. *vero*, as Sigebert.

[2] *i.e.* H. E. ii. 5, p. 154 A.

[3] *aliorum*] *i.e.* A.-S. Chron. a. 565; Flor. Wig. p. 525 C. These last clauses are original.

[4] *Fortunatas*] fortunatus, A.

[5] *Britanniam*] om. W. West.

libris heroico metro digessit; indeque assumptus, Pictavorum est ordinatus episcopus. A.D. 563.

Sigebert, col. 106. Anno gratiæ DLXIV. Lothario rege Francorum defuncto, quatuor filii ejus regnum inter se diviserunt, quorum primogenitus Chilpericus regnavit annis viginti tribus. Death of Clothaire. Chilperic.

Justinus imperator.

Id. Anno gratiæ DLXV. Justinus junior, Romanum adeptus imperium, annis duodecim imperavit. Quo etiam anno signa multa in sole et luna apparuerunt. Justin II. Signs in the sun and moon.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DLXVI. Johannes sedit in cathedra Romana annis duodecim, mensibus undecim, diebus viginti septem, et cessavit sedes mensibus decem et diebus tribus. Eodem anno Sanctus Columbanus, de Scotia veniens, in Britannia clarus habetur. Eodem anno Ethelbertus, Ermerici filius, regnum Cantiæ suscipiens, quinquaginta sex annis illud gloriosissime gubernavit. Hic regum Angliæ potentissimus, usque ad confinium Humbræ fluminis, quo meridiani et septentrionales populi dirimuntur, imperii sui fines extendens, omnium illarum provinciarum gentibus strenuissime imperavit.

Flor. Wig. p. 525 C. Hen. Hunt. p. 719 B. Beda, H.E. i. 25, p. 130 D.; ii. 3, p. 151 C.

Pope John III. S. Columban. Æthelberht king of Kent.

Glappa rex.

Flor. Wig. p. 525 B. Sigebert, col. 106. Anno gratiæ DLXVII. Defuncto Adda rege Berniciorum, Glappa regnavit pro eo quinque annis. Eodem anno hastæ igneæ in aere visæ sunt, protendentes irruptionem Longobardorum in Italia. Glappa king of Bernicia. Prodigy.

Nota pugnam.

Hen. Hunt. p. 713 E. Anno gratiæ DLXVIII. Ceaulinus rex Westsaxonum, et Cutha frater ejus, causis compellentibus, contra Ethelbertum regem Cantiæ pugnaverunt; ubi Ethelbertus, duobus comitibus suis interfectis, ipsemet in fugam conversus est. Battle of Wimbledon.

Flor. Wig. p. 525 B. Anno gratiæ DLXIX. Defuncto Glappa rege Berniciorum, regnavit pro eo Theodwaldus uno anno. Kings of Bernicia.

Id. Sigebert, col. 107. Robert de Monte, col. 414. Anno gratiæ DLXX. Frethewlfus regnavit in Bernicia[1] septem annis. Eodem anno Armeniæ gentes fidem Christi susceperunt, et abbas Wandregisilus natus est. Armenia. S. Wandregesil.

---

[1] *Bernicia*] Deira, A. C. D., though correct in the year 577.

A.D. 571.

Nota de cyclo.

Paschal Cycle.

Anno gratiæ DLXXI. Completus est cyclus unus sancti Paschæ annorum quingentorum viginti duo,[1] ex quo Dominus noster Jesus Christus crucifixus est, indictione septima, anno secundum Græcos a creatione[2] mundi quinquies milesimo lxxv. Wffa in Est-anglia regnat. Hen. Hunt. p. 714 A.

Uffa reigns in East Anglia.

Gregory of Tours.

Anno gratiæ DLXXII. Gregorius, Turonensis episcopus ordinatus, sanctitate refulsit insignis. Sigebert, col. 107.

Nota miraculum.

Disputes about Easter.

Anno gratiæ DLXXIII. Hyspani et Galli de Pascha celebrando dissentiunt, Hyspanis xii. kal. Aprilis, Francis xiii.[3] kal. Maii Pascha celebrantibus. Sed Francos recte celebrasse per hoc divinitus claruit, quod fontes in Hyspania, qui in Sabbato sancto Paschæ ad baptizandum divinitus repleri solent, non in Hyspanorum sed in Francorum Pascha repleti sunt. Id.

p. 80.

Nota ciphum de testa capitis.

Alboin, king of the Lombards, murdered by Rosmunda.

Anno gratiæ DLXXIV. Albuinus, rex Longobardorum, patrem uxoris suæ regem Gepidarum Cunimundum olim in bello peremerat, et ex testa capitis ejus cyphum sibi ad bibendum paraverat; cui, una dierum, cum porrigeret ad bibendum, dicens, " Bibe cum patre tuo," illa, femineo accensa furore, illum in lecto ab armigero suo jugulare fecit. Id.

Item Papa.

Pope Benedict I.

Gregory prevented from going to England.

Anno gratiæ DLXXV. Benedictus sedit in cathedra Romana annis quatuor, mensibus sex, et diebus septendecim. Ab isto Papa Gregorius ad prædicandum Anglis abire permissus, sed, populo tumultuante retractus, levita septimus est ordinatus. Vit. Pontif. Sigebert, col. 108.

Nota famem.

Famine in Rome stayed by the emperor Tiberius II.

Anno gratiæ DLXXVI. Fame Romam urgente, multi Romanorum ad Longobardos confugiunt; sed Tyberius postea imperator, missa ab Ægypto frumenti copia, Romam ab inedia liberavit. Id.

---

[1] *duo*] quatuor, O. W. There is some confusion here, as the cycle consists of 532 years. See Bede, De rationum tempore, capp. 47, 65. Marian. Scot. col. 736.

[2] *creatione*] traditione, A.

[3] *xiii*] xiv., O.W. West., as Sigebert.

Tiberius imperator.

A.D. 577.

Sigebert, col. 108. Anno gratiæ DLXXVII. Tyberius, Romanum adeptus imperium, annis septem imperavit; qui quoniam in pauperes liberalis fuit, Deus ei multos thesauros invenire concessit. Eodem anno, defuncto rege Berniciorum Frethewlfo, Theodoricus successit annis septem. Tiberius II. emperor. Kings of Bernicia. Lib. de reg. Saxon. p. 209.

Continuatio.

Sigebert, col. 108. Anno gratiæ DLXXVIII. Sanctus Germanus, Parisiensis[1] episcopus, suo obitu cælestia decoravit. Eodem anno, defuncto rege Britonum Aurelio Conano, Vortiporius successit tribus annis; qui, Saxonibus infestus, multotiens de eis laudabiliter triumphavit. S. German, bishop of Paris. Galf. Mon. xi. 6. Vortipore.

Hen. Hunt. p. 714 A. Per idem tempus, post Wffam regem Orientalium Anglorum, a quo reges illius provinciæ Wffingas dicuntur, Titilus filius ejus regnum suscepit. Erat autem Titilus pater Redwaldi, qui a Wodenio decimus fuit. Titilus king of East-Anglia. Flor. Wig. p. 628.

Papa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DLXXIX. Pelagius sedit in cathedra Romana annis decem, mensibus octo, diebus decem, et cessavit sedes mensibus sex et diebus viginti quinque. Pelagius II. pope.

Ceaulinus, rex Westsaxonum, multa castra cepit.

Sigebert, col. 109. Anno gratiæ DLXXX. Ignis per cælum discurrere visus est. Lightnings. His[2] vero diebus assiduæ fiebant inter Britones et Saxones irruptiones; Ceaulinus[3] enim cepit Bedeanforde castellum, quod modo Bedefort nuncupatur, cum aliis, videlicet, Lienberi, Ailesberi, Bensintune, Heinesham, Gloverniam, Cirencestriam, et Bathoniam, et magnificatum est nomen ejus vehementer. Hen. Hunt. p. 714 A, B. Conquests of Ceawlin.

Romæ decretum est, ut novem tantum præfationes ad missas dicantur.

Sigebert, col. 109. Anno gratiæ DLXXXI. Papa Pelagius decrevit novem præfationes tantum ad missas debere decantari, cassatis cotidianis, quæ dici solebant. Decree of Pelagius II. Galf. Mon. xi. 7. Eodem anno, defuncto rege Britonum Vortiporio, successit Malgo, vir pulcherrimus, probitate præclarus, armis robustus, et supra modum largus; sed, sodomitana peste dissolutus, Deo et hominibus sese exhibuit odiosum. Hic etiam sex comprovinciales oceani insulas potenter subegit. Malgo king of the Britons.

---

[1] *Parisiensis*] Pariacensis, A.

[2] *His . . . irruptiones*] Due to the compiler.

[3] It is Cutha whom H. H. says took Bedford Castle, &c., "Ceaulini "anno xii.," whence the error.

A.D. 582.

Gregorius doctor librum moralium composuit.

S. Gregory writes on Job, and confutes Eutychius.

Anno gratiæ DLXXXII. Gregorius doctor, a Papa Pelagio Constantinopolim directus, libros moralium in Job composuit, et ibidem Euticium, Constantinopolitanum episcopum, male de resurrectione dogmatizantem, qui corpus humanum in illa resurrectionis gloria impalpabile ventis aereque subtilius esse venturum, in imperatoris præsentia confutavit, et illo non multo post mortuo penitus extinxit. Sigebert, col. 109.

Miracle at Tours.

Anno gratiæ DLXXXIII. Turonis de pane altaris fracto verus sanguis effluxit. Id.

Mauricius imperator.

Maurice emperor. Battle of Fretherne.

Anno gratiæ DLXXXIV. Tyberio Cæsare in amentiam[1] verso et mortuo, Mauricius annis viginti duobus [imperavit]. Eodem anno, rex Westsaxonum Ceaulinus et frater ejus Cuthwinus bellum cum Britannis commiserunt apud Frithenleiam, ubi Cuthwinus graviter oppressus et peremptus est. Victi sunt igitur Angli et fugæ dati. Id. Hen. Hunt. p. 714 B.

Regnum Merciorum initium sumpsit, cujus rex primus Creodda fuit.

Kingdom of Mercia.

Anno gratiæ DLXXXV. Regnum Merciorum initium sumpsit, quod primus omnium Creodda tenuit. Inchoata sunt igitur hoc tempore omnia Anglorum sive Saxonum regna. Id.

Nota octo Anglorum regna.

Quæ octo numerantur; regnum videlicet Cantiæ, cujus caput est civitas Dorobernise; regnum Australium Saxonum, id est, Suthsex, cujus caput civitas Ciscestriæ; regnum Orientalium Saxonum, id est, Eastsexe, cujus caput est civitas Londoniarum; regnum Orientalium Anglorum, id est, East-anglia, cujus caput Norwicum; regnum Westsaxonum sive Occidentalium Saxonum, cujus caput est civitas Wentana,[2] quæ modo Wintonia dicitur; regnum Merce, sive Middel-anglia, cujus caput est Dorkecestria, nunc vero Lincolnia; regnum Northanhumbrorum, cujus caput est Eboracum. Hoc regnum modo in duo dividitur, sicut supra dictum est.

Britones, patriam suam deserentes, in Walliam successerunt.

Caretius king of Britain.

Anno gratiæ DLXXXVI. Malgoni, Britannorum regi, Karetius, civilium amator bellorum, successit, Deo et Britonibus inimicus; cujus inconstantiam reges memorati, Anglorum videlicet Galf. Mon. xi. 8.

[1] *amentiam*] Armeniam, Sigebert, as the Histor. Miscell. xix. 5.

[2] *Wentana*] Wentaria, A.

Galf. Mon. xi. 8. et Saxonum, comperientes, insurrexerunt unanimiter in eum, A.D. 586.
et post prælia multa fugaverunt eum a civitate in civitatem, donec ad ultimum commisso prælio ipsum ultra Sabrinam in Walliam fugaverunt. Clerici vero et sacerdotes, mucronibus undique micantibus ac flammis in ecclesiis circumquaque crepitantibus, omnes simul in exterminium pellebantur. Secesserunt itaque Britannorum reliquiæ in occidentalibus regni partibus, Cornubia videlicet atque Wallia, maximam insulæ partem relinquentes; unde crebras et ferales irruptiones, sine intermissione, hostibus inferebant. Tunc archipræsules, Theonus Londoniensis et Thaodiceus Eboracensis, cum omnes ecclesias sibi subditas solo tenus destructas vidissent, cum pluribus ordinatis, qui in tanto discrimine superfuerant, cum reliquiis sanctorum in Cambriam diffugerunt, timentes ne barbarorum irruptione tot et tantorum sacra ossa veterum a memoriis hominum delerentur, si ipsa imminenti periculo minime subtraxissent. Plures etiam, Armoricanam Britanniam[1] petentes, totam ecclesiam duarum[2] provinciarum, Loegriæ videlicet et Northanhumbriæ, a conventibus suis viduatam deseruerunt[3] et inanem; quibusdam[4] vero sanctorum corporibus, quæ in sepulcris jacebant reverenter occultata, cumulos terræ superposuerunt, ne ab infidelibus despectui haberentur. Erant enim Anglorum sive Saxonum reges armis strenuissimi, pagani atrocissimi, qui nihil potius quam Christum et Christianorum cultum subvertere sitiebant; nam si qua ecclesia, terra subjugata, illæsa servabatur, hoc magis ad confusionem nominis Christi quam [ad] gloriam faciebant; nempe ex eis deorum suorum templa facientes, profanis suis sacrificiis sancta Dei altaria polluerunt.[4] Itaque Britanni regni diadema multis temporibus amittentes, videlicet[5] usque ad tempora Cadwallonis, quem Beda Cedwallam vocat, illam patriæ partem, quæ eis remanserat, non uni regi sed tribus tyrannis subjectam, civilibus bellis sæpissime infestare non cessabant.

(Sacerdotes cum clericis in exilium pelluntur. — Id. xi. 10. — Episcopi Britanniæ visa ecclesiarum desolatione cum reliquiis sanctis in Kambriam fugerunt. — (Not in Galf. Mon.) — p. 81. — Galf. Mon. xi. 11.)

Residebant[6] igitur miserrimæ Britonum reliquiæ in tribus provinciis, Cornubia videlicet, quæ cornu Walliæ a quibusdam dicitur, eo quod in mare sese quasi cornu extendat; Demecia, quæ Australis Wallia appellatur; Venedocia, quæ Norwallia nuncupatur. His finibus quamvis eis invitis contenti, a fide

(Nota tres Britonum provincias.)

---

[1] *Britanniam*] Britannia, A.

[2] *duarum*] dominarum, A.

[3] *deseruerunt*] deserunt, O. W.

[4]–[4] *quibusdam . . . . polluerunt*] This seems to be due to the compiler.

[5] *videlicet . . vocat*] Introduced by the compiler.

[6] From this point the rest of this chapter and the beginning of the next seem to be original.

A.D. 586. tamen Christi nunquam recesserunt; sed in hoc tantum reprehensibiles judicantur, quod semper gentem Anglorum, et etiam usque in hodiernum diem, quasi per eos propriis finibus proscripti, odio mortali perstringunt, nec illis libentius quam canibus communicare volunt. Sunt autem provinciæ illorum inexpugnabiles, videlicet nemorum densitatibus consitæ, altis vallatæ paludibus, præruptis tumentes montibus; unde sæpissime quasi mures[1] de cavernis erumpentes, gentem Anglorum nequiter infestant, nec aliud ab eis in bello nisi capita solum pro [redemptione] requirunt. Hac denique tempestate, ecclesia beati martyris Albani, quæ post passionem suam miro tabulatu lapideo[2] atque ejus martyrio condigna legitur fabricata, dejecta penitus cum aliis creditur et deleta, donec per ministerium Offæ regis, angelo sibi revelante, corpus gloriosi confessoris ac martyris inventum est, et monasterium ejus denuo fabricatum.

Nota de ecclesia Sancti Albani.

Nota distinctiones regnorum et regum Angliæ.

Subjugata itaque Britannia civibusque proscriptis, reges Anglorum sive Saxonum terras undique occupant, regna dilatant, et, pro uniuscujusque possibilitate, regnis suis limites ponunt. Regnabant autem his temporibus in insula octo reges, quorum nomina hæc sunt; Æthebertus videlicet in Cantia, Cyssa in Suthsexia, Ceaulinus in Westsexia, Credda in Mercia, Ekkenwinus in Estsexia, Tytila in Est-anglia, Elle in Deira, Alfridus in Bernicia. Hæc denique regna processu temporis ita distinguebantur. Reges autem Cantuariæ in sola Cantiæ provincia dominabantur; reges Suthsexiæ in illa tantum provincia dominabantur; reges Essexiæ in illa provincia et in Middelsexe dominabantur;[3] reges Est-angliæ in Northfolc et Suthfolc dominabantur, necnon in provincia Canterbergensi, donec a rege Offa Merciorum mutilati sunt; reges Merciorum dominabantur in provinciis Glovernensi, Wigornensi, Warewicensi, Cestrensi, Derebiensi, Scrobesberiensi, Notingehamensi, Lincolniensi, Leircestrensi, Oxoniensi, Herefordensi, Stafordensi, Norhamtunensi, Buckingeahmensi, Bedefordensi, Huntendunensi, Cantebergensi, et Herefordensi; reges Westsaxonum dominabantur in provinciis Bercensi, Dorsetensi,

Nota hic de regnis Angliæ antiquis et regibus.

Limits of the eight kingdoms.

Cf. Flor. Wig., Append., p. 643 A. Will. Malmesb. Gesta Regum, i. 99–104, pp. 139–141 (ed. Hardy).

[1] *mures*] muri, A.

[2] These same words are used in speaking of the tomb, by the author of the Life of Offa II. (p. 27, ed. Wats, 1640). Cf. Bed. H. E. i. 7, p. 115 A. Gesta Abbatum S. Albani (Riley), i. p. 8.

[3] *reges . . . dominabantur*] om. W. Three crowns are drawn in the margin in A.

Devenensi, Suthantunensi, Sutheriensi, Wiltunensi, Salesberiensi, Bathonensi. Istis igitur provinciis inter sex reges distributis, quandoque ad invicem bella civilia et plusquam civilia commiserunt. Duo reges, qui sunt in Norhanhumbria, dominabantur a magno flumine Humbræ usque ad mare Scotiæ; de his autem sufficienter superius dictum est. A.D. 586.

Flor. Wig. p. 644 B.

His ita dispositis, placuit dictis regibus Britanniam et memoriam Britannorum penitus delere; unde communiter statuerunt quatinus insula non a Bruto Britannia, sed ab Anglis[1] Anglia vocaretur. Britain now called England.

Sigebert, col. 110.

Eodem anno rex Francorum Guntrannus, in venando fessus, dum in gremio sui armigeri dormiret juxta rivum aquæ, vidit armiger ex ore regis parvulum animal exire; cui volenti rivum transire nec valenti armiger, gladio trans rivum posito, viam ei eundi et redeundi paravit. Quo iterum in os ejus intrante, expergefactus rex et stupefactus dixit, se per somnium super pontem ferreum transisse, et sub monte quodam multos thesauros vidisse, ubi cum secundum fidem somnii perrexisset, thesauros magnos invenit, eosque acceptos ecclesiæ usibus delegavit. Legend of Gontran king of France.

Sledde rex Orientalium Saxonum.

Id. Hen. Hunt. ii. p. 712 C. Malmesb. i. 98, p. 137.

Anno gratiæ DLXXXVII. Lotharius regnavit in Gallia annis quadraginta quatuor. Eodem [anno], defuncto Erkenwino, rege Orientalium Saxonum, Sledde filius ejus, a Wodenio [decimus],[2] decem annis regnavit pro eo.[3] Clothaire II. Sledda king of the East-Saxons.

Item nota.

Flor. Wig. p. 639 B. Lib. de reg. Saxon. p. 209. Hen. Hunt. ii. p. 714 D.

Anno gratiæ DLXXXVIII. Athelfridus, rex Berniciorum, Accam, filiam Ellæ regis Deirorum, conjugem accepit, et ex ea septem filios processu temporis generavit. Nomina autem filiorum hæc sunt, Eanfridus, Oswaldus, Oswius, Oslacus, Oswidus, Osa, et Offa. Eodem anno, Credda Merciorum rege mortuo, Wibba filius ejus successit tribus annis.[4] Æthelfrith king of Bernicia. His sons.

Continuatio. Sledda genuit Sebertum.

Id. p. 712 C.

Anno gratiæ DLXXXIX. Sledde, rex Orientalium Saxonum ex filia[5] Ermenrici, regis olim[6] Cantuariorum, genuit Sebertum, qui post patrem regnavit. Birth of Sebert.

[1] *Anglis*] om. W.

[2] *decimus*] om. A. O. W.

[3] *pro eo*] om. W. West. The length of Sledda's reign is not given elsewhere.

[4] *tribus annis*] This is due to the compiler.

[5] *ex filia*] om. W. Her name was Ricolan. See the Peterb. Chron. a. 604. She is mentioned as Æthelberht's sister under a. 604 (p. 260).

[6] *olim*] om. W.

A.D. 590. The kingdom of Sussex falls to Ceawlin.

Anno gratiæ DXC.[1] Defuncto Cyssa, [rege Australium Saxonum, regnum illud ad] regem[2] Occidentalium Saxonum Ceaulinum devolutum est.

De septiformi letania a beato Gregorio constituta.

Plague in Italy. Death of Pope Pelagius II. Gregory archdeacon in Rome.

Anno gratiæ DXCI. Facto in Italia pæne ultra fidem omnium diluvio, post multam rerum confusionem subsecuta est pestis, quæ inguinaria dicitur, quæ primum omnium Papam Pelagium extinxit, ac demum populum strage maxima devastavit. Fungebatur autem eodem tempore beatus Gregorius vice[3] archidiaconi in urbe Roma, qui pro tanta civium clade jussit fieri septiformem letaniam. Septiformis letania ideo dicitur, qui[a] in loco primo fuit omnis clerus, in secundo omnes abbates cum suis monachis, in tertio omnes abbatissæ cum suis monialibus, in quarto omnes infantes, in quinto omnes laici, in sexto universæ viduæ, in septimo omnes conjugatæ. His omnibus vir Dei rite dispositis pestem præfatam, iram [Dei] mitigando, penitus ab urbe detersit.

Sigebert, col. 111. Paulus Diaconus De Gestis Longob. iii. 24, col. 526.

Gregorius Papa.

Elected Pope. p. 82. The soul of Trajan released. Gregory's addition to the canon.

Anno gratiæ DXCII. Beatus Gregorius, populo acclamante cum clero Papa electus, licet multum renitens seipsum absentando, tandem inventus inthronizatus est; qui inter cætera pietatis opera, Trajani quondam imperatoris animam, quamvis pagani, a pœnis inferni promeruit liberare. Antiphonarium composuit, Kyrieleyson cum alleluia ad missas cantari instituit, et in canone missæ tria verba utiliter apposuit, "Diesque nos-"tros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos "eripi et in electorum tuorum jubeas grege numerari."

Johannis Diaconi Vita S. Gregorii, i. 39, 40. Sigebert, col. 111.

Ceolricus rex in regnum Occidentalium Saxonum successit. Ellæ Deirorum regi Ethelfridus successit.

Ceolric king of the West-Saxons. Æthelfrith expels Eadwine and seizes Deira.

Anno gratiæ DXCIII. Ceaulinus et frater ejus Quichelmus decesserunt, et Ceolricus Ceaulino in regno Occidentalium Saxonum successit quinque annis. Eodem tempore, Papa Gregorius orationem Dominicam post canonem super hostiam censuit recitari. Eodem anno Elle rex Deirorum defunctus est; quo mortuo, Ethelfridus rex Berniciorum, filium ejus Eadwinum regno[4] expellens Deirorum, duo regna strenuissime gubernavit;

Flor. Wig. p. 526 B. Hen. Hunt. ii. p. 714 C. Sigebert, col. 111. Flor. Wig. p. 525 B.

[1] In W. the heading to this year is *A Cyssa Cicestria.*

[2] D. has been altered to *regnum—Ceaulino.* The bracketed words, which are in O. W., are omitted also in C. D. There seems no earlier authority for this statement. Comp. Hen. Hunt. ii. pp. 711 D., 719 E.

[3] *vice*] vices, A.

[4] *regno*] regnum, A.

Lib. de reg. Saxon. p. 209.

at Edwinus, in exilium pulsus, exulavit cum Redwaldo, rege Orientalium Anglorum, quousque per illum regno suo restitutus est.

A.D. 593. Eadwine restored by Redwald.

Tunica inconsutilis Domini invenitur.

Sigebert, col. 112.

Anno gratiæ DXCIV. Tunica Domini Salvatoris, in civitate Zaphat non longe ab Jerusalem confessione Symeonis Judæi inventa, et ab episcopo Gregorio Antiocheno et episcopis Thoma[1] Jerosolimitano ac Johanne[2] Constantinopolitano Jerosolimis, in loco ubi crux Christi veneratur, posita est. Eodem anno Wibba, rex Merciorum, obiit, cui successit Cherlus, non filius, sed consanguineus ejus, decem annis.[3]

The holy coat found and brought to Jerusalem.

Hen. Hunt. ii. p. 714 D.

Ceorl king of Mercia.

Wisigothorum rex ab Arriana pravitate revocatur.

Sigebert, col. 112.

Anno gratiæ DXCV. Ricardus, rex Wisigotorum, synodo sexaginta duorum episcoporum apud Tholetum congregata, ibique Arriana hæresi abdicata et anathematizata, totam gentem illam in catholica fide confirmat.

Recared king of the Visigoths converted from Arianism.

Sanctus Augustinus, a Sancto Gregorio in Britanniam missus, regem Ethelbertum et populum sibi subjectum ad fidem Christi convertit.

Beda, H. E. i. 123, p. 129 C.

(Not in Bede.)

Anno gratiæ DXCVI., qui est annus centesimus quadragesimus septimus ex quo Horsus et Hengistus fratres venerunt in Britanniam ut eam sibi subjugarent, missus est servus Dei Augustinus a beato Papa Gregorio in Britanniam ut barbaræ genti Anglorum verbum Dei prædicaret; qui, pagana superstitione cœcati, totam Christianitatem deleverant in illa parte insulæ quam habebant. In parte vero Britonum adhuc Christi fides vigebat, quæ, anno Dominicæ incarnationis centesimo quinquagesimo septimo habita, nunquam inter eos defecit. Est autem ad orientem Cantiæ plagam Thanetos insula, in qua vir Dei Augustinus et socii ejus applicuerunt, viri, ut ferunt, ferme quadraginta; et mittens interpretes ad regem Æthelbertum, mandans sese de Roma venisse ac nuntium ferre optimum, qui[4] sibi obtemperantibus æterna in cælis gaudia promittebat. Hæc audiens rex post dies paucos venit ad insulam, et, residens sub divo, jussit Augustinum cum sociis ad suum ibidem colloquium venire. At illi divina virtute

Mission of S. Augustine.

Beda, H. E. i. 25, p. 130 D.

His landing in Thanet.

His interview with Æthelberht.

---

1 *Thoma*] Thome, A.
2 *Johanne*] Johannes, A.
3 *decem annis*] Not in Hen. Hunt.
4 *qui*] q̄d, A.

A.D. 596. præditi veniebant, crucem pro vexillo ferentes et imaginem Domini Salvatoris in tabula depictam, letaniasque pro sua simul et eorum, propter quos advenerant, salute decantantes. Cumque ad jussionem regis residentes verbum ei vitæ una cum omnibus qui aderant prædicarent, respondit ille dicens; "Pulchra quidem sunt ea quæ promittis, sed quia nova sunt "et mihi incerta, non his modo possum assensum præbere, "relictis eis quæ tanto tempore cum mea gente servavi. "Verum quia de longe huc peregrini venistis, et ea quæ vos "vera et optima credebatis[1] nobis communicare desiderastis, "nolumus vobis molesti esse, sed potius benigne vos hospitio "recipere, et quæ victui vestro sunt [necessaria] ministrare; "nec prohibemus quin omnes quos poteritis fidei vestræ "religioni prædicando societis."[2] Dedit ergo eis mansionem in civitate Dorobernensi, quæ imperii sui erat caput, ubi cœperunt apostolicam primitivæ ecclesiæ vitam imitari, orationibus videlicet assiduis ac jejuniis inhærendo, verbum vitæ prædicando, quos poterant lavacro salutis perfundebant. Nec mora, crediderunt multi et baptizabantur, imitantes simplicitatem innocentis vitæ, ad dulcedinem doctrinæ cælestis. Erat autem prope civitatem ipsam ad orientem ecclesia in honorem Sancti Martini antiquitus fabricata, in qua regina, filia regis Franciæ, nomine Berta, orare consueverat, ubi primo et ipsi convenire et prædicare, missas celebrare, et baptizare cœperunt. At ubi post paululum ipse etiam rex inter alios delectatus vita sanctorum mundissima, credens baptizatus est, cœperunt plures cotidie ad audiendum vitæ verbum confluere ac, relicto gentilitatis errore, unitati ecclesiæ sese credendo sociare. Dedit etiam ipsis doctoribus suis locum sedis congruum gradui eorum in Dorobernia civitate sua metropoli, et necessarias in diversis rebus contulit mansiones. Interea vir Domini Augustinus venit Arelas, et, ab archiepiscopo ejusdem civitatis archiepiscopus ordinatus, in Britanniam reversus est.

Answer of Æthelberht to S. Augustine.

Beda, H.E. i. 25, p. 131 B.

His gift of a house in Canterbury.

Id. i. 26.

Church of S. Martin.

S. Augustine consecrated at Arles by archbishop Vergilius.

Id. i. 27.

Cœnobium beati Benedicti destruitur.

Abbey of Monte Cassino destroyed.

Paulus Diaconus De Gestis Longob. iv. 18, col. 547.

Anno gratiæ DXCVII. Cœnobium beati Benedicti, quod in castro[3] Cassino idem pater fundaverat, a perfidis Longobardis destructum est. Fugientes itaque ex eodem loco monachi Romam petierunt, regulam, quam idem sanctus ediderat, secum deferentes.

---

[1] *credebatis*] om. W.
[2] *societis*] sociare, A.
[3] *castro*] monte, W.

Cf. S. Greg. Tur. De Mirac. S. Juliani, 34. (Migne, lxxi. col. 820.) Sigebert, col. 112.

Continuatio. A.D. 598.

Anno gratiæ DXCVIII. Floruit in Galliis Gregorius, Turonicæ civitatis episcopus, qui ex Arvernico territorio attulit sancti reliquias Juliani. Eodem anno Sanctus Columbanus, doctor Scotorum et Pictorum, obiit, qui posteris suis multa sanctitatis documenta reliquit.

Gregory of Tours. S. Columba.

Continuatio.

Flor. Wig. App. p. 636 A.

Anno gratiæ DXCIX. Defuncto Redwaldo, rege Orientalium Anglorum, Eorpenwaldus regni gubernacula suscepit.

Eorpwald, king of East Anglia.

Item.

Sigebert, col. 113.

Anno gratiæ DC. Mortuo rege Francorum Childeberto, Theodebertus et Theodoricus filii ejus subrogantur.

Theodebert II. Thierry II.

Ut Papa Gregorius Augustino pallium miserit.

Beda, H.E. i. 29, p. 140 C, D. Id. ii. 3, p. 151 C.

Anno gratiæ DCI. Beatus Papa Gregorius Augustino pallium misit, ad ecclesiam videlicet Londoniensem, quæ tempore Britonum metropolis erat, sicut Beda in historia Anglorum testatur.

The pall sent to S. Augustine.

Item.

Sigebert, col. 113.

Anno gratiæ DCII. Contentio inter Romanam ecclesiam et arrogantiam Johannis, episcopi Constantinopolitani, universalis patriarchæ sibi nomen usurpantis, sub Papa Pelagio concepta et a Gregorio modo[1] non leviter agitata, non ante quiescere potuit quam ipse Johannes subita morte occubuit.

Arrogance and death of John, patriarch of Constantinople.

* *Ut Sanctus Augustinus Britonum episcopos ad concilium vocaverit.*

Flor. Wig. p. 526 E.

Anno gratiæ DCIII. Rex Northanhumbrorum Ethelfridus contra Britannos apud Caer-legion dimicans, viros religiosos de abbatia Bangornensi, maximam multitudinem, interfecit. Nempe vir Domini Augustinus, auxilio regis Ethelberti usus, convocavit ad synodum suam episcopos et doctores proximæ Britonum provinciæ, in loco qui usque hodie lingua Anglorum "Augustines Ac," id est, robur sive quercus Augustini, appellatur, in confinio Occidentalium Saxonum et Wicciorum,

Beda, H.E. ii. 2, p. 149 B.

p. 83. Slaughter of the monks of Bangor. Account of the synod at Augustine's Ac.

[1] *modo* is erased in A.

A.D. 603. cœpitque eis fraterna admonitione suadere, ut pace catholica secum habita, communem evangelizandi gentibus pro Domino laborem susciperent, ut qui sanctum Pascha et alia perplura unitati ecclesiæ contraria faciebant. Qui cum, longa disputatione habita, neque precibus neque hortamentis Augustini assensum præbere voluissent, ait, "Obsecremus, fratres, Deum "Omnipotentem, ut ipse nobis cælestibus signis insinuare "dignetur, quæ sequenda traditio, quibus sit viis ad ingressum "regni cælestis properandum; adducatur aliquis æger, et per "cujus preces fuerit curatus, hujus fides et operatio omnibus "sequenda tradatur." Quod cum adversarii, licet inviti, concederent, allatus est æger quidam oculorum luce privatus; qui cum oblatus Britonum episcopis nihil curationis eorum ministerio perciperet, tandem Augustinus genua sua ad Patrem Domini nostri Jesu Christi flexit,[1] ut visum cæco restitueret, ut per illuminationem unius hominis corporalem in plurimorum corda fidelium gratiam accenderet lucis spiritualis. Nec mora, illuminatur cæcus ac verus summæ lucis præco prædicatur ab omnibus Augustinus. Tunc Britones confitentur intellexisse se veram esse viam quam prædicavit Augustinus, sed sese non posse, absque suorum consensu, priscis abdicare moribus, unde ut secundo fieret synodus pluribus advenientibus postulabant.

Account of the synod at Augustine's Ac.

Beda, H.E. ii. 2, p. 149 c.

Second synod of Augustine.

Id. p. 150 A.

Quod cum esset statutum, venerunt, ut perhibent, septem Britonum episcopi et plures viri doctissimi, maxime de nobilissimo eorum monasterio, quod lingua Anglorum Bangorneburh dicitur, cui tempore illo abbas Dionotus præfuisse narratur. Qui, ituri ad concilium præfatum, venerunt primo ad quendam virum sanctum ac prudentem, qui apud eos anachoritanam ducebat vitam, consulentes an ad prædicationem Augustini suas deserere traditiones deberent; qui respondit, "Si homo Dei est, sequimini illum." Dixerunt, "Et quomodo "hoc possumus probare?" At ille, "Dominus" inquit, "ait, "'Discite a me, quia mitis sum et humilis corde;' si ergo "Augustinus ille mitis est et humilis corde, credibile est quia "et ipse jugum Christi portet[2] et vobis portandum offerat; "si ergo immitis est ac superbus, constat quia non est a "Deo, neque vobis est ejus sermo curandus." Qui rursus aiebant, "Et unde hoc[3] dinoscere valemus?" "Procurate," inquit, "quod ipse prior cum suis ad locum synodi adveniat,

---

[1] *deprecans*, which W. West. insert here, is erased in A. It is in Bede.

[2] *portet*] portat, A.

[3] In A. *unde hoc* has been erased, and *quomodo* inserted in a later hand.

Beda, H. E. ii. 2, p. 150 B. "et si ipse, vobis appropinquantibus, assurrexit, sciatis quoniam Christi famulus est, et obtemperanter illum audite; sin autem vos spreverit, nec vobis assurgere voluerit cum sitis numero plures, et ipse spernatur a vobis." Factumque est ut, venientibus illis, Augustinus in sella sederet, quod illi videntes mox in iram conversi sunt, eumque superbiæ notantes, cunctis quæ dicebat contradicere laborabant; quibus Augustinus ait, "Si in tribus saltem obtemperare mihi vultis, ut Pascha scilicet suo tempore celebretis, ut ministerium baptizandi, quo Deo renascimur, juxta morem sanctæ Romanæ ecclesiæ compleatis, ut genti Anglorum una nobiscum verbum Dei prædicetis, cætera quæ agitis, quamvis moribus nostris contraria, æquanimiter tolerabimus." At illi nihil se horum facturos neque illum pro archiepiscopo se habituros affirmabant, conferentes ad invicem, "quia si nobis assurgere noluit, quanto magis, si ei subdi cœperimus, pro nihilo contemnet." Quibus vir Domini Augustinus fertur minitans dixisse, quod si pacem cum fratribus nollent, bellum ab hostibus forent accepturi; et si nationi Anglorum viam vitæ prædicare nollent, per horum manus ultionem essent mortis accepturi; quod ita per omnia ut prædixerat, divino agente judicio, patratum est. A.D. 603. Second synod of Augustine.

Ut rex Norhanhumbrorum Ethelfridus mille et ducentos monachos interfecerit.

Id. p. 150 D. Nec multo post Æthelfridus, Northanhumbrorum rex fortissimus et paganus ferocissimus, collecto grandi exercitu, in civitate Legionum, quæ a Britannis Kaer-legion, id est, civitas Legionum, eo quod Romanæ legiones ibi perendinare solebant, maximam ex iis fecit stragem. Nam bellum contra Britannos commissurus, cum videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum Deum pro milite bellum agente convenerant, seorsum in tutiore loco consistere, sciscitabatur qui essent quidve acturi illo convenissent. Erant enim plurimi eorum de monasterio Bangor, in quo tantus fertur fuisse monachorum numerus, ut, cum [in] septem essent portiones cum suis rectoribus divisi, nulla minus quam trecentos religiosos monachos continebat. Horum autem plurimi, triduano peracto jejunio, cum aliis orandi gratia convenerant, habentes defensorem Brochimallum, qui eos precibus intentos a gladiis protegeret barbarorum. Quorum adventus causam cum intellexisset Ethelfridus tyrannus, ait, "Et si isti adversum nos Deum suum invocant, profecto, quamvis arma non ferant, contra nos pugnant, Slaughter of the monks of Bangor.

A.D. 603. "qui adversis[1] imprecationibus suis persequuntur;" itaque[2] Beda, H.E. ii. 2, p. 151 B.

Slaughter of the monks.

in hos primum arma vertere jubet, et sic cæteras nefandæ militiæ copias, non sine exercitus sui damno, delevit. Extinctos autem in illa pugna ferunt, ex his qui ad orandum venerunt, viros circiter mille ducentos, et solummodo quinquaginta fuga elapsos. Brochimail quoque ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, eos, quos defendere debuerat, inermes ac nudos gladiis ferientis[3] reliquit. Sicque completum est præsagium beati pontificis Augustini.

Ut Sanctus Augustinus ordinavit Justum primum Rofensem episcopum.

Ordination of Justus.

Anno gratiæ DCIV. Beatus Augustinus, donante rege Ethelberto, in civitate quæ a quodam primario nomine Rof, Rofecestria, id est, civitas Rof, dicebatur, ecclesiam Sancti Andreæ Apostoli construxit, eamque multis possessionibus et amplis dotavit, atque ibidem Justum episcopum ordinavit. Id. ii. 3, pp. 151 D, 152 A.

Ut Sanctus Augustinus Mellitum ordinavit primum Londoniensem episcopum.

Ordination of Mellitus.

Eodem anno in civitate Londoniarum idem Augustinus Mellitum pontificem consecravit. Id. p. 151 C.

p. 84.

The dignity of London transferred to Canterbury.

Sicque urbs Londoniensis, quæ semper temporibus Britannorum archiepiscopum habuerat, dignitas illius nunc ad Doroberniam translata est, ut Merlini vaticinium impleretur dicentis, "Delebitur religio in insula, et transmutatio prima-"rum sedium fiet: dignitas Londoniæ adornabit Doroberniam," et cætera. (Not in Bede.)

Ut prædicante Mellito Sabertus rex Orientalium Saxonum fidem Christi susceperit.

Eodem anno Melitus, in provinciam Orientalium Saxonum ad prædicandum missus a beato Augustino, Sabertum regem cum tota gente sua ad fidem Christi convertit. Erat autem idem Sabertus nepos Æthelberti magni regis Cantiæ ex sorore Ricula, atque sub potestate ipsius constitutus, qui omnibus, usque terminum Humbræ fluminis, Anglorum gentibus imperabat. Id. p. 151 C.

Dream of the emperor Maurice.

Eodem anno imperator Mauricius, vir Deum timens, in suis [orationibus] divinam jugiter clementiam precabatur, ut facinorum suorum in hoc seculo commissa luere posset. Quadam Hugo de S. Victor. Excerpt. Prior. ix. 7, col. 268.

---

[1] *adversis*] Altered to *adversi* in A.

[2] *itaque*] ita, W.

[3] *ferientis*] ferentis, A. C. D.

Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 7, col. 269.

itaque nocte dum in stratu suo quiesceret, emissa est ad eum vox cælitus dicens, "Maurici, trade[1] te et uxorem tuam Con-"stantiam cum pueris Phocæ militi." Expergefactus autem quæsivit a suis, si scirent militem inter agmina sua Phocam appellatum; at illi, "Scimus;" et ille, "Cujus est qualitatis?" Qui dixerunt, "Juvenis tumidus et temerarius." Tunc Augustus, somnium suum referens, glorificabat magnifice Deum pro hujusmodi visione. Post hæc autem in terra hostili positus, cum milites suos ferro et rapinis abstinere compelleret, nec tamen eis consueta stipendia ministraret, Phocatem rogare cœperunt ut imperii super eos regimen usurparet; quibus Phocas obaudiens,[2] purpuram imperialem suscepit. Quod audiens Mauricius animo dissolutus, rebusque adversum se fluentibus cessit, et in quandam silvam mari contiguam fugit, in qua cum uxore et quinque filiis jussu Phocæ Cæsaris interemptus est. Phocas Romanum invadens imperium, annis octo imperavit.

A.D. 604.

Usurpation of Phocas.

Nota.

Death of Maurice.

Ut beatus Gregorius Trajani principis animam a pœnis infernalibus eripuerit.

Beda de sex ætat. sæc. p. 97 A. Johannis Diaconi Vita S. Gregor. ii. 44. (Migne, lxxv. col. 105.)

Legend respecting Trajan.

Anno gratiæ DCV., qui est annus imperii Phocæ secundus, beatus Papa Gregorius ex hac vita migravit ad Dominum. Hic vir beatus adhuc vivens, cum tempore quodam per forum Trajani principis, quod ipse ædificiis pulcherrimis dudum venustarat, procedens, judicii ejus quo viduam consolatus fuerat recordaretur, pro tanta imperatoris mansuetudine commotus ad Sancti Petri Apostoli basilicam festinus viator pervenit, ubi tam diu super infidelitate et errore clementissimi principis flevisse asseritur, quousque nocte sequenti responsum accepisset se pro Trajano tantum exauditum fuisse, ita ut pro nullo ulterius pagano preces effunderet. Sic itaque Trajani animam ab inferni cruciatibus crede liberatam, ut in inferno posita per Dei misericordiam inferni non sentiat cruciatum; nempe unus et idem gehennæ ignis, etsi multos valet peccatores pariter detinere, per Dei justitiam non omnes potest æquali pœna punire; nam secundum delicti modum animæ in gehenna sentiunt cruciatum. Opus pietatis, per quod Trajanus Deum et beatum patrem Gregorium commovit ad misericordiam, hoc fuit. Quodam tempore Trajano ad belli procinctum vehementissime festinanti, vidua quædam feminarum pauper-

---

[1] *trade*] This has been altered to *tradidi* in A.

[2] *obaudiens*] W. has *e* over *au*, i. e. *obediens*.

A.D. 605. Justice of Trajan.

rima ad eum lacrimis dissoluta accessit dicens, "Filius meus, "te imperante, innocens peremptus est; obsecro ut quia illum "mihi reddere non vales, sanguinem ejus letaliter vindicare "digneris." Cumque Trajanus, si sanus reverteretur de prælio, hunc se vindicaturum promitteret, vidua dixit, "Et si tu in "prælio mortuus fueris, quis mihi justitiam exhibebit?" Trajanus respondit, "Ille qui post me imperabit;" et illa, "Quid tibi proderit si alter mihi justitiam fecerit?" Trajanus respondit, "Utique nihil;" et vidua, "Nonne," inquit, "melius tibi est, ut tu mihi justitiam facias et per hoc mer"cedem tuam recipias, quam alteri hanc transmittas?" Tunc Trajanus, ratione simul ac pietate commotus, equo descendit, nec antea discessit quam judicium viduæ et sententiam demandaret executioni. Pro hac autem mansuetudine et exhibitione justitiæ a pœnis infernalibus per lacrimas beati patris Gregorii, quingentis post mortem et eo amplius elapsis annis, meruit liberari. Idem pater Gregorius, primus omnium, in principio epistolarum suarum, ante salutem, gratiam, et benedictionem, sese servum servorum Dei pronuncians, omnibus successoribus suis formam humilitatis ostendit.

Johannis Diaconi Vita S. Gregorii, ii. 44, col. 105.

(Not in Joh. Diac.)

Nota humilitatem Gregorii.

Id. ii. 1, col. 87.

Et post humilitatem utilitatem subjunxit, cum dicit salutem videlicet animæ et corporis, gratiam a Deo et hominibus, benedictionem, quæ est in semine Abrahæ, quod est Christus, in quo benedicentur omnes gentes terræ.

(Not in Joh. Diac.)

De cibis in lapidibus conversis.

Pope Sabinianus.

Legend.

Anno gratiæ DCVI. Sabinianus sedit in cathedra Romana anno uno, mensibus quinque, et diebus novem. Eodem tempore pauper quidam, cum a nautis elemosinam peteret nec acciperet, dicente nauclero, "Nos nihil hic præter lapides "habemus," subjecit pauper, "Omnia ergo vertantur in la"pides." Quo dicto, quicquid manducabile in navi erat in lapides conversum est, colore et forma rerum earundem permanente.

Vit. Pontif. Sigebert, coll. 113, 114.

Ceolwlfus rex Occidentalium Saxonum.

Ceolwulf, king of Wessex.

Anno gratiæ DCVII. Ceolrico rege Occidentalium Saxonum defuncto, Ceolwlfus regnavit pro eo viginti quatuor[1] annis. Per idem tempus cum Papa Sabinianus liberalitatem beati Gregorii prædecessoris sui derogaret, et sub hoc obtentu ma-

Hen. Hunt. ii. p. 714 E. Sigebert, col. 114.

---

[1] *viginti quatuor*] xiv., Hen. Hunt., correctly.

Sigebert, col. 114. num egenis subtraheret, Gregorius eum, per visum, ter pro culpa tenaciæ et hujus derogationis increpatum, quod non respiceret pauperes, etiam quarto horribiliter increpans et comminans, in capite percussit, quo ille dolore vexatus paulo post obiit. A.D. 607. Parsimony and death of Pope Sabinianus.

Sanctus Augustinus obiit.

Vit. Pontif. Beda, H. E. ii. 3, p. 152 A, B. Id. ii. 4, p. 152 C. Id. ii. 3, p. 152 A. Anno gratiæ DCVIII. Bonefacius sedit in cathedra Romana mensibus octo et diebus viginti novem. Eodem anno beatus Augustinus, Dorobernensis archiepiscopus primus, diem clausit extremum septimo kalendas Junias; cui successit Laurentius, natione Romanus, quem ipse adhuc vivens ordinaverat, ne status ecclesiæ tenerrimus sine pastore vacillaret. Sepultus est autem juxta ecclesiam Apostolorum Petri et Pauli, quæ necdum fuerat perfecta nec dedicata, in qua plurimorum archiepiscoporum corpora tumulata leguntur. Pope Boniface III. Death of S. Augustine. Laurence archbishop. Burial of S. Augustine. p. 85.

Ecclesia Romana caput omnium ecclesiarum constituitur.

Vit. Pontif. Beda de sex ætat. sæc. p. 97 A. H. E. ii. 2, p. 153 D. Anno gratiæ DCIX. Bonefacius quintus[1] sedit in cathedra Romana annis sex, mensibus octo, diebus duodecim; et cessavit sedes mensibus septem et diebus viginti quinque; a quo rogatus Phocas imperator statuit, ut ecclesia Romana caput esset omnium ecclesiarum et magistra; nam antea ecclesia Constantinopolitana primam sese scribebat omnium ecclesiarum. Impetravit etiam idem Papa a præfato principe templum Romæ, quod antiquitus Pantheon vocabatur, eo quod ibi quondam omnium non deorum sed dæmonum cultus agebatur. Quo impetrato, exclusa in diversa simulacrorum multitudine, Omnipotentis Dei et Sanctæ Virginis Mariæ omniumque sanctorum ecclesiam construxit, ut sicut ibi quondam omnium dæmoniorum cultus agebatur, ita deinceps ibidem omnium sanctorum memoria haberetur. Pope Boniface IV. Rome the head of all churches. Consecration of the Pantheon.

De regibus Anglorum.

Hen. Hunt. ii. p. 715 B. Anno gratiæ DCX. Defuncto Ceolwlfo, rege Occidentalium Saxonum, regnavit pro eo Kinegils filius Ceolæ triginta et uno annis. Cynegils king of Wessex.

Regnabant hoc tempore in Mercia Penda, in regno Orientalium Anglorum Redwaldus, in Cantia Ethelbertus, in Essexe Saebertus, in Northanhumbria Ethelfridus superbus et vanæ gloriæ cupidus. Contemporary kings.

---

[1] *quintus*] sic, for *quartus*.

A.D. 611.

De synodo Italiæ.

Mellitus sent to the Roman synod.

Anno gratiæ DCXI. Papa Bonefacius, congregata synodo in Italia, mense Martio, tertia videlicet die mensis,[1] multa ad utilitatem ecclesiæ statuit. Interfuit autem Mellitus, Londoniensis episcopus, ab archiepiscopo Dorobernensi Laurentio destinatus, ut decreta synodo Britanniam rediens ecclesiis Anglorum traderet, et summi pontificis auctoritate executioni demandaret. Eodem tempore Johannes Alexandrinus floruit archiepiscopus, qui ob eximiam in pauperes Christi liberalitatem nomen "Elemosinarii" habere promeruit. Contigit autem, ut quidam peregrinus videns tantam ejus in pauperes compassionem, temptare eum volens, accessit ad eum dum de consuetudine infirmos visitaret, et dixit, "Miserere mei, quoniam miser ego sum et captivus." Patriarcha vero dispensatori suo ait, "Da ei sex aureos:" quibus acceptis, mutavit habitum pauper, et aliunde veniens obviam procidit in terram dicens, "Miserere mei, quia inedia coarctor nimis;" dicit denuo patriarcha, "Da ei sex aureos;" quo facto, dixit minister in auribus patriarchæ, "Domine, ipse jam bis accepit;" et tertio veniens elemosinam postulavit, minister autem domino intimavit; tunc ait ille vere misericors, "Da ei duodecim aureos, ne forte Christus sit et temptet me."

Beda, H. E. ii. 4, p. 153 c.

Story of John, the almoner, archbishop of Alexandria.

Sigebert, col. 114.

Leontii Vita S. Johannis Eleemosynarii, cap. 8. (Migne, lxxiii. col. 346.)

De morte Phocatis imperatoris.

Death of Phocas.

Anno gratiæ DCXII. Phocas imperator, dum crudeliter in suos sæviret domesticos, Heraclii, Africæ patricii, jussu peremptus est; qui post necem ipsius sibi rempublicam vendicavit.

Hugo de S. Victore, Excerpt. Prior. ix. 8, col. 269.

De imperio Heraclii.

Heraclius emperor.

Relick of S. John the Baptist.

Anno gratiæ DCXIII. Heraclius, Romano potitus imperio, annis triginta et uno imperavit. Eodem anno apud urbem Galliæ Mauriennam erat mulier quædam sancto Baptistæ nimis devota. Hæc in orandi constantia persistens, dari sibi a Deo trienni oratione aliquid de membris ejus expetebat; spemque suam in Deo ponens, juravit se non prius manducaturam antequam acciperet quod petebat; et sic septem diebus jejunans septima die super[2] altari pollicem miri candoris apparere videns, læta donum Dei accepit. Ad quod adorandum tres episcopi venientes cum de pollice partem elicere vellent, tres

Sigebert, col. 115.

[1] Bede has *tertia die kal. Mart.* i. e. 27 Feb.

[2] *super*] desuper, O. W., as Sigebert.

Sigebert, col. 114. sanguinis guttas ex eo stillare in lintheo supposito stupuerunt, et singulas singuli se[1] meruisse lætati sunt. A.D. 613.

Deusdedit Papa fit.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DCXIV. Deusdedit sedit in cathedra Romana annis tribus, diebus viginti, et cessavit sedes mense uno et diebus sexdecim. Hic constituit, ut si qui viri vel mulieres suos filios quocunque modo de sacro fonte susceperint, separentur, et si mulier compatrem suum in conjugium duxerit, separentur; mulier tamen dotem recipiat, et post annum, si vult, alteri nubat. Eodem anno rex Occidentalium Saxonum Kinegils Quichelmum filium suum regni consortem suscepit.

Pope Deusdedit. His decrees as to sponsors. Cwichelm king of Wessex.

Sigebert, col. 115. Hen. Hunt. ii. p. 715 B.

Continuatio.

Sigebert, col. 116. Anno gratiæ DCXV. Clodesindi Methensi sponsum suum fugienti velamen capitis per angelum a Deo transmittitur, et illa se et sua Deo delegavit.

S. Clodesindis.

Æthelbertus rex Cantuariorum obiit.

Beda, H. E. ii. 5, p. 154 A, C. Anno gratiæ DCXVI. Æthelbertus, rex Cantuariorum, post regnum temporale, quod quinquaginta sex annis gloriosissime tenuerat, æterna cælestis regni gaudia conscendit; defunctus autem post viginti et unum annos[2] acceptæ fidei, in porticu Sancti Martini intro ecclesiam Apostolorum Petri et Pauli, quam ipse fundaverat,[3] sepultus est. Anno itaque quo defunctus Æthelbertus, cum filius ejus Eadbaldus regni gubernacula suscepisset, magno ibi tenellis ecclesiæ crementis detrimento fuit; siquidem non solum fidem Christi recipere noluit, sed etiam tali fornicatione pollutus est, ut uxorem patris insanus haberet. Auxit autem procellam hujusce[4] perturbationis etiam mors Saberti, regis Orientalium Saxonum, qui ubi regna perennia petens, tres filios, qui pagani permanserant, regni temporalis hæredes reliquit. Cœperunt illi mox idolatriæ, quam vivente patre aliquantulum intermisisse videbantur, palam deservire, subjectisque populis idola colendi liberam dare licentiam; qui cum viderent pontificem, celebratis in ecclesia missarum solemniis, eucharistiam populo dare, dicebant ad eam barbarica inflati stultitia, "Quare non et nobis porrigis panem nitidum, quem

Id. p. 154 D. Id. p. 155 A.

Death of Æthelberht. Eadbaldus rex revertitur ad culturam idolorum. Death of Sebert, king of the East Saxons. His sons. Their request.

[1] O. W. ins. *habere.*

[2] *unum annos*] uno annis, A. O. W. West.

[3] *quam ipse fundaverat*] Interlined by the compiler from H. E. ii. p. 151 D.

[4] *hujusce*] hujuscemodi, O. W.

A.D. 616. "et patri nostro[1] Saba dabas, et adhuc populo in ecclesia dare "non desinis?" Quibus Mellitus episcopus respondit, "Si vultis "ablui illo fonte salutari, quo pater vester ablutus est, potestis "panis sancti fieri participes; sin autem, nullatenus valetis "panem vitæ suscipere." Qui dixerunt, "Si non vis assentire "nobis in tam facili causa, jam non poteris in regno nostro "demorari." Expulsus vero [Mellitus] venit in Cantiam, tractaturus cum Laurentio et Justo coepiscopis, quid in his esset agendum; decretumque est communi consilio quia satius esset ut omnes ad patriam redeuntes libera ibi[2] mente Deo deservirent, quam inter rebelles fidei sine fructu residere. Discessere utique primo Mellitus et Justus ad partes Galliæ, ibi rerum finem expectare disponentes. Sed non multo post tempore reges, qui præconem a se veritatis expulerant, egressi in prælium contra gentem Gewiseorum omnes pariter cum sua militia judicio divino corruerunt.

Answer of Mellitus to them.

Beda, H.E. ii. 5, p. 155 A.

Mellitus ab episcopatu expellitur.

p. 86.

Qualiter Laurentius, Cantuariensis archiepiscopus, ab Apostolorum principe flagellatur.

Apparition of St. Peter to archbishop Laurence.

Id. ii. 6, p. 155 D.

Cum vero Laurentius archiepiscopus Mellitum Justumque secuturus ac Britanniam esset relicturus, jussit ipsa sibi nocte in ecclesia beatorum Apostolorum Petri et Pauli stratum præparari; in quo, cum post multas preces ac lacrimas pro statu ecclesiæ ad Deum fusas ad quiescendum membra posuisset atque obdormisset, apparuit ei beatissimus Apostolorum princeps, et multo illum tempore secreto noctis silentio flagellis acrioribus afficiens sciscitabatur apostolica districtione, quare gregem, quem sibi ipse crediderat, relinqueret, vel cui pastorum oves Christi in medio luporum positas fugiens ipse dimitteret; "An "mei," inquit, "oblitus es exempli, qui pro parvulis Christi "quos [mihi] in indicium suæ dilectionis commendaverat, "vincula, verbera, carceres, afflictiones, ipsam postremo mortem "crucis ab infidelibus ipse cum Christo[3] coronandus pertuli?" His beati Apostoli flagellis simul et exhortationibus animatus famulus Christi Laurentius mox mane facto venit ad regem, et erectis vestibus quantis esset verberibus laceratus ostendit; rex autem multum miratus, requisivit quis in regno suo tanto viro tales infligere plagas ausus fuisset. Tandem[4] audivit quia suæ causa salutis episcopus ab Apostolo Christi talia esset vulnera et tormenta perpessus, extimuit multum, atque, ana-

[1] *nostro*] meo, A. C. It has been altered in D.
[2] *ibi* is erased in A.
[3] O. W. ins. *tandem*.
[4] O. W. ins. *ut*.

Beda, H.E. p. 156 A. thematizato omni idolatriæ cultu, abdicatoque[1] connubio non legitimo, suscepit fidem Christi, et baptizatus ecclesiæ rebus quantum valuit in omnibus consulere et favere curavit. Verum ipse cum omni gente sua, ex quo ad Dominum conversus est, divinis se studuit mancipare præceptis. Misit etiam in Galliam, et revocavit Mellitum et Justum episcopos,[2] eos ad suas ecclesias libere redire præcepit, sicque[3] viso miraculo ad ecclesiæ rediit unitatem. A.D. 616. Conversion of Eadbald. Recall of Mellitus and Justus.

De pugna inter regem Northanhumbrorum et regem Orientalium Anglorum.

Anno gratiæ DCXVII. Mellitus et Justus episcopi in Britanniam reversi, a rege Eadbaldo et tota ejus gente cum honore recepti sunt. Eodem anno Reodwaldus, rex Orientalium Anglorum, Æthelfridum, regem Northanhumbrorum, ad prælium provocavit. Convenerunt itaque agmina utrorumque in regione Jutorum,[4] ad orientalem plagam amnis qui Ydle vocatur; unde[5] exivit proverbium usque in hodiernum diem, "Amnis Ydle "Anglorum sorduit cruore." Igitur Æthelfridus, ferus et indignans et multum admirans quod aliquis cum illo auderet congredi, audacter quidem sed inordinate in hostes irruit, quamvis acies Reodwaldi eleganter ordinatæ[6] intuentibus terrorem non minimum inferrent. Rex tamen Northanhumbrorum, quasi præda inventa, subito proruens in cuneos conglomeratos, Reinerum [principem militiæ][7] regis Reodwaldi cum tota acie sua prostravit, et ad inferos impetuose direxit. Reodwaldus autem, tanta clade minime perterritus, sed ad vindictam animatus, cuneos Æthelfridi laudabiliter penetravit, atque, cruore maximo hostium profuso, regem superbum interemit; deinde hostes sine pietate insecutus omnes eorum acies dissipando contrivit.

Mellitus et Justus episcopi ad sedes suas revocantur. Hen. Hunt. ii. p. 715 C. Battle of the Idle.

Cf. Libel. de reg. Saxon. pp. 209, 210. Hen. Hunt. ii. p. 715 E. In hac quoque pugna potissimum laudanda fuit probitas Eadwini, qui de regno illo expulsus apud Redwaldum septendecim annis[8] exulaverat. Regnavit ergo[9] Eadwinus filius Ellæ [super duo] regna Deirorum et Berniciorum, qui postea

---

[1] *abdicatoque*] abdicatque, A.

[2] O. W. ins. *et*.

[3] *sicque . . . unitatem*] Introduced by the compiler.

[4] *in regione Jutorum*] in finibus Merciorum, Hen. Hunt.

[5] *unde*] unum, A., the original probably having *uñ*.

[6] *ordinatæ*] om. W.

[7] *principem militiæ*] Sic O. W. West., though Hen. Hunt. has *filium*.

[8] *septendecim annis* seems to come from *regnavit xvii. annis* in the Libellus de Reg. Saxon., p. 210.

[9] *ergo*] om. O. W.

A.D. 617. Christianus effectus omnes reges, tam Anglorum quam Walensium, in sua ditione[1] recepit. Beda, H. E. ii. 9, p. 158 A.

Cosdroe Jerusalem destruxit.

Damascus and Jerusalem taken by Chosroes.

Anno gratiæ DCXVIII. Rex Persarum Chosdroe cepit Damascum et Jerusalem devastavit, et loca sancta quæ in ea erant conflagravit, populorum multitudinem copiosam captivavit, nonaginta milia interfecit, patriarcham ejusdem urbis Zachariam expulit, pretiosum crucis lignum in Persidem secum asportavit; sepulchrum[2] vero Dominicum divina virtute munitum, nunquam violare permissus est. Per idem tempus occupavit totam Ægyptum, et Alexandriam, Libiam atque Carta- ginem, ut vel sic Heraclium ad prælium provocaret; ad quem misit Heraclius, rogans ut inceptis desisteret, quod ille facere contemnens, nuntios imperatoris contumeliis affecit. Hugo de S. Victore, Excerpt. Prior. ix. 9, col. 270. Hist. Miscell. xx. 5, 6.

Message of Heraclius to him.

Continuatio.

Constantine III.

Anno gratiæ DCXIX. Heraclius imperator filium suum Constantium regio diademate insignivit, et Augustum appellavit. Id. xx. 4.

Defeat of Chosroes by Heraclius.

Anno gratiæ DCXX. Imperator Heraclius anno imperii sui decimo, collecta armatorum multitudine, adversus Cosdroe movit iter, ferens secum sanctæ Dei genitricis iconiam, quæ apud Byzantium est, non hominis manu sed divino miraculo pictam. Cumque pervenisset ad fines civitatis Gozorem, Cosdroe in fugam versus combussit omnia sata per quæ fugiebat; deinde constituit principes militiæ suæ plurimos, qui Heraclium debellarent, dum ipse de loco ad locum fugeret a facie imperatoris; sed Heraclius, iconiæ Dei genitricis confisus[3] auxilio, omnes adversarios suos in bello peremit et fugavit;[4] Cosdroe autem tandem[5] fugiendo captus et in carcerem trusus, ad extremum morte impia periit.[6] Imperator potitus victoria militibus suis præmia tantis condigna laboribus erogavit, et modicum recreatus revexit Jerosolymis Dominicæ crucis lignum, plurimas Deo pro tanto triumpho referens gratias, lacrimas devotas perfundendo.[7] Cf. Id. xx. 8, 9, 16, 49. Id. xx. 53. Hugo de S. Vict. ix. 9, col. 270.

The cross restored to Jerusalem.

---

[1] *ditione*] dictione, A.
[2] *sepulchrum . . est*] Introduced by the compiler.
[3] *confisus*] fultus, W. West.
[4] *et fugavit*] aut turpiter in fugam coegit, O. W. West.
[5] *autem tandem*] tandem in, W. West.
[6] *impia periit*] impiorum defecit, W. West.
[7] A. repeats *devotas. lacrimas . . . perfundendo* is not in Hugo.

Item. A.D. 621.

Vit. Pontif. Anno[1] gratiæ DCXXI. Bonefacius sextus,[2] Romanæ ecclesiæ Apostolicus, suæ promotionis annum agebat quartum, qui sedit annis quinque, diebus tredecim; et cessavit sedes mensibus sex. Eodem tempore Laurentius, Dorobernensis archiepiscopus secundus, diem clausit extremum; cui successit Mellitus, Londoniensis episcopus, quinque annis; et Mellito Justus, totidem annis. Post Mellitum Londoniensis vacabat ecclesia multis [annis]; post Justum vero, in Rofensi ecclesia, successit Romanus.

Pope Boniface V. Beda, H. E. ii. 7, p. 156 B, E. Sees of Canterbury and London. (Not in Bede.) Beda, H. E. ii. 8, p. 157 A.

De Mahumeth pseudo-propheta.

Hugo de S. Victore, ix. 9, col. 270. Anno gratiæ DCXXII. Cirus, Alexandrinus episcopus, et Sergius, Constantinopolitanus patriarcha, Monothelitarum hæresim prædicabant. Hac utique tempestate Saraceni, qui et Turci dicuntur, Mahumet pseudo-propheta eis ducatum præbente, a suis sedibus exierunt, et imperium Heraclii graviter devastare cœperunt. Porro[3] iste Mahumet, Saracenorum et Arabum princeps, de genere Hismael fuit, filii Abrahæ, qui, cum in primæva ætate sua esset mercator, pergebat frequenter cum camelis suis apud Ægyptum et Palæstinam, et conversabatur cum Judæis et Christianis, a quibus tam Vetus quam Novum didicit Testamentum, sed et magus nequissimus effectus est. Et cum hac illacque discurreret, contigit ut Corozaniam ingrederetur provinciam, cujus provinciæ domina Cadisan vel Adige filia Husait[4] dicebatur; quæ cum diversas species, quas[5] furto vel præda raptas Machumet attulerat, miraretur, cœpit ei præfata mulier familiarius adhærere; quam Mahumet suis incantationibus perstrictam cœpit paulatim astutus in errorem inducere, dicens quod ipse esset Messias, quem esse venturum adhuc Judæi expectant. Hac opinione non solum potens mulier decepta est, sed omnes Judæi, ad quos ejus fama[6] pertingere poterat, ad eum cum Saracenis catervatim

The Monothelite heresy. History of Mahomet. p. 87. Pseud. Ildefonsi Contin. Chronicon Isidori. (Migne xcvi. col. 321.)

[1] Before this year O. W. insert a chapter *De origine ordinis militiæ templi*, from William of Tyre. Coxe's Wendover, i. pp. 118–120.

[2] *sextus*] Sic for *quintus*.

[3] At the top of the page between the two columns is a picture of "Machometus" standing on a boar, "sus." In the right hand is a label, "Poligamus esto, scriptum "est enim, Crescite et multiplicamini;" in the left a label, "Presentes "delicias pro futuris non spernite."

[4] *Husait*] C. has read this *Hiclait*, D. *Hulait*. *Vel . . Machumet at* — is written by Par. over an erasure.

[5] O. W. ins. *secum*.

[6] *fama*] furia, W. West.

A.D. 622. History of Mahomet. confluebant, tanta rei novitate percussi; qui cœpit novas leges fingere et eis tradere, adhibens ipsis legibus testimonia de utroque Testamento: has Ismaelitæ leges appellant suas, eumque suum legislatorem esse fatentur. Præfata quoque mulier [videns] hominem Judæorum et Saracenorum pariter contubernio vallatum, existimabat in eo divinitatem latere; et, cum esset vidua, adsumpsit eum sibi maritum, sicque Mahumet totius provinciæ illius obtinuit principatum. Demum vero Arabes ei adhærentes regnum Persarum infestare cœperunt, ac demum Orientis fines imperii ad Alexandriam super Heraclium invaserunt. Post hæc autem Mahumet cœpit cadere frequenter epilentica passione, quod Cadisan Adige uxor ejus cernens, oppido tristabatur, eo quod nupsisset impurissimo et epilentico viro; quam ille placare desiderans, dixit, quia Gabriel angelus ad eum loqueretur, nec se ejus splendorem posse sustinere, utpote homo carnalis, et ideo se cadere et deficere asseruit. Credidit ergo mulier, et omnes Arabes et Hismaelitæ, quod ex ore archangeli leges susciperet, quas dabat illis, eo quod Gabriel[1] sæpe mittatur ad homines. Prædicabat etiam voluptates deliciasque carnales futuris pollicitis incertis non fore præponendas, lauteque vivere summum esse bonum; in eo Epicurus.[2] Pseud. Ildefonsi Contin. Chronicon Isidori. (Migne xcvi. col. 321.)

Tandem cum præfatam hominum numerositatem in suam hæresim intricasset, quadam hora vespertina, cum in palatio sederet vino debriatus meracissimo, sed cujusdam socii sui fraude venenato, cognovit per solita indicia quod consueta ægritudo illum ilico esset invasura;[3] exiit igitur festinanter, dicens se ad colloquium archangeli fuisse vocatum, prohibuitque ne quis eum sequeretur, ne forte angelico splendore

His death. moreretur, quia et ipse stando non potuit sustinere. Ille autem cadens cumulum fimi, ne cadens læderetur, ascendit, ubi stridens dentibus et spumantibus rictibus volutabatur; quod comperiens quædam proterva sus et esuriens, habens ut dicitur porcellos, ut eum sensit, cujus os crapulam adhuc exhalabat cum nidore carnium indigestarum, invasit eum, et cum esset sui impos ac semivivus discerpens et lacerans suffocavit. Uxor Cf. Hildeberti Cenomannensis Hist. de Mahumete, cant. 14, 15. (Migne, clxxi. coll. 1363, 1364).

[1] O.W. insert *archangelus*. From here to the end of the year 624 is in the handwriting of Matthew Paris, written apparently over an erasure.

[2] For this O.W. have "unde credo "quod si hodie viveret, multos in-"veniret discipulos," and so West.

[3] *ilico esset invasura*] invaderet O. W. From this point W. and West., which agree, differ too much from A. in the rest of this chapter to admit of collation.

autem ejus et familia audientes porcorum strepitum stupefacti exierunt, et corpus domini sui in magna parte jam corrosum invenerunt. Sed quia suam prædicaverat infra tertium diem resurrectionem, corpus suum diligenter reservarunt. Sed cum pertransissent xxx. dies nec resurrexit, complices sui ne falsitatis redargueretur cui prædicando sæpe præbuerat testimonium, illotum et semiesum illud corpusculum occultarunt in tumba quadam pretiosa. Multi ergo sapientes recesserunt a lege sua. Rudes[1] vero et simplices et proni ad carnalia mandatis suis inclinarunt, et eorum posteritas in hoc errore usque in præsentem diem obstinaciter est propagata. Sed quia Machometus crapulatus epilensia urgente cum veneno interiit, contenditur qua morte interierit, vel crapula, vel veneno, vel morbo illo. Forte triplici peste mortifera ideo percussit eum Dominus quia maxime peccavit blasphemando in Trinitate, dicendo frivolum esse credere Deum Trinum et Unum. Credunt igitur et dicunt orthodoxi nec sine ratione quod iccirco iratus Dominus tradidit eum sui ad dilaniandum. Ut per suem spurcissimum animal immundus spiritus significetur, porca enim quasi spurca dicitur; hinc est quia Sarraceni sicut et Judæi porcum execrantur. Merito igitur periit traditus sui Machometus intoxicatus et epilenticus et crapulatus, trina scilicet pœna punitus. Post mortem autem ejus surrexerunt maximi inter alios omnes discipulos ejus vir quidam nobilis nomine Abuzer filius Abubalippi, et quidam alius dictus Nastoreus, qui potius deciperet ypocrita in contemptu et scandalo religiosorum sub habitu monachi et specie simplicitatis suam palliavit superstitionem. Qui ut suam jam declinantem legem suscitarent ab utroque Testamento aliquid indirecte accipientes, ut sic Judæis ac Christianis adularentur, placentia populo prædicarunt, dicentes auctore Machometo nullo modo placere benigno Deo hominum afflictionem ut jejunia et con-

A.D. 622. Death of Mahomet.

Cf. Pseud. Ildefons. col. 322.

His successors.

[1] In the margin is "Hæc autem " in anno gratiæ MCCXXXVI. quæ " de Machometo vera sunt plenius " dicuntur."

A.D. 622. Paradise of Mahomet. similia. Docebat insuper quod, qui inimicos occidunt, præcipue rebelles legi suæ, vel qui ab inimicis occiduntur, paradisum ingrediantur, et ibi esse carnalis cibi et potus refectionem, ibique existere fluvium vini, lactis et mellis, et commixtionem mulierum carnalem non præsentium sed aliarum, et affluentem voluptatem. Machometus autem in regno Saracenorum quatuor prætores statuit, quos Admiralios vocavit; librum autem legem suam continentem Prothosimbolum fecit appellari.[1] Sigebert, coll. 118, 119.

Papa.

Pope Honorius I. Eodem anno Honorius, Papa sexagesimus octavus, sedit in cathedra Romana annis duodecim, mensibus undecim, diebus sedecim; cessavit autem sedes mensibus septem et diebus octodecim. Vit. Pontif.

Item.

Romanus archbishop of Rouen. Sigeberht king of the East-Saxons. Anno gratiæ DCXXIII. Sanctus Romanus, Rothomagensis archiepiscopus, sanctus habetur. Eodem tempore, post Sexredum et Siwardum fratres, regnavit apud Orientales Saxones Sigebertus Parvus, Siwardi filius, qui cum fratre Seberto a Kinegils, rege Occidentalium Saxonum, et Quithelmo fratre[2] ejus interfecti sunt justo Dei judicio; nam patre mortuo ad cultum idolorum reversi, Mellitum Londoniensem episcopum expulerunt, nec de eorum exercitu vel unus evasit qui eventum nuntiaret. Rob. de Monte. col. 414. Flor. Wig. App. p. 637 A. Hen. Hunt. ii. p. 716 A. Malmesb. i. 98, pp. 137, 138.

Defuncto Orientalium Anglorum rege Redwaldo Eorpenwaldus successit.

Eorpwald king of East-Anglia. Anno gratiæ DCXXIV. Defuncto rege Orientalium Anglorum Redwaldo, Eorpenwaldus regni gubernacula suscepit, et bonum principium laudabili fine conclusit. Cf. Flor. Wig. App. p. 528 D.

Paulinus archbishop of York. Anno gratiæ DCXXV. Paulinus a Justo archiepiscopo Eboracensis archiepiscopus ordinatur. Contigit autem, quod North- Beda, H.E. ii. 9, p. 158 C.

---

[1] For this Sigebert has "ipse "vero amiras dicebatur vel proto- "simbolus." W. follows this.

At the bottom of the page is "Datur Machometus sui spurcis- "simæ (id est immundo spiritui) "ad dilaniandum;

"epilenticus / "venenatus / "crapulatus } peccavit enim { in Patrem. / in Filium. / in Spiritum sanctum."

[2] *fratre*] Sic all the MSS. instead of *filio*, though above under 614 (p. 265) *filium* is correctly given from Hen. Hunt. The error comes from Malmesbury, who calls them both "filii Celrici." Gesta Regum, i. 18, p. 28.

Beda, H.E. ii. 9, p. 158 B. anhumbrorum rex Eadwinus, missis procis, Æthelburgam, filiam Cantuariorum regis Æthelberti jam defuncti, peteret uxorem; cui a fratre puellæ, tunc rege, responsum est, non esse licitum Christianam virginem pagano conjungere, ne veri Dei cultus prophanaretur consortio hominis infidelis. Cumque nuntii Eadwino regi talia referrent, respondit, quod si religio puellæ a viris prudentibus examinata sanctior atque Deo dignior posset inveniri, non abnegavit quin eam susciperet ratione præmissa. Nec mora, mittitur puella et cum illa Paulinus, ne paganorum societate posset pollui, qui eam cotidiana exhortatione et sacramentorum cælestium celebratione firmaret. Cum autem illuc pervenissent, concessit rex, ut fidem cultumque religionis, Christiano more, omnes qui cum illa venerunt, videlicet viri ac feminæ sive sacerdotes,[1] observarent. Sicque Paulinus cum præfata virgine ad regem Eadwinum quasi comes copulæ carnalis advenit, sed ipse potius toto animo intendebat, ut gentem, quam adibat, ad agnitionem vocaret veritatis.

A.D. 625. Marriage of Eadwine and Æthelburga.

Paulinus.

Nota.

Id. p. 158 D. Anno gratiæ DCXXVI. Venit quidam sicarius, nomine Eumerus, missus a rege Occidentalium Saxonum Quichelmo, qui cum patre Kinegils regnavit, ut regem Eadwinum interficeret. Qui domini sui legationem simulans irruit in regem cum bipenni toxicata, juxta amnem Dorewentionem, volens eum saltem veneno perdere si bipennis defecisset; quod videns Lilla[2] quidam minister regis, et ictui sese interponens transfixus est, atque eodem ictu rex aliquantulum vulneratus; interfecto etiam mox equite quodam, ipse tandem gladiis cæsus et minutim in frusta[3] concisus est. Rex autem tali eventu
Id. p. 159 A. plurimum perturbatus est, sed filia, quam regina ejus nocte sequenti peperit, dolorem aliquantulum mitigavit. Cumque rex diis suis gratias egisset, increpavit eum Paulinus dicens, quod precibus suis sine dolore regina peperisset. Quibus verbis delectatus rex, promisit se Deo Paulini crediturum si illi victoriam de Quichelmo conferret, et in pignus implendæ promissionis filiam suam baptizari præcepit; quæ cum triginta[4] de familia ejus baptizata, Eanfled appellata est. Deinde, collecto exercitu, rex venit contra Quichelmum, ac bello inito universos quos in necem suam conspirasse didicerat, aut trucidavit aut in deditionem recepit.

Attempted murder of Eadwine.

p. 88.

Birth of his daughter Eanflæd.

His victory over Cwichelm.

[1] *viri . . . sacerdotes*] viris ac feminis sive sacerdotibus, A. O. W.
[2] *Lilla*] illam, A.
[3] *frusta*] frustra, A.
[4] *triginta*] undecim, Bede.

A.D. 626. Quichelmus perimitur. Quichelmum[1] vero in loco, qui lingua Anglorum "Quichelmeshlawe" usque hodie dicitur, interemit, et in testimonium victoriæ nomen loco dedit, et sic cum triumpho ad patriam remeavit.

De revelatione facta Paulino archiepiscopo, per quam rex Eadwinus fidem Christi suscepit.

Conversion of Eadwine by Paulinus. Anno gratiæ DCXXVII. Facta est Paulino archiepiscopo quædam revelatio inspiratione divina, ut creditur, quæ regem Eadwinum ad credendum stimulabat hoc modo. Cum, Æthelfrido illum olim persequente qui ante eum regnavit, profugus apud regem Orientalium Anglorum Reodwaldum moraretur, cognovit per quendam amicum suum Reodwaldum muneribus Æthelfridi esse corruptum, ut Eadwinum aut interficeret aut inimico traderet jugulandum, Eadwinus amico respondit, "Quo "nunc fugiam, qui tot annis per omnes Britanniæ fines dis-"currens hostium insidias evitavi? Si mori oportet, malo ut "hic me interimat quam ignobilior." Dumque mentis angoribus in hunc modum tortus nocte sequenti in stratu quiesceret, vidit hominem sibi ignotum penitus astantem et dicentem sibi, "Quid dares homini qui te ab hac mœstitudine "absolveret, et Reodwaldo regi ut te diligeret suaderet?" Qui cum responderet, "Omnia quæ possem," adjecit ille, "Quid si quis te regem futurum potentiorem prioribus, ex-"tinctis hostibus, vere promitteret?" respondente Eadwino ut prius, addidit iterum, "Quid si quis tibi meliorem vitæ "viam ostenderit quam aliquis parentum tuorum habuerit, "numquid illi obtemperares?" Promittente hoc sibi firmissime Eadwino, subdidit ille, imponens manus capiti ejus, "Cumque ergo hoc tibi signum evenerit, memento istius "temporis et sermonis;" quo dicto disparuit repente, ut intelligeret non hominem esse sed spiritum. At ubi mane juvenis regius solus sederet, præfatus amicus venit ad eum, et ait, "Surge hilaris, mutatum est cor regis; nam consilio "reginæ fidem tibi servare disposuit." Quid plura? Reodwaldus, ut supra dictum est, regi Æthelfrido bellum movit, et Eadwinum in regnum restituit; cumque Paulinus a Spiritu Sancto edoctus, hoc oraculum regi retulisset, manus capiti ejus imponens, regem ad pedes ejus procidere volentem erexit, et exhortans eum ad fidem quod petiit impetravit. Rex igitur die sancto Paschæ et multi cum eo in ecclesia Sancti Petri, quam ipse de ligno construxerat, a Paulino baptizatus, idola

[Beda, H.E. ii. 12, p. 162 C.] [Baptism of Eadwine.] [Id. ii. 14, p. 165 D.]

[1] This is peculiar to the compiler.

Beda, H.E. ii. 13, p. 165 B., ii. 14, p. 165 D. — et eorum aras penitus destruxit. Deinde in civitate Eboraci sedem episcopalem Paulino constituens, ecclesiam ibi lapideam fabricavit, in qua baptizati sunt liberi ejus cum maxima multitudine hominum, ita quod in brevi in toto regno ejus nullus inventus est infidelis. — A.D. 627. A stone church built in York.

Honorius [Lindissæ] primus est episcopus ordinatus.

Id. ii. 16, p. 167 C. — Anno gratiæ DCXXVIII. Paulinus archiepiscopus provinciam Lindissæ regionis, quæ est ad meridianam plagam Humbræ fluminis, ad fidem Christi convertit, atque prius Bleccam, illius civitatis præfectum, cum omni domo sua baptizavit. In qua civitate ecclesiam fabricavit, et in ea Honorium episcopum consecravit. — Lindsey converted. Consecration of Honorius, bishop of Lindsey.

Continuatio.

Hen. Hunt. ii. p. 716 B. — Anno gratiæ DCXXIX. Commissum est bellum inter Pendam, regem Merciorum, et Kinegilsum, regem Occidentalium Saxonum, apud Cirencestriam; sed post multam stragem utrinque illatam induciati recesserunt. — Battle of Cirencester.

De pace tempore Eadwini regis.

Beda, H.E. ii. 16, p. 168 A. — Anno gratiæ DCXXX. Rex Eadwinus inter cætera utilitatis quæ suæ genti procuravit remedia, lucidos fontes juxta vias ob refrigerium viantium per calamos æreos conduxit, vexilla ante se deferri præcepit, pacem talem in Britannia temporibus suis statuit, ut mulier onusta auro cum puero parvulo, ubicumque vellet, ire posset indemnis. Tunc, Justo archiepiscopo defuncto, Honorius successit. — Fountains erected by Eadwine. Safety of the country. Archbp. Honorius.

Id. ii. 18, p. 169 B.

Continuatio.

Beda de sex ætat. sæc. p. 97 D. Cf. H. de S. Vict. ix. 9. Sigebert, col. 119. — Anno gratiæ DCXXXI. Sergius, patriarcha Constantinopolitanus, et Cirus, Alexandriæ episcopus, Heraclium in hæresim Monothelitarum involvunt, unam operationem in Christo prædicant, credentium ecclesiam perturbant. Unde imperator illis favens odium subjectorum incurrit, ab omnibus vicinis undique infestatur, et qui omnes vincere solebat, ab omnibus vincitur, divina id justitia permittente. — Heresy of the Monothelites.

Beda, H.E. ii. 15, p. 166 C., p. 167 B. — Anno gratiæ DCXXXII. Rex Orientalium Anglorum Eorpenwaldus hortatu regis Eadwini fidem Christi suscepit; verum postquam cum omni gente sua per Felicem episcopum credidit, non multum vixit, quia a viro gentili nomine Rigberto occisus est; exinde tribus annis provincia illa in errore permansit. Fuit autem Felix episcopus memoratus natione Burgundus, — Conversion of Eorpwald. His death.

A.D. 632. Felix, bishop of Dunwich. quem ad illam provinciam Honorius, Cantuariensis archiepiscopus, miserat ad prædicandum, accepitque sedem episcopatus in civitate Dommoc, ubi cum septendecim annis pontificale officium complevisset, in pace vitam finivit. Beda, H. E. ii. 15, p. 167 B.

De pugna inter regem Norhamhumbrorum Eadwinum et Ceadwallonem, regem Britonum.

War between Eadwine and Cadwallon. Anno gratiæ DCXXXIII. Orta discordia inter regem Eadwinum et Cadwallonem regem Britonum, convenerunt ad prælium et, facto congressu, Cadwallo multa[1] milia suorum amisit, et in fugam conversus est. Potitus itaque victoria Eadwinus, duxit exercitum suum per provincias Britonum et[2] tria eorum regna, Demeciæ videlicet, Venedociæ, et Meneviæ, combustis urbibus et colonis destructis, omnes illorum provincias in sua jura recepit. Cadwallo autem, qui in Hiberniam aufugerat, resociatis catervis suis, conabatur semper in patriam reverti, nec poterat, quia quandocumque in portu aliquo applicare incipiebat, obviavit illi Eadwinus et introitum denegabat; habuit namque Eadwinus astrologum quendam, nomine Pellitum, qui indicabat ei omnia quæ fiebant. Cadwallo vero in desperationem versus adivit regem Salomonem in Minorem Britanniam, et ab illo reverenter receptus est; et cum causam adventus ejus cognovisset, auxilium et consilium ei promisit. Tunc Cadwallo Salomoni de astrologo Eadwini omnia referens, dedit consilium ut aliquis vir prudens et audax in habitu peregrino mitteretur, qui magum illum interficere attemptaret. Placuit Cadwallo[ni] consilium, et illico nepoti suo, nomine Brieno, hoc onus imposuit, qui, præceptis domini obediens, jussa implere maturavit; denique habitum peregrini suscipiens, baculum ferreum præacutum fabricavit, peram[3] ad latus sinistrum appendit, et Britanniam veniens versus Eboracum, ubi Eadwinum sciebat, properavit. Ut igitur civitatem ingressus est, associavit se pauperibus, qui ante januam regis elemosinam expectabant; eunte autem eo et redeunte, egressa est soror ejus ab aula habens pelvim in manu, ut aquam reginæ usibus asportaret, (rapuerat namque eam Eadwinus in urbe Wigorniæ dum post fugam Cadwallonis per provincias Britonum desæviret,) quæ fratrem inter [pauperes] cognoscens, timuit ne ab aliquo cognitus ab hostibus caperetur; indicavit ergo fratri breviter statum curiæ et magum quem quærebat, qui tunc

Galf. Mon. xii. 4.

p. 89.

Id. xii. 7.

[1] *multa*] om. W.
[2] *et tria . . Meneviæ*] Introduced by the compiler.
[3] *peram . . appendit*] Introduced by the compiler.

Galf. Mon. xii. 7. forte deambulabat inter pauperes. Porro Brienus sororem recognoscens præcepit, ut nocte sequenti furtim egrediens veniret ad eum ad quoddam vetus templum extra urbem, ubi ipse adventum ejus expectaret; deinde ad pauperes rediens venit ad locum ubi Pellitus illos collocabat. Nec mora, erexit burdonem, quem sub pectore magi infigens illum peremit; et baculum in terram proiciens, inter cæteros delituit, et nulli astantium suspectus ad præfata latibula pervenit. Soror autem ejus nocte clam egredi volens, non potuit; turbabatur enim curia tota pro morte Pelliti, unde[1] vigiles circa curiam rex poni præcepit. At Brienus, nemorum densitates penetrans, ad Exoniam pervenit, ubi convocatis Britonibus, quæ fecerat narravit; at illi civitatem munientes, adventum Cadwallonis cum lætitia expectabant. His itaque per totam Britanniam divulgatis, Penda rex Merciorum cum maxima multitudine Saxonum venit Exoniam, et Brienum obsedit.

A.D. 633. — Magus Pellitus perimitur. — Exeter besieged by Penda.

De morte regis Eadwini, et desolatione provinciæ Northamhumbrorum.

Galf. Mon. xii. 8. Anno gratiæ DCXXXIV. Cum rex Britonum Cadwallo quæ [facta] fuerant de Pellito cognovisset, applicuit in insulam cum decem milibus militum, et celeriter Exoniam petivit; consertoque prælio Penda de tali impetu non præmunitus continuo captus est et ejus exercitus dissipatus. At Penda, cum aliam evadendi viam non haberet, Cadwalloni fidelitatem juravit, et obsides de subjectione invenit; atque convocatis Britonibus, Cadwallo cum rege Merciorum Northanhumbriam petivit, patriamque regis Eadwini devastare cœpit. Quod cum Eadwino nuntiatum fuisset, in campo qui Hæthfeld appellatur, obviam veniens cum Britonibus bellum commisit; et, conserto prælio, Eadwinus interfectus est, et ejus exercitus crudeliter laceratus; cecidit autem Eadwinus et filius ejus Offridus, cum Godboldo rege Orchadum, quarta die iduum Octobris. Allatum est autem caput Eadwini ad Eboracum; in ecclesia beati Petri quam ipse fundaverat reconditum est. Facta est autem strages maxima in ecclesia et gente Northanhumbrorum; siquidem Penda rex Merciorum idolis deditus, et Christiani nominis penitus ignarus, nulli parcebat, qui omnes Christi fideles hostes publicos reputabat. Cadwallo vero, quamvis nomen haberet et professionem Christiani, adeo barbarus erat, ut ne sexui quidem muliebri aut innocuæ parvulorum parceret ætati, quin universos

Defeat of Penda by Cadwallon. — Battle of Hæthfeld. (Hatfield?) — Death of Eadwine. — Beda, H.E. ii. 20, p. 171 C. E. D. — Cruelty of Cædwalla.

[1] *unde*] unum, A., probably from having *un̄* in his original. O. however has *unde* in full. It is not in Galf. Mon.

A.D. 634. atrocitate ferina morti contraderet per tormenta; nam multo tempore eorum provincias debacchando pervagatus, omne genus Anglorum Britanniæ finibus proscribere laborabat. Perturbatis igitur Northanhumbrorum ecclesiis, Paulinus archiepiscopus, assumpta secum regina Æthelburga, navigio rediit in Cantiam, atque ab Honorio archiepiscopo et rege Eadbaldo decenter susceptus est. Habuit autem secum Uffream filium et Anfledam filiam Eadwini, et Yffi filium Osredi filii ejus, ac vasa pretiosa regis plurima, crucem magnam auream atque calicem aureum, quæ omnia in ecclesia Dorobernensi servata multo post tempore ostendebantur. Quo in tempore Rofensis ecclesia pastorem non habens, curam illius egit Paulinus, invitatione antistitis Honorii et regis Eadbaldi, ac tenuit usque [dum] ipse ad cælestia regna conscendit; ubi etiam moriens pallium, quod a Romano pontifice susceperat, reliquit.

Beda, H.E. ii. 20, p. 171 D, Id. p. 172 A.

Paulinus Eboracensis in exilium pellitur.

Paulinus episcopus Rofensis ecclesiæ curam suscepit.

Defuncto itaque Eadwino, successit ei in regno Deirorum Esric cognatus ejus; regnum vero Berniciorum Anfridus filius Æthelfridi regis suscepit. Hi autem juvenes[1] tempore regis Eadwini apud Scotos et Pictos exulantes baptizati sunt, sed statim reges effecti ad idola conversi sunt. Nec mora, utrumque juvenem Cadwallo rex Britonum peremit; et primo quidem Osricum dum se in oppidum temere recepisset, Cadwallo subito erumpens illum interfecit; deinde, cum anno integro provincias Northanhumbrorum tragica cæde dilaceraret, tandem Eanfridum inconsulte ad se venientem cum militibus duodecim postulandæ pacis gratia simili sorte damnavit.

Id. iii. 1, p. 172 D.

Osric of Deira and Eanfrith of Bernicia apostatize, and are slain by Cædwalla.

Owaldus super duo regna consecratur.

Anno gratiæ DCXXXV. Oswaldus regnum Northanhumbrorum integrum suscipiens novem annis tenuit; qui mox ut fidem augeret in regno suo, misit in Scotiam ubi exulaverat, et accepit pontificem Aidanum, magnæ religionis virum. Venienti igitur episcopo rex Oswaldus sedem episcopalem in insula Lindisfarnensi concessit. Ubi igitur fides cœpit dilatari, contigit ut, evangelizante Aidano, qui Anglicum perfecte non noverat, ipse rex suis ducibus et ministris interpres existeret; longo enim exilii sui tempore linguam Scotorum plene didicerat; unde contigit, ut in brevi adeo fides cresceret, ut in regione illa incredulus nullus inveniretur. Erat[2] autem Oswaldus filius regis Æthelfridi, et frater Eanfridi, unde duo regna suscipiens lauda-

Id. iii. 9, p. 181 C. Id. iii. 3, p. 174 D. Id. p. 175 A.

Oswald, king of Northumbria.

Aidanus Lindisfarnensis primus consecratur episcopus.

p. 90.

[1] *juvenes*] juvenis, A.

[2] *Erat . . . peregit*] This though due to two passages of Bede, iii. 1, p. 173 C, iii. 6, p. 178 C, is an insertion of the compiler.

Galf. Mon. xii. 10. bilem in eis vitam peregit. Hoc quoque anno missus est Penda, rex Merciorum, a Cadwallone rege Britonum, cum maxima copia armatorum, in regionem Northanhumbrorum, ut interficeret regem Oswaldum. At Oswaldus dum a Penda in loco qui [vocatur] Hefenfeld, id est, Cælestis campus, impeteretur, signum vivificæ crucis manibus suis erexit, ac [1] foveæ impositam cespitibus firmavit. Commilitonibus autem indixit, ut suprema voce omnes hæc verba ad Deum clamarent, "Flectamus genua ad Deum "universi, ipsumque in commune deprecemur, ut nos ab exer-"citu superbi regis Britannici et ejusdem nefandi ducis Pendæ "defendat; scit enim ipse quia justa pro salute gentis nostræ "bella suscipimus." Fecerunt ergo omnes ut jusserat, et sic in hostes progressi juxta suæ fidei meritum victoria potiti sunt; ac locus ille, in quo crucem Domini erexit, miraculis plenus in magna veneratione hucusque habetur. A.D. 635. Battle of Hefenfeld.

Beda, H.E. iii. 2, p. 174 A. Id. iii. 7, p. 178 D. Eodem anno, jussu Honorii Papæ, Birinus in regionem Occidentalium Saxonum veniens, per Asterium, Genuensem pontificem, est episcopus ordinatus, ut populo illi gratiam fidei prædicaret. Evangelizante autem illo ibi, rex ejusdem provinciæ Kinegils cum omni gente sua credens baptizatus est; contigit eo tempore regem Oswaldum affuisse, eumque de lavacro exeuntem suscepisse, qui ejus filiam erat in conjugem accepturus. Donaverunt ergo ambo reges civitatem Dorkecestriæ ad faciendum sedem episcopalem, ubi constructis ecclesiis ac dedicatis, divini cultus propagines ad fructum in eis perducere laborabat. Birinus bishop of the West Saxons. Baptism of Cynegils. Dorchester made the episcopal see.

Continuatio historiæ.

Id. ii. 15, p. 167 B. Anno gratiæ DCXXXVI. Sibertus, vir per omnia Christianissimus ac doctissimus, regnum Orientalium Anglorum suscepit. Hic, vivente adhuc fratre Eorpenwaldo, dum exularet in Gallia, imbutus est fidei sacramentis; quorum participem, ut regnare incepit, totam suam provinciam efficere curavit, scholasque literarum per loca instituit, ut literarum dulcedinem homines experirentur agrestes. Tandem, seculo renuntians ac monachum induens, Egrico cognato suo thronum regni reliquit. Sigeberht king of the East-Angles. Malmesb. Gesta regum, i. 97, p. 135. His schools. Succession of Ecgric.

Item.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DCXXXVII. Severinus sedit in cathedra Romana annis duobus, mensibus quatuor, et diebus viginti novem. Per idem tempus floruit in Gallia Audoenus, Dagoberti regis refe- Pope Severinus. Sigebert, col. 120. S. Ouen.

[1] *ac foveæ . . . firmavit*] This is from Bede, p. 173 D, though the rest of the chapter has been taken from Galf. Mon., who has slightly altered Bede's account.

A.D. 637. rendarius, ideo dictus, quia per eum publicæ conscriptiones annulo seu sigillo regis ad illum relatæ[1] confirmabantur. Sigebert, col. 120.

Continuatio.

S. Laudo bishop of Coutances. Anno gratiæ DCXXXVIII. Sanctus Laudo floruit, qui Lambertum post episcopum et martyrem a puero imbuens, in viam veritatis induxit. Id.

Pope John IV. Anno gratiæ DCXXXIX. Joannes sedit in cathedra Romana anno uno, mensibus octo, diebus novendecim, et cessavit sedes mense uno et diebus tredecim. Vit. Pontif.

Eadbaldus rex Cantiæ obiit.

Pope Theodorus I. Anno gratiæ DCXL. Theodorus sedit in cathedra Romana annis sex, mensibus quinque, diebus octo, et cessavit sedes diebus quinquaginta duobus. Id. Death of Eadbald. Eodem anno Eadbaldus, rex Cantuariorum, ex hac vita transiens, duos filios Earmenredum et Erkenbertum regni temporalis reliquit hæredes; Beda, iii. 8, p. 180 B. Succession of Earconberht. sed[2] junior Erkenbertus callide regnum fratri surripiens, illum a regno privavit; (not in Bede). qui suscepto regno viginti quatuor annis et aliquot mensibus laudabiliter præfuit; Beda, iii. 8. nam primus regum[3] Angliæ in toto regno suo idola destrui simul et jejunium quadraginta dierum observari præcepit; Idols destroyed. quæ ne facile a quopiam possent contemni, in transgressores condignas punitiones fieri jussit. Habuit autem reginam, nomine Sexburgam, Annæ regis Orientalium Anglorum filiam, ex qua Ebertum filium et Erkengotam filiam generavit. Natique sunt etiam Ermenredo processu temporis Æthelbertus et Æthelredus, de quibus suo loco dicetur.[4] Passio ap. Simeon, p. 645 C. Earcongote. Erkengota vero memorata in Brigensi[5] monasterio Francorum habitum religionis suscipiens ac Deo ibidem serviens, magnarum fuit virgo virtutum; Beda, H. E. iii. 8, p. 180 C. nam eo tempore, necdum multis in regione Anglorum monasteriis constructis, multi de Britannia, monasticæ conversationis gratia, Galliarum monasteria adire solebant. Hujus autem virginis Deo dicatæ multa quidem ab incolis loci illius solent opera virtutum et signa miraculorum referri; verum nobis de transitu illius tantum, quo cælestia regna petiit, aliquid breviter dicere sufficiat.

---

[1] *relatæ*] relata, A.

[2] *sed . . privavit*] This is peculiar to the compiler, and seems the only authority for the statement. It is copied by Richard of Cirencester, Speculum Historiale, ii. 39, (vol. i. p. 157, ed. Mayor). The two sons of Eadbald are mentioned in the *Passio SS. Ethelberti et Ethelredi*, prefixed to Simeon of Durham, p. 645 C.

[3] *regum*] regnum, A.

[4] v. *infr.* p. 288.

[5] Farmoutiers. See Smith's note [b], p. 180 B.

Beda, H. E. iii. 8, p. 180 D. Imminente ergo suæ vocationis die vidit catervam hominum albatorum suum intrare monasterium, hosque interrogatos quid quærerent aut quid vellent, dictum est respondisse quod ob[1] hoc illuc fuerant destinati, ut[2] aureum illud numisma, quod eo de Cantia venerat, [secum] assumerent. Ipsa autem nocte, in cujus ultima parte, id est, incipiente aurora, præsentis mundi tenebras transiens, supernam migravit ad lucem, siquidem multi de fratribus ejusdem monasterii, qui aliis erant in ædibus, jam manifeste se concentus angelorum psallentium referebant audisse, sed et sonitum quasi plurimæ multitudinis monasterium ingredientium; unde mox egressi, dinoscere quid esset cupientes, viderunt lucem cælitus emissam fuisse permaximam, quæ sanctam illam animam carnis vinculis absolutam ad æterna patriæ cælestis gaudia deducebat.[3] A.D. 640. Death of Earcongote.

Nota.

Hugo de S. Victor. Excerpt. Prior. ix. 8, col. 270. Anno gratiæ DCXLI. Heraclius Augustus defunctus est; post cujus obitum Heraclius Constantinus, filius ejus, imperavit mensibus quatuor; quibus vix expletis, veneno propinatus est a noverca sua Martina. Deaths of Heraclius and Heraclius Constantine.

Id. ix. 10. Anno gratiæ DCXLII. Heraclonas, Heraclii filius, cum matre sua Martina imperavit mensibus sex; quibus emensis, repulsi sunt a senatu propter venenum quod Heraclio propinaverunt, ac lingua Martinæ præcisa et Heraclonæ naso, missi sunt ad Constantem filium Heraclii junioris. Heraclonas.

Mortuo Kinegils, rege Occidentalium Saxonum, Kinewalc successit.[4]

Hen. Hunt. ii. p. 716 C. Anno gratiæ DCXLIII. Rex Occidentalium Saxonum Kinegils cum regnasset annis triginta duobus[5] ex hoc sæculo migravit; et regnavit pro eo Kinewalc filius ejus triginta et uno annis. Death of Cynegils. p. 91. Cenwealh.

De sanctitate Oswaldi regis.

Beda, H. E. iii. 6, p. 178 B. Anno gratiæ DCXLIV. Sanctus Oswaldus, cum omnes Britanniæ gentes, Anglos videlicet, Scotos, Pictos, et Britannos, in sua potestate recepisset, semper tamen humilitatem servavit, benignus peregrinis apparens, pauperibus pater, divitibus terribilis, æquitatem observans in omnibus. Hic cum S. Oswald.

---

[1] *ob*] ab, A.
[2] *ut*] aut, A.
[3] *deducebat*] deducebant, A.
[4] This rubrick is erroneously placed before the previous year, and *nota* in rubrick in its place.
[5] *triginta duobus*] xxxi., Hunt.

A.D. 644. His charity. die sancto Paschæ ad prandium cum Aidano sederet episcopo, discoque argenteo cum regalibus epulis apposito, jam essent manus ad panem benedicendum missuri, intravit subito minister, cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, et indicavit regi quia multitudo pauperum adveniens undecumque per plateas sederet, a rege postulans aliquid elemosinæ sibi dari; qui mox dapes sibi appositas eis deferri, et catinum minutim[1] confringi et eis distribui præcepit; quo facto pietatis[2] Aidanus delectatus apprehendit dextram ejus, et ait, "Nunquam hæc manus putrescat;" quod ita evenit, nam cum in pugna, in qua occisus est, manus illa cum brachio præcideretur, contigit hactenus ut incorrupta permaneat, et in urbe regia, quæ Burgum[3] appellatur, loculo inclusa argenteo et deaurato in ecclesia Beati Petri manus cum brachio serventur, et a populo devote venerentur. Erat autem nepos Eadwini regis ex sorore Accha, dignus tanto prædecessore hæres et religionis et regni; sed[4] bonitati ipsius invidit inimicus, dum cor Cadwallonis ut illum perimeret stimulavit. Siquidem anno ætatis suæ tricesimo octavo, mensis[5] Augusti die quinto, regni sui anno nono, occisus est gravi prælio commisso a pagano rege Merciorum Penda iniquo, in loco, qui lingua Anglorum "Marelfeld" appellatur; quo in loco, ubi pro patria pugnans martyrio coronatus est, infirmorum curatio celebrari non desinit.

Beda, H. E. iii. 6, p. 178 B.

Prophecy of S. Aidan.

Its fulfilment.

(Not in Bede.)

Beda, H. E. iii. 9, p. 181 D.

De morte Oswaldi regis.

Edda primus ex Anglis Wintoniensis consecratur episcopus.

Eodem tempore Kinewalc sedem episcopalem in Wintonia fundavit, in qua etiam Hedda pontifex primus ex Anglis fuit; nempe postquam Birinus, Dorkecestrensis antistes, ad Christum migraverat, et in sua ecclesia sepultus fuerat, processu temporis subacta civitate illa a regibus Merciorum, translata est sedes apud Wintoniam; corpus vero beati Birini ab episcopo præfato ibidem translatum est et in ecclesia primæ sedis honorifice collocatum.

Cf. Id. iii. 7, p. 179 B. D. Malmesb. Gest. Pont. ii. 75, p. 158. (ed. Hamilton.)

Constans imperator. Hæresis Monothelitarum.

Eodem anno Constans, Heraclii Constantini filius, Romano potitus imperio, annis viginti sex imperavit. Hic etiam in hæresim Monothelitarum incidit, sicut avus ejus Heraclius Augustus. Isti autem unam Christo inesse naturam prædicant contra fidem orthodoxam; nam Filius Dei de suæ divinitatis essentia dicit, "Ego et Pater unum sumus," et de huma-

Hugo de S. Victor. Excerpt. Prior. ix. 11, col. 270. Paulus Diaconus De Gest.

---

1 *minutim*] minutum, A. O.; W. had *minutum*, but has been altered.

2 O. W. ins. *regiæ*.

3 *Burgum*] Bebba, Bede. The place is Bamborough in Northumbria.

4 *sed . . . stimulavit*] This introduction probably arises from Galf. Mon. xii. 10, though that chapter has been copied above.

5 *mensis*] mensibus, A.

Longobard. vi. 4, col. 627. nitatis substantia idem alias dicit, "Pater major me est." A.D. 644.
De his quoque inferius prolixius dicetur.

Oswaldo successit in regnum Berniciorum Oswi frater ejus, in regno Deirorum Oswinus filius regis Osrici.

Beda, H.E. iii. 14, pp. 185 D., 186 A. (Enlarged from Id. p. 187 A.) Anno gratiæ DCXLV. Oswaldo successit in regnum Berniciorum Oswi frater ejus, regnans cum labore annis viginti et octo. Quo etiam tempore Oswinus, filius Osrici regis, regnum Deirorum suscipiens, septem annis regnavit. Hic in regno constitutus omnibus se amabilem exhibuit; erat enim aspectu angelicus, statura procerus, affectu jocundus, civilis moribus, manu largus, in mensa sobrius, in lecto pudicus, moribus ornatus, atque in supremo regni fastigio sublimatus humilitatem, quæ custos virtutum dicitur, studuit possidere; sicque a magnis reverebatur ut dominus, minimis arridebat ut socius, unde omnes sub ipso vivere dulce habuerunt. Id. iii. 20, p. 193 C. Flor. Wig. p. 529 E. Eodem[1] anno Honorio, Cantuariensi archiepiscopo, Deusdedit successit. Eodem anno Penda, rex Merciorum, Kinewalc, regem Occidentalium Saxonum, quia sororem ejus repudiaverat, bello invasit, et a regno privavit. Sigebert, col. 122. Eodem anno Clodoveus regnavit in Francia, atque regnum tenuit annis septendecim, Sigisberto fratre ejus regnante in Austr[as]ia.

Oswiu king of Bernicia, and Oswine of Deira.

Defuncto Honorio Dorobernensi archiepiscopo Deusdedit successit.

Expulsion of Cenwealh.

Clovis II. Sigebert II.

Continuatio.

Hen. Hunt. ii. p. 716 D. Anno gratiæ DCXLVI. Kinewaldus, rex Occidentalium Saxonum, recuperato regno, Cuthredo filio Quichelimi[2] cognato suo multas contulit mansiones. Beda, H.E. iii. 14, p. 186 A. Eodem anno Sanctus Paulinus, Rofensis episcopus, pro temporali vita commutavit æternam,[3] cujus sanctitatem Beda multipliciter commendat.

Cenwealh restored.

Sanctus Paulinus Rofensis episcopus defunctus est.

De Sancto Furseo.

Sigebert, col. 122. Anno gratiæ DCXLVII. Sanctus Furseus in Hibernia insignis habetur; qui peregrinationem pro Christo aggressus, ad Gallias usque pervenit, et a Clodoveo rege honorifice[4] susceptus Latiniacum cœnobium fundavit. Quem non multo post fratres sui Foillanus et Ultanus pari peregrinandi voto secuti, per Gallias claruerunt; ex quibus Foillanus dono Geretrudis virginis Fossense monasterium[5] fundavit, ubi etiam martyrio coronatus quiescit. Beda, H.E. iii. 14, p. 186 A. Eodem tempore Ithamar post Paulinum Rofensem ecclesiam regendam suscepit.

S. Fursey.

Lagny abbey founded.

Ithamar Rofensis episcopus consecratur.

[1] This is erroneously inserted here, the beginning of Oswine's reign being confused with the end. It is given again under a. 653, p. 288.

[2] *filio Quichelimi* is from Flor. Wig., p. 530 A.

[3] *æternam*] æterna, A.

[4] *honorifice*] om. O. W.

[5] O. W. ins. *postea*. This is the monastery of La Fosse, Hainault.

A.D. 648.

Item.

Pope Martin I.

Anno gratiæ DCXLVIII. Martinus sedit in cathedra Romana annis sex, mense uno, diebus viginti sex, et cessavit sedes diebus viginti octo. Vit. Pontif.

Rex Sibertus Orientalium Saxonum fidem Christi suscepit.

Baptism of Sigeberht by bishop Finan.

Anno gratiæ DCXLIX. Rex Oswi Sigberto, regi Orientalium Saxonum, cum frequenter ad eum in provinciam Northanhumbrorum veniret, hortabatur ut fidem Christi susciperet; tandem, amicorum auxiliante consensu, a Finano episcopo baptizatus est. Igitur æterni regni jam civis effectus, ad patriam reversurus a rege Oswi postulavit, ut aliquos sibi doctores daret, qui gentem suam ad fidem converterent;[1] at ille mittens ad provinciam mediterraneorum Anglorum clamavit ad se virum Dei Ced, et dato illi socio presbytero quodam, misit eos ad Saxones Orientales, ut verbum fidei illis prædicarent. Ubi cum omnia perambulantes multas Deo ecclesias[2] congregassent, contigit eundem Ced redire domum, ut Finani episcopi colloquium haberet. Qui ubi prosperatum opus evangelii comperit, fecit eum episcopum in gentem prædictam, qui accepto episcopatus gradu ad provinciam rediit Orientalium Saxonum, ubi per loca fabricavit ecclesias, presbyteros et diaconos ordinavit, qui ministerio baptizandi incepto in civitatibus, quæ Ithancestre[3] et Tileburh[4] appellantur, officium illud impleverunt, quarum prior est in ripa Pentæ amnis, secunda super ripam fluminis Thamensis. Nec multo post idem rex a propinquis suis interfectus est, eo quod inimicis suis parcere solebat, et injurias sibi illatas pœnitentibus placida mente dimitteret. Successit autem Sigberto in regnum Orientalium Saxonum Suithelmus, filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Ced in provincia Orientalium Anglorum, in vico regio qui Rendlesham appellatur;[5] suscepitque eum de fonte Athelwaldus rex illius gentis, frater Annæ regis eorundem.

Beda, H. E. iii. 22, p. 195 A.

Ced Orientalium Anglorum episcopus ordinatur.

p. 92.

Death of Sigeberht.

Succession of Swithelm. His baptism.

Agelbertus Dorkecestrensis consecratur episcopus.

Bishop Agilbert.

Anno gratiæ DCL. Post Birinum, primus episcopus Dorkecestrensis successit Agilbertus. His etiam diebus, defuncto Id. iv. 12, p. 221 E.

---

[1] *converterent*] converteret, A.

[2] *multas . . . ecclesias*] multam . . . ecclesiam, O. W.

[3] St. Peter's on the Wall, Essex.

[4] Tilbury.

[5] *appellatur*] appellantur, A.

Beda, H.E. iii. 20, p. 193 c. Felice Orientalium Anglorum episcopo post septendecim annos accepti episcopatus, Honorius loco ejus ordinavit Thomam diaconum ejus de provincia Girviorum; quo post quinque annos ab hac vita subtracto, Bonifacius loco ejus successit. A.D. 650. Bishops of East Anglia.

Id. iii. 21, p. 194 A. Per idem tempus Peada a patre Penda in regem Merciorum erectus, et regis nomine per omnia dignus, venit ad regem Northanhumbrorum Oswi, postulans filiam ejus Ælfledam sibi conjugem dari; quod impetrare non potuit nisi fidem Christi, cum gente cui præerat, acciperet. At ille, audita prædicatione veritatis ac promissione regni cælestis, persuasus ab Alfrido, filio Oswi, amico suo, cujus[1] sororem habuit conjugem, nomine Kineburgam, a Finano episcopo baptizatus est cum tota familia sua, in vico regis qui vocatur *ad Murum*, et acceptis quatuor presbyteris ad gentem suam convertendam ad fidem, cum gaudio ad propria remeavit. Venientes autem in provinciam memorati sacerdotes verbum Dei prædicabant, quibus turbæ hominum obtemperantes, abrenuntiata idolorum sorde, fidei fonte sunt renati. Nec prohibuit Penda, licet paganus esset atrocissimus, in sua, hoc est, in Merciorum gente, verbum Dei prædicare, dicens[2] esse miseros et contemnendos, qui Deo suo, in quem crederent, contemnerent obedire. Peada rex efficitur. Baptism of Peada by bishop Finan at Walton.

De passione Sancti Oswini regis et martyris.

Id. iii. 14, p. 186 B. Anno gratiæ DCLI. Emergentibus dissensionum causis inter reges Deirorum et Berniciorum, Oswi scilicet et Oswinum, congregaverunt exercitum utrique pro viribus ad certamen; sed cum essent prælium commissuri, in loco qui Wilfaresdune appellatur, videns Oswinus se imparem viribus inimici, remisit exercitum quem regebat ac omnibus domum redire præcepit, divertens ipse cum uno solo milite, Tondhero nomine, in domum comitis Hunwaldi sibi amicissimi, ut credebat. Sed longe aliter erat; nam ab eodem comite proditus, misit Oswi præpositum suum nomine[3] Æthelwium ut regem perimeret; cujus adventum Oswinus cum cognovisset, exivit continuo occurrens gladiis[4] iniquorum, in quem lictores irruentes, una cum milite suo, in loco qui dicitur Ingetlingum, morte omnibus detestanda peremerunt. Passion of S. Oswine, at Gilling.

Sic[5] itaque Oswinus, exemplum Salvatoris insecutus, dum ad passionem properans a Judæis quæreretur ut crucifigeretur, His character.

---

[1] *cujus*] *i.e.* Peada's, the sentence having been obscured by being abbreviated.

[2] *dicens*] om. O. W.

[3] *nomine*] om. W.

[4] *gladiis*] gladius, A.

[5] This must be from some *Passio* or *Vita S. Oswini*. It is not from the St. Alban's one, printed by the Surtees Society in 1838.

A.D. 651. Passion of S. Oswine,

ipse, quem quærerent, percunctatur, respondentibus illis quod Jesum quærerent Nazarenum, ait, "Si me quæritis, sinite hos "abire," discipulos innuere volens, solus enim sufficiebat ad redemptionem mundi. Hoc exemplo, ut dictum est, animatus Oswinus martyr Dei gloriosus, cum amico sicut Salvator a discipulo traderetur, pro patria et gente propria sese morti obtulit, memoriter ad mentem reducens sententiam Salvatoris, qui dicit, "Majorem caritatem nemo habet, [quam] ut animam "suam ponat quis pro amicis suis;" unde dubium non est, quin bona vita talem finem præcesserit, præcipue cum nemo repente efficiatur summus. Erat enim a primæva ætate, ut superius relatum est, Christianæ religionis cultor veracissimus, statura procerus, virtute strenuus, vultu angelicus, civilis moribus, consilio magnus, affectu jocundus, manu largus, in mensa sobrius, in lecto pudicus, affabilis omnibus, experientia piissimus, atque inter pauperes et divites adeo medius, ut pauperes illum quasi parem aspicerent, ac divites ut dominum et superiorem haberent; unde contigit, ut ob regalis animi civilitatem, omnes ad illum concurrerent ac diligerent, ut regio schemate eruditi, in faciebus aliorum doctiores apparerent. (Repeated from above, a. 645.)

Anecdote of his humility.

De humilitate quoque ipsius, quæ custos virtutum dicitur, non est tacendum, quia universitati suæ posteritatis potissimum reliquit exemplum; donaverat namque Aidano episcopo equum pretiosum et optimum, in quo ille, quamvis pedes incedere solitus, vel amnium fluenta transire, vel viam necessitate cogente expedire posset. Nec multo post, cum pauper quidam episcopo occurreret elemosinam petens, desiliens ille præcepit equum, ut erat regaliter stratus, pauperi dari; erat enim cultor pauperum, ac velut pater miserorum. Hoc cum regi esset relatum, dicebat episcopo, "Utquid, domine mi, equum "regium, quem te conveniebat proprium habere, pauperi "dare voluisti? Numquid non[1] habuimus equos viliores, vel "alias species quæ pauperibus sufficerent, etsi non eis dares "equum, [quem] tibi specialiter possidendum[2] elegi?" Cui episcopus, "Quid loqueris," inquit, "rex? num tibi carior "est ille filius equæ, quam ille filius Dei?" Tunc repente rex, pœnitens de verbo quod dixerat, continuo surgens corruit ad pedes episcopi,[3] postulans ut offensam dimitteret, tali conditione ut de cætero quantum voluerit de substantia sua filiis Dei tribuat; quod videns episcopus continuo surgens levavit eum, promittens se multum sibi[4] fore placatum, dummodo residens tristitiam deponat. Cumque jubente episcopo rex lætitiam susciperet, contristatus est pontifex vehementer atque, (Beda, H. E. iii. 14, p. 187 A.)

---

[1] *non*] om. O. W.
[2] *possidendum*] om. W.
[3] W. ins. *sibi*.
[4] *sibi*] illi, O. W.

Beda, H. E. iii. 14, p. 187 c. A.D. 651. p. 93.

profusis ubertim lacrimis, domesticis suis patria lingua dixit, "Nunquam ante hæc humilem vidi regem; non enim digna "est hæc regio talem habere rectorem."

(Not in Bede.)

In caritate denique Dei[1] et proximi perfectus enituit, dum in Dei[1] dilectione adeo proximos dilexit, ut gentis propriæ, et, quod pluris est, alienæ sanguini parcens, proprium sanguinem profundere curaret. Tot igitur talibus[que] virtutibus undique circumvallatus, digna Deo hostia effectus ad martyrium properabat.

Burial of S. Oswine.

Passus est autem beatissimus rex et martyr Oswinus tertio decimo die kalendarum Septembrium, anno regni ejus nono, in loco qui dicitur Ingetlingum, corpusque ejus ad ecclesiam Dei genitricis, quæ in ostio Tynæ fluminis, quæ ad Aquilonem sita est, delatum et sub divo sepultum est. Rudis enim natio gentium erat illis in locis, unde[2] corpus martyris in sarcophago lapideo in abdito sinu terræ reconditum est, quandoque in lucem per Dei gratiam proferendum. Successit ei in regnum Deirorum Oidwald, filius Oswaldi regis, quem regina Eanfled regis Eadwini filia generavit.[3] Post mortem Oswini, duodecim diebus evolutis, Aidanus episcopus, ab hoc sæculo sublatus, perpetua laborum suorum a Deo præmia recepit. Successit ei in episcopatum Lindisfarnensem Finanus, natione Scotus, sed parvo tempore in episcopatu permansit.

Flor. Wig. App. p. 639 D. Beda, H. E. iii. 14, p. 187 D. Id. iii. 17, p. 189 A.

Succession of Oidilwald (Æthelwald). Death of S. Aidan. Finan.

De monacho, qui invitus trahebatur ad bellum.

Id. iii. 18, p. 190 B.

Ecgricking of the East-Angles. Sigeberht brought from his monastery, and slain in battle.

Anno gratiæ DCLII. Rex Egricus Orientalium Anglorum a Penda rege Merciorum bello exacerbatus, dum se hostibus inferiorem conspiceret, rogavit prædecessorem suum Sibertum monachum, de quo superius commemoravimus, ut ad confirmandum exercitum secum veniret ad bellum. Illo vero nolente ac contradicente, invito[4] eo, de monasterio illum extrahentes duxerunt ad certamen, sperantes milites minus fugam posse meditari, præsente rege quondam strenuissimo ac rebus bellicis erudito; sed ipse professionis suæ non immemor, quod sibi pugnare non licuit, una cum rege Egrico occisus est, et totus eorum cæsus vel dispersus exercitus. Successit ei Anna filius Eni, de regio genere, vir optimus, de quo in sequentibus dicetur.

Perempto rege Orientalium Anglorum Egrico Anna successit.

---

[1] *Dei*] die, A.

[2] *unde*] unum, A., not understanding uñ.

[3] *generavit*] regnavit, A. This sentence is a blunder of the compiler in copying Florence, who has, "Cui successit Æthelwaldus regis "Oswaldi filius. De regina Eanfleda, regis Edwini filia, rex Oswiu duos filios habuit," &c.

[4] *invito*] inicio, A.

A.D. 653. *Martinus Papa hæresim Monothelitarum damnavit.*

Lateran Council against the Monothelites. Exile of Pope Martin. Archbp. Deusdedit.

Anno gratiæ DCLIII. Martinus Papa Romæ celebravit concilium centum et quinque episcoporum; ubi damnavit hæresim Monothelitarum et ejus sectatorem Paulum, Constantinopoleos falsi nominis patriarcham. Qua re cognita, Constans Augustus Martynum Papam Constantinopolim evocavit, et inde eum exilio relegavit apud Cersonam; multos etiam orthodoxorum verberibus et exiliis condemnavit, eo quod hæresi suæ nullatenus adquiescere vellent. Eodem tempore Honorio, Dorobernensi archiepiscopo, Deusdedit successit.

Marian. Scot. col. 750. Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 11, col. 270. Beda, H. E. iii. 20, p. 193 c.

Continuatio historiæ.

Anno gratiæ DCLIV. Penda rex Merciorum, qui totus [Lucan, ii. 439] Hen. Hunt. ii. p. 716 E.

"In arma furens, nullas nisi sanguine fuso
"Gaudet habere vias,"

Perempto Anna rege Orientalium Anglorum, frater ejus Æthelrere successit. Mortuo rege Cantuariorum Erkenberto Egbertus successit.

Annam regem Orientalium Anglorum, virum bene religiosum, bello invasit, et in momento contrivit et ejus exercitum totum; cui Ethelhere frater suus in regnum successit. Eodem anno, defuncto rege Cantuariorum Erkenberto, successit ei in regnum filius ejus Egbertus novem annis. Hic[1] in palatio suo duos filios Ermenredi patrui sui educaverat, Ethelbertum scilicet et Ethelredum, qui post sacri baptismatis regenerationem in innocentia et castitate voluntaria permanentes, morum honestatem humilitatis custodia munierunt. Erat autem in domo regis memorati minister quidam, diaboli membrum, Thuner nomine, quod Latine "Tonitruum" sonat, qui puerorum laudabilibus invidens incrementis, eorum innocentiam erga regem cotidiano labore adulator sedulus denigrabat. "Video," inquit, "te, O rex, tales cum diligentia "nutrire, qui regnum tuum aliquando tibi auferre præsument; "unde consilium utile tibi crederem, aut eos in longinquum "dirigi exilium aut mihi tradi sinas ad perdendum." Rege itaque hoc dissimulante, et illo sæpius ut id fieret instigante, dum rex tepide prohibuit, audaciæ temeritatem ut perderentur insontes induxit. Quid plura? Armatur turbo nomine Thuner rabie diabolica, et in regis absentia, innocentes præfatos ignominiose jugulatos, in aula regia sub regali cathedra indecenter

Id. p. 717 E. Passio SS. Ethelberti et Ethelredi (ap. Simeon Dunelm.), p. 646 A.

Æthelbertus et Ethelredus fratres

[1] On the authorship of this Passion, which is printed as a preface to Simeon of Durham's work in the Monumenta and elsewhere, see Hinde's Symeon of Durham, (Surt. Soc. 1867) i. 1, note.

Passio SS. Ethelberti et Ethelredi, p. 647 c.

A.D. 654. martyrio coronantur.

sanctorum corpora sepelivit. Reverso itaque rege, intempestæ noctis quiete columna lucis cælitus emissa regias ædes inæstimabili claritate replevit; quam ministri de regis familia intuentes, et præ stupore in terram corruentes, in amentiam fere[1] conversi sunt. Cumque rex ad tumultum satellitum evigilasset, et causam tumultus penitus ignorasset, de consuetudine surrexit ut matutinos audiret; et egressus a domo vidit orbem novi splendoris radiis coruscantem; et recordatus est rex de confabulatione quam cum ministro sceleris[2] habuerat de perdendis pueris, contristatus est valde. Et accito ad se iniquitatis auctore requirit ab eo ubi essent cognati sui, qui sibi astare diebus singulis consueverant,[3] quos die præterita sibi astare non viderat; at ille, more Cain, regi respondens, ait, "Nescio; numquid custos puerorum ego "sum?" Ad quem rex, "Serve nequam, tu mihi semper de "eis sinistra prædicasti; unde, nequissime, te oportet ubi "sint indicare." Cumque superbo mentis supercilio nefandus ille eventum rei regi indicasset, iratus est vehementer; in se reversus, et totius crimen sceleris in seipsum refundebat, et supra modum confusus residuum noctis in lacrimis deducebat. Tandem cum dies terris illuxisset, archiepiscopum Deusdedit, et magnates quos habere potuit, convocari præcepit, et rem per ordinem referens qualiter columna lucis cælitus super sanctorum corpora emissa descenderat. Archiepiscopus dedit consilium, ut corpora innocentium ad ecclesiam metropolitanam portarentur, et ibi sepulturæ more regio traderentur; et simul ad locum venientes, sub regis cathedra sanctas reliquias indecenter positas repererunt. Gerebantur autem hæc in villa regia quæ Astreie dicebatur. Collocatis igitur sanctorum reliquiis, ut decebat, ad portandum in feretris, jussit archiepiscopus ut ad ecclesiam Christi Cantuariæ portarentur, sed in vanum, quia de loco moveri non poterant, licet multo conamine attemptarent; mutato itaque consilio, ut ad beati Augustini veherentur[4] basilicam, sed nihil similiter profecerunt. Tandem provisum est, ut portarentur ad Wacrinense monasterium famosissimum, qui, mutato proposito, vehicula adeo levi conamine sublevabant ac si nihil oneris habuissent; quo cum pervenissent, exequiis ab archiepiscopo rite peractis, sanctorum corpora juxta majus altare tradunt sepulturæ; quo in loco ad laudem Dei et eorum gloriam multa miraculorum insignia operatur divina clementia. Contigit eo tempore, regis sororem Earmenburgam ut dimisso marito suo, Pendæ regis

(This is altered and somewhat enlarged.)

p. 94.

Their remains brought from Eastry to Canterbury, and then to Wakering.

Monastery founded in their

[1] *fere*] fore, A.
[2] *sceleris*] seculis, A.
[3] *consueverant*] consueverat, A.
[4] *veherentur*] vehementer, A.

A.D. 654. Merciorum filio,[1] ejus tamen consensu castam eligeret ducere vitam; quæ cum familia sua ad fratrem venisset, et suum propositum ei indicasset, dedit illi locum præfatæ visionis declaratum, ubi monasterio in honore martyrum fabricato dilecta Deo Earmenburga, septuaginta sibi monialibus sociatis, Deo dignum bonæ conversationis fructum offerens, tandem in Domino quievit.

honour by Eormenburh.

Passio SS. Ethelberti et Ethelredi, pp. 648 D, 649 B.

Hoc etiam tempore Bothulphus [apud] Hiccanhoe ecclesiam construxit.

S. Botulph's church at Icanhoe (Boston ?).

Flor. Wig. p. 531 A.

De morte Pendæ regis Merciorum.

Anno gratiæ DCLV. Penda rex Merciorum, jubente Cadwallone Britonum rege, innumerabili exercitu collecto Northanhumbriam petivit. At Oswius rex necessitate compulsus promisit ei donaria multa et ornamenta regalia ut, rebus bellicis prætermissis, amicabiliter ad propria rediret; cumque ille nec pretio neque precibus adquiescere vellet, rex ad divinum confugit auxilium, quo ab impietate barbarica posset liberari, votoque sese obligans, ait, "Si paganus nescit nostra accipere "donaria, offeramus ei qui novit, Domino Deo nostro." Vovit ergo quia, si victor existeret, filiam suam Domino sacra virginitate dicaret, simul et duodecim mansiones prædiorum ad construenda monasteria donaret,[2] et sic parvo stipatus agmine se certamini dedit; denique fertur paganos tricies majorem exercitum habuisse, nam, ducibus triginta ad bellum diligenter instructis, Oswi solus cum filio Ælfrido Christo duce occurrens, [illos] fugavit et insequendo peremit. Cecidit inter cæteros Penda rex nequissimus, qui tot nobiles a vita temporali privavit; cecidit rex Æthelhere frater Annæ regis, de quo supra meminimus, auctor ipse belli, qui perditis militibus noluit solus perire. Et quia prope fluvium, qui[3] Winwed dicitur, pugnatum est, qui tunc præ inundantia pluviarum omnes metas suas transierat, contigit ut multo plures aqua fugientes quam bellantes perderet ensis; unde exivit proverbium,

Attack of Penda upon Oswiu.

Galf. Mon. xii. 13. Beda, H.E. iii. 24, p. 197 D.

Vow of Oswiu.

Death of Penda. Ethelere rex Orientalium Anglorum periit.

Cf. Hen. Hunt. ii. p. 717 B. Beda, H.E. iii. 24, p. 198 B.

Battle of the Aire.

Hen. Hunt. ii. p. 717 B.

"In Winwed amne vindicata est cædes Annæ,
"Cædes regum Sibert et Egrice,
"Cædes Oswald et Eadwine."

---

[1] Merewald, v. p. 299. The Passio calls him "rex Merciorum "Mearwoldus." Florence, "Westan- "Hecanorum rex," *i.e.* ealdorman of the West Hecanas.

[2] *donaret*] om. W.

[3] *qui*] qd, A.

Beda, H.E. iii. 24, p. 198 B. Tunc Oswi juxta quod Domino voverat pro collata sibi victoria gratias Deo referens, dedit filiam suam, quæ vix unius anni ætatem impleverat, perpetua ei virginitate consecrandam in monasterio, quod Herteseie, id est, insula cervi, nuncupatur, cui tunc Hilda præfuit abbatissa. Quæ comparata possessione decem[1] familiarum in loco qui Streneshale appellatur, monasterium ibi construxit. Hoc autem bellum rex Oswi ad magnam utriusque populi utilitatem confecit, dum suam gentem ab hostili paganorum depopulatione liberavit, et ipsam gentem Merciorum, dejecto capite perfido, qui omnes peremerat, ad Christianæ fidei gratiam convertit. A.D. 655. Ælflæd takes the veil at Hartlepool, and builds Whitby abbey. Conversion of Mercia.

Mortuo Ethelre rege Orientalium Anglorum Ethelwaldus successit.

Flor. Wig. App. p. 636 C. Successit autem Æthelhere in regno Orientalium Anglorum frater ejus Æthelwoldus; continuatis successionibus[2] tandem regnum ejusdem Æthelhere filiis Eadulfo et Æadwoldo [pervenit]. Succession of kings in East Anglia.

De primis episcopis Lichesfeldensibus.

Beda, H.E. iii. 24, p. 199 A. Anno gratiæ DCLVI. Oswi rex donavit Pæadæ, filio Pendæ, eo quod cognatus ejus esset, regnum Australium Merciorum, qui fluvio Trente sunt discreti ab aquilonalibus Merciis, de se Id. p. 198 D. tenendum. Qui primum habuit episcopum in provincia Merciorum, simul et Lindisfarorum ac[3] mediterraneorum Anglorum, nomine Diuma. Hic apud mediterraneos Anglos defunctus ac sepultus est. Secundus ejusdem provinciæ episcopus Cellac fuit, qui, relicto episcopatus officio, ad Scotiam rediit. Tertius Tunhere extitit de natione Anglorum, sed a[4] Scotis doctus et ordinatus, abbas erat in monasterio quod dicitur Ingetlingum,[5] ubi Oswinus rex et martyr occisus est. Peada. Bishops of Lichfield. Diuma primus episcopus. Cellach secundus. Tunhere tertius.

De morte Peadæ regis Merciorum, cui successit Wlfere frater ejus.

Id. p. 199 B. Anno gratiæ DCLVII. Peada, filius Pendæ, multum nefarie peremptus est, proditione, ut dicunt, uxoris suæ, in ipso tempore festi Paschalis. Cui successit frater ejus Wlferius, septendecim annis hæres paternæ virtutis.[6] Qui statim sublimatus in regem adversus regem Oswi rebellavit, auxilio fultus Immin, Eabbe, et Eadbert ducum, ejectisque a regno Merciorum ministris Oswi, fines suos simul et libertatem receperunt. Death of Peada. Wulfhere. His rising against Oswiu.

---

[1] A. had inserted *præfuit*, but all but ꝑ is erased.
[2] A. inserts *qui*.
[3] *ac*] a, A.
[4] *a*] ad, A.
[5] Gilling.
[6] *hæres paternæ virtutis* is from Hen. Hunt. ii. p. 717 B.

A.D. 657. Bishops of Lichfield. Habuit autem post Tunhere episcopos Jaruman, Ceaddam, et Winfridum, qui per ordinem in Mercia episcopali officio fungebantur. Beda, H. E. iii. 24, p. 199 B.

Victory of Cenwealh, who drives the Britons from Pen to the Parret. Anno gratiæ DCLVIII. Kinewaldus, rex Occidentalium Saxonum, rebellavit contra Britannos apud Pennum; sed Britones primum Anglos aliquantulum repulerunt; tamen Britones postmodum fatigati, more nivis liquefacta est fortitudo eorum, et fugati sunt a Pennum usque Pedredan, et facta est super progeniem Bruti plaga insanabilis in die illa. Hen. Hunt. ii. p. 717 C.

Pope Eugenius I. Anno gratiæ DCLIX. Eugenius sedit in cathedra Romana annis duobus, mensibus novem, diebus viginti duobus, et cessavit sedes mensibus duobus. Vit. Pontif.

p. 95.

Nota miraculum.

Clovis II. and the body of S. Denis. Anno gratiæ DCLX. Clodoveus rex corpus beati Dionisii discooperiens, cupide et minus religiose os brachii fregit et rapuit; sed mox in amentiam incidit æternam. Sigebert, col. 125.

Wulfhere defeats Cenwealh and seizes the I. of Wight. Baptism of Æthelwealh, king of the South Saxons. Anno gratiæ DCLXI. Kinewaldus rex Westsaxonum rebellavit contra Wlfere regem Merciorum; sed ipse paterna virtute et fortuna usus prævaluit; rege quoque West-saxonum fugato, terram ejus spoliavit; tandem ad insulam Wectam perveniens bello eam obtinuit. Hoc etiam tempore Æthelwaldus, rex Australium Saxonum, anno[1] regni sui quarto a præfato Wlfhero subjugatus, fidem Christi suscepit, et ab eodem rege de sacro fonte susceptus est; quo facto, misit Eopam presbyterum ad Wectam insulam, qui populum illum prædicando ad fidem converteret veritatis. Hen. Hunt. ii. p. 717 D. Fuit eo tempore in provincia Northan-humbrorum clericus quidam, Wilfridus nomine, Alfridi filii Oswii regis propter doctrinam Christianæ eruditionis multum amicus, qui de Roma rediens, apud Dalfinum, archiepiscopum Lugduni, multum temporis implens, ab ipso susceperat tonsuræ ecclesiasticæ coronam. Dedit ergo ei Alfridus monasterium quadraginta familiarum, in Ripun, quem videlicet locum paulo ante dederat episcopis, qui Pascha Domini juxta consuetudinem Scotorum celebrabant; sed quia illi postmodum, data sibi optione, loco potius cedere volebant quam suam consuetudinem mutare, dedit illi locum, qui digniorem vitam habuit et doctrinam. Beda, H. E. iii. 25, p. 200 B. S. Wilfrid. Wilfridus ad gradum sacerdotum est promotus. Venit eo tempore Ægelbertus, Occidentalium Saxonum episcopus, cujus supra meminimus, Aldfridi amicus, ad provinciam Northanhumbrorum, qui ad petitionem Aldfridi præfati ad monasterium jam dictum Wilfridum presbyterum ordinavit, ubi in bona vitæ conversatione degens, ea quæ (Not in Bede.)

---

[1] *anno . . . subjugatus*] This is peculiar to the compiler.

A.D. 661.

Bede, H. E. iii. 7, p. 179 D.

Ægelberto Wentanæ urbis Britanniam deserente Wine pro eo episcopus ordinatur.

discipulis suis sequenda tradidit, ipse summopere adimplere curavit. Ægelbertus episcopus regem Kenewald et regnum Angliæ relinquens in Gallia episcopatum suscepit, et in loco ejus Wine episcopatum suscepit.

Ekkenberto Cantiæ regi Egbertus successit.

Vit. Pontif.

Pope Vitalian.

Anno gratiæ DCLXII. Vitalianus sedit in cathedra Romana annis duodecim, mensibus sex, et cessavit sedes mensibus duobus et diebus tredecim.

Sigebert, col. 125. Beda, H. E. iii. 25, pp. 199 D–203 B.

Clothaire III.

In Britannia magna fit disceptatio de Paschæ observatione.

Anno gratiæ DCLXIII. Lotharius regnavit in Francia quatuor annis. Eodem tempore in Anglia magna fit disceptatio de observatione [Paschæ] inter Anglos et Scotos; convenerunt namque apud Streneshalh rex Oswius et filius ejus Alfridus, Colemannus etiam Scotus, Lindisfarnensis episcopus, cum clericis suis de Scotia, Ced quoque episcopus cum Hilda abbatissa, qui partes Scotorum fovebant; ex altera vero parte Wilfridus presbyter cum monachis et clericis, qui de celebratione Paschæ aliter quam Scoti sentiebant. Considentibus cunctis ostendit rex Oswi quod oporteret eos, qui uni Deo serviunt, unam vivendi regulam tenere, nec in sacramentorum cælestium celebratione discrepare, qui unum omnes in cælis regnum expectarent; sed communiter inquirerent quæ verior esset traditio, et hanc omnes fideliter sequerentur. Tunc Colemannus, "Pascha," inquit, "hoc, quod agere soleo, a "majoribus meis accepi, qui me huc episcopum miserunt, "quodque omnes patres nostri Deo dilecti eodem modo cele- "brasse noscuntur; quod ne cui reprobandum esse videatur, "ipsum est quod beatus evangelista Johannes in omnibus "ecclesiis quibus præerat legitur celebrasse." Cumque hæc et hujusmodi diu allegasset, Wilfridus presbyter, rege jubente ut diceret, ita exorsus ait, "Pascha quod facimus, Romani, "Itali, Galli, Græci, ac universalis ecclesia per orbem usque- "quaque diffusa communiter observat, præter Pictos, Scotos, "et Britannos, qui contra totum orbem stulto labore con- "tendunt; cum enim Petro, Apostolorum principi, Dominus "diceret, 'Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo eccle- "'siam meam, et portæ inferorum non prævalebunt adversus "'eam, et tibi dabo claves regni cælorum;' præferrene, "Colemanne, patres nostros Pictos et Scotos principi Aposto- "lorum potes, cui Dominus regimen generalis ecclesiæ "concessit?" Audiens autem ista rex, ait, "Verane sunt, "Colemanne, quæ dicit Wilfridus?" Et ille, "Vera, domine "rex." "Si uterque vestrum in hoc consentitis, quod hæc "principaliter Petro dicta sunt, ego vobis dico, quia hic est "ostiarius, cui contradicere nolo; sed in quantum valeo illius

A.D. 663. "obedire statutis cupio, ne forte, veniente me ad fores regni Beda, H. E. iii. 25, p. 203 A.
Decision in favour of the Roman observance. "cælestis, non sit qui reseret, averso illo qui claves tenere "probatur." Hæc rege dicente, elevatis in cælum manibus, faverunt assidentes; abdicata minus perfecta institutione, ad ea sese, quæ meliora noverant, contulerunt.

Tuda Lindisfarnensis episcopus ordinatur.

Ecgberht king of Kent. Tuda bishop of Lindisfarne. Eclipse. S. Wilfrid consecrated in France.

Anno gratiæ DCLXIV. Erkenbertus rex obiit, et Egbertus filius ejus in regnum Cantiæ successit. (Beda, iv. 1, p. 209 B.) Eodem anno Colemannus, episcopus Lindisfarnensis, cum suis ad Scotiam reversus est, cujus loco Tuda episcopus ordinatus. (Id. iii. 26, p. 203 C.) Eodem anno eclipsis solis facta est mense Maio, et secuta est mortalitas inaudita. (Id. p. 204 C.) Deusdedit, archiepiscopus Cantuariensis, obiit, et cessavit sedes Dorobernensis quatuor annis.[1] (Id. p. 209 B.) Eodem anno Aldfridus, Oswii regis filius, misit Wilfridum presbyterum ad Gallias, ut ibidem ordinaretur archiepiscopus Eboracensis; qui veniens ad Ægelbertum, qui relicta Britannia Parisius erat episcopus, ab ipso[2] consecratus est. (Id. iii. 28, p. 206 A.)

Cedda et Wilfridus Eboraci ordinatur episcopus.

Quo ibidem demorante, rex Oswi misit Ceddam presbyterum ad antistitem Occidentalium Saxonum, Wine appellatum, qui illum episcopum consecravit, licet contra statuta canonum, quia, vivente adhuc Wilfrido, non debuit alius subrogari; sed error iste postea correctus est, [ut] infra dicetur. (Not in Bede.) Cf. Malmesb. Gest. Pontif. iii. 100, p. 211.

Continuatio historialis.

Nota mortalitatem.

Anno gratiæ DCLXV. Mortalitas adeo invaluit in Anglia, ut homines gregatim ad maris loca prærupta venientes, sese in eo præcipites darent, præferentes cita morte præveniri quam longo cruciatu tabefacti perire.

De episcopatu pecunia adquisito.

Wine buys the bishoprick of London. p. 96.

Anno gratiæ DCLXVI. Wine, episcopus Wintoniensis, a rege Kinewalc de præsulatu pulsus, a Wlfhero, Merciorum rege, episcopatum Londoniensem magno emptum pretio[3] adquisivit; unde[4] post mortem in episcoporum serie Londoniensium non meruit recenseri. (Flor. Wig. p. 533 A.)

Constans II.

Anno gratiæ DCLXVII. Constantius imperator volens in urbe Roma caput imperii constituere, resistitur ei a Constantino- (Sigebert, col. 126.)

---

[1] *quatuor annis*] non pauco tempore, Bede.
[2] *ipso*] episcopo, W.
[3] *magno emptum pretio*] from Bede, p. 179 D., who has *emit pretio*.
[4] *unde . . recenseri*] This is peculiar to the compiler.

Hugo de S. Victore, Excerpt. Prior. ix. 11, col. 271.

politanis, sicque ejus propositum penitus enervatur. Deinde Romam veniens, obtulit Sancto Petro pallium auro contextum, quem Papa Vitalianus cum honore suscipiens, ad limina Sancti Petri in magna populi frequentia perduxit; et cum in urbe per dies duodecim resedisset, magna tactus cupiditate, omnia ornamentorum genera ex ære et marmore, quibus urbs decorabatur, in Tyberim devexit, ut ea Constantinopolim afferret; inter quæ basilicam beatæ Dei genitricis Mariæ et omnium martyrum, quæ Pantheon antiquitus vocabatur, æreis tegulis discooperuit, et Constantinopolim remeavit.

A.D. 667. at Rome. Nota cupiditatem. His offerings and return to Constantinople.

Theodorus Cantuariensis episcopus consecratur, qui expulso Cedda, Eboracensi archiepiscopo, Wilfridum revocavit.

Beda, H.E. iv. 1, p. 210 A, C. Malmesb. Gest. Pontif. iii. 100, p. 216.

Anno gratiæ DCLXVIII. Papa Vitalianus ad ecclesiam Cantuariensem Theodorum ordinavit episcopum; qui post biennium in Britanniam veniens, Ceddam, virum sanctum et modestum, quem non rite ad Eboracensem episcopatum promotum cognoverat, degradavit, et Wilfridum injuste expulsum revocavit. Cedda vero humiliter cedens Lichesfeldensem episcopatum regendum suscepit.

Theodore archbishop of Canterbury. Wilfrid restored to York, and Ceadda sent to Lichfield.

Nota proditionem turpissimam.

Hugo de S. Victor. Excerpt. Prior. ix. 11, col. 271. Lucas Tudensis de Westergothis, p. 347 (ed. 1633).

Anno gratiæ DCLXIX. Constantus imperator in balneo multum nefarie a suis interficitur. Post cujus decessum, milites Mezentium quendam Armenium assumentes imperatorem fecerunt; sed post dies paucos Constantinus, Constanti defuncti filius, superveniens Mezentium præfatum, cum interfectoribus patris, morte pessima condemnavit.

Murder of Constans II. Constantine IV.

Circa hos denique dies Machometus pseudo-propheta, de quo superius relatum est, obiit, et sepultus est in inferno.

Death of Mahomet.

Constantinus Romanum adeptus imperium hæresim Monothelitarum destruxit.

Vit. Pontif. Sigebert, col. 126. Hugo de S. Vict. ix. 12, col. 271. Beda, iv. 5, p. 215 B. Id. iii. 24, p. 198 D.

Anno gratiæ DCLXX. Adeodatus sedit in cathedra Roma[na] annis quatuor, mensibus duobus, diebus quinque, et cessavit sedes mensibus quatuor et diebus quindecim. Eodem anno Constantinus, Constantii filius, Romanum adeptus imperium annis septendecim imperavit. Hic restauravit ecclesias quæ dirutæ fuerant a temporibus Heraclii proavi sui; Monothelitarum hæresim cum suis fautoribus subvertere laboravit. Eodem anno Oswi, Northanhumbrorum rex magnificus, obiit morbo confectus et senio, et sepultus est in ecclesia apud Streneshale, ubi fuerat ante rex Eadwinus sepultus. Regnavit autem pro

Pope Adeodatus. Constantine IV. Oswio regi Northanhumbrorum Egfridus successit.

A.D. 670. Genealogy of Oswiu. — Cf. A.-S. Chron. a. 670, p. 318.

eo filius ejus Egfridus quindecim annis. Fuit autem Oswi filius Æthelferth, qui fuit Æthelrici, qui fuit Ydæ primi regis Northanhumbrorum ex Anglis.

Nota pugnam avium.

Battle of birds. — Hen. Hunt. ii. p. 718 A.

Anno gratiæ DCLXXI. Maxima avium pugna fuit in Anglia, ita ut multa milia invenirentur occisa, et extraneæ aves fugam facere viderentur.

Defuncto [rege] Occidentalium Saxonum Kinewaldo uxor ejus Sexburga successit.

Death of Cenwealh. — Id. p. 717 E.

Sexburh. — (Not in Hunt.)

Anno gratiæ DCLXXII. Rex Occidentalium Saxonum Kinewaldus, cum regnasset triginta et uno annis, defunctus est, et regnavit pro eo uxor ejus Sexburga uno anno, sed indignantibus regni magnatibus expulsa est a regno, nolentibus[1] sub sexu fœmineo militare.[2]

Theodorus Cantiæ archiepiscopus concilium congregavit.

Council of Hertford. — Flor. Wig. p. 534 A. Beda, H. E. iv. 5, p. 215 D.

Anno gratiæ DCLXXIII. Regnante in Cantia Lothero, in Westsexia Easwino, Theodorus, Cantuariæ archiepiscopus, collegit concilium apud Hertfort, præsentibus episcopis Angliæ ac regibus et magnatibus universis. Affuit archiepiscopus Eboracensis Wilfridus, episcopus, Bisi Orientalium Anglorum, Leutherius Occidentalium Saxonum, Putta Rofensium, et Wilfridus[3] Merciorum. Considentibus cunctis, proposuit Theodorus coram omnibus capitula numero decem, quorum primum fuit, ut diem sanctum Paschæ observarent in commune, Dominica proxima post quartam decimam lunam mensis primi; secundum, ut nullus episcoporum alterius parochiam invadat; tertium, ut monasteria Deo consecrata nulli episcoporum liceat inquietare,[4] nec de rebus eorum[5] aliquid usurpare; quartum, ut monachi non migrent de loco ad locum, sed in ea permaneant obedientia quam suæ conversionis tempore promiserunt; quintum, ut nullus clericus suum episcopum relinquat, aut alicubi veniens absque literis sui præsulis admittatur; sextum, ut episcopi et clerici peregrini nullum officium peragant absque permissione episcopi, in cujus parochia hospitantur; septimum,

---

[1] *nolentibus*] nolentes, A. O. W. West.

[2] *militare*] militari, A. This last sentence is peculiar to the compiler.

[3] *Wilfridus*] Sic for *Winfridus*.

[4] *inquietare*] inequitare, A.

[5] *eorum*] earum, A.

Beda, H. E. iv. 5, p. 216 c. ut bis in anno synodus congregetur, vel saltem semel in anno, quia diversæ causæ et occupationes multos impediunt; octavum, ut nullus episcoporum se præferat alteri per ambitionem, sed omnes agnoscant tempus [et] ordinem suæ consecrationis; nonum, ut plures episcopi crescente numero fidelium augerentur; decimum capitulum, ut nulli liceat nisi[1] legitimum habere connubium, nullus faciat incestum, nullus conjugem relinquat nisi causa fornicationis. His itaque annuentibus episcopis universis, unusquisque ea quæ definita sunt propriæ manus subscriptione confirmavit. A.D. 673. Council of Hertford.

Bisi episcopo Orientalium Anglorum degradato, Acca et Bedwinus subrogantur.

Id. p. 217 B. Anno gratiæ DCLXXIV. Amoto Bisi episcopo adhuc superstite, sed gravi tamen infirmitate prohibito de episcopatus administratione, duo sunt ordinati pro eo, Acca videlicet et Bedwinus, ex quo provincia illa duos episcopos multo tempore habere consuevit; habuerunt autem sedes, unus apud Domne, alter apud Helmham. Nec multo post Theodorus archiepiscopus, a Winfrido Merciorum episcopo pro inobedientia offensus, deposuit eum, et loco ejus ordinavit episcopum Sexwlfum, qui erat constructor et abbas monasterii quod dicitur Medmeshamstede, in regione Girviorum. Depositus vero Winfridus rediit ad monasterium suum, quod dicitur Ad Barwe,[2] ubi in optima conversatione vitam finivit. On Bisi's illness, the diocese of the E. Angles divided into two. Flor. Wig. p. 618 A. Beda, H. E. iv. 6, p. 217 c. Winfrido Lichesfeldensi episcopo deposito, Sexwlfus ordinatur pro eo.

De Sancto Erkenwaldo episcopo Londoniensi.

Id. Anno gratiæ DCLXXV. Regnantibus in regione Orientalium Saxonum Sebba, filio Sewardi, et Sighero, filio Siberti parvi, Theodorus, Cantuariæ archiepiscopus, Erkenwaldum in civitate Londoniarum episcopum ordinavit. Hic sane, priusquam episcopus factus fuisset, duo monasteria præclara, unum sibi et alterum Ethelburgæ sorori suæ, construxerat, quod utrumque regularibus instituerat disciplinis; suum Certeseie, sororis autem Berkingum appellatur. Erkenwaldus vero, cum tempore quodam æger pedibus lectica parochiam circuiret, ad oram amnis[3] rapacissimi forte pervenit, ubi cum socii hæsitarent, quod infirmus nec equo nec pedibus transire flumen posset, gurges repente disparuit; qui statim ut episcopus cum suis alveum transmeasset, reversus est ad naturam; ejusdem etiam lecticæ Earconwald bishop of London. Malmesb. Gest. Pontif. ii. 73, p. 143. He founds the monasteries of Chertsey and Barking. p. 97. Miracle during his visitation.

[1] *nisi . . . faciat*] om. O. W.
[2] Barrow on the Humber.
[3] *amnis*] annis, A.

A.D. 675. attactus imbecilles multos et febricitantes curavit. Tandem[1] vir Domini Erkenwaldus, post vitæ præsentis decursum defunctus, in ecclesia beati Pauli Londoniis sepultus est, ubi usque in hodiernum diem suis supplicibus a langoribus diversis celerem confert sanitatem. Successores autem ejus hi fuerunt, Walderus, Ingwaldus, Egulfus, Wigetus, Eadbrith, Eadgarus,[2] Kenewalcus, Eadbaldus, Hebertus, Osmundus, Ethelnoth, Celbertus, Renulfus, Suithulfus, Eadstanus, Wlsius, Ethelwardus, Estanus. Sederunt autem hi omnes in cathedra Londoniensi usque in tempora Eadwardi senioris regis Anglorum, quorum omnium adeo obsolevit memoria, ut nec eorum acta vel etiam mausolea sciantur.

Burial of Earconwald.

Bishops of London.

Malmesb. Gesta Pontif. ii. 73, p. 144.

De morte Cadwallonis, regis Britonum, cui successit filius ejus Cedwalla juvenis.

Anno gratiæ DCLXXVI. Rex Britonum Cadwallo senio et infirmitate coactus, completis in regno annis quadraginta octo, defunctus est; cujus corpus Britones balsamo cum aromatibus conditum, in quadam imagine ænea ad modum staturæ suæ mira arte fusa super portam Londoniarum occidentalem in equo æneo, in signum suæ tyrannidis, quam in gente Anglorum exercuerat, statuerunt. Sed et ecclesiam sub ipsa porta[3] in honore Sancti Martini fabricaverunt, in qua pro ipso et fidelibus defunctis obsequia æternaliter celebrarentur divina. Successit ei in regnum Cadwalladrus filius ejus, quem Beda Cedwallam juvenem[4] vocat, cujus mater soror Pendæ regis Merciorum erat, quam Cadwallo, post factam cum fratre concordiam, in societatem thori suscepit, et ex illa Cadwalladrum generavit. Eodem tempore obiit Wlferus [rex] Merciorum, cujus regina Ermenhilda [quæ] regis Erkenberti Cantuariæ sanctæque Sexburgæ reginæ, Annæ regis Orientalium Anglorum filiæ, sororis videlicet Sanctæ Etheldridæ, extitit filia, peperat ei Sanctam Wereburgam, magnarum virginem virtutum; quæ patre defuncto sæculo renuntiavit, et materteræ matris suæ, scilicet Etheldridæ, monasterium intravit. Cujus sanctitatem cum comperisset Ethelredus patruus ejus, qui post eum regnavit, quibusdam monasteriis Deo devotarum virginum abbatissæ jure præfecit; cum quibus regulariter vivens, usque ad

Death of Cadwallon.

Galf. Mon. xii. 13.

Id. xii. 14.

Death of Wulfhere.

Flor. Wig. p. 534 c.

S. Werburga.

[1] *Tandem . . sanitatem*] This sentence is peculiar to the compiler.

[2] *Eadgarus*] om. W

[3] W. has *Ludgate* in the margin.

[4] This seems to be a reference to Bede's H. E., iv. 15, who speaks of "Cædualla, juvenis strenuissimus." The printed text of Galf. Mon., however, has *Ethelwaldum* for *Cedwallam*.

Flor. Wig. p. 534 D. finem vitæ Christo regi militavit, ac in uno tandem monasteriorum suorum, quod Trikingeham appellatur, a sæculo migravit; cujus corpus ad monasterium cui Heanbirig vocabulum est, ut ipsa vivens præceperat, delatum est et honorifice tumulatum. Monasterium autem illud usque ad tempus quo gens[1] nefanda Danorum cæde crudeli provincias Anglorum vastaverunt, integrum permansit. Habuit præterea Wlferus[2] germanos fratres Athelredum, Peadam, de quo superius relatum est, et Merwalle qui in occidentali Merciorum plaga[3] regnavit. Istius regina, Sancta Ermenburga, Ermenredi fratris Erkenberti regis Cantiæ filia, tres ei filias generavit, Sanctam videlicet Milburgam, Sanctam Mildritham, Sanctamque Mildytham; peperit insuper ei filium nomine Merefinum, eximiæ puerum sanctitatis. Id. Append. p. 638 B. Successit Wlfero frater ejus Æthelredus, qui regis Northanhumbrorum Egfridi sororem Ostritham in conjugem accipiens, Ceolredum ex ea filium suscepit. Id. p. 534 B. Eodem anno Ascwinus, rex Occidentalium Saxonum, decessit, qui fuit Kenfus,[4] qui fuit Kenferth, qui fuit Cuthgils, qui fuit Ceolwlf, qui fuit Kenric. Id. p. 535 B. Successit autem Ascwino Kentwinus decem annis,[5] qui fuit Kinegils, qui fuit Ceolwlf, et cætera.

A.D. 676. Wulfhere's brothers. Family of Merewald and Eormenburh. Wlfero regi Merciorum Ethelredus successit. Genealogy of the kings of Wessex.

Dono sedente apparuit cometa.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DCLXXVII. Donus sedit in cathedra Romana anno uno, mensibus quinque, diebus decem, et cessavit sedes mensibus decem et diebus quindecim. Flor. Wig. p. 534 B. Hoc tempore floruit Sancta Ætheldreda in insula Elyensi. Hen. Hunt. ii. p. 718 C. Sub his quoque diebus cometa per tres menses apparuit, et unoquoque die mane velut sol resplenduit.

Pope Domnus I. S. Etheldritha. Comet.

Wilfridus ab episcopatu pellitur.

Beda, H. E. iv. 12, p. 222 C. Anno gratiæ DCLXXVIII. Orta est dissensio inter regem Northanhumbrorum Egfridum et venerabilem archiepiscopum Wilfridum. Expulsus autem vir sanctus, tres in ejus loco sunt episcopi subrogati, Bosa videlicet, qui Deirorum, et Eatta qui Berniciorum, provinciam gubernarent, hic in civitate Eboraci, ille in Augustaldensi ecclesia sedem habentes, ambo de monachorum collegio sunt asciti; cum quibus et Headedus in provinciam Lindisfarorum,[6] quam nuper rex Egfridus, Wlfhero Merciorum rege fugato et in bello superato, obtinuerat, epi-

Wilfrid expelled from his see. Bosa episcopus. Eatta episcopus. Eadhedus Lindisfarnensis episcopus cui successerunt

[1] *gens*] gentes, W.
[2] O. W. ins. *rex*.
[3] *plaga*] plagna, A.
[4] *qui fuit Kenfus*] om. O. W.
[5] *decem annis* is an insertion.
[6] *i.e.* Lindsey.

A.D. 678. Ethelwinus, Eadgarus et Kinebertus episcopi.

scopus ordinatur. Et hunc quidem primum episcopum illa accepit provincia, secundum Ethelwinum, tertium Eadgarum, quartum Kinebertum, quem in præsenti habet. Habebat enim ante Eadhedum præsulem Sexwlfum, qui etiam Merciorum ac mediterraneorum Anglorum simul episcopus fuit; unde et expulsus de Lindissi, in illarum provinciarum regimine permansit. Ordinati sunt autem episcopi præfati a Theodoro archiepiscopo, qui etiam post tres annos abscessionis Wilfridi duos addidit episcopos, ad ecclesiam Haugustaldensem Tunbertum, remeante Eatta ad Lindisfarnensem, et Trumwino ad provinciam Pictorum, quæ tunc temporis Anglorum erat imperio subjugata. Eodem anno Agatho sedit in cathedra Romana annis duobus, mensibus sex, et diebus quinque.

Beda, H.E. iv. 12, p. 222 D.

Tunbertus Haugustaldensis, Eatta Lindisfarnensis, Trumwinus Pictorum.

Pope Agatho.

Vit. Pontif.

Wilfridus Romam pergit.

Wilfrid goes to Rome. His stay in Frisia.

Pulsus autem Wilfridus ab episcopatu Romam perrexit, et coram Papa Agathone causam suæ expulsionis allegare disposuit; sed ubi navem conscendit, Favonio flante,[1] in Fresiam projectus est, ubi gentibus regionis illius verbum fidei prædicando, regem Aldgilsum et populum ejus lavacro abluit salutari. Ibi ergo hyemem cum nova Dei plebe peragens, Romam tandem pervenit, ac ubi coram Agathone ejus causa ventilata fuit, præsentibus episcopis plurimis, omnium judicio absque crimine fuisse accusatus et pronuntiatur episcopatu dignissimus. Quo tempore cum Papa synodum Romæ centum viginti quinque episcoporum congregasset, adversus eos qui hæresim Monothelitarum dogmatizabant, vocari jussit et Wilfridum, atque inter episcopos considentem fidem suam simul et provinciæ [unde][2] venerat, dicere præcepit. Qui cum in fide catholicus cum suis inventus fuisset, de rebus sibi impositis absolutus est; reversusque Britanniam, provinciam Australium Saxonum ab idolatriæ tenebris ad fidem Christi convertit. Ad Wectam quoque insulam verbi Dei ministros direxit, atque secundo anno Aldfridi, qui post Egfridum in Northanhumbria regnavit, sedem suam, ipso rege donante, recepit.

Beda, H.E. v. 19, p. 271 C.

At Rome

p. 98.

He takes a part in the council against the Monothelites.

His return to England.

Miracle by S. Wilfrid.

Ingresso tempore quodam, cum parochias visitaret, villam Wilfrido, quæ Tindanefre appellatur, occurrit ei mulierum plurima multitudo, pueros illi offerens confirmandos. Immiscuit autem se multitudini paupercula mulier filium gerens exanimem, quem ad confirmandum episcopo porrexit, credens hoc commento posse se filium recipere sanum; sed antistes cum

Malmesbur. Gest. Pontif. iii. 100, p. 217.

[1] *flante*] flente, A.

[2] *unde* is also omitted in W.

Malmesb. Gest. Pontif. iii. p. 217.

A.D. 678. Miracle of S. Wilfrid.

puerum detexisset, ut exequeretur officium, anima privatum advertit. Tum mulier fraude deprehensa, ad preces conversa exorans per Deum et ejus matrem, ut motus pietate puerum exanimem excitaret, vestigiisque ipsius advoluta [dixit][1] se non recessuram a pedibus quos tenebat donec filium sanum recepisset. Fluctuabat interim sanctissimi hominis sententia, an temere insuetum miraculum attemptaret, an durus despiceret orbatæ lacrimas mulieris; sed vicit pietas pectus virtutis; orationi se dedit, dexteramque cadaveri apponens, [ad] corpusculum animam revocavit. Exclamat mulier propter gaudium, sed cohibita est ab episcopo ut taceret.

De Sancta Etheldrida, quæ et Etheldreda dicitur.

Hen. Hunt. ii. p. 718 c.

Battle of the Trent. Death of Ælfwine.

Anno gratiæ DCLXXIX. Egfridus, rex Northanhumbrorum, et rex Æthelredus Merciorum, juxta flumen Trente gravissime pugnaverunt; ubi frater regis Egfridi Escwinus,[2] juvenis utrique provinciæ multum amabilis, peremptus est; nam et sororem ejus, Osrith nomine, Æthelredus rex Merciorum habuit uxorem. Cum bellum inter reges acerrime fuisset accensum, Theodorus antistes divino fultus auxilio incentivum certaminis penitus extinxit, data pecunia multa pro morte fratris regi Egfrido.

S. Æthelditha.

Beda, H.E. iv. 19, p. 229 c.

Eodem tempore virgo sancta Etheldrida ex hoc sæculo transiens pro temporali vita commutavit [æternam][3]; erat autem Annæ regis Orientalium Anglorum filia, proles tanto patre digna, quam prius duxerat Tonbertus, australium princeps Girviorum; sed eo defuncto, virgo incorrupta permansit; deinde regi Northanhumbrorum Egfrido copulata parentum violentia, custos tamen, duobus nupta viris, integerrimæ virginitatis perseveravit. Virginitatis enim ipsius vir Dei Wilfridus erat testis, qui Bedæ venerabili super hac re sciscitanti dixit, "Egfridum sibi terras "et pecuniam magnam promisisse, si Ætheldridæ reginæ per-"suadere posset ejus connubio assentire." Sed divini signum miraculi ejusdem virginis caro sepulta, carnique castissimæ vestis circuamicta dum corrumpi non poterant, indicia fuere, quod a virili contactu incorrupta decessit; cum enim annis duodecim præfato regi cohabitasset, nec ad consensum emolliri potuisset, vix a rege virgo sacratissima impetravit, ut apud Coludesburh[4] sanctimonialis efficeretur, benedicente eam Sancto Wilfrido, ubi Ebba amita viri sui Egfridi erat abbatissa. Anno autem elapso facta est abbatissa in insula Helyensi, virgo virginum mater monitis et exemplis; ubi cum septem annis lauda-

---

[1] *dixit* also omitted in O. W. The next sentence is enlarged from Malmesbury.

[2] *i.e.* Ælfwine. Beda, iv. 21.

[3] *æternam*] also omitted in W.

[4] Coldingham.

A.D. 679. Death of S. Æthel-dritha. biliter Deo serviens vixisset, pro vita caduca commutavit æternam. Quo in loco ad gloriam Dei et laudem virginis crebra non desinunt miracula celebrari.

De Sancta Hilda virgine.

S. Hilda. Anno gratiæ DCLXXX. Hilda abbatissa, cum in habitu sanctæ religionis apud Streneshale triginta tribus annis vitam duxisset, de mundo migravit ad Dominum. Hæc autem virgo beatissima, cum esset de stirpe regis Eadwini generosa, et ad prædicationem beati Paulini ad fidem conversa, postea relicto habitu sæculari proposuit transfretare ad monasterium Cale,[1] ubi soror ipsius Hereswitha mater[2] Aldulfi, regis Orientalium Anglorum, Deo feliciter militabat. Sed retenta est a præsule Aidano et facta abbatissa ad Herteseie,[3] et post [in] monasterio Streneshale appellato,[4] quod ipsa fundaverat, ubi clericos suos adeo moribus ecclesiasticis instruebat, ut quinque ex eis ad episcopalem ascenderent dignitatem, Bosa videlicet et Wilfridus in Eboraco, Hedda in ecclesia Dorkecestrensi, Johannes in Augustaldensi, Ostford in provincia Wicciorum, cui tunc præfuit rex Osricus; Tadfridus etiam de ejus monasterio electus est, sed matura morte præventus. Viderat quoque mater ejusdem Hildæ[5] somnium, quod videlicet quærens virum suum non invenerit, sed sub veste sua monile pretiosum invenit, quod omnes fines Britanniæ illustrabat. Hilda tandem sanctissima languens annis sex, ut anima ejus longa carnis molestia examinaretur et virtus in infirmitate perficeretur, anno septimo febrium de morte transivit ad vitam; in ipsa autem hora, qua decessit, monialis quædam animam ejus vidit [ab] angelis in cælum deferri, ubi cum Christo gaudiis perfruitur sempiternis.

(Beda, H.E. iv. 23, p. 234 B.) (Id. p. 236 B.)

Synod of Heathfield. Eodem anno Theodorus, Cantuariensis[6] archiepiscopus, concilium congregavit in loco qui Hathfeld appellatur, anno regni regis Mercensium Ethelredi sexto, regnante in regno Orientalium Anglorum Ealdwlfo, qui post Æthelwoldum regnavit, regnantibus etiam in Northanhumbria Egfrido et in regno Occidentalium Saxonum Kentwino, præsidente archiepiscopo Cantuariensi Theodoro, cum suis suffraganeis episcopis aliisque multis. Propositis igitur sanctis evangeliis, tradidit symbolum Theodorus omnibus adsidentibus, sanctorum patrum

(Id. iv. 17, p. 227 B.) (Not in Bede.) p. 99.

---

[1] *i.e.* Chelles.

[2] *mater*] martyr, A., not understanding *mr* in O., unless this part of the MS. was written from dictation.

[3] *i.e.* Hartlepool.

[4] *appellato*] appellatum, A.

[5] *Hildæ*] om. W.

[6] *Cantuariensis*] Canter, A.

Beda, H. E. iv. 17, p. 228 A.

A.D. 680. Sentence of the Synod.

in hunc modum literis expressum; "Suscipimus sanctas et "universales quinque synodos sanctorum patrum orthodox-"orum, id est, Nicenum contra Arrium et ejus dogmata, Con-"stantinopolitanum contra vesaniam Macedonii et Eudoxii et "eorum dogmata, Ephesium contra Nestorium et ejus dog-"mata, Chalcedonense contra Euticen et Nestorium et eorum "dogmata, Constantinopolitanum secundum contra Theodorum "et Ibe et Cyrillum et eorum dogmata; addimus etiam et "sextam synodum, tempore Martini Papæ Romæ congregatam "contra hæresim Monothelitarum, imperante Constantino im-"peratore Christianissimo. Suscipimus et glorificamus Deum "omnipotentem, sicut illi glorificaverunt, nihil addentes nihil "subtrahentes; damnamus quos ipsi damnaverunt, et suscipi-"mus quos ipsi susceperunt, quæ omnia tenenda subscribi-"mus, sicut sancti apostoli [et] prophetæ de Deo senserunt et "scripserunt. Amen."

Corpora Sanctorum Benedicti et beatæ Scholasticæ de Monte Cassino ad monasterium Floriacense transferuntur.

Flor. Wig. p. 536 D. This is an abridgement of the "Historia Translationis Sancti Benedicti, auctore Adrevaldo monacho." Migne's Patrologia, cxxiv. coll. 901–910.

Jarrow monastery. The bodies of SS. Benedict and Scholastica translated from Monte Cassino to Fleury.

Anno gratiæ DCLXXXI. Monasterium apud Jarewe fundatum est. Per idem tempus abbas monasterii Floriacensis, nomine Mummolus, revelatione divina præmonitus, misit monachum suum Aigulfum ad Montem Cassinum, ut inde sibi deferret sanctissimi corpus Benedicti. Nam cœnobium, quod ibidem quondam construxerat idem Benedictus, a Longobardis fuerat devastatum et in solitudinem redactum; ibi tamen Sancti corpus Benedicti, cum corpore sororis suæ Scolasticæ uno sepultum in loculo tenebatur. Contigit etiam ut de Cenomannica urbe quidam eodem tempore proficiscerentur ad locum memoratum, pro deferendo Sanctæ Scolasticæ corpusculo; sed postquam ad Floriacum devenerunt cœnobium, beato semper adhæserunt Aigulfo, donec ad Sancti Petri limina pervenerunt; quo cum pervenissent, mox beatus Aigulfus eorum deseruit[1] consortium, Montemque Cassinum solus expetiit, ubi etiam pernoctare decrevit. Et ecce intempestæ noctis silentio, ipsum Sancti patris Benedicti sepulchrum ita cælitus vidit illustrari, ac si densis lampadibus[2] undique vallaretur; sed nocte transacta splendor ille disparuit. Tunc sæpefatus Aigulfus eo reverenter accessit, et effracto a latere sepulchro, illud evacuavit ac quicquid ibi reperit unius sportulæ sinu, quam ad hoc præparaverat, inclusit; quibus patratis dum ad propria remearet Aigulfus, socios suos in itinere offendit, et cum eis

---

[1] *deseruit*] om. O. W.

[2] *lampadibus*] lapidibus, A.

A.D. 681. Translation of SS. Benedict and Scholastica.

ad Floriacum monasterium pariter remeavit. Sed antequam ad illud pertingeret, devenit ad locum quem Novumvicum[1] appellant, qui miliario uno distat a monasterio sæpefato; ibique prædictus abbas Mummolus cum frequenti turba eis reverenter occurrit, et tam sacra pignora cum honore suscepit et assumens sportulam supra memoratam, posuit in ecclesia principis Apostolorum Petri, extraxitque ossa sanctissima, quæ ibi confuse jacebant inclusa. Demum vero ea eligens, singillatim ab invicem separavit, a majoribus secernens minora; quod cum factum fuisset, ecce duorum cadavera mortuorum ad sepeliendum ferebantur, quorum unum masculini et alterum erat sexus fœminini. Mira res! nam cum super masculi corpus majora fuissent ossa superposita, continuo per meritum beati Benedicti mortuo est reddita vita; tunc cum ossa minora super cadaver mortuæ puellæ fuissent adhibita, continuo puella revixit. Aderat huic spectaculo non minima hominum multitudo, asta[bant] et cives Cenomannici, qui socii itineris extiterant et laboris. Illi vero multa prece ossa beatæ Scolasticæ sibi dari postulantes impetrabant, ne duo magna luminaria uno clauderentur in loculo, cum singula[2] singulis sufficere valuissent. Cenomannici igitur remeantes ad urbem, corpus præfatum secum detulerunt cum gaudio, et juxta mœnia Cenomannicæ civitatis, in ecclesia nova, pro ejus honore fabricata, reverenter est collocatum,[3] ubi sub regulari disciplina sanctæ devotionis fœminæ sunt aggregatæ. His ita gestis, venerabilis pater Mummolus, cum nocte quadam sub nudo cælo Dominum precaretur, ut sibi cælitus ostenderet, quo in loco corpus beatissimi reconderet Benedicti, ecce subito lux emissa de cælo, sicut fulgur ei apparens, locum ubi poni deberet manifestissime denotavit, quo lætificatus indicio, in loco quem illi Deus revelaverat illud tumulavit. Locus autem beatæ Dei genitricis erat oraculum, non multum a præfata Sancti Petri basilica separatum. Translatum est autem corpus sanctissimum, a transitu ejus centesimo tricesimo octavo anno; ubi quicunque pia devotione piissimi patris nomen invocaverit, mercedem suæ devotionis optatam recipiet.[4]

Adrevaldi Historia Translationis S. Benedicti, col. 905.

Miracle.

(Not in Adrevald.)

Thierri III. Theodoricus regnavit in Francia annis quatuordecim. Sigebert, a. 666, 680, coll. 126, 128.

Continuatio historialis.

Centwine king of Wessex. Anno gratiæ DCLXXXII. Kentwinus, Occidentalium Saxonum rex, Britones bello aggressus est, eosque male resistentes, Hen. Hunt. ii. p. 718 D.

---

[1] La Mairie de Neuville.
[2] *singula*] sml'ia, A.
[3] *collocatum*] collocata, A.
[4] *recipiet*] reciperet, O. W.

Hen. Hunt. ii. p. 718 D. victoriosus ac vehemens, cæde et incendiis usque ad mare fugavit. A.D. 682. defeats the Britons.

Sanctus Cuthbertus episcopus est ordinatus.

Beda, H.E. iv. 28, p. 244 C. Malmesb. Gest. Reg. i. 98, p. 138. Anno gratiæ DCLXXXIII. Sanctus Cuthbertus Lindisfarnensis episcopus consecratus est. Eodem tempore, defuncto Sigero Orientalium Saxonum rege, Sebba, ejus in regno socius, solus regnare incepit. S. Cuthbert. Sebba king of Essex.

Egfridus, rex Northanhumbrorum, gentem Hyberniæ afflixit.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DCLXXXIV. Leo sedit in cathedra Romana mensibus decem et diebus septendecim. Eodem anno Benedictus Papa successit mensibus decem et tribus diebus. Beda, H.E. iv. 26, p. 241 A. Eodem anno Egfridus rex Northanhumbrorum, misso Hyberniam exercitu, Berto duce,[1] gentem vastavit innoxiam et Anglorum nationi semper amicissimam, ita ut ne quidem ecclesiis aut monasteriis manus[2] deferret hostilis. At illi, in quantum valuere, vim vi repellere satagebant, invocantes divinæ pietatis auxilium, et se cælitus vindicari continuis imprecationibus flagitabant; contigit ergo ut hi qui merito suæ impietatis maledicebantur, ocius, Domino vindice, sui reatus pœnam luerent, sicut sequens annus declarabit. Popes Leo II., Benedict II. Ecgfrith invades Ireland. p. 100.

Interfecto rege Northanhumbrorum Egfrido, successit ei Alhfridus frater suus.

Vit. Pontif. Anno gratiæ DCLXXXV. Johannes sedit in cathedra Romana anno uno. Beda, H.E. iv. 26, p. 241 B. Eodem anno rex Egfridus, cum temere exercitum ad vastandas Pictorum provincias duxisset, multum prohibentibus amicis ac maxime beatæ memoriæ Cuthberto, qui nuper fuerat episcopus ordinatus,[3] simulantibus ergo fugam hostibus, introductus est in angustas[4] montium inaccessorum latebras, atque cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, est extinctus. Id. p. 242 A. Successit ei frater ejus Alhfridus, licet[5] non de legitimo matrimonio susceptus, sed in scripturis vir doctissimus, qui regni statum, in magna parte inclinatum, lauda- Pope John V. Death of Ecgfrith. Succession of Ealdfrith.

[1] *duce*] om. O. W.

[2] *manus*] priamus, A. C.; priamis, D.

[3] *ordinatus*] ordinatur, A.

[4] *angustas*] angustis, A. Bede having *angustias*, and not *latebras*.

[5] *licet . . . susceptus*] This seems to come from Malmesbury, who calls him *nothus*. Gesta Regum, i. 51, 52. Bede has "qui frater ejus "et filius Osuiu regis esse dice- "batur."

A.D. 685. biliter reparavit. Fuit autem Egfridus filius Oswi et Eanfledæ filiæ regis Eadwini; Oswi vero filius Æthelfridi, qui fuit Æthelrici, qui fuit Idæ, primi regis Northanhumbrorum ex Anglis. Flor. Wig. Append. p. 639.

Genealogy of Ecgfrith.

Story of Imma, a young man supposed to be slain at the battle of the Trent.

Beda, H. E. iv. 22, p. 233 A.

Contigit autem in bello quondam inter Egfridum et regem Merciorum Æthelredum, ut supra dictum est, actum admirabile[1] miraculum, quod si referatur multorum saluti arbitror fore proficuum. Occisus est enim in illa pugna, inter alios de militia memorati Egfridi, juvenis quidam, Imma vocabulo; qui cum die illo, quo occisus est, cum nocte sequenti inter cadavera occisorum similis mortuo jaceret, tandem resumpto spiritu revixit, et residens sua vulnera, prout potuit,[2] alligavit; dein modicum requiescens levavit et abire cœpit; sed inter eundum captus est [et] vinculis mancipatus a quodam consule regis Æthelredi. Miles autem ille vinctus fratrem habuit bene religiosum, Tunna vocatum, qui cum fratrem cæsum in bello præfato cognovisset, venit ut quæreret si fratris corpus invenire valuisset; inventumque alium fratri simillimum credidit fratrem esse, quem ad monasterium suum deferens honorifice sepelivit, pro cujus animæ absolutione sæpius missas celebrare fecit. Tempore vero, quo frater pro fratre missas celebrare fecit, solvebantur vincula fratris viventis nec aliquo potuit retineri. Consul igitur videns eum impossibilem vinculis cohiberi, adductum Londonias cuidam vendidit Fresoni. Freso quoque idem comperiens, accepit ab eo redemptionem quam dederat pro eo, et militem abire permisit; cumque ad patriam suam veniens fratri et comprovincialibus rem gestam retulisset, multi accensi sunt ad offerendas victimas Deo sæpius, elemosinas quoque et orationes agendas pro ereptione eorum, qui de sæculo migraverunt. Hoc autem miraculum, quia in veritate verum esse[3] comperi, historiæ nostræ credidi inserendum.

Defuncto Eatta episcopo Johannes Haugustaldensis ecclesiæ præsulatum suscepit.

Pope Conon. John, bishop of Hexham. Death of Hlothhære, king of Kent.

Vit. Pontif. Beda, v. 2, p. 249 B. Id. iv. 26, p. 242 A.

Anno gratiæ DCLXXXVI. Conon sedit Romæ mensibus undecim. Eodem tempore, defuncto Eatta episcopo, Johannes vir sanctus Haugustaldensis ecclesiæ præsulatum suscepit. Eodem anno Lotarius, rex Kentensis, diem clausit extremum octavo idus Februarii. Vulneratus enim fuerat in pugna Australium Saxonum, quam contra eum Eadricus filius Egberti

---

[1] *admirabile*] admirabilem, A.
[2] *prout potuit*] periit, A.
[3] *esse*] esset, A.

Beda, iv. 26, p. 242A. fratris sui aggregaverat, et inter medendum defunctus est. Post eum autem idem Eadricus anno et dimidio regnavit. A.D. 686. Eadricus regnavit in Cantia.

Id. Vit. S. Cuthberti, 36, p. 114 (ed. Stevenson). Id. 37, p. 117. Eodem tempore, cum vir Domini Cuthbertus annis duobus Lindisfarnensem rexisset ecclesiam, sciens in spiritu Dei, quo plenus erat, diem sui transitus appropinquare, abjecit pondus curæ pastoralis, atque ad dilectum heremiticæ conversationis agonem remeare curavit, ut inolita sibi solicitudinis mundanæ spineta liberior priscæ compunctionis flamma consumeret. Qui cum duos ferme menses in magna repetitæ suæ quietis exultatione transigeret, multoque consuetæ districtionis rigore corpus mentemque constringeret, arreptus infirmitate subita, temporalis igne doloris, ad perpetuæ cœpit beatitudinis gaudia præparari, et tribus septimanis continua infirmitate decoctus, sic ad extrema pervenit; exitumque suum Dominici corporis ac sanguinis perceptione communiens, elevatis oculis ac manibus in cælum, animam suam Deo commendans, spiritum emisit. Deinde ad insulam Lindisfarnensem navigio delatus, corpore incorruptibili sepulchro lapideo in basilica Beati Petri ad dextera[m] altaris quasi dormiens positus requiescit. Sed nec eo defuncto ac tumulato, signa virtutum cessare, quæ vivens exercuerat, potuerunt. Nam puer quidam in territorio Lindisfarnensi dæmone atrocissimo vexabatur, qui nec per exorcismi gratiam poterat ullo modo curari; impositus autem carro deducitur ad monasterium, ut per beati viri merita inibi sanaretur. Tunc presbyter quidam divino edoctus spiritu modicam tollens humi partem, ubi aquam noverat fuisse effusam, qua corpus beati patris defunctum lotum[1] fuerat, in aquam mittens, ori patientis infudit; qui, continuo ut aquam attigit, furere[2] cessavit, placido sopore noctem transegit, et mane facto per meritum beati patris Cuthberti liberatum se esse cognovit. Denique transactis a sepultura ejus undecim annis, immisit Deus in cordibus fratrum, ut corpore jam, ut credebant, in pulverem redacto, ossa more mortuorum jam arefacta et desiccata in levi locello reconderent. Dum id Eadberto antistiti suo referrent, eorum consilium approbavit; jussit ergo, ut in die depositionis ejus hoc facerent; qui aperientes sepulchrum invenerunt corpus totum quasi adhuc viveret integrum et integris artuum compagibus indissolutum, multo dormienti similius quam mortuo,[3] ita quidem, quod omnia ejus indumenta, quibus, ut pontificem decebat, indutus fuerat, integerrima sint inventa.

De transitu Sancti Cuthberti. Id. 39, p. 125. His burial. Id. 40, p. 126. Id. 41, p. 127. Miracles. Id. 42, p. 129. p. 101. His body found incorrupt.

Paulus Diaconus De Gest. Hac præterea tempestate luna eclipsim passa est indictione octava; sol quoque defecit hora diei quasi decima quinto nonas Eclipses of the moon and sun.

[1] *lotum*] locum, A.
[2] *furere*] fuere, A.
[3] *mortuo*] mortuor, A.

A.D. 686. Pestilence at Rome and Pavia, Maias; et eodem anno subsecuta est gravissima pestis tribus mensibus, Julio videlicet, Augusto, et Septembri; fuitque Romæ mortalitas magna. Hæc denique pestilentia Ticinum adeo depopulata est, ut, civibus per juga montium fugientibus, intra præfatam urbem herbæ nascerentur et fruteta; ubi etiam duo angeli visibiliter apparuerunt pergentes per civitatem, bonus scilicet et malignus, qui quotiens cum venabulo, quod manu ferebat, ostium cujuscumque domus jussu boni angeli percussisset, tot de eadem domo sequenti die hominum cadavera trahebantur. (which ceases after the translation of S. Sebastian's relicks.) Tunc quibusdam viris de civitate per revelationem dictum est, quod non prius pestis ipsa quiesceret, quam in basilica beati Petri Apostoli, quæ *Ad Vincula* dicitur, Sancti Sebastiani martyris altare construeretur. Delatis itaque ab urbe Roma martyris præfati reliquiis, mox, ut jam dicta basilica ipsius altare constitutum est, pestis illa quievit. (Cædwalla king of Wessex.) Per idem tempus defuncto rege Occidentalium Saxonum Kentwino, Cedwalla, rex Britonum, regnum occupans, ibidem duobus annis regnavit. De hoc Cedwalla invenitur dissonantia inter historiam Britonum et cronica Anglorum; asserunt enim Angli Cedwallam filium fuisse Kenberti, de genere Ceaulini; Britones e contra dicunt illum fuisse filium Cadwallonis regis Britannici, qui reges Anglorum Eadwinum et Sanctum Oswaldum peremit.

(Longobard. vi. 5, col. 627.) (Hen. Hunt. iv. p. 722 A, E. i.e. Galf. Mon. xii. 14, and A.-S. Chron. a. 685, p. 322.)

Justinianus imperator.

(Pope Sergius I.) Anno gratiæ DCLXXXVII. Sergius sedit Romæ annis tredecim, mensibus octo, diebus viginti quatuor, et cessavit sedes mense uno et diebus viginti. (Justinian II.) Eodem anno, mortuo viro catholico[1] imperatore Constantino, filius ejus Justinianus decem annis imperavit. (Death of Eadric king of Kent.) Sub his quoque diebus Dorobernensis rex Eadricus defunctus est, post cujus obitum regnum illud extranei invaserunt; (Ravages of Cædwalla.) Cedwalla enim rex et frater ejus Mul provinciam illam ingressi, nullo obsistente eam deprædati ac depopulati sunt, quæ[2] sævitia per triennium duravit, donec Mul præfatus, inanis et gloriæ cupidus, immatura morte præventus vitam terminavit. Eodem anno Cedwalla rex præfatus Wectam insulam subjugavit, regemque Ethelwoldum Australium Saxonum, qui tunc insulanis præfuit, crudeli morte peremit, ac provinciam illam sæva depopulatione contrivit; sed mox a ducibus Æthelwoldi, Berthuno et Audhuno, expulsus, regnum prædictis duci-

(Vit. Pontif.) (Sigebert, col. 130.) (Beda, H.E. iv. 26, p. 242 A.) (Hen. Hunt. iv. p. 722 D., A.) (Beda, H.E. iv. 15, p. 226 A, B.)

[1] *catholico* is not in Sigebert. Hugh of S. Victor has *orthodoxo*. (Excerpt. Prior. ix. 12, col. 271.)

[2] *quæ .. duravit*] introduced by the compiler, who has also given Mul's death in his own language.

Beda, iv. 15. A.-S. Chron. a. 685, p. 322. Beda, H.E. iv. 16, p. 226 c.

bus reliquit, quod illi deinceps multo tempore tenuerunt. Fuit autem Cedwalla, ut supra dictum est, secundum cronica Anglorum, filius Kenberti, qui fuit Ceaddæ, qui fuit Cutha, qui fuit Ceaulini. Sed sub silentio prætereundum non esse reor de duobus filiis Arwaldi, Wectæ insulæ subreguli, qualiter sunt Dei gratia martyrio coronati. Siquidem imminentibus insulæ hostibus, ad proximam Jutorum provinciam per fugam elapsi sunt, sed ibidem delati et, jubente Cedwala, sunt perempti; quod cum audisset abbas de Redford,[1] non longe monasterium habens, venit ad regem, postulavitque ab eo, ut si pueros perdere vellet, prius liceret eos fidei imbui sacramentis; quod cum rex annuisset et fonte salutari essent abluti, instante carnifice, mortem læti subierunt temporalem, per quam se ad vitam perpetuam indubitanter transituros sciebant.

A.D. 687. Genealogy of Cædwalla. Nota martyres. The two sons of Arwald, prince of the Isle of Wight.

Ceddwalla, regnum propter Deum relinquens, Romam baptizandus venit.

Beda, H.E. v. 7, p. 253 B.

Anno gratiæ DCLXXXVIII. Cedwalla, miseratione tactus divina, imperium propter Deum relinquens temporale, Romam venit; hoc sibi gloriæ singularis adipisci desiderans, ut ad limina Apostolorum beatorum Petri et Pauli baptismatis fonte ablueretur, in quo didicerat generi humano vitæ cælestis patere introitum. Sperabat etiam, quod baptizatus et mox carne solutus, ad æterna gaudia jam mundus transiret; quod utrumque, ut mente conceperat, Domino juvante complevit.

Cædwalla abdicates and goes to Rome.

Defuncto rege Cedwalla, Ine successit.[2]

Id. p. 253 c.

Anno gratiæ DCLXXXIX. Cedwalla rex Romam veniens, Sergio pontificatum agente, baptizatus est die sancto Sabbati Paschalis, et in albis adhuc positus, langore correptus duodecimo kalendarum Maiarum die carne solutus, et beatorum in cælis est regno sociatus. Cui etiam, tempore baptismatis, Papa memoratus Petri nomen imposuit, ut rex, qui pio ductus amore ad limina Petri a finibus terræ venerat, nominis quoque ipsius consortio jungeretur. Qui, jubente Pontifice, in

His baptism and death.

---

[1] *i.e.* Redbridge in Hampshire.

[2] In the margin Par. has written;

Cedwale } idem.
Candwaladrus }

Hic propter generalem famem Angliæ, sicut et alii infiniti, fugit ab Anglia. Nunquam talis et tanta ab origine mundi extiterat. Hujus famis incomparabilis mentionem fecit Merlinus, dicens, "Omnis ager "colonos decipiet." Iste autem rex ultimus fuit Britonum. The source of this is Galf. Mon. xii. 15, 18.

The pestilence the cause of Cædwalla's leaving England.

A.D. 689. ecclesia sepultus, epitaphium in monumento ipsius hoc modo scriptum est: Beda, H. E. v. 27, p. 253 D.

Epitaphium.

Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos,
Exuvias, proceres, mœnia, castra, lares,
Quæque patrum virtus et quæ congesserat ipse,
Cedwalla armipotens liquit amore Dei.

Ini succeeds.

Successit autem Cedwallæ in regnum Occidentalium Saxonum Ine, de stirpe regia, triginta septem annis, qui fuit filius Kenredi, qui fuit Ceolwaldi, qui fuit frater Kenewald, qui fuerunt Cuthewine, qui fuit Ceaalini, et sic ascendendo usque ad Woden. Hen. Hunt. iv. p. 723 A.

p. 102. End of Geoffrey of Monmouth's history. Nota Anglorum historiographos Willelmum Malmesberiensem et Huntendunensem.

Eodem anno Gaufridus Monemutensis, postea episcopus Sancti Asaph, historiam Britonum, quam ab excidio Trojæ inchoavit, terminavit hoc modo; "Expulsis ab insula a Saxonibus Britannis, Walliam petierunt, ubi a Britannica nobilitate degenerati, non Britones sed Wallenses appellati; nomen a Wallone duce eorum, sive a Galaes regina, sive a barbarie traxerunt. Reges autem eorum, qui ab illo tempore in Wallia successerunt, Karadoco Lankarbanensi contemporaneo meo [in materia][1] scribendi committo. Reges vero Saxonum Willelmo Malmesberiensi, et Henrico Huntendonensi, quibus de regibus Britonum tacere jubeo, cum non habeant librum Britannici sermonis, quem Walterus, Oxenefordensis archidiaconus, de Britannia Minori advexit, quem de historia eorum veraciter editum in honore principum prædictorum hoc modo in Latinum sermonem transferre curavi." Galf. Mon. xii. 19. Id. xii. 20.

Theodorus, Cantuariensis archiepiscopus, diem clausit extremum.

Death of archbishop Theodore.

Anno gratiæ DCXC. Theodorus, beatæ memoriæ, Cantuariensis archiepiscopus, plenus dierum defunctus est, postquam mansit in episcopatu annis viginti duobus; sepultusque est in ecclesia beati Petri, in qua omnium episcoporum Dorobernensium corpora sunt sepulta. Cujus epitaphium monumenti hujus[2] habetur,— Beda, H.E. v. 8, p. 254 D.

Hic sacer in tumba pausat cum corpore præsul,
Quem nunc Theodorum lingua Pelasga vocat.
Alma novæ[3] scandens felix consortia vitæ,
Civibus angelicis junctus in arce poli.

---

[1] *in materia*] These words of Galf. Mon. are also omitted in O. W. West.

[2] Sic, carelessly abridging Bede.

[3] *Alma novæ*] Alme nova, A.

Malmesbur. Gest. Reg. i. 97, p. 136. Eodem tempore Elwoldo, Orientalium Anglorum regi, Beuna successit in regnum. A.D. 690. Alwoldo regi Orientalium Anglorum Beuna successit.

Sigebert, col. 131. Anno gratiæ DCXCI. Pipinus rex Francorum Neustriam subjugavit, et Sanctum Lambertum in ecclesia Trajectensium episcopum ordinavit. Id. col. 132. Per idem tempus Willebrordus cum sociis duodecim ab Anglia veniens, in Gallia sanctitate enituit insignis. Pepin. S. Lambert. Willibrord.

Brithwaldus Canterberiensis archiepiscopus consecratur.

Beda, H. E. v. 8, p. 255 B. Anno gratiæ DCXCII. Theodoro, Dorobernensi archiepiscopo, Brithwaldus, qui erat abbas in monasterio, quod Raculfe nuncupatur, successit. Electus est autem die prima mensis Julii, regnantibus in Cantia Withredo et Suihardo fratribus, qui Id. iv. 26, p. 242 B. religione simul et industria gentem suam ab extranea invasione ejecerunt. Brihtwald, abbat of Reculver, succeeds Theodore as archbishop.

Isti[1] postmodum in villa Dovernensium in honore Sancti Martini fabricaverunt ecclesiam, in loco eis assignato a Sancto præfato, in qua monachos regulariter viventes imponentes, Beda, H. E. v. 23, p. 282 B. multis eos rebus simul ac terris divites effecerunt; regnaverunt autem triginta quatuor et semis annos. Ecclesia Cantuariæ in honore Sancti Martini fabricatur.

Id. v. 19, p. 272 A. Eodem anno Wilfridus Eboracensis erga regem Adlfridum accusatus, ab eodem rege et episcopis plurimis ab episcopatu pulsus est; veniensque Romam, cum, præsentibus accusatoribus, locum se defendendi acciperet, considentibus episcopis pluribus, in præsentia domini Papæ omnium judicio probatum est, accusatores ejus nonnullas contra eum falsas calumnias machinasse; scriptum est regi[2] Northanhumbrorum Alhfrido, ut eum in præsulatum suum recipi faceret, eo quod injuste Id. p. 272 D. fuerit condemnatus. Qui cum Britanniam rediens in partes Galliarum devenisset, tactus est infirmitate repentina, ut nec equo vehi [posset], sed manibus ministrorum in grabato portaretur; sicque in Meldum civitatem Galliæ delatus, quatuor diebus cum noctibus quasi mortuus decumbebat. Cumque ita sine cibo et potu, sine voce et auditu, quatriduo vexaretur, quinta illucescente die, quasi de gravi sommo exurgens resedit, modicumque suspirans, ubi esset Acca presbyter, requisivit, qui cum statim vocatus intrasset, ita eum alloqui adorsus est; "Visio mihi modo tremenda apparuit, quam te audire ac "silentio tegere volo, donec probem quid de me fieri velit "Deus. Adstitit mihi quidam candido præclarus habitu, Wilfridus archiepiscopus ab episcopatu expulsus est. S. Wilfrid ill at Meaux. His vision.

[1] This is peculiar to the compiler. The construction of the church at Dover is mentioned by Florence, p. 635 D, and in one of MSS. of Malmesbury's Gesta Regum, i. 15. See Hardy's note 5, p. 23.

[2] *regi*] rege, A.

A.D. 692. "dicens se Michaelem esse archangelum, et ob hoc, inquit, Beda, H. E.
S. Wilfrid's vision. "missus sum, ut te a morte revocem ad vitam; donavit enim v. 19, p. 273 A. "tibi Deus vitam, per intercessionem et lacrimas discipulo-"rum tuorum et per orationem suæ genitricis; sed paratus "esto, quia post quadriennium revertens visitabo te; ad "patriam autem perveniens, possessionum ablatarum portionem "recipies, atque pace tranquilla vitam terminabis." Convaluit igitur episcopus, gaudentibus cunctis, cœptoque itinere Britanniam pervenit. Lectis autem epistolis, quas [ab] Apostolico Papa advexerat, Brithwaldus, Cantuariensis archiepiscopus, et Ethelredus quondam rex, tunc autem abbas, libentissime faverunt, sed Aldfridus rex Northanhumbrorum eum suscipere contempsit. Aldfrido vero non longo post tempore defuncto, Osredus, qui post eum regnavit,[1] synodo juxta flumen Nid collecta, post aliquantum utriusque partis conflictum, cunctis tandem faventibus, in præsulatum suæ ecclesiæ est receptus; sicque annis quatuor, sicut ei ab angelo prædictum fuerat, in pace vitam ducens, quievit in Domino. Defunctus est autem quarto idus Octobris[2] in monasterio suo, quod habebat sub regimine Cuthbaldi abbatis in Undalium provincia; sed ministerio fratrum perlatus in primum suum monasterium in Ripun, in ecclesia beati Petri Apostoli juxta altare ad austrum sepultus est.

His death at Oundle, and burial at Ripon.

Ine et Cantia pacificantur.

Ini threatens Kent. Wergeld of Mul.

Anno gratiæ DCXCIII. Ine, rex Occidentalium Saxonum, castrorum aciebus terribiliter ordinatis, combustionem Mul cognati sui vindicare disposuit; rex vero Cantiæ[3] Withredus humiliter obviam veniens, magnam pecuniæ summam pro nece juvenis dedit, et sic Hen. Hunt. iv. p. 723 B.

"Lis finita ruit, pax confirmata revixit."

Consecration of archbishop Brihtwald. Bishops of Rochester.

Eodem anno Brithwaldus, Cantuariensis archiepiscopus, a Godwino, Galliarum archiepiscopo,[4] consecratus [est]. Post Godmundum, Rofensis ecclesiæ præsulem, Tobiam episcopum consecravit, virum scilicet Latina lingua et Græca multipliciter eruditum. Beda, H. E. v. 8, p. 255 c.

Clodoveus regnat in Francia.

Clovis III. p. 103.

Anno gratiæ DCXCIV. Clodoveus regnavit in Francia quatuor annis. Quo etiam tempore, sanctitas et innocentia beati Leo- Sigebert, col. 132.

---

[1] Sic for "regnante Osredi filio "ejus," which Bede has, p. 273 B.

[2] *quarto idus Octobris* is not in the best MSS. of Bede. See Stevenson's note, Bede, i. p. 389, n. 27.

[3] *Cantiæ*] Canter, A.

[4] Of Lyons.

Ursini Vita S. Leodegarii (Migne's Patrologia, xcvi. coll. 336–346). degarii, Heduensis episcopi, per Dei omnipotentis gratiam clarescere cœpit. Hic autem a ministro iniquitatis Ebroino, qui, monachili habitu deposito, sub rege quondam Francorum Theoderico principabatur, crudelitate pessima, eo quod familiaris prædecessori esset dicti regis, post multa fecit[1] suppliciorum genera decollari. Sed, vivente adhuc Ebroino, virum sanctum misericors Dominus plurimorum miraculorum gloria decoravit. A.D. 694. Martyrdom of S. Leodegar, bishop of Autun.

Pars Dominicæ crucis Romæ invenitur.

Beda de sex ætat. sæc. p. 99 C. Anno gratiæ DCXCV. Papa Sergius invenit in sacrario beati Petri Romæ magnam Dominicæ crucis portionem, quæ annuatim solet in die Exaltationis ejusdem vivificæ crucis ab omni populo Romano deosculari et in reverentia venerari. Portion of the cross discovered. Id. H. E. v. 10, p. 258 A, D. Eodem anno Hewaldus albus et Hebaldus niger, presbyteri, a Britannia in regionem Fresonum prædicandi gratia venientes, martyrio ibidem coronantur, et jussu Pipini in Agrippiniensi Colonia tumulantur. SS. Hewald. Sigebert, col. 132. Sol defecit hora diei tertia. Eclipse.

Hen. Hunt. iv. p. 723 C. Anno gratiæ DCXCVI. Mercii qui dicuntur Subhumbri, id[2] est, illa pars Merciorum quæ est a parte boreali[3] Trente fluminis, scelus nequissimum commiserunt; reginam namque Eastritham, uxorem Ethelredi regis sui, et Egfridi regis Northanhumbrorum [sororem],[4] crudeliter peremerunt. Murder of Osthryth by the Mercians. Beda, H. E. iv. 30, p. 246 B. Eodem anno Eadbertus, successor Sancti Cuthberti, cum post annos undecim corpus ejusdem sancti transferret et super pavimentum locaret, tam corpus quam lintheamina integra sunt reperta. The body of S. Cuthbert found uncorrupt. Sigebert, col. 132. Per idem tempus Leo patricius Justinianum imperio privavit, eumque naso et lingua truncatum in exilium relegavit. Justinian II. dethroned.

Leo imperat.

Beda de sex ætat. sæc. p. 99 C. Anno gratiæ DCXCVII. Leo Romanum adeptus imperium annis duobus[5] imperavit. Leontius. Sigebert, col. 132. Eodem tempore Willebrordus, natione Britannus, a Sergio Papa ad prædicandum genti Fresonum mittitur, et ex dono Pipini regis sedem episcopalem apud Wltrajectum suscepit. Willebrord bishop of Utrecht.

Sanctus Lambertus martyrio coronatur.

Id. Anno gratiæ DCXCVIII. Hildebertus, Francorum rex creatus, octodecim[6] annis regnavit. Childebert III. Id. col. 133. Eodem anno Sanctus Lambertus

[1] Sic.
[2] *id . . . fluminis*] Inserted by the compiler.
[3] *boreali*] borealis, A.
[4] *sororem*] omitted also by O. W. and West.
[5] Sic for *tribus*.
[6] *octodecim*] 16, Sigebert.

A.D. 698. S. Lambert martyred. Leontius dethroned.

martyrio coronatur et Trajecti tumulatur; Pipinum enim principem increpare ausus, quod adulteram legitimæ uxori superduxerat, a Dodone fratre ipsius martyrizatur, et Trajecti, ut dictum est, sepelitur. Per idem tempus Absimarus, qui et Tyberius, Leone ab imperio pulso nasoque absciso, carcerali custodiæ deputatur.[1] Sigebert, col. 133.

Absimarus qui et Tyberius imperat.

Tiberius III. (Apsimar) emperor. Death of Dodo, the murderer of S. Lambert.

Anno gratiæ DCXCIX. Absimarus, qui et Tyberius, Romanum adeptus regnum, imperavit annis septem. Eodem anno Dodo, interfector Sancti Lamberti, pessimo languore cruciatur, a vermibus consumitur,[2] et ob intolerantiam fœtoris in Mosam fluvium demergitur,[3] omnesque hujus culpæ complices infra annum divinitus puniuntur; percussor vero sancti martyris fratri suo congressus, alter ab altero trucidatur. Id.

De mortuo resuscitato et pœnis purgatorii.

Vision of Drichthelm.

His diebus, quidam paterfamilias in regione Northanhumbrorum, gravi corporis infirmitate tactus, primo noctis tempore defunctus est; sed diluculo reviviscens, ac repente residens, omnes, qui corpori flentes aderant, timore nimio perculsos in fugam convertit. Uxor tamen, quæ amplius amabat, quamvis multum perterrita, remansit, quam ille consolatus, "Noli," inquit, "timere, quia jam vere resurrexi "a morte qua tenebar, et apud homines iterum vivere sum "permissus." Statimque surgens abiit ad villulæ oratorium, et usque diem in oratione persistens, mox omnem substantiam, quam possederat, in tres portiones divisit, e quibus unam conjugi,[4] alteram filiis tradidit, tertiam sibi retinens pauperibus statim distribuit; nec multo post in monasterio, quod Mailros appellatur, accepta tonsura curis sæculi est penitus absolutus. Ubi monasterium ingressus est, abbati et fratribus horrendas quas[5] viderat visiones retulit in hunc modum; "Quidam aspectu lucidus et indumento clarus me ducebat. "Incedebamus autem tacentes, ut videbatur mihi, contra solis "ortum solstitialem, donec devenimus ad vallem immensæ "latitudinis, infinitæ longitudinis, ac nimiæ profunditatis, "quæ ad lævam nobis sita, unum latus flammis ferventibus "nimium terribile, alterum furenti grandine ac frigore ni- "vium[6] omnia perflante ac verrente, non minus intolerabile Beda, H.E. v. 12, p. 260 B.

[1] *carcerali cutodiæ deputatur*] apparently a blunder derived from Sigebert's *et in carcere retruso*, which of course applies to Leo.

[2] *consumitur*] consumture, A.

[3] *demergitur*] dimergitur, A.

[4] *conjugi*] conjugem, A.

[5] *quas*] que, A.

[6] *nivium*] nimium, A.

Beda, H.E. v. 12, p. 260 D. — A.D. 699 Vision of Drithelm.

"præferebat; utrumque autem erat animabus hominum plenum, quæ vicissim hinc inde videbantur quasi tempestatis impetu jactari. Cum vim fervoris immersi tolerare non possent, prosiliebant misere in medium frigiditatis infestim, et cum neque ibi quicquam requiei invenire potuissent, resiliebant rursus in medium urendæ flammarum inextinguibilium, infelici vicissitudine sine ulla quietis intercapedine, spirituum deformium innumerabilis multitudo. Et cœpi cogitare, quod esset infernus locus ille de cujus tormentis intolerabilibus sæpius narrare audivi; respondit cogitationi meæ ductor qui me præcedebat, 'Non hoc,' inquiens, 'suspiceris.' Sed cum me hoc spectaculo tam horrendo perterritum in ulteriora perduceret, vidi subito ante nos loca incipere obscurari et omnia tenebris adimpleri; quas cum intraremus in tantum paulisper condensatæ sunt, ut nihil præter illas aspicerem, excepta duntaxat specie et veste ejus qui me præcedebat. Et cum progrederemur sola sub nocte per umbras, ecce subito apparent ante nos crebri tetrarum globi flammarum, quasi de puteo magno ascendentes, et rursum in eundem decidentes; quo cum perductus fuissem, ductor meus repente disparuit, ac me solum in medio tenebrarum et horrendæ visionis reliquit. At cum idem globi ignium sine intermissione modo alta peterent, modo ad ima baratri redirent, cerno omnia quæ ascendebant fastigia flammarum plena esse spiritibus hominum, qui, instar favillarum cum fumo ascendentium, nunc ad sullimiora proicerentur, nunc retractis ignium vaporibus in profundum laberentur; sed et fœtor incomparabilis cum eisdem vaporibus ebulliens, omnia illa tenebrarum loca corrumpebat. Et cum ibidem diutius p. 104. consisterem pavidus, et quid agerem incertus, audio subito post tergum sonitum miserrimi fletus et cachinnum insultantium dæmoniorum, qui clarior effectus ad me usque pervenit; ubi turbam spirituum malignorum consideravi, quæ animas hominum mœrentes et ejulantes, ipsa multum exultans, illas in medias[1] tenebras detrusit; factumque est, ut fletum hominum risumque dæmoniorum clare discernere nequirem, sonum tamen promiscui sexus in auribus haberem. Ascenderunt quidam spirituum obscurorum de abysso illa flammivoma, et accurrentes circumdederunt[2] me atque oculis flammantibus et de ore ac naribus [ignem fœtidum efflantes angebant, forcipibusque] igneis, quos tenebant in manibus, me comprehendere minabantur, nec tamen me

[1] *medias*] medium, A.
[2] *circumdederunt*] circumdederent, A.

A.D. 699. Vision of Dricthelm. "ullatenus contingere, tametsi terrere præsumebant. Cumque "hostibus undique præclusus ac tenebris huc atque illuc "oculos circumferrem, si forte aliquid quo salvarer adveniret, "apparuit retro, via qua veneram, quasi fulgor micantis stellæ "inter tenebras, qui paulatim crescens et ad me festinans, "ubi appropinquavit dispersi sunt omnes spiritus infesti, qui "me forcipibus rapere contendebant. Ille autem qui adveniens "illos fugavit, ipse erat qui me antea deducebat; qui mox "iter ad dexteram versus, quasi contra ortum solis brumalem "ducere me incepit, et sine mora tenebris exemptum in auras "serenæ lucis induxit; cumque me ibi duceret, vidi ante nos "murum permaximum, cujus altitudinis sive longitudinis "nullus esse terminus videbatur; cœpi autem mirari, quare "accederemus ad murum, cum in eo janua nulla vel fenestra "sive ascensus alicubi appareret.[1] Cum ergo pervenissemus "ad murum, statim, quo ordine nescio, fuimus in summitate "ejus, et erat ibi campus latissimus[2] ac lætissimus tantaque "fragrantia vernantium flosculorum plenus, ut omnem mox "fœtorem tenebrosi fornacis, qui me pervaserat, effugaret "odoris hujus suavitas admiranda. Tanta autem lux cuncta "illa perlustraverat loca, ut omni splendore diei sive solis "meridiani radiis præclarior videretur; erant namque in hoc "campo innumera hominum albatorum conventicula, sedes-"que plurimæ lætantium animarum; cumque inter[3] choros "felicium incolarum medios me duceret, cogitavi quod "esset regnum cælorum, sed ille cogitatui meo respondens, "'Non hoc,' ait, 'suspiceris.' Cumque procedentes transisse-"mus has mansiones spirituum beatorum, aspicio ante nos "multo majorem luminis gloriam quam prius, in qua etiam "voces cantantium dulcissimas audivi, sed et fragrantia miri "odoris tanta effundebatur de loco, ut is, quem antea degus-"tans quasi maximum rebar, jam mihi odor permodicus "videretur; sic quoque lux illa campi florentis[4] eximia "in comparatione ejus, quæ nunc apparuit, lucis tenuissima "videbatur et parva. In hujus amœnitatem loci cum nos "intraturos sperarem, ductor meus repente substitit, et sine "mora gressum retorquens, ipsa me, qua venimus, via re-"duxit. Tunc qui me ducebat mihi dixit, 'Scis quæ sint "'omnia ista quæ vidisti?' Respondi ego, 'Non;' et ait,' "'Vallis illa, quam aspexisti flammis ferventibus et frigori-"'bus horrendam rigidis, ipse est locus in quo examinandæ

Beda, H.E. v. 12, p. 261 c.

---

[1] *janua . . . . appareret*] nullus appareret ascensus, O. W.

[2] *latissimus*] altissimus, A.

[3] O. W. ins. *hæc.*

[4] *florentis*] florentes, A.

Beda, H.E. v. 12, p. 262 A.

"'sunt animæ illorum, qui differentes confiteri et emendare "'scelera quæ fecerunt, sed in ipso tandem mortis articulo "'ad pœnitentiam confugiunt, et sic de corpore exeuntes "'omnes in die judicii cælorum perveniunt ad regnum; "'multos etiam preces viventium, et elemosinæ, jejunia et "'maxime missarum celebratio adjuvant, ut ante diem judicii "'liberentur. Porro puteus ille flammivomus ac fœtidus, "'quem vidisti, ipsum est os gehennæ, in quo qui semel "'inciderit non liberabitur in æternum; locus vero florifer, "'quem vidisti, in quo pulcherrimam juventutem jocundari "'ac fulgere conspexisti, ipse est in quo recipiuntur animæ "'eorum, qui in bonis operibus de corpore exeunt, nec tamen "'tantæ sunt perfectionis, ut statim regnum cælorum ingredi "'mereantur, qui tamen omnes in die judicii ad visionem "'Dei et gaudia regni cælestis intrabunt; et quicunque in "'omni verbo, opere, et cogitatione perfecti sunt, mox de "'corpore egressi regnum ingrediuntur cælorum; ad[1] cujus "'vicinia pertinet locus ille, ubi sonum cantilenæ dulcis cum "'odore suavitatis ac splendore lucis audisti. Tu autem, "'quia nunc ad corpus reverti et rursum inter homines "'vivere debes, si actus tuos curiosius discutere et mores "'sermonesque tuos in rectitudine ac simplicitate servare "'studueris, accipies et ipse post mortem locum mansionis "'inter hæc, quæ vidisti, agmina lætabunda spirituum beato- "'rum; nam ego, cum ad tempus recessissem a te, ad hoc "'feci, ut quid de te fieri deberet, agnoscerem.' Hæc mihi "cum dixisset, multum detestatus sum ad corpus reverti, "delectatus suavitate ac decore loci quem videram, simul et "consortio eorum quos aspexi, sed inter hæc, quo ordine "nescio, repente me inter homines vivere cerno." Denique in vicinia[2] cellæ illius, ut prædictum est, in flumine quod præterfluebat, solebat crebro ob magnum castigandi corporis affectum ingredi, ac sæpius in eo crescentibus undis immergi, sicque ibidem, quamdiu sustinere potuit, psalmis precibusque insistere et fixus ibi manere, ascendente aqua usque ad lumbos et quandoque usque ad collum; et inde egressus vestimenta uda[3] nunquam deponere curabat, donec calefacta de suo corpore siccarentur. Tempore vero hyemali, defluentibus circa eum glacierum crustis, dixerunt qui videbant, "Mirum, frater "Drithelme, quod tantam frigoris asperitatem tolerare potes;" respondebat ille simpliciter, "Frigidiora ego vidi." Et cum

A.D. 699. Vision of Dricthelm.

His subsequent life.

[1] *ad*] at, A.

[2] *vicinia*] vicina, A.

[3] *uda*] suda, O.; suda, W., *i.e.* sua; Bede has *uda*. The Trin. MS. of Westminster omits it.

A.D. 699. Drichthelm's habits of life.

dicerent, "Mirum quod tam austeram tenere continentiam "velis," respondebat, "Austeriora ego vidi." Sicque usque ad diem vocationis suæ, infatigabili cælestium bonorum desiderio, corpus senile inter cotidiana jejunia domabat, multisque saluti fuit tam opere quam exemplo.

Beda, H. E. v. 12. p. 263 A.

Brithricus comes perimitur.

Death of Beorht, earl of the Northumbrians. p. 105. The Romans invade Syria.

Anno gratiæ DCC. Brithricus, comes Northanhumbrorum, volens vindicare dominum suum regem Egfridum, terram Pictorum hostiliter invasit; sed sicut dominus suus maledicta Hybernensium sentiens corruit, ita iste a Pictorum populo interfectus est. Per idem tempus Romani Syriam pervagantes ducenta Saracenorum milia peremerunt.

Hen. Hunt. iv. p.723 c.

Sigebert, col. 133.

Floruit abbas Adamannus.

S. Adamnan, abbat of Iona.

Anno gratiæ DCCI. Floruit vir bonus et literatus, Adamnanus presbyter et abbas monachorum qui erant in insula Hii. Hic missus ad Aldfridum regem gratia legationis, cum videret ritus ecclesiasticæ institutionis et observantiæ festi Paschalis, continuo trahitur ad consensum; qui cum domum redisset, curavit suos, qui erant in insula Hii, ad callem perducere veritatis, nec valuit; navigansque in Hyberniam, pæne omnes ad legitimum Paschæ tempus observandum[1] induxit. Scripsit autem idem vir Domini de loco Dominicæ nativitatis, passionis, et ascensionis, situmque Terræ Sanctæ mirabiliter describendo.

Beda, H. E. v. 15, p. 265 c.

His writings on the sites of the Holy Land.

Id. v. 16, 17.

Johannes.

Pope John VI.

Anno gratiæ DCCII. Johannes sedit Romæ annis tribus, mensibus duobus, diebus tredecim, et cessavit sedes mense uno et diebus tredecim.

Vit. Pontif.

De Sancto Benedicto, abbate Anglico.

Benedict Biscop.

Anno gratiæ DCCIII. Sanctus Benedictus, abbas Angliæ, post vitam laudabilem glorioso fine in Domino quievit.[2] Hic vir Dei de stirpe nobili gentis Anglorum progenitus est, et[3] in adolescentia militiæ rudimentis addictus; denique cum esset minister Oswii regis, et possessionem non modicam, ipso do-

Sigebert, col. 134.

Beda, Vitæ abbatum Girviensium

[1] *observandum*] observantiam, A. O. W. West.

[2] Sigebert is followed as to the year, though Bede places his death in 690.

[3] *et . . . addictus*] introduced by the compiler.

ap. Sim. Dunelm. Mon. Hist. Brit. p. 650 c. nante, percepisset, caduca mundi omnia pro Christo spernens, Romam adiit, ut ibidem ecclesiastica informatus disciplina militiam assumeret spiritualem, qua sibi prodesset et aliis, utilisque minister in Dominicæ posset cultura vineæ reperiri; inde vero rediens 'apud'[1] Lirinensem insulam, se monachorum cœtui conjunxit, tonsuram accepit, ubi per biennium regulariter institutus, ad limina sanctorum Apostolorum Petri et Pauli iterum repedavit. Quo tempore, cum Papa Vitalianus Theodorum, Cantuariensem archiepiscopum, in Britanniam destinavit, ipse simul adveniens multas secum sanctorum reliquias reportavit; qui postea regi Northanhumbrorum Egfrido conjunctus, confestim [rex] ei terram sexaginta familiarum ad construendum Apostolorum principi Petro monasterium contulit, ad ostium Weræ fluminis, anno gratiæ sexcentesimo septuagesimo quarto, indictione secunda. Sed et aliud monasterium ad honorem doctoris gentium Pauli, Ingyrvum, non longe ab altero fabricato, et a rege præfato prædiis quadraginta familiarum acceptis, multipliciter illud ditare curavit; hæc autem monasteria religiosis implens monachis, Ceolfridum in uno, Easterwinum in altero præpositos ordinavit: hoc ideo fecit, ut tam in ejus absentia [quam] in præsentia regularis semper custodia servaretur. Huic denique famulo Dei Benedicto Beda venerabilis, et doctor Anglorum, traditur nutriendus, sub quo etiam ad ordinem sacerdotis legitur fuisse promotus;[2] quinquies Romam petisse asseritur, qui semper rediens divinorum [donis] locupletatus commodorum, subjectos instituere opere pariter et exemplo curavit. Tandem post vitam laudabilem victor vitiorum Benedictus, confessor Christi piissimus, carnis infirmitate victus, pridie idus Januarii spiritum reddidit Creatori.

A.D. 703. Life of Benedict Biscop. — Jarrow. — Beda, H. E. v. 24, p. 286 c. Beda nutritur. — Id. Vit. ab. Girv. pp. 651 A, 652 B. p. 652 D. p. 653 A. Death of Benedict Biscop.

Cf. Id. H. E. v. 24, p. 286 c. Successit ei in onere et honore vir sanctus, et ejusdem discipulus,[3] Ceofridus, sub quo Beda Christi famulus, ad utilitate universalis ecclesiæ, de scripturis sanctis laborem inchoatum laudabiliter adimplevit. Ceolfrid.

Quo tempore episcopatus Wintoniensis sit divisus.

Beda, H. E. iv. 12, p. 222 A; v. 18, pp. 267 B, 268 A. Anno gratiæ DCCIV. Hedda, episcopus Wintoniensis, qui Leutherio successerat, ad extrema pervenit. In loco autem, quo defunctus est, ob meritum sanctitatis ejus multa sunt patrata miracula; nam homines provinciæ illius pulverem inde Death of Hedda, bishop of the West-Saxons.

---

[1] *apud*] ad, W., as Bede.

[2] This is a careless error of the compiler, as Bede (p. 286 c.) expressly says he was admitted to deacon's and priest's orders under Ceolfrid. See also Flor. Wig., p. 539 D.

[3] *discipulus*] discipulis, A.

A.D. 704. ablatum in aquam mittere solebant propter languentes, cujus gustu sive aspersione tam homines quam jumenta gavisi sunt sese sanitatem recepisse. Quo defuncto, episcopatus in duas parochias divisus est, una, id est Wintoniensis, data Danieli, quam usque in tempora Bedæ rexit; altera, id est Sireburnensis, collata Aldelmo, quam tenuit quatuor annis. Remanserunt autem episcopo Wintoniensi duæ provinciæ tantum, Hamtoniensis et Suthereiensis; alteri vero provinciæ, Wiltunensis, Dorsetensis, Berrucensis, Sumersetensis,[1] Devoniensis, Cornubiensis. Sireburna autem viculus adeo exilis est, quod mirum videtur per tot secula ibidem episcopatum durasse.

The see divided into the two sees of Winchester and Sherborne.

Beda, H. E. v. 18, p. 268 A.

Malmesb. Gesta Pontif. ii. 79, p. 175.

Ut Offa rex Orientalium[2] Saxonum Romæ monachum induerit.

Anno gratiæ DCCV. Æthelredus, rex Merciorum, postquam annis triginta strenuissime regnum tenuisset, monachus effectus, apud Bardeneiam defunctus est, et ibidem sepultus. Habuit rex duas sorores virgines sanctissimas, Kinedridam et Kineswitham, ambas ab infantia Deo dicatas, quæ nobile virginitatis propositum nobilius perduxerunt ad senium; sed junior, non solius sui salute contenta, Offam, sponsum suum, cælesti regno restituit. Regnavit autem Offa in regno Orientalium Saxonum post Sigehardum et Seufredum paucis annis, adolescens jocundus vultu,[4] ætate floridus, apud cives[5] maximæ dilectionis, qui Kineswithæ præfatæ hortatu, cujus nuptias illa spreverat,[6] cælestes suspirare doctus amores, Romam perrexit, ibique attonsus cælica regna devotus conscendit. Harum sanctarum virginum reliquiæ apud Medmeshamstede, quæ villa modo Burgum Sancti Petri dicitur, a populo feliciter venerantur. Eodem anno rex Northanhumbrorum Aldfridus obiit, cui successit filius ejus Osredus undecim annis. Æthelredo autem in regno Merciorum Kenredus successit quinque annis. Eodem tempore Johannes sedit Romæ anno uno.

Death of Æthelred, king of Mercia.

His sisters, Cyneburh and Cyneswyth.

Nota de Offa[3] rege sancto facto monacho.

Kings of Northumbria and Mercia.

Pope John VII.

Hen. Hunt. iv. p.723 D. Cf. Malmesb. Gesta Regum, i. 74, p. 108. (Not in Malmesb.) Id. i. 98, p. 139.

A.-S. Chron. a. 963, p. 393.

Beda, H. E. v. 18, p. 267 E.

Hen. Hunt. iv. p.723 D. Vit. Pontif.

Sisinnius Papa. Justinianus exul imperio restituitur.

Anno gratiæ DCCVI. Sisinnius sedit in cathedra Romana diebus viginti. Eodem anno Justinianus exul, auxilio regis

Pope Sisinnius.

Id.

1 *Sumersetensis*] om. W.

2 *Orientalium*] Occidendentalium, A.

3 There are two portraits of Offa in the margin, one with the crown off and showing the tonsure.

4 *jocundus vultu*] jocundi vultus, W.

5 W. ins. *suos*.

6 *illa spreverat*] speraverat, Malmesbur.

Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 15, 16, col. 272.

Wulgariæ Terthelbi imperio restitutus, imperavit annis sex; qui imperium adeptus, omnes qui ante eum expulerant interfecit, et Absimarum Tyberium jugulari præcepit; sed et Gallinicum patriarcham erutis oculis Romam destinavit, civium Romanorum innumerabilem multitudinem stravit, Cersonam, ubi exilium subiit, evertere fecit, inauditam crudelitatem in hostes exercens.

A.D. 706. Justinian II. restored. His cruelty.

Constantinus Papa.

Vit. Pontif. Beda, H.E. v. 13, p. 263 c.

Anno gratiæ DCCVII. Constantinus sedit Romæ annis septem, diebus quindecim, et cessavit sedes diebus quadraginta. Per idem tempus, miles quidam erat de familia Kenredi regis Merciorum, palam vitiis serviens; cum sedulo admoneret eum rex ut ageret pœnitentiam, illa monita salutis parvipendens flagitiosam vitam corrigere prorogabat. Qui inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cœpit dolore fatigari; ad quem ingressus rex hortabatur multum, ut antequam moreretur pœnitentiam ageret commissorum; at ille respondit, se peccata nolle confiteri antequam ab infirmitate convalesceret, ne sibi sodales exprobrarent, quod metu mortis hoc faceret; cumque, morbo ingravescente, rex denuo ad eum exhortandum intraret, cœpit ille miserabili voce clamare, "Quid "huc venisti; non aliquid utilitatis aut salutis potes ultra "conferre?" Ad quem rex, "Noli," inquit, "ita loqui, vide "ut sanum sapias." "Non," inquit, "insanio, sed pessimam "conscientiam præ oculis habeo; nam paulo antequam ve"nires, intraverunt domum hanc duo juvenes et residerunt "juxta me, unus ad caput et alter ad pedes, protulitque[1] "unus libellum perpulchrum sed valde modicum ad legen"dum, in quo omnia, quæ hactenus bona feceram, scripta "reperi; qui codicem recipientes nihil dicebant; ac subito "supervenit exercitus malignorum spirituum teterrimorum, "qui domum hanc exterius obsedit et intus maxima ex parte "residens implevit. Tunc unus eorum teterrimus, qui major "videbatur, proferens codicem horridæ visionis et enormis "magnitudinis ponderisque pæne importabilis, jussit uni ex "satellitibus suis mihi ad legendum deferre; quem cum "legissem, inveni omnia scelera, non solum quæ opere vel "verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccavi, mani"festissime tetris in eo literis esse conscripta; dicebantque "ad illos, qui mihi assederant, viros præclaros et albatos, "'Quid[2] hic sedetis, scientes certissime quia noster est iste?'

Pope Constantine. p. 106. Vision of a soldier of the family of Coenred, king of Mercia.

[1] *protulitque*] protrahitque, W. | [2] *Quid*] qui, A.

A.D. 707. "Responderunt, 'Verum dicitis; accipite et in cumulum "'damnationis vestræ adducite.' Surgentes autem duo ne- "quissimi spiritus, habentes furcas in manibus, percusserunt "me, unus in capite et alius in pede, qui modo cum cruciatu "magno interiora mea omnia irrepunt; itaque mox ut ad "invicem pervenerint, moriar, et paratis ad rapiendum me "dæmonibus pertrahent ad infernum." Sic loqueba[tu]r miser desperans, et continuo mors miserrima subsecuta est; de quo constat, quia non pro se ista, cui minime profuerunt, sed pro aliis sint ostensa, ut qui ejus interitum cognoscentes pœnitentiam non differrent, ne improviso mortis periculo præventi impœnitentes perirent.

Vision and death of a soldier. — Beda, H. E. v. 13, p. 264 B.

Mors Egrifridi regis vindicata.

Wars of Ini in Wales. — Hen. Hunt. iv. p. 724 B.

Anno gratiæ DCCVIII. Ine, rex Occidentalium Saxonum, pugnavit contra Gerentem regem Walensium, cujus initio pugnæ dux Hygebaldus peremptus est; tandem vero rex Walensis fugiens, arma et spolia insequentibus[1] Anglis reliquit. Per idem tempus Offerus,[2] consul Northanhumbrorum, contra Pictos dimicans, eorumque maximam multitudinem sternens, Egfridi regis ultor fuit.

Defeat of the Picts by Berctfrid.

Aldelmus episcopus obiit.

Aldhelm bishop of Sherborne. — Flor. Wig. p. 540 B. Beda, H. E. v. 18, p. 268 B.

Anno gratiæ DCCIX. Aldelmus, Sireburnensis antistes, diem clausit extremum. Hic vir sanctus cum adhuc esset presbyter et abbas monasterii, quod Maildubi urbem appellant, scripsit, jubente synodo suæ gentis, librum egregium contra errorem Britonum, quo eos ad catholicam Paschæ celebrationem perduxit; scripsit etiam et librum de virginitate eximium, et alia multa, ut vir undecunque doctissimus atque tam liberalium quam ecclesiasticarum rerum eruditione mirandus. Quo defuncto, pontificatum pro eo suscepit Fortherus, vir et ipse in scripturis sanctis laudabiliter eruditus.

His works while at Malmesbury.

Forthere bishop of Sherborne.

Rex Kenredus monachum induit.

Abdication of Coenred. — Id. v. 19, p. 269 A.

Anno gratiæ DCCX. Kinredus, qui regno Merciorum nobilissime tempore aliquanto præfuerat, multo nobilius sceptra regni reliquit; nam pontificatum Romæ agente Constantino, limina Apostolorum devotus petens, monachum ibidem induit, ubi in precibus, jejuniis, et elemosinis usque ad diem suæ

[1] O. W. ins. *eum.*

[2] Sic for *Berfridus.*

Beda, H. E. v. 19, p. 269 A. vocationis permansit. Successit ei in regnum Ceolredus filius Ethelredi, qui ante Kinredum illud regnum tenebat.[1] Venit autem Romam cum illo Offa, rex Orientalium Saxonum, de quo supra memoratum est; qui pari ductus devotione mentis, uxorem, agros, cognatos, et patriam propter Christum reliquit, [ut] in hac vita centuplum, et in futuro vitam possideret Flor. Wig. App. p. 637 C. æternam. Successit ei in regnum Selredus, Seberti boni filius, triginta octo annis. A.D. 710. He goes to Rome with Offa, king of Essex. Selred, king of Essex.

De primo Seleseiensi episcopo.

Beda, H. E. v. 18, p. 268 C. Anno gratiæ DCCXI. In provincia Australium Saxonum synodali decreto statutum est, ut quæ[2] eatenus ad civitatis Wentanæ, cui tunc Daniel præerat, parochiam pertinebat, et ipsa sedem episcopalem ac proprium haberet episcopum. Consecratus est autem eis primus antistes Eadbertus, qui erat abbas monasterii beatæ memoriæ Wilfridi episcopi, quod Selesei appella- Id. iv. 13, p. 224 A. tur; ubi idem Dei famulus exilium per quinquennium passus, a rege ejusdem provinciæ terram octoginta familiarum [impetravit],[3] in quam socios exules recipere posset, et vitæ eis subsidia ministrare. Est enim locus ille undique mari circumdatus, præter ab occidente, unde habet ingressum quasi ad jactus fundæ: hunc autem locum cum accepisset Wilfridus, fundavit ibi monasterium, ac regulari vita, maxime ex eis quos secum adduxerat fratribus instituit, quod multo post tempore successores ejus tenuerunt; et quoniam illi rex præfatus Æthelwoldus omnes facultates cum agris et hominibus donavit, universos ibi inventos baptismatis unda regeneratos in fide Christi roboravit. Erant autem numero, inter servos et ancillas, quasi ducenti quinquaginta, quos omnes sicut a Id. iv. 15, p. 226 A. servitute diabolica, ita etiam libertati donando, jugo humanæ servitutis absolvit. Revocato autem Wilfrido ad provinciam Northanhumbrorum, primo Cedwalla rex Occidentalium Saxonum, ac deinde successor ejus Ine, regibus illius provinciæ subactis et interfectis, regnum illud tenuerunt; unde factum est, ut toto illo tempore gens illa proprium episcopum non Id. v. 18, p. 268 C. haberet,[4] sed episcopo Wentanæ civitatis, ut prædictum est, subjaceret. Post Eadbertum vero, primum illius regionis episcopum, Eolla pontificatus officium suscepit; ipso autem ex hac luce subtracto, usque ad obitum Bedæ[5] sedes illa vacavit. Id. v. 19, p. 269 B. Hoc etiam anno magnus Wilfrid, post annos quadraginta et

Account of Selsey. Eadberct, the first bishop. Selsey given to S. Wilfrid, who baptizes the people and frees the slaves. Selsey under the see of Winchester. Succession of the bishops. p. 107. Death of S. Wilfrid.

[1] *tenebat*] tenebant, A.

[2] *quæ*] qui, A.

[3] *impetravit* is also omitted in W. and probably in O.; but the margin is here cut off. The omission arises from the change in Bede's sentence.

[4] *haberet*] haberent, A.

[5] *ad obitum Bedæ*] usque hodie, Bede.

A.D. 711. Acca succeeds. quinque accepti episcopatus, diem clausit extremum, sicut supra dictum est; cui successit ad episcopatum Haugustaldensem Acca presbyter suus, de cujus industria Beda presbyter in historiarum libro multo[1] scribens, ejus sanctitatem multipliciter commendavit. Beda, H.E. v. 20, p. 274 A.

De primis episcopis Wigorniensibus.

Bishops of Worcester. Anno gratiæ DCCXII. Floruit Egwinus, Wicciorum præsul tertius; fuit autem ejusdem provinciæ episcopus primus nomine Boselus, secundus Ostferus; Egwinus vero in ordine tertius, cum rege Merciorum Kinredo et Orientalium Anglorum rege Offa Romam veniens, monasterium,[2] quod in Wigorniensi territorio construxerat, ut ab improborum irruptione securius illud redderet, a Papa Constantino libertatis privilegium impetravit. Successerunt autem in episcopatu Wigorniensi Wilfridus, Mildredus, Weremundus, Tilherus, Hereferth, Debertus, Herebertus, Alwinus, Hereferth, Æthelhunus, Wilferth, Kinewald, Dunstanus, Oswaldus, Eldulfus, quorum tres ultimi archiepiscopi Cantuarienses[3] fuerunt. Malmesbur. Gesta Pontif. iv. 136, p. 278. Evesham monastery founded by Egwine. Flor. Wig. p. 540 A. Malmesbur. iv. 136, p. 278.

Death of Justinian II. Per idem tempus Justinianus imperator a Philippico hæretico interfectus est apud Constantinopolim, et Tyberius filius ejus cum eo; Justinianus enim [erat],[4] qui nimiam in cives illos tyrannide exercuerat, jubens urbem eorum arari et in pavimentum illidi, eo quod ad ejus depositionem conspiraverant, ut superius relatum est. Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 16, col. 273.

Philippicus hæreticus Romanum invasit imperium.

Philippicus emperor. Anno gratiæ DCCXIII. Philippicus Romanum invadens imperium apud Cersonam purpuram accepit, annisque duobus imperavit. Hic cum esset hæreticus, Cyrum, Constantinopolitanum episcopum, exilio relegavit, et posuit in sede illa quendam suæ opinionis pseudo-monachum, nomine Johannem. Ipse vero Philippicus Romæ Constantino Papæ literas pravi dogmatis destinavit, quas vir sanctus consilio Romani populi respuens, præcepit ne ejus nomen in cartis ponetur, aut pensura solidorum reciperetur, aut ad missarum solemnia recitaretur. Id. ix. 17.

De Sancto Guthlaco heremita.

Life of S. Guthlac. Anno gratiæ DCCXIV. Sanctus Guthlacus heremita apud Chorilande in palude diem clausit [extremum]. Hic de stirpe A.-S. Chron. a. 714, p. 326.

---

[1] *multo*] multa, O. W.

[2] *monasterium*] Sic, as Florence, the compiler altering the subsequent clauses.

[3] *Cantuarienses*] Introduced carelessly by the compiler. The last two were archbishops of York.

[4] *erat* is also omitted in W.

Vita S. Guthlaci a Felice. Acta Sanctorum, Apr. 11, p. 39.

A.D. 714. Life of S. Guthlac.

non ignobili originem ducens, utriusque parentis stemmate præclarus refulsit; quem dum tempore Ethelredi, regis Merciorum, mater gravida mundo profudit, manus quædam rubei nitoris effulgens ad crucem, quæ [ante] ostium domus puerperæ stabat, porrecta ab æthere videbatur; cujus miraculi magnitudo mediterraneorum terminos Merciorum in momento replevit. Baptizatus est infans et Guthlacus parentum studio est vocatus; cum autem adolescentiæ vires et ætas succrevissent, aggregatis sibi satellitum turmis, ad arma sese convertit; hoc tamen ex innata sibi bonitate semper vendicabat, quod de rapinis undecumque collectis, tertiam partem illis, qui eas ante possederant, remittebat.[1] Octo igitur annorum curriculis in hac ferocitate decursis, nocte quadam in se reversus revocavit ad memoriam, quam inanis sit hujus mundi gloria, et futura damnatio perennis et incerta; mane itaque facto, parentes complicesque prædones relinquens, ad monasterium in Rependune tunc famosum pervenit, ibique tonsuram et habitum clericalem suscipiens pœnitentiam decrevit agere delictorum; deinde sacris literis et monasticis institutus[2] disciplinis, singulorum virtutes solus studuit æmulari; lectis autem virtutibus monachorum qui vitam elegerant solitariam, heremum concupivit, iterque arripuit ut locum idoneum inveniret. Tandem ad paludem magnam, quæ ad plagam orientalem Merciorum sita est, perveniens, quæ sit qualitas regionis illius diligenter inquirit; tunc dicit ei quidam, in illa palude vasta insulam esse remotiorem, quam multi inhabitare temptaverant, sed propter heremi monstra ab omnibus fere[3] relictam. Hoc audito, vir Dei hunc sibi locum postulat indicari; at ille scafilam accipiens piscatoriam sanctum Dei virum ad locum usque perduxit. Hæc insula "Cruland" appellatur, quam nullus antea inhabitare ausus fuerat propter dæmonum ibi demorantium terribiles fantasias; ibi vir sanctus solus habitare cœpit de beati Bartholomæi specialiter protectione confisus; igitur aliquandiu ibi conversatus ad sodales rediit, ex quibus duobus secum pueris acceptis ad insulam iterum repedavit, ubi spiritualia fiducialiter arma arripiens viriliter Domino militabat. Erat autem in hac insula tumulus agresti gleba congestus, in cujus latere quasi cisterna videbatur inesse, ubi tugurio Dei servus composito habitare incipiens, nec lineo nec laneo indutus vestimento, pellibus tantummodo utebatur; abstinentia tanta in eo fuit, ut post

[1] *remittebat*] remittebant, A.
[2] *institutus*] institutis, A.
[3] *fere*] fore, A.

A.D. 714. Life of S. Guthlac. solis occasum sola panis hordeacei[1] particula et aquæ poculo uteretur. Vita S. Guthlaci a Felice. Acta Sanctorum, Apr. 11, p. 41. Id. p. 42.

Quadam vero die cum studio consuetæ meditationis intenderet, duo dæmones in habitu humano subito astiterunt, qui eum sic familiariter alloquuntur; "Nos experti sumus fidei " tuæ fortitudinem et patientiam invincibilem, et ideo te in" quietare cessamus, insuper etiam de antiquorum conver" satione heremitarum te volumus erudire. Moyses et Helyas, " aliique patres antiqui, Deo per multam abstinentiam placu" erunt; quamobrem jejunium non biduo tantum vel triduo " servandum, sed integra potius septimana, ut sicut Deus " sex diebus mundum formavit et septimo requievit, sic homo " sex diebus jejunans debeat spiritum reformare, septimo " comedens requiem carni dare." Hoc vir Dei audito sic respondit, (Ps. lv. 10.) "Convertantur retrorsum, qui quærunt animam " meam ut auferant eam;" et mox, more cotidiano particulam hordeacei[1] panis accepit; maligni autem spiritus recedentes, loca illa mœstis questionibus impleverunt. Post hæc brevi tempore interjecto, dum vir beatus, ut solebat, orationibus intempesta nocte vigil incumberet, teterrimi spiritus totam cellulam impleverunt; nec mora, virum Dei eiciunt ligatum de cella, et cœnosis laticibus atræ paludis immergunt; deinde sublevatum per loca asperrima dilaceratis fere membrorum compagibus trahunt. Tandem paulisper eum sistunt,[2] imperantes, ut ab illa habitatione discedat; at ille respondit, (Ps. xv. 8.) "Dominus a dextris est mihi, ne commovear;" iterum assumentes eum, flagellis veluti ferreis verberare cœperunt, verberatumque (p. 108.) ac tormentis multipliciter afflictum subvehunt in aerem, ubi ex multitudine spirituum immundorum cælum nigrescere videbatur, qui simul juncti famulum Christi ad tartari fauces usque perducunt. Ille inferni tormenta perspiciens, pœnas omnes, quas passus fuerat, oblitus est[3] comparatione majorum. Tunc incipiunt sancto insultare dicentes, " Ecce potestatem habemus te detrudere in has pœnas, ut " hic pro peccatis tuis perpetuo puniaris." Ad quos ille sic ait, "Væ vobis, filii tenebrarum; si hanc habetis potentiam, " quid moramini?" Illis autem veluti ad hoc se præparantibus, ecce Sanctus Bartholomæus cum immenso splendore supervenit, imperatque dæmonibus, ut Dei servum habitationi incunctanter restituant; at illi præceptum Apostoli dicto citius compleverunt. Dum vero in aere portaretur, vox quasi

---

[1] *hordeacei*] ordeicei, A.
[2] *sistunt*] sistant, A.
[3] O. W. ins. *ex*.

Ps. lxxxiii. 8. psallentium est audita, "Ibunt sancti de virtute in virtutem, "videbitur Deus Deorum in Syon." A.D. 714.

Life of S. Guthlac.

Vita S. Guthlaci a Felice. Acta Sanctorum, Apr. 11, p. 43.

Contigit in diebus Conredi, regis Merciorum, tempore gallicinii, quod beato Guthlaco visum est se vulgi tumultuantis audire clamores; tunc vir Dei cellam egressus, vulgus Britannice loquens tectis cognoscit accedere, statimque domum suam videt ardere, cumque tecto subvenire festinat, lacertis intercipitur, et in aerem sublevatur. Tandem hostis insidias esse comperiens, cœpit hunc psalmi versiculum decantare, [sexagesimi septimi Psalmi primum versum, "Exurgat Deus," et reliqua].[1] Alio quoque tempore orationibus insistens nocturnis, ingenti sonitu insulam tremere sentiebat, et mox audivit strepitum, quasi currentium armentorum;[2] nec mora, undique variorum figuras monstrorum introire conspexit, ferarum videlicet, serpentium, bestiarum; his igitur circa Christi militem horribiliter perstrepentibus ait, "Miserrime Sathana, quid vires "alienas simulare conaris? In nomine Jesu Christi præcipio "tibi ut desistas;" et post hæc verba, statim universum

Id. p. 46. fantasma disparuit.[3] Episcopus quidam, Hebba[4] nomine, venit ad colloquium sancti viri, habens in comitatu virum quendam librarium, nomine Wilfridum;[5] hic audiens ministros de beati Guthlaci virtutibus et miraculis colloquentes, ad quosdam in cujus potentia hæc faceret dubitantes ait, quod si videret eum, sciret discernere utrum verus Dei cultor esset, an sanctitatis speciem simularet. Præfatus igitur episcopus viri Dei sermonibus recreatus, eum diligenter cœpit hortari, ut per eum ordinem sacerdotis acciperet, qui cadens ad pedes episcopi, se præcepto ipsius obedire promisit; episcopus igitur gaudens, consecrata prius ecclesia, ipsum ad sacerdotii gradum lætus promovit. Illo quidem die contra solitum rogatu pontificis coactus est ad cœnam cum cæteris residere; tunc aspiciens præfatum Wilfridum, ait ad eum, "O frater Wilfride, "quid tibi nunc videtur de illo dicendum, de quo heri te "judicaturum certissime promisisti?" Ille nimis admirans

(Not in Felix's life.) surrexit, et ad pedes ejus veniam humiliter flagitans se prostravit. Hujus sancti viri virtutes si omnes vellem explicare verbis, ita esset ac si maris arenam inciperem numerare; vicesimo autem et quinto ætatis suæ anno solitariam aggressus

Id. p. 48. vitam, annis quindecim in ea permansit. Defunctus itaque, in omni sanctitate perfectus, in suo oratorio,[6] in honore beati His death.

---

[1] These words are not in A. W. West.

[2] *armentorum*] arma:orum, A.

[3] *disparuit*] om. W.

[4] *Hebba*] Sic for *Hedda*, bishop of Lichfield.

[5] *Wilfridum*] Wigfrid, Acta Sanct.

[6] *oratorio*] oratio, A.

A.D. 714. Burial of S. Guthlac. Bartholomæi dedicato, sepulturam accepit; quo in loco omnes, qui eum pio affectu deposcunt, divinæ miserationis indulgentiam consequuntur.

De Papa Gregorio et imperatore Anastasio.

Gregory II. Pope. Anno gratiæ DCCXV. Gregorius sedit in cathedra Romana annis quindecim, mensibus octo, diebus viginti duobus, et cessavit sedes diebus[1] triginta quinque. Eodem anno insurrexit Anastasius contra Philippicum imperatorem, et illum oculis privavit, ejusque imperium occupans tribus annis imperavit. Vit. Pontif. Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 17, 18, col. 273. Anastasius II.

De pugna inter reges Ine et Ceolredum.

Battle of Wenborough. Anno gratiæ DCCXVI. Ine, rex Occidentalium Saxonum, contra Ceolredum, regem Merciorum, apud Wodnesbirih pugnavit, quorum victoria in dubio remansit. Hen. Hunt. iv. p. 724 C.

Theodorus imperavit.

Theodosius III. Death of Osred of Northumbria. Anno gratiæ DCCXVII. Theodorus Romanum adeptus imperium uno anno imperavit. Eodem anno Osredus, rex Northanhumbrorum, juxta mare[2] pugnans, belli infortunio interemptus est; cui succedens Kenredus duobus annis regnavit. Sigebert, col. 136. Hen. Hunt. iv. p. 724 B.

Nota vituperabile factum.

Story of Radbod duke of Frisia. Anno gratiæ DCCXVIII. Rabbodus, dux Fresonum, prædicatione beati Wlfranni episcopi[3] inductus ut baptizaretur, cum pedem unum lavacro intinxisset, alterum retrahens pedem, interrogavit, ubi plures essent antecessorum suorum in paradiso an in inferno? Audiens autem quod in inferno, pedem retraxit, dicens; "Satius est," inquit, "ut plurés sequar, "quam pauciores." Eodem anno Leo imperator creatus imperavit annis viginti tribus. Sigebert, col. 136. Leo III. Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 20, col. 274.

De morte Ceolredi regis.

Kings of Mercia and Northumbria. Anno gratiæ DCCXIX. Defuncto rege Merciorum Ceolredo et apud Lichesfeld sepulto, successit ei Ethelboldus in Mercia, vir fortis et potens, qui victoriosissime quadraginta et uno annis regnavit. Quo etiam anno rex Northanhumbrorum Kenredus vita decedens, Osrico regni gubernacula reliquit, Hen. Hunt. iv. p. 724 C. Id. p. 724 B.

[1] *viginti . . diebus*] om. W.
[2] *mare*] Merc, Hen. Hunt.
[3] Of Sens.

A.-S. Chron. a. 716, p. 326. regnumque viginti[1] annis tenuit. Fuit autem rex Ethelboldus filius Alwii, qui fuit Eoppæ, qui fuit Wibbæ, et cætera. A.D. 719.

De morte Ingles.

Flor. Wig. p. 541 A. Anno gratiæ DCCXX. Ingles, frater Ine regis, diem clausit extremum. Quo utique tempore Cuthburga, soror Ine regis et Kineburgæ, apud Winburnam abbatiam[2] construxit. Hæc Hen. Hunt. iv. p. 724 D. Cuthburga data fuerat in conjugem Ecfrido [regi] Northanhumbrorum, sed eo vivente, separata est.

Death of Ingels. Foundation of Wimborne abbey. Cuthburga.

De morte Sancti Johannis Beverlacensis episcopi.

Malmesb. Gest. Pontif. iii. 110, p. 245. Anno gratia DCCXXI. Sanctus Johannes Beverlacensis, archiepiscopus, in Domino quievit. Hic vir sanctus, eximiarum patrator virtutum, Bedam habet præconem in gestis Anglorum[3]; sed de hoc viro sanctissimo hucusque illud clarum habetur, quod habitatores Beverlaci in loco, quo jacet, pro spectaculo solent tauros ferocissimos exhibere, qui nodissimis astricti vinculis, magno virorum fortium sudore adducuntur; sed statim cum cœmiterium fuerint ingressi, ita omni feritate[4] sopita conquiescunt, ut oves simplicitate putares; laxatis igitur nodis, dimittuntur per atrium ludere, qui ante, quicquid obstabat eis cornibus et pedibus impetere solebant. Successit ei Wilfridus Id. iii. 111. secundus presbyter ejus, qui tempora Bedæ transcendit.

Death of S. John of Beverley, archbishop of York.

Wild bulls tamed at his tomb.

Wilfrid II. archbishop.

Ut Ine, rex West-Saxonum, Eadbertum interfecerit.

Hen. Hunt. iv. p. 724 D. Anno gratiæ DCCXXII. Ine, rex Occidentalium Saxonum, exercitum grandem in Suth-sexiam promovit, et in eodem prælio Eadbertum, quem prius fugaverat a castro quod Tantona dicitur, interfecit, eo quod Ine construxerat castellum prædictum. Eodem anno defuncto Withredo, Cantuariorum rege, (Not in Hen. Hunt.) tres filios regni sui reliquit hæredes; quorum[5] Ethelbertus primogenitus regnum suscipiens annis septendecim regnavit. Hen. Hunt. iv. p. 724 E. Sub eisdem diebus, defuncto Tobia Rofensi episcopo, Eadulfus successit.

Ini's expedition p. 109. against Sussex.

Kings of Kent.

Bishops of Rochester.

---

[1] *viginti*] undecim, Hen. Hunt.

[2] *abbatiam*] abbatia, A.

[3] *i.e.* H. E., v. 2–6, pp. 249–253.

[4] *feritate*] feronta, A. C. has *feronta*, altered to *ferocitate*. D. has *feritate*, as Malmesbur. O. has apparently *feronta*.

[5] *quorum . . regnavit*] This is inserted by the compiler. Malmesbury (Gesta Regum, i. 15) says Æthelberht reigned 11 years; Flor. of Worcester (App. p. 635 E.) that he died in the 36th year of his reign.

A.D. 723.

De degradatione Remensis episcopi.

Rigobert, bishop of Rheims, and Eucherius of Arles, deposed.

Anno gratiæ DCCXXIII. Ricobertus, Remensis episcopus, a Karolo Francorum rege deponitur ab episcopatu, eo quod illi hostiliter contra Reginfredum eunti[1] portas urbis Remensis noluit aperire. Eucherius quoque Arelatensis eadem ratione ab episcopatu ejectus est. Sigebert, col. 138.

De stulto consilio cujusdam Judæi malefici.

[Yezid] persuaded by a Jew to issue an edict against images.

Anno gratiæ DCCXXIV. Judæus quidam maleficus promittens cuidam nobili[2] quadraginta annis principaturum, suadet ut in toto regno suo Dei sanctorumque imagines edicat deponi; qui spe diu regnandi edictum proponit, sed ilico expiravit. Id.

Quo[3] tempore Beda historiam Anglorum inchoavit.

Bede writes his history.

Anno gratiæ DCCXXV. Beda, presbyter venerabilis, Anglorum historiam inchoavit, quam laudabiliter inchoatam et feliciter consummatam regi Ceolwlfo præsentavit.

Imagines venerari prohibentur.

Edict of Leo III. against images.

Anno gratiæ DCCXXVI. Leo imperator imagines Christi et sanctorum ejus in frusta comminui præcepit, quem Papa Gregorius litteris suis multum redarguit, sed in vanum.[4] Sigebert, col. 138.

Ut Ine rex Romam petierit.

Ini goes to Rome.

Anno gratiæ DCCXXVII. Ine, rex felix et potens, Ethelhardo cognato suo regnum suum relinquens, Romam petiit, ut pro regno temporali commutaret æternum. Hen. Hunt. iv. p.725 A.

English school at Rome founded by Ini.

Quo[5] cum pervenisset, fecit in civitate domum, consensu et voluntate Gregorii Papæ, quam scholam Anglorum appellari fecit. Ad hanc autem cum reges Angliæ et genus regum, cum episcopis, presbyteris, et clericis, in doctrina et fide catholica erudiendi venirent, ne quid in ecclesia Anglicana sinistrum aut catholicæ unitati contrarium doceretur; et sic, in fide stabili roborati, ad propria remearent. Erant enim doctrina et scholæ Anglorum a temporibus Sancti Augustini

[1] *eunti*] cuncti, A.

[2] *cuidam nobili*] Gizid, Sigebert. See the Historia Miscella. xxiii. 17. It is intended for the caliph Yezid I.

[3] *Quo*] De, A.

[4] *vanum*] varium, A.

[5] This is the only mention of the foundation of this school by Ini.

per Romanos pontifices interdictæ propter assiduas hæreses, qua in adventu Anglorum in Britannia emerserant, dum pagani Christianis permixti sanctæ conversationis gratiam corruperant fidei Christianæ. Fecit præterea juxta domum præfatam ecclesiam in honorem beatæ Virginis Mariæ fabricari, in qua Anglis Romam advenientibus divina celebrarentur mysteria, et in qua possent, si quem ex Anglis Romæ mori contingeret, sepeliri; et, hæc omnia ut perpetuæ firmitatis robur obtinerent, statutum est generali decreto per totum regnum Occidentalium Saxonum, in quo prædictus Ine regnabat, ut singulis annis de singulis familiis denarius unus, qui Anglice "Romscot" appellatur, beato Petro et ecclesiæ Romanæ mitteretur, ut Angli ibidem commorantes vitale subsidium inde haberent. Hanc scolam quia per avaritiam Romanorum suis redditibus destitutam et iccirco destructam, reparavit rex munificus Offa, qui beatum Albanum invenit, ut in sequentibus dicetur.[1] Hæc autem ecclesia, de qua jam dictum est, in cronicis Anglorum sæpe combusta legitur et iterum reparata. Hic etiam ille est Ine qui Glastoniæ abbatiam construxit, jam dudum destructam, quam etiam multis possessionibus ditatam privilegiorum suorum munimine roboravit. Hujus regis germanus frater Ingles, et sorores Sancta Cuthburga et Sancta Quenburga, regina[2] quoque ejus Sexburga vocabatur. Successit ei in regnum Æthelhardus, cognatus suus, de stirpe Certic regis oriundus, qui[3] post illum quatuordecim annis regnavit. Eodem anno idem Æthelhardus pugnavit contra juvenem Oswaldum de regia stirpe regum West-Saxonum,[4] regnum sibi subjugare conantem;[5] sed cum viribus regis se imparem cognovisset, juvenis ille per fugam elapsus, Æthelhardo regnum in pace reliquit.

A.D. 727. English school at Rome. Origin of "Romescot." The school restored by Offa. Glastonbury built and enriched by Ini. His brother and sisters. Æthelheard. His war with Oswald.

Cf. Libel. de reg. Saxon. p. 207. Cf. Vit. Offæ, ii. p. 29. Cf. A.-S. Chron. a. 816, p. 342. Cf. Malmesb. Gesta Regum, i. 35, p. 50. Flor. Wig. App. p. 641 n. Hen. Hunt. iv. p. 725 c.

De quodam fratre male defuncto.

Anno gratiæ DCCXXVIII. Papa Gregorius, cum Leonem imperatorem incorrigibilem advertisset, Romam, Italiam, Hesperiam ab ejus jure subtraxit, et vectigalia ipsi reddi inter-

Sigebert, col. 138. Pope Gregory II. and Leo III.

---

[1] This is written by Par. in the margin, with a reference for its insertion here.

[2] *regina . . . vocabatur*] This, which is an insertion of the compiler, seems to be a confusion with Sexburga, the wife of Cenwealh, who reigned after his death. Ini's queen was Æthelburh.

[3] *qui . . Athelhardus*] om. W.

[4] *West-Saxonum*] Westsaxonii, A.

[5] *conantem*] conanti, A. O. W. West.

A.D. 728. Vision. dixit. Eodem tempore frater quidam, quem nominare supersedeo, in nobili monasterio positus,[1] ignobiliter inter fratres vixit; corripiebatur quidem sedulo a fratribus ac majoribus loci, atque ad vitam castigatiorem monebatur converti; et quamvis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis ob necessitatem operum ipsius, ut qui in arte fabrili fuerat singularis; serviebat enim multum ebrietati ac cæteris vitæ remissioris illecebris, dum magis in officina sua die noctuque residere, quam ad psallendum vel orandum in ecclesia, aut vitæ verbum vellet audire. Tandem languore gravi percussus, atque ad extrema perductus, fratres vocavit, et narravit quod videret infernum apertum et Sathan in profundis tartari demersum; Caipham quoque cum cæteris qui occiderunt Dominum juxta eum flammis ultricibus contraditum,[2] "in quorum "vicinia," inquit, "heu! mihi misero locum aspicio æternæ "damnationis esse paratum." Audientes autem hæc fratres cœperunt diligenter exhortari, ut vel tunc adhuc in carne positus ad pœnitentiam rediret; respondit ille desperans, "Non est mihi modo tempus vitam mutandi, cum ipse viderim "judicium meum jam esse completum;" et talia dicens, sine viatico decessit. Hoc quoque factum longe lateque diffamatum, multos ad agendam et non differendam scelerum suorum pœnitentiam provocavit. Beda, H.E. v. 14, p. 264 D.

De stellis circa solem apparentibus.

Comets. Anno gratiæ DCCXXIX. Apparuerunt circa solem duæ stellæ horribiles, quarum una solem præcedebat orientem, et altera sequebatur occidentem, quasi Orienti simul[3] et Occidenti diræ cladis præsagæ; vel certe una diei, altera noctis, præcurrebat exortum, ut utroque tempore mala mortalibus imminere signarent. Portabant autum fascem ignis contra aquilonem ad occidentem[4] acclinem, apparebantque mense Januario, et fere per dies quindecim permanebant. Quo tempore gravissima paganorum lues Gallias et Hispaniam miserabili cæde vastabant, sed et ipsi non multo post in eadem provincia dignas suæ perfidiæ pœnas miserabiliter luebant. Hen. Hunt. iv. p. 725 D.

Ravages in France and Spain.

Gregorius Papa.

Pope Gregory III. Anno gratiæ DCCXXX. Gregorius Papa sedit Romæ annis decem. Vit. Pontif.

Osric. Eodem anno rex Northanhumbrorum Osricus Ceolwlfo Hen. Hunt. iv. p.725 D.

---

[1] *positus*] ponitus, A.
[2] *contraditum*] contradictum, A.
[3] *simul*] similis, A.
[4] *occidentem*] accendendum, Hunt. and Bede.

Hen. Hunt. iv. p. 727 B. (Not in Hunt.) Hen. Hunt. iv. p. 725 E.

regnum suum, quod quindecim[1] annis tenuerat, reliquit; fuit autem Ceolwlfus filius Cutha, qui fuit Cuthwine, qui fuit Leothewld, qui fuit Egwald, qui fuit Aldelmi, qui fuit Ocga, qui fuit Ida. Hic rex vere beatus, et litterarum scientia sufficienter instructus, quantum sibi in vitam profuerit finis ejus evidenter ostendit.

A.D. 730. succeeded by Ceolwulf. p. 110.

Brithwaldus obiit.

Beda, H. E. v. 23, p. 283 A.

Anno Domini DCCXXXI.[2] Brithualdus, Cantuariensis archiepiscopus, diem clausit extremum, Tatwino episcopatum relinquens.

Death of archbishop Brichtwald.

De consecratione Tatwini, Cantuariensis archiepiscopi.

Id.

Anno Domini DCCXXXII. Consecratus est Tatwinus, Dorobernensis archiepiscopus, in civitate sua a viris venerabilibus[3] Daniele Wentano, Inwaldo Londoniensi, Aldwino Lichesfeldensi, et Aldulfo Rofensi,[4] episcopis, die decima Junii mensis, vir in censura ecclesiastica insignis.

Consecration of archbishop Tatwine.

Cealwlfus rediit in regnum.

Simeon Dunelm. p. 658 C.

Anno Domini DCCXXXIII. Tatwinus archiepiscopus, accepto pallio, ordinavit duos episcopos.[5] Quo etiam anno Ceolwlfus rex captus, attonsus et remissus est in regnum.

[Alwig and Sigfrid] ordained by Tatwine. Ceolwulf.

De obsidione castri Sumertonensis.

Hen. Hunt. iv. p. 725 E. Simeon, p. 658 D.

Anno Domini DCCXXXIV. Æthelbaldus, rex Merciorum, exercitu congregato castellum de Sumertona obsidione vallavit; et cum non esset qui inclusis ferret auxilium, dictus rex castellum in jus suum recepit; qui deinceps, super omnes provincias Angliæ usque ad flumen Humbre, omnibus sibi regibus subjectis, regnavit. Eodem anno eclipsis solis facta est, decimo nono kal. Septembris, circa horam diei tertiam, ita ut pæne totus orbis solis esse coopertus quasi scuto nigerrimo videretur.

Siege of Somerton by Æthelbald of Mercia. Eclipse of the sun.

Commendatio vitæ venerabilis Bedæ presbyteri.

Hen. Hunt. iv. p. 726 A.

Eodem anno Beda, vir venerabilis et mente semper cælestis, cæli palatia conscendit; qui divina virtute præditus, sua et

Death of Bede.

---

[1] *quindecim*] xi., Hen. Hunt.
[2] A. inserts *primo*, a repetition of the last figure of the year.
[3] *venerabilibus*] venerabilis, A.
[4] *Rofensi*] fofensi, A.
[5] Of Lindsey and Selsey.

A.D. 734. aliorum vitia compescens, dignus est ut in æterna memoria habeatur. Erat autem presbyter ille venerabilis in monasterio principis Apostolorum Petri, quod est in Were fluminis ostio, Garewe nuncupatum, educatus; ubi sub reverendissimo abbate Benedicto, ac deinde Ceolfrido, omne tempus vitæ suæ peregit, ac vir Dei ter beatus omnem dans operam in scripturis sanctis ac meditationum studiis, semper aut discere aut scribere dulce habuit aut docere. Nono decimo vero vitæ suæ anno diaconatus, tricesimo quoque gradum presbyteratus suscepit; ex quo tempore usque ad annum ætatis suæ lx. ex opusculis sanctorum patrum, ad utilitatem ecclesiæ in triginta sex voluminibus septuaginta octo libros, quos ipse in historia Anglorum enumerat, stylo ad purum purgato componens, promeruit ut ab universali ecclesia doctor Anglorum et pater venerabilis merito et nomine censeatur. Cumque historiam regum Angliæ et aliarum gesta rerum quasi inter libros suos, magno studio elaboratos, ultimum edidisset, in vocem orationis prorupit dicens; "Te deprecor, bone Jesu, ut cui propitius donasti verba "tuæ sanctæ scientiæ dulciter haurire, dones[1] etiam benignus "aliquando ad fontem omnis scientiæ pervenire, et semper "ante tuam faciem comparere. Præterea[2] omnes ad quos hæc "historia pervenire potuerit nostræ nationis, legentes sive "audientes, suppliciter precor, ut pro meis infirmitatibus et "mentis et corporis apud supernam clementiam sæpius inter-"venire meminerint, et hanc mihi quique in suis provinciis "suæ remunerationis vicem rependant, ut apud omnes fructum "piæ intercessionis inveniam."

His life and works.

Malmesb. Gesta Regum, i. 55, p. 84, from Beda, H.E. v. 24, p. 286 c.

(Not in Malmesb.)

Malmesb. Gesta Regum, i. 56, p. 84.

Quod Sergius Papa eundem Bedam ut Romam veniret invitavit.

Bede invited to Rome by Pope Sergius I.

Hujus præterea viri venerabilis apud Romanum Pontificem adeo celebris erat fama, ut ad quasdam enodandas sacræ scripturæ quæstiones ejus auxilio Romana sublimitas indigeret. Quod autem Romæ fuerit, solide non affirmo; sed tamen illum illuc invitatum non dubito, quod hæc epistola clarum faciet, quam olim Sergius Papa Ceolfrido abbati in hæc verba direxit; "Sergius episcopus, servus servorum Dei, Ceolfrido religioso "abbati salutem et apostolicam benedictionem. Quibus verbis "ac modis clementiam Dei nostri atque inenarrabilem provi-"dentiam possumus effari, et dignas gratiarum actiones pro "immensis ejus beneficiis circa nos persolvere, qui in tenebris "et umbra mortis positos ad lumen scientiæ perducit? Hor-

Id. i. 59, p. 88.

Id. i. 57, p. 86.

Id. i. 58.

[1] *dones*] dona, A. O. W. West.

[2] This last sentence Malmesbury has extracted from Bede's Preface to the H. E., p. 107 D.

Malmesb. Gesta Regum, i. 58, p. 87.

"tamur itaque Deo dilectam religiositatis tuæ bonitatem, ut "quia [exortis] quibusdam ecclesiasticarum causarum capitulis, "non sine examinatione longius innotescendis, opus nobis "fuit ad conferendum arte literaturæ imbutum, sicut decet "devotum auxiliatorem sanctæ matris et universalis ecclesiæ, "immo obedientem devotionem huic nostræ hortationi non "desistas accommodare, sed absque aliqua retentione religio-"sum Dei famulum Bedam, venerabilis monasterii tui pres-"byterum, ad limina Apostolorum principum, dominorum "meorum Petri et Pauli, amatorum tuorum ac protectorum, "ad nostræ mediocritatis conspectum non moreris dirigere, "quem, favente Domino sanctis tuis precibus, non diffidas "prospere ad te redire, peracta præmissorum capitulorum "cum auxilio Dei desiderata solennitate; erit enim, ut confidi-"mus, et cunctis tibi creditis profuturum, quicquid ecclesiæ "generali claruerit per ejus præstantiam impertitum."

A.D. 734. Letter of Pope Sergius I. to Ceolfrid.

De morte et sepultura beati Bedæ presbyteri.

Cuthberti Epistola de morte Bedæ (Stevenson's Bede, i. p. xv).

Death of Bede.

Tempore vero quo Beda, venerabilis et vir Deo dignus, ex hac luce migravit, ante diem Dominicæ Resurrectionis, duabus hebdomadibus creberrimi dolore anhelitus vexabatur. Et sic lætus et gaudens, atque omnipotenti Deo die noctuque gratias agens, immo horis omnibus usque ad diem Dominicæ Ascensionis, id est septimum kal. Junii, cotidie discipulis suis lectiones ex divinis scripturis distribuens, quicquid reliquum erat diei in psalmorum concentu et orationibus transigebat; noctem vero totam in lætitia et exultatione, simul cum gratiarum actione, pervigil ducebat, nisi vicissim somnus permodicus impediret. Tertia autem feria ante Ascensionem Dominicam cœpit vehementius ægrotari in anhelitu, atque tumor modicus in pedibus apparebat, vicinæ mortis præsagus et index; tunc accita congregatione unctus est cum osculo pacis, atque viatico reverenter et cum lacrimis sumpto, memoriam suæ animæ a singulis implorabat; nonnullis vero de fratribus familiariorem declarans amicitiam, exeniola quædam secretius est largitus. Die quoque Dominicæ Ascensionis, cum jam exitus animæ de corpore immineret, contra oratorium, in quo orare consueverat, cilicio sub se posito decumbens, integro vultu et sensu, sicque dicens Spiritus Sancti gratiam invitabat, "O Rex gloriæ, "Domine virtutum, qui triumphator hodie super omnes cælos "ascendisti, ne derelinquas nos orphanos, sed mitte promissum "Patris in nos Spiritum veritatis;" et hac oratione completa spiritum exhalavit; exeunte autem anima, talem odorem qualem nec cinnama spirant nec pretiosa balsama, summinis-

Malmesb. Gesta Regum, i. 61, p. 90.

p. 111.

A.D. 734. Burial of Bede. trat. Sepultus est autem tunc in eodem monasterio, sed modo cum beato Cuthberto, Dunelmensi episcopo, requiescit[1] in locello ex auro et argento fabrefacto. Malmesb. Gesta Regum, i. 61, p. 91.

De statu Angliæ tempore quo Beda decessit. Reges.

Kings and bishops of England at the time of Bede's death. Tempore quoque quo Dei famulus Beda ex hac luce migravit, hi reges in Anglia floruerunt. In Cantia regnavit Ethelbertus, in West-sexia Æthelhardus, in Est-sexia Selredus, in Mercia Æthelboldus, in East-anglia Athelredus, qui de regina Leofrona sanctum genuit Albertum; in provincia Northanhumbrorum regnavit Ceolwlfus. Sub istis quoque regibus hi fuerunt episcopi; in Cantia Tatwinus, in Rofensi civitate Aldulfus, in Londoniensi Ingoldus, in Est-anglia duo, Eadbertus Helmhammensis et Hathelacus Domucensis, in Mercia apud Lichesfeld Ealdwinus, in provincia Wicciorum Wilfridus, qui[2] sedem habuit apud Wigorniam; super gentem Merciorum, quæ ultra Sabrinam habitat, Wastold, qui[3] sedem habet apud Hereford. In provincia Lindisfarorum Kinebertus, in Wintonia Daniel; in provincia Northanhumbrorum quatuor sunt episcopi, in Eboraco Wilfredus, in Lindisfarne Ethelwoldus, in Haugustaldo Acca, in Witerna Pecthelmus. Hen. Hunt. iv. p. 726 D. Flor. Wig. p. 636 C. Hen. Hunt. iv. p. 726, C, D. Simeon, p. 657 C.

Death of archbishop Tatwine. Lunar eclipse. Bishops of Hexham. Eodem anno Tatwinus Cantuariæ archiepiscopus defunctus est. Eodem [anno] luna quasi sanguineo rubore perfusa videbatur hora integra, pridie kalendas Februarii. Eodem anno, Acca ab episcopatu Haugustaldensi fugato, post biennium successit ei Frithebertus sexto idus Septembris. Id. p. 658 D. Id. pp. 658 C, 659 A.

Nothelmus Cantuariensis archiepiscopus ordinatur.

Nothelm archbishop of Canterbury. Anno Domini DCCXXXV. Nothelmus ordinatus est Cantuariensis archiepiscopus, de quo Beda in prologo historiæ Anglorum testatur, quod multum sibi profuerit ad gesta Anglorum compaginanda, allatis sibi epistolis ex scrinio Romano, quæ operi illi erant necessaria,[4] dum adhuc presbyter esset in urbe Londoniensi. Id. p. 659 A. Beda, H. E. Præf. p. 106 C.

Nothelmus pallium cepit.

The pall sent to him. Anno gratiæ DCCXXXVI. Nothelmus, archiepiscopus Cantuariensis, a Papa accepto pallio in episcopatu suo confirmatus est. Simeon, p. 659 A.

[1] *requiescit . . . . . fabrefacto*] This is added by the compiler.

[2] *qui . . . Wigornia*] added by the compiler.

[3] *qui . . . Hereford*] added by the compiler.

[4] *necessaria*] uecciam, A.

Alwinus episcopus obiit.

A.D. 737.

Simeon, p. 659 A. Cf. also Malmesb. Gest. Pont. iv. 172, p. 307.

Bishops of Lichfield.

Anno gratiæ DCCXXXVII. Alwinus, episcopus Lichesfeldensis, ad extrema perductus diem clausit extremum; cujus loco duo episcopi consecrati sunt, Wicta in Lichesfeld et Tota in Leicestria primus.

Multi omnia pro Christo relinquentes Romam profecti sunt.

Flor. Wig. p. 542 E. Hen. Hunt. iv. p. 727 A.

Forthere and Frithogith visit Rome.

Anno Domini DCCXXXVIII. Fortherus, Sireburnensis episcopus, cum regina Occidentalium Saxonum, relictis possessionibus splendidis, Romam profecti sunt; quod multi in illis diebus reges, episcopi, nobiles et ignobiles, clerici et laici, cum mulieribus hoc fecerunt. Eodem anno Æthelwoldus, Lindisfarnensis antistes, humanæ naturæ debitum solvit, cui successit Kenulfus in onere et honore; tunc Frithebertus ordinatus est Haugustaldensis antistes. Per idem tempus Sibertus, Orientalium Saxonum rex, tam regno quam vita privatus est, cui Swithedus successit.

Simeon, p. 659 A. Id. p. 659 B. Flor. Wig. p. 544 B.

Bishops of Lindisfarne and Hexham. Kings of Essex.

De morte Ethelhardi regis West-Saxonum.

Simeon, p. 659 B. Hen. Hunt. iv. p. 727 E.

Kings of Wessex and Northumbria. Genealogy of Eadberht.

Anno Domini DCCXXXIX. Hathelhardus, rex Occidentalium Saxonum, defunctus est, et pro eo frater ejus Cuthredus quindecim annis[1] regnavit. Hoc anno Ceolwlf, Northanhumbrorum rex nobilissimus, ut quibusdam placet, ex hac vita migravit ad Christum[2]; successit in regnum Eadbertus cognatus suus undecim annis, qui fuit Eattæ, qui fuit Lethewod, qui[3] fuit Ceolwlf. Eodem anno Nothelmus, Cantuariensis archiepiscopus, et Aldulfus, præsul Rofensis, vita decesserunt.

Simeon, p. 659 B.

Death of archbishop Nothelm.

Continuatio.

Id. p. 661 E.

Cuthbert archbishop. Duni bp. of Rochester.

Anno Domini DCCXL. Cuthbertus, undecimus Dorobernensis archiepiscopus, legitur consecratus; qui, accepto pallio, Duni ad Rofensem ecclesiam episcopum ordinavit.[4]

Hen. Hunt. iv. p. 727 E. Id. p. 728 A.

Wars of Cuthred and Æthelbald.

Anno Domini DCCXLI. Ethelbaldus, Merciorum rex superbus, Cuthredum, regem West-Saxonum, nunc bellis nunc seditionibus[5] affligebat; et quandoque inter se pacem statuentes brevi eam tempore[6] observabant.

---

[1] *quindecim annis* is from Hen. Hunt., p. 729 B., though he says 16, p. 727 E.

[2] The mention of Ceolwlf's death in this year is from misunderstanding Huntingdon.

[3] *qui fuit Ceolwlf*] An erroneous insertion of the compiler.

[4] The mention of the pall, and of Cuthbert as the consecrator of Duni, are peculiar to the compiler.

[5] *seditionibus*] sermonibus, A.

[6] *tempore*] ipse, A.

A.D. 742. Pope Zacharias. Constantine V.

Anno Domini DCCXLII. Zacharias Papa, Gregorio defuncto, sedit in cathedra Romana annis decem, mensibus tribus. Eodem anno Constantinus imperator factus imperavit annis triginta quinque.

Vit. Pontif. Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 21, col. 274.

Continuatio.

Meteors. Death of Wilfrid II. Ecgberht archbishop of York.

Anno Domini DCCXLIII. Visi sunt in aere ictus ignei, quales nunquam mortales illius ævi viderunt, kalendis Januarii. Eodem anno Wilfridus junior, Eboracensis archiepiscopus, obiit; cui successit Egbertus, in[1] divina scientia vir ad plenum eruditus.

Simeon, p. 661 E. Flor. Wig. p. 543 B.

Reges Angliæ contra Walenses pugnaverunt.

Cuthred and Æthelbald defeat the Welsh.

Anno Domini DCCXLIV. . Cuthredus, rex West-Saxonum, et Eathelboldus, rex Merciorum, tunc pacificati, conjunctis viribus, pugnaverunt contra Britones undique congregatos; cumque reges fortissimi, in hostes catervatim ruentes, illos graviter sternendo affligerent, compulsi sunt Walenses in fugam, terga dantes percutientibus[2] et spolia insequentibus, regesque cum victoria ad propria sunt reversi.

Hen. Hunt. iv. p. 728 A.

Egbertus archiepiscopus pallium recuperavit.

Ecgberht, archbishop of York, recovers the pall.

Anno Domini DCCXLV. Egbertus, Eboracensis archiepiscopus, pallium, quod a tempore Paulini, primi Eboracensis archiepiscopi, ab octo episcopis fuerat prætermissum, laudabiliter revocavit.

Simeon, p. 659 A. (Not in Simeon.)

De crudelitate imperatoris.

Bishops of Winchester. Cruelty of Constantine V.

Anno Domini DCCXLVI. Daniel, episcopus Wintoniensis, anno [episcopatus] sui quadragesimo quarto, diem clausit extremum, cui Humfridus successit. Per idem tempus, imperator Constantinus, magicis artibus et cruentis sacrificiis atque luxuriis semper operam impendens, monachos multos et clericos pro fide recta lapidari fecit; habebat autem sibi consentaneum in omnibus, propter amorem terrenæ dignitatis, Anastasium Constantinopolitanum falsi nominis patriarcham; unde cælitus venit indignatio in cives ejusdem urbis, admonens impium impera-

Flor. Wig. p. 543 B. Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 21, col. 274.

---

[1] *in . . . eruditus*] Introduced by the compiler. On the confusion between Wilfrid II. of York and Wilfrid of Worcester, see Petrie's notes to the A. S. Chron. p. 329 *b* and to Flor. Wig. p. 543 *b*.

[2] *percutientibus*] percutientes, A.

Hugo de S. Vict. ix, 21, col. 274.

torem, ut se ab insania, qua flagrabat, cohiberet, sed ille inemendatus permansit; venit itaque mors pestilens, incipiens a Sicilia et Calabria, usque in urbem regiam, et ita devastavit eam, ut etiam in pluribus ædificiis non inveniretur habitator; sed et Anastasius nimia passione fatigatus, qua stercora ventris evomeret, tandem miserabiliter obiit.

A.D. 746. Pestilence in Constantinople. Death of Anastasius.

Hist. Miscell. xxiv. 24.

Stellæ de cælo cadere videntur.

Hugo de S. Vict. Excerpt. Prior. ix. 21, col. 274.

Anno Domini DCCXLVII. Stellæ de cælo cadentes apparuerunt, ita ut omnes hoc videntes consummationem sæculi instare putarent.

Falling stars.

Miraculum de Sancto Benedicto.

Cf. Adrevaldi Floriacensis De Miraculis S. Benedicti, 15–17 (Migne's Patrologia, cxxiv. coll. 915–919).

Anno Domini DCCXLVIII. Monachi cœnobii Cassiensis literas ad instantiam Karoli magni a Papa Zacharia impetrarunt ad Pipinum regem Francorum, quatinus beatissimi corpus Benedicti, quod monachi Floriacenses furto abstulerant, ad proprium remittant locum, ut prædicti servi Dei de restituto sibi patre suo gaudeant, et ipsi inde a Deo mercedem obtineant; cumque pius rex Pipinus hanc epistolam intellexisset, Remigium, Rothomagensem archiepiscopum, cum tribus episcopis Floriacum potenter direxit, ut maximam partem corporis Sancti Benedicti Cassiniensibus monachis redderent, ita quod Floriacum monasterium non omnino privarent. Sed res cum Floriacensibus innotuit fratribus, triduanum celebrantes jejunium ante ejus sepulchrum cum lacrimis orabant, dicentes, "O unica post Deum spes nostra, pater Benedicte, suscipe "quæsumus lacrimas nostras ut maneas nobiscum in loco "isto, quem dudum tibi dignanter elegisti; si autem mole "peccatorum nostrorum exacerbatus nobiscum manere nolue- "ris, nos devotissimos conviatores habebis;" et cum jam in his lacrimis et singultibus totum explevissent triduum, ecce episcopi memorati assunt [et] mandata regis implere conantur. Cumque abbas Medo, qui tunc monasterium illud regebat, episcoporum adventum et causam cognovisset, convocatis ad se fratribus congregationis, intra vicinam beati Petri basilicam se cum eis reclusit, ubi solotenus prostrati et lacrimis perfusi orationi vacabant. Episcopi vero templum sanctæ Dei genitricis ingressi, antequam ad tumbam Sancti Benedicti venissent, tanta formidine et cœcitate percussi sunt, ut nec invicem se recognoscere potuissent; cum autem divina ultione se excœcatos esse sensissent, cœperunt palpitando per ecclesiam pergere, quoad funes campanarum errabundi pervenissent;

Miracle preventing the removal of S. Benedict's relics from Fleury.

p. 112.

A.D. 748. quos vi magna trahentes, sic[1] sibi auxilium advocare studuerunt. Hoc audientes abbas et fratres, qui in oratione decumbebant, intraverunt ecclesiam, atque episcopos invenerunt et nihil videntes; quibus cum dicerent, "Quid agitis, O pontifices?" illi respondentes dixerunt, "Nos huc temerarie "venimus, ut beatum patrem Benedictum ad vindictam provocaremus; væ nobis, quia peccavimus! Sed vos, servi Dei, "orate pro nobis omnipotentem Deum ut aperiat oculos nostros, nosque vobis promittimus nunquam deinceps talia præsumpturos." Ad hæc fratres pro eis cum lacrimis perfusi, solotenus demissi[2] orabant attentius, ut divina pietas lumen eis reddere dignaretur; et cum orarent, aperti sunt oculi eorum, et cum tremore episcopi memorati ad propria sunt reversi. Eodem anno Cuthbertus, Cantuariensis archiepiscopus, et rex Merciorum Ethelbaldus concilium tenuerunt.

The removal of S. Benedict's body from Fleury prevented. — *Cf. Adrevaldi De Miraculis S. Benedicti, col. 919.*

Council of Clovesho. — *Malmesbur. Gest. Reg. i. 83, p. 116.*

De Ethelberto rege.

Anno Domini DCCXLIX. Eadbertus, rex Cantuariensis, postquam sex[3] annis tenuerat infula[m] regni [diem clausit extremum]. Eodem anno successit ei Æthelbertus quatuordecim[4] annis. Eodem tempore Kinericus, filius Cuthredi regis Occidentalium Saxonum, occisus est. Eodem anno Ethelwoldus,[5] rex Orientalium Saxonum,[6] defunctus est, cujus regnum Hunbeanna et Albertus inter se diviserunt.

Kings of Kent. — *Hen. Hunt. iv. p. 728 C.*

Death of Cynric. — *Flor. Wig. p. 543 C.*

Division of the kingdom of E. Anglia. — *Simeon, p. 662 A.*

Anno Domini DCCL. Eadbertus, rex Northanhumbrorum, Kinewulfum episcopum ad urbem Bebbam, quæ[7] nunc Baamburc Gallice appellatur, captivum adduxit, basilicamque beati Petri in Lindesfarne obsidere præcepit.[8]

Cynewulf bishop of Lindisfarne imprisoned in Bamborough. — *Id.*

Continuatio.

Anno Domini DCCLI. Cuthredus, rex Westsaxonum, pugnavit contra Æthelhunum, ducem audacissimum, qui in dominum suum seditionem movens, licet numero militum domino impar, gravissimo tamen marte perstitit in campo; sed rex tandem de prælio cum victoria recessit, ducemque graviter vulneratum reliquit. Eodem anno Papa Stephanus sedit in cathedra Romana annis quinque et diebus viginti octo.

Insurrection of Æthelhun against Cuthred. — *Hen. Hunt. iv. p. 728 C.*

Stephen II. Pope. — *Vit. Pontif.*

---

[1] *sic . . audientes*] om. O. W. There is no mention of ringing the bells in Adrevald's account.

[2] *demissi*] dimissi, O. W. West.

[3] *sex*] xxii., Hen. Hunt.

[4] *quatuordecim annis*] Inserted by the compiler.

[5] *i.e.* Ælfwald.

[6] *Saxonum*] Anglorum, Simeon.

[7] *quæ . . . appellatur*] Introduced by the compiler.

[8] *præcepit*] om. O. W.

De pugna regum Cuthredi et Ethelbaldi. A.D. 752.

Hen. Hunt. iv. p. 728 c. Anno Domini DCCLII. Cuthredus, rex Occidentalium Saxonum, cum regis Merciorum Ethelbaldi superbas exactiones et insolentias ferre non posset, occurrit ei hostiliter apud Beoreford, ubi prælium gravissimum dicti reges commiserunt. Ethelbaldus vero, præcedente Ethelhuno cum vexillo ejus, in quo erat aureus draco depictus, acriter ruit in hostes, sed vexillifer regis Cuthredi in hostilem[1] vexilliferum lanceam dirigens, perforavit eum, unde, clamore elato, pars Cuthredi valde confortata est. Tonitruum ergo belli et sonitus ictuum clamoresque hinc inde cadentium terribiliter personarunt; spes est mutuo victoriæ certa, memoria fugæ nulla; sed Deus tandem, qui superbis resistit et humilibus dat gratiam, Ethelbaldum in fugam compulit, et læta Cuthredo victoria provenit. (Victory of Cuthred over Æthelbald at Burford.)

Simeon, p. 662 B. Eodem anno eclipsis lunæ post noctem mediam facta est, ii. kal. Augusti. (Eclipse of the moon.)

Continuatio.

Sigebert, col. 143. Anno Domini DCCLIII. Sanctus Bonefacius, Maguntinæ urbis episcopus, cum aliis quinquaginta tribus,[2] in Fresia martyrio[3] coronatur. (Martyrdom of S. Boniface.)

Continuatio historiæ.

Simeon, p. 662 c. Anno Domini DCCLIV. Sanctus Bonefacius, [qui] et Winfridus dicitur, Francorum archiepiscopus, per martyrium decessit. (Martyrdom of S. Boniface.)

Hen. Hunt. iv. p. 729 A. Anno Domini DCCLV. Cuthredus, rex Occidentalium Saxonum et rex Ethelboldus Merciorum, in loco qui Sacchenda dicitur, graviter pugnaverunt; sed Ethelboldus, per fugam non declinans ruinam, occubuit interfectus; (Battle of Seckington, and death of Æthelbald.) Id. p. 729 E. Ethelboldo autem, regi Merciorum, Borredus successit. (Beornred.) Id. p. 729 B. Post mortem quoque Ethelboldi regis, qui annis quadraginta uno regnavit, regnum Westsaxonum valde roboratum est. (Advance of Wessex.)

De morte Cuthredi regis.

Vit. Pontif. Anno Domini DCCLVI. Paulus Papa decem annis. (Pope Paul I.) Hen. Hunt. iv. p. 729 B. Quo etiam anno Cuthbertus,[4] rex potentissimus, tot prosperitatibus et victoriis potitus, mortis inclementia vitam finivit; cui successit (Death of Cuthred.)

---

[1] *hostilem*] hostiles, A.

[2] *quinquaginta tribus*] This is from Simeon, p. 662 c, or from the annals printed at the end of Bede, p. 288 D. Sigebert has *cum sociis suis*.

[3] *martyrio*] om. O. W.

[4] Sic, for Cuthredus.

A.D. 756. Sigeberht. His cruelty, | Hen. Hunt. iv. p. 729 B.

in regnum Sigebertus cognatus ejus, sed brevi tempore illud tenuit; nam ex prædecessoris sui eventibus insolens et tumefactus, etiam suis domesticis intolerabilis fuit; cum autem modis omnibus male tractaret eos, legesque antecessorum suorum propter commodum suum vel depravaret vel mutaret, Cumbra, consul nobilissimus, regi totius populi querimonias intimavit; quem quia[1] regem suasit, ut lenius populum sibi commissum regeret et, inhumanitate deposita, Deo et hominibus amabilis appareret, mox impia nece[2] illum jussit occidi, populoque postmodum sævior existens tyrannidem augmentavit.

and deposition. Cynewulf. Death of Sigeberht. Bishops of Winchester. | Flor. Wig. p. 543 D.

Quo facto, convenerunt proceres regni cum populo universo, et provida omnium deliberatione expulsus est a regno, et Kinewlfus, juvenis de stirpe regia, electus est et in regem promotus. Sigebertus vero rex, depositus, in silvam, quæ Andredesweald dicitur, fugiens se abscondit, ubi Ansuan[3] porcarius Cumbræ consulis nequiter, ut diximus, interfecti regem absconditum apud Privetesflode invenit, et in vindictam domini sui peremit. Eodem anno, defuncto Humfredo, Wintoniensi pontifice,[4] Kinehardus successit.

p. 113. Eadberht of Northumbria becomes a monk. Murder of Oswulf. Æthelwold Moll. Pope Paul. I. | Simeon, p. 662 E. Hen. Hunt. iv. p. 730 A. Marian. Scot. col. 762.

Anno Domini DCCLVII. Eadbertus, rex Northanhumbrorum, sponte Osulfo filio suo regnum reliquit, quod ille anno uno tenens amisit; occisus est enim nequiter a propria gente nono kalendas Augusti. Eadbertus vero rex habitum et tonsuram monachi suscepit;[5] iste est octavus ex regibus Anglorum, qui pro regno temporali commutaverunt æternum, ut octo beatitudinum jocunditatem, quæ voluntariæ paupertati debetur, pro lucro haberent in cælis. Osulfo quoque filio ejus successit in regnum Northanhumbrorum Ethelwoldus Mol sex annis. Eodem anno Paulus Papa sedit Romæ [ ][6] annis.

De Offa regis Merciorum strenuissimo [et] ejus regno.

Beornred of Mercia deposed. | Cf. Vit. Offæ II. pp. 10–12 (Wats, 1640).

Anno Domini DCCLVIII. Gens de regno Merciorum contra regem suum Beornredum insurgens, pro eo quod populum non æquis legibus sed per tyrannidem gubernaret, convenerunt in

---

[1] *quem quia*] quemque, A.

[2] *nece*] urce, A. C. D.

[3] *Ansuan*] *i.e.*, án ꞅƿán, (A.-S.) a swineherd. This the compiler has inserted from the A.-S. Chron., a. 755, as also *Privetesflode* below, which is not in Huntingdon.

[4] A. inserts *defuncto*.

[5] Par. inserts in rubrick in the margin: "Nota hic quot reges Anglіæ (*vel Britanniæ* above the line) habitum religionis susceperunt."

[6] The number of years is omitted in A. O. W. have iiii. The Trin. MS. of West. iii. It was omitted probably from the disagreement with *decem* at the beginning of the previous year. Par. has a mark, and "de numero" in the margin.

Vita Offæ, p. 12. unum omnes, tam nobiles quam ignobiles, et, Offa duce, adolescente strenuissimo, ipsum a regno expulerunt; quo facto, unanimi omnium consensu prædictum Offam in regem tam clerus quam populus coronarunt. Erat enim idem Offa de stirpe regum oriundus, filius videlicet Thinferth, qui fuit Eadulf, qui fuit Osulf, qui fuit Eoppa, qui fuit Wibbe, qui fuit Creodde, qui fuit Kinewod, qui fuit Cnebbe, qui fuit Ithel, qui fuit Eomer, qui fuit Angeltheau, qui fuit Offæ, qui fuit Waremund, qui fuit Witheleig, qui fuit Wagon, qui fuit Frethegeat, qui fuit Woden.[1] Isti dedicaverunt antiqui quartam feriam, quæ Wodenesdai appellatur; cujus uxor Frea fuit, cui dedicaverunt antiqui sextam feriam, quæ Freedai nuncupatur. Woden vero filius fuit Frethewold, qui fuit Freolaf, qui fuit Frithewlf, qui fuit Godwlf, qui fuit Geata. Hunc dudum pagani pro Deo venerabantur, cujus Sedulius, poeta eximius, in Paschali carmine mentionem faciens, ita exorsus est [i. 1–3];

A.D. 758. Offa king of Mercia. His genealogy, Hen. Hunt. iv. p. 729 E. Galf. Mon. vi. 10. Simeon, p. 674 B.

"Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ
"Grandisonis pompare modis, tragicoque boatu,
"Ridiculove Getæ seu qualibet arte canendi," et cætera.

Geta autem fuit filius Cethwa, qui fuit Beau, qui fuit Seldwa, qui fuit Heremod, qui fuit Itermod, qui fuit Hathra, qui fuit Wala, qui fuit Bedwi, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fuit Matusale, qui fuit Enoch, qui fuit Malaleel, qui fuit Cainan, qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, quem plasmavit Deus de limo terræ. Offa igitur rex omnibus Angliæ regibus terrori erat et honori;[2] vicit namque in prælio (i.) regem Cantuariensem,[3] (ii.) regem Occidentalium Saxonum, (iii.) regem Northanhumbrorum, (iv.) regem Australium Saxonum, (v.) regem Orientalium Anglorum, et, sicut inferius dicetur prolixius, cæteris regibus subjugatis vel tributariis effectis, Merciorum regnum non mediocriter dilatavit.

Cf. Vit. Offæ, p. 13. and victories. Increase of the kingdom of Mercia.

Ethelwoldus, rex Northanhumbrorum, ducem Oswinum interfecit.

Simeon, p. 663 A. Anno Domini DCCLIX. Ethelwoldus Mol, rex Northanhumbrorum, gessit bellum gravissimum contra ducem Oswinum, Oswine slain by Æthelwold Moll.

---

[1] Par. inserts in the margin: "Woden lingua barbara Mercurius "dicitur. Item secundum primitivos impositores sexta feria, id est, "Fridai, a frodos quæ est spuma "maris dicitur, unde nata est "Venus."

[2] *honori*] This is written over an erasure. O. W. West. have *timori*.

[3] *Cantuariensem*] vel Kentensem, Par. in the margin. See the Life of Offa, p. 13, l. 27.

A.D. 759. Death of Unust. quem rex prædictus interfecit, et cum victoria recessit. Ipso quoque anno Unust, rex Pictorum, defunctus est. Simeon, p. 663 A.

Bregwine archbishop of Canterbury. Anno Domini DCCLX. Eclipsis[1] lunæ facta est circa horam noctis mediam kalendis Augusti. Eodem anno defuncto Cuthberto, Cantuariensi archiepiscopo, Berenguinus successit, vir[2] prudens et in litterali scientia eruditus. Flor. Wig. p. 544 B.

De capite Sancti Johannis Baptistæ.

S. John the Baptist. Pope Stephen III. Anno Domini DCCLXI. Caput beati Johannis Baptistæ in Edessam civitatem transfertur. Stephanus Papa sedit Romæ tribus annis. Sigebert, col. 144. Vit. Pontif.

Death of Æthelberht II. Marriage of Æthelwold Moll. Anno Domini DCCLXII. Æthelbertus, rex Doroberuensis, ex hac vita transiens, Eadbertum[3] regni hæredem reliquit. Eodem anno Ethelbaldus, rex Northanhumbrorum, Etheldredam reginam suscepit. Flor. Wig. p. 544 B. Simeon, p. 663 A.

Continuatio.

Archbp. Lambert (Jaenberht). Bishops of Whithern. Anno Domini DCCLXIII. Defuncto Berenguino, Cantuariensi archiepiscopo, Lambertus successit. Eodem anno Frithewoldus, Candidæ Casæ antistes, ex hoc sæculo migravit, cui Pethwinus successit. Id. p. 663 C.

De episcopis Lindissæ regionis.

Bishops of Lichfield and Lindsey. Anno Domini DCCLXIV. Defuncto Hemel, Lichesfeldensi episcopo, Cuthfridus successit. Eodem anno Aldulfus, in Lindisse antistes, diem clausit extremum, cui Ceolwlfus successit. Id.

The compiler ignorant of the seat of the see of Lindsey. Horum autem episcoporum ubi sedem haberent cathedralem, penitus ignoramus; quod autem ibi, id est, in Lindisse regione, quæ inter Lincolniam et flumen Humbre sita est, plures fuissent episcopi certum habemus; quorum primum, ut Beda venerabilis in historia testatur Anglorum, Paulinus, primus Eboracensis antistes, ibidem episcopum ordinavit. *i.e.* H. E. ii. 16.

Pope Adrian I. Death of Æthelwold Moll. Alchred. Anno Domini DCCLXV. Adrianus sedem Romanam suscepit.[4] Ethelwoldus, rex Northanhumbrorum, Oswinum[5] sibi rebellantem peremit; sed non multo post idem Ethelwoldus ex hac vita decessit, cui Ealdredus trinepos Idæ regis successit, octo annis qui regnavit. Vit. Pontif. Hen. Hunt. iv. p. 730 B. Flor. Wig. App., p. 640 A.

---

[1] The mention of this eclipse is peculiar to the compiler.

[2] *vir . . . eruditus*] Inserted by the compiler.

[3] This, which is due to the compiler, is a confusion with Æthelberht's predecessor, Eadberht. Alric succeeded Æthelberht.

[4] This is erroneously inserted; see below under 772.

[5] W. inserts *ducem fortissimum.* O. apparently omits from *Oswinum* to *Ethelwoldus.*

Ut Offa, rex Merciorum, apud Lichesfeld novum archiepiscopum constituerit. A.D. 765.

Malmesbur. Gest. Pontif. i. 7, p. 15.

Lichfield made an archiepiscopal see.

Eodem anno Offa, rex Merciorum potentissimus, contractis inimicitiis cum Cantuaritis, Lambertum, Cantuariensem archiepiscopum, primatu conatus est spoliare, simul ac regnum Merciorum archiepiscopatu insignire affectans. Misit igitur ad Papam Adrianum nuntios, exigens ab eo, ut pallio Ealdulfum, Lichesfeldensem episcopum, contra morem veterum insigniret, atque omnes regni sui ei episcopos subjugaret. Nam verisimilibus argumentis apostolicum[1] diu fatigaverat; sicut pro variis occupationibus de facili Romani pontifices trahuntur ad consensum, obtinuit quod petebat, ut videlicet omnes provinciæ Merciorum subicerentur episcopo supradicto, quorum nomina hæc fuerunt; (i.) Denebertus, Wigornensis episcopus, (ii.) Wereburtus Legecestrensis, (iii.) Ealdulfus Sinacestrensis,[2] (iv.) Wlwardus Herefordensis; episcopi Orientalium Anglorum, (v.) Halardus Helmhamensis, et (vi.) Tidfert Domucensis. Remanserunt autem archiepiscopo Cantuariensi, episcopus (i.) Londoniensis, (ii.) Wintoniensis, Rofensis, (iii.) Sireburnensis. Stetit autem hæc regis violentia toto[3] Lamberti præsulatus tempore, quamvis idem archiepiscopus nihil vel sumptibus vel laboribus omisisset, quo [non][4] amitteret pristinam dignitatem.

Id. Gest. Regum, i. 87, p. 119.

Vita Offæ, p. 22.

Aldulfus archiepiscopus pallium suscepit.

Id. iv. 172, p. 308. Simeon, p. 663 D.

Aldulf receives the pall.

Anno Domini DCCLXVI. Ealdulfus, Lichesfeldensis archiepiscopus, pallium suscepit, et Frithebertus, Haugustaldensis episcopus, obiit.

Eanbaldus successit Egberto.

Malmesb. Gest. Pontif. iii. 113, p. 246.

Eanbald archbishop of York.

Anno Domini DCCLXVII. Egberto, Eboracensi archiepiscopo defuncto, Eanbaldus successit. Iste est Eanbaldus, qui cum Ethelhardo, Cantuariensi archiepiscopo, invasionem, quam Offa rex Merciorum super ecclesiam Cantuariensem fecerat, ad nihilum redegit. Eodem anno Fritheberto, Haugustaldensi antistiti, Alcmundus successit.

Simeon, p. 663 D.

Bishops of Hexham.

---

[1] *apostolicum*] A modern hand has interlined *sedem dum* in A., altering *apostolicum* to *apostolicam*. W. ins. *tam*.

[2] *i.e.* of Lindsey.

[3] *toto*] totis, A.

[4] *non*] om. also O. W. West.

A.D. 768.

De episcopis Legecestrensibus.

Bishops of Leicester.

Anno Domini DCCLXVIII. Werebertus,[1] Legecestrensis episcopus quartus, diem clausit extremum, cui Unwona successit. Est enim Legecestria civitas antiqua a rege Britonum Leir nuncupata. Hujus autem episcopus primus ex Anglis fuit nomine Totta, secundus Eadbertus, tertius Werebertus, quartus Unwona, qui cum Offa, rege Merciorum, et Hunberto, Lichesfeldensi archiepiscopo, quem quidam Berthun, sillaba transposita, appellant, inventioni beati protomartyris Albani cum cæteris episcopis legitur affuisse; sed hæc infra.

Vita Offæ, p. 22. G. Mon. ii. 11. Malmesb. G. Pont. iv. 176, p. 311. Vita Offæ, p. 22.

p. 114.

Continuatio.

Catterick burned by Beornred. His death.

Anno Domini DCCLXIX. Cataracta civitas igne cremata est a Beornredo tyranno, rege Merciorum deposito;[2] sed ipse infelix eodem anno, justo Dei judicio, incendio periit. Simeon, p. 663 E.

Karolus, rex Francorum, Saxones bello stravit.

Defeat of the Saxons by Charles the Great.

Anno Domini DCCLXX. Karolus,[3] rex Francorum, collecta manu valida, Saxonum gentem bello aggressus est, multisque ex principibus suis ibidem interfectis, cum victoria tamen reversus est. Id. p. 664 A.

Falling stars.

Eodem[4] anno stellæ de cælo cadere terribiliter visæ sunt.

Item.

Offa reduces the [Hestingis]. Death of Carloman. Charles the Great.

Anno Domini DCCLXXI. Offa, rex Merciorum, Est-Anglorum[5] gentem armis subegit. Quo etiam anno Karolus, rex Francorum, subita morte præventus expiravit; cui Karolus frater ejus, cum dimidium patris antea obtinuisset principatum, totius regni monarchiam et populorum acclamationem adeptus est. Simeon, p. 664 A.

---

[1] Wereberht is placed after Unwona, by Flor. Wig. p. 624 B., as well as by Malmesb. u. s.

[2] *rege . . . deposito*] Inserted by the compiler. The editions of Simeon (including Mr. Hinde's) read *Earnredo* for *Beornredo*. See Hinde's note, p. 23 *w*.

[3] This belongs to the year 772. It is taken directly from Simeon, who mentions the death of Carloman in 771, in which the compiler follows him.

[4] This is peculiar to the compiler.

[5] *Est Anglorum*] Hestingorum, Simeon.

Continuatio historialis. A.D. 772.

Vit. Pontif. Anno Domini DCCLXXII. Defuncto Papa Stephano, Adrianus primus successit ei, annis viginti tribus, decem mensibus, et diebus octodecim. Pope Adrian I.

Anno Domini DCCLXXIII. Ealdredus, rex Northanhumbrorum, ex hac vita transiens,[1] Ethelredum habuit successorem. Eodem anno Offa, rex Merciorum, contra Kentenses pugnavit apud Ottanforde; sed tandem horrenda clade hinc inde peracta, belli tamen successibus Offa clarus refulsit, et cum triumpho recessit. Hen. Hunt. p. 730 D. Kings of Northumbria. Battle of Otford.

De cronicis Sigiberti, scilicet de anno Domini DCCLXXIII.

Sigeberti Auctarium Aquicinense (Migne's Patrologia, clx. col. 269). Eodem anno Adrianus Papa ad tuendas res ecclesiæ Karolum Romam accersit. Quo pergens Papiam obsedit, ibique relicto exercitu, Romam pervenit, sanctamque ibidem resurrectionem peregit. Postea rediens Papiam cepit, iterumque Romam rediit. Synodum constituit cum Adriano Papa aliisque centum quinquaginta tribus religiosis episcopis et abbatibus. In qua Adrianus Papa cum universa synodo dedit ei jus eligendi Pontificem et ordinandi Apostolicam sedem, dignitatem quoque patriciatus. Insuper archiepiscopos et episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere diffinivit, et ut nisi a rege laudetur et investiatur episcopus, a nemine consecretur, omnesque huic decreto rebelles anathematizavit, et nisi resipiscerent eorum bona jussit publicari. Charles goes to Rome, and takes Pavia. Synod in Rome. The right of electing the Pope and of investitures given to Charles.

Karolus Ticinam urbem cepit.

Simeon, p. 664 C. Anno Domini DCCLXXIV. Karolus, rex Francorum potentissimus, nobilissimam Longobardorum urbem Ticinam obsidione vallavit, quam cum rege Desiderio cepit et Italiam totam suo imperio adjecit. Capture of Pavia and reduction of Italy by Charles.

De confœderatione inter Karolum et Offam regem facta.

Malmesbur. Gesta Anno Domini DCCLXXV. Offa, rex Merciorum, undique vicinos reges amicos sibi concilians, ne hostes ei forent extranei, Presents sent to

[1] An error due to the compiler; all the chroniclers speak of Alchred being expelled, not dying, this year.

A.D. 775. Charles by Offa.

qui in regibus propinquis tot patravit offensas, Karolum magnum, regem Francorum, frequentibus exeniis amicum facere curavit.[1] Inimici autem antea erant ad invicem, ita ut in alterutris regnis etiam negotiatorum commeatus utrobique prohiberentur; sed ex litteris Karoli magni, Francorum regis, inter eum et Offam firmum amicitiæ fœdus fuisse compactum ostenditur evidenter:[2]

Regum, i. 90, p. 127.

Letter of Charles to Offa.

"Karolus, gratia Dei rex Francorum et Longobardorum et "patricius Romanorum, viro venerando et fratri carissimo, "Offæ regi Merciorum, salutem. Primo gratias agimus omni-"potenti Deo de catholicæ fidei sinceritate, quam in vestris "laudabiliter paginis reperimus exaratam. De peregrinis "vero, qui pro amore Dei et salute animarum suarum bea-"torum Apostolorum limina desiderant adire, cum pace sine

Malmesbur. Gesta Regum, i. 93, p. 128. Also Vita Offæ, p. 20.

Meaning of Offa's gifts.

[1] Nota quid signent Karoli dona.

A Karolo dona data sunt Offæ, mucro, zona,
Cingat ut imbelles clemens feriatque rebelles;
Pallia donantur velut his secreta tegantur;
Tiro mucrone sed et utens munere zonæ
Indomitos punit, pronos sibi nectit et unit,
Palliat arcana ne signent pallia vana.

Minatur degeneribus convalescens. Fit miles. Triumphat. Communi assensu consecratur in regem feliciter. Karolus rex Francorum ipsum jam timet et muneribus veneratur.

Offa restauratus regali stirpe creatus *
Erigitur, spernit quæ degenerantia cernit.
Armis donatur, Cato,† Mars,‡ Paris § hinc reputatur
Quo floret tuta duce Mercia lege statuta;
Ense superborum vices reprimens dominatur,
Hunc rex Francorum Karolus timet et veneratur.
Communi voto cum clero Mercia toto
Offæ concedit sese cui mitis obedit;
Ergo coronatur, ex tunc rex jure vocatur.

[2] Par. has here in the margin: "Verte duo folia et invenies hanc "epistolam in inferiori margine folii "bene et vere scriptam." The letter is here printed from this latter copy in p. 118, which agrees with that in Malmesbury and in the Life of Offa. Part of the letter is also given by Diceto, col. 608 (Twysden). The variations in the copy preserved by the original compiler are denoted by A.

* Vel, Offa recordatur quod ab indignis reprobatur.

† Sapiens et moralis.

‡ Bellicosus.

§ Elegans et pulcher.

Malmesb. Gest. Reg. i. 93, p. 129. "omni perturbatione vadant; sed si aliqui non religioni ser
"vientes, sed lucra sectantes, inveniantur inter eos, locis
"opportunis statuta solvant thelonea; negotiatores quoque
"volumus, ut ex mandato nostro patrocinium habeant in regno
"nostro legitime;[1] et si in aliquo loco injusta affligantur
"oppressione, reclament se ad nos vel nostros judices, et
"plenam jubebimus inde justitiam fieri. Cognoscat quo-
"que dilectio vestra, quod aliquam benignitatem de dalmati-
"cis[2] nostris vel palliis ad singulas sedes episcopales regni
"vestri, vel[3] Ethelredi direximus, in elemosinam[4] domini
"Apostolici[5] Adriani, deprecantes, ut pro eo intercedi[6] jube-
"atis; nullam[7] habentes dubitationem beatam illius animam
"in requiem esse, sed ut fidem et dilectionem ostendamus
"in amicum nobis carissimum; sed et de thesauro humana-
"rum rerum, quem Dominus Jesus nobis gratuita pietate
"concessit, aliquid per metropolitanas civitates direximus;
"vestræ quoque dilectioni unum baltheum et unum gladium
"Huniscum et duo pallia serica duximus destinanda. Valete."

A.D. 775. Letter of Charles to Offa.

De signis cœlestibus.

Hen. Hunt. iv. p. 730 D. Anno Domini DCCLXXVI. Visa sunt in cælo rubea signa post occasum solis et horrenda; et serpentes visi sunt in Suth-sexe, cum admiratione magna, ac[8] si de terra scaterent.

Signs in the sky. Serpents in Sussex.

Leo Zacarus imperavit.

Sigebert, col. 148. Anno Domini DCCLXXVII. Mortuo imperatore Constantino, Leo Zaccarus[9] Romanum adeptus imperium imperavit annis quinque.

Leo IV. (Chazarus) emperor.

Continuatio historialis.

Simeon, p. 664 D. Hen. Hunt. iv. p. 730 E. Anno Domini DCCLXXVIII. Pethwinus Witernæ, id est Candidæ Casæ, episcopus, tredecimo episcopatus sui anno diem clausit extremum; cui Ethelbertus successit. Eodem anno Ethelwoldus et Herebertus, duces de regno Northanhumbrorum, contra regem suum rebellantes occiderunt Ealdulfum,

Bishops of Whithern. Death of Ealdulf at Kingscliff,

---

[1] *in regno nostro legitime*] in regitime, A.

[2] *dalmaticis*] dalmatistis, A.

[3] A. inserts *regni regis.*

[4] *in elemosinam*] So Par. A. has *expectamus ex elemosina.*

[5] *Apostolici*] Papæ, A.

[6] *intercedi*] intercedere, A.

[7] *nullam . . carissimum*] om. A.

[8] *ac . . scaterent*] Introduced by the compiler.

[9] *Zaccarus*] *i.e.* Chazarus. This name is not in Sigebert, nor in Hugo, nor the Historia Miscella.

A.D. 778. and of Cynewulf and Ecga. Alfwold king of Northumbria.

principem exercitus regis Ethelredi, apud Cunesclive,[1] et postea idem duces regis Kinewlf[2] et Eggen ingenti prælio peremerunt; rex autem Ethelredus fugit a facie eorum, et constituerunt regem Alfwoldum, qui decem annis regnavit. Hen. Hunt. iv. p. 730 E.

Offa rex castrum de Bensintona cepit.

Capture of Bensington by Offa.

Anno Domini DCCLXXIX. Offa, rex Merciorum strenuissimus, pugnavit contra Kenulfum, regem Occidentalium Saxonum, in obsidione castri de Bensintona; sed Kenulfus martis casu minoratus a loco per fugam recessit, et invictus Offa castrum in sua recepit. Id.

Continuatio.

Exile of Alchred of Northumbria.

Anno Domini DCCLXXX. Ethelredus,[3] rex Northanhumbrorum depositus, primo in urbem Bebbam et post ad regem Pictorum nomine Kinothum decessit, ubi et finem vitæ terminavit. Simeon, a. 774, p. 664 B.

Bellum inter Northanhumbros exactum est.

[Beorn] burnt by the Northumbrians. Bishops of Lindisfarne.

Anno Domini DCCLXXXI. Principes Northanhumbrorum quendam consulem, et justitiarium suum, plus æquo severiorem, in suis ædificiis[4] combusserunt. Quo etiam anno, defuncto Kinewlfo, Lindisfarnensi antistite, Higbaldus successit. Hen. Hunt. p. 731 A. Simeon, p. 665 A.

Continuatio. Hirene imperavit.

Irene empress.

Anno Domini DCCLXXXII. Hyrene cum filio Constantino imperium Romanum annis decem gubernavit.[5] Sigebert, col. 149.

---

[1] *Cunesclive*] Kingsclive, Hunt.; Cyningenclife, A.-S. Chron. Mr. Hinde thinks the compiler intends Conniscliffe-on-the-Tees by this. (Symeon of Durham, p. 25, note *h*.)

[2] *Kinewlf*] Kinewlfi, A.

[3] *Ethelredus*] An error for *Alcredus*. The compiler has been misled by finding the mention of the death of Eadwlf in Simeon in the year 774, confusing him with the Aldwlf or Aldulf mentioned by Simeon and Huntingdon in 778, and therefore supposing that the king whose exile is thus given by Simeon was the same as the Ethelredus whose exile Simeon mentions in 779 and Huntingdon in 778.

[4] *in suis ædificiis*] Introduced by the compiler. The A.-S. Chronicle has *on Sele-tune*.

[5] Par. inserts in the margin: "Nota hæc ex cronicis Sigisberti "[col. 149]. Eodem anno Constantinopoli quidam laminam auream invenit, et in ea virum jacentem cum hac scriptura, Christus "nascetur ex Virgine Maria, et "credo in eum. Sub Constantino "et Hirene imperatoribus, O Sol, "iterum me videbis. De anno "DCCLXXXII." Prophecy of the Nativity.

Hen. Hunt. iv. p. 731 A.

Anno Domini DCCLXXXIII. Alfwoldus, rex Northanhumbrorum, misit Romam propter pallium, et dedit illud archiepiscopo.[1] Quo etiam anno, defuncto Alcmundo Haugustaldensi episcopo, Thibeccus successit.

A.D. 783. The pall sent for by Alfwold. Bishops of Hexham.

Wibertus obiit, Sireburnensis episcopus.

Flor. Wig. MS. A. a. 816, p. 547.[3]

Anno Domini DCCLXXXIV. Wilbertus, Sireburnensis antistes,[2] obiit,[3] et Eastanus successit.

Bishops of Sherborne.

Karolus duces Saxonum ad fidem convertit.

Sigebert, col. 149.

Anno Domini DCCLXXXV. Withichindus et Albion, duces Saxoniæ infideles, Karolo reconciliati baptizantur.

The Saxon leaders baptized.

Kinewlfus rex interficitur.

Hen. Hunt. iv. p. 731 A.

Anno Domini DCCLXXXVI. Kinewlfus, rex Occidentalium Saxonum, cum regnasset viginti sex annis [et] contra Britones et alios multos prælia plurima laudabiliter commisisset, exulavit tandem juvenem quendam, nomine Kinehardum fratrem Sigeberti regis, quem Kinewlfus a regno, ut superius relatum est, privaverat, habens illum suspectum ne aspiraret ad regnum, vel denique necem fratris sui in ipsum vindicaret. Kinehardus vero tempori cedendum credens, dissimulans animo, quasi volens aufugit; sed mox cum furtivis prædonum conventiculis, nemorosa petens abdita, in insidiis multis expectabat diebus propter proverbium, quo dicitur,

Cynewulf, king of Wessex, slain by Cynehard.

Malmesbur. Gesta Regum, i. 42, p. 57.

(Not in Malmesbury.)

Quod non longa mora dare solet, dat brevis hora.

Malmesbur. Gesta Regum, i. 42, p. 58.

Interea dum rex Kinewlfus alienis amoribus serviens, in villa quæ Meritona[4] dicitur, furtivæ veneri indulgeret, et hoc a Kinehardo supradicto compertum fuisset, cum suis complicibus domum foris obsedit; sed rex, qui cum parvo comitatu et quasi solus advenerat, ut se ab hostibus undique vallatum comperisset, ostia domus obclusit, sperans latrones vel terrere imperio vel mulcere alloquio, sed frustra; nam cum a multitudine rex circumventus fuisset, dum cedere hostibus damnum gloriæ suæ arbitraretur, defensioni vacans ipsum Kinehardum crudeliter vulneravit; hoc autem viso, Kinehardus cum suis in regem irruens, ipsum interfecit. Pauci quoque ex clientela regis,

p. 115.

---

[1] *i.e.* Eanbald I., archbishop of York.

[2] *antistes*] antistites, A. This entry is altogether misplaced.

[3] *obiit*] esse, A.

[4] The mention of Merton comes from Hunt. p. 731 B.

A.D. 786. qui aderant, dum non manus dare, sed dominum suum vindicare intendunt, omnes fuerunt pariter obtruncati. Continuo fama dilabitur ad principes perempti regis, qui non longe excubias agebant, inter quos Osricus major cæteris socios hortatur ne tantam ignominiam inultam dimitterent; strictis ensibus irruunt in hostes. Kinehardus hoc videns cognationem prætendit, multa pollicetur, sed ubi nihil proficit, suos ad resistendum accendit; tandem regiis ministris justa proveniente victoria, Kinehardum cum suis omnibus peremerunt. Corpus vero regis Wintoniæ sepultum est, Kinehardi autem apud Rependune,[1] quod tunc nobile cœnobium erat et famosum.

Malmesb. Gest. Reg. i. 42, p. 58.

Death of Cynehard.

Brithricus rex West-Saxonum constituitur.

Beorhtric succeeds Cynewulf.

Anno Domini DCCLXXXVII. Defuncto rege Occidentalium Saxonum Kinewlfo, Brithricus filius ejus successit in regnum sedecim annis.

Hen. Hunt. iv. p. 731 C.

Bishops of Dorchester.

Quo utique anno, defuncto Celdulfo[2] Dorkecestrensi episcopo, Aldulfus successit.

Sanguis de cœlo pluit.

Prodigy. Death of Q. Ricdritha.

Anno Domini DCCLXXXVIII. Sanguis de cælo in terram profluxit, et regina Ricdritha diem extremum clausit.

Sigebert, col. 150. Simeon, p. 666 D.

Adrianus Papa.

Council of Cealchyth.

Anno Domini DCCLXXXIX. Adrianus Papa legatos misit in Britanniam ad fidem, quam Augustinus prædicaverat, renovandam. Ipsi vero a regibus cum clero et populo honorifice suscepti super stabile fidei fundamentum pulchre ædificaverunt, Christi gratia cooperante. Tenuerunt autem concilium apud Chalchuthe, ubi Lambertus, archiepiscopus Cantuariensis, partem sui episcopatus archiepiscopo Lichesfeldensi resignavit: in illo quoque concilio Offa, rex Merciorum potentissimus, in regem fecit[3] solemniter coronari Egfridum, filium suum primogenitum, qui deinceps cum patre, juvenis piissimus et animo nobilissimus, usque ad finem vitæ ejus regnavit.

Hen. Hunt. iv. p. 731 C. Vita Offæ, ii. p. 25.

Ecgfrith crowned in Offa's lifetime.

Id. p. 26.

---

[1] Repton. The A.-S. Chronicle says Axminster, p. 332.

[2] This is most probably a careless copy of the entry in Flor. Wig. MS. A. p. 546[2], "Defuncto Higberhto "Licetfeldensi episcopo, successit "Aldulfus." There is also probably some confusion with Aldulf, bishop in Lindsey in 750, and Aldulf, bishop of Mayo, consecrated in 786. See Stubbs's note to Hoveden, a. 786, i. p. 11, note 3.

[3] *fecit*] fecere, A.

Simeon, p. 667 A. Eodem anno rex Northanhumbrorum Alfwoldus, conspiratione facta ab ejus patricio, Sigan nomine, miserabili morte occisus est juxta Murum, cujus corpus in ecclesia Haugustaldensi sepultum est. In loco autem, quo rex præfatus interfectus fuit, a plurimis visa est cælitus lux emissa, cujus rei novitate a fidelibus loci illius ecclesia constructa est, [et] in honorem Dei ibidem et sanctorum Cuthberti et regis Oswaldi consecrata est. Flor. Wig., App., p. 640 A. Successit ei in regnum Osredus, filius Alcredi, trinepos[1] Idæ regis, uno anno. A.D. 789. Murder of Alfwold, king of Northumbria. Osred succeeds.

Crux apparuit in vestimentis hominum.

Hen. Hunt. iv. p. 731 D. Anno Domini DCCXC. Apparuit signum crucis in vestibus hominum, quod dictu et auditu mirabile fuit. Illud enim factum credimus ad præmunitionem gentium regionis, ut plagam Danorum, quæ proxime secuta est, possent evitare. Portent.

Rex Brithricus filiam Offæ regis duxit.

Malmesb. Gesta Regum, i. 43, p. 59. Anno Domini DCCXCI. Rex Occidentalium Saxonum Brithricus, ut ampliorem gratiam apud propinquos inveniret, filiam Offæ regis Merciorum, eo tempore potentissimi, in conjugium accepit; cujus affinitate fultus Egbertum solum regalis prosapiæ superstitem, quem regni sui utilitatibus futurum metuebat hostem, in Franciam fugavit. Quo expulso rex securo vacabat otio, cum gens Danorum piratica rapina vivere assueta, tribus advecta navibus, pacem provinciæ perturbavit. Istos[2] quoque quasi exploratores advenisse suspicandum est, ut ubertatem patriæ explorarent, sicut postea Danorum multitudo superveniens, quæ totam replevit Britanniam, luce clarius demonstravit; tunc vero furtive appulsi, regiam villam, quæ prope erat, aggressi, villicum regis, qui eis ad pugnam occurrit, peremerunt. Hen. Hunt. iv. p. 731 E. Hic primus ex Angligena natione interfectus est, sed multa postmodum ex eis milium milia corruerunt; Malmesb. Gest. Reg. i. 43, p. 60. tandem a multitudine populorum occurrenti excussa Danorum præda, ad naves fugere compulerunt. Marriage of Beorhtric with Eadburh, daughter of Offa. Ecgberht banished. First arrival of the Danes.

Rex Osredus a regno suo fugatur.

Hen. Hunt. iv. p. 732 A. Anno Domini DCCXCI.[3] Rex Osredus dolo suorum a regno fugatus est, cum anno uno regnasset, [et] Ethelredus, filius Mol, Osred expelled.

[1] *trinepos.*] This error for *trinepotis* arises from joining together two sentences of Flor. Wig. App. p. 640 A.

[2] *Istos*] Istis, A.

[3] Sic. In O. W. the numbering 783 occurs twice, and thus they agree again here. A. had originally two years numbered 786; Paris has altered them up to 791, leaving two thus numbered.

A.D. 791. Æthelred Mol. Osred slain. Synod at Finchale under archbp. Eanbald.

in regno substitutus. Hoc quoque anno, qui quartus est postquam Osredus primo rex fuerat, cum viribus congregatis rediret, ut Ethelredum, per quem expulsus fuerat, a regno expelleret, inter eundum captus est apud Tinemutham et occisus. Eodem anno[1] congregata est synodus in loco qui Finchale dicitur, præsidente archiepiscopo, cum suis suffraganeis episcopis et aliis multis. Hen. Hunt, iv., p. 732 A. Simeon, p. 670 A.

Continuatio. Constantinus imperavit.

Constantine VI. emperor. Synodal letter sent by Charles on image worship. Letter of Alcuin. Marriage of Æthelred and Ælflæd.

Anno Domini DCCXCII. Constantinus Romanum adeptus imperium septem annis imperavit. Eodem anno Karolus, rex Francorum, misit librum synodalem ad Britanniam, in quo veræ fidei multa reperta sunt obviantia, et eo maxime quod pæne omnium Orientalium doctorum unanimi assertione est diffinitum, imagines adorare debere, quod omnino ecclesia catholica execratur; contra quod Albinus scripsit epistolam, ex auctoritate divinarum scripturarum mirabiliter dictatam, illamque cum eodem synodali libro in persona episcoporum ac principum idem Albinus ad regem attulit Gallicanum. Eodem anno Ethelredus, rex Northanhumbrorum, Ælfledam regis Offæ filiam uxorem accepit. Sigebert, col. 151. Simeon, p. 667 D. Id. p. 667 E.

De Sancto Alberto rege et martyre.

Murder of Æthelberht, king of the East Angles.

Eodem tempore rex Orientalium Anglorum Albertus,[2] filius regis Ethelredi, a finibus regni sui, matre multum inhibente, egressus, venit ad Offam, regem Merciorum potentissimum, petens ab eo ut filiam suam[3] ei daret matrimonio copulandam. Offa vero rex nobilissimus et genere clarissimus, cum dicti regis adventus causam cognovisset, suscepit illum cum maximo honore in palatio regio, et tam ipsi regi quam commilitonibus qui cum illo advenerant, omne quod potuit humanitatis

---

[1] This is given in 798 by Simeon. The identification of the place seems due to the compiler. It is *Wincanhalth* in Simeon (ed. Hinde, p. 35).

[2] *Albertus*] So altered from Ethelbertus. These first two paragraphs are due to the compiler. See the life extracted by Richard of Cirencester, i. p. 271 (ed. Mayor).

[3] *i.e.* Æthelthryth. Par. inserts in the margin:

"Desponsatur una filiarum regis "Offæ regi Occidentalium Brith-"rico.

"Desponsatur alia filia Offæ "Etheldredo regi Norhamhimbro-"rum.

"Albertus rex Orientalium An-"glorum postulans tertiam sibi "dari in uxorem, dolo regis, ut "dicitur, sed hoc non manifeste "verum est, dolo vero reginæ, quod "manifestius est, suffocatus est in "thalamo ipsius reginæ." This is from the Vita Offæ, p. 23.

Vita Offæ II., p. 23.

obsequium exhibebat. Offa quoque rex cum reginam suam A.D. 792.
Quendritham conveniret, et consilium quæreret de præmissis, illa hortatu diabolico succensa viro fertur taliter respondisse : "Ecce," inquit, "tradidit Deus hodie vobis inimicum vestrum, "cujus regnum tam diuturno adoptastis desiderio, ut, illo "latenter extincto, regnum ejus in jus vestrum et successorum "vestrorum transeat in æternum." Cui rex mente nimium perturbatus ex mulieris persuasione, cum indignatione ipsam increpando, respondit, "Quasi una," inquit, "de stultis mu-"lieribus locuta es; absit a me, absit tam detestabile factum, "quo perpetrato, mihi meisque successoribus foret opprobrium "sempiternum;[1]" et his dictis, rex iratus ab illa recessit. Interea, mentis perturbatione paulatim deposita, reges con- p. 116.
sederunt ad mensam, ubi regalibus esculentis refecti, in tympanis, citharis, et choris diem totum cum ingenti lætitia expleverunt. Sed regina interim malefica, a fœdo proposito non recedens, jussit in dolo thalamum more regio pallis sericis et aulæis adornari, in quo rex Albertus nocturnum caperet somnum; juxta stratum quoque regium sedile præparari fecit cultu nobilissimo exstructum et cortinis undique circumdatum, sub quo etiam malefica illa fossam parari fecit profundam, ut nefandum propositum perduceret ad effectum. Rex vero Albertus, cum post lætum diem membra sopori dare proposuisset, adductus in thalamum memoratum in sedili præfato residens, cum ipsa sella in fossæ profunditate subito præcipitatus, a lictoribus, quos regina absconderat, suffocatus est; nam ilico cum rex in foveam corruisset, projecerant super eum nefandi proditores pulvinaria cum vestibus et cortinis, ne clamans audiretur, et sic rex et martyr innocenter extinctus accepit coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se.

Murder of Æthelberht.

Id. p. 25. Hoc tandem detestabile factum, quod regina malefica in procum filiæ[2] operata fuerat, cum ad commilitones occisi regis pervenisset, ante lucem recesserunt ab aula, ne de ipsis simile fieret judicium metuentes. Offa quoque rex magnificus, cum de commisso facinore certitudinem comperisset, sese lugens, in cœnaculo recludens, per tres dies cibum non gustavit; sed tamen, licet a morte regis haberetur immunis, missa expeditione non modica, regnum Orientalium Anglorum suo imperio copulavit. Sanctus autem Albertus, dum inhoneste tumulatus, omnibus latebat incognitus; donec corpus ejus, cælesti lumine declaratum, a fidelibus inventum et apud Herefordensem delatum civitatem, nunc sedem episcopalem, miraculis exornat et virtutibus illustrat.

The kingdom of the East Angles seized by Offa.

Æthelberht's body brought to Hereford.

[1] *sempiternum*] om. W.

[2] *in procum filiæ* is from Malmesbury, Gesta Pontif. iv. 170, p. 305.

A.D. 793.

De morte Lamberti, Cantuariensis archiepiscopi.

Death of archbishop Jaenberht. Æthelheard archbishop. Baldwulf bishop of Whithern.

Anno Domini DCCXCIII. Lambertus, Cantuariensis archiepiscopus, cum viginti septem annis [sedem laboriose] nimis tenuisset, diem clausit extremum; quo apud Sanctum Augustinum sepulto in capitulo, Hathelardus, Wentanæ civitatis[1] episcopus, tredecim annis successit. Eodem anno Eanbaldus, Eboracensis archiepiscopus, Baldulfum[2] apud Witerne, quæ[3] Latine "Candida Casa" dicitur, episcopum consecravit.

Malmesb. Gest. Pontif. i. 8, p. 17. Hen. Hunt. iv. p. 732 n.

De inventione Sancti Albani, Anglorum prothomartyris.

Translation of S. Alban by Offa.

Eodem anno Offa, Merciorum rex potentissimus, cum in urbe Bathonia residens post diei laborem noctis quietem in stratu regio caperet, angelo nuntiante, divino est admonitus oraculo, ut sanctum Dei, Anglorum sive Britonum prothomartyrem Albanum, de terra levaret et reliquias ejus in scrinio dignius collocaret. Rex vero divinis illico studens obtemperare præceptis, accito Humberto, Merciorum archiepiscopo, cujus sedes apud Lichesfeld nuper ab eodem rege fuerat constituta, divinam ei voluntatem indicat de præmissis. Tunc archiepiscopus memoratus, assumptis continuo secum Ceolwlfo Lindesiensi et Unwona Legecestrensi episcopis, suis suffraganeis, cum innumera utriusque sexus et diversæ ætatis multitudine, regi die sibi statuta apud Verolamium occurrerunt. Rex vero, dum illuc iter expediret, lucis radium, in modum ingentis faculæ, cælitus emissum super locum sepulchri quasi fulminare[4] conspexit; hoc quoque divino ab omnibus miraculo conspicato, tali indicio exstiterunt de visionis veritate certiores effecti. Tunc populo in jejuniis, eleemosynis et orationibus sanctificato, antistites sacri sacerdotalibus adornati infulis affore sibi beati martyris auxilium flagitabant. Fuerat namque locus et memoria martyris post adventum Sancti Germani, Autissiodorensis episcopi, qui cum beato Lupo, Trecasinæ urbis episcopo, ad exstirpandam hæresim Pelagianam in Britanniam venerant, annis circiter trecentis quadraginta quatuor omnino deleta; siquidem gens pagana Saxonum, Jutorum, et Anglorum, Britonibus expulsis, Britanniam subjugaverant, ut superius constat prolixius exaratum, mox agros depopulantes, ignem in civitates et oppida accumulantes, sacras ecclesias solo tenus complanantes, sacerdotes detruncantes, cunctam pæne superficiem insulæ a mari usque ad mare immisericorditer deleverunt. Hac

Vita Offæ II., p. 26.

---

[1] *civitatis*] civitate, A.

[2] *Baldulfum*] om. O. W.

[3] *quæ . . . dicitur*] Introduced by the compiler.

[4] *fulminare*] Altered to *fulminaret* in A.

Vita Offæ II., p. 27. — A.D. 793. Translation of S. Alban.

itaque tempestate, ecclesia beati Anglorum prothomartyris Albani, quam Beda in Anglorum historia, post passionem ejusdem martyris, miro tabulatu lapideo scripsit fuisse constructam, inter cæteras regionis ecclesias funditus est subversa; unde et sepulchrum ejus, quod in adventu Sancti Germani, et ante a passione martyris usque ad illius patriæ desolationem, omnibus notum, et propter miraculorum frequentiam ab omnibus fuerat adoratum, tempore quo Offæ regi angelico exstitit ministerio revelatum, erat incognitum universis. Facta igitur, ut diximus, oratione a clero et populo cum elemosina et jejunio, terram percutiunt, et passim martyris sepulturam offendunt; nec fuit necesse locum diu quærere, quem divina clementia dignata est cælesti lumine revelare. Martyris igitur corpus, astante Offa rege strenuissimo, in theca lignea, in qua prius a Christi fidelibus propter barbarorum sævitiam fuerat tempore discriminis occultatum, reperiunt cum ipsis sacris omnium Apostolorum diversorumque martyrum reliquiis, quas ibi dudum Sanctus deposuerat Germanus. Movit hæc inventio tam clerum quam populum universum ad lacrimas, et ob hoc maxime, quod fidem fecit dictis[1] sanctorum patrum de reliquiis[2] simul cum corpore repertis, quas legimus ad solatium martyris ejus sacro corpori fuisse conjunctas. Quid[3] ergo? thesaurum, diu sub cespite absconditum, archiepiscopus cum suis episcopis de sepulchro levantes cum timore sancto, præcedente solenni processione, in hymnis et laudum præconiis, transtulerunt in quandam ecclesiam, olim extra urbem Verolamium in honorem beati martyris consecratam, ubi in locello, ex[4] auro et argento simul et lapidibus pretiosis fabrefacto, pia patris pignora reponuntur. Rex autem propter regale signum, ut in posterum omnibus patesceret quod a rege inunctum est corpus et regi revelata est inventio, caput circulo aureo fecit redimire.[5] Quo in loco usque in hodiernum diem divina non

---

[1] *dictis*] dominus, A., and so the Vita Offæ (ed. Wats). West. has *dictis*.

[2] *reliquiis*] reliquis, A.

[3] *Quid*] Quem, O. W.; Quem utique, Vit. Offæ.

[4] *ex . . . reponuntur*] Introduced by the compiler.

[5] This sentence is added by Paris in the margin. It is enlarged from the Vita Offæ. At the foot of the page is a picture of the martyrdom of S. Alban, and the lines:

"Albano cæso, tua sunt tibi lu-
"mina, cæsor,
"Eruta, siccata flumina, fons-
"que datur."

And at the foot of the next page, a picture of the Invention, with the legend, "Invenitur Sanctus Alba-"nus;" and over Offa's head, "Rex "Offa vel Offanus."

A.D. 793. Miracles at the tomb. desinunt celebrari miracula, sed, multis cernentibus, surdis ibi restituitur auditus, claudis gressus, cæcis visus, et omnibus cum fiducia beati martyris auxilium implorantibus, a Deo mentis et corporis impertitur desiderata salus. Acta autem sunt hæc a passione ejus anno quingentesimo septimo, ab adventu Anglorum in Britanniam trecentesimo quadragesimo quarto, indictione prima, kalendis Augusti. Vita Offæ II., p. 27. Id. p. 28. p. 117.

Ut rex Offa Romam pergens pratum peregrinis emerit.

Offa's council and journey to Rome. His ita gestis convocat rex ibidem provinciale concilium, et cum archiepiscopo Humberto, suisque suffraganeis et primatibus universis, cum quibus tractat de conventu monachorum in loco illo congregando atque cœnobio privilegiando, ubi prothomartyris regni sui reliquias invenit, et quem locum suo sanguine consecravit. Placet omnibus regis propositum, eique episcoporum laudat concilium,[1] ut auctoritate Romani pontificis canonizetur, simul et privilegietur monasterium in honorem martyris noviter construendum; et hæc omnia ut digniorem sortiantur effectum, consulitur, ut per legatos a latere regis destinatos, aut in propria persona, rex ipse super his cum curia tractet Romana. Rex vero suorum adquiescens consilio laboriosum arripuit iter, ut sicut beatus Albanus prothomartyr refulsit Anglorum, ita monasterium ejus omnibus regni cœnobiis possessionibus simul et libertatibus præferretur. Id.

He crosses to Flanders, and buys certain meadows there, Igitur rex mare ingressus ad portum in Flandria desideratum applicuit, veniensque ad quoddam oppidum Monasteriolum nuncupatum,[2] hospitandi gratia illuc divertit, ubi jumentis suis pabula non inveniens, miratur valde, quoniam locus ille pratorum copia conspicitur abundare; quærit ergo rex, cujus sint prata illa? Sed responsum accepit, quod dominos plures haberent. Jubet autem rex, ut omnes compareant in conspectu ejus, et de pratis distrahendis admoneant venientes; indignantur[3] non modicum qui hæc audiunt, asserentes sufficienter pratorum dominos in rebus temporalibus abundare. Cumque tandem nobiles illi ad regis præsentiam perducti fuissent, convenit eos de pratis distrahendis; quos cum audisset in omnimodis abundare divitiis, "Non sic," inquit rex, "abundatis, quin possitis amplius abundare. Nos "prata vestra comparabimus, non secundum eorum æstima"tionem, sed juxta vestram voluntatem; nec erit ulla diffi- Id.

---

[1] *laudat concilium*] consulit prudentia, Vit. Offæ, which explains *ei*.
[2] *nuncupatum*] om. O. W.
[3] *indignantur . . . abundare*] not in the Vit. Offæ.

Vita Offæ II., p. 28. (Not in Vit. Offæ.)

A.D. 793.

"cultas de pretio, licet nulla propitiatio[1] sit in distrahendo." His auditis, omnes cupiditate victi, a rege pro sua voluntate, pro pratis pretium[2] acceperunt; quo facto, rex prata illa consecrat, et transeuntibus peregrinis omnibus regali munificentia confirmat, quatinus peregrini in illis locis pro tempore vel herbam vel fœnum in perpetuum habeant sine pretio, unde jumenta sua sustineant, ex regis beneficio.

which are given for the use of pilgrims.

Ut rex Offa Romam perveniens cœnobium beati Albani [privilegiaverit].[3]

Id. p. 29.

Innumerata[4] denique soluta pro distractione pratorum pecunia, a loco rex progreditur, et Romam tandem perveniens, optata Apostolorum limina conterit, et diversorum loca sanctorum pia devotione percurrit. Deinde Adriano summo Pontifici sui causam adventus denuntians, et de loco simul et beato Albano canonizando cœnobioque construendo devote preces porrigens, petitioni suæ Romanam de facili curiam inclinavit, et ex hoc præcipue, quod martyris inventio cælitus sit edocta. De monasterio fundando et ab omni episcoporum subjectione emancipando curiam consulit, cui Romanus Pontifex taliter respondit: "O fili carissime Offa, rex Anglorum potentissime, "devotionem tuam circa regni tui prothomartyrem non mediocriter commendamus, et monasterio construendo illudque "privilegiando petitioni tuæ assensum gratanter præbemus, "injungentes tibi in tuorum remissionem peccatorum, ut rediens ad terram tuam, consilio episcoporum et optimatum "tuorum, quas volueris possessiones sive libertates beati Albani monasterio conferas, et tuo privilegio inde facto nos "originale tuum privilegio nostro roborabimus consequenter; "et monasterium illud in specialem Romanæ ecclesiæ filiam "adoptabimus, et nostro illud apostolatui subiciemus, nullo "episcopo sive archiepiscopo mediante."[5]

His arrival at Rome.

Grant of Pope Adrian I. to the monastery of S. Alban.

---

[1] *propitiatio*] propriatio, Vit. Offæ.

[2] *pratis pretium*] pretium pratis, A.

[3] *privilegiaverit*] So the Vita Offæ. It is also omitted in W.West.

[4] *Innumerata*] Dinumerata, O.W., as the Vit. Offæ. Paris inserts *soluta*, to make up the sense, evidently not knowing *Dinumerata* was the true reading.

[5] Par. inserts in rubrick in the margin:
"Ante hæc confecta fuit carta "nostra magna quam confecit rex "Offa de fundatione et possessionibus ecclesiæ Sancti Albani, quæ "potest sciri per verba cartæ illius, "quam ipse propria manu signavit "faciens crucem in principio au"ream."

A.D. 793.

Gift of Offa to the English school at Rome.

His igitur auditis, rex, quid digne tantæ largitati rependere valeat, secum pertractat; tandem divina regem inspirante gratia invenit salubre consilium, et in die crastina scholam Anglorum, quæ tunc Romæ floruit, ingressus, dedit sibi ad sustentationem gentis regni sui illuc venientis, singulos argenteos de familiis singulis, omnibus in posterum diebus, singulis annis; quibus videlicet sors tantum contulit extra domos[1] in pascuis, ut triginta argenteorum pretium excederet; et hoc tali largitate obtinuit, ut de regno Angliæ nullus publice pœnitens pro executione sibi injunctæ pœnitentiæ subiret exilium. Celebrata igitur donatione prædicta, et suscepta confessione a Papa peccatorum remissione, similiter cum summi Pontificis benedictione, ad propria rex magnificus remeavit. Vita Offæ II., p. 29.

The monastery of S. Alban's founded by Offa.

Tunc congregato apud Verolamium episcoporum et optimatum suorum concilio, unanimi omnium consensu et voluntate beato Albano amplas contulit terras et possessiones innumeras, quas multiplici libertatum privilegio insignivit. Monachorum vero conventum ex domibus bene religiosis ad tumbam martyris congregavit et abbatem eis nomine Willegodum præfecit, cui cum ipso monasterio omnia jura regalia concessit. Id. p. 30.

Nota amplitudinem regni regis Offani vel Offæ.

Dominabatur Offa rex magnus in viginti tribus provinciis, quas Angli "sciras" appellant, id est, in (i.) Herefordensi, cujus episcopus sedem habet in eadem urbe; in provinciis (ii.) Wigornensi et Glovernensi, quarum episcopus sedem habet in Wigornia; in (iii.) Warewicensi, (iv.) Cestrensi, (v.) Stafordensi, (vi.) Scrobesbernensi et (vii.) Derebiensi, quarum episcopus sedem habet in Lichesfeld; in (viii.) Legecestrensi, cujus episcopus in eadem urbe sedem habet; in (ix.) Lincolnensi, cujus episcopus sedem habet in Lindesia; (x.) Norhamtonensi, (xi.) Oxoniensi, (xii.) Buckingehamensi, (xiii.) Bedefordensi, (xiv.) Huntendunensi, (xv.) Canbregensi, et dimidia Hertfordensi, quarum episcopus apud Dorkecestriam sedem habet; in provinciis (xvi.) Essexiæ et (xvii.) Middelsexiæ, et dimidia (xviii.) Herefordensi, quarum antistes sedem habet in urbe Londoniarum; in (xix.) Norfolc et (xx.) Suthfolc duo sunt episcopi, unus Helmhamensis, et alter Domucensis; dominabatur etiam (xxi.) Snotingensi provinciæ, cujus Christianitas ad archiepiscopum Eboracensem spectat. Ex his omnibus provinciis dedit rex præfatus denarium beati Petri, ut[2] prædictum est, quod Anglice "Romscot" appellatur. Id.

---

[1] *domos*] domibus, A. W.

[2] *ut . . . appellatur*] Introduced by the compiler.

De possessionibus ab Offa monasterio Sancti Albani collatis. A.D. 793.

Vita Offæ II., p. 31. Dedit præterea Offa, rex potentissimus, beato prothomartyri Albano villam suam dominicam, quæ viginti ferme miliariis a Verolamio distat et "Wineslawe" nuncupatur, et tantundem per circuitum,[1] sicut usque hodie scripta regis testantur, quæ in præfata basilica continentur; quæ videlicet basilica tanta libertate previlegiata refulget, ut ab Apostolica consuetudine et redditu qui "Romscot" dicitur, cum neque rex, neque archiepiscopus vel episcopus, abbas vel prior, aut quilibet in regno ab illius solutione sit immunis, ipsa quidem sola quieta est; in presbyteros autem et laicos totius possessionis suæ abbas, vel archidiaconus monachus sub ipso constitutus, jus pontificale exercet, ita ut nulli archiepiscopo vel episcopo aut legato, nisi summo tantum pontifici, subjectionem[2] impendat. Hoc quoque sciendum est, quod Offa rex magnificus, tempore quo beati Petri vicario, Romanæ urbis Pontifici, redditum statutum, id est Romscot, de regno suo concessit, ipse a Pontifice Romano impetravit, ut ecclesia beati Albani Anglorum prothomartyris eundem Romscot ab omni Hertfordensi provincia, in qua sita est ecclesia sæpedicta, fideliter colligeret, et collectum in usus proprios remitteret. Unde et ipsa ecclesia, sicut a rege omnia jura regalia, ita habet abbas loci illius, qui pro tempore fuerit, pontificalia ornamenta. Et hæc de Sancto Albano ad tempus dicta sufficiant.[3]

Demesne of Winslow given by Offa to S. Alban's.

p. 118.

S. Alban's allowed to collect and keep for its own use the Romscot from Hertfordshire.

De signis cœlestibus, quæ famem et mortalitatem præcurrerunt.

Flor. Wig. p. 546 A. Simeon, p. 667 E. Anno Domini DCCXCIV. Defuncto Humberto,[4] Lichesfeldensi archiepiscopo, Higbertus successit. Eodem anno miseram Anglorum gentem dira prodigia terruerunt; nam fulmina abominanda et dracones per aera ictusque[5] ardentes volitare videbantur, quæ signa famem validam et hominum stragem non modicam figurabant venturam; siquidem supervenientes Dani cum Norwegensibus gentem Norhanhumbrorum et Lindisfarnensium miserabiliter perimentes, ecclesias Christi cum suis habitatoribus destruxerunt. Lindisfarnensis utique insula, octo vel amplius se miliariis extendens, nobile habet monasterium, quo pater eximius antistes Cuthbertus positus erat, cum aliis præsulibus, qui ejus successores sanctissimi exstite-

Hen. Hunt. iv. p. 732 B.

Simeon, p. 668 A.

Bishops of Lichfield.

Portents.

Description of Lindisfarne.

[1] *circuitum*] circuitu, A.

[2] *subjectionem*] subjectione, A.

[3] *sufficiant*] sufficiunt, W. This sentence is introduced by the compiler.

[4] Apparently an error for Berthuno.

[5] *ictusque*] utriusque, O. W.

A.D. 794. Lindisfarne. runt. Lindis vero rivulus est, quod[1] excurrit in mare, duorum pedum habens latitudinem[2] quando minor fuerit et videri potest; sed quando æstus maris major fuerit, tunc nequit Lindis videri. Simeon, p. 668 A.

Hæc ex chronicis Eusebii.[3]

Ecgfrith succeeds Offa. Offæ regi Merciorum iv. kal. Augusti defuncto filius ejus Ecgbertus[4] in regni gloriam successit, et centum quadraginta uno diebus regnavit. Eodemque anno vitam finivit. Cui vir magnificus et sancta sobole felix Kenelphus successit, qui in pace, justicia, et pietate regni rexit gubernacula. Mortuo autem Ecgfred rege Anglorum regnavit Eadbertus, qui et Pren, tribus annis, et captus est et abductus a Kenulpho. Flor. Wig. p. 546 D. Cenwulf. Eadbriht Pren, king of Kent. Robert de Monte, col. 415.

De persecutione Constantini imperatoris.

Cruelty of Constantine VI. Anno Domini DCCXCV. Constantinus imperator multos sibi suspectos oculis privavit. Sigebert, col. 151.

Cruelty of Constantine V. to Pope Stephen II. and others. Papam Stephanum, quem per annos quadraginta carcere inclusum tenuerat, crudeli morte damnavit; et omnes sibi suspectos vel subjectos super lignum sanctæ crucis jurare[5] fecit, quod nullam Dei aut sanctorum imaginem venerarentur, neque Dei genitricem invocarent. Eos autem, qui vigilias Deo agebant, qui religiose vivebant, vel qui sanctorum reliquias penes se habebant, condemnans, patrimoniis privabat, et modis omnibus cruciabat; qui reverentiores erant, eorum barbis cera et pice illitis, amburebat. Monachos ut uxores, monachas ut viros, ducerent, cogebat; quod multi respuentes ad palmam martyrii pervenerunt; nec sub alicujus gentilis persecutione plures quam sub hac martyrizati leguntur. Id. a. 770, col. 146. Death of Sicga. Hoc quoque anno Sigar dux, qui beatum regem Alfwaldum indigne peremerat, digno periit cruciatu. Hen. Hunt. iv. p. 732 B.

Leo Romæ sedit.

Pope Leo III. Anno Domini DCCXCVI. Adriano Papa defuncto, Leo successit annis viginti, mensibus quinque, diebus sedecim, et cessavit sedes tribus diebus. Vit. Pontif.

---

[1] *quod*] Sic, Simeon having *flumen*, which the compiler has altered to *rivulus*, and forgotten to alter the relative.

[2] *latitudinem*] latitudinis, A.

[3] *Eusebii*] Sic, probably from the St. Alban's copy of the Chronicles from which this is taken being bound up with that of Eusebius.

[4] *Ecgbertus*] Sic, for *Ecgferthus*, or *Ecgfredus*.

[5] *jurare*] jure, A.

Eodem anno tres orbiculi[1] visi sunt circa solem, significantes fortasse multorum regum et nobilium mortem, qui illo anno ex hoc sæculo transierunt; nam eodem anno rex Northanhumbrorum Etheldredus, propria relicta uxore, novam duxit, unde et propria gente interfectus est; cui Osredus[2] successit in regnum, sed illo vicesima quinta[3] regni sui die defuncto, Eardulfus ei successit in regnum, et decem annis regnavit.[4] Hoc quoque anno Eanbaldus, Eboracensis archiepiscopus, decessit, et alter Eanbaldus successit. His etiam diebus defuncto Ethelberto,[5] Cantuariorum rege, Eadbertus successit. Per idem tempus post Lambertum, Cantuariensem archiepiscopum, Æthelbardus archiepiscopatum regendum suscepit.

(Margin: Hen. Hunt. iv. p. 732 c. Simeon, p. 669 B. Id. p. 669 c. Hen. Hunt. iv. p. 732 c. Id. p. 732 B. — A.D. 796. Portent. Death of Æthelred of Northumbria. Osbald. Eardulf. Archbps. of York. Eadbriht Pren, king of Kent. Archbps. of Canterbury.)

De morte et sepultura Offæ regis Merciorum.

Eodem anno Offa,[6] rex Merciorum magnificus, constructo fere nobilissimo post inventionem beati Albani monasterio, in villa, quæ Offeleia nuncupatur, juxta multorum opinionem diem clausit extremum; cujus corpus apud villam de Bedefordia delatum, in capella quadam extra urbem, supra ripam Uscæ fluminis sitam, more regio dicitur fuisse sepultum. Refert autem usque in hodiernum diem omnium fere comprovincialium relatio, quod capella præfata longo usu et violentia illius fluminis sit subversa, atque ejus rapacitate, cum ipso regis sepulchro, in flumen præcipitata; unde et usque in præsens sepulchrum illud ab hominibus loci, tempore æstivo ibidem balneantibus, quandoque in aquæ profunditate videtur esse conspicuum, et quandoque licet diligentissime quæratur, ac si res fatalis esset, non invenitur.

(Margin: Vita Offæ II., p. 32. — Death of Offa. The chapel in which he was buried, swallowed up in the Ouse.)

Successit[7] autem Offæ regi strenuissimo in regnum Egfridus filius ejus, qui, patre vivente, ei conregnaverat annis octo. Egfridus ergo juvenis egregius et animi nobilitate præditus, protinus cum fuisset in regno confirmatus, pia patris

(Margin: Offæ regi successit Egfridus filius ejus in regno Merciorum.)

---

1 *orbiculi*] ortuli, A.

2 *Osredus*] Sic, for *Osbaldus*.

3 *vicesima quinta*] post xxvii. dies, Simeon.

4 *et . . regnavit*] Introduced by the compiler.

5 This must be Æthelberht II., who died in 760. Hen. Hunt, p. 730 B.

6 Par. has in rubrick in the margin: "Huic contemporaneus fuit "magnus Karolus rex Francorum, "qui et imperator fuit Romanorum; "et hic hanc epistolam misit regi "Offæ," in margine hujus paginæ "inferiori." And in the lower margin is the letter, as given above p. 348, headed "Ex historia Bri- "tonum." Above in black is, "Cum idem rex O. regnasset xxxix "annis."

7 This seems to be original. Cf. Malmesb. Gesta Regum, i. 94, p. 129.

A.D. 796. imitatus vestigia, ecclesiæ beati Albani, Anglorum prothomartyris, terras multas et possessiones devotus contulit; illasque cum aliis omnibus, quas pater ejus ecclesiæ præfatæ contulerat, cum omnibus libertatibus regiis, quas liberiores habet vel alicui ecclesiæ conferre potest, suo privilegio confirmavit et ejus donationi,[1] ut perpetuæ firmitatis robur obtineret, juxta morem ecclesiæ Romanæ, omnium episcoporum, comitum, et baronum totius imperii sui subscriptionem et signum crucis apposuit. Et præterea patris in omnibus cupiditatem declinans, quæcumque ille ad exaltationem regni sui ex diversorum possessionibus monasteriorum attenuaverat, ille prona devotione restituit, et suo privilegio cunctis id petentibus roboravit. Ad petitionem quoque Athelhardi, Cantuariensis archiepiscopi, emollitus, dignitates ab archiepiscopo Lamberto, ut[2] prædictum est, amissas libenter restituisset, nisi mors immatura illum de medio sustulisset; nam centesima et quadragesima prima die post exitum patris defunctus, omnibus[3] regni sui nationibus causam præbuit magni doloris; unde nec arbitrandum reor,[4] quod juvenis adeo nobilis mortuus sit propter peccata sua, sed quia pater ejus, pro regni sui confirmatione, sanguinem multum effudit. Successit ei in regnum Merciorum Kenulfus, vir magnificus, Cuthberti filius et trinepos[5] Wibbæ regis, viginti quatuor annis. Huic regina sua Alfritha genuit Kenelmum, postea sanctum, et filias Quendridam et Burgenildam.

Gifts of Ecgfrith to S. Alban's.

Malmesbury, Gest. Pontif. i. 8, p. 17.

His early death.

Flor. Wig. p. 546 D.

Malmesbury, Gest. Reg. i. 94, p. 130.

Succession of Cenwulf.

Flor. Wig. App., p. 638 C.

His children.

Qualiter Athelhardus, archiepiscopus Cantuariensis, dignitatem revocavit amissam.

Cenwulf.

He restores the dignities of Canterbury.

Anno Domini DCCXCVII. Rege Merciorum Kenulfo regni diademate insignito, in palatio religiosus, in bello exstitit ut leo[6] victoriosus. Accedentes ad eum Æthelhardus Cantuariensis et Eanbaldus Eboracensis archiepiscopi, super amissa Cantuariensis ecclesiæ dignitate regem convenerunt; qui ab ipsis quantum nefas in mutilatione Cantuariensis diœcesis antecessor ejus Offa rex commisisset edoctus, antiquitatis morem devotissime reparavit. Missis igitur ad Leonem Papam, Adriani successorem, sua et omnium Anglorum pontificum epistolis, ipso archiepiscopo Æthelhardo legationem[7] graviter fungente,

Malmesb. Gest. Reg. i. 95, p. 130. Id. Gest. Pontif. i. 8, p. 17.

[1] *donationi*] donatio, A.

[2] *i. e.* a. 789, p. 352.

[3] *omnibus . . doloris*] Introduced by the compiler.

[4] Alcuin is speaking, the extract given by Malmesbury coming from a letter of his to Osbert.

[5] *et trinepos*] trinepotis, Flor. Wig.

[6] *ut leo*] Introduced by the compiler. Simeon, p. 669 C, has been used, as well as Malmesbury.

[7] Sic, Malmesbury having *amministrante*, instead of *fungente*.

Malmesb. Gest. Pont. i. 12, p. 19. Flor. Wig. p. 544 E. Simeon, p. 669 D, E.

A.D. 797. Bishops of Worcester. Archbp. Eanbald receives the pall, and ordains Eadred to Hexham. p. 119.

quod petiit impetravit; unde profecto ad laudem archipræsulis illius et gloriam excellentius prædicatur ipsam pristinam revocasse dignitatem, quam adquisitam custodire. Eodem anno, Mildredo Wigorniensi antistite defuncto, Weremundus successit; quo utique anno Eanbaldus, Eboracensis archiepiscopus, accepto pallio, post Ethelbertum antistitem[1] ordinavit Eadredum, adjuncto sibi Higbaldo episcopo,[2] ad pontificatus honorem tertio kalendas Novembris, in loco qui Wdeforda nuncupatur.

De munificentia Kenulfi, regis Merciorum. Continuatio historialis.

Hen. Hunt. iv. p. 732 D. Malmesb. Gest. Reg. i. 95, p. 131.

Capture of Eadbriht Pren by Cenwulf, who soon after frees him. Liberality of Cenwulf on the dedication of Winchcomb.

Anno Domini DCCXCVIII. Kenulfus, rex Merciorum, Cantiæ provinciam hostiliter perlustrans prædatus est, regemque eorum Eadbertum, cognomine Spren, viribus sibi imparem comprehendit, et vinctum secum cum victoria reduxit. Sed non multo post, cum apud Winchelcumbam ecclesiam, quam fundaverat, fecit dedicari, ipsa consecrationis die regem captivum ante altare manumittens libertate donavit. Aderat ibi Cuthredus, quem Kenulfus rex præfecerat Cantuaritis loco Eadberti supradicti. Basilica plausibus resonabat, platea discursibus fremebat, quod illuc in conventu tredecim episcoporum et decem ducum nullus largitatis passus est repulsam, dum singuli refectis marsupiis hinc abibant; nam præter illa exenia, quæ optimates susceperant, inæstimabilis pretii et numeri, in utensilibus, vestibus, equis electissimis, omnibus, qui agros non habebant, libram argenti, presbyteris marcam auri, monachis solidum unum, et postremo multa universo populo erogavit; monasterium quoque tam magnis ampliavit redditibus, quod hoc tempore incredibile videatur. Eodem anno Eanbaldus, Eboracensis archiepiscopus, apud Finchale synodum congregavit. Per idem tempus, rex Northanhumbrorum Eardulfus, in loco qui "Billingeho"[3] dicitur, prælium commisit contra Wadæ ducem et alios quosdam conspiratores suos; sed demum multis hinc inde interfectis, rex regaliter victoriam obtinuit ex hostibus supradictis. Hirene sola imperavit annis tribus.

Simeon, p. 670 B. Id. p. 669 E. Sigebert, col. 152.

Second synod of Finchale. Battle of Billingeho (near Whalley). Irene sole empress.

De sancto Papa Leone.[4]

Simeon, p. 671 B.

Mutilation and miraculous recovery of

Anno Domini DCCXCIX. Romani inter se dissecantes Leonem Papam, virum sanctum et omni laude dignissimum, apprehendentes ligaverunt, linguam amputaverunt, oculos eruerunt,

---

[1] Of Hexham.

[2] Of Lindisfarne.

[3] On the identification of this place, see Mr. Hinde's note, Symeon of Durham, p. 35.

[4] Par. adds to this title, "De quo "ad hoc signum °+° notatum mi-"rabile reperies miraculum," as below.

A.D. 799. Pope Leo III.

atque[1] demum a sede Romana expulerunt; eumque semivivum relinquentes inter[2] lictorum blasphemias turpe facinus commiserunt; sed miserator et misericors Dominus, qui sperantes in se non relinquit, linguam ei et oculos mirabiliter restituens, ad pristinam dignitatem melius quam prius fecerat videntem ac verbum fidei prædicantem revocavit. Simeon, p. 671 B.

Legend of Pope Leo III.

Leoni adhuc adolescentulo de lascivia pœnitenti dum oraret ante altare beatæ Virginis, apparuit eadem dicens; "Leo, corrige excessus tuos, et te præbeam ad "summum gradum." Ille hujus vocis memor de rhetorica se transulit ad theologiam, mutatus penitus in alterum virum, castus et modestus, diligens et peritus; et factus est peritissimus rhetor et theologus. Vacante igitur sede Apostolica sublimatus est in eadem. Et cum primo celebraret solenniter, facta est ei oblatio non modica. Inter offerentes igitur quædam mulier ad quam aliquando habuit accessum, ut dicebatur, manum ipsius Leonis suaviter comprimens et comprimendo deosculans incentivum libidinis in Papa excitavit. Ille post Missarum sollemnia se ipsum redarguens in conclavi sedens manum suam subito amputavit, juxta illud evangelicum, "Si pes tuus vel manus scandalizet te, abscide et "proice ab te," etc. Cum igitur vocaretur sæpe ad ministerium suum, sæpe se excusaret, nec darentur amplius induciæ a fratribus nescientibus eum mancum, divertit se Papa in locum secretiorem, et se prosternens in oratione devota ante altare beatæ Virginis dixit; "O cle-"mentissima Virgo, promovisti hactenus et sullimasti, "respice nunc in me miserum qui cepi ultionem de meo "transgressu, ne confundar; sed nunc confer consola-"tionem ne conquirendo dicam, Elevans allisisti me." Beata igitur mater misericordiæ, manum truncato brachio novam restituit. Papa igitur qui adhuc manum priorem quam absciderat reservaverat, fratribus convocatis seriatim quæ acciderant explicavit, ne laus beatæ

Ps. ci. 11.

[1] *atque . . . . expulerunt*] From Hen. Hunt. iv. p. 732 D.

[2] *inter . . . . commiserunt*] Inserted by the compiler. The rest of the sentence is altered and enlarged from Simeon's account.

Virginis occultaretur; et ostendit ille immo omni ecclesiæ manum quam prius absciderat, et causam non celavit; et qualiter in oratione prostrato apparuit ei beata Virgo et manum manco restituit. Et statutum est tunc quod nunquam ex tunc manus Papæ ab obferentibus deoscularetur, sed pes; cum ante fuerit consuetudo quod manus non pes deoscularetur. In hujus miraculi memoriam reservatur adhuc manus abscisa in thesauro Lateranensi, quam Dominus custodit incorruptam ad laudem matris suæ.

A.D. 799. Legend of Pope Leo III.

De persecutione Danorum.

Anno Domini DCCC. Exercitus[1] paganorum nefandissimus ecclesias de Hercenes et de Tinemutha crudeliter spoliavit et cum spoliis ad naves recurrit.

The churches in Hartness and Tynemouth spoiled by the Danes.

Simeon, p. 671 C.

Eodem anno Headredus, Haugusdaldensis antistes dictus, obiit, et in loco ejus Eardbertus successit. Quo etiam anno, Alhmundus, filius Alchredi regis, a tutoribus Eardulfi, regis Northanhumbrorum, apprehensus est, ejusque jussione cum suis profugis interfectus. Eodem tempore, decimo kalendas Januarii, ventus ingens ab Affrica veniens suo flatu horrido urbes et arbores radicitus evulsit, mare ultra terminos suos exiens[2] multam pecorum stragem in locis diversis fecit. Eodem anno rex Francorum Karolus, vir eximiæ virtutis, cum innumera armatorum copia Romuleam ingressus urbem, loca sancta frequenti visitatione percurrit; ibique per menses aliquot demoratus, ecclesiam beati Petri et Pauli Apostolorum Christi donis[3] regalibus exornavit, in auro videlicet et argento et lapidibus pretiosis; Leonem quoque Papam venerabilem variis munificentiis honoravit; ejusque adversariis dispersis, quosdam interfecit et quosdam in exilium relegavit, nonnullos et patibulo suspendi præcepit.

Bishops of Hexham. Alhmund slain. Great storm. Charles at Rome; his gifts, and punishment of the enemies of Pope Leo III.

Karolus imperator.

Id. p. 671 E.

Anno Domini DCCCI. Karolus rex magnus, cum in urbe Roma plurima, quæ ad honorem Dei et utilitatem populi spectabant, disposuisset, in die Dominicæ Nativitatis, cum ducibus, magis-

Charles crowned by Pope

[1] This is peculiar to the compiler, though Simeon mentions an irruption of the Danes "ad ostium Doni "amnis" in 794. See also Huntingdon, p. 732 D.

[2] *exiens*] exigens, W., altered to *erigens*.

[3] *donis*] A. inserts *eam*.

A.D. 801. Leo III. at Rome. tratibus et militibus et turba magna nimis, basilicam principis Apostolorum Petri ingreditur, ubi a domino Papa Leone purpura regali induitur, corona aurea capiti ejus imponitur, et regale sceptrum ei in manibus datur; hanc dignitatem ipsa die tantus imperator et magnificentiam promeruit, ut imperator totius orbis vocaretur et esset. Ipso quoque tempore directi sunt Græcorum legati cum exeniis impretiabilibus ab urbe Constantinopolitana ad Karolum, rogantes instantius ut illud imperium suscipere dignaretur; istis autem legatis adhuc præsentibus, ab Ierosolimis directi sunt nuntii a populis Christianis, clericis videlicet et laicis, ad Karolum nuper imperatorem creatum, vexillum argenteum regi inter alia munera ferentes, cum clavibus locorum sanctissimorum Dominicæ resurrectionis et aliorum multorum, obnixius flagitantes ut eorum defensor et gubernator esse dignaretur. Annuit imperator piissimus omnibus ad se confugientibus quod petebant, et non solum se fore paratum ad devincendos crucis inimicos in terra, verum etiam et in mari, si necessitas compulisset; intellexit enim beatas esse respublicas vel si sapientiæ studiosi eas regerent, vel si earum rectores studere sapientiæ voluissent. Deinde ad urbem Ravennam perveniens, de rebus prædictis cum optimatibus suis diligenter tractavit.[1]

Simeon, p. 671 E.

Embassies to Charles from Constantinople and Jerusalem.

Charles at Ravenna.

Qualiter rex Brithricus veneno periit.

Beorhtric, king of Wessex, poisoned by Eadburh.

Anno Domini DCCCII. Brithricus, rex Occidentalium Saxonum, veneno periit in hunc modum; habuit rex iste, ut superius est relatum, reginam nomine Eadburgam, Offæ regis Merciorum filiam, quæ multis suffulta honoribus, miris se ambitionibus extollebat; nam materna tyrannide incitata,[2] omnes de regno nobiles, ordinatos et viros religiosos, ad regem accusare et execrari consuevit, unde et principibus ducibusque perosa extitit, cum magistratibus[3] et populis universis; siquidem

Id. p. 672 E.

[1] At the foot of the page Par. has, "Anno gratiæ DCCLXIX. Incepit "Karolus magnus regnare in Francia, et regnavit xlvi. annis. Huic "contemporaneus fuit Offa rex "Merciorum.
"Anno gratiæ DCCLVI. Cepit "idem Offa regnare anno Pippini "regis in Francia quinto. Et reg-"navit annis xxxix. Vicesimo "sexto anno regni Karoli prædicti, "filii scilicet Pipini, decessit Offa, "videlicet anno gratiæ DCCXCV. "secundum Ymagines historiarum, "pro quo regnavit filius ejusdem "Offæ Egfridus non penitus uno "anno. Post eum Edbrith, qui et "Pren, iii. annis." This confusion between Mercia and Kent seems to come from the extract from Robert de Monte given above, p. 362.

[2] *materna tyrannide incitata*] quæ more paterno tyrannice vivere cœpit, Simeon.

[3] *magistratibus*] magnatibus, W. and probably O.

Simeon, p. 673 A. malefica illa ita regem instruxit blanditiis, ut illos quos accusabat aut vita aut regno privaret;[1] et si hoc a rege impetrare non potuit, veneno eos clam perdere consuevit. Erat autem eodem tempore adolescens quidam genere præclarus ac regi valde familiaris et amantissimus, quem cum malefica regina accusare non valuit, veneno illum extinxit; de quo veneno cum rex ignoranter gustasset, animam subito exhalavit; nec tamen illa regi dare proposuerat poculum mortis, sed adolescenti, veruntamen ambo biberunt et potu venenifero perierunt. Rege itaque in hunc modum perempto, mulier nequissima timore perterrita fugiens cum thesauris impretiabilibus mare transiit, et Karolum, Francorum regem, adiens multa ei exenia præsentavit; cui cum astaret inter[2] mulieres nequissima, licet pulchritudinem pulcherrima, sic eam rex allocutus ait, "Elige, "Eadburga, quem volueris, vel me vel filium meum, qui mihi "astat in solario, in societatem accipere conjugalem;" at illa sine deliberatione, et[3] fræno soluto pudicitiæ, respondens ait, "Si mihi optio daretur vel libertas eligendi, filium tuum "quam te magis diligerem, qui junior esse videtur." Tunc rex intelligens[4] illam explendæ libidinis cupiditate ductam, eleganter respondit, "Si me," inquit, "elegisses, filium meum "haberes, et quia illum elegisti, nec me nec illum habebis." Contulit tamen illi rex propter improbitatem ejus et nimiam pulchritudinem nobile monasterium feminarum, in quo illa, habitu deposito sæculari, sub specie hypocrisis indumento monialium assumpto, abbatissæ vice[5] annis paucissimis fungebatur; nam parvo post tempore, dum quæ sancta erant exsecraret,[6] a quodam propriæ gentis[7] ignobili viro dicitur constuprata. Mulierem ergo in adulterio deprehensam rex a sancto monasterio expelli præcepit, quæ deinceps miserrime in paupertate tempora vitæ suæ vituperabiliter ad finem usque perduxit. Defuncto itaque rege Brithrico, successit ei Egbertus in regnum triginta sex annis, qui ex regali illius gentis prosapia originem ducens, multa potenter regna suo adjecit imperio. Eodem anno[8] defuncto Eadberto, Londoniensi episcopo, Eadgarus successit.

A.D. 802.

Interview of Eadburh with Charles.

p. 120.

Her subsequent fate.

Egberht succeeds Beorhtric.

Flor. Wig. p. 617 B.

Eadgar bishop of London.

[1] *privaret*] privabat, A.

[2] *inter . . . pulcherrima*] Introduced by the compiler.

[3] *et . . pudicitiæ*] Introduced by the compiler.

[4] *intelligens . . . ductam*] Introduced by the compiler.

[5] *vice*] vices, A.

[6] *exsecraret*] execrarent, A.; exerceret, Simeon.

[7] *gentis*] om. O. W.

[8] This year has been chosen at random for this entry, as Eadgar was bishop of London in 789. Hardy's Le Neve, ii. 277.

A.D. 803.

Higebaldus episcopus defunctus est.

Succession of bishops in Lindisfarne, Anno Domini DCCCIII. Defuncto Higebaldo, Lindisfarnensi episcopo, Egbertus successit. Iste Higebaldus supradictæ Danorum depopulationi interfuit in provincia Northanhumbrorum. Flor. Wig. p. 547 A. Malmesb. G. Pont. iii. 126, p. 267.

Rochester, Anno Domini DCCCIV. Beornredus, Rofensis[1] antistes, diem clausit extremum,[2] cui successit Puthricus in episcopatum. Flor. Wig. p. 617 A.

and Canterbury. Anno Domini DCCCV. Æthelhardus, Cantuariensis archiepiscopus, [diem clausit extremum,][3] qui, ut prædictum est, Cantuariensis ecclesiæ amissam dignitatem potenter revocavit; cui successit Wilfredus annis[4] viginti octo. Id. p. 547 B. Above, p. 364. Flor. p. 547 B.

Wulfred archbishop. Anno Domini DCCCVI. Wilfredus prædictus, Cantuariensis archiepiscopus, accepto pallio, in dignitate sua confirmatus est. Id.

Kings of Kent. Anno Domini DCCCVII. Cuthredus, rex Cantuariensis, diem clausit extremum, cui Baldredus in regnum successit. Id. App. p. 635 E.

Kings of Northumbria. Anno Domini DCCCVIII. Eardulfo, Northanhumbrorum rege, a regno fugato, Ælfwoldus ei duobus annis successit; fugaverat[5] autem illum idem Ælfwoldus et regnum ejus occupavit. Simeon, Hist. Dunelm. col. 13 (Twysden).

Ut rex Egbertus Cornubiam subegerit.

Cornwall reduced by Ecgberht. Anno Domini DCCCIX. Egbertus, rex Occidentalium Saxonum, ad illam regionem, quæ Cornubia dicitur, hostiliter accedens, subjugavit eam sibi et suo adjecit regno, multis[6] hinc et inde interfectis. Malmesb. Gest. Reg. ii. 106, p. 146.

Eandred k. of Northumbria. Ecgberht subdues the North Welsh. Anno Domini DCCCX. Defuncto[7] rege Northanhumbrorum Alfwoldo, Eandredus regnavit pro eo triginta duobus annis. Eodem tempore rex Occidentalium Saxonum Egbertus aquilonales Britannos subjugavit et tributarios fecit. Libell. de Reg. Saxon. p. 211. Malmesb. Gest. Reg. ii. 106, p. 147.

Rex Egbertus Valliam spoliavit.

Wales wasted by Ecgberht. Anno Domini DCCCXI. Rex Egbertus, sicut anno præterito aquilonales Walenses compulerat ad solvendum tributum, ita et hoc anno omnes eorum fines pervagando, penetrans ab Cf. A. S. Chron. a. 813, p. 342.

[1] *Rofensis*] fofensis, A.

[2] Here again a year is chosen at random for the entry. Puthricus is Burhric, between whom and Beornred or Beornmod there were seven bishops. See Hamilton's note [2], Malmesb. G. Pont. p. 136.

[3] *diem clausit extremum*] om. also O. W. West.

[4] The length of his occupation is introduced by the compiler, possibly from Malmesb. Gest. Pontif. i. 13, p. 20, but he says "annis 27."

[5] *fugaverat . . . occupavit*] This is peculiar to the compiler.

[6] *multis . . . interfectis*] not in Malmesbury.

[7] *Defuncto . . . Alfwoldo*] added by the compiler.

aquilone usque in meridiem, igne accumulato spoliavit, et sic ad propria remeavit. A.D. 811.

Sigebert, col. 155. Anno Domini DCCCXII. Apud cœnobium Elnonense[1] in Gallia Sanctus Amandus de terra levatur; cujus corpore invento integro post annos centum quinquaginta duos, cum ejus capilli et ungues præciderentur, qui excrevisse[2] videbantur, et ex illius ore dentes forcipe extraherentur, sanguis inde profluxit; qui adhuc miraculi gratia reservantur. Translation of S. Amand.

Statuta Karoli magni.

Id. Anno Domini DCCCXIII. Karolus, rex[3] Francorum et patricius Romanorum, per Gallias concilia celebrari edicit, unum Maguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabillanis, quintum Arelathi, in quibus quædam capitula sacræ scripturæ, universali ecclesiæ necessaria, instituta referuntur. (Not in Sigebert.) Councils held by Charles.

Obiit idem Karolus Romanorum imperator.

Id. col. 156. Anno Domini DCCCXIV. Karolus Magnus, rex[3] Francorum et imperator Romanorum, diem clausit extremum, postquam imperasset annis quadraginta quinque; cui successit filius ejus Lodowicus. Death of Charles. Louis I. Flor. Wig. p. 547 B. Eodem anno Wlfredus, Cantuariensis archiepiscopus, et Wibertus, Sireburnensis episcopus, Romam pro[4] negotiis Anglicanæ ecclesiæ profecti sunt. Archbp. Wulfred and bishop Wibert go to Rome.

Lodowicus imperator.

Anno Domini DCCCXV. Lodowicus, rex Francorum, a Papa Leone imperialem consecrationem Romæ consecutus est.[5] Consecration of Louis I.

A. S. Chron. a. 814, p. 342. Anno Domini DCCCXVI. Sancto Leone Papa[6] defuncto, sedit post eum in cathedra Romana Stephanus anno uno. Pope Stephen IV.

Paschalis Papa.

Id. Anno Domini DCCCXVII. Paschalis Papa, defuncto Stephano, sedit in cathedra Romana annis septem et diebus septendecim. Pope Paschal I. Flor. Wig. p. 547 C. Eodem anno schola Anglorum Romæ igne combusta est. The English school at Rome burnt.

---

[1] S. Amand sur l'Elne, dioc. Arras.

[2] *excrevisse*] exercuisse, A.

[3] *rex . . . Romanorum*] introduced by the compiler.

[4] *pro negotiis A. ecclesiæ*] introduced by the compiler.

[5] This is an error, as Louis was crowned by Stephen, not by Leo.

[6] *Leone Papa*] Leoni pape, A.

A.D. 818.

Solamur ad Danos transit.[1]

Scloamyr, king of the Abotritæ, expelled.

Anno Domini DCCCXVIII. Solamur, rex Abroditarum, ab imperatore Lodowico de regno pulsus, ad Danos transivit. Sigebert, col. 156.

Bernhard, king of Italy, put to death.

Anno Domini DCCCXIX. Bernardus, rex Italiæ, conspirationis contra imperatorem factæ accusatur, et reus læsæ majestatis addictus primo regno et oculis ac deinde vita privatur. Id.

Concilium celebratur.

Council of Aachen.

Anno Domini DCCCXX. Per dispositionem Lodowici imperatoris, habito Aquisgrani generali episcoporum conventu et abbatum, quædam capitula ad usus monachorum et monialium necessaria statuuntur. Id.

Nota.

Winchcombe founded by Cenwulf,

Kenulphus pater Kenelmi fundavit abbatiam de Winchecumbe sufficienter ad ducentos monachos sustinendos.[2]

De passione Sancti Kenelmi regis et martyris.

who is buried there. Murder of S. Kenelm by Quendritha.

Anno Domini DCCCXXI. Kenulfo, rege Merciorum, defuncto, corpus ejus apud Winchelcumbam sepulturam accepit. Succcessit ei in regnum Kenelmus filius ejus, quem pater ejus septennem Quenedridæ sorori suæ commendaverat nutriendum. Hæc autem falsa regnandi cupiditate seducta, fratruelum de medio tollendum satelliti cuidam, qui alumnus illius fuerat, commendavit. Is insontem[3] puerum, quasi venatum ducens, inter frutecta occuluit, capite obtruncato; et mirum dictu, quod res tam celate in Anglia patrata, Romæ innotuit divinitus revelata; siquidem super altare beati Petri, Apostolorum principis, membrana[4] quædam, perferente candida columba, cadens necis[5] Sancti Kenelmi regis et martyris et sepulchralis loci per ordinem index fuit. Quæ schedula, quoniam Anglicis et aureis litteris[6] fuerat exarata, a Romanis et aliis qui aderant cleris, Papa jubente, frustra legi temptatur; sed salubriter Anglus illis astitit, qui Latinæ linguæ schedulam evolvens, fecit ut Romani pontificis epistola regibus Anglis compatriotam

Flor. Wig. App., p. 638 c. Malmesbur. Gest. Pontif. iv. 156, p. 294.

Legend of the discovery of his body.

[1] This rubrick is incorrectly prefixed to the year 822.

[2] Inserted at the foot of the page by Paris.

[3] *insontem*] in sottitem, A.

[4] *membrana*] carta, W.

[5] *necis*] nens, A.

[6] *Anglicis et aureis litteris*] elementis Anglicis, Malmesbur.

(Not in Malmesb.) martyrem indicaret. Habebatur autem inter cætera contentum in charta, "In clenc cu beche Kenelm cunebearn lith under "thorne hauedes bereafed,"[1] quod Latine sonat, "In clenc "cu beche," id est, "In pastura vaccarum Kenelmus regis "filius jacet sub spina, capite privatus." Igitur, ut dictum est, corpore beati martyris regibus Angliæ mirabiliter patefacto, A.D. 821.

Malmesb. Gest. Pont. iv. 156, p. 295. frequenti cœtu clericorum et magnatum puerile corpus de spelunca levatum apud Winchelcumbam vehebatur; parricida vero femina, clericorum cantu ac laicorum alacri plausu propter tanti martyris inventionem commota, e fenestra cœnaculi, in quo stabat, caput extulit, et forte psalmum "Deus "laudem meam ne tacueris" decantabat; quem a fine nescio quo præstigio retrograde dicens, nitebatur cantantium lætitiam infirmare; cumque illa a fine usque ad hunc versum, "Hoc "opus eorum qui detrahunt mihi apud Dominum," pervenisset, ambo ejus oculi a suis sedibus evulsi continuo super

(Not in Malmesb.) ipsam quam legebat paginam corruerunt. Adhuc autem psalterium illud, argento fabrefactum et lapsorum luminum cruore[2] tabefactum, hujus correptionis præbet indicium. De hujus quoque sancti martyrio quidam sic ait,

In clenc sub spina jacet in convalle bovina,
Vertice privatus, Kenelmus rege creatus.

Flor. Wig. App., p. 638 c. Successit autem Sancto Kenelmo Ceolwlfus patruus suus in regnum Merciorum duobus annis, licet[3] in brevi a regno privatus. Ceolwulf succeeds, but is soon deprived.

Sigebert, col. 157. Anno Domini DCCCXXII. Tellus in Saxonia in modum aggeris spatio unius leugæ, multis mirantibus, intumuit. p. 121. Earthquake in Saxony.

Ceolwlfus de regno Merciorum expulsus est.

Flor. Wig. p. 547 D. Anno Domini DCCCXXIII. Ceolwlfus rex de regno Merciorum expulsus, Bernulfum habuit successorem quatuor[4] annis. Beornwulf succeeds in Mercia.

De abstinentia cujusdam puellæ.

Sigebert, col. 157. Anno Domini DCCCXXIV. Puella quædam duodennis, post sacram diei Paschæ communionem, primum per decem menses[5] pane, Miraculous abstinence.

---

[1] At the foot of the page Par. has, "En clen under thorneat ku "beche lith Kenelmus kunebern "heued bireued," and the two lines as above, only having *En clen* for *In clenc*.

[2] *cruore*] cruorem, A.

[3] *licet . . . privatus*] Introduced by the compiler.

[4] *quatuor annis*] Introducel by the compiler.

[5] *menses*] mensis, A.

A.D. 824. Pope Eugenius II.

ac deinde cibo et potu per triennium abstinuit, et deinceps ad communem hominum vitam rediit. Eugenius sedit Romæ. Sigebert, col. 157.

Vincit Egbertus.

Battle of Ellandune (Allington?)

Anno Domini DCCCXXV. Egbertus, rex Occidentalium Saxonum, pugnavit contra Bernulfum, regem Merciorum, apud Hellendunam partes suas hostiliter petentem, ubi, maximo gentis utrorumque regum peracto exitio, Egbertus victor funestus[1] ad propria remeavit. Hen. Hunt. iv. p. 733 B.

De translatione Marcellini et Petri martyrum.

Beornwulf slain. SS. Marcellinus and Peter. Ludecan. Pope Valentine.

Anno Domini DCCCXXVI. Bernulfus, Merciorum rex prædictus, ab Orientalibus Anglis interfectus est, eo quod regnum illud ut suum a tempore Offæ regis invadere et sibi vendicare temptaret. Eodem anno corpora sanctorum Marcellini et Petri martyrum, ab urbe Roma sublata et in Franciam translata, multis ibidem signis claruerunt. Ludecannus regi Bernulfo successit. Eugenio Papæ successit Valentinus. Malmesb. Gest. Reg. i. 96, p. 132. Sigebert, col. 158. Hen. Hunt. iv. p. 733 C. Sigebert, col. 158.

Egbertus rex in maxima parte Angliæ principatur.

Ecgberht subdues Kent. Ecgberht rules from the Humber to the channel.

Anno Domini DCCCXXVII. Egbertus, rex Occidentalinm Saxonum, misit Æthelwlfum filium suum cum Ethelstano, Sireburnensi episcopo, et consule Wihardo in Cantiam cum multitudine gravi pugnatorum, qui regem Baldredum ultra flumen Thamense fugantes, regnum Cantiæ cum Suthsexia Egberto regi subdiderunt. Hoc etiam anno Orientales Angli regem Egbertum in patronum et dominum susceperunt. Egbertus denique unus ex octo[2] regibus fuit, qui totam insulam hanc ab Humbro flumine ad australem plagam usque ad mare Gallicum subjugatam possedit. Flor. Wig. p. 547 E. Malmesb. Gest. Reg. ii. 106, 107, p. 147. Flor. Wig. p. 547 E. Id. p. 548 B.

Wilaphus Egberto succedit interfecto Ludecano.

Death of Ludecan. Wiglaf expelled. Kingdom of Essex reduced.

Anno Domini DCCCXXVIII. Ludecano, rege Merciorum, a rege Egberto interfecto, Wilafus ei successit in regnum, qui continuo a rege expulsus Egberto annis[3] tribus exulavit. Quo etiam tempore idem Egbertus Swithedum, regem Orientalium Saxonum, debellavit et a regno fugavit; Swithedo quoque fu- Hen. Hunt. iv. p. 733 C. Malmesb. Gest. Reg. i. 98, p. 139.

---

[1] *funestus*] funestis, A.
[2] *octo*] toto, A.
[3] *annis tribus* is introduced by the compiler.

Flor. Wig. Append. p. 637 C. Sigebert, col. 158. Flor. Wig. a. 854, p. 551 B.

gato, regnum illud reges West-Saxonum tenuerunt. Eodem anno in Wasconia annona de cælo pluit frumento similis, sed grana habuit breviora et rotunda. Hoc etiam anno defuncto Egberto, Lindisfarnensi episcopo, Eardulfus successit.

A.D. 828. Wonderful rain. Bishops of Lindisfarne.

Cum rex Egbertus Northanhumbriam sibi subjugaverit.

Hen. Hunt. iv. p. 733 D. (Not in Hunt.)

Anno Domini DCCCXXIX. Cum rex Occidentalium Saxonum Egbertus omnia australia Angliæ regna obtinuisset, exercitum grandem in Northanhumbriam ducens, provinciam[1] illam gravi depopulatione contrivit, regemque Eandredum statuit sub tributo.

Ecgberht invades Northumbria, and puts the king Eanred under tribute.

Rex Egebertus Walenses sibi subjugavit.

Anno Domini DCCCXXX. Rex Egbertus West-saxonum potentissimus, exercitum ducens in Walliam copiosum, Walenses omnes cum regibus suis suæ ditioni spontanea voluntate subjecit.[2] Eodem anno West-Saxonum rex Egbertus misericordia motus, Wilafo, regi Merciorum, concessit, ut regnum suum de eo teneret sub tributo.

Hen. Hunt. iv. p. 733 D.

Ecgberht reduces the Welsh. Wiglaf, king of Mercia, made tributary.

Hæc ex cronicis Eusebii.[3]

Sigebert, col. 159.

Hoc anno, qui est annus ab initio mundi quadrimillesimus septingentesimus octogesimus octavus, finitur nonus magnus annus ab initio mundi, qui est annorum quingentorum triginta duorum.

End of the ninth great year of the world.

Gregorius Papa creatus.

Vit. Pontif.

Anno Domini DCCCXXXI. Gregorius sedit in cathedra Romana annis sedecim.

Pope Gregory IV.

Simeon, De Arch. Ebor. p. 134 (Hinde). Flor. Wig. p. 548 E.

Eodem[4] anno Wlsius, Eboracensis archiepiscopus, naturæ debitum solvit, et Wimundus successit.

Anno Domini DCCCXXXII. Defuncto Wlfredo, Cantuariensi archiepiscopo, successit Ceolnothus, et anno sequenti pallium suscepit.

Archbps. of York and Canterbury.

[1] *provinciam . . . tributo*] This is peculiar to the compiler.

[2] This is fuller than any other account of Ecgberht's expedition into Wales.

[3] This is inserted at the foot of the page. See above, p. 362, n.[3].

[4] The year is peculiar to the compiler. Simeon has *præfato rege* (*i.e.* Eanred) *regnante*.

A.D. 833.

Ut Dani insulam ovium deprædaverint.

Irruption of the Danes, who spoil Sheppey, and land at Charmouth.

Anno Domini DCCCXXXIII. Exercitus Danorum, infidelium piratarum, postquam apud Dunemutham victi et fugati fuerunt, Seapeiam, id[1] est, ovium insulam, deprædati sunt; applicuerunt enim ibidem pagani illi cum navibus xxxv., et spoliata insula illa navigaverunt et applicuerunt in loco qui Carrum nuncupatur, prædis[2] ibidem et spoliis vacantes, nulli sexui pepercerunt. Hen. Hunt. iv. p. 733 D.

Ut Dani regem Egbertum de prœlio fugaverint, multis interfectis.

Ecgberht defeated by the Danes.

Anno Domini DCCCXXXIV. Rex Egbertus, ingenti exercitu congregato, contra prædictos paganos vexilla direxit et arma; sed Dani post nimiam hinc inde illatam stragem, alea belli prævaluerunt; ceciderunt itaque inter cæteros Herefridus Wintoniensis et Sigelmus[3] Sireburnensis episcopi, cum ducibus Duda et Osmundo. Successit autem Herefrido Eadmundus episcopus et Sigelmo Ethelwoldus. Id. p. 733 D. Malmesb. Gest. Pontif. ii. 75, p. 160; ii. 80, p. 177.

Qualiter Egbertus rex Danos cum Walensibus in fugam compulerit.

The Welsh and Danes routed by Ecgberht.

Anno Domini DCCCXXXV. Walenses cum Danis, junctis viribus, igne et ferro regnum Egberti invadentes, castella ejus et municipia diruere satagebant; quo audito, rex Egbertus cum exercitu copioso hostibus occurrens maximam ex obstantibus stragem fecit, et tandem Danos cum Walensibus damnosam inire fugam coegit, patriamque ab hostium irruptione liberavit. Hen. Hunt. iv. p. 733 E.

Rex Egbertus iterum Danos prœlio superavit.

Ecgberht again victorious.

Anno Domini DCCCXXXVI. Idem[4] rex Egbertus novum Danorum adventantem exercitum contritione gravi conterens in fugam convertit. Id.

---

[1] *id . . insulam*] Introduced by the compiler.

[2] *prædis . . . pepercerunt*] Introduced by the compiler.

[3] *Sigelmus*] An error of a century, as Sighelm died in 933. Hen. Hunt., from the A. S. Chron., has Wigfert. See Petrie's note, p. 344[a]. The names of the sees are introduced by the compiler.

[4] This mention of a second victory of Ecgberht over the Danes is evidently from the compiler misunderstanding Huntingdon, who says, "*secunda* usus fortuna." The account of the previous year is in the compiler's own language, though Huntingdon is the source.

Gregorius Papa urbem, quam fundaverat, Leoniam appellavit. A.D. 837.

Sigebert, col. 159. Anno Domini DCCCXXXVII. Papa Gregorius novæ urbis fabricam nuper consummatam a semetipso "Leoniam" appellavit, qui Leo quartus antea fuerat nuncupatus. (The Leonine city built.) Malmesb. Gest. Reg. ii. 107, p. 149. Eodem anno rex Occidentalium Saxonum Egbertus, expletis in regno annis triginta septem et mensibus septem, ex hoc sæculo transiens, apud Wintoniam sepulturam accepit; (De morte Egberti regis West Saxonum.) Id. ii. 108. cui succedens Æthelwlfus filius ejus, quem quidam Adulfum appellant, viginti annis et quinque mensibus imperavit. (Æthelwulf succeeds.) Cf. Libell. de Reg. Saxon. p. 207. Iste Ethelwlfus de regina sua quatuor filios inclitos generavit, quorum primus dictus est Eadbaldus, secundus Ethelbertus, tertius Ethelredus, quartus Ælfredus, qui omnes post patrem per ordinem regnaverunt. (His children.) Quintum habuit filium nomine Ethelstanum, non[1] de matrimonio generatum, (Æthelstan.) Malmesb. Gesta Reg. ii. 108, p. 150. cui pater Æthelwlfus omnia regna, quæ ejus genitor Egbertus potenter adquisierat, contulit, Occidentalium Saxonum solummodo ipse contentus regno.

Dani venerunt in Angliam.

Hen. Hunt. v. p. 736 D. Anno Domini DCCCXXXVIII. Applicuerunt Dani in portu Hamonis cum navibus triginta tribus, magna comite superbia; (The Danes land at Southampton.) Flor. Wig. p. 549 B. quos comes Wlfwardus prælio commisso, multis ex eis milibus interfectis, turpiter abire coegit; sed non multo post eodem anno, idem pagani in ostium portus appulsi, patriam depopulari contendunt. (Their defeat and return.) Rumore itaque divulgato, dux Æthelhelmus, cum Dorsetensibus occurrens, ipsos diu convertit in fugam, sed[2] tandem inconsulte viribus utens, dum nimis cum suis inordinate processit, ab ipsis interfectus est. (Death of Æthelhelm.)

De causa Danicæ afflictionis.

Hen. Hunt. Prolog. ad lib. v. pp. 735, 736. Tunc igitur cum ad plagam maximam et horribilem pervenimus, quæ, peccatis exigentibus, per Danos Angligenis nationibus illata est, libet ejusdem cladis causam ad cautelam futurorum breviter legentibus intimare. (Cause of the Danish invasions.) In Anglorum quidem ecclesia primitiva religio clarissime resplenduit, ita ut reges et reginæ, principes ac duces, consules et barones, ecclesiarumque rectores, cælestis regni desiderio succensi, monachatum, spontaneum exilium, vitam solitariam, ut præmonstravimus, certatim appetentes, relictis omnibus, Dominum sequerentur;

---

[1] *non . . generatum*] This statement is peculiar to the compiler. There is possibly a confusion with the other Æthelstan. See Malmesb. Gest. Reg. ii. 139, p. 222.

[2] These details are added by the compiler.

A.D. 838. p. 122. The Danish invasions. processu vero temporis adeo in eis omnis virtus emarcuit, ut nullam gentem[1] proditione vel fraude eis consimilis videretur, nec erat eis invisum aliquid nisi pietas et justitia, nec honori nisi bella plusquam civilia[2] et sanguinis effusio innocentum. Misit ergo eis Deus omnipotens gentes paganas et crudelissimas, velut apum examina, quæ ne quidem sexui muliebri aut parvulorum parcerent ætati, Danos scilicet et Norwegenses, Gothos et Suathedos, Wandalos et Fresos, qui ab exordio regis Æthelwlfi supradicti usque ad Normannorum adventum, per annos ferme ducentos triginta, terram hanc peccatricem a mari usque ad mare et ab homine usque ad pecus deleverunt; siquidem Angliam crebro et undique invadentes, non eam subjugare ac possidere, sed prædari et perdere satagebant. Qui si aliquando vincerentur, nihil proficiebant Angli, cum alibi classis major et exercitus ex improviso et subito adveniret; nimirum dummodo reges Anglorum in plagam regni orientalem contra illos tenderent pugnaturi, antequam turmis appropinquassent hostilibus,[3] nuntius advolabat dicens, "Quonam, rex, iter sumis?[4] Ecce nunc classis paganorum "innumerabilis, ex australi parte regni littora occupans, urbes "et villas prædans, ferro quæque sibi obvia et incendio[5] "conflagravit." Nec[6] minus ideo rumor hujusmodi ab oriente vel occidente aut aquilone superveniens, omnem indigenis spem salutis ademit; sicque tot malis ac rumoribus sinistris reges cum subjectis cordibus dissecantes, contra[7] hostiles incursiones dubium certamen inibant; unde contigit, ut quandoque [cives, quandoque] vincerentur et hostes. Hen. Hunt. v. Prolog. p. 736. Id. p. 736 A.

Herebryht slain at Romney-Marsh. Anno Domini DCCCXXXIX. Herebertus comes pugnavit contra paganos apud Merswarum, ubi, Danis vincentibus et suis bellatoribus fugientibus, idem comes occubuit. Hen. Hunt. v. p. 736 D.

Kings of Northumbria. Anno Domini DCCCXL. Defuncto rege Northanhumbrorum Andredo, Ethelredus filius ei septem[8] annis successit. Libell. de Reg. Saxon. p. 211.

Ravages of the Danes. Anno Domini DCCCXLI. Paganorum exercitus per orientales Angliæ partes, id est, per Cantiam et Est-Angliam, hostiliter perrexit, ubi turbam innumerabilem interfecit. Eodem quoque tempore Lindissæ regionem idem pagani depopulati sunt. Hen. Hunt. v. p. 736 D.

---

[1] *nullam gentem*] Sic, the compiler having altered Huntingdon's *sibi parem esse permitterent* in the next line to *eis consimilis videretur*, and omitting to alter the subject of the sentence.

[2] Lucan, i. 1. This clause is introduced by the compiler.

[3] *hostilibus*] hostibus, A.

[4] *sumis*] fumis, A. W. had *summis*, but is altered to *sumitis*.

[5] *incendio*] in vendio, A.

[6] *Nec . . ademit*] Introduced by the compiler.

[7] *contra . . hostes*] This is due to the compiler.

[8] The Libellus de Reg. Saxon., p. 211, says "ix. annis."

Sigebert, col. 160. Eodem anno, mortuo Lodowico pio[1] rege Francorum et patricio Romanorum, Lotarius successit annis quindecim. A.D. 841. Lothaire I.

Hen. Hunt. v. p. 736 E. Anno Domini DCCCXLII. Exercitus Danorum nefandissimus terram Angliæ profundius ingredientes, circa Doroberniam et Refecestriam ac Londoniarum civitatem multitudinem hominum maximam utriusque sexus peremerunt. Ravages of the Danes.

Lotharius hostes suos afflixit.

Sigebert, col. 160. Anno Domini DCCCXLIII.[2] Lotharius, rex Francorum et imperator Romanorum, in Saxoniam pergens, libertorum conspirationem, dominos suos opprimere volentium, fortiter compescuit, auctoribus factionis damnatis sententia capitali. Conspiracy in Saxony crushed by Lothaire.

Sergius Papa creatur.

Vit. Pontif. Anno Domini DCCCXLIV. Sergius, qui et Pelagius,[3] sedit in cathedra Romana annis tribus. Pope Sergius II. Hen. Hunt. v. p. 736 E. Eodem anno rex West-saxonum Athelwlfus apud Carrum contra gentem Danicam pugnavit, sed Dani victoriam sunt adepti. Æthelwulf defeated at Charmouth.

Eodem[4] anno rex Northanhumbrorum Æthelredus a regno fugatus est, cui Readwlfus successit in regnum; qui confestim diademate insignitus, cum paganis commisso prælio apud Alvithelea, ipse et consul Alfredus ceciderunt cum parte maxima subditorum, et tunc iterum Ethelredus regnavit. Æthelred of Northumbria expelled by Readwulf, but recovers his kingdom.

Dani magna strage cæsi sunt.

Flor. Wig. p. 549 D. Anno Domini DCCCXLV. Dux Eanulfus cum [Somersetensibus], et dux Osricus cum Dorsetensibus et Alstano, Sireburnensi episcopo, ad Petheredesmute contra Danos pugnantes, maxima ex hostibus strage facta, victoria potiti sunt. The Danes defeated at the mouth of the Parret. Et eodem anno defuncto Egredo, Lindisfarnensi episcopo, Eanburtus successit. Bishops of Lindisfarne.

Hen. Hunt. v. p. 737 B. Anno Domini DCCCXLVI. Æthelstanus episcopus[5] et consul Alcherus, apud Sandwicum contra paganorum invisum exercitum prælium conserentes, novem puppes maximas occupantes, cæteras compulerunt in fugam. The Danes defeated at Sandwich by Æthelstan and Ealhhere.

---

[1] *pio . . Romanorum*] Introduced by the compiler.

[2] This and the next year are interchanged in A. Sigebert has *Ludowicus* for *Lotharius . . Romanorum.*

[3] *qui et Pelagius*] Introduced by the compiler.

[4] This is peculiar to the compiler.

[5] *episcopus*] An error for *rex Cantiæ*, which Huntingdon has.

A.D. 847.

Leo Papa.

Pope Leo IV. Anno Domini DCCCXLVII. Leo sedit in cathedra Romana annis octo, mensibus tribus, et diebus sex, et cessavit sedes mensibus duobus. Vit. Pontif.

Bishops of Worcester. Eodem anno defuncto Eadberto, Wigorniensi episcopo, Alhunus successit. Flor. Wig. p. 549 D.

De eclipsi solis.

Osberht king of Northumberland. Eclipse. Anno Domini DCCCXLVIII. Ethelredo,[1] rege Northanhumbrorum, interfecto, Osbertus successit pro eo annis octodecim. Et eodem anno facta est eclipsis solis, hora diei sexta, kalendis Octobris.

De nativitate Alfredi postea regis.

Birth of Alfred at Wantage. Anno Domini DCCCXLIX. Natus est Ethelwlfo, regi Occidentalium Saxonum, filius in provincia Bercensi in villa regia, quæ Wanetinge appellatur, quem[2] in sacra baptismatis regeneratione vocavit Ælfredum; mater vero ejus Osburga dicebatur, femina satis religiosa, nobilis genere et ingenio, quæ filia erat Allaci[3] famosi pincernæ regis Æthelwlfi. Flor. Wig. p. 549 D., from Asser De Regis Gestis Alfredi, p. 467. Origin of Oslac. Ortus enim erat ex Gothis et Juthis de semine duorum fratrum, Stufi scilicet et Wihtgari; hi potestate accepta ab avunculo suo rege[4] West-saxonum primo Vectæ insulæ et Kenerico consobrino eorum, paucos Britones, quos ejusdem insulæ accolas invenerunt, in loco qui Wihtgaresburih, id[5] est burgum Wihtgari, dicitur, peremerunt; atque deinceps insulam illam, ut supradictum est, occupatam possederunt.

Death of S. Wistan. Eodem anno, in vigilia Pentecostes, Berthfertus regis Merciorum filius, scilicet Bertwlfi, cognatum suum Sanctum Wistanum injuste peremit; erat autem nepos duorum regum de regno Merciorum. Id. p.550 B. Corpus vero defuncti ad monasterium tunc temporis famosissimum, quod Rependuna dicebatur, delatum, in mausoleo avi sui, regis Wilafi, dicitur tumulatum. Miracles at his tomb. Sed illius martyrio cælestia non defuere miracula; nam de loco ubi innocenter occisus est, columna lucis usque ad cælum porrecta omnibus loci illius incolis per dies triginta stabat conspicua.

Defeat of the Franks by the Bohemians. Anno Domini DCCCL. Franci a Boemannis gravi prælio macerantur; cui bello spiritus malignus se præfuisse per os[6] cujusdam arreptitii publice protestatus est, et per se suosque Sigebert, col. 162.

---

1 This is peculiar to the compiler.

2 *quem . . . Ælfredum*] added by the compiler.

3 *Allaci*] Oslac, Flor., Asser., Simeon.

4 Cerdic.

5 *id . . . Wihtgari*] added by the compiler. The place is Carisbrooke. The next sentence is altered from Florence and Asser.

6 *os*] hos, A.

Sigebert, col. 162. socios, spiritus scilicet superbiæ et discordiæ, egisse, ut Francigenæ hostibus terga darent. A.D. 850.

Flor. Wig. p. 550 C. Anno Domini DCCCLI. Magnus paganorum acervus, cum navibus trecentis quinquaginta in ostium Thamensis fluminis veniens, Doroberniam, id est Cantuariam, depopulatus est, et regem Merciorum Bertulfum, qui contra paganos ad pugnam venerat, propulerunt in fugam. Post hoc autem audaciores effecti, cum omni multitudine sua in Suthereia convenerunt; quod a rege West-saxonum Ethelwlfo cum fuisset compertum, magno exercitu congregato, cum filio suo Ethelbaldo in loco qui Acle dicitur conserto prælio, paganos superavit, eos inaudita cæde maceravit. The Danes attack Canterbury; in Surrey; their defeat at Ockley by Æthelwulf.

De morte Bertulfi[1] *regis.*

Flor. Wig. App., p. 638 D. Id. p. 551 B. Anno Domini DCCCLII. Merciorum rex Bertulfus ab hac vita transiens Burhredum viginti duobus annis habuit successorem. Hic, anno regni sui primo, filiam regis Occidentalium Saxonum Ethelwlfi uxorem accipiens, in regno confirmatus est; celebratæ quoque sunt nuptiæ in villa regia, [quæ] Chippenham appellatur, ubi puella Ethelswitam reginæ nomen promeruit. Death of Beorhtwulf. Burhred. His marriage with Æthelswyth.

Simeon, p. 675 B.

p. 123.

De quadam muliere sortilega, et ejus miserabili morte.

Malmesb. Gesta Regum, ii. 204, p. 351. Circa dies istos mulier quædam malefica in villa, quæ Berkeleia dicitur, degens, gulæ amatrix ac petulantiæ, flagitiis modum usque in senium et auguriis non ponens, usque ad mortem impudica permansit. Hæc die quadam cum sederet ad prandium, cornicula, quam pro deliciis pascebat, nescio quid garrire cœpit; quo audito, mulieris cultellus de manu excidit, simul et facies pallescere cœpit, et emisso rugitu, "Hodie," inquit, "accipiam grande incommodum, hodieque "ad sulcum ultimum meum pervenit aratrum;" quo dicto, nuntius doloris intravit. Mulier vero percunctata ad quid veniret, "Affero," inquit, "tibi filii tui obitum et totius fa"miliæ ejus ex subita ruina interitum." Hoc quoque dolore mulier permota, lecto protinus decubuit graviter infirmata; sentiensque morbum subrepere ad vitalia, liberos quos habuit superstites, monachum videlicet et monacham, per epistolam invitavit. Advenientes autem voce singultiente alloquitur: "Ego," inquit, "O pueri, meo miserabili fato dæmoniacis "semper artibus inservivi; ego vitiorum omnium sentina, ego Legend of the witch of Berkeley.

---

[1] *Bertulfi*] Bernulfi, A.

A.D. 852. "illecebrarum omnium fui magistra; erat mihi tamen inter "hæc mala spes vestræ religionis, quæ meam solidaret animam desperatam; vos expectabam propugnatores contra "dæmones, tutores contra sævissimos hostes. Nunc igitur, "quoniam ad finem vitæ perveni, rogo vos per materna ubera,[1] "ut mea tempteris allevare tormenta; insuite me defunctam "corio cervino, ac deinde sarcofago lapideo supinate, oper- "culumque ferro et plumbo constringite, ac demum lapidem "tribus catenis ferreis et fortissimis circumdantes, clericos "quinquaginta psalmorum cantores et tot per tres dies pres- "byteros missarum celebratores applicate, qui feroces levigent "adversariorum incursus; ita si tribus noctibus secura ja- "cuero, quarto die me infodite humo." Factumque est ut præceperat illis; sed proh dolor! nil preces, nil lacrimæ, nil demum valuere catenæ. Primis enim duabus noctibus, cum chori psallentium corpori assistebant, advenientes dæmones ostium ecclesiæ confregerunt ingenti obice clausum, extremasque catenas negotio levi diruperunt;[2] media autem, quæ fortior erat, illibata manebat. Tertia autem nocte, circa gallicinium, strepitu hostium adventantium omne monasterium visum est a fundamento moveri; unus ergo dæmonum, et vultu cæteris terribilior et statura eminentior, januas ecclesiæ impetu violento concussas in fragmenta dejecit; diriguerunt clerici cum laicis metu, steterunt omnium capilli, et psalmorum concentus defecit. Dæmon ergo gestu, ut videbatur, arroganti ad sepulchrum accedens et nomen mulieris ineditum ingeminans, surgere imperavit; qua respondente, quod nequiret pro vinculis; "Jam malo tuo," inquit, "solveris." Et protinus catenam, quæ[3] cæterorum ferociam dæmonum deluserat,[4] velut stuppeum vinculum rumpebat; operculum etiam sepulchri pede depellens, mulierem palam omnibus ab ecclesia extraxit, ubi præ foribus niger equus superbe hinniens videbatur uncis ferreis et clavis undique confixus,[5] super quem misera mulier projecta ab oculis assistentium evanuit; audiebantur tamen clamores per quatuor fere miliaria horribiles, auxilium postulantes. Ista itaque quæ retuli incredibilia non erunt, si legatur beati Papæ Gregorii dialogus,[6] in quo refert, hominem in ecclesia sepultum a dæmonibus foras ejectum: et apud Francos Karolus Martellus insignis vir fortitudinis, qui Saracenos,

Legend of the witch of Berkeley.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 204, p. 352.

Charles Martel

[1] *ubera*] uberna, A.
[2] *diruperunt*] dirumpnit, A.
[3] *quæ*] quem, A.
[4] *deluserat*] decluserat, A.
[5] *confixus*] confixum, A.

[6] S. Greg. Dialog. iv. 53. *De corpore Valentini ab ecclesia post mortem projecto.* Opp., ed. Migne, iii. col. 413.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 204, p. 354.

Gallias ingressos, Hyspaniam redire compulit, exactis vitæ suæ diebus, in ecclesia beati Dionisii legitur fuisse sepultus; sed quia patrimonia cum decimis omnium fere ecclesiarum Galliæ pro stipendio commilitonum suorum mutilaverat, miserabiliter a malignis spiritibus de sepulchro corporaliter avulsus, usque in hodiernum diem nusquam comparuit.

A.D. 852. torn from his tomb by evil spirits.

Walenses ab Anglis bello vincuntur.

Flor. Wig. p. 550 E.

Anno Domini DCCCLIII. Rex West-saxonum Ethelwlfus et rex Merciorum Bernredus mediterraneos Britones bello vicerunt et suæ ditioni summiserunt.

Expedition of Æthelwulf and Burhred against the Britons.

Eanbertus mortuus est.

Simeon, p. 675 C.

Anno Domini DCCCLIV. Defuncto Wimundo, Eboracensi archiepiscopo, Wlferus successit. Eodem anno Eanbertus, Lindisfarnensis antistes, diem clausit extremum, et Eardulfus successit.[1]

Succession in the sees of York and Lindisfarne.

Ut rex Ethelwlfus decimam regni sui partem Deo et sanctis ejus dederit.

Flor. Wig. p. 551 B.

Eodem anno rex magnificus Æthelwlfus decimam regni sui partem [Deo] et beatæ Mariæ et omnibus sanctis[2] contulit, liberam ab omnibus servitiis sæcularibus, exactionibus, et tributis; quam donationem et chartæ suæ confirmationem hic ponere libet, ut ipsius devotio omnibus innotescat.

Grant of a tithe of his kingdom by Æthelwulf.

Malmesb. Gesta Regum, ii. 114, p. 170.

"Regnante in perpetuum Domino nostro Jesu Christo, in "nostris temporibus bellorum incendia et direptiones opum "nostrarum et vastantium crudelissimas hostium barbarorum "paganarumque gentium multiplices tribulationes, affligentium "usque ad internecionem cernimus tempora incumbere peri- "culosa. Quamobrem ego Æthelwlfus, Occidentalium rex "Saxonum, cum consilio episcoporum ac principum meorum, "consilium salubre atque uniforme remedium affirmavi, ut "aliquam portionem terræ[3] meæ Deo et Sanctæ Mariæ et "omnibus sanctis jure perpetuo possidendam concedam, de- "cimam scilicet partem terræ meæ,[3] ut sit tuta muneribus et

Charter of Æthelwulf.

[1] The death of the predecessors of Wulfhere and Eardulf are introduced by the compiler.

[2] *et beatæ Mariæ et omnibus sanctis*] This is introduced by the compiler, as also the rest of the paragraph.

[3] *terræ . . . . . meæ*] For this Malmesbury has, "terrarum hære- "ditariam antea possidentibus om- "nibus gradibus, sive famulis et "famulabus Dei Deo servientibus, "sive laicis, semper decimam man- "sionem ubi minimum sit, tamen "partem decimam in libertatem "perpetuam perdonari dijudicavi."

A.D. 854. Charter of Æthelwulf. " libera ab omnibus servitiis sæcularibus, nec non regalibus " tributis majoribus [et minoribus], sive taxationibus quod " nos wintereden[1] appellamus; sitque omnium rerum libera " pro remissione animarum et peccatorum meorum, ad servi- " endum soli Deo, sine expeditione et pontis constructione [et] " arcis munitione, ut eo diligentius pro nobis preces ad Deum " sine cessatione fundant, quo eorum servitutem in aliquo " levigamus." Placuit autem episcopis ecclesiæ Sireburnensis Alstano et Wintoniensis Swithuno, cum suis abbatibus et Dei servis, viris[2] scilicet et feminis religiosis,[3] quibus supradicta collata sunt beneficia, consilium inire, ut omnes fratres et sorores nostræ,[4] omni hebdomada die Mercurii, hoc est Wodenesdai, in unaquaque ecclesia cantent psalmos quinquaginta, et unusquisque presbyter duas missas, unam pro rege et aliam pro ducibus ejus in hunc donum consentientibus, pro salute et refrigerio delictorum suorum; " postquam autem " defuncti fuerimus, pro rege defuncto singulariter et pro " ducibus communiter. Et hoc sit firmiter constitutum omni- " bus diebus Christianitatis, sicut libertas constituta est, " quamdiu fides crescit in gente Anglorum. Scripta est " autem hæc donationis charta anno Domini DCCCLIV.,[5] quarta " indictione, quinto nonas Novembris, in urbe Wentana, ante " majus altare Beati Petri Apostoli." Malmesb. Gest. Reg. ii. 114, p. 171.

Ut rex Ethelwlfus Romam petierit.

Journey of Æthelwulf with Alfred to Rome. p. 124. His ita gestis, rex magnificus Occidentalium Saxonum Æthelwlfus, cum honore maximo Romam provectus,[6] duxit secum Alfredum, filium suum juniorem, quem cæteris omnibus plus dilexit, ut[7] a Papa Leone[8] moribus pariter et religione informaretur ibidem. Flor. Wig p. 551 B. Alfred crowned by Pope Leo IV. Ubi cum anno integro rex cum filio demoratus fuisset, fecit filium suum ibi a Papa Leone[8] in regem coronari, atque post dies paucos ad patriam rediens duxit Judethan, Karoli regis Francorum filiam, secum in An- Malmesb. G.R. ii. 121, p. 178. Flor. Wig. p. 551 C.

---

[1] *wintereden*] Winteresdene, W. This should be *witereden*, *i.e.* A. S. pite-hrædenne, a course of punishment. See Twysden's Glossary to the X. Scriptores, v. Wita.

[2] *viris . . . . beneficia*] Introduced by the compiler.

[3] *religiosis*] religionis, O. W.

[4] *nostræ*] *i. e.* at Malmesbury, to which monastery Æthelwulf gave several charters. See Malmesb. Gesta Pontificum, v. 237, p. 390, &c.

[5] *DCCCLIV.*] 814 or 844, the MSS. of Malmesbury. See Hardy's note, p. 172.

[6] *provectus*] profectus, O. W.

[7] *ut . . . ibidem*] Introduced by the compiler.

[8] *Leone*] om. W.

Flor. Wig. p. 551 C. gliam sibi matrimonio copulatam; sed interea, dum rex moram faceret in partibus transmarinis, exorta est contra regem prædictum magnatum quorundam conspiratio, ita quod facta conjuratione ab Ethelbaldo, filio regis primogenito, et Sireburnensi episcopo Ælstano cum Eanwlfo, Sumersetensis pagi comite, quod a Roma repatrians nunquam reciperetur in regnum.[1] A.D. 854. Marriage of Æthelwulf with Judith. Conspiracy against him.

Causa[2] autem bifaria erat, una, quod filium juniorem Alfredum, quasi aliis a sorte regni exclusis, in regem Romæ fecerat coronari; alia, quod spretis omnibus Angliæ mulieribus, filiam regis Francorum alienigenam sibi per conjugium copulavit. Audierunt præterea conjuratores prædicti, quod, contra morem et statuta regum West-saxonum, Judethan Francorum regis filiam, quam nuper desponsaverat, reginam ap- Reasons of the conspiracy.

Id. p. 551 E. pellabat et in mensa ad latus suum convivari faciebat; gens vero West-saxonum non permittit reginam juxta regem sedere, nec etiam reginam, sed regis conjugem nominare. Hæc autem infamia ab Eadburga Offæ regis filia, ejusdem gentis regina, exorta est, quæ virum suum Brithricum regem veneno perdidit, et juxta regem sedens, omnes regni nobiles accusare solebat, et quos accusare non potuit, potu eos venenifero necare consuevit; itaque pro reginæ maleficio, sicut superius prolixe tractatum est, omnes conjuraverant, quod nunquam regem super se regnare permitterent, qui in prædictis culpabilis inveniretur. Why the queen of the West-Saxons is not styled "queen," but only "king's wife."

Id. p. 551 D. Revertente tandem a Roma Ethelwlfo rege pacifico, prædictus filius ejus Ethelbaldus, cum suis complicibus conceptam nequitiam ad effectum perducere attemptavit; sed Deus omnipotens id fieri non permisit; nam ne forte plusquam civile bellum[3] inter patrem et filium convalesceret, ineffabili regis clementia omnem conspirationem[4] nobilium et episcoporum cassavit,[5] dividens cum filio suo regnum West-saxonum, antea indivisum, ita ut pars regni orientalis in sortem filii cederet, et occidentalis patri remaneret. Et cum tota regni nobilitas pro rege decertare[6] et filium a jure Return of Æthelwulf. The kingdom of Wessex divided with

[1] Sic, the sentence (considerably altered from Florence) being unfinished.

[2] This mention of Alfred's coronation being one of the causes of the conspiracy is peculiar to the compiler.

[3] *plusquam civile bellum* (Lucan, i. 1) comes from Malmesbury, Gesta Regum, ii. 113, p. 169, Florence and Asser having *irremedicabile Saxoniæ periculum.*

[4] *conspirationem*] so O.; conspiratione, A.; W. had *conspirationem* originally, but it has been altered; astipulatione, Flor. and Asser.

[5] *cassavit*] cessavit, O. W. West.

[6] *decertare*] decertaret, O.; decertarent, W.

A.D. 854. Æthelbald, to avoid civil war.

regni depellere vellent, si pater id fieri permisisset, ipse[1] mentis nobilitate ab avaritiæ sese vitio excludens, filii sui concupiscentiæ satisfecit, sicque ubi pater justo Dei judicio regnare debuerat, illic filius pertinax et iniquus regnavit. Flor. Wig. p. 551 E, D.

Eadmundus in regem consecratus est.

Pope Benedict III. Edmund king of the East-Angles.

Anno Domini DCCCLV. Leone Papa defuncto, successit ei in cathedra Romana Benedictus annis duobus, mensibus sex, et diebus decem; cessavitque sedes diebus quindecim. Eodem anno rex Eadmundus, ex prosapia antiquorum Saxonum originem ducens, provinciæ Orientalium Anglorum culmen regiminis suscepit, anno a nativitate sua decimo quarto, die Dominicæ Nativitatis, octavo kalendas Januarii. Iste[2] adolescens piissimus ab omnibus regionis illius magnatibus et populis rex electus, et ad regimen[3] multum renitens compulsus,[4] ab Humberto, Helmhamensi episcopo, in villa regia, quæ Bures nuncupatur, munus consecrationis suscepit. Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 552 E. Chron. Fani S. Neoti, p. 156. (Not in Chron. F. S. N.) Id. p. 158.

Charles the Bald.

Anno Domini DCCCLVI. Defuncto Lodowico rege Francorum et patricio Romanorum, Karolus annis xii. imperavit.[5]

Rex Adthelwlfus diem clausit extremum.

Death of Æthelwulf. Will of Æthelwulf.

Anno Domini DCCCLVII. Æthelwlfus, West-saxonum rex pacificus, inter alia bona præsentis vitæ studia, de suo transitu ad viam universitatis cogitans, ne filii ejus post obitum suum inter se disceptarent, hæreditariam scribere epistolam imperavit, in qua et regni inter filios Ethelbaldum et Ethelbertum, et inter filiam[6] et propinquos ac regni sui nobiles summam pecuniarum, quæ post se superesset, divisionem ordinabiliter mandare litteris procuravit. Pro utilitate animæ suæ et salute per omne regnum suum semper in decem hidis vel mansionibus[7] pauperem unum indigenam vel peregrinum cibo, potu, et operimento, successoribus suis usque in finem sæculi post se pascere præcepit, ita tamen ut si terra illa pecoribus abundaret et ab hominibus coleretur. Romæ autem singulis annis trecentas denariorum mancusas portari præcepit, qui taliter dividerentur ibidem, centum mancusas scilicet in honorem Flor. Wig. p. 552 C.

---

[1] *ipse . . . satisfecit*] Introduced by the compiler.

[2] *Iste . . . . compulsus*] Introduced by the compiler.

[3] *regimen*] regnum, O. W.

[4] *compulsus*] compulsis, W.

[5] This error seems to be from blundering over Malmesbury ii. 110, p. 157.

[6] Æthelswyth.

[7] *hidis vel mansionibus*] manentibus, Flor., and so Asser.

Flor. Wig. p. 552 D. Sancti Petri Apostolorum principis specialiter ad emendum oleum, quo implerentur omnia luminaria ecclesiæ Apostolicæ in vespera Paschæ, et tantundem in gallicantu, et centum ibidem mancusas in honorem Sancti Pauli eisdem de causis, centum præterea mancusas universali Papæ præcepit[1] exhiberi ad suas elemosinas ampliandas. A.D. 857. Gifts of Æthelwulf to Rome.

Hen. Hunt. v. p. 737 C. Iste autem rex Deo devotus ante obitum Egberti regis patris sui Wentanæ urbis fuerat episcopus ordinatus; sed patre defuncto, licet multum repugnans, rex creatus est, cum non esset alius de regio genere qui regnare debuisset. Tandem cum rex Æthelwlfus illustris[2] regnum West-Saxonum annis xvii. diligentissime gubernasset, viam universæ carnis ingressus, Æthelberto filiorum secundo regnum Cantiæ cum Suthsexe et Eastsexe[3] concessit; et filius ejus primogenitus, Æthelbaldus,[4] in[5] West-Sexe pro patre regnavit; rex vero Æthelwlfus apud Wintoniam sepulturam cum honore regio in ecclesia cathedrali suscepit. Æthelwulf once bishop of Winchester. Æthelberht and Æthelbald.

Flor. Wig. p. 552 D. Æthelbaldus protinus cum fuisset in regem promotus, contra Dei præceptum et Christiani nominis dignitatem, necnon et contra omnium paganorum morem, thorum patris defuncti ascendens, Judethan Karoli regis Francorum filiam in matrimonio ducens, effrænis duobus ac dimidio post patrem annis Occidentalium Saxonum apicem[6] crudeliter gubernavit. Incestuous marriage of Æthelbald.

Id. MS. A., p. 553[1]. Eodem anno, defuncto Cedda, Herefordensi episcopo, Albertus successit. Bishops of Hereford.

Vit. Pontif. Anno Domini DCCCLVIII., Benedicto Papa mortuo, Nicholaus sedit in cathedra Romana annis novem, mensibus duobus, et diebus viginti. Pope Nicholas I.

Flor. Wig. MS. A., p. 553[2]. Eodem anno Æthelwoldus, Lichesfeldensis episcopus, obiit, cui Humbertus successit. Bishops of Lichfield.

Ethebaldus rex ad pœnitentiam rediit.

Anno Domini DCCCLIX. Rex West-Saxonum Æthelbaldus, ab errore supradicto resipiscens, dimissa Judethan noverca sua, cujus thorum fœdaverat, peracta pœnitentia, tempore[7] quo supervixit regnum cum pace et justitia temperavit. Penitence of Æthelbald, who is divorced from Judith.

---

[1] *præcepit . . ampliandas*] Introduced by the compiler.

[2] *illustris*] om. O. W.

[3] *et Eastsexe*] om. O. W.

[4] *Æthelbaldus*] Athewaldus, O.; Athelwaldus, W.

[5] *in*] pro, W.

[6] *apicem crudeliter gubernavit*] regni gubernacula rexit, Florence and Asser.

[7] *tempore*] tempus, A. This statement of Æthelbald's divorce from Judith is peculiar to the compiler.

A.D. 860. *Corpus Innocentii Papæ in Saxoniam transfertur.*

Translation of Innocent I. Anno Domini DCCCLX. Dux Saxonum Leuculfus corpus beati Papæ Innocentii a Roma in Saxoniam transvexit. Sigebert, col. 164.

Ethebaldus rex obiit.

Death of Æthelbald. Anno Domini DCCCLXI. Rex West-Saxonum Ethelbaldus anno regni sui quinto morte est immatura præreptus, et apud Sireburnam regio schemate sepultus. Successit ei in regnum frater ejus Ethelbertus, qui West-Saxoniam, Cantiam, Essexiam, et Suth-Sexiam[1] sub suo dominio mancipavit. In diebus autem illius magna Danorum[2] multitudo per oceanum adveniens Wentam civitatem hostiliter spoliavit; quibus cum ingenti præda ad naves revertentibus, comes Hamtunensis Osricus et Berrucensis comes Ethulfus illis viriliter occurrentes, multos ex eis trucidabant, cæteris per fugam elapsis. Eodem anno defuncto Rethuno, Legecestrensi pontifice, Aldredus in episcopatum successit.

Hen. Hunt. p. 737 D. — Æthelberht. — Flor. Wig. p. 553 A. — Invasion of the Danes. — Bishops of Leicester. — Id. MS. A., p. 553[4].

De Sancto Swithuno episcopo.

Death of S. Swithun. Anno Domini DCCCLXII. Sanctus Swithunus, Wentanæ civitatis episcopus, migravit ad Dominum. Hic vir sanctus, dum adhuc vivens multarum esset possessor virtutum, præcipue tamen clementia et humilitate pollebat. Contigit autem tempore quodam hunc Dei famulum ad pontem urbis Wentanæ cum operariis forte sedere, ut suæ instantia præsentiæ desidiam laborantium provocaret; et ecce per pontem commeabat in urbem femina causa commercii ferens ova, ad quam prosilientes undique operantes, ut mos est hominibus illius generis, et accessu petulanti omnia ad unum ova confringunt; cumque factum vituperabile, muliere conquerente, ad aures pii pontificis pervolasset, et illius pauperculæ feminæ damnum suspirasset, motus clementia mentis, signum crucis super ova confracta faciens, omnium fracturam consolidavit ovorum. De humilitate quoque beati viri hoc memoria dignum est, quod quotienscunque novam ecclesiæ fabricam dedicare debebat, eo, quamvis iter longum esset, non equo vel vehiculo, sed pede impiger contendebat; et ne id ab imperitis ridiculo haberetur, vel a superbis pro jactantiæ vitio notaretur, visibus hominum abductus, nocturnus viator iter facere consuevit; solitariæ sanctitatis amator, nulla pompa bona sua prostituenda putabat.

Id. p. 553 B. Malmesb. Gest. Pontif. ii. 75, p. 161. — p. 125. — Story of a miracle with respect to a woman and her eggs. — Humility of S. Swithun.

[1] *et Suth-Sexiam*] om. W. | [2] *Danorum*] paganorum, Flor. Wig.

Malmesb. Gest. Pontif. ii. 75, p. 162. Tandem vero vitæ præsenti valefacturus, pontificali districtione præcepit domesticis, ut extra ecclesiam cadaver suum humarent, ubi et pedibus prætereuntium et stillicidiis ex alto rorantibus foret obnoxium. A.D. 862.

Successit ei in episcopatum Ealferthus,[1] in rebus ecclesiasticis sufficienter eruditus, qui vices antecessoris aliquanto tempore prudenter exegit. Ælfrith, bishop of Winchester.

Dani hyemaverunt in insula Tanet.

Flor. Wig. p. 553 B. Anno Domini DCCCLXIII. Pagani hyemaverunt in Tanet insula, firmumque pacis fœdus cum Cantuaritis pepigerunt; sed more vulpino de nocte erumpentes ex castris, totam orientalem Cantiæ plagam depopulati sunt, et[2] ad naves cum spoliis revertuntur. The Danes winter in Thanet.

Id. MS. A., p. 553[6]. Anno Domini DCCCLXIV. Humbertus Lichesfeldensis diem clausit extremum, cui Kineferthus in præsulatum successit. Bishops of Lichfield.

Sigebert, col. 164. Anno Domini DCCCLXV. Corpora Sanctorum Eusebii et Pontiani dono Nicholai Papæ ad Gallias translata in monasteriis voto religiosorum Sancto Petro collatis honorifice tumulantur. Translation of SS. Eusebius and Pontianus.

Rex Ethelbertus defunctus est.

Hen. Hunt. v. p. 738 A. Flor. Wig. p. 553 C. Anno Domini DCCCLXVI. Defuncto rege West-Saxonum Æthelberto, frater ejus Ethelredus regnavit pro eo quinque annis. Quo etiam tempore magna Danorum[3] classis in Angliam veniens in regione Orientalium Anglorum hyemavit, ubi et maxima pars eorum, qui pedites erant, equestres effecti sunt. Death of Æthelberht. Æthelred. The Danes in East-Anglia.

Adrianus Papa. Dani ad Eboracum transeunt.

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 553 C. Anno Domini DCCCLXVII. Papa Adrianus post Nicholaum sedit in cathedra Romana annis quatuor. Eodem anno Danorum nefandus exercitus, in die Omnium Sanctorum,[4] ab Orientalibus Anglis ad Eboraci civitatem migravit. Quo etiam tempore maxima inter Northanhumbros discordia excitata, populus regem suum legitimum Osbertum expellentes a regno, tyrannum quendam Elle nomine, non de prosapia regali genitum, super regni apicem extulerunt; sed consilio divino, ad- Pope Adrian II. The Danes at York. Disturbances in Northumbria.

[1] The successor of S. Swithun is mentioned by Florence and Malmesbury, but this notice of him is peculiar to the compiler.

[2] *et . . . . . revertuntur*] introduced by the compiler.

[3] *Danorum*] paganorum, Flor.

[4] *in die Omnium Sanctorum*] An insertion of the compiler.

A.D. 867. venientibus Danis, Osbertus et Elle pacem fecerunt inter se pro utilitate communi; qui deinde junctis viribus copiosis urbem adeunt Eboracensem; quibus adventantibus pagani fugam confestim arripiunt, infra urbis mœnia se defendere decernentes, quos reges Christiani insequentes et acerrimum in hostes impetum facientes, urbis mœnia subverterunt.[1] Tandem ingressi civitatem, pugnam contra paganos sibi nimis damnosam commiserunt; nam in illa pugna ceciderunt reges Osbertus et Elle, et cum eis octo consules, in[2] die Palmarum, cum turbarum multitudine copiosa. Deinde nefandissimi victores Dani, totam Northanhumbrorum provinciam usque ad ostium Tynæ fluminis depopulantes, patriam sibi, victis hostibus, subdiderunt. Tunc regibus Northanhumbrorum interfectis, Egbertus quidam genere Anglicus,[3] sub Danorum potestate regnum adeptus, illud sex annis gubernavit.

Flor. Wig. p. 553 D.

Death of Osbriht and Ælla.

Simeon, Hist. de Dunelm. ecclesia, ii. 6, col. 14 (Twysden).

Northumbria laid waste by the Danes.

Id. Histor. recapitulatio, p. 70 (ed. Hinde).

Ecgberht made king by the Danes.

De Alstano Sireburnensi episcopo.

Death of Eahlstan bishop of Sherborne.

Flor. Wig. p. 553 E. Malmesb. Gest. Pontif. ii. 79, p. 175.

Eodem anno Alstanus, Sireburnensis antistes, diem clausit extremum; qui temporibus regum Occidentalium Saxonum, Egberti et filii ejus Ethulfi, magnæ in regno potentiæ et ingentis consilii fuit, dum prædicto regi Egberto Cantuaritas et Anglos Orientales bellicis laboribus subjugavit. Contra Danos quoque, qui tunc primo insulam infestabant, regis Æthelwlfi segniciem[4] excuit, ipse ex fisco pecuniam accipiens, ipse exercitum componens, martiis[5] felix eventibus, contra hostes bella plurima constanter peregit. Potentiam quoque ipsius ex hoc quilibet cognoscere poterit, quod regem Æthewlfum a Roma revertentem a regno arcuerit, statuto filio ejus Ethelbaldo rege pro eo, donec patrem cum filio in sortem regni regredi pateretur; reliquit autem ecclesiam suam, quam[6] annis rexerat quinquaginta, prædivitem in prædiis undecunque adquisitis; et cum esset cupiditate præfervidus, erat tamen liberalitate præcipuus. Sepultus est apud Sireburnam in ecclesia cathedrali. Flor. Wig. p. 553 E.

His power and influence.

Rex Alfredus uxorem duxit.

Marriage of Alfred and Ealhswyth.

Anno Domini DCCCLXVIII. Alfredus, frater Ethelredi regis, juvenis admirandæ probitatis, uxorem duxit de regali genere Merciorum, filiam scilicet Ælthredi, comitis Gainorum, qui Id. p. 554 A.

[1] *subverterunt*] subvertunt, W.

[2] *in die Palmarum*] from the Hist. de S. Cuthberto. (Hinde's Symeon of Durham, p. 142.)

[3] *genere Anglicus*] Inserted by the compiler.

[4] *segniciem*] W.; seniciem, A., whence comes *sævitiam*, the reading of some of the MSS. of West.

[5] *martiis . . peregit*] Introduced by the compiler.

[6] *quam . . quinquaginta*] from Flor. Wig., p. 553 E.

Flor. Wig. p. 554 A. cognominabatur Muchel, quod Latine *grandis* sonat.[1] Mater vero ejus Eadburga dicebatur, de nobili genere regum prædictorum; puella[2] vero, quam desponsaverat, Alswitha dicebatur. Eodem anno sæpedictus Danorum exercitus Northanhumbros deserens,[3] Snotingeham adiit et ibidem hyemavit. Snotingeham autem Britannice Tinguobanc dicitur, Latine vero *domus speluncarum*. Burhredus quoque rex Merciorum, audito eorum adventu, nuntios ad regem Occidentalium Saxonum Ethelredum [et] ad fratrem ejus Alfredum direxit, suppliciter auxilium postulantes, quo possent Deo[4] et hominibus paganorum invisum exercitum expugnare. Qui protinus undique immenso exercitu congregato, Merciorum regem[5] adeunt, et usque ad Snotingeham bellum quærentes unanimiter pervenerunt; cumque pagani, arcis tuitione muniti, prælium conserere denegarent, et Christiani muros confringere non sufficerent, pace inter Mercios et paganos ad tempus composita, singuli ad propria sunt reversi. Eodem tempore oratorium Sancti Andreæ Apostoli Kemesie ab Alcwino, Wigornensi episcopo, constructum et dedicatum est. Id. p. 553 E. Tunc cometa apparuit manifeste.

A.D. 868.

The Danes at Nottingham.

Oratory at Kempsey.

Comet.

Exercitus paganorum apud Eboracam hiemavit.

Id. p. 554 B. Anno Domini DCCCLXIX. Præfatus paganorum exercitus, ad Northanhumbros denuo transiens, Eboracam petiit civitatem et ibidem hyemavit.

The Danes winter in York.

De facto admirando Ebbæ abbatissæ sanctæ.

Anno Domini DCCCLXX. Applicuerunt[6] in Scotia Danorum innumera multitudo, quorum duces fuerunt Hinguar et Hubba, diræ perversitatis homines et fortitudinis inauditæ; qui totius fines Angliæ in exterminium adducere conantes, pueros et senes quosque[7] sibi obvios jugulabant, matronasque sanctimoniales seu virgines ludibrio tradendas mandabant. Cumque per omnes regnorum fines tanta tyrannorum immanitas disseminata fuisset, Ebba, sancta Collingehamensis cœnobii abbatissa, metuens ne et ipsa, cui sollicitudo regiminis et cura pastoralis commissa fuerat, cum sibi subjectis virginibus ludibrio traderetur paganorum, ut[8] pudicitiam amitteret virginalem,

The Danes in Scotland.

p. 126.

Heroism of Ebba abbess of Coldingham.

[1] *quod . . sonat*] Not in Florence or Asser. Cf. Sim. Dun. p. 677 D.

[2] *puella . . . dicebatur*] Not in Florence or Asser.

[3] *deserens*] om. W.

[4] *Deo . . . invisum*] Introduced by the compiler.

[5] *Merciorum regem*] Merciam, Flor. and Asser.

[6] This is peculiar to the compiler.

[7] *quosque*] quoque, O. W.

[8] *ut*] altered in the margin with a style to *ne*.

A.D. 870. Heroism of Ebba, abbess of Coldingham.

convocatis sororibus in capitulum universis, in hanc vocem prorupit dicens, "Advenerunt nuper," inquit, "ad partes nostras pagani nequissimi et totius humanitatis ignari, qui loca "regionis hujus singula perlustrantes, nec sexui muliebri nec "parvulorum quidem parcunt ætati, ecclesias et personas ecclesiasticas destruunt, feminas sanctimoniales prostituunt, "et obvia sibi quæque conterendo consumunt; itaque si consiliis meis adquiescere decreveritis, spem certam de clementia divina concipio, quod et[1] barbarorum rabiem effugere "valebimus, et perpetuæ virginitatis pudicitiam custodire." Cui cum universa virginum congregatio certis promissionibus spopondisset, sese maternis velle in omnibus obtemperare[2] præceptis, illa admirandæ animositatis abbatissa, palam cunctis sororibus exemplum castitatis præbens, non solum[3] sanctimonialibus illis proficuum, verumetiam omnibus successuris virginibus æternaliter amplectendum, arrepta novacula nasum proprium cum labro superiori ad dentes usque præcidens, horrendum[4] de se spectaculum astantibus præbuit universis. Quod factum[5] memorabile cum congregatio tota videns admiraretur, simili de se opere a singulis perpetrato, materna sunt vestigia insecutæ. Et his ita gestis, cum mane crastinum illuxisset, supervenerunt tyranni nequissimi, ut feminas sanctas et Deo devotas ludibrio traderent, similiter et ipsum monasterium spoliatum ignibus concremarent; sed conspicientes abbatissam illam et sorores singulas tam enormiter mutilatas, et in suo sanguine a planta pedis usque ad verticem tabefactas, cum festinatione recesserunt de loco, dum nimis longum sibi videretur vel ibidem etiam per breve temporis spatium demorari; sed inde recedentes duces prædicti præceperunt suis satellitibus nefandis, ut injecto igne monasterium cum omnibus officinis et ipsis sanctimonialibus concremarent. Sicque executione completa a ministris iniquitatis, sancta abbatissa et omnes cum illa virgines sanctissime ad martyrii gloriam pervenerunt.

De multorum desolatione cœnobiorum.

Destruction of monasteries by the Danes.

Et[6] his ita gestis, velificaverunt infideles nequissimi per maris litus sursum, quæque sibi obvia igne depopulantes et ferro. In hac quoque persecutione diabolica destructa referuntur nobilissima monasteria in margine maris sita, id est

[1] *et*] om. W.
[2] *obtemperare*] contemporare, A.
[3] *solum*] om. W.
[4] A. ins. *est*.
[5] O. W. ins. *est*.
[6] This, which is peculiar to the compiler, has been used by the author of the Vita S. Eadmundi, printed by Battely from the Register of Abbat Curteys. App. ad Antiq. S. Edmundi Burgi (1745), p. 119.

Lindisfarnense monachorum, in quo sedes tunc erat cathedralis, quam beatus antistes Cuthbertus sacra sui corporis præsentia decoravit; Tynemuense sanctimonialium, Gyrfense monachorum, et Weremuthense, in quibus Beda presbyter legitur educatus; Streneshalense sanctimonialium, quod Hilda abbatissa beatissima fundavit et multas in eo virgines congregavit. Et sic nefandi duces per pagum Eboracensem transitum facientes, ecclesias, civitates, et villas combusserunt, homines cujuscunque sexus et ætatis cum spoliis et jumentis funditus deleverunt; deinde sursum per flumen Humbri navigantes, consimili ibidem rabie sæviebant, indeque progressi cuncta cœnobia in paludibus sita monachorum ac virginum, interfectis habitatoribus, destruxerunt. Horum autem nomina cœnobiorum sunt, Crulandia, Thornheia, Ramesia, Hamstede, quod nunc Burgum Sancti Petri dicitur, cum insula Helyensi et cœnobio olim famosissimo feminarum, in quo dudum sancta virgo et regina Etheldreda abbatissæ officium multis annis laudabiliter adimplevit.

A.D. 870. Monasteries destroyed by the Danes.

De causa martyrii Sancti Eadmundi regis gloriosi.

Tunc[1] ergo quoniam in persecutione ista gloriosus rex et martyr Eadmundus gladiis iniquorum Hingar et Hubbæ fratrum interfectus occubuit, dignum est hoc in loco referre tanti causam martyrii, et unde duces prædicti occasionem nacti fuerint regem piissimum nece adeo crudelissima condemnare.

Causes of the martyrdom of S. Edmund.

Erat igitur in diebus non longe præteritis in regno Danorum vir quidam de stirpe regia illius gentis progenitus, nomine Lothebrocus; hic, cum duos filios, Hinguar scilicet et Hubbam, ex uxore genuisset, quadam die cum accipitre solus brevem naviculam ingressus, ut in insulis maris et terræ vicinis anates et aviculas alias aucuparet, subita tempestate suborta, intra maris latitudinem raptus, diebus aliquot cum noctibus huc illucque dejectus graviter vexabatur; qui tandem plurima maris pericula perpessus, in Angliam projectus est, et in provincia Orientalium Anglorum, quæ Norfolc ab incolis dicitur, apud Redham villam applicuit; qui forte ab hominibus regionis cum accipitre solus inventus, regi Est-Anglorum Eadmundo pro miraculo præsentabatur,[2] et ab ipso rege propter elegantissimam corporis formam cum honore receptus, aliquandiu in curia ejus remansit; et quoniam lingua Danorum Anglicanæ loquelæ vicina est, Lothebrocus regi narrare cœpit quo casu in Angliam projectus fuisset. Placuerunt[3] itaque Lothebroco

Story of Regnar Lodbrog.

His landing in Norfolk;

reception by king Edmund;

[1] This is from some Vita or Passio S. Eadmundi. It has been used by Bromton, col. 804 (Twysden).

[2] *præsentabatur*] præsentantur, O.W. and A. which has been altered.

[3] *Placuerunt*] altered to *Placuit* in A.

A.D. 870. in rege Eadmundo morum plenitudo et militiæ disciplina[1] quamplurimum, similiter[2] et curialitas astantium ministrorum, quos regalis industria in omni rerum ornatu et schemate verborum pleniter informavit. Ad hanc quoque Lothebrocus morum disciplinam provocatus rogabat regem propensius, ut sibi liceret in ejus curia demorari, ut regiis posset plenius instrui disciplinis; cumque rex Eadmundus petitionem[3] ejus clementer exaudisset, junxit se Lothebrocus venatori regis nomine Berno, ut artem venatoriam, in qua fuerat eruditus ad plenum, cum ipso frequentaret; erat enim tam in aucupatione quam in venatorio exercitio gratiosus, unde in avibus similiter[4] ac bestiis capiendis pro voto sibi[5] omnia succedebant; capiebat quicquid volebat et mensam regis delicatissimis ferculis persæpe ditabat. Et cum fuisset a rege, prout ejus gentilitas permisit, dilectus, cœpit venator regis ei graviter invidere, pro eo quod in artibus prædictis ipsum in omnibus superabat; et mortali invidia contra Lothebrocum succensus, quadam die dum venatum pariter irent, furtivo impetu in eum facto, ipsum nequiter interfecit et in densitate nemoris interfectum abscondit; quo facto, recessit venator nequissimus et canes cornicando ad se vocavit. Nutriverat autem Lothebrocus leporarium quendam in curia regis Eadmundi, qui ipsum, ut fieri solet, multum dilexit, et, venatore cum cæteris canibus recedente, ille solus cum corpore domini sui remansit. In crastino quoque cum rex sederet ad mensam et inter cæteros commilitones Lothebrocum non vidisset, quæsivit propensius a ministris, quid de illo actum fuisset; cui respondens venator Bernus dixit, quod die hesterna, cum de venatu domum rediret, ipse remansit in silva post eum, et quod eum postea non viderit, profitetur; sed vix verba compleverat, et ecce leporarius, quem nutriverat Lothebrocus, regiam aulam[6] ingressus omnibus et maxime regi adulante cauda applaudere satagebat; quem rex cum vidisset, astantibus dixit, "Ecce," inquit, "canis Lothebroci adveniens dominum venientem prævenit;" et præ gaudio rex canem diligenter pavit, sperans per eum ejus dominum adventurum; sed secus contigit quam sperabat; nam ilico, cum leporarius satiatus fuisset, reversus est ad dominum suum et juxta corpus ejus consuetas excubias celebravit. Qui iterum post triduum, fame illum compellente, ad mensam regis ingressus denuo reficiendus, rex vehementer

and murder by Berno.

p. 127.

[1] *disciplina*] disciplinam, A.
[2] *similiter*] simul, O. W.
[3] *petitionem*] petitioni, W.
[4] *similiter*] simul, O. W.
[5] *sibi*] cui, W.
[6] *aulam*] Introduced in A. above the line; not in W.

admirans jussit insequi vestigia canis si recederet ab aula, et diligenter quo pergeret explorare. Factum est autem a ministris ut eis a rege fuerat imperatum, et canem recedentem subsequentes ad Lothebroci corpus exanime sunt perducti. Cumque[1] hæc regi declarata fuissent, perturbatus est vehementer, et jussit ut corpus sepulturæ honestius traderetur.

A.D. 870. Discovery of his body.

Ut, depopulata Est-Anglia, strages hominum sit secuta.

Tunc rex Eadmundus, diligenti de morte Lothebroci facta inquisitione, Bernum venatorem de opere nefando convicit, et jussit a militibus de curia sua adjudicari ac legis peritis, quid de homicida foret agendum; at omnes in hoc pariter consenserunt, ut venator in illa navicula, in qua sæpe dictus Lothebrocus in Angliam applicuit, poneretur, et in medio maris solus sine omni instrumento navali dimissus, probetur si illum Deus velit a periculo liberare. Itaque venator, juxta quod sententiatum fuerat, in profunditatem maris dismissus, post dies paucos in Daciam est projectus; qui cum a portuum custodibus inventus fuisset, cognoverunt naviculam Dani, quod in illa dominus illorum Lothebrocus consueverat aucupari, et perduxerunt eum ad Hinguar et Hubbam, filios Dani in Anglia interfecti, viros potentes et crudeles, qui continuo adhibitis tortoribus exegerunt a Berno, quid de patre suo, qui in illa navicula ab eis fuerat subtractus, actum fuisset. Bernus quoque graviter et diu diversis afflictus tormentis, fingens mendacium, dixit, quod pater eorum, cum casu applicuisset in Angliam, a rege East-Anglorum Eadmundo inventus, et ipso jubente fuerat interfectus; at illi prorumpentes in fletum amarissimum, de morte patris sui inconsolabiliter perturbati, juraverunt per omnipotentes deos suos, quod mortem illam non reliquerent impunitam; Bernum quoque venatorem, qui in navicula patris sui advenerat, constituerunt ductorem suum, ut se in regem Eadmundum vindicarent. At deinde, congregato exercitu copioso, cum viginti milibus armatorum mare ingressi versus regionem Orientalium Anglorum vela direxerunt et arma, ut se in regem Eadmundum de morte illa penitus insontem ultum irent; veruntamen ventis in contrarium classem impellentibus, in Scotia apud Berewic super Tuedam compulsi sunt applicare, ubi præscriptam depopulationem inchoantes, sæviendo ubique, tandem ad Est-Angliam pervenerunt, et apud villam, quæ Thedford[2] dicitur, castrametati, quoscunque inve-

Punishment of Berno.

His landing in Denmark; and accusation of S. Edmund to Hinguar and Hubba.

The Danes land at Berwick, and go to Thetford.

Flor. Wig. p. 554 B.

[1] *Cumque*] Cum, O.; Cum ergo, W. | [2] *Thedford*] Redford, W.

A.D. 870. Hinguar. nerunt ibi viros ac mulieres in ore gladii peremerunt. Denique cum ibidem tyrannus Hinguar iniquissimus ex multitudine interfectorum suam aliquantulum rabiem exsaturasset, quosdam plebeios advocat, quos gladio suo judicabat indignos, atque ubi rex eorum tunc temporis vitam duceret, sollicitus investigat; fama namque ad eum pervenerat, quod piissimus rex Eadmundus viribus et armis esset strenuus ac in omni corporis dimensione similiter[1] et proceritate incomparabilis; quocirca festinabat quos circumquaque reperit neci tradere, ne multo stipatus militum agmine ad patriæ defensionem sufficere potuisset. Morabatur[2] eo tempore gloriosus rex et futurus martyr Eadmundus in villa regia, quæ Heilesdun dicebatur, a qua et silva, quæ vicina est, eodem nomine appellatur, ut[3] a vulgo acceperat prædo nequissimus; unde accito ad se dolose de commilitonibus uno, eum direxit ad regem, mandans ut cum eo thesauros dividat et paternas divitias, sub ipso regnaturus; sed nimis fraudulenter Hinguar thesauros exigebat, qui clementissimi regis caput potius quam pecunias sitiebat. Miles igitur, cum volatu citissimo ad regem Eadmundum pervenisset, in hunc modum ora laxavit;

Abbo Floriacensis Vita S. Eadmundi, cap. 6, 7 (Migne's Patrologia, cxxxix. col. 511).

S. Edmund then at Hellesdon.

De nuntio Inguar ad regem Eadmundum[4] misso.

Hinguar's message to Edmund, "Dominus meus ubique metuendus Hinguar, rex Danorum invictissimus, ad hanc patriam hyematurus advenit; cujus potentiæ si aspernator exstiteris, et vita indignus et regno judicaberis." Et sic omnia, quæ sibi imposita fuerant, ut prædiximus, cum[5] regi per ordinem retulisset, piissimus rex Eadmundus alto cordis dolore ingemuit, et advocato Humberto, Helmhamensi episcopo,[6] consilium quæsivit ab ipso dicens, "O serve Dei vivi, Humberte, et dimidium animæ meæ, ecce adventus barbarorum imminet inimicorum, qui dulcem patriam cum suis habitatoribus jam pro parte desolatam, quod residuum est a nostrorum memoria successorum funditus delere conantur; sed ecce, me occumbente, utinam subjectus mihi populus vivus evadere potuisset; nam ego pro amore regni temporalis, vel lucro vitæ præsentis, non me subiciam tyranno gentili, cum pro gente moriens et patria miles possim effici et[7] signifer Regis æterni."

Id. cap. 7, 8.

who consults Humbert, bishop of Elmham.

---

[1] *similiter*] simul, O. W.
[2] W. ins. *autem*.
[3] *ut*] et, W.
[4] *Eadmundum*] Eadmundo, A.
[5] *cum*] om. W.
[6] *advocato . . . episcopo*] accito uno ex suis episcopis, qui ei erat a secretis, Abbo.
[7] *effici et*] effieri, W.; effieri, O. West.

Abbo, cap. 8, col. 512. Cui antistes, "Quos rex," inquit, "mihi dilectissime, optas[1] A.D. 870.
"patriæ superstites habere, nisi fugæ præsidio præcaveritis? Advice of Humbert to S. Edmund.
"Aderunt confestim proditores nefandi, qui te cum tibi sub-"jectis auferre de medio conabuntur." At rex clementissimus, "Hoc est," inquit, "quod votis omnibus antepono, ne super-"sim meis fidelibus et carissimis amicis, quos furtive pirata "perdidit truculentus; et quidem suggeris, ut gloriæ nostræ "crimen inferam, qui nunquam militiæ probra hucusque sus-"tinui. Est quoque mihi super hoc arbiter Rex cælestis, "quod nullus me barbarorum metus a caritate Christi sive
Id. cap. 9. "vivum seu mortuum separabit." Tunc conversus ad nuntium beatissimus[2] rex Eadmundus, qui ab Hinguar impiissimo fuerat destinatus, "Madefactus," inquit, "cruore meorum "mortis supplicio dignus existeres; sed Christi mei exem-"plum imitatus, si ita contigerit, pro ipso libenter mori "minime pertimesco; rediens ergo ad dominum tuum festinus, "mea illi responsa perferto. Thesauros quoque nostros, quos "nobis contulit divina providentia, sive divitias, si potenter "surripias, me tamen tuæ infidelitati non subicies; honestum "est enim perpetuam defendere libertatem similiter[3] fideique "puritatem, pro quibus etiam, si necesse est, occumbere non "inutile reputamus. Igitur, ut cœpit tua superba feritas,
"post famulos regem jugula, quoniam hæc videns Rex regum p. 128.
"me in cælum transferet æternaliter regnaturum."

De prœlio inter regem Eadmundum et Inguar commisso.

Recedente[4] itaque nuntio truculento, rex Eadmundus jussit Battle of Thetford.
commilitones ad arma convolare, asserens dignum pro fide pariter pugnare et patria, ne desertores militiæ se esse et populi delatores[5] probarentur. Igitur ad instantiam Humberti episcopi ac nobilium virorum et commilitonum suorum animatus beatissimus rex Eadmundus, cum toto exercitu quem habere potuit audacter processit in hostes, et non longe ab urbe, quæ Tedford[6] appellatur, contra adversarios sibi in obviam venientes grave certamen ac nimis utrobique damnosum commisit. Nempe cum a mane diei usque ad vesperam mutua se nece prostravissent, et pro nimia interfectorum multitudine ac sanguine loca certaminis rubuissent, pissimus rex Eadmundus, non solum ex strage commilitonum suorum pro patria

---

[1] *optas*] Altered in A. to *optatis*.
[2] *beatissimus*] verissimus, W.
[3] *similiter*] simul, W.
[4] This is peculiar to the compiler.
[5] *et populi delatores*] de populi et latores, A.; depopulatores, W. West.
[6] *Tedford*] Redford, W., with *Tetford* in the margin.

A.D. 870. gente et fide Jesu Christi decertantium, quos jam martyrio coronatos agnovit, condolebat, verum etiam pro nece barbarorum infidelium ad inferni baratrum detrusorum nimis amare lugebat. Recedentibus itaque primitus de loco funeris paganis, beatissimus confessor Christi, rex Eadmundus, cum reliquis commilitonum suorum qui superstites erant, ad Hailesdunam villam regiam profectus, immutabiliter statuit in animo suo, se nunquam de cætero contra barbaros pugnaturum; sed hoc solummodo dixit, sibi fore necessarium, ut "solus moreretur "pro populo et non tota gens periret." S. Joh. xi. 50.

De passione beati Eadmundi regis et martyris.

Passion of S. Edmund. Hinguar igitur, cum de strage suis illata inconsolabiliter anxiaretur, venit ad eum apud Thedford Hubba frater ejus, qui jam Merciam totam depopulaverat, cum decem milibus armatorum, et sic junctis viribus, ut se vindicarent in sanctum regem Eadmundum, castra moventes, ad Hailesdune villam, quo rex beatissimus Eadmundus tunc erat, celeriter pervenerunt. Tunc tyrannus Hinguar jussit circumcingi regem cum turba, ne quidem unus ex omnibus elaberetur vivus. Sanctissimus itaque rex Eadmundus, cum se ab hostibus undique vallatum cognosceret, de consilio Hunberti, Helmhamensis episcopi, confugit ad ecclesiam, ut se membrum Christi ostenderet, et, armis temporalibus projectis, cælestia induit, humiliter Patrem et Filium cum Sancto Spiritu deprecans, ut sibi in passione constantiam largirentur. Igitur a ministris iniquitatis clementissimus rex Eadmundus ab ecclesia truculenter extrahitur,[1] loris dirissimis coarctatur, et sicut Christus ante Pilatum præsidem, ita ducitur Eadmundus ante iniquum ducem; quo jubente, ad arborem quandam, quæ non multum aberat, religatus diutissime flagellatur, multisque modis illuditur. Sed invictus athleta Christi Eadmundus inter flagella Christum semper invocando tortores suos compulit in furorem, et ad ipsum tunc arcubus, quasi ad signum, ludendo, totum corpus ejus telis confodiunt et sagittis; nec erat locus in corpore martyris vacuus, quo novum posset imprimi vulnus; nam sicut hericius in cute densis armatur spinis, ita corpus invicti regis spiculis configitur et sagittis. Cumque nec sic[2] Hinguar carnifex truculentus sanctum martyrem Eadmundum a fide Christi et confessione Trinitatis potuit separare, ut suis iniquis persuasionibus præberet assensum, protinus lictori mandat, ut ense cruento martyris caput præcidat; Abbo, cap. 10, col. 514.

[1] *extrahitur*] om. W. | [2] *sic*] hic, A.

Abbo, cap. 10, col. 514.

A.D. 870.

Passion of S. Edmund.

at lictor sanctum de stipite truculenter evulsum, inter verba orationis et confessionem[1] Christi nominis, unico ictu ipsum decapitando, duodecimo kalendas Decembris, gratissimum Deo holocaustum et[2] igne passionis examinatum, cum palma victoriæ et corona justitiæ transmisit ad cælum. Corpus vero martyris ministri diaboli capite truncatum reliquentes, et in silvam, cui Hailesdun nomen est, asportantes,[3] inter densa veprium frutecta projecerunt; adhuc enim laborabant lanistæ iniqui, ne a Christianis, quos paucos superstites reliquerant, corpus martyris sepulturæ, ut decebat, cum capite traderetur.

Id. cap. 11, col. 515.

Didicerant namque Hinguar et Hubba, piratæ nequissimi, in silva jam dicta olim de medio sublatum fuisse Lothebrocum patrem suum; unde falsa suggestione Berni venatoris, beati regis et martyris Eadmundi talionem reddere[4] cupientes, in silva eadem caput ejus ignominiose projecerunt, avibusque cæli tradentes et bestiis devorandum. Passus est autem cum sanctissimo rege Eadmundo comes ejus individuus Humbertus, Helmhamensis antistes, qui[5] regem eundem in regni fastigium sublimaverat, et constantia invicti regis ad martyrium animatus, cum ipso est regni cælestis possessor effectus. Sicque rege beatissimo ad cælestia translato, pagani nimium gloriantes hyemaverunt in regione illa, expulsis paucis indigenis, qui superstites cladi prædictæ fuerunt.

Simeon, Hist. Dunelm. Eccles. ii. 6, col. 14. (Not in Simeon.)

Humbert, bishop of Elmham, also martyred.

Eodem anno Celnothus, Cantuariensis archiepiscopus, diem clausit extremum, cui successit Ethelredus, vir venerandus et[6] in rebus divinis sufficienter eruditus.

Flor. Wig. p. 554 c.

Archbps. of Canterbury.

De inventione capitis Sancti Eadmundi.

Cum igitur post martyrium beatissimi regis Eadmundi, fratres Hinguar et Hubba, Deo odibiles, hyemale tempus in regione Est-Anglorum, prædis vacantes et rapinis, jam pro parte expleverant, venit ibidem ad eos Gytro quidam de regibus Danorum potentissimus, ut cum prædictis fratribus hyemaret. Superveniente itaque tempore vernali, omnes pagani ab Est-Anglia pariter recesserunt; quo audito, Christiani unde-

Arrival of Guthrum, and departure of Hinguar and Hubba.

---

[1] *confessionem*] confessione, A. W. West.

[2] O. W. ins. *in*.

[3] W. ins. *et*.

[4] *talionem reddere*] sepulture ut dere, A., the eye of the scribe having been caught by these words four lines above.

[5] *qui . . . sublimaverat*] This has been given above, p. 386. The rest of the paragraph seems due to the compiler.

[6] *et . . . eruditus*] Inserted by the compiler.

A.D. 870. cunque de latibulis erumpentes summopere satagebant, ut caput beati regis Eadmundi inventum reliquo corpori uniretur, et sepulturæ corpus integrum more regio traderetur. Cumque omnes pari affectu ad id occurrerent et silvas perlustrando caput martyris diligenter quærerent, res contigit dictu mirabilis et sæculis inaudita; nam cum caput quærendo inter silvas et veprium densitates, socii ad socios mutuis clamoribus patria lingua "Ubi es? ubi es?" interrogarent, caput martyris eadem lingua[1] respondens dixit, "Her, her, her," quod Latine dicitur, "Hic, hic, hic;" nec cessavit eadem repetendo clamare quousque singulos ad se perduxit; ubi cum capite lupus, ingens et visu horribilis, repertus est, qui caput sacrum inter brachia complectens beato martyri excubias impendebat. Assumentes itaque homines caput intrepidi, profusis Deo laudibus, ad suum corpus detulerunt, subsequente lupo illos usque ad locum sepulturæ; tunc caput corpori conjungentes in mausoleo competenti illa pariter concluserunt, quo facto, lupus dilectæ solitudinis secreta petivit. Constructa est autem in eodem loco, pauperrimo opere, a fidelibus ecclesiola, ubi postea, per multa annorum curricula corpus sanctissimum requievit. Passus est autem beatissimus[2] rex et martyr Eadmundus anno Domini octingentesimo septuagesimo, anno ætatis suæ vicesimo nono, regni sui vero anno decimo sexto, die xii. kalendarum[3] Decembrium, indictione tertia, luna existente vicesima secunda.

Discovery of the head of S. Edmund.

Abbo, Vita S. Eadmundi, cap. 12, col. 515.

p. 129.

Chronicon Fani S. Neoti, p. 162.

Ut corpus Sancti Eadmundi inventum fuerit incorruptum.

Elapso deinde multorum intervallo annorum, sedatis penitus bellorum incendiis, cœpit fidelium pietas respirare, qui in loco ubi corpus martyris requievit, Hore[4] nunc ab incolis nuncupato,[5] visis creberrimis miraculorum signis, in villa regia, quæ lingua Anglorum Beodricesworthe, Latina vero Beodrici curtis sive habitatio, nominatur, basilicam permaximam construxerunt, et ad illam sanctum martyrem in magno tripudio transtulerunt. Sed mirum dictu contigit; nam cum corpus martyris pretiosissimum ob spatium diuturni temporis putrefactum ab omnibus putaretur, ita integrum repertum est et illæsum, ut non solum caput corpori redintegratum et compaginatum, sed omnino nihil in eo vulneris, nihil apparuerit cicatricis. Sicque Deo dignus martyr Eadmundus, viventi simillimus, ad locum memoratum est translatus,[6] apparente in collo ejus in

Translation of the body of S. Edmund from Hoxne to S. Edmundsbury.

Abbo, cap. 13, col. 516.

Id. cap. 14.

[1] *Ubi . . lingua*] om. W.
[2] *beatissimus*] verissimus, W.
[3] *kalendarum*] om. W.
[4] *Hore*] Hoxe, W.
[5] *nuncupato*] nuncupatur, W. This sentence is introduced by the compiler.
[6] *translatus*] translatum, A.

Abbo, c. 14, col. 516.

signum martyrii per[1] gyrum quasi filo coccineo, sicut testari solita fuit quædam beatæ recordationis femina, Oswen vocata, quæ ad sacrum martyris sepulchrum, jejuniis sæpe vacans[2] et orationibus, per multa annorum curricula, revulso beati martyris mausoleo, in cœna Dominica, ejus attondendo capillos et ungues præcidendo; quæ omnia diligenter colligens et in capsella recondens, super altare illius ecclesiæ ponere consuevit, ubi usque in hodiernum diem veneratione[3] debita conservantur. A.D. 870.

De translatione Domniæ episcopatus usque ad Helmham.

Malmesbur. Gest. Pont. ii. 74, pp. 148, 150.

Eodem anno obiit[4] Weremundus, Domniæ episcopus, post quem translata est sedes illa apud Helmham, et pro duobus episcopis, quorum unus sedem habuit apud Domnoniam et alter apud Helmham, unus est ordinatus episcopus, nomine Wilredus, qui in eodem loco hos habuit successores, Athulfum, Alfricum, Thodredum, Ethelstanum, Algarum, Alwinum, Alfricum, item Alfricum,[5] Stigandum, Ethelmum, Herstanum.[6]

The see of Dunwich transferred to Elmham.

Bishops of Elmham.

Ut Danorum exercitus Est-Angliam deserens West-Saxoniam invaserit.

Flor. Wig. p. 554 c.

Anno Domini DCCCLXXI. Supradictus paganorum exercitus Orientales Anglos deserens et regnum Occidentalium Saxonum adiens, venit ad villam regiam, quæ Radingum dicitur, ad meridiem Thamensis fluminis sitam, in pago videlicet Bercocensi. Post quorum adventum die tertia duo comites eorum cum multitudine copiosa armatorum exierunt ad prædandum, aliis interim vallum facientibus inter duo flumina, Thamisiam scilicet et Kenetam, a parte dextra ejusdem villæ. Quibus Athulfus, comes Bercocensis, cum suis,[7] in loco qui Anglefeld, id est campus Anglorum, dicitur, obviavit, ubi acriter ex utraque parte pugnaverunt, donec comes unus paganorum cum majori parte sui exercitus deletus reliquis causam præbuit fugiendi; sicque Christianis victoria potitis, post dies quatuor Ethelredus rex et frater ejus Alfredus, exercitu congregato, ad Radingum venerunt, cædendo et prosternendo quoscunque ex paganis extra arcem invenerunt. Tandem pagani ex omnibus portis erumpentes totis viribus prælium commiserunt, ubi diu et acriter præliantes comitem Æthulfum peremerunt et Christianos in fugam coegerunt; ex quo casu Christiani pluri-

The Danes attack Reading,

and are defeated by Æthelwulf at Englefield.

Death of Æthelwulf.

[1] *per*] om. W.

[2] Sic; perhaps *vacavit* should be read.

[3] *veneratione*] venerationem, A.

[4] This mention of Weremund's death has been inserted at random.

[5] *item Alfricum*] om. W. and probably O.

[6] *Herstanum*] *i.e.* Herfastum.

[7] A. ins. *qui*.

A.D. 871. Battle of Ashdown. mum perturbati, convenerunt iterum post quatuor dies ad pugnam, in loco qui Essesdune, id est mons fraxini, dicitur, cum tota fortitudine quam habere potuerunt. Sed pagani in duas se turmas dividentes, in una duos reges Bacscai[1] et Haldene, in altera vero omnes consules cum suis subditis ordinarunt; quod cernentes Christiani et ipsi se similiter in duas acies statuerunt, unam[2] regi Ethelredo et alteram Alfredo fratri suo committentes. Erat autem rex Ethelredus in tentorio missam audiens, ubi cum sæpius a suis invitaretur ad certamen, constanter affirmavit se non recessurum priusquam presbyter missam complevisset; quæ fides Christiani regis multum sibi profuit die illa. Erat autem in loco certaminis arbor quædam admodum brevis, circa quam hostiles acies cum ingenti strepitu concurrerunt; cum autem diutius animose nimis hinc inde pugnaretur, pagani divino[3] judicio Christianorum impetum ferre non valentes, suorum maxima parte interfecta, ignominiosam arripuere fugam; quo in loco duo reges paganorum, Bacscai et Haldene,[4] multaque cum eis milia interempti, descenderunt ad inferos ignibus perpetuis cruciandi. Ex altera vero[5] parte, ubi consules fuerunt et duces, contra quos pugnabat Alfredus frater regis, ceciderunt consules Sidrac senex et Sidrac juvenis, Osbernus, Frane, et Haroldus, cum aliis innumeris, et totus paganorum exercitus, cum nocte sequente et die in fugam conversus, per totam Essesduniæ planitiem contritus est et dispersus. Convenerunt iterum post dies quatuordecim rex Ethelredus et ejus frater Alfredus, contra paganos pugnaturi, junctis viribus ad Basingum; quibus diu et acriter decertantibus, pagani victoriam sunt adepti. Item duobus mensibus evolutis, rex Ethelredus et frater ejus Alfredus apud Merentonam cum nefandis pugnantes infidelibus diu vicerunt, et paganos in fugam compulerunt; sed illis demum revertentibus contra Christianos, cum victoria recesserunt. In hac quoque pugna Hamundus, Sireburnensis præsul, martyrio coronatus est, cui[6] successit Ethelhegus in episcopatum, vir in rebus ecclesiasticis eruditus.

Flor. Wig. p. 554 E. — Id. p. 555 B. — A.-S. Chron. a. 871.

Battle of Basing. Battle of Merton. Death of bishop Heahmund in the battle. Bishop Æthelheage.

[1] These two names are inserted from the A.-S. Chron. a. 871.

[2] *unam . . . committentes*] Inserted by the compiler.

[3] *divino*] om. W.

[4] This is a blunder due to the compiler. Florence and Asser, p. 477 A, have "alter de duobus Pa-"ganorum regibus," mentioning soon after that it was Bagsege who fell. The compiler seems to have carelessly misread this, and inserted the two names which he had just before taken from the chronicle. Below *descenderunt . . . cruciandi* is an insertion by the compiler.

[5] *vero*] om. O. W.

[6] *cui . . eruditus*] Introduced by the compiler. Ethelhegus is mentioned in Florence's and Malmesbury's lists of the bishops of Sherborne.

De coronatione et genealogia Alfredi regis, et mentione genealogiæ ab eo usque ad Adam. A.D. 871.

Flor. Wig. p. 555 D. Eodem anno rex Occidentalium Saxonum Ethelredus nono kalendas Maii diem clausit extremum; quo regio[1] more apud Winburnam sepulto, Alfredus frater ejus, qui[2] prius Romæ a Papa Leone coronam susceperat et regiam unctionem, totius regni illius cum summa omnium accolarum lætitia gubernacula suscepit. Hujus igitur regis genealogiam veteres ascendendo texentes, ad Christum usque perduxerunt. Erat autem rex Alfredus Æthelwlfi magni regis Occidentalium Saxonum filius, qui fuit Egberti, qui fuit Alcmundi, qui fuit Eafæ, qui fuit Eoppæ, qui fuit Ingild, qui fuit frater Inæ; qui ambo fuerunt filii Kenred, qui fuit Ceolwald, qui fuit Cuthæ, qui fuit Ceaulin, qui fuit Keneric, qui fuit Creoddæ, qui fuit Certic; iste primus[3] ex Anglis in regno Occidentalium Saxonum regnavit. Certic fuit filius Elesa, qui fuit Gewisæ reginæ,[4] de qua quidam Britonum generis sibi nobilitatem usurpant. Gewisa filia fuit Giwii, qui fuit Wingii, qui fuit Freawine, qui fuit Frethegar, qui fuit Broand, qui fuit Beldai, qui fuit Woden; huic veteres quartam feriam dedicaverunt, quam de nomine ejus Wodenesdai, id est, diem[5] Wodenii, nuncupabant. Sicut sextam feriam, scilicet, Fridai, a Freadea vel a Frodos, quod est spuma maris, unde secundum narrationem poetarum nata est Venus dea amoris. Woden fuit filius Frethewold, qui fuit Frelaf, qui fuit Frethewlf, qui fuit Finn, qui fuit Godulf, qui fuit Geta;[6] hunc veteres olim gentiles pro deo venerabantur, cujus Sedulius, poeta eximius, in Paschali carmine [i. 1–3] mentionem faciens, ait; p. 130.

Death of Æthelred. Succession of Alfred. Genealogy of Alfred.

Id. p. 549 D. Galf. Mon. iv. 10. Simeon, p. 674 B.

"Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ
"Grandisonis pompare modis tragicoque boatu,
"Ridiculove Getæ seu qualibet arte canendi."

Geta igitur fuit filius Teatwa, qui fuit Beau, qui fuit Seldwa, qui fuit Seaf; iste, ut ferunt, in quandam insulam Germaniæ,

---

[1] *regio more*] Introduced by the compiler.

[2] *qui . . . unctionem*] Introduced by the compiler.

[3] *iste primus*] istis primis, W. This sentence is an insertion, probably from the Peterborough Chron. a. 519.

[4] *reginæ*] An interpolation of the compiler, who has turned Gewis or Gegwis into a female. For the next line, Florence, Asser, and Simeon have "a quo Britones totam "illam gentem Gewis nominant."

[5] *diem*] die, O. W.

[6] At the foot of this page is a portrait of "Alfredus rex," holding a scroll, "Primus in Anglia regnavi "solus, scilicet monarcha;" and below, "Alfredus primus monarcha "Anglorum, a quo incipit genea- "logia orbiculata."

A.D. 871. Genealogy of Alfred.

Scandelin[1] nomine, de qua Jordanus Gothorum historiographus loquitur, appulsus in navi sine remige puerulus, posito ad caput ejus frumenti manipulo, quem[2] patria lingua *seaf* dicimus, Gallica vero *garbam*, dormiens inventus est, hac ergo de causa Seaf appellatus et ab hominibus regionis pro miraculo exceptus, et sedulo est nutritus; qui adulta ætate regnavit in oppido, quod tunc Slaswic, nunc vero Haithebi, appellatur; est autem regio illa Vetus Anglia nuncupata, unde Angli in Britanniam venerunt, inter Gothos et Saxones constituta. Seaf quoque fuit filius Heremod, qui fuit Itermod, qui fuit Hathra, qui fuit Wala, qui fuit Bedwi, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit Lamech, qui fuit Matussale, qui fuit Enoch, qui fuit Jareth, qui fuit Malaleel, qui fuit Chainan, qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adam, qui[3] fuit DEI.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 116, p. 173.

Flor. Wig. p. 550 A.

De annis puerilibus Alfredi regis.

Boyhood of Alfred.

Id. p. 555 E.

Alfredus igitur in annis puerilibus ingenti[4] patris sui et matris amore, super omnes fratres suos et, quod[5] potissimum erat, ab omnibus in regno multum diligebatur, unde et in regia semper curia inseparabiliter nutriebatur. Erat enim cunctis fratribus suis forma decentior, vultu serenior, quocirca verbis et moribus gratiosior apparebat; veruntamen parentum ac magistrorum suorum incuria usque ad annum ætatis suæ duodecimum illiteratus permansit. Saxonica tamen poemata die noctuque sollers auditor et recitator docilis memoriter retinebat; in arte venatoria, aucupatoria,[6] inque omnium peritia et felicitate incomparabilis, sicut et in aliis Dei donis fuit. Cum vero mater ejus die quadam sibi et fratribus suis quendam Saxonicum metricæ artis librum, quem manu tenebat, ostenderet, ait illis, "Quis vestrum citius discere poterit codicem "istum, dabo ei illum." Tunc Alfredus principalis litteræ libri illius pulchritudine illectus, matri respondit, "Verene," inquit, "dabis librum illi ex nobis, qui citius illum intelligere "et coram te poterit recitare?" Et illa, "Dabo," inquit. Tunc ille librum tollens magistrum adiit, legit, et ad matrem rediens illum memoriter recitavit. Deinde usu assiduo sine intermissione psalmos Daviticos et orationes in uno libello conscriptos, et in sinu suo gratia devotionis impositos, insepa-

---

[1] *i.e.* Scanzia (Scandinavia). Jornandes de rebus Geticis. cap. iii. p. 610 (ed. Grot. Amst. 1655).

[2] *quem . . . garbam*] Introduced by the compiler.

[3] *qui fuit Dei*] Introduced by the compiler.

[4] *ingenti*] ingentis, O. W.

[5] *quod potissimum erat*] immo, Flor.

[6] *aucupatoria* is not in Florence or Asser.

(Not in Florence or Asser.) rabiliter circumducens, assidue ruminabat; audierat[1] namque a magistro quod rex illiteratus sit asinus coronatus; sed cum in flore juventutis constitutus, cerneret *legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ et illum ducentem captivum in legem peccati*, sæpissime in gallicantu et horis matutinalibus clam de stratu surgens, ecclesias et sanctorum reliquias orandi gratia visitabat, ibique diu in oratione prostratus Dei misericordiam implorabat, ut mentem ejus in amorem suæ dilectionis, per aliquam corporis infirmitatem quam sustinere posset, corroboraret, non tamen ita ut in rebus humanis indignus vel inutilis appareret. Cumque hæc diutius in magna mentis devotione a Domino postulasset, post aliquantulum temporis interstitium, Dei munere fici dolorem incurrit; in quo diu et ægre per multos laborans annos, de vita etiam desperabat.

A.D. 871. Rom. vii. 23. Flor. Wig. p. 556 B. Illness of Alfred.

Quomodo rex Alfredus ab una ægritudine curatus in aliam inciderit graviorem.

Id. p. 556 C. Quodam vero tempore, cum instinctu divino Cornubiam gratia venandi veniret et ad ecclesiam quandam orandi causa divertisset, in qua Sanctus Gueriir Sanctusque Neothus degebant, diu tacita in oratione prostratus Dei clementiam precabatur, quatinus molestias infestantis incommodi qualicunque infirmitate leviori permutaret, ita tamen quod illa in corpore exterius non appareret, ne ab hominibus despectior haberetur. Finita quoque oratione, cœptum iter arripuit, et non multo post tempore, ut fuerat deprecatus, ab illo dolore penitus est absolutus et ad perfectum divina largitate curatus; sed illa infirmitate remota, alia multo molestior, affectus scilicet nuptiarum, illum invasit, qui a vigesimo ætatis suæ anno usque ad quadragesimum quintum ipsum incessabiliter fatigavit. In hac quoque temptationum turbine nati sunt ei filii et filiæ de supradicta regina sua, nomine Alswitha, qui hoc ordine generantur; primogenita ejus filia Alfleda dicebatur, quæ, adveniente matrimonii tempore, Ethelredo, Merciorum comiti, copulatur; deinde natus est filius nomine Eadwardus eidem regi, qui[2] post patrem Angliæ monarchiam gubernavit; tertio loco nata est [ei] filia, vocabulo Ethelgiva, quæ[3] monasticæ disciplinæ regulis consecrata habitum religionis suscepit. Alfredus,[4] et Edwardus, semper in curia regis educati, psalmos et libros Saxonicos studiose discebant.[5] Ethelwardus omnibus junior, cum aliis

He is cured, but suffers in another way. His family.

[1] *audierat . . peccati*] Introduced by the compiler.

[2] *qui . . . gubernavit*] Inserted by the compiler.

[3] *quæ*] om. W.

[4] A blunder for Ælfthryth, a daughter.

[5] *discebant*] docebant, A. O. West.; decebant, W.

A.D. 871. nobilibus regionis, litterali scientiæ applicatus est[1] diligenti cura parentis, ut, antequam aptas[2] humanis rebus et artibus vires haberet, liberalibus studiis traderetur. Flor. Wig. p. 556 D.

De moribus et sapientia magni regis Alfredi.

Manners and wisdom of Alfred.

Rex denique Alfredus inter bellorum discrimina et frequentia præsentis vitæ impedimenta, inter continuas corporis infirmitates et paganorum infestationes, cœpit regni negotia disponere, omnem venandi artem exercere, aurifices suos et artifices, falconarios, accipitrarios erudire; ædificia supra omnem antecessorum suorum conatum, venerabiliora ac nobiliora, novo suo ingenio construere satagebat; missam cotidie cum horis diurnis curabat audire, psalmos et orationes amare, elemosinas egentibus dare. Francigenæ quoque et alii multi ex regionibus longe positis sponte sese suo dominio subdiderunt, eo quod omnibus esset amabilis et affabilis, jocundus, et in rerum disciplina perscrutator incomparabilis; advenas omnes et peregrinos, nobiles et ignobiles, sicut propriam gentem, juxta singulorum dignitatem honorabat, regebat, et pecuniis simul et possessionibus ampliabat. Comites vero et barones ac milites, ministros et familiares, admirabili caritate diligebat; filios eorum, qui in regio nutriebantur palatio, non minori quam proprios dilectione amplectens, moribus informare, litteris imbuere non [de]sinebat.[3] Id. p. 566 E.

Et hæc de moribus ejus dicta sufficiant.

De bellis laboriosis regis Alfredi.

Battle of Wilton.

Tunc[4] autem laboriosa regis bella expedire cupientes, hoc primo dicendum est, quod expleto mense, ex quo regnare cœpit, in monte Wiltun appellato, qui est in meridiana ripa fluminis Guilon, de quo provincia illa Guiltosire nuncupatur, cum paucis et nimis inæquali numero bellatorum contra paganos dimicavit. Nam anno præterito, novem attriti præliis nobiles regionis illius in australi parte Thamensis fluminis fuerunt, exceptis equitationibus multis, quas proceres cum populis sibi subjectis fecerant necessitate compulsi, unde, ipsis nimis debilitatis, Dani victoria potiuntur; sed post hanc victoriam pagani ad urbem Londoniarum profecti hyemaverunt ibidem, Id. p. 557 B. Cf. Hen. Hunt. p. 739 A. Flor. Wig. p. 557 C. Id. p. 558 A.

p. 161.

The Danes winter in London, and come to terms

[1] *est*] et, W.
[2] *aptas*] optas, A.
[3] O. W. have also *sinebat.*
[4] *Tunc*] Nunc, O. W.

Flor. Wig. p. 558 A. cum quibus etiam rex Merciorum Burhredus amicabiliter componens pecunia[1] inducias impetravit.[2] A.D. 871. with Burhed.

Herefridus, Wigorniensis episcopus, libros dialogorum transtulit in linguam Anglicam.

Simeon, Hist. recap. p. 70. (Not in Simeon.) Flor. Wig. MS. A. p. 557[4]. Id. p. 557 D.

Anno Domini DCCCLXXII. Gens Northamhumbrorum regem suum Egbertum et archiepiscopum Wlfherum expulerunt a regno; qui[3] expulsi regem Merciorum Burhredum petierunt, et ab ipso honorifice sunt recepti. Eodem anno Kinebertus, Lichesfeldensis episcopus, diem clausit extremum, cui Tunbertus successit. Quo etiam anno Alwino, Wigornensi episcopo, Herefridus successit, qui septimo idus Junii ab Ethelredo, Dorobernensi archiepiscopo, munus consecrationis suscepit. Hic, ad petitionem regis Alfredi, libros dialogorum beati Papæ Gregorii in linguam Saxonicam transtulit eleganter. Eundem postea episcopum rex Alfredus et Plegimundum, Cantuariensem archiepiscopum, Æthelstanum Herefordensem et Werebertum Legecestrensem antistites,[4] viros optime literatos, ad se vocans, multis eos donariis honoravit, ut eum in discenda litterarum scientia adjuvarent; legatos præterea ad Gallias direxit et inde Sanctum Grimbaldum, sacerdotem et monachum ac virum in disciplinis ecclesiasticis eruditum, nec non et Johannem presbyterum et monachum bonis moribus adornatum; ex ultimis etiam Walanorum finibus, de monasterio Sancti David, Asserum ad suum accivit consortium, ut horum omnium sapientia et doctrina regis desiderium cresceret, qui et in brevi ita profecerunt, quod librorum omnium notitiam haberet perfectam.

K. Egberht and abp. Wulfhere received by Burhed. Bishops of Lichfield. Herefrith, bishop of Worcester. Scholars encouraged by Alfred.

Paganorum exercitus Londonias deserens ad Northanhumbriam transiit.

Vit. Pontif. Simeon, Hist. recap. p. 70. Id. p. 71.

Anno Domini DCCCLXXIII. Johannes sedit in cathedra Romana annis decem et diebus duobus. Eodem anno sæpe dictus paganorum exercitus Londonias deserens ad Northanhumbros perrexit, qua regione hostiliter perlustrata, in Lindesia, in villa quæ Torkeseia dicitur, hyemavit; cum quibus tunc Merciorum gentes, dato munere,[5] pacificatæ sunt. Eodem anno rex Northanhumbrorum Egbertus diem clausit extremum,

John VIII. Pope. The Danes at Torksey. Death of Ecgberht of Northumbria.

---

[1] *amicabiliter componens pecunia* is peculiar to the compiler.

[2] *impetravit*] penetravit, W.

[3] *qui . . . recepti*] This is peculiar to the compiler.

[4] The compiler has erroneously called Æthelstan and Werebert (*i.e.* Werwulf) bishops, and invented sees for them.

[5] *dato munere*] Not in Simeon.

A.D. 873. Succession of Ricsig. Wulfhere restored. Bishops of Leicester.

et Ricsi successit ei in regnum tribus annis. Quo utique anno Wlfherus, Eboracensis archiepiscopus, ad sedem suam revocatus est. Simeon, Hist. Recap. p. 71.

Eodem anno deposito[1] Aldredo, Legecestrensi antistite, Ceolredus successit. Flor. Wig. MS. A., p. 558[2].

Rex Burhredus Romam profectus obiit ibidem.

The Danes winter in Repton. Expulsion of Burhed from Mercia. His death at Rome. The Danes reduce Mercia.

Anno Domini DCCCLXXIV. Nefandus Danorum exercitus Lindesiam relinquens Merciam adiit, et in villa, quæ Rependune dicitur, hyemavit. Burhredum quoque regem Merciorum anno regni sui vicesimo secundo expulerunt a regno, qui Romam post dies paucos profectus obiit ibidem, et juxta scholam Anglorum in ecclesia beatæ Mariæ regio more sepulturam accepit. Post cujus expulsionem Dani regnum Merciorum suo dominio subdiderunt; quod tamen[2] cuidam insipienti ministro, nomine Ceolwlfo, eo pacto custodiendum tradiderunt, ut quandocunque vellent, illud sibi pacifice resignaret, et sub hac conditione obsidibus datis, fidelitatem paganis juravit. Flor. Wig. p. 558 A.

Corpus Sancti Cuthberti ab insula Lindisfarnensi remotum est.

The Danes leave Repton, and divide into two parts. The body of S. Cuthbert removed for safety from Lindisfarne. The Danes at Cambridge. Their fleet defeated by Alfred.

Anno Domini DCCCLXXV. Deo invisus paganorum acervus Rependunam deserens, nuper multiplicatus,[3] in duas se turmas divisit, cujus pars una cum rege Haldene Northanhumbrorum petens regionem juxta flumen Tyne hyemavit, totamque provinciam illam suo desiderio subjecit; Pictos vero, necnon et Walenses,[4] dirissimis afflictionibus fatigavit. Tunc Eardulfus, Lindisfarnensis episcopus, et abbas Eadredus, corpus beati Cuthberti pontificis de insula Lindisfarnensi tollentes, per septem[5] annos profugi vagabantur. Altera autem pars exercitus, cum Gytro, Osketel, et Hamundo, regibus Danorum, ad Grantebrege se conferens hyemavit ibidem. Eodem anno in æstate rex Alfredus, parato navigio, mare conscendit, ubi septem[6] naves nuper adventatas deprehendens, unam retinuit et cæteras in fugam convertit. Id. p. 558 B. Simeon, Hist. Recapit. p. 71. Flor. Wig. p. 558 C.

---

[1] *deposito*] defuncto, Flor. Wig.

[2] *tamen*] inde, W.

[3] *nuper multiplicatus*] Added by the compiler.

[4] *Walenses*] Stratcluttenses, Flor. and Asser.

[5] *septem*] So the Hist. Recapit. p. 71 (ed. Hinde). The De Gestis, however, has *novem*, p. 681 (Petrie), 54 (Hinde).

[6] *septem*] sex, Florence, Asser, and Simeon. The A.-S. Chron. and Huntingdon have *septem*.

De treugis inter regem Alfredum et Danos constitutis. A.D. 876.

Flor. Wig. p. 558 c.

Anno Domini DCCCLXXVI. Nefandus infidelium cuneus[1] noctu Grantebrege relinquens ad[2] regionem West-Saxonum venit et Warham castrum occupatum intravit. Est ibi monasterium sanctimonialium feminarum inter duo flumina, Frane et Trente, in pago Dorsetensi situ tutissimo collocatum, quod non nisi ab occidente contiguam habet terram. Cum autem rex Alfredus adventum eorum cognovisset, ilico obviam veniens cum ipsis disposuit præliari; at pagani bellum conserere metuentes elegerunt, datis obsidibus, dilationem quærere, quousque fortiori milite stipati æquali possent lance pondus certaminis sustinere; juraverunt insuper, quod de regno West-Saxonum forent continuo recessuri; sed more solito fallacia utentes, dirupto fœdere, nocte quadam furtivum facientes impetum universos regis equites peremerunt; quo facto ad civitatem Exoniam[3] diverterunt. Tunc rex Alfredus, exercitu congregato, insecutus est eos; sed, quia civitatem jam ingressi fuerant, permisit illos ibidem hyemare. Eodem anno rex Danorum Haldenius Northanhumbriam occupans, sibi eam suisque ministris distribuit, illamque ab exercitu suo colere fecit; tunc rex ejusdem provinciæ, Ricsius, tactus dolore cordis intrinsecus,[4] diem clausit extremum, cui successit Egbertus.

Alfred meets the Danes at Warham, but they decline battle, and go to Exeter.

Simeon, Hist. Recap. p. 71.

Death of Ricsig. Ecgberht.

De nova Danorum multiplicatione.

Anno Domini DCCCLXXVII. Nefandus[5] paganorum acervus, instante tempore autumnali, partim in Exonia[6] resedit et pars ejus Merciam prædatura[7] recessit; crescebat insuper diebus singulis perversorum numerus, adeo quidem, ut si triginta ex eis milia una die necarentur, alii succedebant numero duplicato. Tunc rex Alfredus jussit cyulas et galeias, id est longas[8] naves, fabricari per regnum, ut navali prælio hostibus adventantibus obviaret; impositisque piratis in illis vias maris cus-

The Danes at Exeter and in Mercia.

Alfred builds ships.

---

[1] *cuneus*] exercitus, Florence, Asser, and Simeon.

[2] *ad . . venit*] Introduced by the compiler.

[3] *Exoniam*] Oxoniam, A.

[4] *tactus . . intrinsecus*] This is peculiar to the compiler. The previous portion of this chapter is fuller than Florence and Asser.

[5] The beginning of this chapter is partly derived from Florence, p. 559 A. The rest is due to the compiler. As the year 877 is wanting in the older MSS. of Asser, the above passage has been inserted in a 16th century MS., and in Parker's edition. See Petrie's note, p. 479[c].

[6] *Exonia*] Oxonia, A.

[7] *prædatura*] predaturam, A.

[8] *longas*] longa, A.

A.D. 877. todiendas commisit. Ipse vero Exoniam,[1] ubi pagani hyemabant, hostiliter properans, illis inclusis, civitatem obsedit; nautis quoque suis mandavit, ut in parte freti vitale hostibus subsidium denegarent; cumque nautæ ex præcepto regis illuc summopere properarent, occurrerunt cxx. naves armatorum militum oneratæ,[2] quæ omnes in auxilium suorum concivium advenerunt. Quas cum paganis militibus ministri regis cognovissent repletas, ad arma prosiliunt et viriliter barbaras nationes invadunt; pagani quoque, qui jam fere per mensem inter fluctus pelagi naufragium pertulissent, inutiliter prælium reddiderunt, unde in momento agminibus eorum laceratis, in loco, qui Suanewic dicitur, undis submersi omnes pariter perierunt.

Alfred besieges Exeter.

p. 132.

Defeat of the Danes at Swanage.

Cf. A.-S. Chron. a. 877, p. 356.

De West-Saxoniæ depopulatione.

Anno Domini DCCCLXXVIII. Exercitus paganorum, qui in Exonia[3] hyemaverat, urbem deserens, Chippenham, villam regiam in Wiltesire sitam, adiit et ibidem hyemavit. Porro Gytro, rex Danorum, cum fortitudine invincibili perlustratis jam universis Angliæ finibus, loca sacra ubicunque depopulans, quicquid in auro vel argento rapere potuit, militibus erogavit; tandem cum fama regis Alfredi pervenisset ad eum, quod ipse solus in regno Angliæ præ cæteris regibus sapientia, prudentia, et divitiis præpolleret, profanus ille ad nationes illas vexilla direxit et arma; ignem in villis et civitatibus accumulando, ferro quæque sibi obvia macerando, et, ut majorem habitatoribus incuteret formidinem, non sexui quidem muliebri nec parvulorum parcebat ætati. Auxit autem hujus persecutionis procellam iniquitas detestanda Inguar et Haldene, qui cum viginti tribus navibus ex Demetica regione, in qua hyemaverant, egressi ut lupi rapaces, post multas ibidem strages illatas, post cœnobiorum combustiones, ad Devoniam[4] navigarunt; quo[5] in loco ab exercitu regis Alfredi idem Inguar cum Hubba et Haldene et viris mille ducentis perempti sunt ante arcem Kinwit, ibique[6] sanguinem beati regis et martyris Eadmundi, quem effuderant prædicti iniquitatis ministri, Christiani Alfredi regis milites vindicarunt; sed tamen maxima pars eorum per fugam elapsi ad Gytrum regem paganum sese contulerunt, qui simul junctis viribus conglobati, omnem

The Danes winter at Chippenham.

Ravages of Guthrum,

and of the other Danes.

Their partial defeat.

The greater part join Guthrum, and ravage Wessex.

Flor. Wig. p. 559 A.

Cf. Vit. S. Neoti, cap. 9, p. 350 (ed. Whitaker, Lond. 1809).

Simeon, p. 681 C.

(Not in Simeon.)

[1] *Exoniam*] Oxoniam, A.

[2] *oneratæ*] onerare, W.

[3] *Exonia*] Oxonia, A.

[4] *Devoniam*] Domnaniam, Simeon, Asser, Florence.

[5] *quo . . . Haldene*] Inserted by the compiler.

[6] This to the top of the next page is due to the compiler.

A.D. 878.

Hen. Hunt. p. 739 E.

West-Saxoniam a mari usque ad mare depopulantes et terram illam quasi locustæ operientes, patriam totam, cum non essent defensores, sibimet subdiderunt.

Some of the bishops cross the sea; others join Alfred in his hiding places.

In[1] hac quoque persecutionis turbine constituti fideles Christi episcopi, cum sanctorum reliquiis et ecclesiarum thesauris populisque regionis trans mare fugerunt, et pars regem Alfredum secuta in silvis locisque desertis in illo se mortis discrimine absconderunt. At rex Alfredus tactus dolore cordis intrinsecus, quid ageret, quo se verteret, ignorabat. Occupaverat rex iniquus Gytro loca quæque munita; unde rex Alfredus spem boni melioris non habens, cessit ad præsens, ut quem res exitum foret habitura probaret.

De exilio magni regis Alfredi apud Ethelingeie.

Vita Sancti Neoti, cap. 10, p. 351. Malmesb. Gest. Pont. ii. 92, p. 199.

Alfred's exile at Athelney.

Est locus in ultimis Anglorum finibus ad occidentem Ethelingeie, id est, Nobilium insula, appellatus, paludibus[2] undique circumseptus et ita inaccessus, ut non nisi navigio queat adiri. Habet alnetum insula permaximum, quod cervos et capreas et illius generis bestias continet multas, terram solidam vix duorum[3] jugerum habet latam, quantulamcumque planitiem in medio retentam; hanc rex Alfredus, paucis commilitonibus quos habebat præ dolore relictis, ut hostes lateret, solus petivit, ubi cujusdam ignoti tugurium prospiciens ad illud divertit, hospitium petiit et accepit, ubi per dies aliquot [hospes] et egenus, illique et ejus uxori subditus, rebusque contentus minimis, habitavit. Rex autem interrogatus, quis esset aut quid in loco deserto quæreret, respondit, se regis esse ministrum et cum eo in prælio victum, atque sic insequentes adversarios fugientem[4] illuc pervenisse; subulcus igitur verbis illius credulus, motus pietate, cura diligenti ei vitæ necessaria ministravit. Contigit autem subulcum de more die quadam porcos ad solita cogere pascua et regem solum cum subulci uxore domi residere; cumque mulier illa panes subcinericios in igne ad coquendum posuisset et aliis intenta negotiis panes adustos conspexisset, mox indignata regem increpavit, dicens,

Vita Sancti Neoti, cap. 10, p. 351.

Story of the cakes.

Urere quos cernis panes girare moraris,
Cum nimium gaudes hos manducare calentes.

At rex demisso vultu, mulieris lacessitus convitiis, non solum panes gyravit, verum etiam bene coctos et integros mulieri

---

[1] This paragraph is peculiar to the compiler.

[2] *paludibus*] plaudibus, W.

[3] *duorum*] om. W.

[4] *fugientem*] fugiens, A. O. W. West.

A.D. 878. Alfred joined by many of his soldiers. resignavit. Cum autem rex Alfredus cum subulco solus demoratus fuisset, convenerunt ad eum ibi multi ex commilitonibus ejus, ubi, rege dictante, firmitatem quandam turribus et propugnaculis munitam construentes, assiduas in hostes irruptiones fecerunt. Cf. Vit. S. Neoti, cap. 11, p. 352.

Ut rex Alfredus a Sancto Neotho Sanctoque Cuthberto confortatus fuerit.

Visit of Alfred to S. Neot. Contigit eodem tempore regem Alfredum Sanctum Neothum, qui[1] tunc apud Hamstoke solitariam agebat vitam, ædificationis gratia visitare; quem vir Dei Neothus inter alia familiaritatis colloquia acriter de suis pravis actibus increpavit, pœnas ignis æterni apposuit, potentes potenter tormenta passuros ostendit, et præter hæc omnia fere, quæ ei affutura erant, præsago spiritu revelavit. "Ab adversariis, rex," inquit, "multa pateris, "sed adhuc multa majora patieris; nam regno, quo tumes, "quo immoderatam debacchando tyrannidem exerces, unde ante "divinæ majestatis intuitum, ubi humilis apparere deberes "et[2] non facis, a gentibus Christum ignorantibus infestaberis, "et vix ab illis evadens profugus latitabis, sicque per dies "aliquot peccatis exigentibus permanebis; sed tamen apud "Deum precibus obtinui, quod si te a tuis sævis retraxeris "actibus et libidinis incendiis,[3] adhuc misericordiæ suæ vultum "super te prætendet, sceptroque pristino et prosperitati re"stituet." Rex quoque, cum a famulo Dei hæc exhortationis verba humiliter intellexisset, atque morum emendationem certis sponsionibus promisisset, accepta viri [Dei] benedictione ad insulam, de qua egressus fuerat, est reversus. Nocte igitur superveniente, cum dormiret in stratu suo, astitit ei in visione noctis sanctus antistes Cuthbertus, qui sibi sui regni restitutionem certam repromisit. Ipse quoque rex, aperto viri Dei confortatus oraculo, cum mane surrexisset, pollicitus[4] est Deo se in loco ipso monasterium constructurum, qui semper deinceps hostibus invincibilis et terribilis apparebat; nam eadem hora converterunt[5] ad regem omnes milites ejus cum Sumersetensibus et Wiltoniensibus apud Ethelingeie, quorum fretus auxilio paganos cœpit infatigabiliter debellare. Tandem rex Alfredus, instante[6] sancta solemnitate Pentecostes, ab insula

Vita S. Neoti, cap. 7, p. 347.

Vision of S. Cuthbert.

Malmesb. Gest. Pont. iii. 130, p. 269. Simeon, p. 681 B.

p. 133.

Flor. Wig. p. 559 c.

Alfred at

---

[1] *qui . . vitam*] Introduced by the compiler.

[2] *et*] om. W.

[3] *libidinis incendiis*] Introduced by the compiler.

[4] *pollicitus . . . constructurum*] From Malmesb. Gest. Pont. ii. 92, p. 199.

[5] *converterunt*] convenerunt, O. W.

[6] *instante . . . Pentecostes*] in septima hebdomada post Pascha, Flor.

Flor. Wig. p. 559 C. erumpens, ad petram Egberti, quæ est in Orientali parte silvæ, quæ[1] Salwde dicitur, equitavit. Ibi quoque confluebant ad eum omnes, qui in illis finibus remanserant,[2] immenso gaudio repleti, quod regem incolumem recepissent; mane autem castra moventes, duorum emenso itinere dierum, ad locum, qui Ethendune dicitur, pervenerunt.

A.D. 878. Brixton in Selwood Forest; then at Ethandune (Heddington?).

Ut Gytro, rex paganus, fidem Christi susceperit.

Defeat and baptism of Guthrum, king of the Danes

Invenerunt[3] autem ibi Gytrum, paganorum regem, et exer- Id. p. 559 D. citum ejus universum, contra quem atrociter et satis animose decertantes, divina cooperante clementia, victoriam reportarunt; atque hostes de loco certaminis fugientes sine pietate insecuti, arcem quandam, quæ prope erat, ingredi compulerunt, ubi quæcumque extra arcem invenire poterant in equis et armentis rapientes hominesque perimentes, arcem inclusis hostibus obsederunt; ubi cum per dies quindecim[4] obsidio ageretur, pagani fame simul et evadendi desperatione attriti pacem tali conditione petierunt, ut regni et regis infestationem perpetuo abjurarent. Cum quibus etiam Gytro rex eorum in arcto constitutus fidem Christi se suscepturum promisit, quæ omnia, ut promiserat, fideliter adimplevit; nam post dies quindecim[5] idem rex paganus cum triginta electissimis de exercitu suo viris, non longe ab Ethelingeie, in loco qui patria lingua dicitur Alre, baptizatus est, et ab Alfredo rege de fonte levatus, a quo etiam in filium adoptionis admissus patrinusque ejus effectus, ipsum mutato nomine Ethelstanum vocavit; cujus chrismatis depositio octavo die in villa regia facta est, quæ Wadmor nuncupatur; et rex nuper baptizatus, cum aliis qui cum ipso fidem Christi susceperant, duodecim diebus cum rege Alfredo in[6] magna lætitia remanserunt; quibus rex in recessu suo donaria multa et pretiosa conferens, principi eorum Ethelstano Est-Angliam, in qua sanctus regnaverat Eadmundus, de se tenendam[7] concessit.

at Aller.

EastAnglia given to Guthrum.

Simeon, Hist. Recapitulatio, p. 72.

---

[1] *quæ*] om. W.

[2] Here three leaves have been torn from the Douce MS. W.

[3] *Invenerunt . . . regem*] Introduced by the compiler.

[4] *quindecim*] quatuordecim, Florence, as Asser, p. 482 A.

[5] *dies quindecim*] hebdomadas septem, Flor.; Asser has *hebdomadas* with the omission of the number. The A.-S. Chron. has ymb iii. piecan. p. 357.

[6] *in magna lætitia*] Introduced by the compiler.

[7] *de se tenendam*] Introduced by the compiler, who has also corrected the error in his original respecting the relative times of this gift and S. Edmund's death. See Hinde's note, p. 72[h].

A.D. 879.

Ut rex Gytro Est-Angliam inhabitaverit.

The Danes leave Cirencester for East Anglia.

Anno Domini DCCCLXXIX. Nefandus paganorum acervus Cirencestriam relinquens ad[1] Anglos Orientales perrexit, ubi[2] Gytro rex nuper baptizatus regionem illam inter suos dividens, inhabitare cœpit. Flor. Wig. p. 560 B., a. 880.

Shaftesbury built by Alfred.

Quo etiam tempore rex Alfredus Seaftoniam, quondam urbem nobilem, quæ modo vicus est, ædificavit, ubi postea Algiva, regina Eadmundi regis, qui pronepos fuit istius Alfredi, sanctimonialibus cœnobium construxit.[3] Cf. Flor. Wig. p. 563 A.

Louis III. Charles III.

Eodem anno Lodowicus Francorum regnum regendum suscepit. Eodem etiam anno Karolus Romanum adeptus imperium imperavit annis duodecim.[4] Sigebert, col. 169.

Denewulf, bishop of Winchester.

Per idem tempus defuncto Dunberto,[5] Wentanæ urbis episcopo, Denewlfus ei in episcopatum successit. Hic est subulcus ille, ut fama refert, quem rex Alfredus, paganorum violentiæ cedens, in Ethelingeia porcos pascentem invenit, et[6] cum ipso, ut supra retulimus, aliquandiu hospitatus est; cujus rex ingenio singulari comperto, statim ut regno restitutus est, litteris illum tradidit informandum, quem postmodum perfectius institutum Wintoniæ fecit præsulem consecrare. Flor. Wig. p. 560 B.

De eclipsi lunæ facta [tertio] idus Octobris.

The Danes at Fulham.

Anno Domini DCCCLXXX. Magnus paganorum exercitus de partibus adveniens Gallicanis, in fluvium Thamensem venit, et apud Fulenham hyemavit. Id. p. 560 A. a. 879.

Eclipse of the moon.

Eodem[7] anno facta est eclipsis lunæ post mediam noctem, tertio idus Octobris.

De multorum depopulatione cœnobiorum in Gallia.

Destruction of French abbeys by the Danes, and removal of the relicks of S. Benedict.

Anno Domino DCCCLXXXI. Plurima in regno Francorum monasteria a paganis demolita sunt et concussa; unde et fratres Floriacensis cœnobii, beati Benedicti abbatis reliquias de sepulchro extrahentes, hostes fugiendo hac illacque discurrebant. Simeon, Hist. Recapitulatio, p. 72.

---

[1] *ad*] ab, O.

[2] *ubi . . . . . baptizatus*] Introduced by the compiler.

[3] There seems to be a confusion here between Æthelgifu, Alfred's daughter, abbess of Shaftesbury, and Ælfgifu, queen of Edmund, who was buried at Shaftesbury. See Æthelweard, p. 520 C.; Malmesbur. Gest. Reg. ii. 122, p. 189.

[4] This is a careless copying of Sigebert or Marianus Scotus.

[5] *Dunberto*] Dimberto, O.

[6] *et . . . hospitatus est*] Introduced by the compiler, as also *in Ethelingeia* immediately before.

[7] This is peculiar to the compiler.

Flor. Wig. p. 560 c., a. 882. Eodem quoque anno rex Alfredus multos paganorum populos navali prælio vicit et interfecit, et nonnullos ad subjectionem coegit. A.D. 881. Naval victory of Alfred.

Ut sedes episcopalis a Lindisfarne in Cestriam sit translata.

Simeon, Hist. Recap. p. 73. Anno Domini DCCCLXXXII. Sanctus Cuthbertus Eadredo abbati in visione nocturna assistens, præcepit ut diceret episcopo regionis, quatinus Cuthredum, filium Hardecnut, quem Dani cuidam viduæ in servum vendiderant apud Wintingeham, dato pretio redimerent, et redemptum sibi in regem promoverent. Quo facto, anno regis Alfredi tertio decimo ipso in regem coronato, sedes episcopalis, quæ prius in Lindisfarnensi fuerat insula, apud Cestre transierit vel[1] transferetur, quæ antiquitus Cunegecestre dicebatur. Nam et idem sanctus per abbatem prædictum mandaverat, ut quicumque ad ejus corpus fugeret in articulo[2] necessitatis, pacem per mensem[3] haberet; hanc quoque legem tam rex Alfredus, quam rex Cuthredus, censuerunt perpetuo conservandam. Ad hoc insuper in augmentum prioris sedis episcopatus, totam terram inter flumina Tyne et Teise præfati reges concesserunt Sancto Cuthberto jure perpetuo possidendam, et illius institutionis violatores pœnis infernalibus addixerunt. Eodem tempore episcopatus Haugustaldensis ecclesiæ cessavit propter[4] insolentias paganorum.

Cuthred made king [at York]. See of Lindisfarne removed to Chester-le-street. Privileges granted to S. Cuthbert. See of Hexham.

Ut Marinus Papa regi Alfredo reliquias miserit.

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 560 D., a. 884. Anno Domini DCCCLXXXIII. Marinus sedit in cathedra Romana anno uno et mensibus quinque. Hic scholam Anglorum Romæ, Alfredo rege deprecante, a tributo liberam fecit; qui etiam regi præfato donaria transmittens plurima, dedit ei inter cætera portionem non modicam illius salutiferæ crucis, in qua Dei Filius pro salute mundi pependit. (Id. a. 883.) Eodem anno defuncto Assero, Sireburnensi antistite, Suithelmus successit. Hic regis Alfredi elemosinam ad Sanctum Apostolum Thomam in Indiam deferens, indeque prospere rediens, multos regi pretiosos lapides[5] reportavit. (Malmesb. Gest. Pont. ii. 80, p. 177.)

Pope Marinus. His gifts to Alfred. Bishops of Sherborne. Alms sent to S. Thomas in India by Alfred.

De magistro Johanne Scoto.

Id. v. 240, p. 392. Eodem anno venit in Angliam magister Johannes, natione Scotus, vir perspicacis ingenii et facundiæ singularis; hic, Johannes Scotus Erigena.

---

[1] *transierit vel*] om. O.

[2] *in articulo necessitatis*] Introduced by the compiler.

[3] *mensem*] xxxvii. dies, Simeon.

[4] *propter insolentias paganorum*] Introduced by the compiler.

[5] *pretiosos lapides*] gemmas, Malmesbur.

A.D. 883. Johannes Scotus Erigena.

dudum relicta patria, ad partes Gallicanas transiens Karolum Calvum adiit, atque in magna ab eo dignatione susceptus, individuus comes ei fuerat et mensæ et cubiculi. Hujus autem ingenii et scientiæ magnitudo ac leporis exempla usque hodie manent; assederat[1] namque ad mensam ante regem ex opposito die quadam, ubi, consumptis ferculis poculisque discurrentibus, Karolus fronte hilarior est effectus. Rex denique cum magistrum[2] Johannem vidisset quiddam egisse quod comitatem Gallicanam offendere videretur, increpavit eum satis urbane dicens, "Johannes, quid distat inter Scotum et sotum?" Ille respondit, et dixit regi, "Mensa tantum;" sicque magister Johannes solenne convitium retulit in auctorem. Quid hoc responso facetius? Interrogaverat namque de morum differenti studio, et respondit Johannes de loci distante spatio; nec vero rex verbis ejus commotus est, sed potius ipsum cum assessoribus suis commovit ad cachinnum. Item alia vice, cum regi convivanti minister quidam patinam obtulisset, quæ duos pisces prægrandes, adjecto uno minusculo, continebat, dedit ille magistro Johanni, ut duobus clericis ad mensam recumbentibus distribueret competenter; erant enim pisces immensæ magnitudinis et ipse magister Johannes corpore perexilis. Tunc ille, qui semper honesti aliquid comminiscebatur unde lætitiam convivantium excitaret, retentis sibi duobus piscibus majoribus, unum minorem duobus clericis dedit; arguenti regi magistrum Johannem, quod non æque pisces distribuisset, respondit, "Bene," inquit, "et æque distribui; "nam hic est unus parvus," de se dicens, "et duos grandes," pisces tangens; item conversus ad clericos ait, "Hic sunt "duo magni," clericos innuens, "et unus parvus," piscem intelligens.

Malmesb. Gest. Pont. v. 240, p. 392.

p. 134. Stories of his ready wit.

His translation of the Hierarchy of Dionysius the Areopagite.

Iste igitur Johannes, rogatu ejusdem regis, Hierarchiam Dionisii Areopagitæ de Græco in Latinum transtulit, quo fit ut vix intelligatur Latina litera, cum volubilitate[3] magis Græca quam positione construitur Latina. Composuit etiam librum, quem περὶ φυσικῶν μερισμοῦ,[4] id est, de naturæ divisione, intitulavit, propter perplexitatem quarundam quæstionum[5] solvendam bene utilem, si tamen ignoscatur ei in quibusdam, in quibus a Latinorum tramite deviavit, dum in Græcos acriter oculos intendit, unde et hæreticus a quibusdam putatus est; scripsit enim contra eum quidam Florus, qui et ejus scripta depravando damnavit; sunt enim revera in libro περὶ φυσικῶν

Id. p. 393.

Attack of Florus [of Lyons] on him.

---

[1] *assederat*] ascenderat, O.
[2] *magistrum*] magnam, O.
[3] *volubilitate*] nobilitate, A.
[4] *μερισμοῦ*] merymmoy, A.
[5] *quæstionum*] questionem, A.

Malmesb. Gest. Pont. v. 240, p. 393. perplurima, quæ, nisi diligenter discutiantur, a fide catholica aliena judicantur. Hujus autem opinionis consentaneus esse dinoscitur pontifex Romanus, qui in epistola ad[1] Karolum missa dixit, "Relatum est Apostolatui nostro, quod opus Dionisii Areopagitæ, quod de divinis nominibus et de cælestibus ordinibus Græco descripsit eloquio, quidam vir Johannes, genere Scotus, nuper transtulit in Latinum; quod juxta morem ecclesiæ nobis mitti et nostro judicio debuit approbari, præsertim cum idem Johannes, licet multæ scientiæ esse prædicetur, olim non sane sapere in quibusdam frequenti rumore dicatur." Propter hanc ergo infamiam Franciam idem Johannes relinquens regem Alfredum petivit, cujus munificentia illectus et magisterio, ut ex scriptis ejusdem regis intelligitur, Melduni[2] magister resedit; ubi post aliquot annos a pueris, quos docebat, graphiis perforatus animam exhalavit tormento gravi et acerbo. Jacuit autem aliquandiu in humili sepultura in beati Laurentii basilica corpus[3] ejus collocatum; sed ubi divinitus cecidit super ejus sepulturam radius ignis cælestis, monachi de talibus animati revelationibus in majorem eum transtulerunt ecclesiam, et [ad][4] sinistram altaris partem honorabiliter locaverunt.

A.D. 883.

Letter of Pope Nicholas I. respecting the translation.

He leaves France, goes to Alfred, and settles at Malmesbury.

His death and burial.

Ut rex Alfredus multos ex hostibus interfecerit.

Flor. Wig. p. 561 A. a. 885. Anno Domini DCCCLXXXIV. Nefandus paganorum exercitus in duas se turmas dividens, una in Franciam Orientalem successit, altera vero in Cantiam rediens Rofensium civitatem obsedit; sed civibus viriliter repugnantibus rex Alfredus superveniens obsidionem dissolvit, et paganos ad naves redire coegit; ubi multis ex eis interfectis spolia eorum inter suos[5] commilitones distribuit. Quo etiam anno classis valida pugnatorum ab Alfredo rege in Est-Angliam directa invenit in ostium Sturæ fluminis sedecim naves piratarum, quas classis præfata acriter invadens naves cum spoliis comprehendit, prædonibus omnibus interfectis; sed qui ex Danis ad naves fugere potuerunt, iterum cum Anglis conserto navali prælio, ubi inerti[6]

Rochester besieged by the Danes.

Alfred's fleet takes 16 Danish vessels, but is afterwards defeated.

---

[1] *ad*] a, A.

[2] *Melduni*] ut eldun, A.

[3] *corpus ejus collocatum*] Introduced by the compiler.

[4] *ad* is omitted also in O.

[5] *suos*] filios, A.

[6] *inerti somno dormiebant*] rediret, Flor. From this it might be fancied that Asser had been consulted directly, as he has *dormiret*, p. 483 D. But immediately above Florence is followed in the number of ships, Asser having 13 for 16. The whole paragraph is re-written in the compiler's language.

A.D. 884. somno dormiebant, occisa est ex eis inermis multitudo, et Dani victores ex hostibus recesserunt. Eodem anno Marino Papæ successit Adrianus anno uno et mensibus quatuor.

Pope Adrian III. Vit. Pontif.

Visio Karoli magni imperatoris de purgatorio.

Pope Stephen V. Vision of Charles le Gros. Id. Malmesbur. Gesta Regum, ii. 110, 111, p. 160.

Anno Domini DCCCLXXXV. Stephanus sedit [in] cathedra Romana annis quinque et diebus octo. Eodem anno Karolus, Lodowici filius, monarchiam imperii Romanorum et regni Francorum adeptus, admirabilem, quam vidit, visionem convocatis episcopis et regni nobilibus in hunc modum detexit;[1] "In nomine Dei, summi Regis omnium regum, ego Karolus, "rex Francorum et patricius Romanorum, sacra nocte Domi- "nicæ diei, post nocturnum officium celebratum, dum irem "cubitum et vellem dormitionis capere somnum, venit vox "ad me terribiliter dicens, 'Karole, exiet a te modo spiritus "'tuus in hora non modica;' et statim raptus fui in spiritu; "qui me sustulit in spiritu fuit candidissimus, tenuitque in "manu sua glomerem[2] linensem, clarissimi jubar luminis "emittentem, sicut solent cometæ facere quando apparent, "cœpitque illum dissolvere, et dixit ad me, 'Aspice filum "'glomeris micantis, ac liga et noda firmiter in pollice dex- "'teræ manus tuæ, quia per illum duceris in laberintheas "'infernorum pœnas.' Et, hoc dicto, præcessit me velociter "distorquens filum luciflui glomeris, et duxit me in profun- "dissimas valles et igneas, quæ erant plenæ puteis ardentibus "pice et sulphure, plumboque, cera, et adipe. Ibi inveni "pontifices patris mei et avunculorum meorum, quos cum "pavens interrogarem propter quid paterentur tam gravia "tormenta, responderunt mihi, 'Fuimus episcopi patris tui "'et avunculorum tuorum, et dum debuimus illos et populos "'illorum de pace et concordia admonere et predicare, semi- "'navimus discordias inter eos, et malorum fuimus incentores, "'unde nunc incendimur in istis tartareis suppliciis et nos et "'alii homicidiorum et rapinarum amatores; huc etiam tui
p. 135. "'episcopi et satellites venient, qui similiter facere nunc "'amant.' Et dum hæc tremebundus auscultarem, ecce "nigerrimi dæmones, cum uncis[3] igneis advolantes, volebant "apprehendere filum glomeris, quem tenebam, et ad se tra- "here, sed reverberantibus radiis illius glomeris, filum con- "tingere non valebant. Deinde post tergum meum currentes, "voluerunt me aduncinare et in ipsos sulphuris puteos præ-

[1] *detexit*] direxit, O. From *admirabilem* to *detexit* is introduced by the compiler.

[2] Sic, as in Malmesbury.

[3] *uncis*] viciis, A.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 111, p. 162.

A.D. 885. Vision of Charles le Gros.

" cipitare, sed ductor meus, qui glomerem portabat, projecit super scapulas meas filum glomeris et duplicavit illum traxitque post se vehementer; sicque ascendimus super montes altissimos et igneos, de quibus oriebantur flumina ferventia et paludes et omnia genera bullientia metallorum; ubi reperi innumeras animas hominum et principum patris mei et fratrum meorum præcipitatas, alias usque ad capillos, alias usque ad mentum, alias usque ad umbilicum,[1] atque ejulando ad me clamaverunt, 'Dum viximus amavimus tecum et cum patre tuo et cum fratribus tuis et cum avunculis tuis facere prælia et homicidia et rapinas pro cupiditate terrena, et in ista bullientia flumina et metallorum diversorum genera sustinemus tormenta.' Et cum ad hæc timidus intenderem, audivi retro me animas clamare, 'Potentes potenter tormenta patientur;' et respexi et vidi super ripas fluminis bullientis fornaces piceas et sulphureas plenas magnis draconibus et scorpionibus et serpentibus diversi generis, et ibi vidi aliquos principes patris mei et meos et fratrum meorum, necnon et avunculorum meorum, dicentes mihi, 'Heu nobis, Karole, heu nobis! 'Vides gravia quam habemus tormenta, propter nostram malitiam et superbiam et mala consilia, quæ regibus nostris et tibi dedimus propter cupiditatem;' cumque hæc dolendo congemiscerem, cucurrerunt ad me dracones apertis et plenis faucibus igne et sulphure et pice volentes me inglutire; at ductor meus triplicavit super me filum, a cujus radiis claritatis superata sunt ignea ora eorum, et protexit me validius. Et descendimus in unam vallem, quæ erat in una parte tenebrosa, ardens velut clibanus ignis, ex alia vero parte tam amœnissima et splendidissima ut nulla ratione dicere valeam; vertique me contra tenebrosam et flammivomam partem, vidique ibique aliquos reges mei generis in magnis suppliciis. Et tunc nimia perturbatus angustia, putavi me statim in ipsis demergi suppliciis a gigantibus nigerrimis, qui ipsam vallem cunctis ignium generibus inflammabant; et valde tremens, glomeris filo illuminante oculos meos, vidi e latere vallis paulisper albescere lumen, ibique duos fontes fluere, quorum unus nimium calidus erat, et alter clarus et tepidus, et duo dolia ibi erant; cumque illuc irem, filo glomeris regente gressus meos, intuitus super unum, ubi erat fervens aqua, vidi ibi genitorem meum Lodowicum stare usque [ad][2] femora, dolore nimis aggravatus et angore percussus, et dixit ad me,

[1] *umbilicum*] umbiculum, A. | [2] *ad* is also omitted in O.

A.D. 885. Vision of Charles le Gros.

" 'Domine meus, Karole, noli timere; scio quia revertetur rursus spiritus tuus ad corpus tuum; et permisit te Deus huc venire, ut videres propter quæ peccata ego et omnes, quos vidisti, talia supplicia toleramus; uno enim die sum in isto ferventis dolii balneo, et altero die transmittor in istum suavissimum aquæ dolium, et hoc fit Sancti Petri Sanctique Remigii precibus, cujus patrociniis hactenus regale genus nostrum regnavit; et si cito mihi subveneris, tu et mei fideles episcopi et abbates et omnis ordo ecclesiasticus, missis, oblationibus, psalmodiis, vigiliis, et elemosinis, velociter liberatus ero de isto dolio aquæ bullientis; nam frater meus Lotharius et ejus filius Lodowicus Sancti Petri Sanctique Remigii precibus exempti sunt ab istis pœnis, et jam ducti sunt in gaudium paradisi.' Et dixit ad me, 'Respice sinistrorsum;' cumque respexissem, vidi ibi duo dolia altissima bullientia; 'Ista,' inquit, 'tibi sunt præparata, nisi te emendaveris, et pœnitentiam egeris de tuis nefandis delictis.' Et tunc cœpi graviter horrere; cumque cerneret ductor meus in tanto pavore esse spiritum meum, dixit ad me, 'Sequere me ad dexteram luculentissimæ vallis paradisi.' Et cum graderemur, contemplatus sum in ingenti claritate cum gloriosis regibus sedere Lotharium, avunculum meum, super lapidem topazium miræ magnitudinis, diademate pretioso coronatum, et juxta eum filium ejus Lodowicum corona similiter coronatum; videns me cominus accersivit, blanda voce dicens, 'Karole, successor meus nunc tertius paganorum imperio,[1] veni ad me; scio quod per pœnalem locum venisti, ubi est pater tuus, frater meus, positus in pœnis sibi destinatis, sed per misericordiam Dei citissime liberabitur ab eis, sicut et nos liberati sumus, meritis Sancti Petri Sanctique Remigii precibus, cui Deus magnum Apostolatum dedit super reges et super gentes Francorum; qui nisi quisquiliis nostræ propaginis suffragatus fuerit et adjuverit,[2] jam deficiet genealogia nostra regnando et imperando; unde scito quoniam tolletur ocius potestas imperii de manu tua, et postea brevissimo tempore in sæculo vives;' tunc conversus contra me Lodowicus dixit mihi, 'Imperium, quod hactenus tenuisti jure hæreditario, debet recipere Lodowicus, filius filiæ tuæ;' et, his dictis, visum est mihi affore infantulum præsentem, et intuens eum Lotharius, avus ejus, dixit mihi,

Malmesb. Gest. Reg. ii. 111, p. 163.

[1] *paganorum imperio*] in imperio Romanorum, Malmesbur.; imperio Romanorum, West.

[2] *adjuverit*] abjuverit, O.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 111, p. 165. "'Redde illi potestatem imperii per illud filum glomeris, "'quod in manu tenes.' Disnodans ergo filum de pollice "dexteræ meæ, donavi illi[1] omnem monarchiam imperii per "filum ipsum, et statim ipsum glomus fulgidum sicut jubar "solis coadunatum est totum in manu illius; sicque post hoc "factum mirabile, reversus est spiritus meus in corpus meum, "valde fessus et contristatus." Post hanc quoque visionem idem Karolus vix annis duobus imperio functus;[2] successit ei Karolus iste, qui postea filiam[3] Edwardi regis Anglorum duxit uxorem; sed hæc infra. Eodem anno post Esne, Herefordensem episcopum, Ceolmundus successit.

A.D. 885. Vision of Charles le Gros. His death. Charles le Simple. Bishops of Hereford.

Id. ii. 112, p. 166. Flor. Wig. MS. A. p. 561[5].

Ut rex Alfredus monarchiam Angliæ adeptus fuerit.

Id. p. 561 E. Anno Domini DCCCLXXXVI. Rex Alfredus, post incendia urbium et strages multimodas populorum, civitatem Londoniarum, quæ caput regni[4] fuit, obsidione vallavit, ubi omnes Anglorum nationes ad ipsum confluentes subjectionem fecerunt. Hen. Hunt. v. p. 740 D.

Capture of London by Alfred. p. 136.

Nam[5] prius dispersi fuerant per loca deserta et nemorosa propter frequentes Danorum irruptiones, et sine omni defensore volubiles usquequaque et instabiles vagabantur. Fœdere itaque homagiis confirmato et juramentis, rex eorum fultus auxilio insultus acerrimos contra civitatem ordinavit, erectisque machinis in gyrum, mœnia dissolvere laboravit; cives vero metuentes contendere contra regem, apertis valvis civitatis, ipsum honorifice susceperunt. Tunc rex, civitate restaurata mœniisque decenter reparatis, tradidit eam sub custodia Ethelredi, comitis Merciorum, qui regis filiam nomine Alfeldam habuit uxorem, et erat de regio semine illius gentis. Rex itaque Alfredus omni deinceps tempore vitæ suæ monarchiam totius regni Angliæ adeptus est, præter illas regionis partes quas sibi subjugaverat barbarica gens Danorum; occupaverat enim Northanhumbriam totam cum Est-Anglia et aliis regionibus plurimis, ex quibus Alfredo regi gravissimas irruptiones et assiduas intulerunt.

Flor. Wig. p. 561 E. Malmesb. Gest. Reg. ii. 121, p. 184. Flor. Wig. p. 565 A. a. 894.

The walls of London restored. Alfred monarch of England, except Northumbria and East Anglia.

Recapitulatio regnorum et regum Angliæ.

Cf. Hen. Hunt. ii. p. 719 B. Nunc ergo quum ad regem monarcham tractando pervenimus, libet omnium regum Angliæ, qui hucusque regna- Catalogue of the

[1] *illi*] illum, A.

[2] *functus*] defunctus, O.

[3] Eadgifu.

[4] *caput regni* is from Malmesbur. Gest. Reg. ii. 121, p. 184.

[5] This is merely an enlargement of "qui prius ubique dispersi fue-"rant" in Florence and Asser, and the details of the siege of London are purely an invention of the compiler. The same expressions are partially used below, p. 429.

A.D. 886. kings of England. verunt, et nomina et regna distinguendo recapitulare, ut successiones singulorum per ordinem repetentes lectoribus gratiores existamus, et historiæ series clarius illucescat. Woden. Woden igitur ex antiquorum prosapia Germanorum originem ducens, post mortem inter deos translatus est; quem veteres pro deo colentes, dedicaverunt ei quartam feriam, quam de nomine ejus "Wodenesdai," id est, diem Wodenii, nuncuparunt. Hic habuit uxorem, nomine Fream, cui similiter veteres sextam feriam consecrantes, "Freedai," id est, diem His sons. Freæ, appellarunt. Genuit autem Woden ex uxore Frea septem filios inclitos, ex quorum successione septem reges traxerunt originem, qui in Britannia potenter, expulsis Britannis, postea regnaverunt. Ex filio Woden primogenito, nomine Wecta, reges Cantuariorum; ex secundo, Fethelgeat, reges Merciorum; ex tertio, Baldai, reges West-Saxonum; ex quarto, Beldagio, reges Northanhumbrorum, sive Berniciorum; ex quinto, Wegdai, reges Deirorum; ex sexto, Kalere, reges Orientalium Anglorum; ex septimo, Nascad, reges Orientalium Saxonum originem habere dicuntur; octavus vero, id est, rex Australium Saxonum, ex eadem gente, sed non ex eadem stirpe originem sumpsit.

Cf. Malmesb. Gesta Regum, i. 5, p. 11. Galf. Mon. vi. 10. Cf. Flor. Wig. Append.

De regibus Cantuariorum.

Kings of Kent. Horsus,[1] Hengistus, Osricus vel Æld,[2] Ermenricus, primus Christianus Ethelbertus, Eadbaldus, Erkenbertus, Egbertus, Lotharius, Eadricus, Withredus, Ethelbertus, Eadbertus, Ethelbertus, Egferthus, Egberthus, Cuthredus, Baldredus, Athelstanus. Ab Ethelstano translatum est regnum Cantuariorum ad reges West-Saxonum.

Cf. Libell. de regibus Saxonicis, p. 203.

De regibus Orientalium Anglorum.

Kings of East Anglia. Wffa, Thitila, Eanic, Redwaldus, Eorpwoldus, Wibertus, Egricus, Anna, Ethelherus, Ethelwoldus, Aldulfus, Ailfwoldus, Beonna, Ethelredus, Egelbertus, Eadmundus, Gytro Danus. A Gytro[ne] Dano translatum est regnum Orientalium Anglorum ad reges West-Saxonum.

---

[1] These names are written in four parallel columns down the second half of the page, the names of the kings being in black, with alternately red and blue initials, and all the rest in rubrick. The lists are made out from Florence's Appendix, Hen. Hunt. ii. pp. 719 D seqq., and the Libellus de regibus Saxonicis, pp. 203, seqq.

[2] *Æld*] Cesc., O.

De regibus Merciorum. A.D. 886.

Creodda, Wibba, Penda, Peadda primus Christianus, Wlfhere, Ethelredus, Kenredus, Ceolredus, Ethelbaldus, Berenredus, Offa magnus, Egfridus, Kenelmus, Ceolwlfus, Bernulfus, Ludecanus, Wiglafus, Bertulfus, Berthfertus,[1] Burhredus. A Burhredo translatum est regnum Merciorum ad reges West-Saxonum. Kings of Mercia.

De regibus Orientalium Saxonum.

Erkenwinus, Sledda, Sebertus, Sexredus, Sigebertus, Suithelmus, Sigherus, Sibbe, Sigehardus, Offa, Selredus, Suithedus.[2] A Suithedo translatum est regnum Orientalium Saxonum ad reges West-Saxonum. Kings of Essex.

De regibus West-Saxonum.

Certicius, Kinricus, Ceaulinus, Ceolricus, Kenulfus, Kinegilsus, Kinewalcus, Sexburga, Ascwinus, Keatwinus, Cedwalua, Ine, Ethelhardus, Cuthredus, Sigherus, Kenulfus, Brithricus, Egberthus, Athelwlfus, Athelbaldus, Ethelbertus, Athelredus, Alfredus. Iste Alfredus primus monarcha fuit regni Angliæ, cujus successio regum[3] ad regem Willelmum se extendit, qui Angliam subjugavit. Kings of Wessex.

De regibus Australium Saxonum.

Elle, Cyssa, Ethelwoldus, Berthunus, Aridhunus. Ab Aridhuno translatum est regnum Australium Saxonum ad reges West-Saxonum. Kings of Sussex.

De regibus Northanhumbrorum.

Ida, Adda, Glappa, Theodwlfus, Frethewlfus, Theodricus, Eadricus, Ethelfridus, Eadwinus, Kinfridus, Oswaldus, [Osui],[4] Egfridus, Aldfridus, Osredus, Kenredus, Oscricus, Ceowlfus, Egberthus, Osulfus, Ethelwoldus, Elredus, Ethelbertus, Alwoldus, Osfredus, Ethelbertus, Osbaldus, Eardulfus, Alwoldus, Eandredus, Ethelredus, Osricus, Osbertus, et Elle. Kings of Northumbria.

---

[1] *Berthfertus*] om. O.
[2] *Suithedus*] Suithredus, O.
[3] A. ins. *ut.*
[4] Inserted later in the margin.

A.D. 886.

De regibus Deirorum.

Kings of Deira.

Elle. Elle regnavit in Deira dum octo reges collaterales in Bernicia regnabant.[1] Eadricus, Eadwinus, Oswinus. Ab Oswino translatum est regnum Deirorum ad Oswi regem Berniciorum, et factum est unum regnum Northanhumbrorum, cujus fines ab[2] Humbre flumine ad aquilonem usque ad Scoticum mare se extendunt. Et hoc tandem regnum ad reges West-Saxonum translatum est.

De regionum depopulatione transmarinarum.

p. 137.

Devastations of Hasting the Dane.

William of Jumièges, Histor. Northmann. i. 6 (Migne's Patrologia, cxlix. col. 784).

Anno Domini DCCCLXXXVII. Hastein, sive Hastingus, natione Danus, Angliam hostiliter pervagatus, cum exercitu infidelium bellatorum potentissimo partes petens Gallicanas, Vermendensem applicuit ad portum, ubi e navibus exilientes increduli totum tradunt ignibus comitatum, Sancti quoque Quintini martyris cœnobium comburentes, de populo cædem nefariam commiserunt. Noviomensis episçopus, Emmo nomine, eorum ensibus obtruncatur; fitque ibi cædes in populo, proprio orbato pastore; exinde apud Gemmeticum classem dirigentes, cœnobium nongentorum adurunt monachorum; abhinc cum manubiis non modicis Rothomagensem adeuntes urbem, ipsa cremata et spoliata, neci populum tradiderunt. Inde vero Galliæ interiora petentes, a Gennabensi urbe, per transversum Lutetiam cuncta usque Parisius barbarica feritate consumunt; deinde stationem navium suarum in insula quadam Sancti Florentii cœnobio vicina[3] componentes, totam circumcirca provinciam deleverunt; urbem quoque Nanneticam incendio tradentes, Andegavensemque regionem perlustrantes cunctaque cædibus polluentes, cum omnibus Pictavensium castellis et urbibus populantur. Turonorum novissime adeunt civitatem, quam innocentum cædibus commaculantes, ad ultimum eam ignibus tradiderunt; indeque superiora Ligeris navibus expetentes,[4] Aurelianis perveniunt, quam rebus omnibus depilatam tandem urbem combustione consumunt. Quid Aquitannicæ gentis afflictionem referam, cum in ipsis non oppidum, non vicus, non denique civitas aut castellum libertatem obtinuerit, quod non horum ferali rabie conciderit paganorum? Testantur hæc Pictavis, hæc Santonum, hæc Engolismum, hæc Petragoricum, hæc Lemovicas, hæc Avernus, hæc Avaricum,[5] caput Aquittanicæ regionis.

Id. i. 7, col. 785.

Id. i. 8, col. 786.

[1] *regnabant*] regnavit, O.
[2] *ab*] ad, A.
[3] *vicina*] vicino, O.
[4] *expetentes*] expetentibus, A.
[5] Bourges.

Qualiter prædo Hastein urbem Lunis subjugaverit. A.D. 887.

William of Jumièges, i. 9, col. 786. His igitur atque hujusmodi miseriis, ut prælibavimus, Galliis contritis, Hastein, prædo nequissimus, ad urbem Lunis navibus devectus deliberavit eam irruptione subita obtinere; sed cives tanta classe paganorum perterriti propugnacula murorum clipeis muniunt et jaculis, atque semetipsos ad resistendum hortantur; quorum audaciam Hastingus ut comperit, omni nisu, quo pacto eam fraude posset obtinere, temptavit. Denique episcopo civitatis et comiti per ministros suos mandavit se lethali pressum languore, et se ab eis Christianum fieri humiliter supplicavit; his episcopus et comes auditis, gaudio magno exhilarati pacem firmant cum pacis inimico, et fit utrique populo communis urbis ingressus. (Id. i. 10.) Tandem iniquus ille Hastingus ad ecclesiam fertur, sacro fonte immergitur, quem in sui perniciem episcopus et comes de lavacro susceperunt, indeque a ministrorum manibus ad naves refertur sancto chrismate delibutus. Post hæc, intempestæ noctis medio loricatus in feretro collocatur, innuens sociis ut suas sub tunicis vestirent loricas; deinde cum luctu simulato commilitonum ad ecclesiam de navi[1] effertur, sacris antistes indumentis ornatur, sacrosanctam pro defuncto hostiam mactaturus; sed ecce Hastein,[2] perditionis filius, de feretro repente prosiliens, episcopum et comitem gladio detruncavit, dehinc lupina rabie cum suis grassatur in plebe; his in hunc modum a funesto perpetratis,[3] jugulantur juvenes, trucidantur senes, depopulatur civitas, a fundamentis mœnia subvertuntur. (Id. i. 11, col. 787.) Peracta igitur urbis subversione, Hastein Karolum Francorum regem adiit, et pacem ab eo postulans impetravit; deditque illi pro stipendio urbem Carnotensem; et sic Gallia a tumultuum fragoribus aliquandiu respiravit.

Attack on Spezia by Hasting.

His stratagem.

Chartres given to him.

Hæc[4] autem ideo hoc in loco recitavi, ne quis solam Angliam crederet hac Danica persecutione fatigari.

De fundatione cœnobiorum, et elemosinis regis Alfredi.

Flor. Wig. p. 562 B. Anno Domini DCCCLXXXVIII. Athelmus Wintoniensis[5] co[mes] regis Alfredi et West-Saxonum elemosinas Romam deportavit; (Id. p. 562 E.) quo utique tempore duo monasteria fundavit, unum monacho-

Alms taken to Rome by earl Æthelhelm.

[1] *navi*] navii, A.

[2] *Hastein, perditionis filius*] Introduced by the compiler.

[3] *perpetratis*] perpetrans, A.

[4] This last sentence is due to the compiler. William of Jumièges says the invasion took place in the year 851.

[5] *Wintoniensis*] An error for *Wiltoniensis*.

A.D. 888. rum apud Ethelingeiam, id est nobilium insulam,[1] ubi idem rex quodam cum subulco exulavit,[2] quo in loco Johannem presbyterum abbatem ordinavit; aliud quoque monasterium ad orientalem plagam Scaftesberie habitationem sanctimonialium fabricari præcepit, in quo filiam propriam, nomine Algivam, abbatissam constituit, virginem Domino consecratam, et hæc monasteria divitiis et possessionibus abundanter ditavit. Denique consilio divinitus ordinato, omnes census suos bifarie dividere fecit, quarum primam partem in tres portiones distribuit; harum autem portionem unam suis bellatoribus, qui in tribus turmis dividebantur, assignavit, ita ut prima cohors, quæ equestris erat, mense uno in curia regis ministraret, dum aliæ duæ bellicis expeditionibus insudarent, sicque mense finito, illis de prælio redeuntibus, novi bellatores illis succedebant, et sic omni tempore vitæ suæ has vicissitudines observabat; secundam vero partem operariis multis, quos in omni opere terreno eruditos habebat, distribuit; tertiam autem advenis, qui ex diversis nationibus ad eum confluebant, impendit. Secundam denique partem, quæ ex annuo ad eum censu spectabat,[3] in quatuor dividens portiones, primam pauperibus, secundam cœnobiis, quæ fundaverat, tertiam scholæ, quam ex multis Galliæ[4] aliisque regionibus remotis congregaverat, [quartam] clericis et doctoribus,[5] secundum singulorum sufficientiam deputavit. Ex cera quoque, ad pondus septuaginta duorum denariorum, sex candelas æquales fieri præcepit, ita ut singulæ duodecim uncias longitudinis haberent, quæ per viginti quatuor horas, die noctuque sine defectu, coram plurimorum sanctorum reliquiis arderent. In exequendis judiciis adeo discretus erat indagator, ut quæ in absentia ejus fiebant, si essent justa vel injusta inquireret, et, si aliquam iniquitatem intelligere posset, judices interrogabat, utrum per ignorantiam vel malivolentiam, aut amore vel odio, timore vel favore, vel pro pecuniæ cupiditate ita judicassent; et si confiterentur se talia judicasse, eo quod rectius judicare nesciebant, tunc discrete ac moderate illorum redarguens imperitiam aiebat, "Miror sane vestram insolentiam, cum, Dei "dono ac nostro, sapientium gradum et ministerium usur-"pastis et sapientiæ studium neglexistis; aut terrenarum "rerum ministeria dimittatis, aut sapientiæ, multo devotius

Foundation of Athelney and Shaftesbury by Alfred.

Alfred's division of his income.

His use of candles to determine the time.

His regulations as to his judges.

p. 138.

Flor. Wig. p. 563 A.

---

[1] *id est nobilium insulam*] These words are introduced from Simeon of Durham's Hist. Recap. p. 75.

[2] *ubi . . . exulavit*] Introduced by the compiler.

[3] *spectabat*] spectabant, A. O.

[4] *Galliæ aliisque regionibus*] ex multis gentis suæ nobilibus, Flor.; and so Asser.

[5] This is altered from Florence.

Flor. Wig. p. 564 A. "quam hactenus fecistis, insistere studeatis." His judices auditis perterriti ac velut pro maxima vindicta correcti ad æquitatis discendæ studium totis viribus se vertere nitebantur, ita ut illiteratos litteris studere faceret et torpentes reduceret ad sapientiæ disciplinam; unde et ipsi senes, ad litteralem scientiam suspirantes, felices arbitrabantur illius temporis juvenes, qui liberalibus artibus poterant erudiri, et se infelices, qui indocti permanserunt eatenus, judicabant. A.D. 888.

De elemosinis magni regis Alfredi.

Id. p. 564 C. Anno Domini DCCCLXXXIX. Defuncto Ethelredo, Dorobernensi archiepiscopo, Plegimundus successit. Plegmund archbishop of Canterbury.

Eodem anno rex Alfredus præcepit omnibus Angliæ episcopis et viris religiosis fidelium elemosinas colligere, collectasque Romam atque Jerosolimam destinare;[1] rex quoque de thesauro suo non modicam portionem, fidelium elemosinis unitam, ad loca præscripta transmisit. Alms sent by Alfred to Rome and Jerusalem.

De obitu Alsuithæ sororis regis Alfredi.

Flor. Wig. p. 564 C. Anno Domini DCCCXC. Gytro Danus, rex Orientalium Anglorum, diem clausit extremum, qui[2] regnum illud, Alfredo rege donante, acceperat, cum ab eo Christianitatem accepit. Death of Guthrum.

Eodem anno soror regis Alfredi, Ethelsuitha, Burhredi regis Merciorum quondam regina, apud Ticinum[3] in habitu religionis defuncta est, et ibidem honorifice sepulta. Death of Æthelswyth at Pavia.

Nota miraculum.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 112, p. 167. A.-S. Chron., a. 891, p. 362. Anno Domini DCCCXCI. Arnulfus, tutor Lodowici, Romanum adeptus imperium annis duodecim[4] imperavit. Arnulf emperor. Eodem anno tres homines de Hybernia ad regem Alfredum venientes, solitariam pro Christo vitam ducere cupiebant; construxerant namque sibi ex tribus[5] coriis bovinis et dimidio naviculam Visit of three Irishmen to Alfred.

---

[1] This mention of Jerusalem seems to be derived from Simeon, p. 684 C, who copies Asser (p. 492 D.) in saying that Abel, patriarch of Jerusalem, sent gifts to Alfred. See also Æthelweard, p. 517 E. The whole paragraph is due to the compiler.

[2] *qui . . . accepit*] Introduced by the compiler. See above p. 413.

[3] *Ticinum*] *i.e.* Pavia, as the Sax. Chron. and Simeon. The words *in habitu religionis* are introduced by the compiler.

[4] *duodecim*] So Sigebert, col. 171. Malmesbury has *quindecim*.

[5] *tribus . . . et dimidio*] So the compiler, mistranslating þriddan healfre in the Chronicle. It is clear that this is from one of the Chronicles, and not from Florence, who has *duobus et dimidio*. Below *pro miraculo et novitate inaudita* is an introduction of the compiler.

A.D. 891. quandam brevissimam sine omni navis instrumento, qui, adjuncto sibi etiam unius septimanæ victu, clam mare sunt ingressi, quocumque fortuna concederet ire disponentes; qui, Domino ducente, septima suæ ingressionis die in Cornubia applicantes, pro miraculo et novitate inaudita regi præsentantur; nomina autem eorum fuerunt Dubslane, Machetu, et Maslininum. Eodem anno circa tempus Rogationum cometa apparuit, quæ Anglice *Vexede*[1] *sterre* nuncupatur.

A.-S. Chron. a. 891, p. 363.

Comet.

Id. a. 892, p. 363.

De armillis aureis in biviis suspensis.

Incursion of the Danes,

Flor. Wig. p. 564 E.

Anno Domini DCCCXCII. Magnum examen paganorum ex Galliis adveniens, cum equis et navibus ducentis quinquaginta, Cantiam transvectus in ostio Limine[2] fluminis, qui de silva magna "Andredesweald" appellata decurrit, applicuit, et quatuor miliariis sursum naves direxit, ubi quandam arcem a paucis incolis inhabitatam diruentes, aliam sibi firmiorem, in loco qui "Appeltre" dicitur, construxerunt; nec multo post Hastein ex eidem partibus, cum navibus octoginta ostium Thamensis fluminis intrans, munitionem sibi in villa regia, quæ Middeltona dicitur, magnis sumptibus inceptam consummavit. Sed cum undique regi Alfredo hostium incursiones imminerent, et, ut quidam asserunt, leges inter arma sileant, ipse tamen inter stridores[3] buccinarum et fragores bellorum et armorum fremitus leges tulit et observandas tradidit, quibus sui et divino cultui et disciplinæ assuescerent militari: et quia barbarorum occasione[4] etiam indigenæ ad rapinas anhelaverant, ita ut vix ulli tutus esset locus vel sine armorum præsidio commeatus, centurias, quas Hundredos, et decimas, quas Tithingas appellant, instituit, ut omnis Angligena legaliter vivens et centuriam haberet et decimam; quod si quis alicujus delicti argueretur incommodo, statim exhiberentur ex centuria et decima[5] qui eum vadarentur; qui vero hujusmodi vadem non haberet, legum severitatem subiret; et si quis ante vadationem vel post aufugeret, omnes ex centuria ejus et decima regis mulctam incurrerent. Hoc quoque commento pacem infudit provinciis, ut etiam per publicos aggeres, et ubi semitæ finduntur in[6] quadrum, armillas juberet aureas appendi, ut viantium aviditatem irritarent, cum non esset qui eas abriperet.

who fortify Appledore

and Milton.

Institutions of Alfred.

Malmesb. Gesta Regum, ii. 122, p. 186.

Safety of the country.

[1] *Vexede*] *i.e.* ȝeaxede, hairy.

[2] On the ancient river Limen, flowing "in the 8th and 9th centuries from Appledore due E. towards Hythe," see Mr. Earle's note on the Chronicles, p. 316.

[3] *stridores . . . bellorum*] Introduced by the compiler.

[4] *occasione*] occasionem, A.

[5] A. places *et decima* after *vadarentur.*

[6] *in*] et, A.

De clementia regis Alfredi et de fallacia Danorum. A.D. 893.

Flor. Wig. p. 565 A.

The Danes in Kent.

Anno Domini DCCCXCIII. Pagani, qui Northanhumbriam et qui Est-Angliam incoluerunt, pacem cum Alfredo rege juramentis et obsidibus statuerunt; sed, rupto fœdere, quandocunque exercitus paganorum in Cantia residens prædandi causa de suis munitionibus exivit, ipsi cum illis vel per se, ubicunque potuerunt, prædas agere non cessabant; quo cognito, rex Alfredus cum exercitu suo Cantiam proficiscens, inter duos paganorum exercitus castrametatus est, ut, si forte campum aliquem prædæ causa vel prælii peterent, ipse cum eis certamen iniret. At illi nunc equestres, nunc pedites, latrocinando illas partes frequentabant, ubi regis exercitum abesse sciebant; quibus tamen rex subitis sæpe incursionibus obvians, cædes infert assiduas.

Advance of Alfred against them.

Hasting.

Unde Cantiam relinquentes, ad[1] Hastein concivem suum, qui apud Middeltonam hyemaverat, confugerunt; quos rex viriliter insecutus, non cessavit donec ipsos cum Hastein Dano crudelissimo in municipium,[2] quod idem Hastein nuper ibidem construxerat, violenter intrusit; quo rex cum pervenisset, municipium obsidione vallavit, erectisque in gyrum machinis, illud subjugare vacavit. Hastein vero Danus omnem spem resistendi amittens, cogitavit quo ordine regem clementissimum deciperet suis artibus fraudulentis; et nuntios ad regem dirigens[3] promisit juramentis et datis obsidibus, quod ab ejus et regni Angliæ inquietatione cessaret in posterum, si pacifice recedere sineretur; et ad majorem insuper securitatem, misit regi duos filios suos pueros, ut, si vellet, fidei illos et baptismatis imbueret sacramentis. Tunc rex piissimus, qui semper paganorum animas potius quam mortem sitiebat, ejus petitionibus adquievit, et, pueris sacro fonte renatis, Hastein patrem eorum cum omnibus aliis infidelibus pacifice, juxta quod pactum fuerat, abire permisit.

Submission of Hasting.

Cf. Flor. Wig. p. 565 E.

p. 139.

Hasting's sons baptized.

Ut rex Alfredus Danicum regem de prœlio fugaverit.

Defeat of the Danes.

Anno Domini DCCCXCIV. Rex Alfredus cum ingenti exercitu processit contra paganos, quos supra in ostio Limine fluminis applicuisse diximus, qui jam cuneis divisis conabantur omnes illius regionis provincias subjugare; quo rex cum pervenisset, misit se cum exercitu suo inter duos cuneos paganorum, ut,

Repeated from the previous chapter.

[1] From this point, though Florence and the Chronicle have been used, the chapter is original.

[2] A. inserts *obsidione*, the eye of the scribe being caught by its appearing below, after *municipium*.

[3] *dirigens*] dirigentis, A.

A.D. 894. Defeat of the Danes at Farnham.

si forte loca nemorosa deserentes planitiem aliquam[1] petere decrevissent, ipse contra eos arma moveret; sed barbari jam fame et longa fatigati[2] inedia, dum nihil proficerent sed potius deficerent, disposuerunt concives suos, qui nuper in Est-Sexia applicuerant, adire, ut fortiori milite stipati irruptiones Christianorum possent facilius sustinere. Cumque furtim castra moventes ad Farnham villam pervenissent, Thamense flumen transire cupientes, a regia ibidem fortitudine sunt præventi, commissoque cum ipsis gravi prælio pagani in fugam sunt conversi, quos fugientes Christiani sine pietate prosternunt, atque ex obstantibus maxima strage illata regem eorum crudeliter vulnerarunt; quem vix commilitones, in equo positum, sine vado et ponte trans Thamense flumen, multis ex eis submersis, duxerunt, ubi tandem inter Thamisiam et Colenea quandam brevissimam nacti insulam pro oppido illam aliquandiu habuerunt; Christiani vero naves ibidem non habentes obsidionem facere nequiverunt, maxime cum sibi victualia deficerent et terminum suæ stationis complevissent.[3] Illis itaque recedentibus, rex Alfredus cum exercitus sui medietate illuc properabat; sed antequam iter explevisset inceptum, nuntiatur ei paganos, qui Northanhumbriam et Est-Angliam incolebant, quosdam Exoniam,[4] quosdam ex eis arcem quandam in Devonia sitam obsedisse; nec mora, rex Alfredus omnem, quem habere poterat, exercitum reducens, Exoniam[4] adiit, paucis tamen ad debellandum hostes, quos insequebatur, relictis. Pagani vero interim, rege eorum convalescente, ad concives suos in Est-Sexiam profecti, invenerunt Hastein proditorem nequissimum, qui jam contra pactum, quod cum Alfredo rege pepigerat, apud Beamfleotam oppidum fossatis altis et spatiosis firmatum inhabitabat, a quo etiam assiduas agens irruptiones, omnem patriam devastavit; sed etiam pagani, qui apud Apeltre, ut prædictum est, resederant, ad Hastein venientes ibidem magnum confecerunt exercitum bellatorum. Tunc illi, quos rex Alfredus ad illos ex[pugnandum][5] dimiserat, junctis sibi civibus Londoniensibus aliisque viris bellicosis qui ex finibus Northanhumbrorum et Est-Anglorum ad mandatum regis advenerant, ad Beamfleotam hostiliter accedentes, Hastein in oppido non invenerunt; sed tamen contra socios ejus, qui ex oppido adversus [eos] exierant, gravissimo prælio commisso, in prima congressione in fugam eos compellunt, oppidum invadentes destruunt,[6] uxorem Hastein cum[7] ejus filiis constringunt, naves quasdam

Cf. Flor. Wig. p. 565 c.

Id. p. 565 D.

Attack on Exeter by the Danes of Northumbria and East Anglia.

Hasting fortifies Benfleet,

and is joined by the Danes from Appledore.

Attack on Benfleet and seizure of Hasting's wife and chil-

[1] *aliquam*] aliquem, A.

[2] *fatigati*] fatigata, A.

[3] *complevissent*] explevissent, O.

[4] *Exoniam*] Oxoniam, A.

[5] There is a blank in A. for this word after *ex*.

[6] *destruunt*] destruit, A.

[7] A. after *cum* inserts *suis ad urbem*, repeated from below.

Flor. Wig. p. 566 A.

incendunt, quasdam ad urbem Rofensium adducunt, uxorem Hastein cum suis [filiis][1] ad urbem Londoniarum transmittunt. Et his ita gestis, rex Alfredus, paganis, pro[2] quibus Exoniam[3] ierat, levi negotio superatis, dilaceratis, et ad naves fugatis, reversus est ad Londoniensium civitatem, ubi comes Ethelredus uxorem Hastein cum duobus filiis ejus regi præsentavit, petens[4] adjudicari qui[d] de uxore ejusdem proditoris et filiis foret agendum, qui pactum, quod cum rege pepigerat,[5] violavit. Tunc cum ab omnibus judicatum fuisset ipsos morte turpissima esse dignos, rex noluit eis quicquam mali facere, eo quod idem rex unum ex pueris, ut superius relatum est, de sacro fonte susceperat et alium comes Ethelredus, sed tam matrem quam pueros liberos abire permisit.

A.D. 894. ... dren who are sent to London; but restored to him by Alfred.

De gravi quadam persecutione, qua Dani contriti sunt.

Vit. Pontif. Simeon, a. 892, 900, pp. 685 D, 686 A. Enlarged from A.-S. Chron. a. 894, pp. 366, 367.

Anno Domini DCCCXCV. Formosus sedit in cathedra Romana annis tribus et mensibus sex. Eodem anno Wlfero episcopo Eboracensi defuncto Ethelbaldus successit.

Pope Formosus. Æthelbald, archbishop of York.

Eodem tempore Hastein iniquus et cæteri pagani, quos exercitus regis Alfredi de Beamfleote fugaverat, disposuerunt transire ad concives suos, qui in occiduis partibus Angliæ habitabant; arrepto igitur clam itinere per provinciam Merciorum, ad villam quandam super flumen Sabrinæ sitam, Buttingetune appellatam, pervenerunt, ubi a confratribus suis reverenter sunt recepti, atque in oppidum, quod ibidem construxerant, introducti. Cumque hæc regi Alfredo nuntiata fuissent, congregavit exercitum quasi invincibilem, et veniens ad oppidum præfatum, quod Sabrinæ fluctibus erat undique perfusum, paganos tam navali[6] quam terrestri exercitu circumcinxit. At hostes post diutinam obsidionem, victu sibi deficiente, equos suos novissime devorabant; tandem omnibus consumptis, ab oppido necessitate compulsi exierunt contra exercitum, qui erat in orientali parte fluminis, pugnaturi, ubi ex parte regis in prima congressione cecidit Ordein, minister ejusdem regis, et multi alii cum eo; sed Christiani demum prævalentes in fugam adversarios compulerunt, quos fideles sine pietate insequentes, multos in undis submergebant et nonnullos gladiis

Defeat of Hasting at Buttington on the Severn.

---

[1] *filiis* is also omitted in O.

[2] *pro*] cum, O.

[3] *Exoniam*] Oxoniam, A.

[4] *petens . . facere*] This is peculiar to the compiler; the whole chapter is rewritten and enlarged from Florence and the Chronicle.

[5] Here MS. W. is again used.

[6] This introduction is probably due to the compiler's "catching sight of "ꞅæ-here (p. 367, l. 7), and imagining the rest." See Mr. Earle's notes on the Chronicles, p. 319.

A.D. 895. The Danes escape to Chester. p. 140.

A.-S. Chron. a. 894, p. 367.

detruncabant; et qui ex hac clade evadere potuerunt, fugiendo ad Legecestriam, quæ Anglice Wirhale dicitur,[1] pervenerunt, ubi in quodam municipio ex concivibus suis plurimos reperientes,[2] in eorum consortium sunt admissi; quo rex cum pervenisset, non potuit ibi obsidionem tenere, unde omnia,[3] quæ extra oppidum in frugibus sive victualibus reperit, igne concremavit.

De altercatione inter Anglos facta et Danos.

The Danes return to Northumbria. The Danes at the Lea; defeat the Londoners, but are defeated by Alfred, and retire to Bridgenorth.

Enlarged from A.-S. Chron. a. 895, 6.

Anno Domini DCCCXCVI. Nefandus paganorum exercitus, Legecestriam deserens, Northanhumbriam petivit, ubi navibus adquisitis per mare sursum navigare cœperunt. Tandem in ostio Luei[4] fluminis, non longe ab urbe Londoniarum applicantes, prædis et rapinis, extractis ad terram navibus, instituerunt; quod cives Londoniarum cum cognovissent, conjunctis sibi comprovincialibus populis ad locum venientes præfatum, invenerunt hostes quoddam sibi jam municipium construxisse; illis autem hinc et inde hostiliter concurrentibus, cives Londonienses compulsi sunt in fugam, quatuor ex regis militibus interfectis.[5] Sed non multo post superveniente Alfredo rege, compulsi sunt pagani locum deserere, et noctu recedentes per provinciam Merciorum, non cessabant donec ad villam super Sabrinam, quæ Quantbregge dicitur, pervenerunt. Illis autem recedentibus, jussit rex eorum naves igne concremare.

Ut rex Alfredus custodes in regno constituerit.

Pope Boniface VI.

Vit. Pontif.

Anno Domini DCCCXCVII. Bonefacius sedit in cathedra Romana anno uno et diebus sedecim.

Guardians of the

Eodem anno rex Alfredus custodes[6] regni constituit contra Danorum irruptiones, in Cantia Ceolmundum primicerium, in

---

[1] This is a confusion from not understanding the Chronicle, which has on anꞃe ƿeꞅꞇꞃe ceaꞅꞇꞃe on Ƿiꞃhealum. ꞅeo iꞅ Leᵹaceaꞅꞇeꞃ ᵹehāꞇen, "at a western city in "Wirral, which is called Legaceaster (Chester)."

[2] *reperientes*] perientes, W. and probably O.

[3] *omnia*] omnibus, A. O. W.

[4] *Luei*] Luie, O. Line, W.; Limine, West. *The Lea.*

[5] C. adds in the margin form Flor. Wig., p. 567 B.: "O quam "crebris vexationibus, quam gravibus laboribus quam diris modisque lamentabilibus non solum a "Danis qui partes Angliæ tunc temporis occupaverant, verum etiam "ab his Sathanæ filiis tota vexata "est Anglia."

[6] This statement is due to the compiler; it seems to have arisen from the mention of the deaths of these persons by Florence and the Chronicle in this year. See Mr. Coxe's note on the passage, Wendover, i. p. 363, note [2].

Cf. A.-S. Chron. a. 897, pp. 370, 371.

A.D. 897.

urbe Rofensi Suithulfum episcopum, in Est-Sexia comitem Brithulfum, in urbe Londoniarum comitem Ethelredum, in Dorkecestria Halardum episcopum, in Suth-Sexia Eadulfum, in Wintonia Bertulfum episcopum, et in locis diversis alios multos, quos longum est per ordinem recitare; quo etiam tempore fecit rex longas naves, quas cyulas sive galeias appellant, fabricare, in quibus armatis impositis[1] jussit maris semitas observare, ut tam navali quam terrestri prælio regni sui tranquillitati et sibi subjectis populis provideret.

Kingdom appointed by Alfred. Ships built by Alfred.

De Rollone primo Normannorum duce et ejus visione.

Nota de Rollone primo Normannorum duce.

Circa[2] dies istos, Rollo quidam, natione Danus, maximo stipatus milite, in Angliam veniens, locorum depopulationi vacavit. Est autem Dacia, sive Danemarchia, maris insula, rerum et maxime hominum fertilitate fœcunda, cujus reges antiquitus sancita lege statuerunt, ut, dum nimis insula esset hominibus repleta, viri audaciores de propriis migrare sedibus cogerentur. Ex hac denique expulsorum sorte Rollo supradictus fuisse asseritur, vir strenuus et potens, quem pater,[3] retento primogenito filio ut sibi succederet, Rollonem a se transmisit, ut hæreditatem armis, quocunque sors concederet, obtineret; illo igitur, ut prædictum est, in Angliam appulso, indigenæ statim prælium[4] cum ipso commiserunt, sed, multis suorum interfectis, cæteri de loco certaminis aufugerunt. Rollo igitur cum post maris pericula, ob sui suorumque recreationem, in Anglia hyemaret, visum est sibi de nocte dormienti supra se et exercitum suum examen apum subito volitare et cum stridore australem petere regionem, perque maris medium ad terram volando pervenire, ubi etiam gregatim[5] in frondibus arborum diversarum insidentes, omnemque mox regionem perlustrantes, cœperunt in locis diversis variorum flores colorum in locum unum congregare. Evigilans itaque Rollo primo visionem secum pertractat, ejusque[6] interpretationem diligenter examinans, requiem sui laboris suorumque in eisdem partibus, ubi apes viderat descendisse, conjectat. Mare igitur ipse et ejus commilitones ingrediuntur, flanteque ad votum vento, emensis fluctibus pelagi, Gemeticum veniunt, ubi quandam virginem sacram, nomine Ameltrudem, quam ab Anglia asportaverant, in capella

Chronicon Fani S. Neoti, p. 165 (Gale). M. H. B., p. 479, n.[b].

Vision of Rollo.

William of Jumièges, ii. 9, col. 796.

His arrival at Jumièges.

[1] *impositis*] om. W.

[2] The beginning of this chapter seems made up by the compiler from William of Jumièges, ii. 4, i. 4, ii. 1.

[3] *quem pater*] qui patre, A.O.W.

[4] *prælium*] prælio, A. O. has been altered.

[5] *gregatim*] congregatim, O. W.

[6] *que*] om. O. W.

A.D. 897. Sancti Vedasti super altare relinquunt. Quorum adventum Franco, Rothomagensis archiepiscopus, cognoscens, et de possibilitate resistendi diffidens, decrevit utilius fore pacem ab eis quærere, quam illos ad arma in sui perniciem provocare; qui festinus viator ad illos veniens pacem petens impetravit, eamque fœdere fidelissimo firmavit.[1]

The archbishop of Rouen makes peace with Rollo.

William of Jumièges, ii. 9, col. 796.

Suscepto itaque Rollo regionis dominio Rothomagum adiit, et eleganter destructæ civitatis mœnia reparavit, circumjacentes regiones occupavit, castella in locis congruis formavit, et terram totam, quæ tunc Neustria, modo vero Normannia ab ipsis Norensibus dicitur, sub sua potestate recepit. Ex hoc quoque Rollone incliti Normannorum duces traxerunt originem, sicut[2] suo loco sequens historia declarabit.

Rollo restores Rouen and reduces Normandy.

Chronicon Fani S. Neoti, p. 165.

Hen. Hunt. v. p. 746 B.

De strage ab Anglis illata Danis.

Anno Domini DCCCXCVIII. Stephanus sedit in cathedra Romana anno uno. Eodem anno defuncto Eastano, Londoniensi episcopo, Theodredus successit. Eodem tempore pagani cum sex galeiis in ostium fluminis cui uthemare[3] nomen est applicantes, prædis ibidem vacabant et rapinis; quod regi Alfredo cum nuntiatum fuisset, prædonibus festinanter occurrit, eorumque laceratis agminibus, prædam excussit, et eos ad naves fugere coegit; quos rex cum suis viriliter insecutus sexies viginti ex eis interfecit, ubi etiam ex familia regis quadraginta duo[4] milites ceciderunt; paganis igitur ad mare fugientibus, ventis in contrarium fugientium piratarum spirantibus, fractis navibus naufragium pertulerunt; quos ministri regis comprehendentes et vinculis arctioribus constringentes, ipso rege jubente, omnes patibulo suspenderunt.

Pope Stephen VI. Theodred bishop of London. Repulse of the Danish galleys by Alfred.

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 567 D. A.-S. Chron. a. 897, pp. 370, 371.

Deinde[5] omne tempus, quo rex supervixit, regnum in pace tractans, totus conversabatur in restaurationibus ecclesiarum, in largitione elemosinarum, in compositione legum, quibus milvorum rapacitas reprimeretur et simplex fidelium devotio firmaretur.

Peace of the rest of his reign.

---

[1] *firmavit*] confirmavit, W.

[2] *sicut . . declarabit*] Introduced by the compiler.

[3] *uthemare*] *i.e.* uteŋ meŋe, A.S., the outer sea. Chron. a. 897, p. 370. See Mr. Coxe's note, Wendover, i. p. 365.

[4] *quadraginta duo*] lxxii., A.-S. Chron. Hen. Hunt., however, has xlii., p. 742 A.

[5] This paragraph is peculiar to the compiler. Cf. Flor. Wig. a. 901, p. 567 D.

Regnum West-Saxonum sine episcopali cura fuit. A.D. 899.

Vit. Pontif. Anno Domini DCCCXCIX. Romanus sedit in cathedra Romana mensibus quatuor et diebus viginti duobus; cui succedens Theodorus, sedit in cathedra diebus viginti sex. Successit ei eodem anno Johannes mensibus xii. et diebus quindecim. Eodem anno, defuncto Ethelwaldo, Sireburnensi episcopo, remansit provincia Occidentalium Saxonum sine episcopis et cura pastorali, vi hostilitatis, septem annis.

Flor. Wig. MS. A., p. 567 7.

Pope Romanus. Pope Theodorus II. Pope John IX. Province of Wessex.

De morte magni regis Alfredi et successione Edwardi.

Sigebert, col. 173. Anno Domini DCCCC. Karolus regnum suscipiens Francorum regnavit annis viginti septem. Eodem anno clementissimus rex Anglorum Alfredus, postquam viginti novem annis et mensibus sex regnum tenuisset, quinto kalendas Novembris, quarta feria, indictione quinta,[1] pro regno temporali commutavit æternum. Sepultus est autem Wintoniæ in novo monasterio, quod[2] ipse fundaverat, et stola beatæ immortalitatis indutus, ubi generalem expectat resurrectionem, tunc ibidem denuo coronandus.

Flor. Wig. p. 567 E.

Charles IV. p. 141. Death of Alfred.

De raptu cujusdam sanctimonialis virginis.

Id. Anno Domini DCCCCI. Eadwardus, Alfredi regis primogenitus, litterarum cultu patre inferior, sed potentia pariter et dignitate gloriosior, regni Angliæ est diademate insignitus. Cumque in regio[3] esset fastigio sublimatus, Ethelwoldus Clito, patruelis[4] ejus filius, qui[5] se rege genere non credebat inferiorem nec potentia minorem, omni nisu aspirabat ad regnum, et villas regias Oxebeam[6] et Winburnam nuncupatas invadens, valvis obseratis, sese in eis cum suis temere intromisit. Hoc autem in loco, ut supra dictum est,[7] Sancta Cuthburga, Inæ regis germana, monasterium virginum Deo devotarum construxit, quarum[8] idem Ethelwoldus unam abusive rapiens, eam sibi matrimonio copulavit. Tunc rex Eadwardus,[9] cognita veritate[10] de temeritate Ethelwoldi, exercitum ingentem col-

Id. p. 568 B.

Edward the Elder. Attempt of Æthelwold on the crown.

1 *quinta*] quarta, Flor. Wig.

2 *quod ipse fundaverat*] Introduced from Malmesbury, Gest. Pont. ii. 78, p. 173.

3 *regio*] regni, O. W.

4 *patruelis*] patrueli, A.

5 *qui . . minorem*] From Malmesb. Gesta Regum, ii. 125, p. 195.

6 *i.e.* Twynham or Christ Church.

7 *i.e.* a. 720, p. 329.

8 *quarum . . copulavit*] This sentence is introduced by the compiler—an inference from what is stated below.

9 A. inserts *rei*. W. has *re* (the beginning of a repetition of *rex*) expuncted.

10 *veritate . . . Ethelwoldi*] Introduced by the compiler.

A.D. 901. Flight of Æthelwold. legit, et veniens apud Bathoniam,[1] non longe a[2] Winburna castrametatus est; quod cum Ethelwoldus cognovisset, de nocte fugam iniit, Northanhumbriam petiit, Danosque qui ibi degebant suppliciter exposcit, ut se commilitonem recipientes unum ex suo collegio ad[3] regem Eadwardum expugnandum esse velint, qui mox in regia dignitate est ab omnibus constitutus. Rex vero Eadwardus de ejus fuga commotus, ubi cognovit se ipsum tunc comprehendere non posse, sanctimonialem illam, quam rapuerat, jubet ad suum monasterium reduci. Flor. Wig. p. 568 B.

Æthelwold in France. Ethewoldus,[4] parato navigio, transfretavit ad Gallias, ut fortiori rediens milite stipatus regem inquietaret.

De filiis et filiabus regis Eadwardi.

Family of Edward. Interea rex fines regni sui latius quam pater ejus dilatavit, civitates et oppida ædificavit, nonnullas destructas reparavit. Ex concubina[5] nomine Egwina filium suum primogenitum Ethelstanum suscepit; ex secunda, scilicet regina sua, nomine Alfleda, Elfelmi comitis filia, duos filios Ethelwardum et Eadwinum generavit; peperitque ei insuper sex filias, quarum Eadfledum sanctimonialis cum sorore Ethelhilda apud Wiltonam requiescit, cæteræ[6] vero quatuor nuptiis traditæ referuntur, quarum prima, id est Edgiva, Othoni Romanorum imperatori copulata est; alteram, id est Eadhildam, Karolus rex Francorum, tertiam Siricius rex Northanhumbrorum, id est Sanctam Edgitham,[7] quartam, id est Algivam, Hugo filius ducis Roberti habuerunt sibi matrimonio copulatas. Ex conjuge quoque Edgitha idem rex genuit Eadmundum et Eadredum. Flor. Wig. p. 568 A. Malmesb. Gesta Regum, ii. 126, p. 197. Flor. Wig. p. 568 B. Malmesb. Gesta Reg. ii. 126, p. 198.

Conflictus magnus inter Ethelwoldum et Eadwardum.

Defeat and death of Æthelwold. Anno Domini DCCCCII. Ethelwoldus Clito supradictus, de partibus rediens transmarinis, congregavit exercitum copiosum ex paganis, qui in Northanhumbria[8] et in Est-Anglia aliisque locis diversis habitabant cum illis, etiam quos de finibus adduxerat transmarinis, et Merciam hostiliter ingressus ferro et flammis quæque sibi obvia consumpsit. Tandem cum præda maxima inoffensus cum redire disposuisset ad propria, rex Flor. Wig. p. 568 D. a. 904, 5.

---

[1] *i.e.* Badbury.

[2] *a*] apud, O. W.

[3] *ad . . expugnandum*] Introduced by the compiler.

[4] This paragraph is peculiar to the compiler.

[5] *concubina*] muliere nobilissima, Flor.

[6] *cæteræ*] ecce, A.

[7] The compiler has confused this between his two authorities. The wife of Sihtric was the daughter of Ecgwyn, and sister of Æthelstan, as the compiler states below, a. 925, p. 446. See the note [5] there. Eadgyth was the wife of Otho I., Eadhild of count Hugh, and Eadgifu of Charles the Simple.

[8] *in Northumbria*] Introduced by the compiler from Flor. a. 906, p. 569 A.

Flor. Wig. p. 568 E. — A.D. 902.

Eadwardus multo militum stipatus collegio superveniens, Ethelwoldum versus Est-Angliam fugientem insequitur, et inter[1] duo fossata Sancti Eadmundi illum cum suis omnibus ad campestre prælium præparatum inveniens, facta suis exhortatione, irruit viriliter in ipsos; sed in prima congressione deciderunt[2] in parte regis Sigulfus et Sichelmus primates, Eadwoldus et Kenulfus abbates,[3] Sibertus et Eadbaldus proceres, et cum illis multi nobiles corruerunt; in parte vero adversariorum, ceciderunt Hysopus hold et Osketel hold, Brithricus et Sinothus[4] comites, rex Eanich, et Clito Ethelwoldus, et multa milia cæterorum; rex[5] vero Eadwardus, cum fortiores hostium suorum peremptos cognovisset, sese de loco certaminis sapienter subtraxit, nec multo post rex Eadwardus pacem composuit cum paganis in loco qui Ittingeford nuncupatur. Et his ita gestis, rex quosdam sibi per Angliam rebelles, et maxime cives Londonienses et Oxonienses, ad debitam subjectionem revocavit. Eodem anno Benedictus Papa creatus sedit anno uno et mensibus sex.

(Margin: The chief persons who fell on both sides. — A.-S. Chron. a. 905, p. 373. — Flor. Wig. p. 569 A. — Peace at Ifford. [?] — All the rebels reduced by Edward. — A.-S. Chron. (Peterb.) a. 910, p. 374. — Vit. Pontif. — Pope Benedict IV.)

Lodowicus imperator efficitur.

Sigebert, col. 175. — Louis III. emperor.

Anno Domini DCCCCIII. Lodowicus Romanum adeptus imperium annis decem imperavit; quo etiam anno, defuncto Papa Benedicto, Leo sedit in cathedra Romana diebus quadraginta; cui succedens Christoforus post sex menses diem clausit extremum.

(Margin: Vit. Pontif. — Pope Leo V. — Pope Christopher.)

Sanctus Grimbaldus migravit ad Dominum.

Flor. Wig. p. 568 C. — Death of S. Grimbald.

Anno Domini DCCCCIV. Sanctus presbyter Grimbaldus, magnæ vir sanctitatis, et unus magistrorum Alfredi regis, gaudia conscendit regni cælestis. Eodem anno religiosa Christi famula regina, mater Eadwardi regis, quæ monasterium Wintoniæ construxerat sanctimonialium, ex hac luce migravit.

(Margin: Id. p. 569 A. — Death of queen Ealhswith.)

De concilio in regione West-Saxonum celebrato.

Vit. Pontif. — Pope Sergius III.

Anno Domini DCCCCV. Sergius sedit in cathedra Romana annis septem et diebus sedecim. Eodem[6] anno rex magnificus

---

[1] *Inter . . Eadmundi*] inter terræ limitem sancti regis E. et flumen Usam, Flor.Wig. p. 568 E.; betpuh ðicum and þúɼan, A.-S. Chron. p. 373. The rest of the sentence is a rhetorical flourish of the compiler.

[2] *deciderunt*] ceciderunt, O. W.

[3] *Eadwoldus et Kenulfus abbates*] A careless alteration from *regis minister Eadwoldus, abbas Kenulfus.*

[4] *et Sinothus*] Apparently a corruption of Beopnoðeɼ ɼunu.

[5] *rex . . . subtraxit*] An enlargement of "loco tamen funeris dominati sunt."

[6] See Mr. Hardy's note on the origin of this paragraph, Malmesbury, ii. 129, p. 203, note [3]; and Stubbs, *Episcopal Succession in England*, p. 13.

A.D. 905. Council under king Edward and archbp. Plegmund.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 129, p. 203.

Eadwardus et Plegimundus Cantuariensis archiepiscopus collegerunt concilium grande episcoporum, abbatum, et fidelium populorum in provincia Gewiseorum, id est, in illa parte Angliæ, quæ in plaga australi sita est fluminis Thamensis. Fuerat autem regio illa jam per septennium, propter hostilem incursionem, episcoporum sollicitudine et cura pastorali destituta; unde in hoc concilio salubriter constitutum est, ut pro duobus episcopis, quorum[1] unus apud Wintoniam et alter apud Sireburnam sedes habuerunt, quinque crearentur antistites, ne[2] grex Domini absque cura pastorali luporum incursionibus quateretur. Canonica igitur electione celebrata, in sede Wintoniensi constituerunt Frithstanum, in Sireburnensi Ethelmum,[3] in Wellensi Eadulfum, in Cridiensi Werstannum, in Cornubiensi Herstanum; electi sunt præterea duo episcopi, videlicet ad sedem Dorkecestrensem Kenulfus, et Australibus Saxonibus, quorum[4] antistites sedem habent apud Cicestriam, ordinatus est Berthegus; hi omnes una die apud Cantuariam ab archiepiscopo Plegimundo consecrationis munus adepti sunt.

Vacancies in the bishopricks filled up.

Seven bishops ordained together.

p. 142.

Extent of various sees.

Id. Gest. Pont. ii. 79, 80, pp. 175, 178.

Et non multo post facta parrochiarum distributione, remanserunt episcopo Wintoniensi provinciæ Hantonensis et Sutherensis cum[5] insula Wecta; Sireburnensis vero habebat Sumersetam, Wellensis Dorsetam et provinciam Berrocensem, Cridiensis provinciam Devoniensem, Cornubiensis Cornubiensem; post paucos vero annos, in pago Wiltoniensi proprius factus est episcopus, qui in Romesberia sedem habuit. De episcopis quoque, qui istis quinque præsulibus successerunt, suo loco dicetur; sed hoc non est tacendum, quod multis mirum videtur, in viculis supradictis et tam exiguis sedes pontificales tanto tempore perdurasse. Cornubienses sane pontifices apud Sanctum Petrocum juxta Walenses aquilonales super flumen Heilelmuthe sedes habuerunt.

Id. p. 175.

Id. ii. 95, p. 204.

S. Petroc's, Cornwall.

De cometæ significatione.

Comet.

Anno Domini DCCCCVI. Cometa[6] apparuit fere per dimidium anni curriculum, significans fortasse nimiam sanguinis effusionem et occisionem, quæ paulo post in prælio inter Danos et Anglos damnose commissa[7] est, in quo utriusque gentis tot nobiles corruerunt.

---

[1] *quorum . . . habuerunt*] Introduced from the Gest. Pont. ii. 75, p. 157.

[2] *ne . . celebrata*] Introduced by the compiler.

[3] Several of these bishops are given to the wrong sees.

[4] *quorum . . Cicestriam*] Introduced by the compiler.

[5] *cum insula Wecta*] Added by the compiler.

[6] Florence merely mentions the fact of the comet.

[7] *commissa*] commissum, A. W.

Ut rex Eadwardus plures regiones sibi subjugaverit. A.D. 907.

Flor. Wig. p. 568 A. — *Conquests of Edward.*

Anno Domini DCCCCVII. Rex magnificus Eadwardus, congregato exercitu copioso, subjugavit sibi Est-Sexiam, Est-Angliam, Merciam, Northanhumbriam, cum multis aliis provinciis, quas Dani multo tempore possederant, et omnes ex[1] eorum dominio potenter extorsit; Scotorum etiam, Cumbrorum et Galwalensium, omniumque occidentalium Britonum fines et eorum reges in deditionem accepit, et sic cum gloria et honore ad propria remeavit.

Civitas Legrecestrensis restauratur.

Id. p. 569 B. — *Chester rebuilt.*

Anno Domini DCCCCVIII. Civitas Legecestrensis, quæ[2] Danorum incursione destructa fuerat, sollicitudine Ethelredi, ducis Merciorum, et Elfledæ uxoris ejus, restaurata est.

Ut rex Eadwardus Norenses domuerit.

Id. — *Edward attacks the Danes in Northumbria.*

Anno Domini DCCCCIX. Rex Eadwardus misit expeditionem militarem in Northanhumbriam contra Danos ibidem rebellantes, quos per dies fere quadraginta crudeliter persequentes regii milites multos ex eis interemerunt, et nonnullos captos turpiter abduxerunt.

Miraculum de camisia Sanctæ Mariæ.

Id. — *Translation of S. Oswald.*

Malmesbury, Gesta Regum, ii. 127, p. 199. — *Defeat of Rollo at Chartres, through a relick of the B. Virgin.*

Anno Domini DCCCCX. Sancti Oswaldi, regis et martyris, ossa de Bardeneia reverenter sunt in Merciam transportata. Eodem tempore Rollo, Normannorum princeps, Carnotenam urbem hostiliter aggressus, furtivo eam disposuit impetu subjugare, quam cum crebris insultibus subvertere niteretur, cives ad ejus defensionem murorum propugnacula ascenderunt; sed cum tandem ne deficerent desperarent, saluberrimo usi consilio, supparum,[3] id est, camisiam, Dei genitricis, quam Karolus magnus de Jerosolimis[4] veniens ibidem in monasterio ejusdem Virginis posuerat, in editiori[5] murorum civitatis loco pro vexillo statuentes, Rollonem et ejus commilitones ad

---

[1] *ex*] om. O. W.

[2] *quæ . . . . fuerat*] Introduced by the compiler.

[3] *supparum*] This word is introduced from William of Jumièges, ii. 15, col. 799. The whole account is considerably enlarged from Malmesbury.

[4] *Jerosolimis*] Malmesbury says *from Constantinople.*

[5] *editiori*] editioni, O.; editionem, W. The word is not in Malmesbury.

A.D. 910. Rollo compelled to fly from Chartres to Rouen. cachinnum commoverunt; sed, ut virtus Dei genitricis incredulorum temeritatem refrænaret, tantus subito terror ipsum Rollonem cum suis omnibus occupavit, ut omnibus quæ in obsidione habebant festinanter relictis, in sola fuga spem conciperent evadendi; quos cum cives fugientes conspexerunt, insecuti sunt eos in ore gladii, et multa ex eis milia prosternentes, ipsum Rollonem ad Rothomagensium civitatem laceratis agminibus fugere compulerunt. Enlarged from Malmesb. Gest. Reg. ii. 127, pp. 199, 200.

Duo reges perierunt.

Pope Anastasius III. Battle of Wodensfeld. Anno Domini DCCCCXI. Anastasius sedit in cathedra Romana annis duobus et totidem mensibus. Eodem anno Dani, Merciam hostiliter ingressi, prædas ibidem egerunt et rapinas; quod cum regi Eadwardo intimatum fuisset, cum strepitu militari prædonibus obviavit, et in Wodenesfeld, id[1] est, in campo Wodenii, duos paganorum reges, Eowils et Haldene, cum duobus comitibus, Scurfam et Other, et novem eorum proceribus, commisso prælio interemit. Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 569 C.

De ædificatione burgi Herthfordensis.

Death of Æthelred, earl of Mercia. Æthelflæd. Anno Domini DCCCCXII. Eximiæ probitatis Merciorum subregulus Ethelredus diem clausit extremum; post cujus obitum uxor ejus Elfleda, Alfredi regis filia, provinciam[2] Merciorum totam, præter Londoniarum civitatem et Oxoniam, quas rex Eadwardus ejus[3] frater germanus sibi retinuit, multo tempore serenissime gubernavit. Id. p. 569 D. Hertford and Witham built by Edward. Eodem utique anno rex Eadwardus fecit ædificare burgum Herthfordiæ inter tria flumina, id est, Memeram, Benefichce, et Linam, et in Essexia burgum quod Witham nuncupatur, circa festum Sancti Martini. Id. p. 569 E. p. 570 A.

De baptismate Rollonis primi Normanniæ ducis. ⊙

Acts of Rollo duke of Normandy. Eodem anno Rollo, Normanniæ dux et occupator, mente nimis elatus, Parisiacam petens hostiliter civitatem, prædis undequaque collectis, eam disposuit obsidione vallare; sed cum tandem situm loci et mœnia civitatis quasi inexpugnabilia judicaret, Baiocacensem divertit ad urbem; quam omni defensore vacuam reperiens, urbem cepit, et spolia suis commilitonibus distribuit, ejus habitatoribus interfectis. In hac urbe William of Jumièges, ii. 12, col. 798.

[1] *id . . . . Wodenii*] Introduced by the compiler.

[2] *provinciam*] provincia, O. W.

[3] *ejus*] om. O. W.

William of Jumièges, ii. 12, col. 798. quandam puellam genere nobilissimam, nomine Popam, filiam A.D. 912. scilicet Bernegerii ducis illustris viri, rapiens, non multo post Marriage of Rollo. eam sibi matrimonio copulavit; ex illa quoque filium nomine Willelmum genuit et filiam Gerloc, puellam valde decoram; deinde Lutetiam Ebroicamque urbes expugnans, cives peremit His ravages. Id. ii. 17, col. 800. et maximam inde prædam reportavit; sicque ad Francorum infestationem prorumpens, ecclesias Christi succendit, populum trucidavit, mulieres captivas abduxit. His denique Franci calamitatibus oppressi, questuosis clamoribus Karolum regem adeunt unanimiter conquerentes, populum Christianum ob ejus inertiam paganorum incursionibus deperisse; quorum rex querimoniis vehementer permotus, Franconem, Rothomagensem archiepiscopum, misit ad Rollonem, mandans, quod si Christianus efficeretur, terram maritimam ab Epte flumine usque ad Britannos limites, cum Gisla filia sua, se illi fore daturum. Archiepiscopus quoque, legatione suscepta, pagano duci per ordinem pandit cuncta, cujus verba Rollo consilio suorum Peace made between Rollo and Charles the Simple at Clair-sur-Epte. gratanter excipiens, die statuto ad Sanctum [Clerum] conveniunt, rex scilicet Francorum cum duce Roberto, trans Epte fluvium, Rollo vero citra vallatus cuneis bellatorum, ubi nuntiis alternatim discurrentibus pax firmatur inter eos, Rollone regi fidelitatem faciente et rege illi filiam cum terra prætitulata concedente; superaddidit etiam ei Britanniam totam, cujus principes Berengerius et Alanus Rolloni sacramenta p. 143. Malmesb. Gest. Reg. ii. 127, p. 201. fidelitatis fecerunt. His ita[1] nobiliter executis, hortantur Story of his homage. astantes Francigenæ Rollonem, ut pedem regis pro tanto oscularetur dono; at Rollo genua flectere dedignatus, pedem regis apprehensum truculenter traxit ad os suum, ipso rege in terram resupinato; sed Francigenis factum reprehendentibus, Normannos moverunt ad risum; videbatur[2] enim Rolloni indignum, ut terram, quam armis potenter subegerat, dono William of Jumièges, ii. 17, col. 801. cujuslibet possideret. Pacto itaque tandem in hunc modum firmato, rex Francorum ad sua regreditur, et Rollo cum duce Baptism of Rollo. Roberto Rothomagum regrediens baptizatus est cum suis Id. ii. 18. omnibus a Francone, archiepiscopo Rothomagensi, quem dux Robertus de fonte sacro suscipiens, ei imposuit nomen suum, anno ab incarnatione Domini nongentesimo duodecimo. Sic- Id. ii. 19. que magnificus dux Robertus, præparato nuptiarum apparatu His marriages. magno, regis filiam in conjugium et societatem tori Christiano more suscepit; sed illa deinceps post annos paucos Id. ii. 22, col. 804. immatura morte sine liberis præventa, dux Robertus repudiatam Popam sibi repetens copulavit.

---

[1] *ita*] igitur, O. W.

[2] *videbatur . . . possideret*] Introduced by the compiler.

A.D. 912.

De genealogia ducum Normanniæ.

Nota de Genealogia ducum Normannorum.

Quoniam igitur ex hoc magnifico duce Roberto incliti duces et reges traxerunt originem, dignum videtur ad historiæ claritatem, ut ejus genealogiam brevi epilogio perstringamus. Japheth, tertius Noe filius, filium genuit, quem Magog appellavit, cujus Gothica progenies de similitudine ultimæ syllabæ paterni nominis vocabulum trahens, duos ex se Gothorum populos armis robustissimos produxit. Ex quibus unus Scithiam ulteriorem invadens occupavit, et contra reges Ægyptios bella diutissime attemptavit; quorum uxores postmodum Amazones vocatæ, diuturnam virorum suorum ibidem moram moleste ferentes, eorum repudiata copula, arma capessunt, duas reginas cæteris audaciores sibi prærogantes; quæ, dextris mamillis ob telorum jactus adustis, totam Asiam aggressæ sunt, et per centum fere annorum curricula gravissimo eam dominationis jugo domuerunt. Alter Gothorum populus, ex Scanza insula cum suo rege Berig nomine egressus, mox navibus egressi, ut terram attigerunt, Scanzam loco nomen dederunt, ob memoriam terræ de qua recesserunt; indeque remotius exeuntes, Germanicos sinus et paludes Mæotidas invaserunt, plurimas regiones circumquaque occupantes, quarum Dacia et Norwegia multos postea reges inclitos habuerunt et potentes. Isti Martem[1] deum apud se exortum prædicant, quem humani sanguinis effusione placare curabant; jactant etiam Trojanos ex sua stirpe processisse, Antenoremque ab urbis excidio aufugisse ob proditionem ab eo perpetratam, et in Germania applicuisse, qui postmodum in Dacia sive Danemarchia regnans de nomine suo provinciæ nomen dedit. His quoque de causis, ex Gothis originem habere noscuntur Dani, qui tantis post ibidem adoleverunt incrementis, ut dum insulæ nimis essent hominibus repletæ, sancita a regibus[2] lege, viri audaciores de propriis migrare sedibus cogebantur, ut[3] sibi suisque successoribus adquirerent hæreditates et mansiones æternas.

William of Jumièges, i. 3, col. 782.

Id. i. 4, col. 783.

De ædificatione duorum castrorum.

Conrad I. emperor. Buildings of Æthelflæd, lady of the Mercians, at Sceargate, Bridgenorth.

Anno Domini DCCCCXIII. Conradus Romanum adeptus imperium imperavit annis septem. Eodem tempore Alfleda, Merciorum domina, cum exercitu magno apud Strengate veniens, ædificavit ibi arcem munitam, et in plaga occidentali Sabrinæ fluminis, in loco qui Bregges dicitur, aliam restauravit.

Sigebert, col. 177. Flor. Wig. p. 569 E.

---

[1] *Martem*] matrem, A.
[2] *regibus*] regionibus, A.
[3] *ut . . . æternas*] Introduced by the compiler.

Facta est Danorum strages. A.D. 914.

Flor. Wig. p. 570 B. Cf. Id. p. 570 A.

Anno Domini DCCCCXIV. Elfleda, Merciorum domina, burgum Tamewrthe appellatum restauravit; deinde ad Stamfordiam progrediens, in aquilonali plaga fluminis Weiloand[1] turrim restauravit. Eodem anno facta est Danorum strages maxima in finibus Luitoniæ et provincia Hertfordensi.

Tamworth, and Stafford. Slaughter of the Danes at Luton.

De Danorum gravi depopulatione.

Vit. Pontif. Flor. Wig. MS. A., p. 570 [2]. Id. p. 570 B.

Anno Domini DCCCCXV. Johannes sedit in cathedra Romana annis quatuor, mensibus duobus, et diebus tribus. Eodem anno defuncto Plegimundo,[2] Cantuariensi archiepiscopo, Ethelmus, Wellensis antistes, ad sedem Cantuariensem translatus est, et loco ejus Wlfhelmus in ecclesia Wellensi est episcopus ordinatus; quo etiam anno Werferth, Wicciorum antistite, viam universæ carnis ingresso, Ethelhunus, abbas Berkeleiæ, loco ipsius successit. Eodem tempore Alfleda, Merciorum domina, Fadesberi et Warham[3] villas construxit. Eodem anno pagani australium Britonum fines invadentes, omnia ibidem ferro et flamma consumunt, episcopum quoque Camelec in Irchenefeld captum ad naves abducunt; sed non multo post rex Eadwardus ipsum redemit pro quadraginta libris sterlingorum; deinde idem pagani provincias Herefordensem, Wigorniensem,[4] et Glavornensem aggressi, provinciales illos ad prælium provocarunt; factoque conflictu gravissimo, ceciderunt in parte Danorum frater Other regis et dux Rohaldus cum exercitus eorum maxima parte. Eodem anno rex Eadwardus, cognomento Senior, Bukingeham perrexit, ubi ex utraque parte Usæ fluminis munitiones ædificari fecit. Eodem anno defuncto Cuthardo, Lindisfarnensi antistite, Milredus[5] successit.

Pope John X. Æthelm succeeds archbishop Plegmund. Bishops of Wells and Worcester. Æthelflæd's foundations. The Danes invade S. Wales, and seize Cameleac, bishop of Llandaff. Their ravages. Buckingham fortified. Bishops of Lindisfarne.

De ædificatione trium villarum.

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 570 E.

Anno Domini DCCCCXVI. Laudo sedit in cathedra Romana anno uno; quo utique anno Elfleda, Merciorum domina, tres villas, Cherenberih, Weadbirih, et Runcofam, construxit.

Pope Laudo. Chirbury, Wardbury, and Runcorn built.

---

[1] *Weiloand*] Sowæ, Flor. Wig. *The Sow.*

[2] The mention of Plegmund's death is an introduction, Florence only mentioning his successor. The A.-S. Chron. gives it in 923, p. 381.

[3] Florence and the Chronicle have Eadesbyrig and Warwic for these places.

[4] *Wigorniensem* is introduced by the compiler instead of *quamplures ex vicinis urbibus* which Flor. has.

[5] *Milredus*] Tilredus, Flor.

A.D. 917. *Meldona construitur.*

Pope John X. Maldon built.

Anno Domini DCCCCXVII. Johannes Papa creatus est. Eodem anno rex Eadwardus apud Maldonam burgum et arcem ædificavit, et ea sub militum custodia deputavit. Marian. Scot. Flor. Wig. p. 570 E.

De altercatione inter Anglos et Danos.

Towcester and Wiggingamere (Waymere ?) built. Attack of Towcester by the Danes.

Anno Domini DCCCCXVIII. Rex Eadwardus Touecestriam et Wiggingemere villas condidit, et[1] eas armata manu replevit; sed pagani apud Touecestriam hostiliter venientes illam expugnare conantur; illi e contrario, qui intus erant, cum populis provincialibus, sese viriliter defendentes, omnes in fugam compulerunt; qui in provincia[2] Buckingehamensi irruentes homines capiunt, de armentis prædam agunt, multosque plebeios inter silvam Bernewde et villam Ailesberie peremerunt. Deinde multo conatu conglobati plures Anglorum provincias invadunt, et gravi eas depopulatione conterentes innumeras in locis diversis prædas agunt; sed rex Eadwardus, multitudine armatorum collecta, paganos hostiliter invasit, illisque in fugam conversis, insequitur eos fugientes rex Eadwardus, atque in fugiendo Togleas ducem eorum cum filio suo Mannano et fratre ejus interemit, et maximam fortitudinem illorum cepit et vinculis mancipavit, et inde paganorum paulatim vires decrescere cœperunt. Eodem anno Elfleda, Merciorum domina, Doroberniam[3] hostiliter petens obsedit et obtinuit, Danosque, qui in ea erant, pro parte neci tradidit; quo etiam tempore rex Eadwardus obsessam Colecestriam cepit, et paganos omnes præter paucos, qui per fugam elapsi sunt, immisericorditer trucidavit. Deinde rex ad Meldunam a paganis obsessam transiens, ipsos inde[4] fugavit, et ex fugientibus inimicis multa milia interfecit; tunc rex ad Huntendonam progrediens villam et castellum restauravit, et manum armatam ibidem reliquit, et, paucis interjectis diebus, Colecestriæ muros reparavit, et viros in ea bellicosos posuit, et certum eis stipendium assignavit. Tunc Dani in locis multis per Angliam constituti, videntes regis potentiam et sapientiam, læto se ei animo subdiderunt, et illum in patronum et dominum elegerunt. Eodem anno, defuncto Werstano, Sireburnensi episcopo, Ethelbaldus successit.

Id. p. 571 A.

Their defeat by Edward.

Æthelflæd p. 134. takes Derby. Edward takes Colchester; at Maldon and Huntingdon.

Submission of the Danes. Æthelbald bishop of Sherborne.

Id. MS. A., p. 572[1].

[1] *et . . . . replevit*] Introduced by the compiler.

[2] *provincia*] provinciam, A.

[3] *Doroberniam*] An error for Dorbeiam (Flor.), *Derby*.

[4] *inde*] om. W., which has *non* expuncted.

De obitu Elfledæ Merciorum dominæ. A.D. 919.

Flor. Wig. p. 572 B.

Anno Domini DCCCCXIX. Elfleda, Merciorum domina et soror regis Eadwardi, insignisque prudentiæ matrona, octavo anno ex quo sola regnum Merciorum strenuo justoque rexerat moderamine, nono decimo kalendas Julii diem clausit extremum; cujus corpus apud Gloverniam delatum est et in ecclesia Beati Petri Apostoli honorifice tumulatum. Reliquit unicam filiam, nomine Algyvam, ex Ethelredo Merciorum subregulo legitime susceptam, regni sui hæredem; de cujus partu, quo se sensit graviter læsam, nimis perterrita, per annos fere quadraginta, quibus supervixit, a viri toro sese et commixtione carnali subtraxit, dedignans ulterius, animi nobilitate ducta, laboriosi partus iterum experiri dolores.

Death of Æthelflæd.

Her daughter Ælfwyn.

Cf. Malmesb. Gesta Regum, ii. 125, p. 196.

De ædificatione plurimorum burgorum.

Sigebert, col. 179. Flor. Wig. p. 572 C. Id. MS. A., p. 572 6. Malmesb. Gest. Pontif. i. 14, p. 21.

Anno Domini DCCCCXX. Henricus Romanum adeptus imperium imperavit annis octodecim. Eodem anno[1] rex Eadwardus, burgis de Tealwella et Maniecestria restauratis et militibus munitis, cepit Algyvam, sive Alwinam, neptem suam, et eam in West-Sexam adduci præcepit. Eodem anno defuncto Ethelstano, Wiltonensi episcopo, Odo successit; hic ex Danica gente extitit oriundus, et aliquanto tempore sub Eadwardo rege militans, post officium clericatus adeptus et attonsus, crescentibus meritis[2] ad honorem pontificatus est sublimatus.

Henry I. emperor. Thelwall and Manchester rebuilt by Edward. Ælfwyn sent into Wessex. Odo bishop of Wilton.

Ut rex Scotorum Eadwardo regi pacificatus fuerit.

Flor. Wig. p. 572 D.

Anno Domini DCCCCXXI. Rex Eadwardus ad villam Notingeham veniens, in australi plaga Trentæ fluminis, villam contra burgum, quod in altera ripa amnis erat, ædificavit, et inter villam firmum pontem fieri mandavit; indeque ad Bedecanwellam transitum faciens, non longe ab ea burgum construxit, et in eo milites ordinavit. Quo utique anno rex Scotorum, Reginaldus rex Northanhumbrorum ex natione Danorum, dux Galwalensium, ad regem Eadwardum venientes, subjectionem fecerunt et cum eo fœdus firmissimum pepigerunt.

Buildings of Edward at Nottingham, and at Bakewell. Submission of Constantine III., king of Scots, and others.

De morte fratris Eadwardi regis.

Id.

Anno Domini DCCCCXXII. Ethelwardus, Eadwardi regis frater germanus, defunctus est, et Wintoniæ sepultus. Eodem anno, defuncto Wictiorum episcopo Ethelhuno, Wilferth successit.

Death of Æthelweard. Bishops of Worcester.

---

[1] *anno*] om. O. W. | [2] *meritis*] om. O. W.

A.D. 923.

Nota de corpore Domini.

A bleeding crucifix at Augia (Reichenau?).

Anno Domini DCCCCXXIII. Sanguis Domini venit in Augiam[1] sexto idus Novembris, qui fluxit de imagine Christi, cum secundo in imagine sua a Judæis pateretur priora. Sigebert, col. 180.

De morte regis Eadwardi, et successione Ethelstani filii ejus. Nota.

Death of Edward the Elder at Farringdon.

Anno Domini DCCCCXXIV. Invictissimus rex Anglorum Eadwardus, cognomento Senior, qui cunctis Britanniam incolentibus Anglorum, Walanorum,[2] Scotorum, Cumbrorum, Galwalensium,[2] Danorum populis potenter præfuit, post multas res egregie gestas, anno regni sui vigesimo quarto in villa regia, Farnduna nuncupata, diem clausit extremum, et Wintoniæ in novo monasterio regio more sepultus est. Ethelstanus quoque filius ejus primogenitus apud Kingestunam, regia villa,[3] rex creatus, ab Athelmo, Dorobernensi archiepiscopo, consecratur. Hujus vero regis temporibus in West-Saxoniæ finibus insignis puer oritur Dunstanus. Eodem anno defuncto Athelmo, Dorobernensi archiepiscopo, Wlfhelmus[4] successit, Wellensis antistes, et Wlfhelmo ad Wellensem ecclesiam successit Elfegus. Flor. Wig. p. 572 E. Id. MS. A., p. 573[3].

Succession of Æthelstan.

Birth of Dunstan.

Changes at Canterbury and Wells.

Ut Ethelstanus rex sororem suam maritaverit.

Marriage of Æthelstan's sister with Sihtric of Northumbria, who repudiates her.

Anno Domini DCCCCXXV. Ethelstanus, rex Anglorum, Eadgytham,[5] sororem suam, Sihtrico Danica natione progenito, Northanhumbrorum regi, matrimonio honorifice copulavit. Id. p. 573 A.

Qui,[6] ob amorem virginis paganismum relinquens, fidem Christi suscepit, sed non multo post beatam virginem repudians ac Christianitatem abiciens, idolorum culturam restauravit, et post modicum temporis apostatatus vitam miserabiliter terminavit. Sancta itaque puella, virginitate sibi reservata, apud Pollebe-

---

[1] A later hand has altered this to Angliam. The date *sexto idus Novembris* is introduced from Marianus Scotus.

[2] *Walanorum* and *Galwalensium* have been introduced by the compiler. Flor. has *pariter et Britonum* after *Danorum*.

[3] *regia villa*] Sic, Flor. having *in Kingestune*. W. has been altered to *regiam villam*.

[4] *Wlfhelmus*] Withelmus, W.

[5] An error introduced by the compiler, neither Florence nor the Chronicle mentioning the name, and Malmesbury expressly stating his ignorance, ii. 126, p. 197. See Mr. Coxe's note, i. p. 385, note [4].

[6] From here to the end of the chapter seems the compiler's own.

riam in jejuniis et vigiliis, in orationibus et elemosinarum studiis, usque ad finem vitæ suæ bonis pollens operibus perseveravit; transiit autem post laudabilis vitæ cursum ex hoc mundo ibidem idus Julii, ubi usque hodie divina miracula non desinunt celebrari. A.D. 925. Her death at Polesworth.

De igneis radiis in aere visis.

Flor. Wig. p. 573 A. Anno Domini DCCCCXXVI. Ignei per totam Angliam visi sunt radii in aquilonali plaga cæli, portendentes[1] mortem turpissimam regis Sihtrici supradicti, qui non multo post male periit; cujus regnum rex Ethelstanus, expulso Guthferth filio ejus, suo copulavit imperio. Deinde omnes Angliæ regulos, Hunwal scilicet regem Britonum, Constantinum regem Scotorum, Wlferht[2] regem Wentorum, prælio vicit et fugavit. Aldredum quoque filium Eadulfi de[3] castello Bebbenberih exturbavit; et hi omnes, cum provincialibus aliis, videntes se ejus strenuitati non posse resistere, convenerunt, petentes pacem ab eo, atque idolatriæ renuntiantes fœdus cum ipso firmissimum pepigerunt. Aurora Borealis. Death of Sihtric. Submission of various petty kings to Æthelstan. A.-S. Chron. a. 926, p. 382.

Soror regis Ethelstani matrimonio copulatur comiti Hugoni.

Flor. Wig. p. 573 B. Anno Domini DCCCCXXVII. Hugo,[4] filius Roberti comitis, sororem regis duxit uxorem; quo utique anno[5] Tilredus, Lindisfarnensis episcopus, obiit, et Wicredus successit. Hugh, c. of Paris, married to [Eadhild]. Bps. of Lindisfarne.

De amicitia inter regem et ducem Normannorum exorta.

Vit. Pontif. Flor. Wig. MS. A., p. 573 7. Cf. William of Jumièges, ii. 6, col. 792. Anno Domini DCCCCXXVIII. Leo sedit in cathedra Romana mensibus sex. Eodem anno, defuncto Tunfrido, Lichesfeldensi præsuli, Elle successit. Eodem tempore tanta inter regem Ethelstanum exorta est amicitia et ducem Normanniæ Robertum, quod uterque in rebus dominaretur alterius, et in rebus bellicis mutuis congauderent auxiliis. Pope Leo VI. Bishops of Lichfield. Alliance of Æthelstan and Rollo.

Nota miraculum de medone.

Anno Domini DCCCCXXIX. Rex Ethelstanus, reliquias sanctorum regni sui orationis gratia petere decernens, Glastoniæ cœnobium imprimis devotus petivit. Erat autem ibi quædam p. 145.

---

[1] *portendentes*] An introduction of the compiler, Florence and the Chronicle only mentioning Sihtric's death as occurring soon after.

[2] *i.e.* Owen, king of Gwent.

[3] *de*] se, W.

[4] Malmesbury, Gesta Regum, ii. 126, p. 198; 135, p. 216, mentions this marriage, but without any date.

[5] *anno*] om. W.

A.D. 929. Æthelstan visits Glastonbury. Story of Æthelflæd.

nobilis matrona, nomine Elfleda, neptis ejusdem regis,[1] quæ marito defuncto vidualem ducere vitam exoptans, ad occidentalem cœnobii plagam elegerat mansionem; hæc femina religiosa regi Ethelstano prandium studiose paravit, quem gratia orationis Glastoniam venturum præscivit; præcursores vero regiæ administrationis, scientes quod rex nepti suæ ad[2] se divertendi causa hospitandi licentiam concessisset, die præcedenti venerunt ad videndum si omnia necessaria præparata fuissent; et, omnibus diligenter inspectis, dixerunt ad illam, "Universæ administrationis sufficientiam habes, si tibi medonis "copia non deesset, quem[3] rex super omnes liquores potare "affectat." Et illa, "Non patiatur mater Domini mei Jesu "Christi, ut in mensa regis medo deficiat;" et Dei genitricis ecclesiam intrans, Deum et ejus matrem sese[4] rogatura prostravit. Quid ergo? Venit rex multo stipatus militum comitatu, et post missarum celebrationes invitatus ad prandium introivit; sed, in primo propinatu, vasculum illud exhausere avidi potatores ad unius palmulæ mensuram, et post, Deo augente et beata femina promerente, nihil minuens tota die propinantibus substitit pincernis, ita ut, cunctis mirantibus, sufficeret universis; quod miraculum cum rex relatu[5] ministrorum cognovisset, mente immutatus ait ad suos, "Peccavimus nimis, "hanc Dei famulam superfluitate maxima aggravantes;" et surgens, salutata nepte, perrexit[6] viam sanctam. Eodem anno Stephanus Papa creatus sedit annis duobus et mense uno.

Bridferth of Ramsey, Vita S. Dunstani, ii. 10 (Migne's Patrologia, cxxxix. col. 1433).

Pope Stephen VII. — Vit. Pontif.

Bishops of Worcester.

Anno Domini DCCCCXXX. Defuncto Wilferth Wigorniensi[7] antistite, Sinewoldus successit. — Flor. Wig. p. 573 B.

De obitu Eadulfi episcopi. Eadulpho successit Ethelgarus episcopus.

Bishops of Crediton. Pope John XI.

Anno Domini DCCCCXXXI. Eadulfus, Cridiensis præsul, diem clausit supremum, cui Ethelgarus successit; hi quoque præsules Devoniensi provinciæ præsunt. Johannes Papa annis tribus.

Id. p. 573 C. Malmesb. G. Pont. ii. 94, p. 200. Vit. Pontif.

---

[1] *Elfleda neptis ejusdem regis*] An introduction of the compiler from *nepti suæ*, 5 lines below. Bridferth merely says she was *quædam prædives matrona regali ex progenie orta*. The name seems to be taken from *cujusdam Æthelfledæ* in Bridferth's previous chapter, col. 1432. In Osbern's life she is called *Elgifu*, c. 15, col. 425.

[2] *ad . . die*] om. O. W.

[3] *quem . . . affectat*] Introduced by the compiler.

[4] *sese*] om. W.

[5] *relatu*] perelatu, O. W.

[6] *perrexit . . . sanctam*] subit viam suam, Bridferth.

[7] *Wigorniensi*] om. W. Flor. has *Wicciorum*.

Miraculum gloriosum de exequiis mortuorum.

A.D. 932.

Flor. Wig. p. 573 c.

Anno Domini DCCCCXXXII. Eximiæ vir sanctitatis Frithstanus, Wintoniensis episcopus, ordinato pro se in episcopatu Birstano viro religioso, in urbe Wintoniensi pauperem vitam transegit.[1] Hic præsul sanctissimus cotidie pro defunctorum requie missam celebravit et psalmos pro animarum salute assidue decantavit; quadam denique nocte, cum de consuetudine cantando cœmiteria circuiret et psalmos recitaret, et, expletis omnibus, "Re-"quiescant in pace" subjungeret, subito voces, quasi infiniti exercitus, audivit respondentium de sepulchris, "Amen, "amen."

Frithstan bishop of Winchester succeeded by Birstan. Miracle while he said the Psalms for the dead.

Rex Ethelstanus regnum Scotorum devastat.

Id.

Anno Domini DCCCCXXXIII. Rex Anglorum Ethelstanus, quia rex Scotorum fœdus, quod cum illo pepigerat, violaverat, cum classica manu pervalida et equestri exercitu non modico ad Scotiam perrexit, eamque ex maxima parte depopulatur; unde rex Scotorum Constantinus, vi compulsus, filium suum obsidem cum dignis muneribus illi tradidit, paceque redintegrata, rex ad propria remeavit. Eodem anno Sanctus Frithstanus decessit.

Invasion of Scotland. Death of Frithstan.

Ut rex Ethelstanus fratrem suum in mare submergi præcepit.

Simeon, p. 686 B. Malmesb. Gesta Regum, ii. 139, p. 222.

Anno Domini DCCCCXXXIV. Rex Ethelstanus fratrem suum Eadwinum jussit in mare submergi; cujus[2] factionis causa hæc fuisse asseritur. Erat in quadam villa West-Saxoniæ opilionis filia, elegantis speciei puella, cui dormienti visum est lunam de suo ventre splendere, et hoc lumine totam Angliam illustrari; quod cum cuidam matronæ, quæ pueros regios nutrire consueverat, retulisset, puellam recepit in domum suam, et filiæ loco illam suscipiens, cibis delicatis nutrivit et vestibus eam cultioribus vestiens gestu et moribus informavit. Et non multo post, Eadwardus, Elfredi magni regis filius, casu per villam transiens ad domum divertit, credens famæ suæ detrimentum inferre,[3] si nutricem, quæ ipsum educaverat, videre fastidiret; ubi visæ puellæ captus amore, nocte dormivit[4] cum ea; unoque complexu gravidata[5] tempore partus peperit filium, quem propter fidem somnii vocavit Ethelstanum. Itaque rege Eadwardo, ut supra dictum est, defuncto, filius ejus Ethelwardus

Story of the death of Eadwine, brother of Æthelstan. Ecgwin. Account of the birth of Æthelstan.

---

[1] *pauperem vitam transegit* is an addition of the compiler.

[2] *cujus . . . asseritur*] Introduced by the compiler.

[3] *inferre*] referre, O. W.

[4] W. inserts *que*.

[5] *gravidata*] gravidatam, A. O. W.

A.D. 934. ex legitima conjuge generatus, patrem cita morte[1] secutus est; tunc omnium favore Ethelstanus, licet ex concubina susceptus, in regem electus, spreto[2] Eadwino, nondum ad regnandum propter teneros annos idoneo, in Kingestune, villa regia, ipsum, ut prædictum est, consecraverunt; consecratus autem Ethelstanus, fratrem suum Eadwinum, quem de legitimo matrimonio cognovit generatum, nigerrimo[3] perstrinxit odio, metuens ne per ipsum quandoque a regni solio privaretur. Hac igitur occasione ductus rex, fratrem suum Eadwinum solum cum armigero, in navicula vetustate confracta, in maris medio sine remige et remigio dimissum miserabiliter Neptuno commisit; ubi adolescens ille inter fluctus maris vita pertæsus, voluntario præcipitio undis sese summersit; armiger vero nunc pedibus, modo manibus remigando, corpus domini sui a Dorobernia in Witsant ad terram perduxit, et honorifice sepelivit.[4] Ethelstanus rex, postquam ab ira deferbuit, tam enorme factum abhorrens, septenni pœnitentia accepta, fratricidium deflevit, pincernamque suum, qui tale ei consilium dederat, crudeli morte damnavit.

Æthelstan crowned at Kingston.

Malmesb. Gesta Regum, ii. 139, p. 223, 131, p. 205.

Eadwine drowned.

Id. ii. 140, p. 224.

Penitence of Æthelstan.

Eodem anno Sanctus Birstanus, Wintoniensis episcopus, cælestia migravit ad regna, cui successit Elfegus vir religione insignis; quo utique anno, defuncto Wlfhelmo, Dorobernensi archiepiscopo, Odo, Wellensis[5] antistes, successit; Odoni vero ad Wellensem[5] ecclesiam successit Osulfus.

Bishops of Winchester. Abps. of Canterbury. Bishops of Wilton.

Flor. Wig. p. 573 D. Id. Append. p. 620 B.

De morte Roberti primi ducis Normannorum.

Anno Domini DCCCCXXXV. Robertus, dux Normannorum primus, in senectute bona ex hac luce transiens, Willelmum filium suum, juvenem elegantissimum, sibi constituit successorem.

Death of Rollo, duke of Normandy.

Cf. Will. of Jumièges, ii. 22, col. 804.

Rollo,[6] secundum quendam historiographum, primus conquisivit Normanniam, quæ Neustria dicebatur. Ad quem cum rex Francorum nuncios destinaverat ut nomen ejus inquirerent, respondit "Nornneman Bigou," id est, "Noricus sum per Deum." Erat enim a Norwegia oriundus, unde Normannia primo dicta est et vir Bigod.

Origin of the names Normandy and Bigod.

---

[1] W. omits *morte*.

[2] *spreto . . . idoneo*] Introduced by the compiler.

[3] *nigerrimo*] nigertimo, O. W.; integerrimo, West. This is an introduction of the compiler.

[4] *et . . sepelivit*] om. W., though O. has it. It is not in Malmesbury, but is in West.

[5] *Wellensis — Wellensem*] Errors for *Wiltoniensis— Wiltoniensem, i.e.,* of Ramsbury. See Malmesb. Gest. Pontif. i. 14, p. 20.

[6] Par. inserts in the margin: "De "isto Rollone lege in antecedenti "folio ad hoc signum O∴" (*i.e.* p. 440).

Ut Lodowicus, nepos regis Anglorum, Franciæ diadema suscepit. A.D. 936.

Flodoardi Rhemensis Annales, col. 448 (Migne's Patrologia, cxxxv).

Anno Domini DCCCCXXXVI. Comes Hugo mittit nuntios in Angliam, pro accersiendo Lodowico, Karoli regis filio, ad apicem regni[1] Francorum, quem rex Ethelstanus, avunculus ejus, accepto a legatis Franciæ juramento, cum quibusdam episcopis in Franciam mittit, cui comes Hugo cum aliis proceribus obviam profecti,[2] in ipsis littoris arenis sese Lodowico committunt, et inde Laudunum ducentes, coronatur ibidem ab Arthaldo archiepiscopo, præsentibus viginti episcopis et principibus regni.[3]

Louis IV. sent for from England, and crowned p. 146. at Laon by Arthald, archbishop of Rheims.

Ut rex Ethelstanus multos hostes prostraverit.

Flor. Wig. p. 573 D.

Anno Domini DCCCCXXXVII. Hybernensium multarumque insularum rex Anlafus paganus, a Scotorum rege Constantino invitatus, ostium Humbre fluminis valida cum classe ingreditur; cui rex Anglorum Ethelstanus et frater[4] ejus Eadmundus cum exercitu occurrentes, in loco qui Brunebirh nuncupatur, a diei principio usque in vesperum prælio protracto, quinque regulos et septem duces ex adversariis peremerunt, tantumque sanguinem ibidem fuderunt, quantum in nullo Angliæ prælio fusum eatenus audierunt; reges vero Anlafum et[5] Constantinum ad naves fugere compellentes, cum glorioso triumpho ad propria remearunt.[6]

Battle of Brunanburh.

Ut Otho imperator sororem regis Ethelstani duxerit.

Id.

Anno Domini DCCCCXXXVIII. Otho Romanum adeptus imperium imperavit annis triginta sex; qui continuo ad imperium promotus, Elgivam,[7] Ethelstani regis sororem, in conjugium suscepit.

Otho I. emperor. His marriage with Eadgyth.

Rex Ethelstanus etiam duo cœnobia construxit, sedente Stephano Papa.

Vit. Pontif.

Anno Domini DCCCCXXXIX. Stephanus sedit in cathedra Romana annis tribus, mensibus quatuor, et diebus quindecim.[8]

Pope Stephen VIII.

---

[1] *regni*] regem, W.

[2] *profecti*] Sic, Flodoard having "et ceteri Francorum proceres."

[3] This passage is also in Flodoard's Hist. Eccl. Rhemensis, iv. 26, col. 298.

[4] *frater*] super, A.

[5] *et*] om. O. W.

[6] *remearunt*] remeavit, A. O. W.

[7] *Elgivam*] An error for *Eadgytham*. Flor. has only "unam sororum suarum." See above, p. 436, n. 7.

[8] *quindecim*] xxv., O. W.

A.D. 939.

Middleton and Michelney monasteries built by Æthelstan.

Per idem tempus rex Anglorum Ethelstanus, pro anima fratris sui Eadwini, quem pravo usus consilio in mari fecerat submergi, duo cœnobia, Middeltonense et Micheleneiense, construi præcepit, et ea prædiis multis et possessionibus ampliavit.

Malmesb. Gest. Pont. ii. 85, 93, pp. 186, 199.

De morte regis Ethelstani et successione filii[1] *ejus Eadmundi.*

Death of Æthelstan. Succession of Edmund.

Anno Domini DCCCCXL. Ethelstanus, rex Anglorum magnificus, anno regni sui sexto decimo, apud Gloverniam diem clausit supremum, sexto kalendas Novembris. Successit ei in regnum frater ejus et[2] hæres legitimus Eadmundus, fratre[3] apud Malmesberiam translato et ibidem honorifice tumulato, ubi[4] idem rex adhuc vivens sepulturam elegit.

Flor. Wig. p. 574 A.

Dunstan. His influence, but subsequent removal by Edmund.

Cum vero rex Eadmundus regalibus insignibus [esset][5] sublimatus, beatum Dunstanum, quem, adhuc fratre superstite, probabilis vitæ et linguæ noverat expeditæ, suis consiliis interesse præcepit, ut inter regios palatinos principesque[6] connumeretur electus; cujus nonnulli militum et clientum bonæ conversationis constantiam intuentes, dicebant "quia[7] bonus est, alii autem "non, sed seducit turbas;" unde quidam, ejus bonitati et prudentiæ invidentes, depravare eum cœperunt in oculis regis, quibus ille favorem, non rem bene examinans, præbens, jussit illum omni statim honore et cancellarii dignitate privari, et servitium sibi, ubi vellet, alibi adipisci. Rex vero die crastina ibat cum suis, ut fastidium in venando sullevaret; protinus cum in silva corniculantium strepitus resonabat venatorum, latratusque[8] soscallorum, multi cervorum fugam leviter inierunt, ex quibus, rex solus cum caterva insequentium canum[9] unum miræ magnitudinis insequi cœpit, quem diu per diversa locorum devia canum agilitate fatigatum, ad quoddam præcisi montis præcipitium impellens, una cum canibus cervum sese præcipitem dare coegit; qui omnes pariter ex alto descendentes contriti, in mortem subito corruerunt. Rex autem cervum et canes cum magno volantis equi cursu insectans, viso præcipitio, equum retinere laboravit, sed quoniam effrænus collique contumacis erat et rigidæ cervicis, ipsum omnino refrænare non valuit, omni spe salutis ablata, in voluntate Dei omni-

Bridferth, Vita S. Dunstani, iii. 13 (Migne, cxxxix. coll. 1435, 1436).

Miraculous escape of Edmund while hunting.

Id. iii. 14, col. 1437.

---

[1] *filii*] Sic, for *fratris.*

[2] *et hæres legitimus*] Introduced by the compiler.

[3] *fratre*] patre, A. O. W.

[4] *ubi . . . elegit*] Introduced by the compiler.

[5] *esset* is also wanting in O. W.

[6] *principesque*] princepsque, W.

[7] This, from St. John vii. 12, is introduced by the compiler.

[8] *que*] om. O. W.; *soscallorum* is an introduction of the compiler.

[9] *canum*] This has been altered in W. to *cervum.*

Bridferth, Vita S. Dunstani, iii. 14, col. 1437.

A.D. 940.

potentis suam animam commendabat; "Gratias tibi," inquit, "ago, Domine Jesu Christe, quod me non memini in his "diebus aliquem læsisse nisi solum Dunstanum, et hoc "prompta devotione, concesso mihi spatio, sibi me reconci- "lians, emendabo;" ad hoc dictum, beati viri meritis, restitit[1] equus in ultimo præcipitii loco, et rex in se reductus pro restitutione vitæ suæ Deo gratias referebat; et veniens domum, jussit sibi beatum Dunstanum præsentari, et cum coram rege adductus fuisset, protinus conscensis equis viam, quæ ducit ad Glastoniam, recto tramite tenuerunt. Quo cum pervenissent et cœnobium ingressi fuissent, apprehensa dextera Dunstani manu, osculatus est eam, ducensque ad [sedem] cathedralem, consentientibus[2] monachis, illum in eam ponens, dixit, "Esto sedis hujus et ecclesiæ fidelissimus abbas, et si quid "tibi defuerit ad sanctæ religionis supplementum, ego illud "regia largitate supplebo."

Restoration of Dunstan.

Sicque[3] licet multum renitens beatus Dunstanus, ad officium regiminis a Deo vocatus, omnibus se studuit, salvo rigore religionis, amabilem exhibere.

Ut rex Eadmundus et rex Norwegiæ Anlafus regnum diviserint.[4]

Enlarged from Simeon, p. 686 D.

Circa eosdem dies Anlafus, genere Norwegensis, qui[5] tempore regis Ethelstani de regno Northanhumbrorum ejectus fuerat, hoc anno, maximo comitatus navigio, Eboracum petivit; deinde australes Angliæ partes hostiliter adiens, subito sibi regnum Angliæ subjugare disposuit. Cumque hæc regi Eadmundo nuntiata fuissent, venit ei obviam cum exercitu copioso; et[6] apud Legecestriam duo reges hostiliter[7] concurrentes, plurima diei parte, damnosum nimis hinc et inde prælium commiserunt; sed duo archiepiscopi, Odo Cantuariensis et Wlstanus Eboracensis, viso utrimque periculo et regni exterminio, talem inter eos concordiam composuerunt, ut Anlafus totam Angliæ insulam ad borealem plagam stratæ regiæ, quæ Waltinge dicitur, possideret, Eadmundus vero ad australem ejusdem callis partem toto regno pacifice frueretur, et, qui[8] inter eos vitam duceret longiorem, regnum totum post mortem alterius occuparet.

Invasion of Anlaf.

Battle of Leicester.

Division of the kingdom between Edmund and Anlaf.

---

[1] *restitit*] resistit, A.

[2] *consentientibus monachis*] Introduced by the compiler.

[3] This paragraph is an addition of the compiler.

[4] *diviserint*] dimiserint, A.

[5] *qui . . . fuerat*] From the *Libellus de regibus Saxonicis*, p. 212.

[6] *et*] om. O. W.

[7] *hostiliter*] om. O. W.

[8] This last sentence is entirely due to the compiler. The whole paragraph is re-written and enlarged from Simeon's account.

A.D. 940. Marriage of Anlaf. Deinde[1] Anlafus Alditham, Ormi comitis filiam, suscepit uxorem, cujus consilio et auxilio fultus præfatam victoriam est adeptus.

Bishops of Sherborne. Eodem anno defuncto Alfredo, Sireburnensi episcopo, Wlsius successit. Flor. Wig. pp. 574 A, 621 A.

Anlafus moritur.

Death of Anlaf. Anno Domini DCCCCXLI. Anlafus rex nuper creatus, dum vastaret ecclesiam Sancti Balteri et Tinniogeham[2] igne cremaret,[3] mox Dei judicio correptus, vitam miserabiliter terminavit; Enlarged from Simeon, p. 686 D. Edmund monarch of England. et rex Eadmundus Northanhumbriam petens hostiliter, Anlafum, filium Sihtrici, et Reginaldum, filium Guthredi, reges, inde[4] potenter expellens, monarchiam totius Angliæ iterum subjugavit. Flor. Wig. p. 574 C.

Ut rex Eadmundus plures civitates de manibus Danorum eripuerit.

Five cities and Mercia freed from the Danes by Edmund. Anno Domini DCCCCXLII. Rex Eadmundus Lincolniam, Snotingeham, Derebi, Legecestriam, et Stanfordiam de manibus Danorum eripiens, cum Mercia tota, omnia sub sua potestate redegit. Id. p. 574 A.

Nota miraculum de Sancto Dunstano.

p. 147. Promise of peace under Eadgar. Anno Domini DCCCCXLIII. Cum magnifico regi Eadmundo regina sua Algyva filium peperisset Eadgarum, Sanctus Dunstanus audivit voces psallentium et dicentium in sublime, "Pax Anglorum ecclesiæ, exorti nunc pueri nostrique tempore "Dunstani." Id. p. 574 B. Baptism of Anlaf and Reignald. Eodem anno rex Eadmundus regem Anlafum de lavacro sanctæ regenerationis suscepit eumque regiis muneribus honoravit. Reginaldum æque, Northanhumbrorum regulum, dum ab episcopo confirmaretur, tenuit, sibique in filium adoptavit. Pope Marinus (Martin III.). Marinus Papa. Diceto, col. 454.

De morte Willelmi ducis Normannorum.

Murder of William duke of Normandy. Anno Domini DCCCCXLIV. Willelmus, dux Normannorum secundus, proditione Arnulfi, comitis Flandrensis, interfectus est; nam cum idem Willelmus unum ex castris præfati comitis occupasset, Arnulfus, simulata fide, illum ad colloquium evo- Cf. Will. of Jumièges, iii. 11, 12, coll. 809, 810.

[1] This paragraph is peculiar to the compiler.
[2] Tiningham or Tynningham.
[3] *cremaret*] cremavit, W.
[4] *inde . . . subjugavit*] eamque suæ ditioni subegit, Flor.

catum, dum in navi de pace tractarent, per Balzonem ducem obtruncavit. Cui successit filius ejus Ricardus, dux tertius Normannorum.

A.D. 944.

Flor. Wig. p. 574 B.

Richard I. duke of Normandy.

Ut rex Eadmundus beato Eadmundo multas contulerit mansiones.

See the Privilegium Eadmundi regis in the Monasticon, iii. p. 137, num. iv. (said to be taken from a MS. of Marian. Scot).

Anno Domini DCCCCXLV. Rex Eadmundus beato martyri Eadmundo dedit Bedericheswrthe, villam regiam, in qua usque hodie corpus ejusdem martyris requiescit; deditque eidem martyri circa illum locum terram non modicam, quam subscriptione episcoporum, comitum, et baronum pia devotione roboravit.

Gift of Edmund to S. Edmund.

Ut rex Eadmundus Cumbriam regi Scotorum dederit.

Vit. Pontif.

Anno Domini DCCCCXLVI. Agapitus sedit Romæ annis decem, mensibus sex, et diebus decem.

Pope Agapetus II.

Flor. Wig. p. 574 C. (Not in Flor.) Flor. Wig. p. 574 C.

Eodem anno rex Eadmundus, adjutorio Lolini regis Demetiæ fretus,[1] Cumbriam totam cunctis opibus spoliavit, ac duobus filiis Dunmail, ejusdem provinciæ regis, oculorum luce privatis, regnum illud Malcolmo, Scotorum regi, de se tenendum concessit, ut aquilonales Angliæ partes terra marique ab hostium adventantium incursione tueretur.

Dunmail's sons blinded, and Cumberland given to Malcolm I. by Edmund.

De morte Eadmundi regis.

Cf. Malmesb. Gest. Reg. ii. 144, p. 228.

Eodem anno rex piissimus Anglorum, Eadmundus, dum in festo Sancti Augustini, Anglorum apostoli, omnes regni proceres ad magnum convivium in villa regia, quæ Micheleberih[2] dicitur, invitasset, sicut mos erat Anglis singulis facere annis, ob venerationem beati Augustini, per quem fidei lumen Angli sunt adepti, congregatis omnibus, ad prandium regis considentibus, cœperunt epulari et gaudere, ipso rege ad hoc plurimum annitente. Tandem cum rex caput erigeret, ut videret discumbentes, inter cæteros latrunculum quendam nomine Leof, quem ante paucos annos propter latrocinium eliminaverat, in aula stare conspexit, quod rex nimis moleste ferens, innuit[3] pincernæ suo, ut furem illum de palatio quantocius amoveret; sed cum nequissimus ille propter pincernam exire noluisset, rex nimia succensus ira de mensa subito exilivit, atque latro-

Death of Edmund.

---

[1] *adjutorio . . . fretus*] This is peculiar to the compiler, as also the account of the two sons of Dunmail, both being interpolated in the extract from Florence.

[2] *Micheleberih*] Pukelechirche, Malmesb., as the Chron.

[3] *innuit . . . noluisset*] These details are peculiar to the compiler.

A.D. 946. Death of Edmund. nem illum per capillos arripiens in pavimentum projecit. Ad proditor ille, cum se læsum regemque in se jacentem sensisset, extracto ocius cultello, quem occulte ferebat, regem, proh dolor! jugulavit. Videntes regii milites et ministri dominum suum mortuum et sanguine tabefactum, irruerunt omnes in latronem illum, atque corpus ejus totum et ossa in frusta minutissima conciderunt; sicque clarum regalis convivii principium nebulosus rerum gestarum exitus terminavit. Cf. Malmesb. Gest. Reg. ii. 144, p. 229.

De coronatione piissimi regis Eadredi.

Coronation of Eadred. Defuncto itaque rege Eadmundo et apud Glastoniam sepulto, Eadredus frater ejus in Kingestona, villa regia, regni diadema a beato Odone, Cantuariensi archiepiscopo, suscepit septimo decimo kalendas Septembris. Reliquit quoque duos filios hæredes legitimos, Eadwinum et Eadgarum, qui, repugnante illegitima ætate, patri succedere non valebant.[1] Hic, ut suus germanus prius egerat rex Eadmundus, Northanhumbriam totam in sui dominium redactam, a rege Scotorum fidelitatem accepit, et[2] insuper Eboracensi ecclesiæ metropolitanæ duo signa non modica devotus donavit; denique, cum a Cumbrorum rege juramentum fidelitatis accepisset, et partes illas in securitate posuisset, versus austrum cum suis contendit. Flor. Wig. p. 574 D. Id. Append. p. 642 A. Id. p. 574 D.

He reduces Northumbria; receives the homage of Malcolm I., king of Scots; gives bells to York; quiets Cumberland.

His love for S. Dunstan. Hic autem rex nobilis, non dispar prædecessoribus suis, beatum Dunstanum tanto caritatis ardore dilexit, ut omnes thesauros suos sub ejus custodia commendaret. Beatus[3] interea Elfegus, Wentanæ urbis episcopus, qui eundem Dunstanum monachatus et presbyteratus ordine decoraverat, ab hoc sæculo migravit; cui rex volens subrogare Dunstanum, per reginam,[4] scilicet matrem suam, super his illum convenit; ad hæc ille, "Rogo," inquit, "domina, de precibus hujusmodi cessare, "sciens me diebus regis, filii tui, pontificem non futurum;" dixit autem hæc vir Dei regem diligens, cujus consiliis sacerdotii causa noluit deesse; sed sequenti nocte sibi visum est, se Romam adisse et, adoratis Apostolis, ilico domum redisse; cumque ad Montem Gaudii applicuisset, ecce Sanctus Petrus cum Apostolis Paulo et Andrea occurrit, singuli singulos gladios manu tenentes et ei protensis manibus offerentes. In gladio Sancti Petri scriptum fuit, "In principio erat verbum," et gladii Sanctorum Pauli et Andreæ propriis nominibus erant inscripti; tunc ei Sanctus Petrus Apostolus blande cecinit modulando, "Tollite jugum meum super vos, et invenietis Osbern, Vita S. Dunstani, 22, 23 (Migne's Patrologia, cxxxvii. coll. 432, 433, from Wharton's Anglia Sacra, vol. ii.).

Vision of S. Dunstan.

[1] *qui . . . valebant*] Peculiar to the compiler.

[2] The rest of this paragraph is peculiar to the compiler,

[3] This is considerably altered from Osbern.

[4] *i.e.* Eadgifu.

Osbern, Vita S. Dunstani, 23, col. 434. (Not in Osbern.)

A.D. 946. Vision of S. Dunstan.

"requiem animabus vestris," deinde illum arguendo, virgam, quam tenebat, levavit, et levi ictu in palma percutiendo dixit, "Hoc habeas commonitorium de ulterius non recusando "jugum Domini." Ad hæc evigilans vir Dei, regi mane visionem retulit admiranti; cui rex, "Cum gladii," inquit, "quos ex Apostolica largitate suscepisti, armaturam[1] desig-"nent Spiritus Sancti, scias pro certo per gladium Petri, "verbo Dei inscriptum, archiepiscopatus dignitate cælitus te "donandum, per gladium Pauli, simplicem episcopatum, et "per gladium Andreæ, alium[2] præsulatum jure te regiminis "possessurum." Nam postea juxta somnii interpretationem Cantuariensem rexit ecclesiam, in nomine Sanctæ Trinitatis dedicatam, Londoniensem in nomine Pauli, et Rofensem in beati Andreæ [nomine] consecratam.

His three sees.

Miracula de Sancto Elfego episcopo.

Flor. Wig. p. 575 A. Malmesb. Gest. Pontif. ii. 75, p. 164.

S. Ælfeah bishop of Winchester.

Anno Domini DCCCCXLVII. Post Sanctum Elfegum, Wintoniensem præsulem, Elfsius successit. De beato quoque Elfego legitur, quod in die Cinerum, cum de more pœnitentes [ecclesiæ] liminibus removeret, hortatus est eos, ut tempore Quadragesimali, jejunio et castitati vacantes, diebus illis uxorum etiam deliciis abstinerent; quorum unus, cæteris episcopi jussionibus reverenter obtemperantibus, joculari cœpit, dicens, se abstinere non posse a venere, a cibo pariter et conjugio; cui episcopus, "Contristas[3] me, miser oppido, nesciens quid "tibi pariat dies ventura;" et sic homo ille recedens, duram beati Elfegi prophetiam nebulo experitur, dum postera luce in cubiculo sit repertus exanimis, incertum utrum a diabolo suffocatus. Alio quoque tempore, dum sacros ordines celebrasset, tres monachos ad ordinem presbyteratus promovit; completis itaque ordinibus, præsul sanctæ recordationis astantibus dixit, "Hodie tribus monachis manus imposui, quorum[4] "duo pontificalis ordinis gratiam obtinebunt, unus in civitate "Wigorniæ ac deinde in Cantia, et alter meam sedem quando-"que adimplebit; tertius, voluptatum[5] petulantia accensus, "exitum miserabilem sortietur;" quam utique sancti præsulis prophetiam,[6] ut prædixerat, rerum exitus comprobavit. Eodem anno gens Northanhumbrorum, Eadredo regi fidem infringentes, Eilricum quendam, Danica stirpe progenitum, super se regem statuerunt.

p. 148.

Flor. Wig. p. 574 E.

Rebellion of the Northumbrians.

[1] *armaturam*] armatura, O. W. From here to the end of the chapter is the compiler's own, or from some other source than Osbern.

[2] *alium*] aliud, A. O. W.

[3] *Contristas*] Contristatus, O. W.

[4] *quorum*] quo, O. W.

[5] *voluptatum*] voluntatum, O. W.

[6] *quam . . prophetiam*] quæ . . . prophetia, A. O. W. This sentence is re-written in his own words by the compiler.

A.D. 948.

Ut rex Eadredus hostes suos potenter subjecerit.

Eadred ravages Northumbria, which submits.

Anno Domini DCCCCXLVIII. Rex Eadredus pro infidelitate Northanhumbrensium illam provinciam devastavit, in qua et monasterium in Ripum, a Sancto Wilfrido olim constructum, est ignibus concrematum; sed, rege recedente, exercitus [de] Eboraco erumpens, in extrema parte exercitus regis multam fecit stragem. Hoc autem cognito a rege, redire disposuit, et omnes hostes suos usque ad unum delere; sed gens Northanhumbrorum valde perterrita, Elricum, quem sibi regem constituerant, abicientes, Eadredi regis injurias honoribus et detrimenta muneribus exsolverunt.

Flor. Wig. p. 574 E.

De hæresi Anthropomorphitarum.

Heresy of the Anthropomorphitæ.

Anno Domini DCCCCXLIX. In Italia exorta est hæresis Anthropomorphitarum, qui corpoream Deum habere formam contendunt, contra quam Ritherius, Vernonensium episcopus, et verbis reclamabat et scriptis.

Sigebert, a. 939, col. 183.

De morte Eilrici regis.

Eiric of Northumbria slain on Steinmor with his son and brother.

Anno Domini DCCCCL. Rex Eilricus in quadam solitudine quæ Steinmor dicitur, cum filio suo Haerico et fratre Reginaldo, proditione Osulfi comitis, a Maccne[1] consule fraudulenter interempti sunt, ac deinde in partibus illis rex Eadredus regnavit.

Ut rex Eadredus archiepiscopum incarceraverit.

Wulstan, archbishop of York, imprisoned at Jedburgh.

Anno Domini DCCCCLI. Rex Eadredus Wlstanum, Eboracensem archiepiscopum, in Jutabirih arctam posuit in custodiam, quia frequenter apud eum accusabatur certis de causis, ut qui cives Theodfordenses plures occidi jussit, in ultionem abbatis Aldelmi injuste ab eis interfecti.

Flor. Wig. p. 575 B.

Ut mortuo Algaro episcopo Alwoldus successerit.

Ælfwold bishop of Crediton.

Anno Domini DCCCCLII. Algaro Cridiensi pontifice defuncto, Alwoldus, consilio beati Dunstani, successit.

Id.

[1] The death of Eiric, "a Mac- "cus filio Anlafi," is mentioned by Simeon of Durham, Hist. Contin. p. 90 (ed. Hinde), but the other particulars given above are only by the present compiler. See Mr. Hinde's notes, pp. liii., 90.

Archiepiscopus de carcere liberatur. A.D. 953.

Flor. Wig. p. 575 B. Anno Domini DCCCCLIII. Wlstano, Eboracensi archiepiscopo, de custodia soluto, apud Dorkecestram episcopali restituitur dignitati. Wulstan freed, and placed at Dorchester.

Osketel archiepiscopus creatur.

Id. p. 575 D. Anno Domini DCCCCLIV. Osketel, vir[1] bonus et in rebus divinis ad plenum eruditus, factus est archiepiscopus Eboracensis. Consecration of Oskytel.

De morte regis Eadredi.

Id. p. 575 B. Anno Domini DCCCCLV. Rex Anglorum potentissimus Eadredus, anno regni sui decimo, cum graviter ægrotare cœpisset, missa celeri legatione, beatum patrem Dunstanum confessionis gratia accersivit; quo festino ad palatium tendente, vox desuper clare sonuit, ipso audiente, "Rex Eadredus jam in pace " quievit," ad quem vocem equus, cui insedit, pondus angelicæ vocis ferre non valens, absque ulla sessoris læsione, mortuus in terram corruit. Denique[2] cum venisset ad regem beatus Dunstanus, reperit regem sub eodem tempore defunctum, quo illi angelus in itinere nuntiavit. Regis autem corpus Wintoniæ delatum est, et a beato Dunstano in veteri monasterio traditur sepulturæ. Death of Eadred. Revelation of his death to S. Dunstan. His burial at Winchester.

Id. p. 575 C. Successit ei in regnum Eadwinus, Eadmundi regis filius et Sanctæ Algivæ reginæ, et apud Kingestonam ab Odone, Dorobernensi archiepiscopo, regiam unctionem suscepit. Huic quædam mulier inepta, licet natione præcelsa, cum adulta filia per nefandum familiaritatis lenocinium adhærebat, ut sese vel filiam suam sub conjugali titulo sociaret; quas ille, ut aiunt, alternatim, quod dicere nefas est, turpi palpatu et absque pudore libidinose tractavit. In die enim qua in regem consecratus est, confestim post regiam unctionem, de mensa subito prosilivit, principes et læta relinquens convivia, ut lascivius voluptatem lenocinii vinolentus compleret; displicuit factum optimatibus, et beatum abbatem Dunstanum miserunt ad regem reducendum, ut in regali convivio fieret jocundus assessor; qui, juxta principum jussa, adjuncto sibi Cynesio episcopo,[3] cognato suo, thalamum ingressus invenerunt coronam regiam, splendore decoram, procul a capite in terram usque negligenter avulsam, regemque inter utrasque in luti volutabro

Bridferth, Vita S. Dunstani, iv. 21, col. 1442. Eadwig succeeds. Behaviour of Eadwig on his coronation day.

[1] For this Florence has only *vir reverendus*.

[2] *Denique . . . nuntiavit*] Introduced from Bridferth's Vita S. Dunstani, iv. 20, col. 1442 (Migne, cxxxix.).

[3] Of Lichfield.

A.D. 955. Reproof of Eadwig by S. Dunstan.

volutantem;[1] [et dixerunt][2] "Vestri nos principes ad te rogando direxerunt, ut redeas ad tuæ sedis dignum triclinium, et similiter[3] cum eis jocundus existas;" et mulierum pariter ineptias increpans et manum regis dum surgere nollet arripiens, ad regale convivium furibundum reduxit. Tunc meretrix illa, Algiva nuncupata, contra virum Dei ferventi furore consurgens dixit, illum nimis fuisse temerarium, dum regis secreta non vocatus intravit; sicque beatum Dunstanum mulier nequissima persequi non cessavit, donec regis animum contra venerabilem abbatem in odium mortale convertit.

Bridferth, Vita S. Dunstani, iv. 21, col. 1443.

De exilio Sancti Dunstani abbatis.

Pope John XII. Banishment of S. Dunstan.

Anno Domini DCCCCLVI. Johannes Papa creatus sedit in cathedra Romana annis septem. Algiva supradicta, mulierum turpissima, ex Eadwii regis consensu omnem substantiam monasterii viri Dei Dunstani diripiens, urgente ejusdem regis imperio, tandem ipsum a regno proscripsit, qui Gallicanas secedens in partes exilium coactus petivit; sed mulier virum Dei desiderans prævenire, misit lictores, ut fertur, qui ipsum, si inveniretur, lumine oculorum privarent; sed, eo non invento, confusi ad propria remearunt.

Vit. Pontif. Bridferth, Vita S. Dunstani, iv. 22, col. 1443. Osbern, V. S. Dunstani, 27, col. 437.

De expulsione Eadwi regis Angliæ a regno.

Division of the country between Eadwig and Eadgar.

p. 149.

Anno Domini DCCCCLVII. Rex Eadwinus, quoniam in regimine sibi commisso insipienter egisset, a Mercensibus populis et Norensibus est penitus derelictus; nempe sapientes quosque regni et nobiles odio vanitatis disperdens, ignaros nihilominus et iniquos studio dilectionis fovebat. Quo unanimi omnium conspiratione dejecto, elegerunt, Deo dicante, fratrem ejus Eadgarum in regem, et, annuente populo, res regni publica dispertita inter fratres; Thamensis fluvius regnum disterminaret amborum; tunc Eadgarus beatum Dunstanum, ab exilio reductum, in omni honore restituit pristinæ dignitatis. Excurso dehinc brevi temporis intervallo, Kenwoldus Wigorniensis ecclesiæ [pastor][5] defungitur, et beatus Dunstanus, licet[6] multum renitens, electus, ab Odone Cantuariensi archiepiscopo consecratur.

Flor. Wig. p. 575 D. Bridferth, V. S. Dunstani, v. 24, col. 1445.

De consecratione beati Dunstani abbatis ad ecclesiam Wigorniensem.

Flor. Wig. p. 575 D.

---

[1] *luti . . volutantem*] luto . . voluntatem, W. A. has *luto*.

[2] *et dixerunt*] Also omitted in O. W. West.

[3] *similiter*] simul, O. W.

[4] *a*] ac, W.

[5] *pastor* is also omitted in O. W.

[6] *licet multum renitens* is introduced by the compiler.

De archiepiscopo per symoniam promoto. A.D. 958.

Flor. Wig. p. 575 E. Malmesb. Gest. Pont. ii. 81, p. 178. Flor. Wig. p. 576 A.

Dunstan bishop of London. He builds the abbey of Westminster. Divorce of Eadwig and Ælfgifu. Death of archbishop Odo.

Anno Domini DCCCCLVIII. Defuncto Brithelmo,[1] Londoniensi episcopo, rex Eadgarus in loco ejus beatum substituit Dunstanum; qui, protinus apud Westmonasterium constructo ad duodecim monachos cœnobio, in loco ubi quondam Mellitus episcopus beato Petro ecclesiam fabricaverat, Sanctum Wlsium[2] ibidem constituit abbatem. Eodem anno Sanctus Odo, Cantuariensis archiepiscopus, regem Eadwium et Elgivam ab invicem separavit, vel causa consanguinitatis, vel quia illam [ut] adulteram adamavit. Quo etiam anno idem Odo, Dorobernensis archiepiscopus, vir ingenio clarus, virtute laudabilis et spiritu prophetiæ pollens, humanis rebus exemptus, in paradisum est angelorum manibus deportatus; quo ad cælestia translato, Elfsinus, Wentanæ urbis episcopus, datis muneribus profusis, per internuntios regem Eadgarum circumvenire studens, cum[3] Symone Mago thronum Cantuariensis ecclesiæ, pecuniæ interventu, conscendit. Qui primo intrusionis die abstinere non potuit, quin furias mente diu conceptas evomeret; ad tumulum Sancti Odonis accedens, illudque pede conculcans, dixit, "Pessime senex, nunc animam licet sero "emisisti, et meliori locum faciens recessisti; nunc vero quod "diu concupiveram[4] teneo, te invito, et inde tibi malas gra- "tias ago;" et sic fatus,[5] cum rabidus ille sopori membra dedisset sequenti nocte, vidit beati Odonis effigiem sibi astare, et properare convicium atque velox illi exitium comminari; sed Elfsinus, somnii vanitatem esse quod viderat existimans, non minus ad obtinendum pallium Romam properabat; ubi cum per Alpes viam expediret inceptam, nihil aliud remedii habere potuit, dum nivali [frigore[6]] esset congelatus, nisi ut exenteratorum equorum adhuc calentibus extis pedes immergeret, quibus sancti viri conculcaverat sepulturam. Sed, nec sic algore deficiente sed potius invalescente, vitam flagitiosam morte misera terminavit.

Osbern, Vita S. Odonis, 16 (Migne, cxxxiii. col. 942). Malmesb. Gest. Pont. i. 17, p. 25.

Ælfsin obtains the see by simony, insults Odo's tomb, and perishes in the Alps on his way to Rome.

De morte Eadwii regis, et successione Eadgari fratris ejus.

Flor. Wig. p. 576 A.

Death of Eadwig.

Anno Domini DCCCCLIX. Rex Eadwius, postquam annis quatuor libidinose similiter[7] et tyrannice regnum depressisset

[1] *Brithelmo*] pio pastore, Flor., and so also Bridferth and Osbern in their lives of S. Dunstan.

[2] *Wlsium*] Wlstanum, O. W.

[3] *cum Symone Mago* is an introduction of the compiler.

[4] *concupiveram*] concupineta, A.; concupinetam, O. W.

[5] *fatus*] factus, O. W.

[6] *frigore*] tempore, O. W.

[7] *similiter*] simul, O. W.

A.D. 959. Anglorum, justo Dei judicio defunctus,[1] Wintoniæ in novo monasterio sepulturam accepit; cujus regnum frater ejus Eadgarus, ab omni populo electus, suscipiens, divisa regna in unum compaginavit. Quo etiam anno Brithelmus, Wellensis antistes, ad summum sanctæ Dorobernensis ecclesiæ sacerdotium est electus. Erat autem nimis modestus, humilis, et benignus, adeo quidem ut tumidos quosque et rebelles sub correctionis verbere non, ut debuit, cohiberet; sed cum hoc a rege compertum fuisset, jussit eum ad relictam redire dignitatem, cujus loco omnium judicio beatus Dunstanus archipontifex subrogatur; a quo nimirum cum cæteris optimatibus et ipse rex Eadgarus decenter instructus, improborum passim temeritatem cohercuit, rebelles sub asperitatis correctione redarguit, justos et modestos dilexit, desolatas Dei ecclesias renovans ditavit; abjectis a cœnobiis clericorum sæcularium neniis, ad laudem summi Creatoris et gloriam, monachorum et sanctimonialium catervas aggregans, plusquam quadraginta monasteria construi præcepit. Hos omnes ut fratres honorabat et ut filios carissimos diligebat, ammonens pastores, quos ipsis præposuit, ut illos regulariter vivere exhortarentur, quatinus Christo et sanctis ejus omnibus complacerent; erat enim vir Dei Dunstanus mira in omnibus ratione discretus, prudentiamque, fortitudinem, justitiam, et temperantiam quoad vixit, Deo auxiliante, veraciter custodivit. Eodem anno, Leofwino Lindissæ regionis antistite defuncto, Ailnothus successit, et illi Asowinus, cujus instantia Sanctus Oswaldus, Wigorniensis postea episcopus, Ramesiæ[2] cœnobium consecravit.

Margin: The kingdom united again under Eadgar. — Sanctus Dunstanus Cantuariensis archiepiscopus consecratur. — Bishops of Lindsey (Dorchester). Ramsey abbey.

Margin: Flor. Wig. p. 576 A. — Bridferth, V. S. Dunstani, v. 26, col. 1446. — Flor. Wig. p. 576 B. — Id. p. 624 B.

Ut beatus Dunstanus pallium acciperit.

Anno Domini DCCCCLX. Sanctus Dunstanus Romam profectus, a Papa Johanne pallium suscepit, et per viam pacis ad propria remeavit. Paucis exinde mensibus interjectis, annuit rex Eadgarus, ejus suggestione, ut beatus Oswaldus admitteretur ad Wigorniensis ecclesiæ præsulatum; ubi per beatum Dunstanum episcopus consecratus multis[3] in ea virtutum claruit signis. Circa eosdem dies defuncto Guthardo, Seleseiensi episcopo, Alfredus successit.

Margin: Dunstan receives the pall at Rome from Pope John XII. — S. Oswald bishop of Worcester. — Bishops of Selsey.

Margin: Id. p. 576 D. — Id. MS. A., p. 576 [9].

---

[1] *postquam . . . defunctus*] Inserted by the compiler.

[2] *Ramesiæ*] Romesie, A.

[3] *multis . . . signis*] Introduced by the compiler.

De fundatione cœnobii Thavistoke. A.D. 961.

Malmesb. Gest. Pont. ii. 95, p. 202. Anno Domini DCCCCLXI. Odgarus comes cœnobium apud Thavistoke in Devonia construxit, [et][1] illud religiosis monachis replevit. Erat autem comes Ordgarus pater Alfdrithæ, reginæ[2] regis Eadgari, ex[3] qua genuit Ethelredum, postea regem Anglorum, sicut sequens historia latius declarabit. Foundation of the abbey of Tavistock. Ælfthryth.

Sanctus Wibertus decessit.

Sigebert, col. 189. Anno Domini DCCCCLXII. Sanctus Wibertus, Gemblacensis cœnobii fundator, migravit ad Christum. Death of S. Wibert.

In veteri monasterio Wintoniæ pro clericis monachi substituuntur.

Flor. Wig. p. 576 E. Anno Domini DCCCCLXIII. Defuncto Brithelmo, Wintoniensi episcopo, Sanctus Ethelwoldus, abbas cœnobii Abbendoniensis, et a Sancto Dunstano nutritus et moribus informatus, ei in episcopatu successit; et eodem anno, jussu regis Eadgari expulsis clericis sæculariter viventibus, Vetus monasterium monachis religiosis et regulariter conversantibus in eorum loco S. Æthelwold, bishop of Winchester.

Id. p. 577 A. substituit. Rex Eadgarus, cognomento Pacificus, duas fertur successive habuisse reginas; ex prima, Elfleda scilicet candida, cognomento Enede, Ordmari ducis filia, Eadwardum genuit, postea regem et martyrem; post cujus decessum accepit Alfdritham, Ordgari comitis filiam, Ethelwoldi comitis Orientalium Anglorum relictam, ex qua duos filios, Eadmundum et Ethel- Wives and children of Eadgar.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 159, p. 255. redum, suscepit. De Wlfrida concubina,[4] quam certum est sanctimonialem tunc non fuisse, sed timore regis puellam parvulam se velasse, genuit Sanctam Editham. Benedictus Papa p. 149.

Vit. Pontif. mensibus duobus. Leo Papa anno uno. Popes Benedict V. and Leo VIII.

De restauratione duorum cœnobiorum.

Flor. Wig. p. 577 A. Anno Domini DCCCCLXIV. Rex Eadgarus Pacificus in novo monasterio apud Wintoniam et in Middeltona monachos collocavit, et illis Ethelgarum, istis vero Kinewardum, abbates præfecit. Monks placed in Hyde and Middleton monasteries by Eadgar.

---

[1] *et*] Also omitted in O. W.

[2] A. repeats *reginæ*.

[3] *ex . . . declarabit*] Introduced by the compiler.

[4] *concubina* is introduced by the compiler.

A.D. 965.

De admonitione cœlesti.

Pope John XIII. Legend of the apparition of bishop Birstan to bishop Æthelwold.

Anno Domini DCCCCLXV. Johannes sedit in cathedra Romana annis septem et mensibus undecim. Per idem tempus Sanctus Ethelwoldus, Wentanæ urbis episcopus, cum nocte quadam ad majus ecclesiæ suæ altare ante sanctorum reliquias staret in oratione, tres sibi personæ reverendæ apparuerunt, quarum illa, quæ media videbatur, has voces evidenter expressit; "Ego " sum," inquit, "Birstanus, hujus urbis quondam episcopus;" et partem ostendens dextram,[1] "Hic," inquit, "est Birinus, " hujus ecclesiæ prædicator et pontifex primus;" et sinistram ostendens, "Hic est," ait, "Sanctus Swithunus, specialis hujus " ecclesiæ et civitatis patronus; noveris quoque, quod sicut " me cum eis vides in tua præsentia, ita cum eis in cælo " non dispari fruor gloria; cur ergo defraudor mortalium ho- " norificentia in terris, qui magnificor cælestium consortio spi- " rituum in cælis?" Et his dictis, in aerem est elatus cum sociis, pretiosam sui memoriam comprovincialibus relinquens in terris.

Vit. Pontif. Malmesbur. Gesta Pontif. ii. 75, p. 163.

Ut rex Haroldus idola relinquens baptizatus fuerit.

Baptism of Harold II., king of the Danes.

Anno Domini DCCCCLXVI. Danis cum Popone clerico in convivio de cultura Dei altercantibus et deorum, Danis asserentibus Jesum Christum Deum esse, sed majores esse deos et illos esse antiquiores, Popone e contrario affirmante Jesum Christum solum verum Deum esse, unum in substantia et trinum in personis, rex Danorum Haroldus condixit clerico, ut fidem propositam veritatis testimonio comprobaret. Cum id clericus coram populo se probaturum affirmaret, ferrum ingentis ponderis valde ignitum in manibus ejus ferendum ponunt; quod cum clericus usque ad placitum coram omnibus tulisset absque ulla læsione, rex, penitus abjecta idola[tria], se suosque ad colendum verum et solum Deum convertit. Clericus vero ad episcopatum promotus est.

Diceto, col. 458, a. 970 (Twysden).

Ut rex Eadgarus apud Romesiam sanctimoniales miserit.

Nuns placed in Romsey by Eadgar.

Anno Domini DCCCCLXVII. Rex Eadgarus in monasterio Romesie,[2] quod avus suus rex Eadwardus construxerat, sanctimoniales congregavit, Sanctamque Merwinnam in eo abbatissam ordinavit.

Flor. Wig. p. 577 B.

---

[1] *dextram*] dextera, W.

[2] *Romesie*] Ramesie, A.

Ut rex Eadgarus apud Exoniam[1] monachos posuerit. A.D. 968.

Flor. Wig. p. 577 B. Anno Domini DCCCCLXVIII. Rex Eadgarus in Exonia[2] monachis[3] congregatis, virum religiosum Sidemannum illis jure abbatis præfecit. Eodem anno, mortuo Lindissæ regionis episcopo,[4] Alfsius vir in rebus ecclesiasticis eruditus successit. Cf. Id. p. 624 B. Eodemque anno fundatum est nobile cœnobium Rameseiæ a comite Ethelwino, quod in posterum in spiritualibus et temporalibus felix suscepit incrementum.

Monks established in Exeter. Bishops of Chester-le-Street. Ramsey monastery founded.

Ut apud Wigorniam[5] pro clericis monachi sint constituti.

Id. p. 577 B. Anno Domini DCCCCLXIX. Rex Eadgarus pacificus episcopis per Angliam constitutis præcepit, ut in majoribus cœnobiis et ecclesiis[6] cathedralibus, expulsis clericis, monachos subrogarent. Unde Sanctus Oswaldus, ex clericis Wigorniensibus monachos faciens, habitum religionis assumere coegit; renuentes quidem ab[7] omni beneficio spoliavit.

Monks put in the place of seculars throughout England. S. Oswald.

De translatione reliquiarum Sancti Swithuni.

Id. p. 577 C. Anno Domini DCCCCLXX. Sancti Suithuni reliquiæ venerandæ, peractis a sepultura ejus centum et decem annis, idus Julii sublatæ sunt de sepulchro a beato Ethelwoldo, ejusdem ecclesiæ episcopo, sicut[8] ei fuerat divinitus imperatum, et in basilicam Apostolorum Petri et Pauli honorifice sunt translatæ. Id. MS. A., p. 577 [6]. Quo utique anno mortuo Alfredo, Seleseiensi pontifice, successit Eadelmus.

Translation of S. Swithun. Bishops of Selsey.

De morte duorum ducum nobilium.

Id. p. 577 D. Anno Domini DCCCCLXXI. Eadmundus, filius regis Eadgari, Elfegus dux Suthamtoniæ, et Ordgarus dux Devoniæ, socer regis, diem clausere supremum.

Various deaths.

---

[1] *Exoniam*] Oxoniam, A.

[2] *Exonia*] Oxonia, A.

[3] *monachis*] monachos, A. O. W.

[4] *i.e.* Ealdred. In the next clause, "vir in rebus ecclesiasticis eruditus," is introduced by the compiler.

[5] *Wigorniam*] Wigorniensem, A.

[6] *ecclesiis cathedralibus*] Introduced by the compiler.

[7] *ab omni beneficio spoliavit*] de monasterio expulit, Flor.

[8] *sicut . . imperatum*] Introduced by the compiler.

A.D. 972.

De dedicatione novi cœnobii Wentanæ urbis.

New-minster (Hyde) dedicated by Eadgar. S. Oswald archbishop of York.

Anno Domini DCCCCLXXII. Rex Eadgarus novi monasterii fabricam urbis Wentanæ, a patre suo Eadmundo inchoatam et a se perfectam, dedicari fecit. Eodem anno, mortuo Osketello, Eboracensi archiepiscopo, Sanctus Oswaldus, ecclesiæ Wigorniensis episcopus, pro eo archiepiscopus consecratur. Flor. Wig. p. 577 D.

Ut rex Eadgarus coronam portaverit.

Coronation of Eadgar at Bath.

Anno Domini DCCCCLXXIII. Rex Anglorum Eadgarus pacificus, anno ætatis suæ trigesimo, die Pentecostes, præsentibus præsulibus Dunstano et Oswaldo cæterisque totius Angliæ pontificibus ac magnatibus universis, apud Akemannecester, quæ[1] Latine Bathonia dicitur, coronam portavit, et ibidem cum gloria et honore regaliter consecratur, datis singulis donariis consuetis, quæ in regum coronationibus dari magnatibus consuescunt. Id. p. 577 E.

Ut rex Eadgarus ab octo subregulis suis fidelitatem acceperit.

Otho II. Pope Domnus II.

Anno Domini DCCCCLXXIV. Otho secundus Romanum adeptus imperium annis decem imperavit. Eodem anno Domnus[2] Papa sedit Romæ anno uno et mensibus sex. Marian. Scot. Vit. Pontif.

Thanet islanders punished for ill-treating York merchants.

Per[3] idem tempus applicuerunt in insulam Tanet[4] mercatores ab Eboraco venientes, qui continuo[5] ab insulanis illis capti sunt et bonis omnibus spoliati; unde rex Eadgarus ira commotus, in raptores illos ita desævit, quod omnes a rebus habitis spoliavit, nonnullos vero vita privavit. Hen. Hunt. p. 748 A.

Revelation of the body of S. Ælfgifu.

Sub[6] his quoque diebus revelatum est cælitus corpus beatæ Algyvæ, matris Eadgari regis, in loco qui Septonia nuncupatur.

Eadgar goes to Chester,

Eodem anno rex pacificus Eadgarus, ad urbem Legionum veniens, ab octo subregulis suis, Rinoh[7] scilicet rege Scotorum, Malcolmo Cumbrorum, Macone rege Moniæ[8] et plurimarum insularum, Dufnal[9] rege Demetiæ, Siferth et Huwal regibus Flor. Wig. p. 578 A.

---

[1] *quæ . . portavit*] Introduced by the compiler, as also the end of the paragraph, *datis . . . consuescunt.* Cf. the A.-S. Chron., a. 973, p. 394

[2] *Domnus*] dominus, A.

[3] This reason for the punishment of the Thanet islanders is peculiar to the compiler. Hunt. has only "quia jura regalia spreverant."

[4] Par. has *Thanetos* in the margin.

[5] *continuo*] continui, A.

[6] This is peculiar to the compiler.

[7] *Rinoh*] Rinoth, O. W., an error for *Kinoth* or *Kineth*, *i.e.*, Kenneth III.

[8] *Moniæ* is introduced by the compiler, as *Demetiæ*, *Walliæ*, *Galwalliæ*, and *Westmariæ*, below.

[9] *Dufnal*] *i.e.*, Dyfnall, or Dunwallon, of Strathclyde.

Flor. Wig. p. 578 A. Walliæ, Jacobo rege Galwalliæ, et Jukil Westmariæ, juramentum fidelitatis accepit; et in crastino cum illis navem ascendens, subregulis ad remos locatis, ipse gubernaculum arripuit, naviculamque per cursum fluminis perite dirigens, multis admirantibus, simili[1] navigio sequentibus magnatibus universis, a palatio usque ad monasterium Sancti Johannis Baptistæ navigavit; ubi, divinis expletis mysteriis, eadem pompa ad palatium remeavit, quod dum intraret, optimatibus dixisse fertur, nunc demum quemque suorum successorum se posse gloriari regem fore Anglorum, cum tot regibus sibi obsequentibus talium pompa potiretur honorum. Eodem anno terræmotus magnus totam Angliam concussit.

A.D. 974. receives the homage of, and is rowed on the Dee by eight subject kings.

p. 151. Earthquake.

De prudentia et munificentia Eadgari regis.

Id. p. 578 C. Anno Domini DCCCCLXXV. Rex Eadgarus pacificus, regni[2] sui prospiciens utilitati pariter et quieti, tria milia sexcentas sibi robustas congregavit naves; e quibus mille ducentas in plaga Angliæ orientali, mille ducentas in occidentali, mille ducentas in australi,[3] mille ducentas in septentrionali pelago constituit, ut ad defensionem regni sui contra exteras nationes bellorum discrimina sustinerent. Habebat autem præterea omni tempore vitæ suæ consuetudinem per omnes regni provincias transire, et[4] quomodo legum jura et suorum statuta decretorum a principibus observarentur, et ne pauperes a potentibus præjudicium passi opprimerentur, diligenter investigare solebat, in uno fortitudini, in altero justitiæ studens, et reipublicæ regnique utilitati consulens in utroque; hinc hostibus circumquaque timor, et omnium amor erga eum excreverat subditorum.

Fleet of Eadgar.

His careful inspection of the country.

Deinde per totam Angliam novam fieri præcepit monetam, quia vetus vitio tonsorum adeo erat corrupta, ut vix nummus obolum[5] appenderet in statera. Eodem quoque tempore Alfsius episcopus[6] et comes Eadulfus Kinedum, regem Scotorum, ad regem Eadgarum conduxerunt; quem cum perduxissent ad regem, multa donaria a regia largitate suscepit, inter quæ contulit ei centum uncias auri purissimi, cum multis sericis ornamentis et annulis, cum lapidibus pretiosis; dedit præterea

Libellus De Regibus Saxonicis (Hinde's Symeon of Durham), p. 212.

New coinage.

Visit of Kenneth, king of Scotland, to Eadgar.

[1] *simili*] scilicet, A.

[2] *regni . . quieti*] Introduced by the compiler.

[3] *mille ducentas in australi*] Introduced by the compiler, though the whole number immediately above (3600) is left unaltered.

[4] *et*] ut, A. W.

[5] *obolum*] obdolum, A. This account is peculiar to the compiler. See the Leges regis Eadgari, Thorpe, p. 525. What follows is much fuller than will be found in the authority mentioned in the margin. See Mr. Hinde's notes, pp. liv., 90.

[6] Of Chester-le-Street.

A.D. 975. Cession of Lothian by Eadgar to Kenneth.

eidem regi terram totam quæ Laudian patria lingua nuncupatur, hac conditione, ut annis singulis in festivitatibus præcipuis, quando rex et ejus successores diadema portarent, venirent[1] ad curiam, et cum cæteris regni principibus festum cum lætitia celebrarent; dedit insuper ei rex mansiones in itinere plurimas, ut ipse et ejus successores ad festum venientes ac denuo revertentes hospitari valuissent; quæ usque in tempora regis Henrici secundi in potestate regum Scotiæ remanserunt. Libell. de reg. Saxon. p. 212. (Not in the Libell.)

De morte Eadgari regis et successione Eadwardi.

Death of Eadgar.

Eodem anno flos et decus regum, gloria et honor Anglorum, rex pacificus Eadgarus, cujus[2] largitas et magnificentia totam jam Europam repleverat, anno ætatis suæ trigesimo secundo, regni vero sedecimo, ex hac vita transiens pro regno terreno commutavit æternum; cujus corpus Glastoniæ delatum est et ibidem more regio tumulatum. Flor. Wig. p. 578 B.

Question as to his successor.

Quo defuncto, ut dictum est, de rege eligendo magna inter regni principes dissensio est exorta; quidam enim filium ejus[3] primogenitum Eadwardum, quidam vero fratrem ejus Ethelredum, de[4] secunda uxore generatum, unanimiter elegerunt; quam ob causam duo archipræsules, Dunstanus Cantuariensis et Oswaldus Eboracensis, cum coepiscopis, abbatibus, ducibusque[5] in unum convenientes, Id. p. 578 E.

Succession of Edward II.

Eadwardum, ut pater ejus moriens dictaverat, elegerunt, electum consecraverunt, et in regem, quibusdam murmurantibus,[6] inunxerunt; nam noverca ejus Alfdritha filium Ethelredum, vix septennem puerulum, promovere conabatur, ut potius sub ejus nomine regnare videretur. Malmesb. G. Reg. ii. 161, p. 257. Sicque post decessum regis pacifici, regni status perturbatus est, et in execrationem com- Flor. Wig. p. 578 D.

Monks expelled in favour of seculars. Ælfhere.

mutatus; nam principes plurimi et optimates abbates cum monachis de monasteriis in quibus rex Eadgarus eos locaverat, expulerunt, et clericos, ut prius, loco eorum cum uxoribus induxerunt; nam unus eorum, Elferius nomine, omnia pæne monasteria, quæ reverendissimus Ethelwoldus[7] in provincia Merciorum construxerat, magna usus insolentia, subvertit. Malmesb. Gest. Reg. ii. 161, p. 257.

Synod of Winchester.

Sed super his quæstionibus ad beatum Dunstanum delatis, synodum apud Wintoniam congregavit, et in medio partium conflictu disputationis, imago Dominica, quæ alter-

---

[1] *venirent*] veniret, W. This to the end of the chapter is peculiar to the compiler.

[2] *cujus . . repleverat*] Introduced by the compiler.

[3] *ejus*] regis, O. W.

[4] *de . . unanimiter*] Introduced by the compiler, as also the names of the sees in the next line.

[5] *que*] om. W.

[6] *quibusdam murmurantibus*] Introduced by the compiler, as also *moriens* in the previous line.

[7] *i.e.*, the bishop of Winchester.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 161, p. 258.

A.D. 975.

cantibus astabat[1] in ecclesia, expresse locuta ita allegabat, quod clericos omnes et eorum fautores confusos reddidit et élingues; sed adhuc animis exactorum crudelium insedatis,[2] alia synodus Calnæ constituitur, ubi cum in cœnaculo, absente rege propter imbecillem ætatem, considentibus totius regni senatoribus, magno conflictu hinc inde allegantium res ageretur, et Dunstanum quasi ecclesiæ murum multorum jacula conviciorum impeterent nec vincerent, solarium subito totum, in quo considebant, cum axibus dissolvitur et trabibus; omnibusque in terram truculenter elisis, solus Dunstanus stans super unam quæ superstes erat trabem, absque læsione evasit; cæteri omnes adversæ partis vel exanimati sunt, vel languore perpetuo sunt detenti. Hoc miraculum pacem contulit beato Dunstano et monachis ab impetu clericorum et aliorum; gratia[3] hæc et his similia operante divina.

Synod of Calne.

Accident, and safety of S. Dunstan.

Cometa apparuit, et fames secuta est.

Flor. Wig. p. 579 A. Vit. Pontif. Flor. Wig. a. 953, p. 575 B.

Anno Domini DCCCCLXXVI. Cometa apparuit, et dira fames subsecuta est. Eodem anno Benedictus sedit in cathedra Romana annis novem et mensibus sex. Eodem anno defuncto Algaro, Cridiensi[4] episcopo, Alwoldus successit.

Comet. Famine. Pope Benedict VII. Bishops of Crediton.

De benignitate regis Eadwardi.

Cf. Malmesb. Gest. Reg. ii. 162, p. 258.

Anno Domini DCCCCLXXVII. Alfdritha, Eadwardi novi regis noverca, filium suum omni nisu in regem promovere studens, Eadwardum verbis adulatoriis circumvenire laboravit. Ille vero paternæ religionis et pietatis vestigia imitatus, regis solummodo sibi nomen retinens, Ethelredo fratri et matri ejus omnia regni negotia ordinare permisit.

Attempts of Ælfthryth against Edward.

De passione Sancti Eadwardi, regis et martyris.

Id.

Anno Domini DCCCCLXXVIII. Cum rex Eadwardus die quadam in venatione lassus et siti nimis affectus potum solus quæreret, commilitonibus suis et ministris canes, quocunque casus ducebat, insequentibus, audito quod noverca ejus et frater in villa

Murder of Edward II. at Corfe Castle.

---

[1] *astabat*] stabat, W. This clause is introduced by the compiler.

[2] *insedatis*] non sedatis, W.

[3] This sentence is introduced by the compiler, as also the words *imbecillem* and *truculenter* above.

[4] The placing this under the present year seems to be due to a confusion between the bishops of Crediton and Wilton. See Flor. Wig., p. 579, n. [3] (MS. A.); Malmesb. Gest. Pontif. ii. 83, 94, pp. 181, 200. It has been given above under 952. See p. 458.

A.D. 978. Murder of Edward II. at Corfe castle.

quadam, quæ Corvesgate dicitur, habitarent, concito equitatu illuc pertendit, nihil sinistrum propter innocentiam suspicans, sed aliorum corda ex sui pectoris moderamine ponderabat. At noverca ejus, blandis cum sermonibus venientem alliciens, sibi fecit intendere, et post oscula, porrecto poculo, regem illud avide haurientem per lictoris manus sica[1] transfodit; rex vero, cum se lethaliter vulneratum cognovit, equum calcaribus urgere cœpit, ut rediret ad suos, exundante jugiter cruore, unde suæ mortis indicia se quærentibus ministris dedit. Tunc Alfdritha, mulier illa nequissima, ejusque filius Ethelredus corpus sancti regis et martyris sine honore apud Warham sepeliri jusserunt, publicam lætitiam agentes et festivam, ac si cum corpore pariter et memoriam sepelissent; invidebant enim mortuo ecclesiasticam concedere sepulturam, cui viventi decus regium auferebant. Sed affuit divinæ miserationis consensus, qui innocenter cæsum miraculorum gloria sublimavit; nam adeo cælestia ibidem visa sunt delapsa fuisse luminaria, ut etiam cum ipsis luminum radiis claudis restituerentur gressus, cœcis[2] visus, loquela mutis, et cujuscumque infirmitatis livore detenti optatæ sanitatis præmia consequuntur. Fit concursus populorum ad martyris sepulturam totius regni, et inter alios ejus interfectrix iter illuc arripuit; cumque equum ascensum cum stimulis urgeret, qui antea ventis promptius auras ipsas præcurreret et dominam ardenter et quasi effrænus portare assuesceret, tunc Dei nutu stabat immobilis, præcipue cum ministri, hinc verberibus, illinc clamoribus, equum undique stimulis excitarent; inanis labor assumitur, dum, equo mutato, casus idem subsequitur. Tunc Alfritha, viso Dei miraculo, dire pœnituit, adeo ut multis annis carnem suam in deliciis nutritam apud Warewellam cilicio domaret, solo prostrata somnum caperet, et cruciatus, quoscumque potuit, corpori applicaret. Elferius quoque, ille de quo supra meminimus, quod monachorum monasteria destruxisset, de culpa anxie pœnitens, sacro regis corpore de loco ignobili transferens,[3] apud Septoniam digno honore locavit; sed nec sic dignam ultionem effugiens, post annum corpus ejus totum vermibus dicitur esse consumptum. Splendidum quoque beatissimi regis martyrium clare rutilat per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Flor. Wig. p. 579 n. Malmesb. Gest. Reg. ii. 162, p. 259.

p. 151. His burial at Warham.

Miracles at the tomb.

Penitence of Ælfthryth.

Subsequent burial of Edward by Ælfhere at Shaftesbury.

---

[1] In the margin is "Sica, id est, "Gisarme, unde sicarius, ut Hero- "des." This is introduced into the text in C. D.

[2] *cœcis*] cesis, A.

[3] *transferens*] Sic, the compiler altering Malmesbury's *levato*, and misled by *pœnitens* above. O. has *sacrum regis corpus*.

De coronatione regis Ethelredi. A.D. 979.

Flor. Wig. p. 579 B. Anno Domini DCCCCLXXIX. Ethelredus, frater Sancti Eadwardi regis et martyris et Alfdrithæ filius, juvenis egregius, decorus aspectu, pulcher in vultu, procerus corporis statu, a sanctis præsulibus Dunstano Cantuariensi et Oswaldo Eboracensi et decem episcopis, die Dominica, octavo kalendas Maii, in Kingestona regni diadema suscepit; in qua coronatione prædixit ei beatus Dunstanus, spiritu prophetiæ plenus, ea quæ de ipso ventura erant, et quod multas tribulationes esset in regno passurus, his verbis; "Quoniam aspirasti ad regnum per mortem fratris tui quem occidit mater tua, propterea "audi verbum Dei; hæc dicit Dominus, Non deficiet gladius "de domo tua, sæviens in te omnibus diebus vitæ tuæ, interficiens de semine tuo, quousque regnum tuum transferatur "in regnum alienum, cujus ritum et linguam gens cui præsides non novit; nec expiabitur nisi longa vindicta peccatum tuum, et peccatum matris tuæ, et peccatum virorum "illorum qui interfuere consilio ejus nequam." Post hanc beati Dunstani viri Dei prophetiam, nubes per totam Angliam nunc sanguinea, nunc ignea, visa est; dehinc in radios diversos et varios mutata colores circa auroram disparuit. Eodem anno dux Merciorum Elferius cum multitudine populi Warham, ut supradictum est, venit, [et][1] corpus pretiosi regis et martyris Eadwardi de tumulo levari fecit; quod, cum esset nudatum, sanum et incolume ab omni vulneris contagione repertum est, lotumque deinde ac novis vestibus indutum apud Septoniam est honorifice tumulatum.

Coronation of Æthelred II.

Osbern, Vita S. Dunstani, c. 37, coll. 446, 447 (Migne, vol. cxxxvii.)

Prophecy of S. Dunstan concerning him.

Flor. Wig. p. 579 B.

Aurora borealis.

Burial of king Edward at Shaftesbury.

De Danica persecutione.

Id. p. 579 C. Anno Domini DCCCCLXXX. Suthantonia a piratis depopulata, cives ejus fere omnes vel occisi vel captivi sunt abducti; indeque recedentes Tanet insulam devastant, et post urbem Legionum graviter infestant.

The Danes at Southampton, Thanet, and Chester.

De nativitate Eadmundi Ireneside.

Flor. Wig. App., p. 642 B. Id. p. 579 D. Anno Domini DCCCCLXXXI. Rex Ethelredus, cujusdam ducis filiam[2] accipiens uxorem, genuit ex ea filium, quem vocavit Eadmundum. Quo utique anno monasterium beati Petroci in Cornubia a Danicis devastatur piratis, qui etiam in Devonia, tunc et Cornubia, frequentes agebant rapinas.

Birth of Edmund Ironside.

Padstow attacked by the Danes.

---

[1] *et* is also omitted in W.

[2] Ælflæd, daughter of Agilberht, according to Florence (who calls her Ælfgiva), or of Thored, as stated by Aelred of Rievaulx. See Malmesb. G. R., ii. 179, p. 298, and Hardy's note.

A.D. 982.

De Danorum persecutione.

Portland laid waste by the Danes.

Anno Domini DCCCCLXXXII. Tres piratarum naves in provincia Dorsetensium applicantes, Portlandiam totam vastaverunt, et[1] ad naves refugerunt.

Flor. Wig. p. 579 D.

De concupiscentia regis Ethelredi.

Rochester besieged by Æthelred,

Malmesb. Gesta Regum, i. 165, p. 262.

Anno Domini DCCCCLXXXIII. Surrexit[2] inter regem Ethelredum et Rofensem episcopum[3] contentio, sed qua de causa habetur incertum; quocirca rex contra Rofensium civitatem obsidionem componens, eam debellare disposuit; mandavit regi beatus Dunstanus ut desisteret ab inceptis, ne Sanctum Andream, illius civitatis patronum, irritaret;[4] sed nec propter beati viri admonitionem rex discedere voluit, priusquam ab episcopo centum libras accepit. Miratus Sanctus Dunstanus regis cupiditatem, hæc[5] per suos verba regi nuntiavit, "Quo-"niam prætulisti argentum Deo, pecuniam Apostolo, cupidi-"tatem mihi, velociter venient super te mala, quæ locutus "est Dominus; sed hæc, me vivente, non fient." Jam vero post beati viri obitum, ut ipse prædixerat, Danis omnes portus regni infestantibus, dum nesciretur ubi eis occurrere deberet, decretum est a viris prudentibus, [ut][6] vincerentur argento qui non poterant ferro. Itaque decem milia librarum soluta Danorum avaritiam expleverunt, ut beati Dunstani vaticinium impleretur.

who is bought off by the bishop (Ælfstan). Prophecy of S. Dunstan.

Invasion of the Danes,

who are bought off.

Sanctus Ethelwoldus,[7] Wintoniensis episcopus, migravit ad Christum.

Popes John XIV. and XV. Otho III. emperor. Bishops of Winchester.

Anno Domini DCCCCLXXXIV. Johannes sedit in cathedra Romana mensibus novem; cui succedens alius Johannes sedit novem annis. Quo etiam anno Otho tertius Romanum adeptus imperium annis decem et novem imperavit. Eodem anno Sanctus Ethelwoldus,[8] Wintoniensis præsul,[9] migravit ad Dominum, cui Elfegus, abbas Bathoniensis, vir litteratus et moribus ornatus,[10] successit.

Vit. Pontif.

Marian. Scot.

Flor. Wig. p. 580 A.

---

[1] *et . . . refugerunt*] Added by the compiler.

[2] *Surrexit*] Surrexerunt, W., as one of the MSS. of Malmesbury; Surrex, A.

[3] Ælfstan.

[4] *irritaret*] recitaret, A., altered in a modern hand to *provocaret*.

[5] *hæc*] hoc, A.

[6] *ut* is also wanting in O. W. It is inserted in A. by a later hand.

[7] *Ethelwoldus*] Oswaldus, A. W.

[8] *Ethelwoldus*] Oswaldus, W.

[9] *præsul*] episcopus, W.

[10] *vir . . ornatus*] Introduced by the compiler.

Flor. Wig. App., p. 621 B. Id. p. 580 B.

Anno Domini DCCCCLXXXV. Defuncto[1] Kinewoldo, Wellensi episcopo, Sigarus abbas reverendus successit; quo etiam anno dux Merciorum Alfricus, Alferi ducis filius, a regno expellitur.

A.D. 985. p. 153. Bishops of Wells. Ælfric of Mercia banished.

De tributo Danis soluto.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 165, pp. 263, 264.

Anno Domini DCCCCLXXXVI. Rex Anglorum Ethelredus, qui, prohibente Sancto Dunstano, centum libras ab episcopo Rofensi extorserat, pro pace brevissima pensionem sedecim milium librarum persolvere compulsus est.

Payment made by Æthelred to the Danes.

De afflictione gentis Anglorum.

Flor. Wig. p. 580 B.

Anno Domini DCCCCLXXXVII. Duæ pestes Anglorum gentem, febres hominum et mortalitas animalium, afflixerunt, et clade pervalida tam populum afficiendo quam jumenta consumendo, per omnes fines regni graviter contriverunt.

Pestilence and murrain in England.

De morte Sancti Dunstani, Cantuariensis archiepiscopi.

Id. p. 580 C.

Anno Domini DCCCCLXXXVIII. Beatissimus confessor Domini et archipræsul, Dunstanus, laudabilis vitæ cursum felici exitu terminavit quartodecimo kalendas Junii;[2] cujus miraculorum gloria in utero matris suæ exordium habuisse legitur.[3] Denique sanctitatis ejus futuræ [præsagus idem qui] rerum auctor Deus, jocundo prodigio [nativitatem ejus] præveniens, matri Dunstanum in utero gestanti filii nondum nati, quid esset futurus, ostendit; nam in die Purificationis beatæ Virginis Mariæ, dum esset in ecclesia, præsente tumultu civitatis cum candelis accensis, presbytero ad officium altaris solemniter sacris ornamentis adornato, omnium repente luminaria seu casus sive Dei nutus exstinxit; omnibus igitur stupefactis, matris Dunstani cereus subito lumen accepit, cæterisque lumine communicato hilaritatem restituit. Ejus processu temporis cithara paxillo suspensa sine humano tactu,[4] "Gaudent in cælis," antiphonæ melodiam suaviter resonabat. Ille[5] quoque quascunque diaboli fraudes divino

Death of S. Dunstan.

Malmesb. Gest. Pont. i. 19, p. 28.

His sanctity evidenced before his birth.

Id. p. 29.

[1] Florence and the A.-S. Chron. give the death of bishop Kyneward or Cyneweard under the year 975. Sigar was abbat of Glastonbury. Malmesb. De Antiq. Glaston. eccles. pp. 325, 328 (Gale).

[2] *Junii*] Julii, A. O. The next sentence, *cujus . . . legitur*, is introduced by the compiler.

[3] *legitur*] leguntur, A. O. W.

[4] *tactu*] tacta, A.

[5] There is a somewhat similar legend in Osbern's life, c. 14, col. 424.

A.D. 988. spiritu prævidens, diabolum in specie pulcherrimæ mulieris ad se venientem et in spiritu fornicationis illum temptare volentem, ignitis forcipibus per nasum arripuit, et illum[1] tamdiu tenuit, donec in diversas et terribiles valde transmutatus formas, quod diabolus esset, evidenter ostendit; qui tandem dimissus aerem corrumpendo turbavit, quod assistentibus fœda vestigia discedens reliquit. Defuncto igitur beatissimo patre Dunstano, successit ei Ethelgarus, qui primus in Novo monasterio abbas a beato Ethelwoldo Wintoniæ creatus, postea apud Seleseium pontificatus honorem suscepit, cui ad Selesiensem ecclesiam Ordbrithus successit.

Legend of the appearance of the devil to him.

Cf. Malmesb. Gest. Pont. i. 19, p. 29.

Æthelgar archbishop of Canterbury.

Flor. Wig. MS. A., p. 580[3].

Ethelgaro archiepiscopo successit Alfricus.

Anno Domini DCCCCLXXXIX. Defuncto Ethelgaro, Cantuariensi archiepiscopo, successit ei Alfricus, qui prius[2] abbas Abbendoniensis erat; de quo quod dicunt quidam,[3] ipsum apud Cantuariam proturbatis clericis monachos posuisse, verisimile non videtur; constat enim monachos in ecclesia Sancti Salvatoris fuisse a tempore Laurentii archiepiscopi, qui primus beato Augustino successit.

Ælfric archbishop of Canterbury.

Malmesb. Gest. Pont. i. 20, p. 32.

Mildredo successit Aldhanus.

Anno Domini DCCCCXC. Mildredo,[4] Lindisfarnensi antistite, ex hac luce subtracto, Aldhunus ei successit. Per idem tempus Alfrico, Dorobernensi archiepiscopo, Siricius successit, qui Wiltoniensis præsul antea erat.

Bishops of Lindisfarne. Siric archbishop of Canterbury.

Flor. Wig. p. 580 c. Id. MS. A., p. 580[4].

Eodem tempore suborta est discordia [inter] regem Anglorum Ethelredum et Ricardum ducem Normannorum, hac de causa; habuit rex Ethelredus Emmam, filiam prædicti ducis, sibi matrimonio copulatam, quæ regi duos filios Elfredum genuerat et Eadwardum. Huic uxori suæ rex adeo protervus erat, ut vix eam in cubiculo admittere dignaretur; illa autem alti sanguinis progenie ducens originem in maritum tumebat, famamque[5] viri sui apud patrem suum non mediocriter denigrabat; unde idem dux quoscumque homines, clericos sive laicos, de regno Anglorum, qui per terram suam transitum faciebant, capiens, quosdam interfecit et nonnullos sub carce-

De discordia orta inter regem Ethelredum et Ricardum ducem Normannorum.

Malmesb. Gest. Regum, ii. 165, 166, pp. 268, 269.

(Not in Malmesb.)

---

[1] *et illum*] om. O. W. This is much fuller than Malmesbury's account of the legend.

[2] *prius*] primus, A. The compiler has followed Malmesbury's error in placing Ælfric here, though he gives Siric under the following year.

[3] *quidam*] *i.e.* Flor. Wig. (MS. A. p. 580[4]), of Siric, from the A.-S. Chron.

[4] *Mildredo*] An error for *Alfsio*, which Flor. has.

[5] *famamque . . deputavit*] Introduced by the compiler.

Malmesb. Gest. Regum, ii. 165, p. 269. rali custodia deputavit. Hoc quoque discidium cum a Papa Johanne fuisset compertum, misit in Angliam Leonem, Treverensem episcopum, qui pacem firmam inter eos reformavit, et potentes jam dictos ad unitatem reduxit. A.D. 990. Interference of Pope John XVI.

De tributo Danis soluto.

Flor. Wig. p. 580 D. Anno Domini DCCCCXCI. Dani Gipeswicum deprædantes, ducem Orientalium Saxonum Brithonum apud Meldonam interemerunt; quo audito, datum est[1] eis tributum decem milium librarum per consilium Siricii, Dorobernensis archiepiscopi, et aliorum nobilium regni, ut a crebris rapinis, cremationibus, et hominum cædibus, quæ circa maritima agebant, cessarent. The Danes at Ipswich, and slay Byrhtnoth at Maldon. Tribute paid to them.

Sanctus Oswaldus archiepiscopus obiit.

Id. p. 580 E. Anno Domini DCCCCXCII. Sanctus Oswaldus, Eboracensis archiepiscopus, pridie kalendas Martii ex hac vita transiens, regni cælestis gaudia conscendit, et Wigorniæ in ecclesia beatæ Virginis Mariæ, quam ipse fundaverat, sepultus, Medmeshamensem abbatem, Aldulfum, habuit successorem. Eodem anno, ex præcepto regis Ethelredi, naves multæ militibus electis munitæ, Alfricum, Theodredum, Elstanum[2] et Esewinum duces illis præficiens, præcepit ut irruptionibus resistere laborarent; verum dux Alfricus nuntium ad hostes mittens, rogavit ut ab insidiis sibi paratis præcaverent; sed cum tandem inter partes adversas navale prælium debuit committi, ipse dux proditor Alfricus clam omnibus Danicam profugit ad classem; sed, instante necessitate, fœdam cum eis iniit fugam. Quos fugientes regis satellites insecuti, unam navem ex Danica classe ceperunt et, omni in ea multitudine cæsa, spoliaverunt; sed aliis Danorum piratis fugientibus naves Londonienses occurrerunt et, commisso cum eis prælio, multa Danorum milia peremerunt. Insuper etiam Alfrici ducis navem cum militibus et armis, ipso vix elapso, ceperunt. Eodemque anno obiit felicis recordationis Ethelwinus comes, fundator cœnobii Rameseiensis.

Death of S. Oswald, archbishop of York. Ælfric. Thored. Bishops Ælfstan and Æscwig set over the fleet. Treason of Ælfric. Defeat of the Danes. Death of Æthelwine founder of Ramsey. Flor. Wig. pp. 581 A, 580 D.

De Danorum persecutione.

Id. p. 581 C. Anno Domini DCCCCXCIII. Prædictus paganorum acervus Baanburgum fregit et spoliavit, Northanhumbriam et Lindesiam Ravages of the Danes.

[1] *est*] om. W. It is inserted by Par. in A.

[2] So the Chronicles and Flor., except one MS., which has *Ælfgarum*. Flor. adds *Wiltuniensem*. Ælfstan was bishop of London; Ælfric, bishop of Wilton (*i.e.*, Ramsbury); Æscwig was bishop of Dorchester.

A.D. 993. devastavit; contra quos cum provinciales prælium essent commissuri, duces exercitus Frane et Frithegistus, similiter et Godwinus, quia ex Danica progenie nati fuerunt, suis insidias parantes, auctores fugæ primitus exstiterunt. Hoc quoque anno, jussu regis Ethelredi, Algarus, prædicti Alfrici proditoris filius, luminibus est privatus. Flor. Wig. p. 581 c.

Ælfgar, son of Ælfric, blinded.

De gravi tributo Danis soluto.

Invasion of Sweyn and Olaf. p. 154.

Anno Domini DCCCCXCIV. Suanus rex Danorum et Anlafus rex Norwegensium, in die Nativitatis beatæ Mariæ, cum cogonibus[1] nonaginta quatuor Londonias advehuntur; quam mox acriter invadentes, eam subjugare disponunt; sed a civibus cum magno suorum detrimento repulsi, ad Essexiæ, Cantiæ, Suth-Saxoniæ, et Suthamtoniæ provincias furorem suum convertentes, eas spoliaverunt, et cæsis populis graviter contriverunt. Tunc rex Ethelredus, consilio suorum, dedit eis pensionem de tota Anglia collectam sedecim milium[2] librarum, ut a rapinis et cædibus hominum innocentum cessarent;[3] tunc rex Ethelredus Elfegum, Wintoniensem episcopum, et ducem Ethelwardum ad regem Anlafum destinavit, quem ad villam regiam,[4] ubi rex Ethelredus tunc erat, pacifice perducentes, et[5] ad ejus petitionem sacro fonte intinguentes, ab episcopo confirmari fecerunt; quem rex in filium adoptionis suscipiens, regiis cum[6] muneribus honoravit, et deinde æstate superveniente ad suam patriam pacifice remeavit. Id. p. 581 D.

They are bought off by Æthelred.

Confirmation of Olaf.

Corpus sancti pontificis Cuthberti in Dunelmum est translatum.

Translation of S. Cuthbert from Chester-le-Street to Durham.

Anno Domini DCCCCXCV. Corpus Sancti Cuthberti pontificis, sicut oraculo cælesti fuerat præostensum, in Dunelmum translatum est, ubi et sedes episcopalis est deinceps constituta; tempore enim, quo Lindisfarnensis ecclesia ab[7] Inguar et Hubba devastata est, Eardulfus, tunc illius ecclesiæ antistes, cum rebus quæ in ecclesia erant, corpus etiam beati Cuthberti incorruptum tollens, per aliquot annos in sedibus vagabatur incertis, donec in loco, qui Cunegecester dicitur, episcopalis fuerat cathedra collocata. Acta autem sunt hæc tempore magni regis Alfredi, ut[8] superius est stilo exaratum. Id. p. 582 E.

---

1 *cogonibus*] coronibus, A.; Flor. has *trieribus*.

2 *milium*] om. O. W.

3 *cessarent*] cessaret, W. A.

4 Andover.

5 *et . . . intinguentes*] Introduced by the compiler.

6 *cum*] eum, O. W.

7 *ab*] sub, W.

8 *ut . . . exaratum*] Added by the compiler.

Ricardus dux Normannorum obiit. A.D. 996.

Vit. Pontif. Cf. William of Jumièges, iv. 20, coll. 823, 824.

Anno Domini DCCCCXCVI. Gregorius sedit in cathedra Romana annis duobus. Eodem anno dux Normannorum Ricardus [diem clausit supremum, quo apud Fiscannum sepulto, successit filius ejus Ricardus], qui secundus dicebatur.

Pope Gregory V. Death of Richard I. of Normandy.

De misera depopulatione Danorum.

Flor. Wig. MS. A., p. 582 [2]. Id. p. 582 c, D.

Anno Domini DCCCCXCVII. Defuncto Sigaro, Wellensi pontifice,[1] Alfwinus successit. Eodem anno septentrionalis Wallia, Dorsetensis, Cornubiensis, Devoniensis provinciæ, nullo obstante, a Danis igne et ferro cum cædibus hominum et rapinis desolatæ sunt, et cœnobium, quod Tavistoch dicitur, est ignibus devoratum.

Bishops of Wells. Devastations of the Danes. Tavistock abbey burnt.

De Gereberto apostata.

Vit. Pontif.

Anno Domini DCCCCXCVIII. Johannes sedit in cathedra Romana mensibus decem. Eodem anno successit ei Silvester, qui et Gerebertus, annis tribus et mense uno. Iste Gerebertus ex Gallia natus apud Floriacum a puero monachus adolevit, qui vel tædio seu cupidine ductus, de nocte fugiens ad Hispaniam, ut astrologiam disceret, convolavit;[2] quo cum pervenisset, junxit se Gerebertus cuidam illius artis perito, qui libros ei astronomicos præbuit ad scribendum. Erat autem inter cæteros codex unus totius artis conscius, quem nullo modo elicere poterat de manibus magistri; ardebat e contra Gerebertus in concupiscentia libri, unde ad preces conversus, ubi nihil profecit, donaria magna offert et plurima pollicetur; sed omnibus a magistro promissionibus contemptis, Gerebertus nocturnas parat insidias, ut saltem furto codicem surripiat. Itaque magistrum, connivente[3] etiam filia ejus quam[4] amabat Gerebertus, patrem vino inebriatum lecto componit, volumenque sub cervicali stertentis positum Gerebertus abripuit et fugit. Magister somno excussus,[5] indicio stellarum, qua erat arte peritus, insequitur fugientem; Gerebertus quoque ex stellarum inspectione magistrum se insequentem comperiens, sub ponte ligneo, qui prope erat, se abscondit pendulus et pontem amplectens ut nec aquam tangeret neque terram; ita quærentis aviditate frustrata, magister domum revertitur confusus. Tunc Gerebertus iter expediens venit ad mare, ubi, per incantationes

Malmesb. Gesta Regum, ii. 167, p. 271. Id. p. 273.

Pope John XVII. Gerbert, afterwards Pope Silvester II. He carries off a book on astrology from his master.

[1] *pontifice*] episcopo, W., as Florence.
[2] *convolavit*] convaluit, W.
[3] *connivente*] convivantem, A.W.
[4] *quam*] quem, A.
[5] *excussus*] Altered to *excussu* in A.

A.D. 998. diabolo advocato, homagium ei fecit, ut se a magistro insequente tutum ultra pelagum transportaret, quod factum est; igitur Gerebertus Galliam repatrians publicas ingressus est scholas, ubi multos prædicandæ scientiæ habuit discipulos. Malmesb. Gest. Reg. ii. 167, p. 274.

His speaking statue. Fertur de hoc Gereberto, quod fuderit sibi statuæ caput, certa inspectione siderum, cum omnes videlicet planetæ exordia cursus sui meditarentur, et hoc caput non nisi interrogatum loqueretur, sed verum vel negative vel affirmative pronuntiaret; ut verbi gratia, cum diceret Gerebertus, "Ero apostolicus?" responderet statua, "Etiam;" "Moriar antequam missam "cantem in Jerusalem?" "Non." Hoc illum ambiguo deceptum ferunt, ut nihil ante mortem cogitaret pœnitentiæ, qui confidebat de longo tempore vitæ, nec prævidit, quod est Romæ ecclesia "Jerusalem" vocata, ubi cantat[1] missam Papa, Id. ii. 168, p. 275. Id. ii. 172, p. 283.

His death. cum prætitulatur statio ad Jerusalem; ubi cum missam cantasset Gerebertus, lecto statim infirmatus decubuit, et statua consulta deceptionem suam et mortem cognovit. Advocatis igitur cardinalibus sua diu facinora deploravit, quibus inopinato stupore perculsis nec quicquam loqui valentibus, ille præ dolore ratione hebetata minutatim se dilaniari et membratim foras proici jussit; "Habeat," inquit, "membrorum officium, "qui eorum quæsivit homagium, nam animus meus nunquam "illud maleficium, immo sacrilegium, adamavit."

De thesauro Octaviani.

Legend of a brazen statue and a treasure at Rome. In diebus hujus Gereberti fuit prope Romam in campo Martio statua quædam ænea, cujus[2] dextra manus digitum habens extentum, quem indicem dicimus, et scriptum in capite, "Hic percute." Hoc illius temporis homines ita intelligendum putaverunt, quod in statua thesaurum invenirent, multis eam innocentem securium ictibus inaniter laniabant; sed illorum Gerebertus errorem aliter exponens, in meridie sole in centro existente, notavit quonam[3] se umbra extenderet, et ibi palum fixit. Mox nocte superveniente, solo cubiculario laternam portante comitatus, eo contendit; ibi terram solitis incantationibus aperiens, latum ingredientibus introitum patefecit; conspexerunt ingens palatium aureos habens parietes, aurea lacunaria,[4] aurea universa; vident milites aureos aureis tesseris Id. ii. 169, p. 277.

p. 155. quasi animum oblectantes, regem quoque conspicantur metallicum cum regina discumbentem, apposita fercula, ministros astantes, pateras multi ponderis et pretii, ubi naturam vincebat

[1] *cantat*] cantant, W.

[2] *cujus dextra manus*] So altered by the compiler from *dextræ manus*, and no verb added at the end.

[3] *quonam*] quo, W.

[4] Par. has *vel laquearia* in the margin.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 169, p. 277.

opus; in interiori parte domus, lapis carbunculus tenebras noctis fugavit; in contrario angulo stabat puer arcum tenens extento nervo et intenta sagitta, ita quod in omnibus nostrum temptantibus intuitum[1] nihil erat quod impune posset tangi, etsi posset videri; continuo enim ut quis manum ad contingendum aptaret, videbantur omnes imagines illæ prosilire et impetum facere in præsumptorem. Quo timore pressus Gerebertus, a rebus abstinuit concupitis; sed cubicularius cultellum artificiose nimis operatum, quod mensæ vidit superpositum, arripiens, arbitratus in tanta copia parvum latrocinium posse latere; verum mox omnibus imaginibus cum fremitu exsurgentibus, puer emissa sagitta in carbunculum tenebras induxit, et nisi ille monitu domini sui cultellum reicere accelerasset, graves ambo pœnas pertulissent. Sic, non satiata Gereberti cupidine, reversi sunt confusi, gressus eorum laterna dirigente.

A.D. 998. Legend of a brazen statue and a treasure.

De Cantiæ depopulatione.

Flor. Wig. p. 582 D.

Anno Domini DCCCCXCIX. Paganorum exercitus nefandus Cantiæ occidentalem plagam ferme totam demoliti sunt, unde [ad] Rofensium urbem devecti, eam obsidione vallaverunt; contra quos Cantuarienses destinati asperum cum eis conflictum inierunt; sed, hinc inde multis interfectis, Dani tandem victoriam reportarunt; contra quos rex Ethelredus exercitum dirigens, parum vel nihil profecit.

Siege of Rochester by the Danes.

Rex Ethelredus[2] Moniæ insulam subjugavit.

Id. p. 583 A.

Anno Domini M. Classis Danorum præfata Normanniam hostiliter petivit; quo audito, Ethelredus rex Anglorum interim Moniæ insulam sibi potenter subjugavit.

The Danes attack Normandy. Conquest of Man by Æthelred.

De persecutione Danica, et inventione Sancti Ivonis.

Id.

Anno Domini MI. Memoratus paganorum exercitus, de Normannia rediens, Exoniensem[3] urbem obsedit, sed, civibus viriliter resistentibus, recesserunt; contra quos Devonienses, Sumersetenses, Dorsetenses congregati, in loco qui Penho dicitur, certamen cum hostibus commiserunt, ubi Dani, multa ex Anglis illata strage, victoriam habuerunt; inde pagani ad

The Danes besiege Exeter. Battle of Penhow.

---

1 *nostrum temptantibus intuitum*] cum oculos spectantium ars pretiosa raptaret, Malmesbury.

2 *Rex Ethelredus*] Rex Alfredus, W.; De Cantie fredus, A., repeated from the previous heading.

3 *Exoniensem*] Oxoniensem, A.

A.D. 1001. The Danes in the Isle of Wight. The body of S. Ives found. Wectam insulam cursum dirigentes, illam totam cum vicinis provinciis, nullo obsistente, rebus omnibus spoliarunt. Eodem anno inventum est corpus Sancti Yvonis, episcopi et confessoris, octavo[1] kalendas Maii. Flor. Wig. p. 583 B.

Rex Ethelredus Danis tributum dedit.

The Danes bought off. Translation of S. Oswald. Death of archbishop Aldulf. Anno Domini MII. Rex Ethelredus, consilio primatum suorum, Danis pro bono pacis tributum viginti quatuor milium librarum solvit. Eodem anno Adulfus, Eboracensis archiepiscopus, Sancti Oswaldi archipræsulis reliquias de sepulchro levavit, et decimo septimo kalendas Maii in theca, quam paraverat, honorifice collocavit. Nec multo post idem archiepiscopus, ex hac luce translatus, Wlstanum, Wigorniensem antistitem, habuit successorem; Wlstano ad Wigorniensem ecclesiam successit Leofsius. Id. p. 583 C. Malmesb. G. Pont. iii. 115, p. 250.

Discovery of the body of S. Ives at Ramsey. Eodemque anno inventus est non procul a cœnobio Rameseiæ Sanctus Yvo, cujus inventionem cum non reverenter acceptasset abbas[2] Rameseiæ, graviter punitus est.

Descriptio Eadrici proditoris.

Eadric earl of Mercia. Anno Domini MIII. Rex Anglorum Ethelredus ducatum Merciorum Eadrico cuidam proditori, cognomento Streonæ,[3] dedit, cui non nobilitas sed opes regis gratiam emerunt; erat autem iniquus ille fæx hominum, dedecus Anglorum, bilinguis, versutus, secreti disseminator, dissimulare doctus, fingere paratus; sæpe ad hostes missus ut pacis mediator, pugnam accendit; sed de his omnibus infra dicetur. Malmesb. Gest. Regum, ii. 165, p. 267.

Foundation of Burton abbey. Hoc etiam anno Wilfricus, vir magnæ sanctitatis et auctoritatis, sibi providens futura perpendendo, nobile cœnobium de Burtuna super fluvium de Trentam fundasse perhibetur et multis possessionibus ampliasse.

Dani sine contradictione prædas agunt.

Pope John XVIII. Anno Domini MIV. Johannes sedit in cathedra Romana annis quinque. Vit. Pontif.

---

[1] *octav. kal. Maii*] Introduced by the compiler from the Historia Ramesiensis, cap. lxviii., p. 431 (Gale).

[2] *i.e.*, Eadwith, afterwards bishop of Dorchester.

[3] *cognomento Streonæ*] Introduced from Flor. Wig. p. 584 D.

Hen. Hunt. vi. p. 752 B. Quo utique anno Dani exarserunt crudelitate inaudita, Angliam totam sicut locustæ cooperientes, omnia spoliantes, homines neci tradentes, nec fuit inventus quisquam qui hostibus obviaret. A.D. 1004. Ravages of the Danes.

Fames Angliam invasit.

Id. p. 752 C. Marian. Scot. Anno Domini MV. Tanta famis miseria Angliam invasit, quantam nullus hominum eam meminit invasisse. Eodem [anno] Henricus Romanum adeptus imperium imperavit annis viginti duobus. Famine in England. Henry II. emperor.

Nota proditionem in convivio.[1]

Flor. Wig. p. 584 D. Anno Domini MVI. Defuncto Siricio[2] Cantuariensi archiepiscopo, Alfegus, Wintoniensis episcopus, successit, et[3] Elfego Elsius. Eodem anno dux perfidus Eadricus cognomento Stren[4] ducem nobilem Ethelstanum apud Scrobesberi ad magnum, quod paraverat, convivium invitavit, ad quod cum invitatus venisset, quarta convivii die ipsum in silvam venatum duxit, ubi, cunctis circa venationem occupatis, quidam carnifex, nomine Godwinus, cognomento Porthunte,[4] quem Eadricus ante donariis corruperat, ex insidiis subito prosiliens, ducem Ethelstanum nefarie nimis peremit. In cujus rei ultionem, duo filii ejus, jussu regis Ethelredi, excœcati sunt. Ælfheah archbishop of Canterbury. Treachery of Eadric.

Rex Ethelredus pecunia pacem obtinuit.

Hen. Hunt. vi. p. 752 D. Anno Domini MVII. Swanus, rex Danorum, vir potens et crudelis, cum magna classe venit in Angliam, quem ubique comitabantur prædatio, combustio, et occisio; infrenduit Anglia tota, velut arundinetum Zephyro vibrante collisum, unde[5] rex Ethelredus confusione magna constrictus,[6] pecunia pacem ad tempus, quam armis non potuit, adquisivit. Ravages of Swegen through the country. Money paid him by Æthelred.

---

[1] This is the title in W. The scribe of A. has carelessly repeated that belonging to the next year.

[2] *Siricio*] This error seems introduced from Malmesbury, Gest. Pontif. i. 20, p. 32, as Florence, following the Chronicle, has correctly *Alfricus*. See Mr. Hamilton's note on Malmesbury, p. 32.

[3] *et . . . Elsius*] From Malmesb. Gest. Pont. ii. 75, p. 162, the compiler confusing this Elfegus with the earlier bishop of that name. Florence has *Kenulfus* correctly.

[4] Both these additions have been introduced by Paris from Florence.

[5] This sentence is the compiler's own, though the material is in Huntingdon and Florence.

[6] *constrictus*] consternatus, W.

A.D. 1008.

Ut rex Ethelredus naves fecerit fabricari.

Tribute of ships through the country.

Anno Domini MVIII. Rex Anglorum Ethelredus per totam Angliam jussit parari ex trecentis et decem hidis navem unam, et ex hidis octo galeam unam et loricam. Eodem tempore frater perfidi ducis Eadrici cognomento Stren,[1] Brithricus, homo lubricus et superbus, Wlnothum regis ministrum injuste accusavit, qui, ne caperetur, fugam[2] iniit, et, viginti navibus adquisitis, piraticam vitam egit regemque[3] se insequentem multo tempore vexavit.

Hen. Hunt. vi. p. 753 A. Flor. Wig. p. 585 D.

Sergius papa creatur.

Pope Sergius IV. Bishops of Sherborne.

Anno Domini MIX. Sergius sedit in cathedra Romana annis duobus et mensibus novem. Eodem[4] anno defuncto Brithrico, Sireburnensi pontifice, Elmarus successit..

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 621 A.

De victoria proditione obtenta.

The Danes at Ipswich.

Anno Domini MX. Novus Danorum exercitus apud Gypeswicum veniens in die Dominicæ Ascensionis, prædis ibidem vacabat et rapinis. Congregati sunt contra eum ad pugnam dux Ethelstanus, sororius regis, Oswi et Eadwi et Wlferus consules, et multi cum eis bellatores; sed, Anglis fugam non meditantibus, Turketillus patre Danus fugam primus incepit; undo Dani victoriam adepti Est-Angliam et Grantebrege cum ipsis paludibus pervagantes, rapinis quæque sibi obvia et incendiis devastabant; deinde versus occidentem divertentes, provincias Huntendonensem, Bedefordensem, Bukingehamensem, Oxoniensem depopulatione misera contriverunt.

Their victory and subsequent ravages. p. 156.

Hen. Hunt, vi. p. 753 C. Flor. Wig. p. 586 D.

De passione Sancti Alfegi, archiepiscopi et martyris.

The Danes besiege Canterbury.

Anno Domini MXI. Cum jam dicti iniquitatis ministri præscriptam depopulationem complevissent, Cantuariam obsidione vallaverunt; vicesimo autem obsidionis die, per insidias Almari, ejusdem provinciæ archidiaconi, quem archiepiscopus Alfegus prius, ne morti traderetur, eripuerat, pars civitatis

Id. p. 587 B.

---

[1] This is introduced by Paris from Florence.

[2] *caperetur fugam*] fugam caperetur, A.

[3] *regemque . . . vexavit*] Introduced by the compiler.

[4] This is put down to the present year through a confusion with the bishops of Selsey, a change in whom is mentioned by Florence this year, MS. A. p. 586[3], the successor's name being *Almarus*.

Flor. Wig. p. 587 B. incenditur, deinde tota capitur, homines jugulantur, alii flammis devorantur, alii de muris præcipites dantur, plures per verenda suspensi deficiunt, parvuli a maternis uberibus avulsi aut lanceis in altum projecti excipiuntur, aut minute in frusta conciduntur, matronæ per plateas cruribus distractæ, demum ignibus injectæ, moriuntur. Inter hæc Alfegus civitatis archiepiscopus capitur, vincitur, trahitur, et variis suppliciis cruciatur; Almarus, abbas Sancti Augustini, abire permittitur. Godwinus, Rofensis episcopus, et Leofrona, Sanctæ Mildredæ abbatissa, cum monachis et utriusque sexus turba innumera capiuntur; exinde ecclesia Christi spoliata comburitur, grex monachorum, turba virorum et mulierum necnon parvulorum decimatur, novem trucidantur, vitæ decimus reservatur; quatuor monachis et viris octingentis decimatorum summa completur. Populo itaque cæso, urbe spoliata et tota concremata, archipræsul Alfegus vinctus extrahitur, impellitur, sauciatur, ad classem perducitur, in carcerem retruditur, et per menses septem ibi torquetur, ut[1] se ad redimendum lacessitus injuriis cogeretur; sed inter hæc omnia, in populum infidelem ira divinæ clementiæ ita desævit, ut ex eis ad duo milia per interaneorum dirissimos cruciatus prostraret; sed cum nec sic proditores nefandi ad pœnitentiam fuissent provocati, Danus Id. p. 587 E. quidam, Thrum nomine, cum videret sanctum archipræsulem tantis affligi tormentis et quasi mori non posse, impia pietate commotus, securim capiti ejus infixit, et ab archiepiscopo constanter Christum confitente[2] martyrem gloriosum efficiens, animam exultantem ad cælos transmisit. In loco quoque passionis, lignum aridum cruore ejus respersum, cum sub unius noctis termino reviruit et frondes cum foliis emisit, infideles, viso miraculo, perterriti sunt, et corpus sanctissimum certatim deosculantes Londoniis illud vehi permittunt, ubi et honestæ traditur sepulturæ. Deinde, decurso decem annorum spatio, idem corpus ab omni corruptionis labe immune levatum Cantuariæ defertur decentius collocandum, ubi usque in præsens tempus recens durat sanguis, et corporis integritas illibata.

A.D. 1011.

Capture of archbishop Ælfheah.

His martyrdom.

Osbern, Vita S. Elphegi, c. 14, col. 385. (Migne's Patrologia, cxlix.) Cf. Id. 15, col. 386.

Post hæc, invalescente per totam Angliam generali persecutionis rabie, perfidus dux Eadricus et omnes cujuscunque ordinis et dignitatis primates, ante Paschalem solemnitatem apud urbem Londoniarum congregati, tamdiu ibidem cum rege moram fecerunt, quousque Danis tributum quadraginta octo milium librarum eo pacto persolvissent;

Flor. Wig. p. 587 D.

Tribute paid to the Danes.

---

[1] *ut . . . cogeretur*] Introduced by the compiler.

[2] *confitente*] confitentem, A. O. W.

A.D. 1011. Treaty with the Danes. Departure of Swegen.

Ut[1] Dani omnes qui in regno erant pacificam haberent cum Anglis ubique cohabitationem, et essent utriusque populi quasi cor unum et anima una. Hac quoque conventione utrobique obsidibus confirmata et juramentis, rex Danorum Suanus reversus est in terram suam, et sic rabies persecutionis in Anglia aliquandiu respiravit.

De chorea quadam nefanda per inobedientiam facta.

Legend of dancers in a churchyard.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 174, p. 285.

Anno Domini MXII.[2] Cum in villa quadam Saxoniæ nomine Colevize,[3] in qua est ecclesia Sancti Magni martyris, cujus festum celebratur xiv. kal. Septembris, in vigilia Dominicæ Nativitatis parochia convenisset, ut obsequiis interesset divinis, presbyter, nomine Robertus, de more primam demum missam solemniter inchoavit; et ecce quindecim viri cum feminis tribus in cœmiterio choreas ducentes, et sæculares cantilenas perstrepentes, presbyterum adeo impediebant, ut ipse cantantium tumultus inter sacrosancta missarum solemnia altius resonaret. Denique cum a Roberto presbytero mandatum haberent ut tacerent, et ipsi silere contempsissent, imprecatus est presbyter, iratus dicens, "Placeat," inquit, "Deo et Sancto "Magno, ut ita cantantes permaneatis usque ad annum evo- "lutum." Quid ergo? Verba sacerdotis pondus adeo habuerunt, ut Johannes, ejusdem presbyteri filius, sororem suam nomine Merset cum aliis cantantem per brachium arripiens, ut eam abstraheret, cum recedere non potuit, brachium a corpore evulsit, sed inde gutta sanguinis non exivit; ipsa itaque per totum annum cum cæteris permansit, et choreas ducens cantavit; pluvia super illos non cecidit, non frigus, non calor, non fames, non sitis, nec lassitudo illos affecit; indumenta eorum vel calciamenta non sunt attrita, sed quasi vecordes jugiter cantaverunt; prius ad genua, ac demum usque ad femora, in terram dimersi fuerunt; fabrica quasi tecti domicilii aliquando erigebatur, nutu Dei, super eos ut pluvias arceret. Tandem, evoluto anno, Herebertus, Coloniensis archiepiscopus, a nodo, quo manus eorum ligabantur, eos absolvit, et ante altare Sancti Magni martyris reconciliavit. Filia presbyteri, cum aliis duobus, continuo spiritum exhalavit; cæteri tribus diebus et noctibus dormierunt; aliqui postea obierunt et miraculis claruerunt; quidam vero pœnam suam, membrorum

---

[1] This is peculiar to the compiler.

[2] Par. has in the margin, "Hoc "miraculum secundum alium historiographum contigit anno Christi "MXXI."

[3] The name of the village is not in Malmesbury.

suorum tremore, prodiderunt. Legant hoc illi qui per votum obedientiæ astringuntur, quantum sit vitium transgressio mandati superioris.[1] A.D. 1012.

Item aliud exemplum inobedientiæ.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 175, p. 286.

Story of an ill-favoured priest made archbishop of Cologne by the emperor.

Imperator Henricus,[2] Dominica, quæ[3] Quinquagesima dicitur, venatum pergens, ad oram silvæ cujusdam solus, dispersis sociis, devenit; juxta quam silvam ecclesiam contemplatus, eo contendit, militemque se esse mentiens, missam simpliciter a presbytero rogavit. Erat autem presbyter ille præclarus religione, sed adeo deformis corpore, ut monstrum potius quam homo videretur; quem cum imperator diligenter inspexisset, cœpit vehementer admirari quare Deus, a quo formosa cuncta procedunt, sineret conficere sua sacramenta hominem tam deformem; sed mox cum, missa inchoata, ad versum illum tractus perventum fuisset, quod a puero cantabatur, "Scitote quoniam Dominus ipse est Deus," sacerdos puerum increpans, quod negligenter cantaret, excelsa voce dixit, "Ipse fecit nos et non ipsi nos," quo dicto repercussus imperator et presbyterum prophetam esse existimans, illum, multum renitentem, in Coloniensem archiepiscopum sublimavit, qui susceptum archiepiscopatum religione simul et dignis sedem moribus exornavit. Nam in monasterio sanctimonialium urbis illius erat puella quædam, parentum studio potius quam propria devotione conversa, quæ gestu sæculari et alloquio dulci[4] multos[5] ad se amatores invitabat; quorum unus, quem opum congeries et alta progenies ad libidinem accenderant, puellam abductam loco justæ conjugis tenuit et amavit. Præteriit multum temporis, sed tandem res gesta Hereberto archiepiscopo nuntiatur;[6] sed cum de mandato [ejus] ovis ovili restituta fuisset, non multo post in absentia archiepiscopi de monasterio abripitur p. 157.

[1] *obedientiæ . . . superioris*] This is written by Paris over an erasure. W. has "ad obedientiam sunt con-" nexi, ut quantum sit inobedien-" tiæ cognoscant." O. has this with *malum* after *inobedientiæ*. The sentence is not in Malmesbury.

From this point to the year 1064, MSS. O. W., though taken from a common source, have many verbal differences from MS. A., besides omitting several passages entirely. An accurate collation (as a specimen) has been given to the end of the present year 1012; afterwards the more important variations only are given.

[2] The name of the emperor is not in Malmesbury.

[3] A. inserts *in*.

[4] *dulci*] *fallaci*, O. W.

[5] *multos*] *plurimos*, W.

[6] The name of the archbishop is not in Malmesbury.

A.D. 1012. Legend of an ill-favoured priest made archbishop of Cologne.

a juvene supradicto; tunc in illum excommunicationis sententia promulgatur, ita ut nullus concivium suorum cum eo loqui vel cum eo audeat convivari. Quam juvenis sententiam parvi pendens, ad prædia sua remotiora recessit,[1] ubi cum excommunicata sua vitam flagitiosam peregit;[2] sed cum Deus tandem archiepiscopum ad se vocare dignatus est, et gravi dolore[3] detentus lecto decumberet, convenerunt undique compatriotæ ut extrema beati viri benedictione fruerentur; solus ille libidinosus venire non præsumens[4] subornavit alios, qui pro se loquerentur, ut mereretur absolvi. Sed cum nomen juvenis archipræsul audivit, ingemuit, et hæc verba subjecit, "Si "miser ille maledictam mulierem deseruerit, sit absolutus; [5]si obstinatus perstiterit, sit anno sequenti, hac eadem die et hora, qua ego decedam, ante Deum paratus de commissis reddere rationem; videbitis autem me, quando signum ad sextam horam pulsaverit, de corpore migrare.[6] Nec fides defuit verbis viri Dei, sed et ille[7] hora, qua prædixerat, defunctus est, et miser ille juvenis, anno evoluto,[8] eadem die et hora cum amica percussus fulmine expiravit.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 175, p. 287.

Pope Benedict VIII. Lyfing archbishop of Canterbury.

Eodem anno Papa Benedictus sedit in cathedra Romana annis xii.[9] Eodem anno Livingus, qui et Ethelstanus, Wellensis episcopus, archiepiscopatum Cantuariæ suscepit, et loco ejus Ethelwinus episcopus Wellensis consecratur.[10]

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 588 A., MS. A., p. 588 [2], p. 621 A.

Quod Dani per totam Angliam perimuntur.

Massacre of the Danes.

Hoc denique anno, Huna quidam, regis Angliæ[11] Ethelredi militiæ princeps, vir strenuus et bellicosus, qui sub rege regni negotia disponenda susceperat,[12] videns Danorum insolentiam, qui jam post pacem factam per totam Angliam adeo superbiendo[13] invaluerant, quod uxores virorum nobilium[14] et filias vi[15] opprimere et ubique ludibrio tradere præsumpserunt, accessit perturbatus ad regem et querelam super his[16] deposuit luctu-

---

1 *recessit*] divertit, W.
2 *peregit*] protraxit, O. W.
3 *dolore*] languore, O. W.
4 *non præsumens*] contempnens, O. W.
5 W. inserts *et*.
6 *migrare*] commigrare, O. W.
7 *sed et ille*] quia, W.
8 *evoluto*] revoluto, W.
9 *sedit . . xii.*] Romanam adeptus cathedram annis xii. eam rexit, O. W.
10 *Eodem . . consecratur*] om. O.W. The following chapter is peculiar to the compiler.
11 *Angliæ*] om. O. W.
12 *qui . . susceperat*] om. O. W.
13 *superbiendo*] om. O. W.
14 O. W. ins. *regni*.
15 *vi*] violenter, W.
16 W. ins. *coram eo*.

osam. Tunc rex, non mediocriter commotus, ejusdem Hunæ consilio[1] misit litteras in omnes fines regni, mandans nationibus singulis et[2] universis, ut[3] sub una die, in festo Sancti Bricii episcopi, omnes Dani per Angliam constituti, furtivo impetu[4] morti traderentur; ut[5] simul et semel ab oppressione Danica omne genus liberaretur Anglorum.[6] Sicque Dani, qui firmo fœdere[7] paulo ante utrinque jurato cum Anglis pacifice habitare debuerant,[8] opprobriose nimis sunt perempti, [et] mulieres cum liberis[9] ad domorum postes allisi miserabiliter animas effuderunt. Cum igitur hujus decreti sententia apud urbem Londoniarum absque misericordia[10] exequeretur, fugerunt multi Danorum ad quandam ecclesiam in civitate, ubi omnes sine pietate[11] ipsis astantes altaribus sunt perempti; sed quidam juvenes ex natione Danica, ad navem quandam fugientes, Daciam petierunt, et regi Suano cruenta suæ gentis nuntiantes exitia, ipsum ad lacrymas commoverunt; vocatisque[12] cunctis regni principibus, omnem rei gestæ seriem illis[13] exponens, quid agendum consulerent, diligenter inquirit; qui omnes, quasi uno ore conclamantes,[14] decreverunt propinquorum suorum et amicorum sanguinem fore ulciscendum. A.D. 1012.

Murder of Gunhilda, sister of Swegen.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 177, p. 289.

Auxit præterea hujus perturbationis rabiem mors Gunnildis, sororis Suani regis, quæ nuper in Anglia fuerat interfecta in hunc modum. Erat autem Gunnildis præfata Palingo comiti,[15] nobili viro, lege conjugali copulata, quæ prioribus annis, cum viro[16] Angliam ingressa, fidem Christi et sacramentum baptismatis ibidem suscepit. Hæc virago prudentissima, pacis inter Anglos et Danos mediatrix existens, sese obsidem cum[17] viro et unico quem habebat filio, regi Ethelredo ad pacis securitatem dedit; hæc a rege cum essent Eadrico duci nequissimo[18] ad custodiendum commissa, post dies paucos in ejus præsentia

---

[1] *ejusdem H. consilio*] per e. H. consilium, W.

[2] *singulis et*] om. W.

[3] *ut*] quatinus, W.

[4] *furtivo impetu*] subito impetu facto, W.

[5] W. ins. *nullo superstite*, and O. W. *ita* before *ut*.

[6] O. W. ins. *in ævum*.

[7] *firmo fœdere*] om. O. W.

[8] *firmo . . debuerant*] paulo ante cum Anglis addito juramento, fuerant confœderati ut pacifice cum illis habitarent, O. W.

[9] *liberis*] parvulis, O. W.

[10] *misericordia*] pietate, O. W.

[11] *sine pietate*] om. O. W.

[12] *vocatisque*] qui convocatis, O. W.

[13] *illis*] om. O. W.

[14] *conclamantes*] acclamantes, O W.

[15] O. W. ins. *Danico*.

[16] *lege . . viro*] om. W., though in O.

[17] *cum . . . filio*] Introduced by the compiler. The whole is enlarged from Malmesbury's account.

[18] *nequissimo*] om. O. W.

A.D. 1012. Murder of Gunhilda.

virum suum cum filio quatuor fecit lanceis jugulari proditor ille Eadricus, qui[1] et illam novissime decapitari præcepit. Mulier[2] vero, mortem[3] forti animo perferens, dum[4] moritura non expalluit, nec mortua consumpto sanguine vultus sui serenitatem amisit; veruntamen moriens fiducialiter pronuntiavit, quod sui sanguinis effusio magno toti Angliæ fieret detrimento. His igitur de causis rex[5] Suanus, vir crudelis et ad sanguinis effusionem pronus, ad[6] vindictam animatus, cunctos suæ ditionis[7] bellatores invitari[8] fecit, missisque cum litteris[9] ad exteras regiones veredariis, milites bellatores[10] lucri cupidos et animis leves, ad hanc expeditionem venire mandavit.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 177, p. 289.

De Sancto Ælphego archiepiscopo Cantuariæ et martyre.

History and martyrdom of S. Ælfheah.

Ipsis quoque temporibus Sanctus Aelphegus monachus mirificæ sanctitatis, procurante Ventanæ civitatis episcopo Ethelwaldo, et sic volente Eadgaro rege, monachorum amatore et cœnobiorum fundatore, factus est abbas Dorheorste. Rege autem Adgaro defuncto, et filio ejus Eadwardo substituto sed cito fraudulenter interfecto, successit Æthedredus in regno, qui beato Ælphego donavit monasterium in civitate quæ Bathan dicitur, ubi profuit et præfuit abbas ordini monachorum.

Postea vero procurante Sancto Wlstano archipræsule Cantuariæ, beatus Ælphegus creatus est episcopus Wintoniæ. Qui postea, beato Dunstano migrante ad Dominum, consecratus est in archiepiscopum Cantuariæ; ubi cum sex annis feliciter rexisset Dei ecclesiam, a Danis eum incessanter persequentibus occisus est. Excerebravit enim unus eum securi Danica, Sabbato Paschalis ebdomadæ advesperascente. Corpus autem

---

1 *jugulari . . . qui*] idem proditor Eadricus crudeliter jugulare, O. W.

2 *Mulier*] Gunnildis, O. W.

3 *mortem*] mortis discrimina, O. W.

4 *dum*] om. O. W.

5 W. ins. *Danorum.*

6 From here to the end of the paragraph is due to the compiler.

7 *ditionis*] potestatis viros, W.

8 *invitari*] convenire, W.

9 O. ins. *suis.*

10 *bellatores*] probos et, W.

ipsius in ecclesia Cantuariæ veneranter tumulatur, et ipsius reverentia Deo gloriosius impenditur ministerium. A.D. 1012.

Quod rex Danorum Swanus Angliam subjugavit.

Flor. Wig. p. 588 A. Anno Domini MXIII.[1] Suanus tyrannus, rex Danorum, cum classe valida mense Julio mare ingressus, ad Sandwici portum in Anglia applicuit; ubi paucis commoratus diebus, Est-Anglia circumnavigata, Humbræ fluminis ostium intravit, a quo flumen Trente ingrediens, ad Gainesburc villam navigavit, et ibidem navium suarum stationem composuit; ibi Canuto filio suo classem commendans,[2] ipse ad provinciarum depopulationem de navibus exivit. Cui continuo Northanhumbrenses, Lindesienses, Fifburgenses primitus subjectionem fecerunt, et mox, cum non haberent defensorem, omnis populus, qui habitat a parte aquilonali stratæ publicæ quæ Wathlingestrate dicitur, ad deditionem compulsi manus dederunt, et fidelitatem, datis obsidibus, juraverunt; deinde versus austrum expeditionem movens,[3] suis omnibus edictum proposuit, ut agros fructiferos[4] devastarent, villas cremarent, lucos et pomeria succiderent, ecclesias spoliarent, quicquid masculini sexus ad manus veniret jugularent, feminas ad suam explendam libidinem reservarent; sicque ministris ejus ubique ferina rabie debacchantibus, ad Oxoniam tandem pervenit; qua civitate levi conamine subjugata, fidelitatem et obsides inde recepit; et inde Wintoniam transiens, eam subjugavit, et securitatem a civibus et provincialibus, præstito juramento, extorsit. Tunc cum gloria magna ad urbem Londoniarum castra dirigens, multis modis eam vel violenter capere vel dolo studuit expugnare; sed in primo adventu suo multi suorum in Thamensi flumine submersi perierunt, quia, nimia temeritate præventi, nec pontem nec vadum quærere voluerunt. Rex vero Ethelredus, qui in civitate tunc erat, aliud non habens refugium,[5] cum civibus urbis mœnia viriliter defendens, omnem spem Suano civitatem obtinendi ademit; qui festinanter inde recedens, prius ad Walingefordiam ac deinde ad Bathoniam, canina rabie sæviendo et obvia

Arrival of Swegen in England.

Oxford and Winchester submit to him.

p. 158.

Defence of London.

[1] There are minute variations with O. W. throughout this chapter.

[2] *classem commendans*] classe cum armatis non paucis commendata, W.

[3] *movens*] dirigens, O. W.

[4] *fructiferos*] om. O. W.

[5] *aliud . . . refugium*] om. O. W. It is not in Florence.

A.D. 1013. sibi quæque conterendo properans, exercitum suum refrigerando aliquandiu ibidem resedit; ubi comes Devoniensis Almarus, et omnes occidentalis regni potentes cum ministris regis, ejus tyrannidem metuentes, venerunt ad eum, et datis obsidibus pacem ab eo petierunt.[1] Omnibus igitur pro velle dispositis, cum neminem sibi resistere cognovisset, regem se jussit Anglorum[2] appellari, dum non fuit alius, qui pro jure regni decertare vel se regem confiteri ausus fuisset. Flor. W. p. 588.

Swegen king of the English.

Terror of Æthelred.

Inter[3] hæc omnia, rex Anglorum Ethelredus jacebat in urbe Londoniarum,[4] inertia torpens, timidus et suspiciosus, nulli se committere ausus, de morte fratris sui Sancti Eadwardi conscientiam habens cauteriatam, ne citius divinam sentiat ultionem; exercitum congregare vel contra hostes ducere non audebat, metuens ne nobiles regni, quos injuste exhæredaverat, in campo eum relinquentes, hostibus traderent ad damnandum. Hæc misera conditio misero regi fuit.[5]

Quod rex Ethelredus ad Normanniam fugit.

Æthelred flies to the I. of Wight, and sends Emma and her children to Normandy. Eadric with them.

Tandem rex tot perturbationibus confossus, recessit clanculo a civitate Londoniarum, et prius ad Suhamtoniam ac postea ad Wectam insulam navigavit; et inde reginam suam Emmam in Normanniam ad ducem Ricardum fratrem suum, cum filiis suis Elfredo et Eadwardo, et eorum magistris Alchuno, Dunelmensi[6] episcopo, et abbate Medmeshamensi Alfsio dirigens, cum honore et reverentia ab ipso duce sunt recepti; Eadricus[7] quoque, regis Ethelredi consanguineus, cum militibus septies viginti cum regina ut custos ejus transfretavit, ubi cum ipsa duobus annis residens, ei magnifice ministravit. Malmesb. Gest. Reg. ii. 177, p. 291. Flor. W. p. 588. (Not in Florence.)

Æthelred goes to Normandy.

Sicque illis mense Augusti mare transeuntibus, Ethelredus cum classe sua in insula Wecta remansit usque ad Natale Domini, si bona de eis nuntia audierit, reginam et filios continuo secuturus. Unde mox ut a partibus transmarinis audivit Ricardum ducem sororem et filios suos cum magna hilaritate suscepisse, rex Ethelredus mense Januario in Normanniam Malmesb. Gest. Reg. ii. 177, 1 p. 292.

---

[1] *datis . . petierunt*] pacem cum datis obsidibus pepigerunt, O. W.

[2] *Anglorum*] Angliæ, O. W.

[3] This chapter differs very much from O. W. It is peculiar to the compiler.

[4] O. W. ins. *confusus.*

[5] *Hæc . . . . fuit*] This is not in W., and the title following is placed in W. before *Inter hæc omnia* above.

[6] This is from Malmesbury, as Florence says *Alfhuno, Lundoniensi episcopo.*

[7] This mention of Eadric is peculiar to the compiler.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 178, p. 292. transiens miserias suas sedulitate et consolatione ducis magnifici sublevavit.[1] A.D. 1013.

De morte Swani miserrima et fuga suorum.[2]

Id. ii. 179, p. 295. Anno Domini MXIV. Suanus tyrannus, ut prædiximus, invasam Angliam cædibus et rapinis urgebat, provincialium prius substantiam rapiendo, et nobiles postea proscribendo; sicque opes tam privatæ quam publicæ[3] ad naves cum obsidibus deportantur, quod evidenter apparuit Suanum naturalem non esse dominum, sed tyrannum. Hæsitabat populus quid faceret; quia si bellum quæreret, non haberet ductorem; si subjectionem eligeret, rectorem tyrannum haberet;[4] sed necessitatem habentibus propitia divinitas non permisit diu Angliam in tot calamitatibus fluctuantem; siquidem idem tyrannus hoc anno, in purificatione videlicet beatæ Virginis Mariæ, ut quidam scripserunt, incertum quo mortis genere, vitam flagitiosam terminavit. Scribitur autem in libello miraculorum sancti regis Flor. Wig. p. 589 A. et martyris Eadmundi, quod idem Suanus dum importabile tributum de burgo, ubi dicti martyris corpus requiescit, et terris ejus ubicunque constitutis exigeret, et ipsum martyrem nil sanctitatis habere affirmaret, et monasterium ejus cum ipsis monachis se crematurum comminando proponeret, ab eodem martyre sit peremptus,[5] et diro corporis cruciatu tertio nonas Februarii ad tartara transmissus; quo defuncto, omnes Danorum nationes Cnutonem filium ejus in regem et dominum elegerunt; erat autem tunc temporis Cnuto in Lindesia, ubi pater ejus cum classe et obsidibus eum dimiserat, ubi[6] tam milites bellatores quam equos emissarios expectabat; ut junctis viribus in gentem Anglorum suæ virus malitiæ effunderet et se deserentes gravi contritione puniret.

Death of Swegen.

Cnut elected king by the Danes.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 179, p. 296.

---

[1] For this paragraph O. W. have "cum rex Ethelredus audivit eos "honorifice receptos, ipse sequenti "mense Januario mare transiens "infortunium suum duci magnifico "revelavit, qui calamitatibus ejus "multum compatiens miserias regis "ac mœrorem verbis consolatoriis "mitigavit."

[2] For this title A. has repeated that of the previous year. There are many verbal differences here from O. W.

[3] *privatæ quam publicæ*] privatas quam publicas, A. O.

[4] *haberet*] optaret, O. W.

[5] *et . . . peremptus*] For this W. has only "ab eodem sagitta sit con-"fossus."

[6] *ubi . . . puniret*] Not in O. W. The sentence is considerably altered from Malmesbury.

A.D. 1014. *Quod rex Ethelredus in Angliam veniens susceptus est reverenter.*

Recall of Æthelred.

His igitur in parte Danorum ita gestis, gens Anglorum ad regem Ethelredum festinanter in Normanniam nuntios pari consensu direxerunt, mandantes se nullum plus amare quam dominum suum naturalem, si mitius quam prius fecerat eos tractare vellet; quibus auditis, rex filium suum Eadwardum cum legatis ad eos dirigens, omnes amicabiliter salutavit, promittens si in aliquo deliquit, se pro omnium arbitrio correcturum. Rex igitur Ethelredus, tempore vernali in Angliam rediens, gratanter receptus, ab omnibus honoratur; quorum omnium gratuito consensu copioso exercitu congregato contra Cnutonem, qui, confœderatis sibi Lindesiensibus, jam castra moverat ad prædandum; sed rex Ethelredus superveniens Cnutonem in fugam compulit, et Lindesiam totam depopulans quos reperit incolas incunctanter peremit. Cnuto quoque fugæ præsidio elapsus cum classe sua ad Sandaci portum, ventis impellentibus, applicuit, ubi in contumeliam gentis Anglorum obsides omnes, qui patri suo de regno Angliæ dati fuerant, truncatis manibus, auribus præcisis naribusque amputatis, abire permisit; et Danemarchiam profectus numerum[1] bellatorum suorum multiplicare curavit. Eodem anno, tertio kalendas Octobris, maris litus proprios terminos egrediens[2] villas in Anglia multas inæstimabilemque populi multitudinem submersit.

Flor. Wig. p. 589 C.

Cnut mutilates the English hostages, and flies to Denmark.

Quod multi nobiles Danorum apud Oxoniam perimuntur.

Gemot at Oxford.

Anno Domini MXV. Magnum apud Oxoniam colloquium Anglorum pariter et Danorum congregatum est; ubi rex Anglorum, consilio iniqui ducis Eadrici, multos Danorum nobiles interfici mandavit quasi de regia proditione notatos; quorum clientes, cum necem dominorum suorum vindicare conarentur, armatorum præsidio repulsi et graviter insecuti turrem ecclesiæ sanctæ virginis Fretheswithæ compulsi sunt introire, unde dum eici nequirent, incendio sunt combusti; sed mox, rege jubente, ecclesia reconciliata et reædificata est. Inter alios quoque nobiles interfecti fuerunt Sigeferth et Mercherus, comites Northanhumbrorum, filii Eargrimi, quos iniquus dux

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 179, p. 297.

Danish nobles put to death.

p. 159.

Sigeferth and Morkere murdered by Eadric.

Flor. Wig. p. 590 A.

---

[1] *numerum . . . curavit*] anno sequenti reversurus, Flor.

[2] *maris . . egrediens*] So altered by Par. from *mare litus proprios egrediens.* W. has *mare litus proprios egressus.* Flor. has only *mare littus egreditur.*

Flor. Wig. p. 590 A. Eadricus ad[1] convivium invitatos et in triclinium suum dolo susceptos necare fecit. Deinde rex Aldgytham, Sigeferthi comitis uxorem, apud Malmesberiam adduci et ibi custodiri præcepit sicut feminam spectabilis nobilitatis; quæ cum ibidem custodiretur, venit illuc filius regis Eadmundus, quem gens Anglorum propter magni roboris mentis simul et corporis strenuitatem Ireneside, id est, latus ferreum, nuncupabant, et contra patris conscientiam illam in uxorem accepit, et[2] inter Assumptionem et Nativitatem Beatæ Mariæ in Northanhumbriam cum uxore sua proficiscens terram totam quæ fuit Sigeferth et Mercheri comitum[2] invasit, atque illorum sibi populum subjugavit. Erat autem Eadmundus iste non ex Emma regina, sed ex quadam ignobili femina generatus; qui utique matris suæ generis ignobilitatem mentis ingenuitate et corporis strenuitate redintegrando redemit. A.D. 1015. Ealdgyth taken to Malmesbury. Her marriage with Edmund Ironside. Malmesb. Gest. Reg. ii. 179, p. 298. Flor. Wig. p. 590 A. Malmesb. Gest. Reg. ii. 179, p. 298.

De adventu Cnutonis in Angliam.

Id. Eodem tempore Cnuto, rex Danorum, compositis in Dacia rebus suis et amicitia cum regibus finitimis fœderata, eo animo venit in Angliam, ut aut vinceret aut morti victus succumberet. Itaque ad Sandici portum cum valida classe appulsus, et inde in West-Saxoniam profectus, omnia cædibus fœdabat et rapinis; et quoniam Ethelredus rex apud Cosham tunc ægrotabat, Eadmundus filius ejus ei occurrere temptavit; sed cum hostiliter acies convenire debuissent, modis omnibus dux et proditor Eadricus Eadmundo parabat insidias, quibus illum dolo necaret; quo cognito, Eadmundus de prælio recedens hostibus suis locum ad tempus concessit. Nec multo post idem Eadricus, ut se proditorem ostenderet, de classe regia xl. naves alliciens, Cnutonem adivit et[3] suo se dominio mancipavit; omnis West-Saxonia idem faciens, datis obsidibus, exercitui Danorum equos et arma paravit; Mercii quoque sese ad resistendum offerebant, sed regis ignavia negotium belli dilationem accepit. Eodem anno, defuncto Ethelwoldo, Wintoniensi episcopo, Elfsius successit. Return of Cnut. Flor. Wig. p. 590 B. Treason of Eadric. Malmesb. Gest. Reg. ii. 180, p. 299. Flor. Wig. MS. A., p. 590[5]. Bishops of Winchester.

Quod Cnuto multas Anglorum provincias spoliavit.

Id. p. 590 B. Anno Domini MXVI. Rex Danorum Cnuto et dux iniquus Eadricus, cum multo equitatu apud Krikelade flumen Tha- Cnut and Eadric

---

[1] *ad convivium invitatos*] Inserted by the compiler.

[2–2] *et . . comitum*] For this W. has "et cum ipsa in Northanhumbriam "profectus terram totam duorum "comitum prædictorum."

[3] *ut . . . et*] ad Cnutonem veniens, W.

A.D. 1016. mense transeuntes[1] ante Epiphaniam Domini, Merciam hostiliter intraverunt, et multas in Warewicensi provincia[2] villas incendentes et spolia rapientes, quoscum[que] invenerunt homines peremerunt. Quod ut audivit Clito Eadmundus exercitum congregavit; sed quoniam Mercenses sine rege Ethelredo et civibus Londoniarum congredi noluerunt, expeditione dimissa unusquisque ad propria remeavit. Tunc[3] Cnuto ad urbem Londoniarum exercitum suum ducens illam obsidione vallavit.[4] Sed cum urbem quasi inexpugnabilem reperisset, obsidione dimissa, Merciam iterum invadens illam spoliare vacavit, contra quem vero Eadmundus exercitum construens, patri, qui tunc Londoniis perhendinabat, nuncios dirigens rogavit, ut viribus collectis contra Cnutonem venire maturaret. Qui cum conatu valido ad filium veniens, cum prælium contra Cnutonem essent commissuri, intimatum est regi quod nisi cautius sibi provideret, ipse a gente propria hostibus traderetur. Quo audito rex Londonias rediit, et Eadmundus filius ejus Northanhumbriam petivit. Quo cum pervenisset, cum Uthredo comite Stafordensem, Scrobesbernensem, et alias quamplures provincias depopulati sunt, eo quod nollent contra Danos cum eis ad certamen venire. Cnuto quoque interim multas depopulans provincias tandem Northanhumbriam devastavit; quod cum auditum fuisset ab Uthredo comite, qui cum Eadmundo erat, in Northanhumbriam reversus est, et obsides pro pacis bono Cnutoni dedit. Sed non multo post idem Uthredus et Turketillus, comites Northanhumbrorum, Cnutone jubente, a Terebrando viro Danico sunt perempti; unde Cnuto pro Uthredo Egricum comitem statuit. Quo audito Eadmundus regis filius Londonias ad patrem suum venit, et Cnuto alacer ad Austrum tendens ante Paschalem solemnitatem ad naves rediit, et multa secum spolia et rapinas portavit.[5]

Marginal notes: ravage Mercia. — Siege of London by Cnut. — His retreat and second invasion of Mercia. — Æthelred returns to London. — Ravages through the country. — Uthred and Thurcytel put to death. — Eric made earl of Northumberland. — Flor. Wig. p. 590 B. — (Not in Florence.) — Flor. Wig. p. 590 C.

De morte Ethelredi regis et coronatione Eadmundi filii ejus.

Circa hos denique dies rex Anglorum Ethelredus, post magnos labores et multas hujus vitæ tribulationes, nono kalendas Maii diem clausit supremum, et in ecclesia Sancti Pauli

Marginal notes: Death of Æthelred. — Id. p. 590 E. p. 591 A.

[1] *apud .... transeuntes*] om. W.

[2] *Warewicensi provincia*] ea, W.

[3] This account of the siege of London and Cnut's second invasion of Mercia is peculiar to the compiler.

[4] *Quod .. vallavit*] For this W. has "Et Cnuto inde ad urbem Lon-" "doniarum transiens eam obsidione" "vallavit, quod audiens Clito Ead-" "mundus illuc contendit."

[5] The latter part of this chapter is very briefly abridged in W.

Flor. Wig. p. 591 A. Londoniarum sepultus est. Post cujus mortem maxima pars regni, tam clericorum quam laicorum, in unum congregati, pari consensu Cnutonem in regem elegerunt, et ad eum apud Suhantonam venientes pacem cum eo pepigerunt et fidelitatem juraverunt. Soli cives Londonienses et pars nobilium qui tunc temporis ibidem consistebant Eadmundum filium regis Latus-ferreum in regem unanimiter acclamarunt; qui in regali culmine sullimatus West-Saxoniam intrepidus adiit, et, ab omni populo gratanter susceptus, provinciam illam suæ ditioni subegit; quibus auditis, magna pars populi totius regni illi se voluntarie subdiderunt. Cnuto[1] interim cum tota classe sua Londonias veniens circa Rogationes, in plaga australi Thamensis fluminis scrobem profundam fodit, et naves suas in partem pontis occidentalem in altum traxit. Deinde urbem alto et lato cingens fossato obsidionem paravit; egressumque et ingressum civibus denegans, frequenti urbem insultu invasit et expugnare laboravit. Sed a civibus mœnia fortiter defendentibus repulsus, obsidionem confusus dimisit. Qui inde ad Dorsetam exercitum dirigens, eam subjugare vacavit.[1] Eadmundus vero cum exercitu quem habere poterat Cnutoni occurrens, in loco qui Pennum dicitur juxta Gillingeham, quinto[2] idus Junii cum eo congrediens, ipsum cum suis omnibus in fugam convertit.

A.D. 1016. Cnut elected king by the greater portion of the kingdom. Edmund Ironside elected by the Londoners. Siege of London by Cnut. Battle of Pen-Selwood.

De secunda victoria regis Eadmundi.

Id. p. 591 C. Post hanc victoriam, media æstate transacta, majori[3] quam prius fecerat exercitu congregato, fortiter statuit confligere cum Cnutone; cui in provincia Wigorniensi in loco qui Scernstan dicitur occurrens,[3] optimum quemque de exercitu prudenter instruxit, omnes hortatur ut meminerint se pro patria et liberis pro conjugibus et hæreditatibus decertare, et sic optimis sermonibus bellicis animos omnium accendebat. Deinde tubicines strepere et paulatim cohortes incedere jubebat. Concurrentibus tandem aciebus maximo clamore, lanceis prius et post gladiis rem egerunt. Interea rex Eadmundus, in prima acie stans,[4] obvia sibi quæque prosternebat,[5] hostes assidue feriebat, et strenui militis bonique regis officium viriliter exercebat; sed quia iniquus dux Eadricus, Almarus et

Battle of Sherstone. p. 160.

[1–1] *Cnuto . . vacavit*] om. O. W.

[2] *quinto idus Junii*] This date is introduced by the compiler.

[3–3] *majori . . occurrens*] For this O. W. have "in provincia Wigorn-" ensi Cnutoni secundo obvians "acies ordinavit."

[4] *stans*] militans, O.

[5] *prosternebat*] So Par. in the margin. A. has *proterebat*, as W.; *protrivesset*, O.

A.D. 1016. Algarus comites, qui ei præsidio fore debuerant, cum innumera populorum multitudine in parte Danorum pugnabant, exercitus ejus nimis fuerat infirmatus: attamen prima die belli, id est septimo[1] kalendas Julii, tam asperum tamque cruentum exstitit prælium, ut uterque exercitus præ lassitudine diutius pugnare non valeret; sole jam occidente, voluntate spontanea se ab invicem diviserunt. Sed die postera rex Eadmundus Danos omnes prostravisset,[2] si iniqui ducis Eadrici insidiæ non fuissent; siquidem cum utrinque vehementer pugnaretur, et Anglos fortiores esse conspiceret, Dani cujusdam viri regi Eadmundo[3] simillimi capite amputato et in altum levato, exclamavit dicens, "Vos Angli, amisso capite, frustra pugnatis, "præcipites fugite; en regis Eadmundi caput hic teneo mani- "bus; fugite, fugite quantocius:" quod ut Angli audierunt inconstantiores in prælio exstiterunt; sed illico quod rex viveret comperto, animos extulerunt Angli et in Danos acrius incedebant,[4] multos ex eis prosternentes et summis viribus certantes, ad crepusculum usque noctis atrociter perstiterunt; quo adveniente digressi sunt, ut pridie, spontanea voluntate. At, ubi plurimum noctis processisset, Cnuto suos sub silentio e castris abire præcepit, et versus Londonias iter arripiens et ad naves suas veniens,[5] urbem iterum Londoniarum obsedit.

Flor. Wig. p. 591 D.

Cnut again besieges London.

Quod rex Eadmundus Cnutonem ter vicit.

Battle of Brentford.

Mane autem facto, cum rex Eadmundus Danos comperit aufugisse in West-Saxoniam, revertitur majorem exercitum collecturus; cujus strenuitatem iniquus dux Eadricus comperiens, venit ad eum fraudulenter[6] ut eum proderet, instinctu Cnutonis, et, pace inter eos confirmata, regi fidelitatem promisit. Itaque rex Eadmundus, vice tertia[7] exercitu congregato, cives Londonienses obsessos liberavit, Danos ad naves fugavit, et[8] apud Breinfortdiam Thamense flumen transiens, cum Danis

Id. p. 592 A.

---

[1] *septimo kal. Julii*] This date is introduced by the compiler. Malmesbury (Gesta Regum, ii. 180, p. 300) has "Post festum Sancti "Johannis."

[2] *prostravisset*] So Par. in the margin. A. had *protrivissent*; W. has *protrivisset*.

[3] Par. alters *regi Eadmundo simillimo* into *regis Eadmundi in sullime*. The sentence is not in W.

[4] A. repeats *incedebant*.

[5] *et . . veniens*] om. W.

[6] *fraudulenter . . . Cnutonis*] Introduced by the compiler.

[7] *tertia*] quarta, W.

[8] *et . . quarto*] For this O. W. "have atque ipsis denuo reversis "apud Breinford quinto loco cum "eis." Flor. has *tertio* for *quarto*.

Flor. Wig. p. 592 B. quarto prælium commisit; et[1] illis turpiter de campo fugatis, A.D. 1016. victoriam sibi in hasta et gladio comparavit, et per festivum bellum decus obtinuit. Cnuto vero ad naves fugiens Cantiam prædaturus exivit, contra quem rex Eadmundus exercitum ducens juxta Otteford cum hostibus prælium commisit; at illi impetum ejus non ferentes, terga dederunt, et in Sepeiam insulam fugam fecerunt.

Battle of Otford.

Id. p. 592 C. Tunc rex Eadmundus in West-Sexam proficiscens Cnutonis progressum graviter exploravit; et Cnuto Merciam prædaturus ascendens, exercitui suo pejora prioribus facere præcepit. At rex Eadmundus apud Esseldunam hostibus audaciter occurrens, tripliciter[2] insidiis acies instruxit, turmas circuivit, monet ut, memores pristinæ virtutis et victoriæ, sese regnumque suum ab avaritia barbarorum defendant; nam cum illis leviter certamen affirmat inire posse, quos antea sæpe vicerunt. Cnuto[3] interea suos in æquam quandam planitiem ducit, et Eadmundus, signo suis dato, subito hostes invasit; summis utrimque viribus dimicatur, corruunt ex utraque parte multi, sed Angli tamen martis alea prævalebant. Apparuit autem ibi virtus regis Eadmundi, qui, cum Danos solito acrius pugnare videret, relicto regio loco, qui ex more erat inter draconem et standardum, cucurrit in aciem primam, gladium terribiliter vibrans, ad modum fulminis aciem fidit abrumpensque mediam pertransiit, atque sequentibus se conterendam dedit. Inde in aciem Cnutonis advolans clamorem acierum excitavit horrendum; fit ibi inter partes conflictus gravissimus, sed cum proditor dux Eadricus acies Danorum videret inclinatas, cum cuneo, cui præerat, ad Cnutonem confugit, ut prius fuerat inter eos prælocutum, unde Dani fortiores effecti nimiam ex Anglis stragem fecerunt. Corruerunt enim ex parte Anglorum duces nobiles, Alfricus et Godwinus, Usketellus et filius[4] ejus Ethelwoldus, et Dei amicus Ethelwinus, Eadnothus quoque Dorkecestrensis episcopus, et abbas[5] Wlsius, cum totius fere Angliæ nobilitate, qui nunquam antea in uno prælio tantam cladem ab hostibus acceperunt; factum[6] autem hoc bellum in festo Sancti Lucæ Evangelistæ. Cnuto[7] vero, in sua parte,

Battle of Assandun.

Hen. Hunt. vi., p. 756 A.

Treachery of Eadric.

Flor. Wig. p. 592 D.

Loss of the English in the battle, Oct. 18, 1016.

Loss of the Danes.

---

[1] *et . . . obtinuit*] This is an enlargement of *et fugatis eis victor extitit* in Florence.

[2] *tripliciter*] triplicibus, O. W.; triplicibus subsidiis, Flor.

[3] *Cnuto . . . ducit*] om. O. W.

[4] *filius ejus Ethelwoldus, et Dei amicus Ethelwinus*] An erroneous alteration of "Æthelwardus dux, "filius ducis East-Anglorum Athel-"wini Dei amici." The compiler was misled by Ulfkytel being also described as "East Anglorum dux."

[5] *i.e.*, of Ramsey.

[6] This mention of the day on which the battle was fought is due to the compiler.

[7] This mention of Cnut's loss is also due to the compiler.

A.D. 1016. eadem die ducum et virorum nobilium irreparabile sustinuit detrimentum.

De singulari certamine inter Eadmundum et Cnutonem.[1]

The war carried into Gloucestershire.

Flor. Wig. pp. 592 E., 593 A. Hen. Hunt. vi. p. 756 C. Flor. Wig. p. 593 A. Hen. Hunt. vi. p. 756 C.

Post hoc lamentabile prælium, in quo tot nobiles corruerunt, interjectis paucis diebus, insecutus est rex Eadmundus in Cnutonem, in Glovernensi provincia jam prædas agentem. Convenerunt itaque ad certamen in loco qui Dierhurste dicitur dicti reges, ubi Eadmundus in occidentali parte Sabrinæ fluminis cum suis et Cnuto in orientali parte cum suis constituti, sese viriliter præparaverunt ad pugnam; et cum acies hinc inde dispositæ erant ad concurrendum, iniquus dux Eadricus,[2] magnatibus convocatis, in hanc vocem prorupit, dicens, "O in-"sensati nobiles et armis potentes, cur totiens in bello mori-"mur pro regibus nostris, cum ipsi, nobis morientibus, nec "regnum obtineant, nec avaritiæ suæ finem imponant; pug-"nent, consulo, pugnent singulariter, qui singulariter reg-"nare contendunt; quæ est ista regnandi libido, quod Anglia "modo duobus non sufficit, quæ olim octo regibus satis fuit? "Itaque vel soli componant, vel soli pro regno decertent."

Single combat of Edmund and Cnut in the isle of Olney.

Aelred of Rievaulx, De genealogia regum Anglorum, col. 364 (Twysden).

Placuit autem hæc sententia omnibus, et, ad reges procerum delatum arbitrium, ipsi consentiendo approbabant. Est autem insula in ipsius fluminis medio sita, quæ Olencige appellatur, ad quam reges transvecti splendidissimis proteguntur armis, ubi, utroque spectante populo, certamen ineunt singulare. At ubi hastarum robur tam virtute impingentium regum, quam fortissimorum objectu clipeorum deperit, eductis ensibus sese cominus ferientes, acriterque ac diu cum gladiis rem agentes, virtus Eadmundum, Cnutonem fortuna protexit. Circa capita galeata enses tinniunt, quorum collisione scintillæ prorumpunt; ubi vero illud robustissimum pectus Eadmundi ex ipso bellandi motu ira succenditur, et sanguine incalescente factus robustior, dextram elevat, ensem vibrat, et tanta vehementia

p. 161.

in caput obstantis ictus ingeminat, ut fulminare potius quam

[1] This heading is from W. In A. the last heading but one is carelessly repeated. At the foot of the page is a picture of the single combat of Edmund and Cnut, with the "Angli" and "Daci" looking on from towers on either side.

[2] The putting this advice into the mouth of Eadric comes from the A.-S. Chron. p. 425. Hunt. has "dixerunt inter se proceres." Aelred gives it to "quidam cæteris "major natu." The compiler of "La estoire de Seint Aedward le "rei" has only "cum pluot a tuz," p. 32. The speech here given by Huntingdon is enlarged from Aelred.

Aelred, col. 364. percutere videretur. Sentiens ergo Cnuto sibi vires deficere, seque tales impetus sustinere non posse, cogitat de pace juvenem convenire; sed, ut erat astutus, timens ne, si defectus sui juveni innotesceret, pacis verbum non audiret, totumque intra se suum recolligens spiritum, mirabili virtute irruit in Eadmundum, et mox se paululum subtrahens, rogat juvenem sustinere modicum et sibi præstare auditum. Ille, ut erat suavis animi, demisso in terra clipeo, ad verba Cnutonis intendit. "Hactenus," inquit, "regni tui cupidus, virorum "fortissime, quem non solum regno Anglorum, sed universo "orbi judico præferendum, nunc cupidior tui sum quam "regni; mihi Dacia servit, mihi Norwegia succumbit, mihi "rex Suanorum manus dedit; quocirca licet me victorem "ubique futurum fortuna promiserit, ita tamen tua me mira-"bilis probitas illexit ad gratiam, ut supra modum te et "amicum cupiam et regnorum consortem exoptem; utinam "et tu mei cupidus sis, ut ego tecum in Anglia, et tu in "Dacia mecum regnes." Quid plura? Annuit clementissimus rex Eadmundus, et cedit verbis, qui flecti non potuit armis. Depositis igitur hinc inde armis splendidissimis, in oscula ruunt, utroque exercitu exultante; deinde in signum pacis vestes mutantes et arma, fit[1] Eadmundus Cnuto et Cnuto Eadmundus. Dividitur itaque inter duos regnum; sed tamen corona Eadmundo remansit cum Est-Sexia et Est-Anglia et civitate Londoniarum et terra tota ad australem plagam Thamensis fluminis, Cnutone aquilonales partes Angliæ obtinente. Stetit[3] autem pax firmissima inter eos usque ad diem mortis magnifici regis Eadmundi. Habuit quoque rex Eadmundus ex uxore Aldgiva,[4] femina genere præclara, duos filios, Eadwardum et Edmundum, de quibus inferius suo loco dicetur.

A.D. 1016. Single combat of Edmund and Cnut.

Flor. Wig.[2] p. 593 A.

Division of the kingdom between Edmund and Cnut.

Id. Append. p. 642 B.

Edmund's wife and children.

De morte dolenda regis Eadmundi.

Igitur[5] rex Anglorum Eadmundus cognomento Ferreum-latus, dum justis in regno mansuetus et pius ac terribilis appareret injustis, invidit ejus prosperitati proditor et iniquus dux Mercio-

Death of Edmund Ironside.

[1] *fit . . . Eadmundus*] Introduced by the compiler.

[2] On the blank in the MSS. of Florence, which probably contained this passage, see the note in Thorpe's edition (Eng. Hist. Soc.), i. p. 178[3].

[3] *Stetit . . Eadmundi*] Introduced by the compiler.

[4] Her name is not mentioned by Florence in this place, where she is called "quædam nobilis prosapiæ "femina;" but it is given before, p. 590 A.

[5] The first sentence of this paragraph is due to the compiler.

A.D. 1016. rum Eadricus, et qualiter regem perderet immutabiliter cogitavit. Tandem rege apud Oxoniam pernoctante, dum ad domum secretiorem ad exquisita naturæ diverteret, filius dicti Eadrici patris instinctu in fovea delitescens secretaria, in nocte Sancti Andreæ[1] Apostoli, eundem regem cultello bis acuto inter celanda percussit, et, eo letaliter vulnerato, inter viscera fugiens ferrum reliquit. Sepultus est autem apud Glastoniam juxta avum suum Eadgarum, regem pacificum, planxitque[2] eum universa Anglia nimis, quia ipso duce sperabat se posse ab oppressione Danica respirare.

Hen. Hunt. vi. p. 756 D.

His burial at Glastonbury.

Id. p. 756 E.

De coronatione regis Cnutonis et morte Eadrici.

Cnut sole king.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 181, p. 304.

Anno Domini MXVII. Defuncto Anglorum rege Eadmundo, Cnuto rex totum Angliæ regnum invadens viginti annis regnavit; qui, primis regni diebus, Angliam in quatuor dividens portiones, West-Saxoniam sibi, Merciam Eorico, Angliam Orientalem Turkillo, Irino Northanhumbriam delegavit. Andiens[3] autem dux Eadricus sese a ducatu Merciorum spoliatum, quem multis tenuerat annis, et regem super hoc aspere nimis increpans, improperabat ei beneficia a se sibi collata non pauca, inter quæ duo protulit, unde ipsum ad iram commovit, dicens, "Ead-"mundum," inquit, "pro te primum deserui, et post illum ob "tui fidelitatem exstinxi."[4] Quo dicto, Cnutonis facies immutata rubore furorem expressit, et continuo prolata sententia dixit, "Merito et tu morieris, cum sis læsæ majestatis reus in "Deum et in me, qui proprium dominum et mihi occideris "fœderatum; sanguis tuus super tuum caput, eo quod misisti "manum in christum Domini;" et mox, ne tumultus fieret in[5] populo, ibidem faucibus suffocatus et in Thamense flumen per fenestram præcipitatus proditionis suæ subire meruit talionem.

(Not in Malmesb.)

Malmesb. ii. 181, p. 305.

2 Sam. i. 16.

Death of Eadric.

De morte quoque hujus proditoris Eadrici alii aliter scribentes dixerunt, quod dolo ejus interfecto Eadmundo, ipse ad Cnutonem veniens salutavit eum, dicens, "Ave, rex solus." Cumque ad interrogationem regis, quare sic eum salutasset, rem

Hen. Hunt. vi. p. 756 E.

---

[1] The date is from Florence.

[2] The last sentence is due to the compiler.

[3] *Audiens . . . increpans*] Introduced by the compiler, to give a reason for Eadric's speech. Malmesbury especially says "nescio qua "simultate orta." It probably arises from the compiler having *Eorico* for *Eadrico* immediately above, and supposing that this was a different person, whom Cnut had placed in Mercia in the room of Eadric.

[4] O. W. add "et tu me modo a "ducatu Merciorum spoliasti."

[5] *in populo*] Added by the compiler from S. Matth. xxvi. 5.

Hen. Hunt. vi. p. 756 E. gestam de morte Eadmundi Cnutoni denudasset, respondit ei dicens, "Ego te hodie ob tanti obsequii meritum cunctis "regni proceribus reddam celsiorem." Jussit ergo eum excapitari, et caput in stipite fixum super turrem Londoniarum (Not in Hunt.) avibus[1] exponi; sed sive sic, sive aliter, vitam finierit proditor Eadricus, non multum ad rem pertinet, quia hoc liquide constat, quod ille, qui multos circumvenerat, tandem est justo judicio circumventus. A.D. 1017. Death of Eadric.

Quod rex Cnuto Angliæ nobiles exulando proscripsit.

Et his ita gestis, statuit Cnuto immutabiliter in animo suo, omne genus regium gentis Anglorum perdere vel exilio perenni eliminare, unde ab Eadwino, fratre[2] regis Eadmundi ex matre, initium sumens, lictori cuidam, nomine Ethelwardo, illum tradidit ad necandum; sed vir ille, juvenem diligens, in quadam abbatia illum abscondit, et ad tempus a mortis periculo liberavit. Filios quoque regis Eadmundi, Eadwinum[3] et Eadwardum, ad regem Suanorum perimendos destinavit; sed, licet ei confœderatus fuisset, precibus Cnutonis adquiescere recusavit. Nam pueros ad Salomonem,[4] Hungarorum regem, nutriendos et vitæ reservandos transmisit, ubi aliquandiu honorifice conversati, Eadwardus accepit in uxorem reginæ sororem, nomine Agatham, ex qua processu temporis duos filios Eadmundum[5] et Eadgarum generavit; genuit insuper ex ea duas filias, Margaretam scilicet et Cristinam, de quibus in sequentibus suo loco dicetur. Filii quoque Ethelredi regis, quos ex Emma regina genuerat, Elfredus et Eadwardus, audientes regis Cnutonis sævitiam, tutas latebras in Normannia petierunt,[6] ut sic saltem mortis periculum evitarent.[7]

Banishment of the royal family of England. Eadwig saved by Æthelweard.

Flor. Wig. p. 594 A. Account of the sons of Edmund Ironside.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 180, p. 304. Alfred and Edward remain in hiding in Normandy.

[1] *avibus exponi*] Added by the compiler, as also the rest of the chapter.

[2] *fratre . . . . matre*] From Malmesb. Gest. Reg. ii. 180, p. 303. The mention of Æthelweard is from Florence, p. 593 D. The mention of the abbey where Eadwig was concealed is apparently derived from Malmesbury, u. s., who says that after long wanderings he returned to England and was buried at Tavistock.

[3] *Eadwinum*] Sic, erroneously, for *Eadmundum*; the error is due to Malmesbury, Gesta Regum, ii. 180, p. 303.

[4] *Salomonem*] So also Florence, for *Stephanum*.

[5] This introduction of a brother of Eadgar Ætheling probably arises from the error noticed in note [3], by which Eadmund is altered into Eadwin.

[6] *petierunt*] So Par. in the margin; fecerunt, A., as O. W.

[7] *ut . . . evitarent*] cum avunculo suo duce Ricardo, O. W. The passage is an introduction of the compiler.

A.D. 1017. Cnut's sons, Swegen and Harold. Alios vero, quoscunque de regio semine generatos audivit, idem Cnuto in exilium mittens, regnum Angliæ filiis suis jure hæreditario reservare curavit. Habuit[1] namque ex Elgyva regina sua Elfelmi comitis filia duos filios, Suanum videlicet et Haroldum, licet fama referat Cnutonem ipsos minime generasse. Flor. Wig. pp. 597 E., 598 A.

Bishops of Worcester. Eodem anno, defuncto[2] Wlstano Wigorniensi pontifice, Leofsius, abbas Thorneiensis, episcopatum suscepit. Id. MS. A. p. 593[11].

Quod rex Cnuto Emmam accepit uxorem.

Marriage of Cnut and Emma. p. 162. Anno Domini MXVIII. Defuncta[3] uxore Cnutonis regis Elgyva, idem rex misit in Normanniam ad ducem Ricardum, propter Emmam sororem ejus, regis scilicet Ethelredi relictam; quæ mense Julio in Angliam veniens Cnutoni regi lege conjugali copulata est; cujus consilio[4] rex Cnuto usus classem Danicam et milites stipendiarios remisit ad natale solum, datis eisdem ex tota Anglia octoginta duobus milibus libris argenti. Flor. Wig. p. 594 B. The Danes paid, and their fleet sent back. Id. p. 594 C.

Quod rex Cnuto in Daciam hyemavit.

Cnut in Denmark. Anno Domini MXIX. Rex Anglorum et Danorum Cnuto, in Daciam transiens, ibidem hyemavit. Id. Bishops of Selsey. Eodem anno defuncto Ealmaro, Selesciensi episcopo, Ethelricus successit. Id. MS. A. p. 594[8].

De Eadmundo jocose in episcopum promoto.

Return of Cnut. Anno Domini MXX. Rex Anglorum et Danorum Cnuto, dispositis[5] in Dacia rebus necessariis, in Paschali solemnitate in Angliam rediit, et apud Cirencestriam[6] [concilio] congregato, Ethelwardum ducem ibidem exlegavit; eodem anno defuncto Livingo, Cantuariensi archiepiscopo, Ethelnothus successit. Id. p. 594 D. Æthelweard outlawed. Æthelnoth abp. of Canterbury. Eodem anno, postquam sedes Dunelmensis[7] tribus annis post Id. p. 595 A.

---

[1] *Habuit . . generasse*] A similar passage is in W. under the next year.

[2] *defuncto . . . pontifice*] An error introduced by the compiler, as Wulstan who held the sees of Worcester and York together till this year, did not die till 1023. See Flor. Wig. p. 595 B.

[3] The mention of Ælgifu's death is peculiar to the compiler.

[4] *cujus consilio*] For this O. W. have "quæ mediatrix inter Cnutonem et gentem Anglorum existens dedit ei consilium." This is due to the compiler.

[5] *dispositis . . . necessariis*] Introduced by the compiler.

[6] *Circencestriam*] Orencestriam, A.

[7] *Dunelmensis*] Flor. has *Lindisfarnensis*.

Flor. Wig. p. 595 A. mortem præsulis Aldhuni destituta fuerat solatio pastorali, facto tandem conventu episcoporum, ut de electione episcopi tractarent, supervenit religiosus quidam presbyter, nomine Eadmundus, et joco dixit, "Quare me episcopum non eligitis?" Cujus jocum non jocose acceperunt qui aderant, sed illum communiter eligentes, triduano indicto jejunio, voluntatem super hoc Sancti Cuthberti episcopi requirebant. Celebrante itaque missam ad caput sancti presbytero, in medio canone quasi de ipsius patris sepulchro vox audita est, quæ tribus vicibus Eadmundum episcopum nominavit. A.D. 1020. Edmund bishop of Durham.

Rex Anglorum Cnuto constructo cœnobio Sancti Eadmundi constituit in eo conventum monachorum.

MS. apud Leland Coll. iii. p. 73 (*i.e.* iv. p. 72, ed. 1770.) Histor. Eliensis, ii. 28, p. 506 (Gale), ii. 86, p. 204 (Stewart). MS. ap Leland.

Eodem anno rex Anglorum et Danorum Cnuto, constructo regali monasterio cum competentibus officinis in loco qui Badericheswrthe nuncupatur, ubi beatissimus rex et martyr Eadmundus, incorrupto corpore, diem beatæ resurrectionis expectat, consilio[1] Emmæ reginæ et episcoporum simul et baronum Angliæ, monachos in eo constituit, præficiens eis abbatem, nomine Widonem,[2] virum humilem, modestum, mansuetum, et pium. Presbyteros autem, qui ibidem inordinate vixerant, aut in eodem loco ad culmen religionis provexit, aut rebus aliis illis collatis, ex quibus solito abundantius victum[3] haberent et vestitum, in alia loca migrare fecit. Cœnobium quoque beati regis et martyris Eadmundi tot prædiis et bonis aliis ampliavit, ut omnibus fere Angliæ monasteriis in rebus temporalibus merito præferatur. Hoc etiam anno, loca omnia in quibus pugnaverat, et præcipue Essedunam,[4] ecclesiis insignivit, ministros in eis constituens, qui pro ibidem occisorum salute officia celebrarent[5] divina.

The monastery of S. Edmundsbury founded by Cnut. Guy, the first abbat.

Malmesb. Gesta Reg. ii. 181, p. 306. Various churches founded by Cnut.

De vindicatione necis Sancti Elfegi.

Id. p. 305. Anno Domini MXXI. Rex Cnuto Turkillum et Hyricium, Danos nobiles, ab Anglia captatis occasionibus exlegavit. Qui Daciam, natale solum, petentes, statim ut litus Daciæ attigerunt, Turkillus, qui incentor necis beati Elfegi fuerat, oppressus est a ducibus regionis. Eodem anno defuncto Arlgaro Helmhamensi[6] episcopo, Alwinus successit. Turkil and Eric banished by Cnut.

Flor. Wig. p. 595 B. Bishops of Elmham.

[1] *consilio. Angliæ*] introduced from Diceto, col. 467.

[2] *Widonem*] Uvium, Hist. Elien., *i.e.* Wium, another latinized form of Guy.

[3] *victum . . . vestitum*] viverent, O. W.

[4] *et . . Essedunam*] om. O. W.

[5] *celebrarent*] celebrare, A.

[6] *Helmhamensi*] Orientalium Anglorum, Flor.

A.D. 1022.

Quod leges regis Eadwardi tenendæ constituuntur.

The laws of Edward the Elder confirmed and translated into Latin. Dukes of Normandy.

Anno Domini MXXII. Angli et Dani in colloquio apud Oxoniam celebrato, de legibus regis Eadwardi primi[1] tenendis concordes effecti sunt. Unde eisdem legibus, jubente rege Cnutone, ab Anglica lingua in Latinam translatis, tam[2] in Dacia quam in Anglia, propter earum æquitatem a rege præfato observari jubentur. Quo utique anno, Ricardus dux Normannorum, qui dicebatur secundus, obiit. Cui successit Ricardus filius ejus, qui tertius vocabatur, anno uno.

Flor. Wig. a. 1018, p. 594 C. (Not in Flor.) Id. p. 595 C.

Quod corpus beati Elfegi ad Doroberniam transfertur.

Pope John XIX. Translation of S. Ælfheah. Cnut's endeavours to conciliate the English. Robert I. duke of Normandy.

Anno Domini MXXIII. Johannes sedit in cathedra Romana, annis novem et totidem mensibus. Eodem anno rex Anglorum et Danorum Cnuto corpus beati Elfegi archiepiscopi, Londoniis apud Sanctum Paulum tumulatum, propriis manibus inde levavit, et ad ecclesiam Cantuariensem transferri, et ibidem illud debita fecit veneratione sepeliri. Ita etiam omnia, quæ ipse vel antecessores sui deliquerant, corrigere satagebat, ut prioris injustitiæ nævum tam apud Deum quam apud homines abstergere curaret. Anglos[3] quoque omnes, hortatu Emmæ reginæ, sibi reconciliare studens, multa eis donaria contulit, et insuper bonas leges, omnibus et placentes, promisit. Eodem anno Robertus ducatum Normanniæ suscepit.

Vit. Pontif. Malmesb. Gest. Reg. ii. 181, p. 306. Cf. Id. p. 305. Flor. Wig. p. 595 C.

De probitate gentis Anglorum.

The Swedes subdued by Cnut. Prowess of earl Godwine.

Anno Domini MXXIV. Rex fortunatus Cnuto, exercitum Anglorum et Danorum in Suanos ducens, in primo conflictu multos suorum amisit. Sed cum die crastina cum hostibus congredi denuo debuissent, comes Anglorum Godwinus et Anglicanæ militiæ princeps, rege[4] nescio, de nocte hostes non præmeditatos cum solis Anglorum cuneis[5] audacter invasit, in fugam improvidos convertit, et ex eis innumera multitudine perempta, reges gentis illius Ulfum et Eiglafum ad deditionem

Malmesb. Gesta Regum, ii. 181, p. 307. Hen. Hunt. vi. p. 757 A. Malmesb. G. R. p. 307.

[1] *Eadwardi primi*] An alteration by the compiler from *Eadgari*, probably due to Malmesbury, G. R. ii. 183, p. 313. See Hardy's note [1]. The next sentence, though partially due to Malmesbury, is the compiler's.

[2] *tam . . . Anglia*] Not in W., though it is in O.

[3] *Anglos . . . promisit*] This is considerably altered from Malmesbury.

[4] *rege*] regio, A.

[5] *cuneis*] cunctis, A.

Hen. Hunt. vi. p. 757 B. pacis adduxit. Rex vero, cum summo mane Anglos aufugisse, vel ad hostes perfide transisse putaret, dum acies Danorum ordinatas in hostes dirigere affectaret, non invenit in castris nisi sanguinem et cadavera occisorum. Quam ob causam deinceps Anglos summo honore habens, cum læta victoria ad Angliam navigavit. Eodem anno, mortuo Wlstano, Eboracensi [archi]episcopo, Alfricus successit.

A.D. 1024. Consequent honour of the English by Cnut.

Flor. Wig. p. 595 B. Ælfric archbishop of York.

De largitate regis Cnutonis.

Id. p. 595 C. Anno [Domini] MXXV. Conradus Romanum adeptus imperium annis quindecim imperavit. Eodem[1] anno Eadmundus vir religiosus, de quo supra diximus, Dunelmensis sive Lindisfarnensis est pontifex consecratus. Per idem tempus rex Cnuto Vetus monasterium Wintoniensis civitatis tanta munificentia decoravit, ut aurum et argentum splendorque gemmarum animos intuentium terreat advenarum. Hoc autem fecit rex hortatu Emmæ reginæ, quæ in talibus thesaurorum dilapidatrix erat sua prodiga largitate.

Conrad II. Edmund bishop of Durham.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 181, p. 307. Gifts of Cnut to Winchester by Emma's advice.

Item de munificentia ejusdem.

Id. ii. 184, pp. 313, 314. Anno Domini MXXVI. Rex Cnuto Anglorum et Danorum magnificus super tumbam Eadmundi in ecclesia Glastoniensi, ubi[2] idem rex quiescit, facta pro anima ejus oratione, pallium obtulit variis coloribus et pavonum figuris contextum. Hoc[3] autem fecisse creditur, ne in mortem ejus, cui in certamine singulari confœderatus fuerat, consensisse videretur.

(Not in Malmesb.) Visit and offering of Cnut to Edmund's tomb at Glastonbury. p. 163.

Quod rex Cnuto Norenses in sui favorem illexit.

Flor. Wig. p. 595 C. Anno Domini MXXVII. Cum regi Cnutoni fuisset intimatum, quod Norwegenses regem suum Olafum propter ejus simplicitatem nimis vilipenderent, magnam auri et argenti copiam magnatibus regionis illius transmisit, rogans omnes propensius, ut abjecto Olafo ipsum susciperent in regem. Qui cum dona, quæ eis transmiserat, avidis manibus suscepissent, renunciaverunt ei, ut omni ambiguitate remota veniret ad eos, quia ad illum suscipiendum omnes inveniret paratos.

Attempt of Cnut on Norway.

---

[1] *Eodem . . consecratus*] Not in O. W.

[2] *ubi . . oratione*] Not in W.

[3] *Hoc . . videretur* Not in W. It is introduced by the compiler.

A.D. 1028. *Quod Anglorum rex Cnuto Norwegiam sibi subjugavit.*

Cnut expels S. Olaf from Norway.

Flor. Wig. p. 595 D.

Anno Domini MXXVIII. Rex Anglorum et Danorum Cnuto cum navibus quinquaginta ad Norwegiam devectus, regem Olafum a regno expulit, et illud sibi, magnatibus[1] annuentibus, subjugavit.

Marianus Scotus.

Id.

(Not in Flor.)

Eodem anno natus est Marianus Scotus,[2] qui tandem adultus et liberalibus studiis imbutus, studio suo et labore cronicorum digessit librum, ab imperatore Octoviano usque ad annum Dominicæ incarnationis MCXXXI. Hic inter omnes historiographos regum Angliæ gesta prolixius scribens, servatis annis Dominicis, usque ad Henricum seniorem, Anglorum regem, perduxit.

Rex Cnuto Haconem ab Anglia exulavit.

Hakon exiled by Cnut. Gunhild, niece of Cnut, daughter of Wyrtgeorn, king of the Wends.

Id.

Anno Domini MXXIX. Rex Anglorum et Danorum et Norwegensium Cnuto ad Angliam rediens, Haconem, Danicum comitem, quasi legationis causa[3] in exilium misit. Habuit enim in uxorem Gunnildam matronam nobilem, sororis suæ et Wirrigerni Wundorum regis filiam, unde metuebat ab illo vel a vita privari vel a regno expelli.

De nativitate ducis Normanniæ Willelmi.

Pilgrimage of Robert of Normandy.

Malmesbur. Gesta Regum, iii. 229, p. 391.

Anno Domini MXXX. Robertus, Ricardi secundi Normannorum ducis [filius] alter, frater Ricardi tertii, postquam annis septem Normanniæ ducatum potenter rexerat, Jerosolimam gratia peregrinationis devote petivit. Reliquit autem filium septennem ex concubina susceptum, cujus speciositatem in chorea saltantis casu conspiciens, nocte illa carnaliter eam cognovit. Quam deinceps unice diligens, uxoris loco eam aliquandiu adamavit. Puer siquidem ex ea natus Willelmus[4] est appellatus. Cujus magnitudinem futuram matris somnium portendebat, dum intestina super per totam Normanniam et Angliam dilatari viderat et extendi. Ipso quoque momento quo, partu laxato, ad vitam puer effusus est, terram attigit, et ambas manus junco, quo pavimentum domus tegebatur, implevit. Ostenso igitur obstetricibus somnio supradicto,

Birth of William of Normandy.

---

[1] *magnatibus innuentibus*] Added by the compiler.

[2] Florence mentions the birth of Marianus, but the account of his chronicle is original.

[3] *quasi . . causa*] Not in W.

[4] O. W. add "Nothus, eo quod " de matrimonio non fuit genera- " tus."

Malmesb. Gesta Reg. iii. 229, p. 391. læto plausu omnes regem futurum puerum conclamabant. Dux igitur Robertus, Jerosolimam profecturus, apud Fiscannum proceres ad colloquium vocavit, ibique Willelmum, filium suum, hæredem sibi constituens, fecit omnes ei fidelitatem jurare. Comes Gilebertus tutor pueri constituitur, et tutela tutoris Henrico, regi Francorum, eo[1] pacto conceditur, ut si pater termino præfixo non redierit, Willelmo ducatus Normanniæ libera dispositio concedatur. (Flor. Wig. p. 595 E.) Eodem anno Hacun, comes supradictus, in mare periit, vel,[2] ut alii dicunt, in Orcadum insula est occisus.

A.D. 1030. William declared heir of Normandy by Robert. Death of Haco.

(Id.) Eodem anno Sanctus Olavus, rex,[3] doctor, prædicator, et apostolus Norichorum in Norwegia, Haroldi regis Norichorum filius, in Norwegia injuste perimitur, a Norichis percussus nimis truculenter quadam securi, (Not in Flor.) quia gens illa non gladiis sed securibus utitur. Indignabatur enim gens illa pagana et cruentissima quod patrias leges et superstitios idem sanctus rex Olavus prædicando, docendo, evangelizando, statuendo evacuaret.

Murder of S. Olaf by the Norwegians.

Quod mortuo duce Roberto, Willelmus filius ejus successit.

Anno Domini MXXXI. Roberto[4] Normannorum duce peregrinatione Jerosolimitana laudabiliter completa, dum repatriaret, citra Alpes diem clausit supremum. Cui succedens Willelmus filius ejus, in omnes adversarios suos, qui ipsum in puerili ætate despexerunt, ita desævit adultus, ut non solum propria ad pristinum reduceret statum, verum etiam ex damnis alienis sua commoda fieri procuravit.

Death of Robert I. of Normandy. Succession of William.

Flor. Wig. p. 595 E. Eodem anno rex Anglorum et Danorum Cnuto potentissimus, cum honore maximo Romam profectus, ingentia dona Sancto Petro Apostolorum principi, in auro et argento, pannis sericis, et lapidibus pretiosis obtulit; et a Papa Johanne, ut schola Anglorum a tributo esset libera, impetravit. In[5] eundo et redeundo largas pauperibus elemosinas erogabat. Hic multas in itinere clausuras, ubi thelonea a peregrinis extorque-

Visit of Cnut to Rome.

---

[1] *eo . . . concedatur*] Added by the compiler.

[2] *vel . . . occisus*] Not in W.

[3] *rex . . . Norwegia*] rex et martyr, Flor.

[4] *Roberto . . procuravit*] Not in O. W. Though the substance of the paragraph may be found in Malmesbury and Jumièges, it is the compiler's own.

[5] *In . . erogabat*] Not in W.

A.D. 1031. bantur, ingenti dato pretio, delevit. Ante sepulchrum quoque Apostolorum principis Petri, Deo suæ vitæ morumque emendationem devovit, sicut[1] in epistola, quam a Roma rediens per Livingum virum prudentem et postea Cridiacensis ecclesiæ pontificem, aliosque legatos, magnatibus Angliæ [misit], evidenter expressit. Inter cætera denique Agelnotho, Cantuariensi et Alfrico Eboracensi archiepiscopis, omnibusque episcopis et primatibus Angliæ nunciavit, quod fuit Romæ in magna solemnitate Paschali, coram domino Papa Johanne et Conrado imperatore, præsentibus regibus cunctis et principibus gentium a monte Gargano usque ad istud proximum mare, qui omnes illum honorifice susceperunt et magnis donariis honoraverunt. Inter quos quoque idem imperator multa ei contulit, tam in vasis aureis et argenteis quam in vestibus valde pretiosis. Conquestus est coram domino Papa, quod archiepiscopi terrarum suarum dum pro pallio obtinendo Romam miserunt, immensitas pecuniæ extorquebatur ab eis;[2] unde Papa nimis confusus, ne id de cætero fieret introdixit. Præcepit etiam episcopis supradictis per eandem epistolam, ut antequam ad Angliam rediret, omnia debita ad ecclesiam catholicam pertinentia, elemosina scilicet pro aratris, decimæ minutæ de animalium nutrimentis, et de hortis primitiæ seminum, quod Anglice Chiricseat dicitur, decimæ garbarum, cum denariis Sancti Petri, quod Anglice Romscot nuncupatur, fideliter redderentur. Vicecomitibus præterea et præpositis regni Angliæ districte mandavit, ut nulli hominum vim inferant, sed tam nobilibus quam servis recta judicia faciant, nec propter pecuniam fisco reponendam in aliquo a justitia devient, dum non habeat necessitatem de peccato pecuniam adaugere.

Flor. Wig. p. 596 A.

Letter of Cnut from Rome.

De dedicatione cœnobii Sancti Eadmundi.

Dedication of the abbey of St. Edmundsbury by archbishop Æthelnoth.

Anno Domini MXXXII. Archiepiscopus Agelnothus cœnobium Sancti Eadmundi in Bedericheswrthe[3] honorifice constructum, in veneratione Dei genitricis sanctique præfati xv. kal. Novembris dedicavit.

MS. ap. Leland, iii. p. 73 (*i.e.* iv. p. 72 ed. 1770.)

Quod rex Cnuto a Romana curia revertitur.

Bishops of Worcester.

Anno Domini MXXXIII. Defuncto Leofsio, Wigorniensi episcopo, Brithregus sedem episcopalem suscepit.

Flor. Wig. p. 597 D.

[1] *sicut . . denique*] Not in W.

[2] O. W. insert "nec possunt absque simonia pallium obtinere."

[3] O. W. insert "a rege Cnutone."

Malmesb. Gest. Reg. ii. 182, p. 308. Eodem anno, Cnuto rex potentissimus, a Roma rediens, contra Scotos rebellantes hostilem expeditionem duxit, et Malcolmum regem, cum duobus aliis regibus,[1] levi negotio superavit. A.D. 1033. Defeat of Malcolm II. of Scotland.

Idem quoque rex Cnuto abbatiam Sancti Benedicti de Ulmo fundavit, ibidemque monachos sub regula Sancti Benedicti, quam mirifice commendavit, Deo militare constituit. Idemque viam in marisco inter Ramesheiam et burgum quod Kingesdelf dicitur, ut periculum magnorum stagnorum vitaretur, eruderavit. Insuper gratus Deo pro obtenta victoria, multa religiosis in libertatibus et possessionibus contulit donativa et roboravit duratura; pauperibusque multa præcepit beneficia liberaliter erogari. Monastery of S. Bennet Holme founded by Cnut. Cnut's road from Ramsey to King's Delf.

Quod Benedictus Papa creatur.

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 597 D. Anno Domini MXXXIV. Benedictus sedit in cathedra Romana, annis xiv. Eodem anno, defuncto Eadrico Dorkecestrensi episcopo, Eadnothus successit. Pope Benedict IX. Bishops of Dorchester.

Quod rex Cnuto filios suos unum in Dacia, alterum in Northwegia coronavit.

Id. p. 597 E. Anno Domini MXXXV. Rex Anglorum et Danorum et Norwegensium Cnuto Swanum filium suum et Elgyvæ super Norwegenses regem constituit, atque filium suum Harde- Id. p. 598 A. cnutum, ex Emma Normannica susceptum, regem Danorum coronari fecit. p. 164. Cnut's sons kings of the Norwegians and Danes.

De morte Cnutonis regis Anglorum.

Flor. Wig. p. 598 A. Hen. Hunt. vi. p. 757 E. Deinde[2] in Angliam rediens, pridie idus Novembris apud Septoniam diem clausit extremum. De quo non arbitror esse tacendum, quod cum eleganter floreret in regnis potenter adquisitis, regalem cathedram in litore maris ascendentis Death of Cnut. Story of Cnut and the sea.

---

[1] *cum . . . regibus*] Introduced from Hen. Hunt. vi. p. 757 D. Their names were Melbeathe and Jermarc.

[2] *Deinde . . rediens*] Added by the compiler. In W. it is added to the previous paragraph; "et sic in "Angliam est reversus."

A.D. 1035. Story of Cnut and the sea.

statui fecit, et in ea residens comminando dixit: "Tu meæ "ditionis es, et terra in qua sedeo mea est, nec est in ea "quisquam qui impune meo resistere imperio ausus existat. "Impero nunc tibi ne in terram meam ascendas, nec vestes "meas regales madefacere præsumas." Sed mare de more ascendens, nec præceptis ejus obtemperans, pedes regis et crura sine reverentia madefecit. Rex igitur fere nimis tarde exiliens, ait; "Sciant omnes habitatores orbis vanam esse et frivolam "regum potentiam, nec regis nomine quempiam fore dignum, "præter Eum, cujus nutu cælum, terra, et mare, cum omnibus "quæ in eis sunt, legibus obediunt sempiternis." Rex quoque deinceps nunquam coronam portavit; sed coronam suam super caput imaginis Crucifixi componens, magnum[1] regibus futuris præbuit humilitatis exemplum. Sepultus est autem apud Wintoniam in Veteri monasterio, more regio, cujus anima gloria perfruatur æterna.

Hen. Hunt. vi. p. 758 A.

His burial at Winchester.

Flor. Wig. p. 598 A. Hen. Hunt. vi. p. 758 A.

De coronatione Haroldi filii Cnutonis.

Election of Harold I.

Defuncto autem Cnutone rege potentissimo, convenerunt apud Oxoniam ad colloquium proceres regni, ut de novo rege creando tractarent ibidem. Ubi consul Leofricus et omnes Danorum principes cum Londoniensibus elegerunt Haroldum, filium Cnutonis ex concubina Algyva generatum. Sed Godwinus, comes Cantiæ, cum principibus West-Saxoniæ contradicentes, maluerunt Hardecnutum filium Cnutonis et Emmæ reginæ, vel unum ex filiis regis Ethelredi et ejusdem Emmæ qui in Normannia morabantur. Sed quoniam Hardecnutus erat tunc in Dacia, Elfredus et Eadwardus, filii regis Ethelredi, absentes in Normannia, prævaluit pars Haroldi, et regni Angliæ diademate insignitus, Wintoniam citissime festinavit, et gazarum opumque thesauros, quos rex Cnuto Emmæ reginæ reliquerat, tyrannice rapiens, eandem Emmam, ut novercam suam, ab Anglia exulavit. Quæ ad Baldewinum Flandrensem comitem divertens, accepit ab eo castellum de Bregges, ut ibidem moraretur; Willelmus namque Normannorum dux, adhuc sub tutoribus in custodia constitutus, ducatus sui liberam non habuit potestatem.

Id.

Malmesbur. G. R. ii. 188, p. 319.

Flor. Wig. p. 598 A.

Banishment of Emma, who goes to Baldwin, count of Flanders.

Hen. Hunt. vi. p. 758 B.

[1] *magnum . . . exemplum*] Added by the compiler.

Quod Alfredus, Ethelredi regis filius, in Angliam [veniens], oculorum luce privatus est. A.D. 1036.

Anno Domini MXXXVI. Alfredus,[1] Athelredi regis primogenitus, adhuc in Normannia degens, audita morte Cnutonis, cum navibus l. electis militibus plenis, venit in Angliam, ut paternum[2] regnum, de jure sibi debitum, vel pacifice, vel,[2] si necessitas cogeret, armorum præsidio obtineret. Qui ad Sanwici portum cum suis applicans, Doroberniam usque pervenit. Cumque comes Cantiæ Godwinus ejus adventum cognovisset, venit obviam ei, et illum in fide sua suscipiens, Judæ proditoris vicem in ipso et suis commilitonibus sequenti nocte complevit. Nam post data pacis oscula et læta convivia, intempestæ noctis silentio cum Alfredus et ejus sodales sopori membra dedissent, capti sunt omnes inermes in cubilibus suis, nihil mali suspicantes, a multitudine irruentium armatorum, et manibus eorum post tergum ligatis, compulsi sunt per ordinem, unusquisque juxta alium, considere. Ubi ita sedentes novem semper decapitati sunt, et decimus dimissus et ad tempus vitæ reservatus. Facta autem sunt hæc apud Guldeford, villam regiam. Sed ubi Godwino proditori visum est, plus quam sit utile, adhuc vivos superesse, jussit iterum decimari, et sic paucissimi superstites remanserunt. Alfredum vero juvenem, regio honore per omnia dignum, ligatum apud urbem Londoniarum transmisit ad regem Haroldum, ut uberiorem gratiam apud eum inveniret, cum paucis suorum qui indecimati remanserant. Sed continuo ut rex juvenem Alfredum vidit, ipsum ad Helyensem insulam adductum oculis ibidem privari fecit. Milites autem ejus nimis perniciose peremit, et Alfredus juvenis egregius spiritum exhalavit, ubi et sepulturam accepit.

Arrival of Alfred in England, and his seizure by Godwine.

William of Jumièges, vii. 9, col. 852.

Hen. Hunt. vi. p. 759 A.

His death in the isle of Ely.

Quod corpus Pallantis Romæ invenitur.

Anno Domini MXXXVII. Corpus[3] Pallantis filii Evandrii, de quo Virgilius refert, Romæ repertum est illibatum, ingenti admiratione omnium intuentium, quod per tot sæcula incorruptionem servavit; apertio vulneris, quod in medio pectore

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 206, p. 357.

Discovery of the body of Pallas, son of Evander.

---

[1] This version of this story is in some respects peculiar to the compiler: no one earlier mentions that Alfred came with 50 ships, or that he landed at Sandwich, unless the *Estoire de seint Aedward le rei* was compiled previously; see l. 422 (p. 37) "au port de Sanwiz arive."

[2] *paternum . . . . vel*] For this O. W. have only *eam*.

[3] In the margin Par. has written "verum sed impertinens."

A.D. 1037. Turnus fecerat, quatuor pedum et semis habens longitudinis. Malmesb.
Epitaph on the tomb of Pallas. Repertum fuit et epitaphium hujusmodi superscriptum ; Gest. Reg. ii. 206, p. 357.

"Filius Evandri Pallas, quem lancea Turni
"Militis occidit more suo, jacet hic."

An ever-burning lamp found in it. Ardens lucerna ad caput ejus inventa est, arte mathematica[1] composita, ita ut nullius flatus violentia, nullius liquoris aspersione valeret[2] extingui. Quod cum multi mirarentur, quidam subtilius habens ingenium, stilo subtus flammam foramen fecit, unde introducto aere ignis ardere cessavit. Corpus sane muro appositum, longitudine sui murorum altitudinem vicit. Sed procedentibus diebus, stillicidiis rorantibus et corpus madefacientibus, communem mortalium corruptionem cognovit, nervis fluentibus et cute[3] soluta.

De morte plurimorum episcoporum.

Eadsige archbishop of Canterbury. Succession in various sees. Grimketel. Stigand. Anno Domini MXXXVIII. Athelnothus Cantuariæ archiepiscopus diem clausit extremum iv. kal. Novembris; cui successit Eadsius. Defuncti sunt etiam hoc anno[4] Ethelricus Selesiensis,[5] Alfricus Helmhamensis,[6] et Brithregus Wigorniensis episcopi; quibus successerunt, ad Selesiensem ecclesiam Grinketel, ad Helmhamensem Stigandus, ad Wigorniensem Livingus Cridiacensis antistes. Sed Stigandus postea ejectus, et Grinketel, Selesiensis episcopus, ære dato non modico,[7] electus, duos habuit episcopatus, Selesiensem scilicet et Helmhamensem. Denique tamen Grinketel ejectus est, et Stigandus receptus. Tunc Stigandus fratri suo Elgemaro Helmhamensem episcopatum pretio[8] adquisivit. Atque idem Stigandus, ut avaritiæ propriæ satisfaceret, Cantuariensem et Wintoniensem, data pecunia, thronos ascendit, vix annuens, ut in episcopatu Selesiensi proprius ordinaretur antistes. Flor. Wig. p. 599 A.

Hardecnutus rex Danorum in Flandriam venit.

Bishops of Lichfield. Anno Domini MXXXIX. Defuncto Brithmaro, [Lichesfeldensi episcopo, Wlsius successit. Quo etiam anno] Hardecnutus, rex Id. p. 599 C.

---

[1] *mathematica*] Written over an erasure, A. probably having had *mechanica*, as Malmesb.
[2] *valeret*] valent, A.
[3] *cute soluta*] carne dissoluta, W.
[4] *anno*] animo, A.
[5] *Selesiensis*] Suth-saxoniæ, Flor.
[6] *Helmhamensis*] East-Anglorum, Flor.
[7] *ære . . modico*] pro auro, Flor. MS. A.
[8] *pretio* is introduced by the compiler, as "ut avaritiæ propriæ satis-"faceret" below.

A.-S. Chron. p. 432.

Danorum, ad Emmam reginam, matrem suam, in Flandriam devectus, cum ipsa apud Bregges moram fecit.

A.D. 1039. Harthacnut at Bruges.

De morte Haroldi regis, et de coronatione Hardecnudi regis.

Flor. Wig. p. 599 D. Hen. Hunt. vi. p. 758 C. Malmesb. G. R. ii. 188, p. 319. Flor. Wig. p. 599 D. (Not in Flor.) Flor. Wig. p. 599 D.

Anno Domini MXL. Henricus[1] Romanum adeptus imperium xvii. annis magnifice[2] imperavit. Eodem anno rex Anglorum Haroldus, cum regnasset iv. annis, apud Oxoniam defunctus est, et apud Westmonasterium sepultus. Tunc proceres, tam Danorum quam Anglorum, in unam concordantes sententiam, miserunt legatos ad Bregges in Flandriam, ad regem Daciæ Hardecnutum, qui cum matre sua ibidem morabatur, rogantes ut ad Angliam veniret regni diadema suscepturus. Qui consiliis magnatum ilico adquiescens, æstate media venit in Angliam, et gratanter ab omnibus susceptus,[3] ab Eadsio[4] Cantuariensi archiepiscopo in regem est consecratus. Qui mox in regno confirmatus, injuriarum, quæ[5] sibi et suæ matri a suo prædecessore Haraldo rege illatæ fuerant, non immemor, Alfricum Eboracensem archiepiscopum, comitem Godwinum, Eadricum dispensatorem, et Trondum carnificem[6] Londonias misit, ipsius regis corpus effodere, et in Thamense flumen decapitatum proicere præcepit. Quod cum projectum fuisset in flumen, brevi post tempore a quodam piscatore repertum est, et a gente Danica Londoniis in cœmiterio Danorum sepultum. Et his ita gestis, unicuique remigi suæ classis octo marcas, et singulis rectoribus decem marcas, de tota Anglia pendi præcepit. Unde cunctis, qui prius ejus adventum optaverant, exosus effectus est. [Ad hæc] etiam, pro nece Alfredi fratris sui, contra Godwinum comitem proditorem et Livingum episcopum Wigorniensem, accusantibus illos Alfrico Eboracensi archiepiscopo constanter et aliis multis, rex ira vehementi exarsit. Quocirca idem rex Livingum degradavit, et Alfrico episcopatum concessit. Godwinus vero, pro morte[7] Alfredi fratris sui et amicitia regis obtinenda, dedit ei navem auream, cum rostro aureo fabrefactam et armamentis aureis

Henry III. emperor. p. 165. Death of Harold. Harthacnut invited to England, and crowned by archbishop Eadsige. The body of Harold dug up and thrown into the Thames. Payment to the sailors. Harthacnut's anger against the authors of Alfred's death. Godwine's present of a ship.

---

[1] *Henricus . . imperavit*] Not in O. W.

[2] *magnifice* is not in Florence.

[3] *susceptus*] susceptum, A.

[4] The mention of Eadsige as the consecrator is peculiar to the compiler. It is probably derived from Diceto, with his error corrected of making archbishop Æthelnoth, who died in 1038, crown Harthacnut (Twysden, col. 474, l. 39).

[5] *quæ*] quas, A.

[6] Instead of these names W. has only *milites et carnifices*.

[7] *morte . . . sui*] Introduced by the compiler.

A.D. 1040. Godwine's present of a ship to Harthacnut.

instructam, armis decoris et octoginta militibus aureis[1] decoratam. Horum autem militum quilibet in brachiis suis duas habebat armillas aureas xvi. naves[2] vel uncias appendentes, loricam auream trilicem, cassidem in capite auream, gladium aureis scapulis renibus accinctum, securim Danicam ex auro fabricatam in sinistro humero pendentem, in manu sinistra clipeum cum umbonibus aureis et clavis, in dextera lanceam auream,[1] quæ lingua Anglorum *hategar* nuncupatur. Insuper hæc omnia, cum principibus ferme totius regni et dignioribus regi juravit, non ingenio sui consilii aut voluntate fuisse, quod frater ejus fuerat excæcatus, sed[3] regem Haroldum, quod factum fuerat, præcepisse. Flor. Wig. p. 600 B.

Quod Eadwardus in Angliam ad regem venit.

Heavy tax of Harthacnut. Two of the collectors slain. Consequent ravage of Worcestershire.

Anno gratiæ MXLI. Rex Anglorum Hardecnutus, ministros suos per omnes fines destinavit, ut tributum quod indixerat nulli[4] parcentes colligerent, et piratis suis inde omnia necessaria ministrarent. Ex quibus duos, Faeder et Turstinum,[5] Wigornienses provinciales cum civibus, eo[6] quod in eos nimis crudeliter desævissent, in quodam monasterii vestibulo, ubi pacis gratia confugerant, peremerunt. Unde rex nimia commotus ira, in ultionem tantæ trangressionis comites et armatos milites illo transmittens, præcepit ut homines interficerent, civitatem spoliatam incenderent, et totam provinciam devastarent. Quod cum factum fuisset, juxta quod sibi fuerat imperatum, cum præda maxima ad regem sunt reversi, et sic ejus ira quievit. Eodem anno Eadwardus, regis Ethelredi filius, de Normannia in Angliam veniens, a rege fratre suo gratanter susceptus, cum gloria et honore in curia ejus remansit. Id.

Edward comes to England.

Quod rex Hardecnudus sororem suam dedit Henrico imperatori.

Marriage of Gunhild,

Per idem tempus rex Anglorum Hardecnutus, Gunnildam, sororem suam ex Cnutone rege et Emma regina generatam, Malmesbur. Gesta Regum, ii. 188, p. 321.

---

[1] *aureis, auream*] Introduced by the compiler.

[2] *naves vel*] Introduced by the compiler. It is not in W.

[3] *sed*] se, A. This sentence is not in W.

[4] *nulli . . . ministrarent*] Introduced by the compiler. A. has *parentes* for *parcentes.*

[5] The names are not in W.

[6] *eo . . . desævissent*] seditione exorta, Flor. It is not in W. In the next clause Par. has altered the MS. reading *monasterio* into *monasterii vestibulo*; Flor. has *monasterii solario.*

Malmesb. Gest. Reg. ii. 188, p. 321. (Enlarged from Malmesbury.)

A.D. 1041. Daughter of Cnut, to Henry III.

ingentis pulchritudinis puellam, Henrico imperatori Romano destinavit matrimonio copulandam. Erat autem hæc virgo temporibus Cnutonis regis propter ejus incomparabilem decorem a multis viris nobilibus petita, sed non impetrata. Unde nunc adeo celebris fuit illa nuptialis pompa, quod rex frater ejus et omnes fere habitatores regni thesauros auri et argenti cum palliis, gemmis, et equis pretiosis ita effuderunt, quod usque in hodiernum diem in conviviis et tabernis histriones et[1] fidicines instrumentis et canticis hanc pompam digne efferre non sufficiunt nuptialem. Stetit autem inter eos multo tempore fœdus conjugale. Sed novissime a discordiæ animatoribus Gunnilda est apud imperatorem de crimine adulterii accusata. Oportebat ergo juxta consuetudinem regionis, ut Gunnilda per duellum contra accusatorem, giganteæ immensitatis hominem, famam suæ puritatis redimeret. Sed ex omnibus militibus vel ministris nec unus fuit inventus, qui cum illa ab Anglia venerant, qui auderet cum bellatore[2] congredi, propter horrendam corporis ejus deformitatem et immensitatem. Cumque Gunnildæ angustiæ essent undique, puer quidam, quem ab Anglia secum adduxerat, et in ejus thalamo educatus fuerat, qui nanus erat et propter corporis parvitatem Mimecan dicebatur, duellum pro domina, quam per mendacium noverat accusatam, suscepit; et conserto prælio cum gigante, per miraculum Dei succiso delatoris poplite, ipsum enervavit.[3] Quo ruente in terram, Mimecanus caput ejus præscidit, et illud suæ dominæ præsentavit. Tunc imperatrix, ex insperato gaudens effecta triumpho, imperatori repudium fecit, nec ultra minis aut blanditiis vinci potuit, ut thorum ejus ascendere consentiret.

Story of her accusation, and her champion.

De admiranda visione Henrici imperatoris.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 193, p. 327.

Legend of the emperor Henry III. and a bishop.

Hic imperator, patre Conrado adhuc vivente, a clerico quodam fistulam argenteam eo pacto susceperat, ut cum foret imperator, illi episcopatum conferret. Henricus iste, tandem adultus et imperator post patrem creatus, repetenti clerico promissum episcopatum libenter donavit. Sed non multo

---

[1] W. inserts *mimæ*.

[2] *bellatore*] So altered by Par. from *delatore*. W. has *ipso*.

[3] There is a rude drawing of this in the margin. The compiler has considerably enlarged Malmesbury's account of this story, and has had access to some other source. There is no mention of the dwarf's name in Malmesbury. Bromton must have had access to this other source, as he mentions the names both of the dwarf and the giant (Roddyngar), col. 933, l. 35 (Twysden).

A.D. 1041. Story of a vision of the emperor Henry III. post gravi infirmitate correptus lecto decubuit, et crescente ægritudine per triduum sine sensu et voce ita mutus et quasi e corpore raptus jacebat, ut in solo pectore vix vitalis spiritus palpitaret; nec aliud vitæ erat indicium, nisi [quod,] manu ad nares apposita, sentiebatur anhelitus perexilis. Tunc præsentes episcopi et amici, triduano indicto jejunio, lacrimis et votis divinam pro salute imperatoris clementiam implorabant. Quibus, ut creditur, remediis convalescens, accito episcopo quem simoniace pro fistula argentea episcopum fecerat, illum per decretum concilii degradavit. Confessus est autem audientibus cunctis, quod toto triduo, quo exanimis jacuerat, inter dæmones constitutus, illos adeo sibi sensit infestos, quod flammas igneas per fistulam in os ejus jaculantes, corpus ejusdem[1] tam intus quam exterius incendebant. Flamma p. 166. autem illum adeo exurebat, quod terrenus ignis, in comparatione ignis illius, tepidus et quasi nihil calere putaretur. Sed inter hæc incendia ferventissima habuit quendam juvenem, quasi assatum igne, dictus imperator, qui calicem aureum manibus miræ magnitudinis aqua plenum portavit. Cujus solicitudine et laticis aspersione extinctis ardoribus, ad pristinam rediit sanitatem. Cum autem dictus imperator de juvene assato, qui sibi refrigerium præstaverat, miraretur quis esset, reduxit ad memoriam quoddam[2] cœnobium beati martyris Laurentii, olim a paganis destructum, quod ipse reædificaverat, et monachis impositis, multa prædia et ornamenta contulerat, et inter alia beneficia, calicem aureum et gemmis decoratum, quem ob honorem martyris ecclesiæ contulerat, nunc in ardoribus positus recognovit, dum juvenis assatus ibi refrigerium ministravit.

Malmesb. Gesta Regum, ii. 193, p. 327.

De morte regis Hardecnudi, et de coronatione regis Eadwardi.

Death of Harthacnut. Anno Domini MXLII. Rex Anglorum Hardecnutus, dum convivio nuptiarum, in quo Osgodus Glappa, vir magnæ potentiæ, filiam suam Gyvam viro cuidam Danico, nomine Cnutoni,[3] apud Lamheiam matrimonio copularet, lætus, sospes, et hilaris, cum sponsa prædicta et quibusdam aliis bibens staret, inter bibendum in terram corruit, et sic repente mutus permanens idem rex sexto idus Junii spiritum exhalavit. Deinde apud Winto-

Flor. Wig. p. 600 D.

[1] *ejusdem*] So altered by Par. W. has *illius totum;* West. *ejus totum.*

[2] *quoddam . . . destructum*] ecclesiæ tectum longa carie dissolutum, Malmesb. The whole account is embellished and enlarged from Malmesbury.

[3] *Cnutoni*] An error of the compiler for *Tovio*, Tofig.

Flor. Wig. p. 600 E. niam delatus, juxta Cnutonem patrem suum sepulturam accepit. A.D. 1042.
Cujus frater[1] Eadwardus, annuente clero et populo, Londoniis Election of Edward.
Id. p. 601 A. in regem eligitur, et ab archiepiscopis Cantuariensi Eadsio et Eboracensi Alfrico, cum sibi subjectis episcopis, prima die His coronation.
Id. p. 600 E. Paschæ in regem apud Wintoniam consecratur. Erat autem rex Eadwardus filius Ethelredi, qui fuit Edgari, qui fuit Eadmundi, qui fuit Eadwardi, qui fuit Alfredi magni regis, cujus[2] His pedigree.
Id. p. 601 A. genealogia superius ad Adam usque perducitur. Rex vero Eadwardus, statim ut in regem fuerat coronatus, Emmæ reginæ, matri suæ, quæ tunc apud Wintoniam degebat, quicquid habuit in auro et argento et rebus pretiosis ei abstulit; eo quod antequam rex esset, nihil illi dederat quod petebat. Sed tamen præcepit sufficienter ei necessaria ministrari, et illam mandavit ibidem quiete demorari.[3] Emma stripped of her treasures.

Quod Eadsius archiepiscopatum dimisit.

Hen. Hunt. p. 759 B. Anno Domini MXLIII. Eadsius Cantuariæ archiepiscopus infirmitate gravi detentus episcopatum dimisit, et in loco ejus Siwardus est archiepiscopus consecratus. Siward archbishop of Canterbury.
Hist. Rames. c. ciii. (p. 451, Gale). Eodem anno Ethelstanus Ramesiensis abbas in vigilia Sancti Michaelis infra ecclesiam ad horam vespertinalem ab homine quodam extraneo cultello confossus expiravit; cui Alfwinus ad abbatiam successit. Murder of Æthelstan, abbat of Ramsey.

Quod rex Eadwardus uxorem duxit.

Hen. Hunt. p. 759 B. Anno Domini MXLIV. Rex Eadwardus in patrocinium regni sui filiam Godwini, potentissimi consulis, nomine Editham, uxorem duxit. Marriage of Edward and Eadgyth.
Flor. Wig. p. 602 A. Quo etiam anno, defuncto[4] Alfrico Helmhamensi episcopo, Stigandus, regis capellanus, successit. Stigand bishop of Elmham.

Quod rex Eadwardus classem frustra congregavit.

Id. Anno Domini MXLV. Brihtwoldus, Ramesberiensis[5] pontifex, obiit, et Hermannus regis capellanus successit. Bishops of Ramsbury. Eodem anno rex Eadwardus ad portum Sandwici classem numerosam congregavit contra regem Noricorum, ad Angliam venire disponentem. Sed bellum a Suano Danorum rege sibi illatum adventum illius impedivit. Threatened invasion of Magnus of Norway.

---

[1] Par. inserts in the margin *uterinus tantum.*

[2] *cujus . . . . perducitur*] Introduced by the compiler.

[3] *et . . demorari*] om. W.

[4] *defuncto . . . episcopo*] inserted by the compiler.

[5] *Ramesberiensis*] Wiltoniensis, Flor.

A.D. 1046.

Silvester Papa.

Popes Silvester III. and Gregory VI. Death of bishop Lyfing. His successors.

Anno Domini MXLVI. Silvester sedit in cathedra Romana diebus lvi. Cui eodem anno Gregorius succedens, sedit annis duobus. Eodem anno Livingus, qui Wigorniensem, Cridiensem, et Cornubiensem habuit episcopatus, obiit. Post cujus decessum Leofricus, regis cancellarius, Cridiensem et Cornubiensem obtinuit episcopatus, Wigorniensem vero pontificatum Aldredus suscepit.

Vit. Pontif.

Flor. Wig. p. 602 B.

Quod Stigandus duos episcopatus obtinuit.

Bishops of Selsey and Winchester.

Anno Domini MXLVII. Defuncto Grimketel, Selesiensi pontifice, Hecca regis capellanus successit. Quo utique anno, mortuo Elfwino, Wintoniæ episcopo, Stigandus, Helmhamensis præsul, in[1] ejus loco sublimatur.

Id.

Ut Papa Clemens papatum rexit.

Pope Clement II. Bishops of Durham.

Anno Domini MXLVIII. Clemens sedit in cathedra Romana, mensibus novem et diebus vi. Eodem anno, defuncto Eadmundo, Dunelmensi antistite, Eadrecus successit.[2]

Vit. Pontif.

Flor. Wig. p. 602 D.

De sortilegio hoc tempore detecto.

Popes Damasus II., Leo IX.

Story of two witches at Rome.

Anno Domini MXLIX. Damasus sedit in cathedra Romana, diebus viginti sex. Cui eodem anno Leo succedens, sedit annis quinque, mensibus duobus, et diebus sex. Hujus[3] Papæ temporibus detectum est Romæ sortilegium diabolicum, et nostris sæculis inauditum. Erant enim in strata publica, qua Romam itur, duæ aniculæ, in uno commorantes tugurio et in uno imbutæ maleficio, quæ hospitem, si aliquando solus superveniebat, in equum, vel porcum, vel in aliud quodlibet animal transformare[4] solebant, et mercatoribus animalia transformata vendentes, nummos inde acceptos in ebrietate simul et crapula consumebant. Quæ casu juvenem quendam, qui artem saltandi noverat et victum moribus histrionum quærebat, hospitio receperunt. Quem nocte illa in asinum

Vit. Pontif.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 171, p. 282.

---

[1] *in . . . sublimatur*] ei subrogatus ambos obtinuit pontificatus, W.

[2] This is under the year 1049 in W.

[3] In the margin Par. has written "verum sed impertinens."

[4] A. inserts *vendentes*, repeated from the following line.

Malmesb. Gesta Regum, ii. 171, p. 282. transformantes, magnum ex eo lucrum habebant. Non enim asinus effectus, juvenis amiserat intelligentiam, etsi amiserat loquelam. Nam quicquid præcepit anus, joculando et saltando implevit asinus. Accurrente itaque vulgi multitudine ad ludum asini, non nisi dato pretio asinum videre ludentem maleficæ mulieres sinebant. Rumore igitur tandem per provinciam disseminato, accessit dives quidam ad maleficas illas, et non modico pretio collato, asinum in suos convertit usus. Sed dives cum asino recedens a mulieribus admonitus est, ut si diuturnum vellet habere ludum, ab aquæ ingressu asinum arceret. Custos ergo asino a divite constituitur, qui illum diligenter servaret. Dives autem, cum gaudium habere voluisset, ludis asini lætificabat convivas. Sed cum tempus plurimum præterisset, versus est in fastidium ludus asini, et cœpit a custode suo negligentius custodiri. Quapropter die quadam, abrupto quo ligatus erat loro, fugit, et in proximum lacum se projecit, et diutius in aqua volutatus, pristinam sibi hominis formam restituit. Custos autem ejus illum insecutus, viso homine, sciscitabatur an[1] asinum fugientem vidisset. Ille refert se asinum fuisse, sed modo se hominis formam suscepisse. Et omnem illi casum exponens, ea quæ de ipso facta fuerant per ordinem recitavit. Miratus famulus, ad dominum rem detulit, et dominus ad Papam Leonem. Et mulieres convictæ Papæ suum confitentur delictum. Sed Papam super hoc dubitantem Petrus Damianus confirmavit, producto exemplo de Symone Mago qui Faustinianum in Symonis figura videri et a filiis suis horreri fecit.

A.D. 1049. Story of two witches at Rome.

Quod quibusdam episcopis defunctis alii succedunt.

Flor. Wig. p. 603 D. Anno Domini ML. Defuncti sunt episcopi, Eadnothus Dorke- p. 167.
p. 604 A. cestrensis, Siwardus vicarius Eadsii Cantuariensis archiepiscopi; et post ipsum idem Eadsius diem clausit supremum. Eadsio successit Robertus Londoniensis episcopus, et Roberto
p. 605 B. ad ecclesiam Londoniensem successit Willelmus, ad Dorke-
p. 603 D. cestrensem Ulf regis capellanus.

Deaths of various bishops.

De quodam sacerdote indigne missam celebrante.

Id. p. 604 A. Anno Domini MLI. Rex Eadwardus a vectigali gravissimo Anglos absolvit, quod, patre vivente, Danicis stipendiariis triginta octo milium librarum[2] solvi consuevit. Eodem anno,

Danegeld remitted.

[1] *an*] ab, A.

[2] *triginta . . . librarum*] This is a careless copy of Florence, who says nothing about the amount, but has "xxxviii. anno ex quo pater . . primitus id . . solvi mandârat."

A.D. 1051. Archbps. of York. William of Normandy in England.

defuncto Alfrico Eboracensi archiepiscopo, Kinsius regis capellanus successit. Per idem tempus Willelmus dux Normannorum veniens in Angliam ab Eadwardo rege honorifice receptus est, quem multis donatum muneribus ad propria remisit.

Flor. Wig. p. 604 A. Id. p. 605 B.

Story of an incontinent priest.

Hoc[1] quoque anno convenerunt multi nobiles gentis Northanhumbriæ prope civitatem Lindisfarnæ ad ecclesiam quandam, ubi erant placitaturi, et rogaverunt presbyterum ut caritative eis missam celebraret. At presbyter, qui nocte illa cum concubina dormierat, ad sacrum officium accedere formidabat. Sed illis vehementer presbyterum rogantibus ut missam cantaret, precibus eorum tandem victus, cum timore tamen divina mysteria petentibus celebravit. Sed hora qua sacrosanctum mysterium sumere debuit, calicem diligenter inspexit, et ecce particulam, quæ[2] juxta morem missa fuerat in calicem, ita in teterrimam formam vidit immutatam, quod picis colorem, potius quam panis et vini, in calice videret. Presbyter continuo reatum suum intelligens et multum tremens, quid de hoc, quod vidit in calice, deberet facere, hæsitabat. Nam illud velut mortem sumere abhorrens, in terram fundere volebat. Sed quoniam consecratum erat, id facere metuebat. Timuit ergo quod, quicquid faceret, omnipotentis Dei judicium effugere non valeret; cum tremore magno illud sumpsit. Sed tantæ amaritudinis erat, ut nil ad gustandum amarius videretur. Et missa vix completa, ad episcopum venire festinabat, et ei rem gestam per ordinem declarabat. Cui episcopus, indicta pœnitentia, præcepit, ut sinceram deinceps et castam Deo vitam offerre studeret. Quod ille fideliter promittens, quoad vixit, promissum implevit.

Simeon of Durham. Hist. de Dunelm. ecclesia, x. coll. 34, 35 (Twysden).

De tumultu in regno exorto.

Affray between Eustace, count of Boulogne, and the men of Dover.

Circa eosdem dies comes Boloniæ, Eustachius, qui Godam regis Eadwardi sororem uxorem habuit, apud Doveram cum suis applicuit. Ubi milites ejus, cum stolide nimis et superbe hospitia quærerent, unum de burgo hominem peremerunt. Quod videns quidam de burgo, illum militem interfecit. Ob quam rem comes et ejus commilitones in iram[3] conversi, viros et mulieres plurimos occiderunt, et pueros suorum equorum pedibus contriverunt. Sed ubi burgenses ad obsistendum convolarunt, hostes turpem inierunt fugam. Sed in fugiendo

Flor. Wig. p. 604 A.

---

[1] Par. has written in the margin "verum sed impertinens." In the next line "civitatem Lindisfarnæ" is introduced by the compiler.

[2] *quæ*] quam, A.

[3] *iram*] terram, A.

Flor. Wig. p. 604 B. ex eis octodecim[1] interfectis, cæteri ad regem Eadwardum qui tunc Glovernia erat, confugerunt. Comes Godwinus, de hominibus suis de burgo Doverensi interfectis nimis iratus, de toto honore[2] comitatus sui, id est de Cantia, Suthsaxonia, et Westsaxonia, et filius ejus primogenitus Suanus de honore[2] suo, id est Oxoniensi, Glavorniensi, et Herefordensi, Sumersetensi, et Berecensi provinciis, Haroldus filius ejus de honore[2] suo, id est Essexia, Estanglia, Grantebregia, et Huntendonia, ingentem exercitum collegerunt. Hoc[3] rex Eadwardus cum cognovisset, collegit et ipse exercitum copiosum, paratus cum hostibus, si necesse fuerit, decertare. Godwinus interea, cum exercitu suo in provinciam veniens Gloverniensem, missis ad regem legatis, Eustachium comitem cum sociis suis sub denuntiatione belli sibi reddi mandavit. Cui rex militaribus copiis sufficienter instructus et communitus, significavit quod Eustachium comitem ad eum non mitteret; præcipiens insuper, quod qui exercitum contra ipsum collegerat, et sine[4] ejus licentia pacem regni perturbaverat, veniret ad eum die statuta, super hac injuria sibi responsurus, et juri pariturus. Godwinus vero, sicut contra regem prælium committere non audebat, ita ad curiam ejus venire juri pariturus nolebat; unde rex communi curiæ suæ judicio ipsum Godwinum et ejus quinque filios ab Anglia exlegavit. Qui mox cum conjuge sua Gyva, et Tosti filius ejus cum Judith uxore sua, filia Baldewini Flandrensis comitis, et alii duo filii ejus Suanus et Gurth, navem cum thesauris multis ascendentes, in Flandriam ad prædictum comitem cursum direxerunt. Porro filii ejus Haroldus et Leofwinus, Bristollum adeuntes, in Hyberniam sunt transvecti. Reginam quoque Editham rex propter patrem ejus repudiavit, et cum una pedissequa ad Redwellam sine honore destinavit, et abbatissæ custodiendam commendavit.

A.D. 1051. Rising of Godwine and his sons, who demand the surrender of Eustace. This refused by the king. Exile of Godwine and his sons. Imprisonment of queen Eadgyth at Wherwell.

De morte Emmæ reginæ.

Id. p. 605 B. Anno Domini MLII. Marianus Scotus, cronicorum scriptor veracissimus,[5] sæculum reliquit. Eodem anno Emma regina,

Marianus Scotus enters monastick life.

---

[1] *octodecim*] This is the number of the townsmen slain (excluding the first) according to Malmesbury, ii. 199, p. 337; he gives 20 as the number of Eustace's men killed, Florence says 7.

[2] *honore*] Introduced by the compiler.

[3] *Hoc . . . decertare*] Not in W. The words are the compiler's, though the substance is in Florence.

[4] *sine ejus licentia*] om. W.

[5] *cronicorum scriptor veracissimus*] chronographus, Flor.

A.D. 1052. Death of queen Emma. uxor regum Ethelredi et Cnutonis, obiit, et Wintoniæ sepulta est. Per idem tempus rex Walensium Grifinus, Herefordensem depopulans provinciam, multos rebellantes provinciales interfecit. Ravages of Griffith. Nec multo post comes Haroldus et frater ejus Leofwinus, ab Hybernia venientes, in Westsaxonia multas rapuerunt prædas, quibusdam obstantibus interfectis. Return of Godwine and his sons. Godwinus vero in Cantia, Suthsexia, et regionibus illis piraticam agens rapinam, ad Wectam insulam tandem pervenit, ubi filii ejus Haroldus et Leofwinus venientes ad eum, studiosius machinabantur ut se in regem Eadwardum vindicarent. Attraxerunt ergo in favorem sui provinciales innumeros et viros bellatores, et immenso exercitu congregato, in die Exaltationis sanctæ Crucis, classem versus urbem Londoniarum dirigentes, ad Suthewerk prope civitatem castrametati sunt. Rex Eadwardus, qui tunc Londoniis erat, ingentem armatorum copiam et classem non modicam congregavit, ut per aquam Godwinum et filios ejus insequeretur et terram. Sed Angli, quorum filii, nepotes, consanguinei, et amici cum Godwino erant, noluerunt contra eos decertare. Sapientes quique ex utraque parte inter regem et Godwinum ducem de pace redintegranda studiosius tractaverunt. Mane autem facto rex, habito cum primatibus consilio, pristinum honorem restituit Godwino et filiis ejus omnibus, præter Suanum. Ille enim pœnitentia ductus, eo quod Beornum, regis consobrinum, necaverat, unde de Flandria nudis pedibus Jerusalem petens, in reditu suo, in itinere defunctus est, ex nimio frigore infirmitate contracta. Filiam quoque ducis Edytham reginam rex dignanter recepit, et[1] eam pristinæ restituit dignitati. Acta itaque concordia et pace firmata, rex omni populo bonas leges et rectam justitiam promisit, et Normannos, qui sibi contra Anglos iniqua dederant consilia, ad natale solum remisit. Inter quos Robertus Cantuariæ archiepiscopus, et Willelmus præsul Londoniensis, cum Ulf antiste Dorkecestrensi et suis Normannis, vix evadentes, mare transierunt. Sed non multo post, Willelmus,[2] propter bonitatem suam revocatus, in suum restituitur præsulatum. Stigandus, qui quondam Helmhamensi episcopatu dimisso, sullimiorem gradum meditatus, Wintoniensem invaserat episcopatum, nunc Eadwardi simplicitatem circumveniens, vivente Roberto, Cantuariensem obtinuit dignitatem. Osbertus vero et Hugo, Normannigenæ, sua castella relinquentes et Scotorum regem adeuntes, ab ipso recepti sunt.

Margin notes: Flor. Wig. p. 605 B. — 14 Sept. — Swegen's pilgrimage to Jerusalem. — Q. Eadgyth brought back. p. 168. — Peace restored and the Normans banished. — Stigand archbishop of Canterbury. — Malmesb. Gest. Pont. i. 23, p. 35. — Osbern and Hugh received by Macbeth. — Flor. Wig. p. 606 D.

[1] *et . . . . dignitati*] nec tamen carnaliter illam cognovit, W.

[2] *Willelmus*] Robertus, W.

Quod Griffinus[1] *frater regis Walensium perimitur.* A.D. 1053.

Flor. Wig. p. 606 D. Anno Domini MLIII. Frater Griffini, regis Walanorum, Ris nomine, in loco qui Bulendune dicitur, occisus est, et caput ejus regi Eadwardo in vigilia Epiphaniæ apud Gloverniam præsentatur. Rhys, brother of Griffith, slain at Bollington.

De morte turpissima Godwini proditoris.

Id. Aelred of Rievaulx. Vit. Edv. Conf. col. 395 (Twysden). Anno Domini MLIV. Rex Anglorum Eadwardus Paschalem solemnitatem apud Wintoniam celebravit. Rege igitur in hac solemnitate ad mensam sedente, cum pincerna ejus ciphum regium vino plenum ad mensam gestaret, pedem unum ad domus pavimentum offendit. Sed altero sese pede recolligens, casum evasit. Quod videns comes Godwinus ac gener regis, qui de more regi prandenti assedebat, ait; "Hic frater fratri "auxilium fecit." Ad quem rex ironice loquens respondit dicens: "Frater meus mihi modo posset auxiliari, nisi fuissent "insidiæ Godwini." Quod verbum regis Godwinus nimis moleste ferens respondit: "Scio, rex," inquit, "scio quia de "morte fratris tui Alfredi me habetis suspectum. Sed Deus, "qui verax et justus est, hanc quam teneo panis buccellam "non permittat guttur meum sine suffocatione transire, si "unquam frater tuus per me vel per consilium meum morti[2] "propior et a vita remotior fuit." Et hoc dicto rex buccellam benedixit, quam in os ejus mittens Godwinus, sibi male conscius, ab illa suffocatur. Quem rex exanimem videns et pallentem, "Extrahite," inquit, "hinc canem hunc et prodito- "rem, et in quadrivio illum sepelite. Indignus enim est, ut "Christianam se habere gaudeat sepulturam." Quod videntes filii ejus qui affuerunt, extraxerunt patrem de mensa, et rege[3] ignorante in Veteri monasterio ejusdem civitatis sepelierunt eum. Tunc rex Eadwardus dedit ducatum ejus Haroldo filio suo. Eodem anno, ex præcepto regis Eadwardi, strenuus dux Northanhumbrorum Siwardus, exercitum grandem in Scotiam ducens, regem Machbotum de regno suo fugavit, multis Scotorum milibus interfectis, cum Normannis omnibus de quibus superius fecimus mentionem. Rex igitur Eadwardus regnum Scotiæ dedit Malcolmo, filio regis Cumbrorum, de se tenendum.[4]

Legend of the death of Godwine.

(Not in Aelred).

Flor. Wig. p. 606 E. His burial at Winchester.

His earldom given to Harold.

Id. p. 607 B.

Defeat of Macbeth.

Malcolm III. king of Scotland.

[1] Sic.

[2] *morti*] morte, A. This speech considerably differs from that given in Aelred, and the king's blessing the morsel, and his orders about the burial are also introduced by the compiler. Compare the version of the legend in the "Estoire "de Seint Aedward le rei," pp. 117–119.

[3] *rege ignorante*] Introduced by the compiler.

[4] *de se tenendum*] Introduced by the compiler.

A.D. 1055. *Quod rex Eadwardus comitem Algarum exilio damnavit.*

Pope Victor II. Death of earl Siward. Tostig succeeds to his earldom. Ælfgar exiled, and joins Griffith. They defeat earl Ralph and capture Hereford. Herefordensis ecclesia comburitur.

Anno Domini MLV. Victor sedit in cathedra Romana, annis duobus, mensibus iii., et diebus xiii. Eodem anno nobilis dux Northanhumbrorum Siwardus obiit, cujus ducatum rex Eadwardus Tostio fratri ducis Haroldi concessit. Nec multo post rex Eadwardus, in concilio apud Londonias habito, Algarum comitem ab Anglia exulavit. Qui mox Hyberniam petens, xviii. piraticis navibus adquisitis, juncto sibi Grifino Walensium rege, regnum Angliæ depopulaturus intravit. Tandem idem Algarus et Grifinus, Herefordensem provinciam cum fuissent hostiliter ingressi, obviavit illis dux Ranulfus, Eadwardi regis sororis[1] filius, cum exercitu copioso. Sed in primo conflictu comes Ranulfus fugam capessit cum suis. Quod videntes Algarus et Grifinus, insecuti sunt hostes fugientes, et quingentos ex eis peremerunt; et victoria potiti, Herefordensem ingressi sunt civitatem; ubi septem canonicis, qui valvas principales basilicæ defendebant, peremptis, ecclesiam combusserunt cum reliquiis et ornamentis; et civibus nonnullis interfectis et captivatis, civitateque cremata, prædæ ubertate ditati recesserunt. Hoc factum cum regi Eadwardo innotuit, apud Gloverniam magnum exercitum congregavit, cui Haroldum ducem strenuum præficiens, ipse[2] Algarum et Grifinum ardenter insequitur, ac fines Walensium audacter ingressus, castrametatus est in Snaudunam.[3] Grifinus vero et Algarus, scientes Haroldum virum esse strenuum et bellicosum, fugerunt a facie ejus, illi resistere non audentes. Ille autem post gravem regionis desolationem, apud Herefordiam divertens, vallo eam lato[4] et alto cinxit, portisque ac seris civitatem munivit. Sed tandem nuntiis inter Haroldum et ejus adversarios discurrentibus, firmam[5] ad invicem concordiam pepigerunt. Algarus[6] vero ad regem veniens, comitatum suum, ipso concedente, recepit.

Vit. Pontif.

Flor. Wig. p. 607 c.

Harold sent against Ælfgar and Griffith.

Peace. Ælfgar restored to his earldom.

Hermann, bp. of Wilton, resigns his see, and goes to S. Bertin's (S. Omer).

Eodem anno Hermannus Wiltoniensis præsul, iratus eo quod sedem episcopalem ad Salesberiam[7] de Ramesberia transferre rex concedere noluit, episcopatum dimisit, atque mare transfretato, apud Sanctum Bertinum monachilem habitum suscepit, et tribus annis in ipso monasterio habitavit. Iste[8] autem

Id. p. 608 A.

---

[1] *i.e.* of Goda, by her first husband Drogo of Mantes. She afterwards married Eustace of Boulogne.

[2] *ipse . . . insequitur*] jussit ut hostes insequeretur ardenter, W.

[3] *in Snaudunam*] An introduction of the compiler. Flor. has *ultra Straddele.*

[4] *lato*] leto, A.

[5] *firmam*] infirmam, W.

[6] *Algarus . . . recepit*] om. W.

[7] *Salesberiam*] abbatiam Malmesbiriensem, Flor.

[8] *Iste . . . fuit*] Introduced by the compiler. It is not in W.

Malmesb. Gest. Pont. ii. 83, p. 181. Hermannus ultimus Wiltoniensis provinciæ fuit. Nam primus ejusdem regionis præsul extitit Ethelstanus, secundus Odo post Cantuariæ archiepiscopus, tertius Osulfus, quartus Algarus, quintus Ethelstanus, sextus Siricius, septimus Alfricus, octavus Brithwoldus. Hic a tempore regis Ethelredi usque ad Eadwardum ultimum duravit. De hoc quoque Brithwoldo legitur, quod temporibus regis Cnutonis frequenter cogitaret de regia stirpe gentis Anglorum, jam pene deleta,[1] si esset de cætero redintegranda. Sed cum nocte quadam ista meditanti sopor irrepisset, in superna raptus vidit Apostolorum principem, Petrum, Eadwardum filium regis Ethelredi, tunc in Normannia exulantem, manu tenere, et eum in regem consecrare, et cœlibem vitam eum ducturum et annis viginti quatuor regnaturum ostendit. Eidem quoque Brithwaldo quærenti de regum successione dicitur esse responsum, "Regnum Anglorum Dei "est, et Ipse Sibi reges providebit." Huic autem, ut dictum [est,] Hermannus ultimus Wiltoniensis antistes succedens,[2] illum postea episcopatum cum Sireburnensi præsulatu conjungens, apud Salesberiam sedem constituit cathedralem. (Id. p. 183.)

A.D. 1055. Bishops of Ramsbury. Vision of bishop Brihtwold. Bishop Hermann removes the see to Salisbury.

Quod Ethelstanus episcopus perimitur.

Flor. Wig. p. 608 B. Anno Domini MLVI. Ethelstanus, Herefordensis antistes, diem clausit extremum. Cui successit Leovegarus, ducis Haroldi capellanus, (Id. p. 608 C.) ecclesiarum[3] amator, pauperum recreator, viduarum et orphanorum defensor, oppressorum subventor, virginitatis possessor. (Malmesb. Gest. Pont. iv. 163, p. 300.) Hunc quoque Dei[4] famulum, in omni religione perfectum, Griffinus rex Walanorum, Herefordensi civitate cremata, vita privavit. Huic successit Walterus, qui usque ad tempora regis Willelmi duravit. (Flor. Wig. p. 608 C.) Eodem anno Egelricus, Dunelmensis præsul, episcopatu sponte relicto, ad monasterium suum, quod Burgum dicitur, secedens, monachum ibidem induit, et annis duodecim illic laudabiliter vixit.

Bishops of Hereford. p. 169. Æthelric, bishop of Durham, resigns his see.

Quod rex Eadwardus revocavit nepotem suum ut post eum regnaret.

Id. p. 608 D. Anno Domini MLVII. Henricus[5] Romanum adeptus imperium annis l. imperavit. Id. p. 607 B. Eodem [anno] rex Anglorum Eadwardus, Henry IV. emperor.

---

[1] *deleta*] delete, A.

[2] W. adds *rege Eadwardo concedente.*

[3] *ecclesiarum . . possessor*] This description belongs to earl Odda, whose death is mentioned soon after the other in Florence, p. 608 c. It is not in O. W.

[4] *Dei . . . perfectum*] Introduced by the compiler.

[5] *Henricus . . imperavit*] Not in O. W.

A.D. 1057. Edward, son of Edmund Ironside, sent for, and arrives in England. His death in London.

cum in diebus suis processisset, Aldredum Wigorniensem episcopum ad regem Hungarorum transmittens, revocavit inde filium fratris sui regis Eadmundi, scilicet Eadwardum, cum tota familia sua, ut vel ipse vel[1] filii ejus sibi succederent in regnum. Venit igitur Eadwardus cum filio suo Eadgaro et filiabus Margareta et Christiana. Sed parvo post adventum suum in Angliam, idem Eadwardus vivens tempore brevi in urbe Londoniarum vitam terminavit, relictis[2] sub custodia regis Eadgaro filio cum filiabus prædictis.

Flor. Wig. p. 607 B. Malmesbur. Gesta Regum, ii. 228, p. 382.

Death of earl Leofric, who is buried at Coventry.

Eodem anno laudabilis vir memoriæ, comes Leofricus, pridie kal. Septembris diem clausit extremum et apud Coventreiam honorifice sepultus est, in monasterio quod ipse et uxor ejus, Dei cultrix, sanctæque virginis Mariæ amatrix devota, nobilis comitissa Godgyva, a fundamentis de suo patrimonio construxerunt. Et monachis[3] impositis, terris sufficienter et variis ornamentis adeo illud ditaverunt, quod in Anglia tota tanta auri et argenti copia gemmarumque pretiosarum in nullo inveniretur monasterio, quanta tunc temporis habebatur in illo. Wigorniensem, Heveshamensem, Wenelocensem, et Leonensem ecclesias, cum cœnobiis aliis, et præcipue Sancti Johannis Baptistæ Sanctæque Wereburgæ virginis in Legecestria sita, et ecclesiam Sanctæ Mariæ de Stowe, quam præsul Dorkecestrensis construxerat Eadnothus, terris, ædificiis, et variis ornamentis magnifice ditaverunt.

Flor. Wig. p. 608 D.

Gifts of Leofric and Godgifu to Worcester, Evesham, Wenlock, Leominster, Chester, and Stow.

Legend of Godgifu.

Hæc[4] autem comitissa religiosa villam Coventrensem a gravi servitute ac turpi liberare affectans, sæpius comitem virum suum magnis precibus rogavit, ut Sanctæ Trinitatis Sanctæque Dei Genitricis intuitu villam a prædicta absolveret servitute. Cumque comes illam increparet quod rem sibi damnosam inaniter postularet, prohibuit constanter ne ipsum super hac re de cætero conveniret. Illa vero[5] nihilominus constans in proposito, virum indesinenter de petitione præmissa exasperans, tale responsum extorsit ab eo: "Ascende," inquit, "equum tuum nuda, et transi per mercatum villæ ab initio "usque ad finem, populo congregato, et cum redieris quod "postulas impetrabis." Cui comitissa respondens ait, "Et si "hoc facere voluero, licentiam mihi dabis?" Ad quam comes, "Dabo," inquit. Tunc Godgyva comitissa, Deo dilecta, die quadam, ut prædictum est, nuda equum ascendens, crines

[1] *vel filii ejus*] Not in W.

[2] *relictis . . . prædictis*] Added by the compiler.

[3] *monachis impositis* is from the MS. of Leland. iii. 73 (i.e. iv. 72 ed. 1770).

[4] This is the earliest mention of this legend.

[5] *vero . . . proposito*] This is Paris's alteration. W. has "e con- "trario pertinacia muliebri ducta."

capitis et tricas dissolvens, corpus suum totum præter crura candidissima inde velavit, et itinere completo, a nemine visa, ad virum gaudens, hoc pro miraculo habentem,[1] reversa est. Comes vero Leofricus, Coventrensem a præfata servitute liberans civitatem, cartam suam inde factam sigilli sui munimine roboravit.

A.D. 1057
Legend of Godgifu.

De casu admirabili qui Romæ accidit.

Vit. Pontif.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 205, p. 354.

Popes Stephen IX. and Benedict X.

Legend of a young man who placed his ring on a statue of Venus.

Anno Domini MLVIII. Stephanus sedit in cathedra Romana, mensibus ix. Cui succedens anno eodem Benedictus, ix. mensibus, ut prædecessor suus, cathedram gubernavit. Eodem tempore civis quidam Romanus, ætate juvenis, dignitate senatoria clarus, generosam sibi quandam virginem matrimonio copulavit; ob cujus honorem suis sodalibus, diebus multis, nuptiarum cum epulis splendide convivia celebravit. Cumque die quadam in campum processissent, ut fessos deliciis stomachos ludendo solidarent, pilam poscunt, et multum diei tempus ludentes consumunt. Sed ne jocando juvenis anulum amitteret nuptialem, in digito extento cujusdam statuæ æneæ, quæ prope erat, illum clam sodalibus collocavit, et ad ludum conversus, incalescentibus præ nimio cursu visceribus, primitus se a ludo subtraxit, et veniens ad statuam, ut anulum repeteret, digitum, in quo illum posuerat, ad volam usque reflexum, et anulum invenit in digito arctissime constrictum. Qui aliquandiu inaniter luctans ut digitum frangeret, vel quocunque modo anulum extorqueret, cum se nihil proficere cognovit, tacite, ne res sodalibus innotesceret, perturbatus discessit. Et nocte sequenti, cum famulis ad statuam rediens, digitum invenit extentum, et anulum admirabatur sublatum. Damno itaque dissimulato, cum nocte sequente se juxta novam nuptam collocasset, quiddam nebulosum sensit et densum inter se et illam volutari, quod sentiri potuit, sed non videri. Hoc quoque obstaculo ab uxoris amplexu prohibitus, vocem sibi dicentem audivit, "Mecum concumbe, quia hodie me desponsasti. "Ego sum Venus, cujus digito anulum posuisti. Habeo "illum, nec reddam." Elapsum est autem multum tempus, ut quacunque hora ille vellet in uxoris gremio recubare, illud idem sensit et audivit. In aliis quidem rebus juvenis valens erat et strenuus, tam in foro quam in exercitu militari. Tandem de consilio uxoris, res utrorumque parentibus est detecta. Illi autem habito super hoc celeri consilio, Palumbo

---

[1] *habentem*] habenti, A.

A.D. 1058. cuidam presbytero suburbano rem gestam exponunt. Erat ille nigromanticis artibus instructus, ut magicas excitaret figuras vel[1] dæmones provocaret, et eos ad opus quodlibet agendum stimularet. Pacti sunt autem presbytero auri et argenti magnum acervum, ita quod anulum, si esset possibile, revocaret. At presbyter, epistolam mechanica arte compositam juveni bajulans, dixit: "Vade," inquit, "illa noctis hora ad "compitum, ubi se findit in quadrivium, et stans ibi tacite "rei eventum diligenter explora. Transient enim ibi figuræ "hominum utriusque sexus, omnis ætatis, gradus omnis et "conditionis. Quorum quidam equites, quidam pedites, qui- "dam erunt vultus in terram demittentes, quidam tumido "supercilio caput efferentes. Nulli respondebis, etsi loquantur "tecum. Nam quicquid ad lætitiam pertinet vel tristitiam, "in illorum vultibus et gestibus incunctanter videbis. Se- "quetur illam multitudinem quidam reliquis statura formosior "et corpore major, in curru sedens, cui tacitus epistolam ad "legendum tradens, fiet continuo quod volueris, si constanter "tantummodo perseveraveris." Adolescens igitur animose satis quæcunque sibi indicta fuerant, aggreditur, et stans intrepidus ad quadrivium, dictorum presbyteri visu fidem explorat. Inter cæteros autem transeuntes, vidit mulierem ornatu meretricio, mulam inequitantem, crinibus solutis humeros velantem; in manibus virgam tenebat auream, qua equitaturam regebat, quæ præ vestium subtilitate pœne nuda, gestus exercuit impudicos. Quid plura? Ultimus ille, qui dominus videbatur, oculos terribiles in juvenem retorquens, a superbo axe currus sui, smaragdis et monilibus[2] composito, adventus ejus causas exquirit. Juvenis autem nihil respondens, protensa manu eidem epistolam porrexit. Dæmon vero notum sigillum non ausus contemnere, scriptum legit. Moxque brachiis in cælum expansis, ait: "Deus," inquit, "omnipotens, "quam diu patieris nequitias Palumbi presbyteri?" Nec mora, satellites a latere suo misit, qui anulum a Venere extorquerent. Illa diu tergiversata, vix tandem anulum resignavit. Itaque juvenis voti compos effectus, sine obstaculo potitus est amoribus uxoris diu suspiratis. Sed Palumbus presbyter, ubi dæmonis querelas ad Dominum de se audivit, finem dierum sibi imminere cognovit. Quocirca omnibus membris suis ultro truncatis, mirabili pœnitentia defunctus est, confessus Papæ, coram populo, flagitia inaudita.

Legend of a young man who placed his ring on a statue of Venus.

Malmesbur. Gest. Reg. ii. 205, p. 355.

p. 170.

[1] *excitaret figuras vel*] excitare vel figuras, A. W. has *magnas* for *magicas*.

[2] *monilibus*] unionibus, W., as Malmesb.

De pactis[1] *inter Haroldum et ducem Willelmum.* A.D. 1059.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 228, p. 383.

Anno gratiæ MLIX. Cum dux Haroldus in prædio juris sui, scilicet apud Boseham perendinaret, die quadam navem ingressus piscatoriam, ut animum suum oblectaret, mare intravit. Cumque ludo longiori in altum mare progrederetur, adversa subito tempestate suborta, ipse cum sodalibus in Pontivum compellitur pagum; qui ab hominibus regionis captus, et vinculis constrictus, subque[2] custodia carcerali detrusus, imponunt ei ipsum illuc explorandi gratia advenisse. Haroldus, astuto pectore qualiter liberaretur excogitans, nuncium promissis ingentibus inductum ad ducem Normannicum Willelmum transmisit, mandans se a rege Eadwardo ad ipsum destinatum, ut ardua sibi quædam negotia revelaret. Addidit etiam sese a Godwino,[3] comite Pontivi, in vinculis detineri, quo minus regia exequatur mandata. Ita Haroldus, Willelmo mandante, liberatus ab ipso Godwino[3] in Normanniam est adductus. Quem Willelmus honorifice suscipiens, in alimentis et vestibus ipsum civiliter decoravit. Tunc Haroldus, ut apud Willelmum uberiorem gratiam inveniret, castellum Doroberniæ quod ad jus suum spectabat, et post mortem Eadwardi regis regnum Angliæ sacramento firmavit. Quare et filiæ adhuc parvulæ desponsione et totius patrimonii amplitudine donatus, familiaris apud Willelmum habebatur.

Harold forced to land at Ponthieu.

His imprisonment, and release by William of Normandy.

His oath to William.

Cf. Malm. Gest. Reg. ii. 228, p. 383.

Tradunt autem aliter alii, quod videlicet Haroldus a rege Eadwardo fuerit ad hoc in Normanniam missus, ut[4] ducem Willelmum in Angliam conduceret, quem idem rex hæredem sibi constituere cogitavit.

Other statements of the objects of his mission.

Quod Nicholaus Papa eligitur et consecratur.

Vit. Pontif. Flor. Wig. p. 609 D.

Anno gratiæ MLX. Nicholaus sedit in cathedra Romana annis duobus et mensibus sex. Eodem anno Kinsius, Eboracensis archiepiscopus, humanæ naturæ debitum solvit; cui successit Aldredus, Wigorniensis antistes; et Herefordensis præsulatus, qui propter suam industriam ei commissus fuerat, Waltero datur Lotharingo, Edithæ reginæ capellano. Eodem etiam anno, defuncto Duduc Wellensi pontifice, Gisa regis capellanus successit.

Pope Nicholas II. Succession of bishops.

---

[1] *pactis*] pacis, A.

[2] *subque . . . advenisse*] Introduced by the compiler.

[3] *Godwino*] Sic, for *Guidone*.

[4] This addition to the usual story, that Harold was sent to bring William into England, is peculiar to the compiler.

A.D. 1061.

Quod Aldredus Eboracensis episcopus pallium suscepit a Papa Nicholao.

Their consecration at Rome.

Anno gratiæ MLXI. Aldredus Eboracensis archiepiscopus cum Tostio comite Romam perrexit, et a Papa Nicholao pallium suscepit, et cum gaudio remeavit. Ubi etiam consecrati sunt Gisa, Wellensis anstites, et Walterus Herefordensis.

Flor. Wig. p. 610 A.

Id. MS. A. p. 610[1].

Sanctus Wlstanus episcopus consecratur.

Wulstan bishop of Worcester.

Anno gratiæ MLXII. Wlstanus prior ecclesiæ Wigorniensis, vir eximiæ religionis, ad ejusdem ecclesiæ præsulatum canonice est electus, et pontifex acclamante populo[1] consecratus. Consecratus est autem ab Aldredo, Eboracensi archiepiscopo, quia archiepiscopo Cantuariæ Stigando officium tunc episcopale fuerat interdictum, pro eo quod vivente Roberto, illius ecclesiæ archiepiscopo, illum archipræsulatum occupare præsumpsit.

Id. p. 610 A, E.

Id. p. 611 A.

Prodigy.

Per idem tempus in,[2] confinio Minoris Britanniæ et Normanniæ natum est portentum, in quo in una vel potius duabus mulieribus duo erant capita et quatuor brachia et cætera omnia gemina, usque ad umbilicum.[3] Inferius vero, duo erant crura, duo pedes, et cætera omnia singula. Ridebat, commedebat, loquebatur una; flebat, esuriebat, tacebat altera. Ore gemino manducabatur, sed uno meatu expellebatur. Tandem una defuncta, altera supervixit; portabat fere per triennium viva mortuam, donec et mole ponderis et fetore cadaveris ipsa defecit.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 207, p. 358.

Quod Haroldus fines Walliæ depopulatur.

Expedition of Harold and Tostig against Wales.

Anno gratiæ MLXIII. Dux Westsaxonum Haroldus, jussu regis Eadwardi, hostiliter Walliam profectus est, ut regem Griffinum inquietaret. At Griffinus, ejus adventu præcognito, naves ascendit, et fugiens vix evasit. Haroldus vero, cum illum comperit aufugisse, recessit et majorem exercitum congregavit. Cui frater ejus Tostius ex mandato regis occurrens, junctis viribus, per terram simul [et] mare regionem illam depopulari cœperunt. Unde Walani necessitate compulsi, obsides illi dederunt, et tributum se regi Eadwardo reddituros deinceps promiserunt, regemque suum Griffinum exulatum expulerunt.

Flor. Wig. p. 611 C.

The Welsh submit, and expel Griffith.

---

[1] *acclamante populo*] rege acclamante cum populo, O. W.

[2] *in*] et, A.

[3] *umbilicum*] umbiculum, A.

Quod Walenses regem suum peremerunt. A.D. 1064.

Flor. Wig. p. 612 B.

Murder of Griffith by the Welsh.

Anno gratiæ MLXIV. Gens Walanorum, nonas Augusti, interfecto rege suo Griffino, caput ejus duci Haroldo miserunt, quod mox Haroldus ad regem Eadwardum transmittens, alium[1] Walensibus regem præfecit. Qui Eadwardo regi fidelitatem præstito faciens juramento, omnia, quæ regibus Anglorum solvi consueverant, ipse fideliter se pensurum spopondit.

De inventione Sancti Oswini regis et martyris.

Vita Oswini regis Deirorum, cap. iv. (ed. Raine, Surtees Soc. 1838, pp. 11–14).

Discovery of the body of S. Oswine.

Anno gratiæ MLXV. Inventa[2] sunt ossa sanctissima beati Oswini regis et martyris, in hunc modum. Post passionem vero regis Oswini præclarissimi, sicut in tractatu de ejus passione constat superius luculenter expressum,[3] corpus ipsius ad monasterium beatæ Dei genitricis Mariæ, in ostio Tynæ fluminis ad aquilonem situm, delatum est, et in eo regio more sepultum. Ubi propter miraculorum ejus frequentiam, per innumera annorum curricula a populo regionis locus sepulturæ illius in tanta reverentia est habitus, ut regem penes eos sepultum, dominum et patronum in terris et defensorem reputarent in cælis. Unde processu temporis ad majorem martyris gloriam virgines sanctimoniales de cœnobio Sanctæ Hyldæ abbatissæ, ad corpus ejus introductæ, usque ad persecutionem Danicam, rabie Hinguar et Hubbæ fratrum excitatam, in ecclesia beatæ Dei genitricis super montis supercilium quod mare propinquum spectat, in supremo religionis culmine[4] permanserunt. In hac quoque persecutionis rabie cœnobium illud creditur cum cæteris regionis cœnobiis demolitum, sacris virginibus per martyrium ad cælestia regna translatis. Post hæc autem per multa tempora, sub potestate Danorum infidelium regione illa devoluta, sancti martyris memoria penitus a mentibus provincialium est deleta. Tandem paulatim redeunte fidelium devotione, et fidei crescente puritate, episcopus loci ibi in ecclesia Dei genetricis presbyteros statuit et clericos, qui provincialibus parochianis divina mysteria celebrarent. Jacuit interea martyr beatissimus, cespite abjectiori tumulatus, usque in tempora Egelwini Dunelmensis præsulis et Tostii

p. 171.

[1] Florence mentions two, Blethgent and Rithwalan, brothers of Griffith.

[2] From here MSS. W. and A. are nearly identical.

[3] *expressum*] expressioni, A. See above, p. 285.

[4] *culmine*] culminis, A.

A.D. 1065. Discovery of the body of S. Oswine.

Northanhumbrensium comitis, qui post Siwardum, non hæreditaria successione, sed regis Eadwardi donatione, obtinuit comitatum. Placuit igitur divinæ pietati, prædicto pontifice vivente, beati martyris reliquias in lucem ad totius ecclesiæ proventum efferre, ut lucerna diu sub modio constituta, super candelabrum accensa, infidelitatis tenebras illustraret. Erat autem æditnus quidam prædictæ ecclesiæ, in qua corpus beati martyris humatum fuerat, nomine Eadmundus, vir quidem religiosus et beato martyri devotus, qui licet non de corpore alicujus monasterii titulo professionis esset astrictus, habitu tamen religionis fuerat insignitus. Hic nocte quadam, cum post nocturnas vigilias in ecclesia membra sopori dedisset, astitit ei vir[1] quidam statura procerus et cælesti fulgore præclarus, qui viri nomen exprimens dixit, "Frater Eadmunde, ego sum rex Oswinus, qui in hac ecclesia jaceo omnibus incognitus. Surgens "ergo dic pontifici Egelwino, ut in hujus oratorii pavimento "corpus meum quærat, et inventum decentius solito in eodem "oratorio componere non omittat." Expergefactus itaque Eadmundus et de visione lætificatus, summo diluculo pontificem adiit, et seriem visionis illi reverenter expressit. Pontifex autem, his auditis, ineffabili gaudio exultavit, et reverenter ad locum veniens, populum multum de partibus remotis ibidem congregatum invenit, et ad præsulis mandatum, facta ab omnibus oratione, oratorii pavimentum fodere incipientes, multo diei spatio evoluto nihil quærendo proficiunt. Porro confusus Eadmundus de injuria sancti, accepto ligone, in loco ubi omnes diu foderant, animose terram percussit, et ictu iterato laminam sepulturæ offendit. Et lapide revulso, preciosas reliquias gaudens invenit. Levatur igitur a præsule corpus sacratissimum, et ejusdem præsulis manibus lotum, et syndone munda involutum, in loco eminentiori ecclesiæ honorifice est locatum. Lotura quoque sanctissimi corporis in angulo oratorii, episcopo jubente, effusa, multis postea non solum hominibus sed etiam animalibus profuit; cujus pulvis in aqua fusus et potatus, multos a variis languoribus liberatos pristinæ restituit sanitati. Acta autem sunt hæc a passionis ejus anno ccccxiv., quinto idus Martii.

Vita Oswini regis Deirorum, cap. iv. p. 12.

De quodam miraculo capillorum Sancti Oswini.

Miracle of S. Oswine's hair.

Judith comitissa, uxor Tostii, quæ ab episcopo ad hanc inventionem pergenti aliquam sibi de sanctis reliquiis portiunculam dari postulaverat, ex capillis sancti martyris penitus incorrup-

Id. p. 14.

---

[1] *vir*] ubi, A., not understanding *u*, which O. has.

Vita Oswini, cap. iv. p. 14. tis ex dono ipsius magnam portionem accepit. Quæ quosdam super sanctitate piissimi regis et martyris dubitantes, sancta devotione inducta, voluit incredulos in fide confirmare, jussit ignem copiosum in medio aulæ accendi, et pilis fiducialiter injectis, ipsi læsionem non sentientes incendii debacchantis, in majorem sunt formositatem conversi. Tunc comitissa, rei magnitudinem admirans, capillos sancti martyris ab incendio sublatos honore condigno, episcopo dictante, recondidit, et simplicem, quæ ad hoc spectaculum convenerat, turbam in devotione beati martyris confirmatam abire permisit. A.D. 1065. Miracle of S. Oswine's hair.

Quomodo Walenses quosdam regis ministros peremerunt.

Flor. Wig. p. 612 c. Eodem anno dux Haroldus, in terra Walensium magnum ædificium construens, multa quæ, ad esum pertinent hoc animo ibidem paravit, ut rex Eadwardus tempore venationis posset illuc delectari animum aliquandiu; sed Craddoc, Griffini filius, quem[1] anno præterito exulaverat Haroldus, in festo Sancti Bartholomæi illuc hostiliter accessit, et operarios fere cunctos et eorum magistros interfecit, auferens omnia quæ ad esum fuerant congregata. A hunting seat constructed for the king by Harold, but disturbed by the Welsh.

De nequitia filiorum Godwini proditoris.

Hen. Hunt. vi. p. 761 A. Contigit autem eodem anno, in præsentia regis Eadwardi, apud Windleshoram, quod Tostius comes Northanhumbrorum, invidia ductus, Haroldum fratrem suum, vina regi propinantem, per capillos arreptum, cunctis[2] de familia regis admirantibus, nimis eum inhoneste tractaret; at Haroldus, ad vindictam provocatus a fratre, ipsum inter brachia complexum in editum levans, in pavimentum truculenter projecit; quo viso, milites undique prosilientes, et litem jam inter fratres contestatam potenter dirimentes, bellatores inclitos ab invicem diviserunt. Rex autem perniciem eorundem fratrum jam appropinquare, et iram Dei ultricem non diu esse differendam, prædixit. Tantæ namque iniquitatis[3] omnes filii Godwini proditoris erant, quod si alicujus villam nitidam conspicerent, dominum illius de nocte interfici procurarent et progeniem ejus totam, sicque possessionem defuncti obtinebant; qui[4] tam super tot flagitia regis simplicitatem (Not in Hunt.) Hen. Hunt. vi. p. 761 A. Story of a quarrel between Harold and Tostig. Wickedness of Godwine's sons.

[1] *quem . . . Haroldus*] Introduced by the compiler.

[2] *cunctis . . . diviserunt*] Introduced by the compiler.

[3] *iniquitatis . . proditoris*] sævitiæ fratres illi, Hunt.

[4] *qui . . rectores*] et isti quidem justiciarii erant regni, Hunt.

A.D. 1065. ita circumvenerunt, quod ipsos regni justiciarios constituerat Hen. Hunt. p. 761 B.
Atrocity of Tostig at Hereford. et rectores. Tostius igitur, post hanc altercationem cum fratre Haroldo factam, a curia regis furibundus recessit, et veniens ad Herefordensem civitatem, ubi frater suus Haroldus magnum regi convivium paraverat, omnes ministros ejus detruncavit, et vasis singulis, vini scilicet, medonis, cervisiæ, pigmenti, morati, siceræ, crus humanum, brachium vel aliquod membrum projecit, mandans regi, ut ad firmam [suam] veniens cibos ad sufficientiam inveniret salsatos, alios[1] secum deferre curaret. Rex quoque hoc audiens, ob scelus adeo detestandum [eum] exulari præcepit.

Quomodo Norenses comitem suum Tostium ab Anglia fugaverunt.

Expulsion of Tostig. Eodem tempore Northanhumbrenses quinto nonas Octobris insimul conglobati, ad Eboracum venientes, comitem suum Tostium fugaverunt, et familiam ejus totam, tam Danos quam Anglos, perimentes, thesauros et arma, et omnia quæ illius erant, rapuerunt; quo expulso, constituerunt comitem illius provinciæ Mercherum, filium Algari consulis, regi nuntiantes, quod ipsum in comitatu confirmaret; quod cum rex Eadwardus annuisset, Tostius mox cum uxore sua in Flandriam divertit ad comitem Baldewinum, et apud Sanctum Audomarum hyemem transegit. Flor. Wig. p. 612 D. Hen. Hunt. p. 761 B. Flor. Wig. p. 613 A.

Morkere elected earl of Northumberland.

p. 172.

Tostig flies to Flanders.

De dedicatione monasterii beati Petri extra Londonias.

Dedication of S. Peter's, Westminster. Anno Domini MLXVI. Rex Anglorum Eadwardus in Nativitate Domini curiam suam apud Westmonasterium tenuit, et ecclesiam quam extra[2] urbem Londoniarum a fundamentis construxerat, in die Sanctorum Innocentium, in honore Sancti Petri Apostolorum principis cum magna gloria dedicari fecit; sed inter hujus dedicationis festiva solemnia et ante, idem rex gravi infirmitate detentus fuerat. Ingruente morbo, lecto decubuit, in quo cum per biduum elinguis et quasi exanimis jacuisset, die tertia velut a morte resuscitatus, graviter et profunde suspirans ait: "Deus," inquit, "omnipotens, si non est "illusio phantastica, sed visio vera, quam vidi, concede mihi "facultatem eam astantibus exponendi, vel,[3] si e contrario sit "falsa, mihi rogo facultatem subtrahas referendi;" sed mox Id. Aelred, col. 399. Malmesb. Gest. Reg. ii. 226, p. 381.

De revelatione regi Eadwardo facta ante mortem.

[1] *alios*] delicias, W.

[2] *extra urbem Londoniarum*] Introduced by the compiler.

[3] *vel . . . referendi*] aut e converso, Malmesb. The whole of this is enlarged from Malmesbury's account.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 226, p. 381.

oratione finita, expedite satis et aperte loquens dixit: "Duos," inquit, "modo monachos vidi mihi assistere, quos adolescens "olim in Normannia videram religiosissime vixisse et Christi-"anissime cognovi obisse. Hi, se Dei nuntios esse et ad me "missos asserentes, talia subjunxerunt, 'Quoniam primores "'Angliæ, duces, episcopi, et abbates, non sunt ministri [Dei] "'sed diaboli, tradidit Deus hoc regnum uno anno et die uno "'[in manu] inimici, demonesque terram hanc totam perva-"'gabunt.' Cumque ego hoc me ostensurum populo dicerem, "ut peccatores facta confessione et satisfactione resipiscerent et "misericordiam consequerentur, more Ninivitarum, 'Neutrum "'erit,' inquiunt, 'quia nec ipsi pœnitebunt, nec miserebitur "'eis Deus.' Et ego, 'Quando,' inquam, 'tantarum calami-"'tatum poterit sperari remissio?' Ad hoc illi responderunt, "'De hoc ita erit, quasi si arbor viridis succidatur in medio et "'pars abscisa longius deportetur a stipite, cum, sine quolibet "'auxilio, iterum connexa trunco cœperit florere et fructus "'producere, tunc poterit sperari talium remissio malorum.'" Hujus itaque vaticinii veritatem postea experti sunt[1] Angli, quod videlicet Anglia alienigenarum habitatio fuerit et exterorum dominatio, quia paulo post nullus Anglus vel dux vel pontifex vel abbas fuit, nec etiam ulla spes erat[1] hujus miseriæ finiendæ.

A.D. 1066.

Prophecy of future troubles.

De morte regis Eadwardi tertii et virtutibus ejus.

Flor. Wig. p. 613 A.

Pacificus igitur rex Eadwardus, Anglorum decus, regis Ethelredi filius, postquam viginti quatuor annis regnum tenuisset, quarta indictione et in vigilia Epiphaniæ Domini, feria quinta, pro regno temporali commutavit æternum. Defunctus autem rex beatissimus, in crastino sepultus est Londoniis, in ecclesia quam ipse novo compositionis genere construxerat, a qua post multi, ecclesias construentes, exemplum adepti opus illud sumptuosis æmulantur expensis. In hoc denique rege linea regum Angliæ defecit, quæ a Cerdicio, primo West-Saxonum rege ex Anglis, quingentis et septuaginta uno annis non legitur interrupta, præter[2] paucos Danos, qui, peccatis exigentibus gentis[3] Anglorum, aliquandiu regnaverunt.

Death of king Edward.

His burial at Westminster.

Malmesbur. Gesta Regum, ii. 228, p. 385.

Nunc ergo, quoniam superius de hujus beatissimi regis et confessoris Eadwardi sæcularibus curis et bellorum occupationibus sufficienter continetur expressum, congruum nihilominus

Legend of his vision of the seven

[1] Altered from Malmesbury's present tense to the past.

[2] *præter . . regnaverunt*] Not in Malmesbury.

[3] *gentis*] gentibus, W.

A.D. 1066. videtur, ut de ejus sanctitate et virtutibus vel pauca dicamus.

sleepers of Ephesus.

Nam adhuc in mortali corpore constitutus, cum secretorum cælestium indagator esset sollertissimus, nonnulla ei Rex regum per prophetiæ spiritum relatu digna revelavit arcana; nempe cum quodam tempore apud Westmonasterium, in die Paschæ, regali more curiam tenuisset, rex sedens ad mensam, vocem subito in risum exaltans nimis aperte, omnium in se oculos convivantium provocavit. Mirantibus autem cunctis, quod sine causa, ut putabant, risisset, cum rex post prandium in thalamum divertens inter pontifices et magnates consedisset, dux Haroldus regi dixit, "Rem insolitam, domine rex, vidimus hodie, unde " omnes mirati sumus, quia te nunquam conspeximus tam " aperte ridentem." Cui rex, "Mira vidi, et ideo non sine " causa risi." Tunc assidentes proceres, tantum virum de vanitate risisse non suspicantes, cœperunt suppliciter illum rogare, ut occasionem tantæ lætitiæ illis exponere dignaretur; et, cum multis precibus ab illis coactus fuisset, ait, "Plusquam " anni ducenti sunt evoluti, ex quo septem dormientes in " spelunca Cœlii montis apud Ephesum supra dextrum latus " quieverunt; sed nunc, postquam ad mensam sedimus, supra " sinistrum latus conversi usque ad septuaginta annos jace- " bunt." Hæc autem audientes qui affuerunt, interrogabant quid hæc conversio significaret; et ille, "Ista nimirum con- " versio dirum mortalibus omen portendit; nam bella et " oppressiones gentium genus humanum intolerabiliter torque- " bunt, et multorum mutationes regnorum erunt, et pagani " a Christianis Christi virtute conterentur." His et multis aliis auditis, proceres præfati cum admiratione a rege recedentes, legatos ad hujus rei veritatem indagandam mittere decreverunt; Haroldus vero dux misit militem, episcopus quidam qui affuit clericum, abbas vero monachum, cum regiis muneribus et litteris regio sigillo munitis ad Michaelem, Constantinopolitanum imperatorem, postulantes ut regis Anglorum Eadwardi legatis septem juberet dormientes ostendi. Imperator autem legatos Angliæ, de partibus tam remotis venientes, benigne suscipiens, prædictos septem dormientes eis monstrare fecit, qui omnia de sanctis dormientibus indicia, quæ rex Eadwardus in Anglia prædixerat, invenientes, oblatis muneribus et Deo gratias agentes, ad propria sunt reversi.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 225, p. 377.

De corporis munditia regis Eadwardi.

His chastity.

Hoc autem de rege sanctissimo non est tacendum, quod nec propriam læserit aliquando carnis munditiam, nec alicujus pudicitiam mulieris. Habuit tamen reginam, Godwini comitis

Id. ii. 197, p. 334.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 197, pp. 333, 334. ut supradictum est, filiam, nomine Edytham, in cujus pectore omnium liberalium artium repositum erat magisterium, sed modicum in rebus sæcularibus ostendebat ingenium; hanc quoque rex, ut conjugem, tali arte tractavit, quod nec thoro removit, nec eam virili more carnaliter cognovit; quod utrum patris[1] illius, qui proditor erat convictus, et familiæ ejus odio, quod prudenter pro tempore dissimulabat, an amore castitatis id fecerit, incertum habetur; sed hoc summopere præsumendum est, quod rex religiosus de genere proditoris hæredes, qui sibi succederent, noluerit procreare. A.D. 1066. Eadgyth's accomplishments. Reasons for her husband's behaviour. Aelred, Vit. Edwardi, col. 378. p. 173.

De coronatione Haroldi regis, et qualiter regem Noricorum vicit.[2]

Cf. Malmesb. Gest. Reg. iii. 238, p. 408. (Not in Malmesb.) Defuncto, ut prædictum est, Eadwardo, Anglorum rege sanctissimo, fluctuabant proceres regni, quem sibi regem præficerent et rectorem; quidam enim Willelmo Normannorum duci, quidam comiti Haroldo filio Godwini, alii autem favebant Eadgaro filio Eadwardi. Eadmundus[3] vero Latus-ferreum, rex naturalis de stirpe regum, genuit Eadwardum, Eadwardus Eadgarum, cui de jure regnum debebatur Anglorum; sed Haroldus, vir callidus et astutus, intelligens quia "nocuit "semper differre paratis," in die Epiphaniæ, qua rex Eadwardus sepultus est, extorta fide a majoribus, capiti proprio imposuit diadema. Post cujus promotionem, frater ejus Tostius, a Flandria veniens cum navibus sexaginta, in ostio Humbræ fluminis applicuit, ubi piraticam exercens rapinam, ab Eadwino et Mercardo fratribus de provincia pulsus in Scotiam vela direxit; qui ibidem regi Noricorum Haroldo in obviam veniens, fœdus per fidem cum eo pepigit. Venit ad hoc in Angliam trecentis cogonibus advectus, ut eam subicere conaretur; tandem in Northanhumbria rerum depopulationi insistentes, Mercherum comitem cum hominibus regionis bello victum infra Eboracum intrusit. Quo divulgato, rex Anglorum Haroldus, cunctis viribus collectis, illuc cum festinatione contendit; cumque ad villam quæ Stamford dicitur pervenisset, invenit ibi adversarios prædictos, ubi, licet difficile credatur, unus

Question as to his successor. Id. ii. 228, p. 385. Id. p. 386. Harold places the crown on his own head. Return of Tostig from Flanders. Nota quod rex Norwagiæ venit in Angliam cum mille navibus. Hoc dicit historia Eusebii.[4] Battle of Stamford Bridge.

[1] *patris . . et*] Introduced by the compiler.

[2] At the foot of the previous page are the "Scutum et corona "regis Haroldi sibi regnum usur- "pantis."

[3] *Eadmundus . . paratis*] Introduced by the compiler. Immediately below, *capiti proprio imposuit diadema* is an enlargement of Malmesbury's *arripuit diadema*.

[4] *i.e.* Sigebert, col. 214. See above, p. 362.

A.D. 1066. solus Noricus in ingressu pontis stans, multis interemptis ex Anglis, omnes a transitu repercussit; qui, invitatus ad deditionem, irridebat Anglos, dicens, imbecillis animi esse viros, qui uni nequiverunt resistere bellatori. Nemine igitur propius audente accedere, eo quod cunctis videretur inconsultum cominus[1] congredi cum illo, unus tandem de familia regis in illum spiculum dirigens perforavit, et mortuus in flumen corruens victoriam Anglis concessit; et continuo exercitus Anglorum libero transitu trajectus a tergo cædit Noricos fugientes.

Battle of Stamford Bridge.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 228, p. 386.

Deaths of Harold Hardrada and Tostig.

Harold keeps all the plunder for himself.

Denique Noricorum rege Haroldo et Tostio fratre regis Anglorum cum multis aliorum interfectis, rex Anglorum omnem prædam et manubia[2] in proprios usus, nulli quicquam communicando, convertit; unde commilitones ejus plurimum indignantes a rege unanimiter recesserunt.

Quomodo dux Normannorum Willelmus Haroldum de pacto arguit.

Harold's arguments respecting his oath to William.

Id. ii. 228, p. 387. Id. ii. 238, p. 408.

Rex igitur Anglorum Haroldus, de tam triumphali eventu in superbiam elatus, nihil de pacto inter se et Willelmum Normannicum ducem olim sacramentis firmato cogitabat; auxit autem securitatem ejus mors filiæ ducis Willelmi, quam infra nubiles annos desponderat, addito eo, quod idem Willelmus ducum conterminorum bellis fuerat implicatus, unde minas ejus nunquam ad factum erupturas sperabat. Sacramentum vero, quod in necessitate fecerat, asseruit non esse tenendum, cum regnum non posset, Eadwardo adhuc rege vivente, nec dare, nec ipso, illud cuiquam concedere, inconsulto; sed aliud Haroldus et Willelmus aliud cogitavit; nam protinus, cum Haroldum cognovit diademate redimitum, per nuntios illum leniter de rupto fœdere increpavit, affirmans comminando ante annum sese debitum exacturum. Contra Haroldus per eosdem legatos prædictas cum Willelmo duci remandasset excusationes, legati inaniter revertentes ad propria ducem Normannicum conveniunt in hæc verba: "Mandat vobis rex "Anglorum Haroldus, quod veraciter necessitate compulsus, "quando filiam vestram desponsaverat in Normannia, regnum "tibi juraverat Anglicanum; sed contra hoc asserit, coactum "juramentum non esse observandum; nam si votum vel jusju"randum, quod in domo patris, parentibus inconsultis, puella "de corpore suo scienter fecit, revocatur in irritum, multo "magis juramentum, quod ipse sub virga regis positus, ipso

(Not in Malmesb.)

Messages between Harold and William.

Id. p. 408.

[1] *cominus*] dominus, W.
[2] *manubia*] marsupia, West. Malmesbury has *manubia*, ii. 239, p. 412.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 238, p. 409.

"nesciente, coactus fecerat, debet, ut asserit, irritari; affirmat "præterea, nimis præsumptuosum fuisse, quod absque generali "consensu regni hæreditatem vobis juraverat alienam; addit "etiam, injustum esse petere ut a regno discedat, quod tanto "principum favore susceperat gubernandum." A.D. 1066.

De adventu ducis Normannorum Willelmi in Angliam.

William's preparations for the invasion of England.

Id. ii. 238, p. 410.

His Willelmus dux Normannicus assertionibus auditis, vehementer cœpit indignari, et, ne justam bellandi causam temeritas deformaret, ad Papam Alexandrum nuntios destinavit, ut susceptum negotium auctoritate Apostolica firmaretur. Unde Papa, consideratis utrinque litigantium causis, vexillum Willelmo in omen[1] regni transmisit; quo ille accepto, apud Lillebonam conventum procerum congregans, super dicto negotio singulorum sententias requisivit; cumque omnes progressum ejus magnis promissionibus animassent, ita ab invicem discesserunt, ut mense Augusti ad portum Sancti Walerici cum equis et armis convenirent, mare ilico transituri. Congregatis igitur ad terminum præfixum universis, felix aura, quæ illos in Angliam transferret, defecit; dux itaque corpus Sancti Walerici pro vento deprecando foras portari jussit et sub divo reponi, et sine mora ventus optatus vela sinuavit. Tunc omnes, navibus ingressis, post prandium cursu rapido Hastingas appulerunt. Dux vero Willelmus in egressu[2] navis pede lapsus, casum in melius commutavit miles qui prope stabat, dicens, "Dux," inquit, "Angliam tenes, rex futurus." Qui, mox ut applicuit, omnem exercitum a præda cohibuit, dicens rebus quæ suæ erant in brevi futuræ esse parcendum; adeo sese per dies quindecim continuos quiete agebat, ut nihil minus quam bellum cogitare videretur, sed castellulum protinus construxit.[3]

A banner sent him by Pope Alexander II.

He sails from S. Valery and lands at Hastings.

He keeps his army from plunder, and builds a fort.

Flor. Wig. p. 614 D.

Qualiter rex Haroldus, audito Willelmi ducis adventu, contra eum ad prœlium venerit.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 239, p. 412. Id. ii. 228, p. 387.

Haroldus interea de pugna Noricorum reversus, cum adventum Willelmi cognovisset, rarissimo stipatus milite Hastingas pertendit; nam, præter stipendiarios milites et conductitios, ex provincialibus admodum habebat paucos, ut levi negotio

Harold arrives at Hastings.

---

[1] *omen*] nomen, W., as A. had. O. has $\overset{n}{}$*n*, *i.e.* nomen; Par. has erased the *n*. Malmesbury has *omen*.

[2] *egressu*] excessu, W.

[3] *sed . . . construxit*] om. W., though it is in O. It is not in Malmesbury.

A.D. 1066. belli possent a supervenientibus superari. Præmisit tamen nuntios Haroldus, qui vires hostium et numerum æstimarent, quos intra castra dux Willelmus deprehensos circumduci, ut acies viderent, et largis dapibus refectos incolumes domino jubebat remitti. Redeuntibus autem illis percunctatur Haroldus quid rerum reportent; at illi, magnificam ducis confidentiam distincte prosecuti, serio affirmabant, omnes de exercitu illo presbyteros videri, eo quod faciem totam cum utroque labio rasam haberent, quam Angli consuetudinem non habebant. Rex fatuitatem referentium irridens nuntiorum, dixit non esse presbyteros, sed milites animis validos et armis invictos; ad hæc frater regis, Gurth nomine, vir ultra ætatem ingentis scientiæ et virtutis, rapuit sermonem ex ore ejus, dicens; "Cum," inquit, "tantam Normannorum prædices fortitudinem, inconsultum existimo cum ipsis confligere, quibus inferior merito [et] robore habearis; nec enim contradicere vales, quin duci Willelmo sacramentum feceris voluntarie vel invitus, unde consultius ages, si in instanti necessitate te subtrahas, ne, si perjurus decertans, vel fugam vel mortem incurras; sed nos omnino juramento expediti justum suscipiemus bellum, pro patria pugnaturi; sed[1] nobis pugnantibus solis, causa tua in melius prosperabitur, dum[2] nos fugientes restituere, vel mortuos valeas vindicare." Noluit autem Haroldi temeritas aurem placidam præbere monenti, inglorium existimans et vitæ præteritæ obprobrium, cuiquam hosti terga denudare.

Story of his sending spies into the Norman camp.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 239, p. 412.

Advice of Gyrth to Harold.

p. 174.

Id. ii. 240, p. 413.

Quod monachus a duce Willelmo missus Haroldo tria proponebat.

Cum hæc dicti fratres ad invicem sermocinarentur, supervenit monachus quidam a duce Willelmo transmissus, qui[3] ex parte ejus Haroldo tria proponebat; ut vel a regno juxta suum sacramentum decederet, vel sub eo regnaturus regnum teneret, vel denique, spectante amborum exercitu, soli rem gladiis ventilarent. Hæc audiens Haroldus, legatum Willelmi nec bono vultu respicere, nec placido sermone voluít admittere, sed illum indignanter abigens hoc solum precabatur, ut inter se et Willelmum Dominus judicaret. Ad hæc monachus audacter respondens postulavit, quod si jus Willelmi negare velit, judicio sedis Apostolicæ vel prælio si maluerit, hoc Willelmus se

William's three proposals.

Id.

---

[1] *sed*] si, A. W.; sed, O., as Malmesbur.

[2] *dum*] cum, W., though O. has *dum*.

[3] *qui*] om. A. W.

Malmesb. Gest. Reg. ii. 240, p. 414. asserit probaturum. Haroldus quoque contra has omnes assertiones solo quod supra dictum est responso contentus, Normannorum animos exacuit ad pugnandum. A.D. 1066.

De bello apud Hastingum commisso, et victoria ducis Willelmi.

Id. ii. 241, p. 414. Deinde partes adversæ acies disponunt; sed Angli, qui noctem totam insomnem cum cantibus et potationibus consumpserant, mane adhuc ebrii[1] contra hostes incunctanter procedunt; pedites omnes cum bipennibus, conserta ante se scutorum testudine, cuneum impenetrabilem ordinarunt; quod profecto illis ea die saluti fuisset, nisi Normanni more suo fuga simulata consertas acies dissolvissent. Rex Haroldus pedes juxta vexillum stabat cum fratribus suis, ut, in commune coæquato periculo, nemo de fuga cogitaret; e contra, Normanni[2] nocte tota confessioni peccatorum intendentes, mane Dominici corporis et sanguinis munimine saginati, audacter hostes supervenientes exspectabant. Peditibus[3] cum arcubus et sagittis Willelmus primam aciem munivit, equites retro divisis alis constituit. Dux vultu serenus clara voce suæ parti utpote justiori Deum affuturum[4] pronuntians, arma deposcit, moxque ministrorum tumultu inversam indutus loricam, casum risu correxit; "Vertetur," inquit, "fortitudo ducatus mei in regnum." Tunc Rollandi cantu inchoato, ut animos bellatorum accenderet, Deique auxilio inclamato, prælium commiserunt. Bellatum est acriter hinc et inde, neutris cedentibus, in multa hora diei; quo comperto, Willelmus innuit suis, ut ficta se fuga campo subtraherent, quo commento exercitus Anglorum dissolutus quasi a tergo hostes cæsurus fugientes, sibi exitium maturavit; Normanni[5] conversis agminibus adoriuntur Anglos, eos quantocius in fugam cogentes. Angli demum, tumulo quodam occupato, Normannos calore succensos acriter ad superiora nitentes in vallem deiciunt, et levi negotio in hostes tela retorquentes et lapides in eos rotantes, multos ex eis prosternunt; item Angli, fossatum quendam præruptum noto sibi transitu occupantes, tot ibi Normannos contriverunt, ut cadavera campi planitiem tumulo co-æquarent. Valuit hæc vicissitudo, modo istis modo illis vincentibus, quamdiu Haroldi spiritus corpori

Marginal notes: Battle of Hastings. — Id. ii. 242, p. 415.

---

[1] *ebrii*] Introduced by the compiler.

[2] *Normanni*] gens Normannorum, O. W.

[3] *Peditibus*] Pedites, A. Malmesbury has *Pedites . . muniunt*, and not *Willelmus*, whence, probably, the error of the compiler.

[4] *affuturum*] afflicturum, A.

[5] W. ins. *enim*, as Malmesbury.

A.D. 1066. Battle of Hastings. jungebatur. Denique non contentus ut alios hortaretur, quin militis officium sedulus exequeretur, sæpe hostes cominus venientes feriebat, ut nullus impune accederet, quem non statim uno ictu, equum et equitem, ab invicem separaret. E contra Willelmus clamore suos exhortans inter primos discurrebat, consertos hostes invadere non sinebat, et ideo, dum ubique sævit et undique frendet, tres equos electissimos eodem die sub se confossos amisit; et, quamvis familiari susurro a custodibus sui corporis increparetur, perstitit tam magnanimi ducis vigor indefessus, donec Haroldus, ictu sagittæ cerebro perforato, occubuit, et moriens victoriam Normannis concessit; jacentis quoque femur regis unus militum gladio præcidit, unde a Willelmo turpitudine notatus, quod rem pudendam fecisset, militia[1] pulsus fuit. Fuga autem Anglorum usque ad noctem duravit, quousque[2] plenum ab hostibus triumphum, ut prædictum est, Normannis nox superveniens donavit. In hac proculdubio pugna ducem Willelmum divina manus protexit, dum tot jaculis illa die percussus, hostes de corpore ejus nihil sanguinis elicere potuerunt. Dux igitur Willelmus, omnibus bene completis, suos sepelire honeste curavit, atque hostibus absque calumnia, si qui vellent, idem præbuit licentiam exequendi. Corpus regis Haroldi matri petenti sine pretio misit, licet illa multum per nuntios obtulisset; quod acceptum apud Waltham sepelivit in ecclesia, quam ipse ex proprio construxerat in honorem sanctæ Crucis et canonicis sæcularibus deputavit. Hanc[3] quoque regni subversionem et sanguinis effusionem cometa ingens sanguinea et crinita in exordio illius anni apparens præsignavit, ut quidam dixit,

Malmesb. Gest. Reg. ii. 243, p. 416. — Id. ii. 244, p. 416. — Death of Harold. Id. ii. 242, p. 416. — Id. ii. 243, p. 416. — Id. ii. 242, p. 416. — Id. ii. 244, p. 416. — Id. ii. 247, p. 420. — Burial of Harold at Waltham. — Comet. Hen. Hunt. p. 763 D.

"Anno milleno sexageno quoque seno,
"Anglorum metæ flammas sensere cometæ."

Actum est autem hoc bellum apud Hastingum in die Sancti Calixti Papæ, pridie idus Octobris.[4]

[1] *militia*] om. W. It is in O.
[2] *quousque . . . donavit*] Introduced by the compiler.
[3] *Hanc . . . effusionem*] Introduced by the compiler, as *sanguinea et crinita* below. Cf. Malmesb. Gest. Reg. ii. 225, p. 380.
[4] At the foot of the page is the "Scutum Haroldi regis" reversed.

END OF VOL. I.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[750.—10/71.]

CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(650) 723-1493
grncirc@sulmail.stanford.edu
All books are subject to recall.

DATE DUE

JUL 24 2003
JUL 30 2003

SEP 24 2003
SEP 24 2003

